MICHEL BUSSI

Svetimas kūdikis

Lėktuvo katastrofa. Vienintelis išgyvenęs kūdikis.
Aštuoniolika metų slėpta tiesa.

Alma littera

MICHEL
BUSSI

Svetimas kūdikis

ROMANAS

Iš prancūzų kalbos vertė Birutė Gedgaudaitė

Alma littera

VILNIUS 2014

UDK 821.133.1-31
Bu364

Versta iš: Michel Bussi
UN AVION SANS ELLE
Presses de la Cité

ISBN 978-609-01-1472-8

Malu, mažajam laumžirgiui,
gimusiam kartu su šia istorija

1980 metų gruodžio 23 diena, 0 val. 33 min.

Oro laineris 5403 Stambulas–Paryžius prarado greitį. Kokį tūkstantį metrų beveik vertikaliai niro žemyn, kol vėl ėmė normaliai skristi. Tai tetruko mažiau nei dešimt sekundžių. Dauguma keleivių miegojo. Jie staiga išbudo pasijutę, lyg būtų užsnūdę mugės karuselės krėsle.

Trapų Izelės miegą staiga pertraukė riksmai, o ne lėktuvo krėsčiojimai. Ji buvo pripratusi prie škvalų, prie oro duobių, nes jau kone treji metai skraidė aplink pasaulį Turkijos oro linijomis. Buvo jos pertrauka. Nemiegojo nė dvidešimties minučių. Vos pravėrė akis, prie jos pasilenkė budinti bendradarbė senoji Meliha, vilkinti palaidinę su prigludusia iškirpte.

– Izele! Izele! Pabusk! Karšta. Atrodo, lauke audra. Pasak vado, matomumas nulinis. Eisi į taką?

Izelė nutaisė atsainų patyrusios stiuardesės veidą. Stiuardesės, kuri dėl tokio menkniekio nepuola į paniką. Atsikėlė iš krėslo, pasitvarkė kostiumėlį, timptelėjo žemyn sijoną, užgesusiame ekrane priešais trumpai pasigrožėjo savo dailaus lyg turkiškos lėlės kūno atšvaitu ir žengė į dešinį taką.

Pabudę keleiviai neberėkė, tik žvelgė ne tiek sunerimusiomis, kiek nustebusiomis akimis. Lėktuvas toliau šoko tango. Ji ėjo pasilenkdama prie kiekvieno iš jų.

– Viskas gerai. Nesijaudinkit. Tiesiog skrendame per sniego audrą virš Juros. Mažiau nei po valandos būsime Paryžiuje.

Izelės šypsena nebuvo prisiverstinė. Jos mintys jau krypo Paryžiaus link. Ji ten turėjo likti tris dienas, iki Kalėdų. Džiaugėsi kaip mergiūkštė, pagalvojusi, kad Prancūzijos sostinėje jos dėsis laisvomis stambulietėmis.

Izelė ramino visus: dešimtmetį berniuką, įsikibusį į močiutės ranką, paskui jauną vaikiną susiglamžiusiais marškiniais, su kuriuo rytoj mielai vėl būtų susitikusi Eliziejaus laukuose, paskui turkę užsmukusiu ant akių šydu, – be abejonės, staiga pažadinta dar nebuvo jo pasitaisiusi, – paskui susigūžusį senuką, kuris sunėręs ant kelių rankas maldaujamai žiūrėjo į ją...

– Viskas gerai. Užtikrinu jus.

Izelė ramiai ėjo tarpueiliu, tik staiga lėktuvas vėl pakrypo į šoną. Nuaidėjo keli riksmai. Jaunas vyrukas, sėdįs Izelei iš dešinės, abiem rankom laikantis grotuvą, dirbtinai linksmu veidu sušuko:

– O kada darys kilpą?

Į tai keli žmonės nedrąsiai nusijuokė, bet jų juoką nustelbė kūdikio verksmas. Vaikas gulėjo krepšyje tiesiai prieš Izelę. Stiuardesės žvilgsnis įsmigo į vos kelių mėnesių mergaitę balta suknyte su oranžinėmis gėlėmis ir nedažytos vilnos žakardiniu megztuku.

– Ne, ponia, – įsikišo Izelė. – Ne.

Motina, sėdinti šalia kūdikio, bandė atsisegti diržą, kad galėtų pasilenkti prie mergytės.

– Ne, ponia, – neatlyžo Izelė. – Jūs turite likti prisisegusi. Tai įsakymas. Tai...

Motina net neatsisuko, juoba nepasivargino atsakyti stiuardesei. Jos ilgi palaidi plaukai krito į pintinę. Kūdikis pravirko dar smarkiau.

Izelė dvejojo nežinodama, kaip pasielgti, priėjo arčiau.

Lėktuvas vėl prarado greitį. Trys sekundės, galbūt vėl tūkstantis metrų. Pasigirdo keli trumpi riksmai, bet dauguma keleivių tylėjo. Be žado. Suvokę, jog tokio smygio priežastis jau nebe paprastas žiemos vėjo gūsis. Nuo šio krestelėjimo Izelė griuvo ant šono, dešine alkūne įspausdama grotuvą jo savininkui į krūtinę. Vaiki-

nui užėmė kvapą. Negaišdama laiko atsiprašymams, Izelė atsistojo. Tiesiai priešais ją trijų mėnesių mergytė vis dar verkė. Motina vėl pasilenkė prie jos, stengdamasi atsegti vaiko saugos diržą...

– Ne, ponia! Ne...

Izelė supyko. Mašinaliai truktelėjo žemyn pasikėlusį virš nubėgusios kojinės sijoną. Kokia kankynė! Ji tikrai nusipelnė tų malonių trijų dienų ir dviejų naktų Paryžiuje!

Tada viskas įvyko labai greitai.

Trumpą akimirką Izelei pasirodė, jog kažkur lėktuve, kiek toliau po kairei, lyg aidas nuskambėjo kito kūdikio verksmas. Virpantis vyruko su grotuvu delnas palietė pilku nailonu aptemptus jos klubus. Senas turkas viena ranka apglėbė šyduotos žmonos petį, o kitą maldaujamai ištiesė į Izelę. Motina priešais Izelę, jau atsistojusi ir atsegusi dukrytės saugos diržus, ketino paimti ją iš krepšio.

Tai buvo paskutiniai vaizdai prieš susidūrimą, prieš lėktuvui įsirėžiant į kalną.

Smūgis nusviedė Izelę už dešimties metrų, prie avarinių durų. Abi jos žavios, lieknos, juodom kojinėm aptemptos kojos susivijo kaip plastikinės lėlės kojytės, išsukiotos žiaurios mergaitės rankų; maža krūtinė buvo pritrėkšta prie skardos; kairysis smilkinys trenkėsi į durų kampą.

Izelė užsimušė iškart. Ir tai buvo didžiausia sėkmė.

Ji nematė, kaip užgeso šviesos. Nematė, kaip lėktuvas lankstosi it paprasčiausia sodos vandens skardinė, šluodamas girios medžius, kurie, rodės, aukojasi vienas po kito, kad sustabdytų beprotišką lainerio skrydį.

Kai pagaliau viskas sustojo, ji neužuodė sklindančio degalų kvapo. Nepajuto jokio skausmo, kai sprogimas sudraskė jos kūną kaip ir tų arčiausiai jos buvusių dvidešimt trijų keleivių.

Ji nesuriko, kai liepsnos apėmė kabiną, užspeisdamos šimtą keturiasdešimt penkis išlikusius gyvus keleivius.

Po aštuoniolikos metų

1

1998 metų rugsėjo 29 diena, 23 val. 40 min.

Nuo šiol jūs žinosite viską.

Krediulis Gran Diukas pakėlė rašiklį, ir jo žvilgsnis įsmigo tiesiai į skaidrų didžiulio vivariumo vandenį. Akys kelias akimirkas sekė beviltišką laumžirgio skrydį – tas laumžirgis mažiau nei prieš tris savaites jam kainavo apie du tūkstančius penkis šimtus frankų. Reta rūšis, vienas iš didžiausių pasaulyje, tiksli priešistorinio protėvio kopija. Ilgakūnis laumžirgis blaškėsi nuo vieno stiklo prie kito pašėlusiame keliasdešimties kitų laumžirgių spiečiuje. Kaliniai. Įvilioti į spąstus.

Visi jie jautėsi mirštantys.

Rašiklis vėl nusileido ant lapo. Krediulio Gran Diuko ranka nervingai sujudėjo.

Šiame sąsiuvinyje surašiau visas nuorodas, visus pėdsakus, visas prielaidas. Aštuoniolikos metų tyrimo duomenis. Toje šimtinėje puslapių viskas paminėta. Jei juos atidžiai skaitėte, žinote tiek pat, kiek ir aš. Gal jūs būsite įžvalgesni? Gal pasuksite tokia kryptimi, kurią aš laikiau neverta dėmesio? Gal rasite raktą, jeigu išvis jo esama? Galbūt...

Kodėl gi ne?

O man – baigta.

Rašiklis pakilo kelis milimetrus nuo popieriaus ir sudrebėjo. Mėlynos Krediulio Gran Diuko akys vėl ėmė klaidžioti po lygų vivariumo stiklą, paskui nuslydo link židinio, kur ilgi liepsnos lie-

žuviai laižė laikraščių, popierių, kartoninių archyvo dėžių maišalienę, kol galiausiai apsistojo ties sąsiuviniu. Suskrebeno rašiklis.

Perdėčiau sakydamas, kad nesigailiu ir nejaučiu sąžinės priekaištų, bet padariau viską kaip galėdamas geriau.

Krediulis Gran Diukas kelias ilgas sekundes stebeilijo į šią paskutinę frazę, paskui lėtai užvertė žalsvą sąsiuvinį.

Padariau viską kaip galėdamas geriau, pakartojo sau, galų gale patenkintas išvada.

23 val. 43 min.

Padėjo rašiklį į puodelį priešais save, nuplėšė rašomojo stalo dešinėje pusėje gulintį geltoną *Post-it* lapelį ir prilipdė ant sąsiuvinio viršelio. Ranka vėl siektelėjo pieštukinės. Ištraukė žymeklį ir ant popieriaus lopinėlio plačiai brūkštelėjo: *Lili.* Atstūmė sąsiuvinį iki stalo krašto ir atsistojo.

Gran Diuko žvilgsnis kelias akimirkas užtruko prie rašomojo stalo: ant jo blizgėjo varinė lentelė. Gran Diukas su pašaipa perskaitė: *Krediulis Gran Diukas, privatus detektyvas.* Nusišypsojo iliuzijų neturinčio žmogaus šypsena. Jau seniai visi jį vadino Gran Diuku, daugiau niekas nebeminėjo juokingo jo vardo*. Daugiau niekas, išskyrus galbūt Emili ir Marką Vitralius. Be to, tai buvo anksčiau, kai jie buvo mažesni. Nuo to laiko prabėgo amžinybė.

Gran Diukas nužingsniavo į virtuvę. Metė paskutinį žvilgsnį į pilką nerūdijančio plieno kriauklę, į baltas aštuonkampes plyteles, uždarytas šviesaus medžio lentynas. Viskas buvo tiksliai savo vietoje, nušveista, sutvarkyta; bet koks ankstesnio gyvenimo pėdsakas buvo kruopščiai nutrintas kaip nuomotame bute, kurį reikia grąžinti savininkui. Gran Diukas buvo pedantiškas iki galo, iki paskutinio atodūsio. Jis tai žinojo. Ir tai daug ką paaiškino. Iš tikrųjų viską.

* Krediulis – patiklus, lengvatikis (*pranc.*). Visos pastabos vertėjos.

*

Apsigręžęs jis žengė prie židinio, priėjo taip arti, jog beveik pajuto, kaip karštis nutvilkė rankas. Pasilenkė ir į ugnį įmetė dvi archyvo dėžes. Atsitraukė saugodamasis kibirkščių spiečiaus.

Aklavietė...

Jis skyrė daugybę valandų, kad iki galo ištirtų menkiausią šios bylos smulkmeną... Visos tos nuorodos, pastabos, paieškos dabar nyko dūmuose. Tyrimo pėdsakai dingo vos per kelias valandas.

Aštuoniolika metų dirbta tuščiai.

Kokia ironija...

Visas jo gyvenimas susivedė į šią autodafė, kurios liudytojas buvo jis vienas.

23 val. 49 min.

Po keturiolikos minučių Lili sukaktų aštuoniolika metų, bent jau oficialiai... Kas ji buvo? Jis niekada to tikrai nežinojo. Viena iš dviejų, kaip ir pirmą dieną. Skaičius ar herbas.

Liza Roza ar Emili?

Jam nepavyko. Matilda de Karvil veltui išleido begalę pinigų, aštuoniolika metų mokėdama jam atlyginimą...

Gran Diukas priėjo prie rašomojo stalo ir įsipylė dar vieną taurę geltonojo vyno. Išlaikytas penkiolika metų, Monikos Ženevė *réserve spéciale*, – galiausiai tai vienintelis malonus šio tyrimo prisiminimas, ko gero. Jis nusišypsojo keldamas taurę prie lūpų. Visai nebuvo panašus į seno alkoholiko detektyvo karikatūrą, veikiau panėšėjo į tokį, kuris taupiai, tik svarbiomis progomis ima vyną iš savo rūsio. Šį vakarą tokia proga buvo Lili gimtadienis. Ir, šiaip ar taip, paskutinės jo gyvenimo minutės.

Detektyvas vienu mauku ištuštino geltonojo vyno taurę.

Tai buvo vienas iš tų retų pojūčių, kurio jis gailėtųsi: neperteikiamas šio vyno skonis pasklido po visą kūną, degindamas pa-

laimingu skausmu, priversdamas bemat užmiršti šį apsėdimą, šią neįmenamą mįslę, kuriai jis paskyrė savo gyvenimą.

Gran Diukas pastatė taurę ant rašomojo stalo ir perkėlė į kitą vietą žalsvą sąsiuvinį, dvejodamas, ar atsiversti jį paskutinį kartą. Žiūrėjo į geltoną *Post-it* lapelį, į užrašą *Lili.*

Jis paliktų šiuos užrašus, tą šimtą lapų, primargintų paskutinėmis dienomis... Lili, Markui, Matildai de Karvil, Nikolei Vitral, policininkams, advokatams, – kiekvienam, kas tikrai panorėtų nerti į šią bedugnę...

Užburiantis skaitymas, be jokios abejonės. Tikras šedevras, užimantis kvapą detektyvinis tyrimas... Visko čia buvo...

Išskyrus pabaigą...

Jis parašė detektyvinį romaną, iš kurio tarsi kažkas išplėšė paskutinį puslapį, trilerį, kurio penkias paskutines eilutes tarsi kažkas ištrynė.

Apgaulė...

Be abejo, būsimieji skaitytojai laikys save gudresniais už jį, atkakliai ieškos... ir manys radę sprendimą.

Pagaliau, jis irgi taip manė... Visada buvo įsitikinęs, kad yra įrodymas, kad tą lygtį galima išspręsti, kad jis kažką praleido. Įspūdis, vien įspūdis, bet toks neišdildomas... Tas tikrumas leido jam gyventi iki šios datos, iki šiandien, kai po dešimties minučių Lili sukaks aštuoniolika metų... Galbūt šią iliuziją palaikė tik jo pasąmonė, kad jis visiškai nenusiviltų, – būtų buvę per žiauru visus tuos metus ieškoti rakto neišsprendžiamai problemai...

Padariau viską kaip galėdamas geriau, vėl perskaitė detektyvas. Kita su juo dabar jau nebebuvo susiję.

Gran Diukas paskutinį kartą apmetė akimis kambarį. Norėjo nunešti tuščią butelį ir nešvarią taurę, bet susilaikė ir vėl nusišypsojo sau pačiam. Policininkams ir teismo gydytojams, kurie po kelių valandų pasilenks prie jo kūno, nerūpės neiššluostyta taurė. Jo kraujas ir smegenys paliks lipnų klaną ant šio raudonmedžio rašomojo stalo ir vaškuoto parketo. Viską sugadins. Jeigu tik iškart bus pastebėta, kad jis dingo, bet greičiausiai (šiaip ar taip,

kas gi galėtų jo pasigesti?) kaimynai pajus jo lavono dvoką, nes gendančiu kūnu pradės vaišintis vabzdžiai nekrofagai, ropinėdami ekskrementuose.

Dar viena priežastis, pagalvojo Gran Diukas.

Jis pasilenkė ir įmetė į židinį liepsnų išvengusį gabalėlį kartono.

Paskutinis jo aristokratiškumo ženklas.

Iš lėto Gran Diukas pasuko prie raudonmedžio sekretero, stovinčio priešingame nei židinys kambario kampe. Atidarė vidurinį stalčių, išėmė iš odinio dėklo revolverį „Mateba", kurio pilkas metalas blizgėjo šviesoje, tarsi būtų naujas. Detektyvas įkišo ranką giliau į stalčių ir ištraukė tris kulkas. 38 milimetrų.

Gran Diukas nusišypsojo. Įgudusiu judesiu papurtė būgnelį ir vidun atsargiai įstūmė kulkas.

Pakako vienos, net jeigu būtų buvęs pusėtinai girtas, drebėjęs ar dvejojęs. Tačiau, be jokios abejonės, jam pavyks pridėti vamzdį prie smilkinio, tvirtai jį laikyti ir nuspausti gaiduką.

Negalėjo nepasisekti, net su 0,72 promilėm vyno kraujyje.

Jis padėjo revolverį ant rašomojo stalo, atitraukė stalčių iš kairės ir išėmė laikraščio „L'Est républicain"* numerį, labai seną, pageltusį. Jau daugelį mėnesių jis galvojo apie šią makabrišką mizansceną, apie šį simbolinį ritualą, kuris turėjo jam padėti viską baigti, galutinai išskristi virš labirinto.

23 val. 54 min.

Židinyje ryjami liepsnų raitėsi keli paskutiniai lapai. Detektyvo žvilgsnis nukrypo į vivariumą, iš kur sklido gedulingas laumžirgių dūzgesys. Elektros tiekimas prieš pusvalandį buvo išjungtas. Be deguonies, be maisto laumžirgiai savaitės neišgyvens... Vis dėlto jis buvo išleidęs milžinišką sumą įsigyti rečiausioms,

* „Respublikoniškieji Rytai" (*pranc.*).

seniausioms rūšims. Metų metus leisdavo valandas vivariumui prižiūrėti, rūpindavosi pamaitinti globotinius visokiausių rūšių mažyčiais vabzdžiais, juos sustiprinti, suporuoti, saugoti, susiruošęs išvykti samdydavo specializuotos įmonės darbuotojus.

Visos šios pastangos tam, kad juos paliktų numirti. Juos taip pat...

„Galų gale tai malonu, – pagalvojo Gran Diukas, – šitaip nulemti kito gyvenimą ir mirtį, globoti, kad geriau pasmerktum, suteikti viltį, kad geriau paaukotum. Žaisti su likimu tarsi kokiam gudriam ir nenuspėjamam dievui... Galiausiai gera būti tokiu žiauriu dievu, kuris ir pats tapo auka..."

Krediulis Gran Diukas atsisėdo ant kėdės prie rašomojo stalo, vėl nejučia pastūmė žalsvą sąsiuvinį arčiau krašto, tarsi bijodamas, kad kraujo lašai jo nesuteptų.

Tiesiai priešais save ant rašomojo stalo atskleidė „L'Est républicain". Išleista 1980 metų gruodžio 23 dieną. Dar sykį perskaitė laikraščio straipsnį „Baisiojo kalno stebuklas".

Antraštė užėmė visą pirmą laikraščio puslapį. Po ja gana neryškioje nuotraukoje buvo matyti sudužusio lėktuvo siluetas, išrauti medžiai, sniegas, nutryptas gelbėtojų batų. Po nuotrauka keliomis eilutėmis buvo smulkiau aprašyta katastrofa:

Oro laineris 5403 Stambulas–Paryžius tragiškai rėžėsi į Baisiojo kalno šlaitą prie Prancūzijos ir Šveicarijos sienos naktį iš 1980 metų gruodžio 22 dienos į 23-iąją. Iš šimto šešiasdešimt devynių keleivių ir įgulos narių šimtas šešiasdešimt aštuoni žuvo iš karto arba sudegė liepsnose. Stebuklingai išsigelbėjo tik vienas trijų mėnesių kūdikis, per įvykį išsviestas lauk, dar neužsidegus piloto kabinai.

Gran Diukas pakėlė akis. Jis mirs truputį palinkęs į priekį, iššovęs kulką į galvą. Nugrius ant šio laikraščio pirmojo puslapio. Jo kraujas nudažys prieš aštuoniolika metų įvykusios tragedijos nuotrauką ir susimaišys su šimto šešiasdešimt aštuonių aukų krauju. Jį šitaip ras po kelių dienų, po kelių savaičių. Niekas jo nesigailės... Juoba Karviliai... Vitraliai, šie galbūt truputį nuliūs... Emili, Markas. Ypač Nikolė.

Viršūnė, aukščiausia ironija.

Jį ras ir šį sąsiuvinį atiduos Lili, – jo trumpo gyvenimo knygą. Jo testamentą.

Gran Diukas beveik išdidžiai paskutinį kartą pažvelgė į savo atspindį varinėje plokštelėje. Viską susumavus, tai graži pabaiga, daug gražesnė nei visa kita.

Jis turėjo savo šansą, tai mažiausia, ką galima pasakyti: aštuoniolika metų tyrimo...

23 val. 57 min.

Laikas.

Jis gražiai padėjo tiesiai prieš save „L'Est républicain" numerį, stumtelėjo į priekį kėdę, drėgna sauja tvirtai sugniaužė revolverio rankeną.

Jo ranka iš lėto pakilo.

Kai šaltas vamzdis prisilietė prie smilkinio, nejučia krūptelėjo. Bet jis buvo pasiruošęs. Jam padės alkoholis.

Pamėgino pasinerti į tuštumą, negalvoti apie kulką, kuri buvo per keletą centimetrų nuo jo smegenų ir kuri turėjo tuoj peršauti kaukolę...

Apie nieką negalvoti, sutelkti dėmesį į nebūtį.

Jo smilius susilenkė ant gaiduko. Tereikia paspausti, ir viskas bus baigta.

Užmerkti akis ar atsimerkti?

Nuo kaktos nulašėjo prakaito lašas ir nukrito ant laikraščio.

Užsimerkti ir baigti.

Jo kūnas palinko, akys įsmigo į laikraštį, gulintį per dvidešimt centimetrų nuo jo. Paskutinį kartą pažvelgė į sudegusią piloto kabiną nuotraukoje, į gaisrininką prie Monbeljaro ligoninės, švelniai laikantį pamėlusį kūnelį. Stebuklingas kūdikis.

Smilius ant gaiduko sutvirtėjo.

23 val. 58 min.

Detektyvo akys nusileido dar žemiau, dabar jau tuščios, klydinėjančios tarp seno dienraščio pirmojo puslapio juodų raidžių. Kulka tuojau be jokio pasipriešinimo pramuš smilkinį. Tereikia labiau sulenkti pirštą, vos vos, keletą milimetrų. Jo žvilgsnis sustingo, tarsi paniręs į begalybę; juodi spaustuvės dažai laikraštyje pasidarė ryškesni, kaip žiūrint pro vaizdo kameros objektyvą – paskutinį langą į pasaulį, prieš viskam panyrant į rūką.

Smilius. Gaidukas.

Plačiai išplėstos akys.

Gran Diuką trenkė it elektros iškrova – taip staiga ir smarkiai jį nusmelkė neįsivaizduojamas dalykas.

Tai, ką matė jo akys, buvo neįmanoma. Jis tai žinojo!

Pirštas bent kiek atsipalaidavo.

Gran Diukas iš pradžių pamanė, kad tai iliuzija, haliucinacija, sukelta neišvengiamos mirties, jo smegenų sugalvotas gynybos mechanizmas...

Ne!

Tai, ką jis matė, tai, ką skaitė šiame laikraštyje, buvo labai tikra. Laiko nugeltinta, truputį aptrinta, tačiau neabejotina.

Viskas buvo čia.

Detektyvo protas sujudo, per metų metus jis buvo sukūręs tiek hipotezių, šimtais, bet dabar turėjo išeities tašką, tereikėjo patraukti už siūlo, ir viskas atsiriš su trikdančiu paprastumu.

Viskas buvo aišku, akivaizdu...

Jis nejučia nuleido ginklą ir nusikvatojo it pamišėlis.

Pasižiūrėjo į sieninį laikrodį.

23 val. 59 min.

Dar vis negalėjo patikėti tuo, ką matė. Jam virpėjo rankos. Smarkus drebulys nuvilnijo nuo pakaušio iki stuburgalio.

Jam pasisekė!

Sprendimas nuo pat pradžių buvo čia, šiame laikraštyje, pirmame jo puslapyje. Kantriai laukė: tuo laiku, prieš aštuoniolika metų, jo rasti tikrai nebuvo galima. Visi šį laikraštį skaitė, smulkiai aptarinėjo, tūkstančius kartų tyrinėjo, ir vis dėlto niekas 1980-aisiais ir visais paskesniais metais negalėjo atspėti.

Sprendimas siūlyte siūlėsi... Bet su viena sąlyga.

Vienintele sąlyga. Visiškai beprotiška sąlyga.

Atskleisti laikraštį po aštuoniolikos metų!

2

1998 metų spalio 2 diena, 8 val. 27 min.

Kas tuodu buvo: meilužiai ar brolis ir sesuo?

Šis klausimas jau beveik mėnesį kamavo Mariamą, Lenino baro savininkę. Jos baras buvo įsikūręs Stalingrado prospekto ir Laisvės gatvės sankryžoje, už kelių metrų nuo Paryžiaus VIII Vensano Sen Deni universiteto. Šią ryto valandą baras buvo pustuštis, todėl Mariama ėmėsi tvarkyti stalus ir kėdes.

Ją dominanti porelė sėdėjo kaip paprastai gilumoje prie lango, už mažo stalelio dviem; laikydamiesi už rankų jie žvelgė vienas kitam į mėlynas akis.

Meilužiai?

Draugai?

Brolis ir sesuo?

Mariama atsiduso. Ši nežinomybė ją nervino. Paprastai dauguma atvejų ji nesuklysdama atspėdavo, kokie yra studentų meilės reikalai. Ėmė suktis vikriau – turėjo dar nušluostyti stalus, galbūt pašluoti grindis; po kelių minučių iš metro 13-osios linijos galinės stoties „Sen Deni universitetas" pasipils tūkstančiai studentų, skubančių, nervingų, nežinančių, kur pulti... Ši stotis atsidarė tik prieš keturis mėnesius, jos atidarymas pakeitė kvartalą. Sen Deni universiteto fakultetas buvo tiesiai sujungtas su Paryžiaus centru.

Mariama šiurkščiai stumdė kėdes prie stalų, ji žinojo, kad iš daugybės uolių ir nerimastingų studentų nemaža dalis ilges-

niam ar trumpesniam laikui užsuks į Lenino barą išgerti kavos, ramiai surūkyti paskutinės cigaretės ir atitolinti tą valandėlę, kai reikės eiti ir užsidaryti auditorijoje... Pavėluoti į paskaitas ar galiausiai išvis į jas neiti... Mariamai buvo pažįstamas 8 val. 45 min. šturmas. Ji matė, kaip pamažu Paryžiaus VIII Vensano Sen Deni universitetas, žymus maištingas Žmogaus mokslo, visuomenės, kultūros universitetas, virsta išmintingu banaliu priemiesčio universitetu. Dabar dauguma dėstytojų raukydavosi skiriami į Paryžiaus VIII, jie taikėsi į Sorboną, galų gale į Žiusjė... Kol nebuvo atidaryta metro stotis, dėstytojai turėdavo žingsniuoti per Sen Deni lygumą ir šiek tiek susidurti su aplinka. Dabar ir tam atėjo galas. Dėstytojai nusileisdavo į 13-osios linijos metro, kad iškiltų į aukštąsias Paryžiaus kultūros erdves: bibliotekas, laboratorijas, ministerijas, svarbias institucijas...

Mariama grįžo prie prekystalio pasiimti kempinės ir atsargiai žvilgtelėjo į kampą, kur sėdėjo jos dėmesį traukianti pora: šviesiaplaukė gražuolė ir aukštas tvirtas nužvarbęs vaikinas.

Ta porelė nedavė jai ramybės. Ta pasalūniška mįslė galiausiai ją apsėdo.

Kas jie tokie?

Mariama nieko neišmanė apie aukštąjį mokslą, nenutuokė apie dalinius, modulius, streikus, bet niekas geriau už ją nemokėjo sekti pertraukų. Ji niekada nebuvo skaičiusi Robero Kastelio, Žilio Delezo, Mišelio Fuko, Žako Lakano, Paryžiaus VIII universiteto dėstytojų žvaigždžių, geriausiu atveju buvo juos sykį ar du sutikusi savo bare ar aikštelėje priešais universitetą, tačiau save laikė studentiškos meilės ir vargų psichoanalizės, sociologijos ir filosofijos eksperte. Dėl savo globotinių, nuolatinių kavinės lankytojų, ji buvo prisiėmusi vištos perekšlės vaidmenį ir rūpinosi jų širdies reikalais su profesionalia kompetencija.

Mariama vėl atsigręžė į porą prie lango. Perprasti tų dviejų žmonių santykių nepadėjo nei jos patirtis, nei nuojauta.

Emili ir Markas.

Šis netikrumas ją be galo erzino.

Drovūs įsimylėjėliai ar giminaičiai?

Paslaptis. Mariama negalėjo tiksliai nuspręsti. Kažkas kliudė. Tokie panašūs ir tokie skirtingi. Mariama žinojo jų vardus, ji įsidėmėdavo visų nuolatinių lankytojų vardus.

Jis, Markas, jau dveji metai mokėsi Paryžiaus VIII universitete ir buvo ištikimas Lenino kavinės lankytojas. Aukštas, gražus vaikinas, bet iš pažiūros per daug subtilus, savotiškas „mažasis princas" susitaršiusiais plaukais, svajingas, lyg ir kiek susikaustęs; studentas, kuris dar nežino taisyklių, dar neapšilęs, truputį provincialus, neturintis pinigų ir neišgalintis nusipirkti madingų, naujoviškų drabužių... Dėl darbo – Markas neatrodė esąs labai uolus... Kaip ji suprato, nepersistengdamas studijavo Europos teisę... Per tuos dvejus metus išliko ramus, susimąstęs. Mariama suvokė, kodėl.

Jis laukė jos. Savo Emili...

Ji atvažiavo šiais metais, rugsėjį. Vadinasi, buvo kokiais dvejais ar trejais metais jaunesnė už jį.

Taip, jie turėjo bendrų bruožų. Nelabai įprastas akcentas – iš kurios vietovės, Mariama negalėjo nustatyti – buvo neginčijamai toks pat kaip Marko. Tačiau tas akcentas nelabai tiko Emili, jos asmeniui, kaip ir banalus, paprastas jos vardas *Emili*... Mergina buvo šviesiaplaukė kaip ir Markas, mėlynakė kaip ir Markas... Pažiūrėti jie atrodė vienas į kitą panašūs. Bet Marko mostai buvo negrabūs, paprasti, truputį nusižiūrėti iš kitų, o Emili kažkuo skyrėsi: jos eisena buvo kitokia, galvos laikysena savotiškai iškilni, menkiausias judesys dvelkė įgimta elegancija, grakštumu, regis, paveldėtu iš retos giminės, suformuotu privilegijuoto auklėjimo. Aura, galbūt dažna kituose universitetuose, žymių šeimų tarpusavio santykiuose, garsiuose institutuose, aukštosiose pedagogikos mokyklose, tačiau beveik netinkama čia, tarp Sen Deni lygumos studentų.

Kita paslaptis susijusi su pinigais: Emili gyvenimo lygis neatrodė panašus į Marko. Mariama galėjo vienu žvilgsniu nustatyti studentų dėvimų drabužių kokybę, kainą ir kur jie pirkti: nuo *H & M* iki *Zara*, įskaitant *Jennyfer* ar *Yves Saint Laurent*...

Emili dar trūko iki Ivo Sen Lorano, bet... jau buvo netoli. Tai, ką ji dėvėjo, elegantiškai ir paprastai, – oranžinio šilko marškinėlius ir asimetriškai sukirptą juodą sijoną, be jokios abejonės, kainavo nemažus pinigus... Ne, Emili ir Markas, jeigu jie ir buvo iš tos pačios vietovės, nepriklausė tam pačiam pasauliui.

Vis dėlto jie buvo neišskiriami.

Tarp jų buvo nusistovėjusi bendrystė, kurios neišgalvosi, nesusikursi per kelis mėnesius fakultete, – tokia, lyg juodu visada būtų gyvenę kartu... Tai matėsi iš daugybės mažyčių Marko globėjiško dėmesio ženklų, subtilių, nuolat pasikartojančių: čia uždeda ranką ant peties, čia pristumia kėdę, prilaiko duris, pripila taurę...

Mariama mokėjo iššifruoti šiuos judesius, – tai įprastas vyresnio brolio elgesys su mažąja sesute!

Ji nušluostė kėdę, energingai ją pastatė nesiliaudama galvoti apie tą porą.

Emili atvažiavo į Paryžiaus VIII universitetą rugsėjį, tarsi Markas jai būtų paruošęs vietą, dvejus metus šiltai ją laikęs auditorijoje ir už staliuko prie lango Lenino kavinėje. Mariama jautė, kad Emili yra puiki, ambicinga, drąsi ir veikli studentė. Menininkė. Literatė. Matė, kaip ryžtingai ji išsitraukia knygą, paskaitų užrašus, kaip greituoju skaitymu peržvelgia pastabas, prie kurių Markas vargo valandų valandas.

Tada brolis ir sesuo, nors iš skirtingų visuomenės sluoksnių?

Jei Markas nebūtų įsimylėjęs Emili!

Tai irgi krito į akis.

Visai ne kaip brolis: kaip netekęs galvos įsimylėjėlis!

Ne tik Mariamai, aklam būtų buvę aišku. Jaudulys, aistra, neįmanoma apsirikti.

Mariama nieko nebesuprato.

Šnipinėjo juos jau visą mėnesį. Niekas nesikeitė. Sykį ji dirstelėjo į pavardę ant aplanko, į užrašus ant staliuko.

Markas Vitralis.

Emili Vitral.

Galų gale tai nepadėjo jai pasistūmėti į priekį. Logiška prielaida, kad jie brolis ir sesuo... Bet tada kvepia kraujomaiša? Marko ranka ant Emili juosmens. Galbūt jie tiesiog vedę. Aštuoniolikos ir dvidešimties metų?.. Studentams tai neįprasta, bet pasitaiko... Dar galėjo būti bendrapavardžiai, bet Mariama netikėjo tokiu sutapimu, nebent tai būtų buvusi tolimesnė giminystė, iš naujo sudaryta, sudėtinga šeima...

Mariamos skuduras įnirtingai vieną po kitos šluostė kėdes, ir jos kaukšėjo į baro grindų plyteles.

Emili, rodės, labai vertina Marką. Tačiau jos žvilgsnis buvo nevienareikšmis, sunkiai perprantamas, dažnai paniręs į tolį, ypač kai būdavo viena, tarsi būtų slėpusi psichikos sutrikimą, gilų liūdesį... Ta melancholija teikė Emili atsainaus žavesio: atotrūkis nuo pasaulio darė ją abejingą kitiems universiteto miestelio vaikinams. Lenino kavinėje kiekvienas studentas nesidrovėdamas rijo akimis gražiąją Emili, tačiau, be abejonės, dėl šio nuotolio, šio santūrumo joks mergišius nedrįso jos užkalbinti...

Išskyrus Marką!

Emili buvo jo, todėl jis ir buvo čia. Ne dėl studijų. Ne dėl fakulteto. Tik dėl to, kad būtų su ja, kad ją saugotų.

Asmens sargybinis.

Tai Mariama suprato.

Bet kita? Juos vienijantis ryšys? Mariama dažnai mėgino kalbėti su jais apie visokius dalykus, bet nieko intymaus nesužinojo.

Juo blogiau. Kol kas davė jiems ramybę, bet vieną dieną ji viską sužinos.

Ji šluostė paskutinius staliukus, kai Markas kilstelėjo ranką.

– Mariama, – sušuko jis, – gal mums atneštum du kavos ir stiklinę vandens Emili?

Mariama pati sau nusišypsojo. Markas niekada neužsisakydavo kavos, kai būdavo vienas, o su Emili užsisakydavo vieną puodelį. Su vandeniu.

– Gerai, įsimylėjėliai, – atsakė Mariama.

Kad ištirtų.

Markas sutrikęs nusišypsojo. Emili – ne. Jos galva buvo šiek tiek palenkta žemyn. Mariama tik dabar pamatė, kad šį rytą Emili atrodo siaubingai, jos veidas toks, lyg būtų visą naktį nemiegojusi, nors jei būtų nutaisiusi tinkamą šypseną, subtilia išraiška galėjo tai nuslėpti. Gal nerimavo dėl egzamino, naktį tikrinosi žinias, turėjo skubiai grąžinti paskaitų užrašus?

Ne, tai buvo kas kita.

Mariama iškratė į šiukšlinę kavos tirščius, perskalavo sietelį ir ėmė varvinti du espreso puodelius.

Kažkas rimto.

Tarsi Emili turėtų pranešti Markui skausmingą žinią. Mariama buvo tiek prisižiūrėjusi paskutinių pasimatymų, patetiškų pokalbių akis į akį, šaunių vaikinų, kurie likdavo vieni su savo kava, kai mergina nueidavo, truputį sutrikusi, bet svarbiausia – laisva. Emili atrodė kaip mergina, kuri praleido naktį svarstydama, o paryčiui galutinai apsisprendė, pasirengusi prisiimti to pasirinkimo pasekmes.

Mariama pamažu nužingsniavo į kavinės gilumą, nešina padėklu su dviem puodeliais kavos ir stikline vandens.

Vargšas Markas. Ar nujautė, kad jis pasmerktas?

Mariama mokėjo būti ir diskretiška. Ji padėjo kavą ir nuėjo nesiklausydama.

3

1998 metų spalio 2 diena, 8 val. 41 min.

Markas Vitralis palaukė kelias akimirkas, kol Mariama atsitolins. Jis pasilenkė prie savo „Eastpack“ kuprinės – ji gulėjo šalia kėdės – ir ištraukė iš jos mažą kubo formos paketėlį, suvyniotą į sidabrinį popierių.

– Gero gimtadienio, Emili, – pasakė Markas džiugiu balsu.

Ir padavė paketėlį.

Emili dėbtelėjo dirbtinai rūsčiu žvilgsniu.

– Markai, – subarė ji, – tu jau trečią kartą mane sveikini šią savaitę... Puikiai žinai, kad man viso to nereikia...

– Cit... Atidaryk.

Emili susiraukė ir išvyniojo dovaną. Tai buvo sidabrinis papuošalas. Sudėtingų formų kryželis, kurio kiekvienas galas baigėsi rombu, išskyrus viršutinį – šis buvo su plačia apskrita skyle ir karūna viršuje. Emili paėmė papuošalą į rankas.

– Tu pamišęs, Markai...

– Tai tuaregų kryžius! Pasirodo, jų yra dvidešimt vienos rūšies. Kiekvienas Sacharos miestas turi savo. Šitas yra Agadeso kryžius. Tau patinka?

– Žinoma, patinka. Bet...

Markui to buvo negana, ir jis kalbėjo toliau:

– Sakoma, rombai vaizduoja keturias pasaulio šalis... Tasai, kuris dovanoja tuaregų kryžių, dovanoja pasaulį...

– Žinau tą legendą, – švelniu balsu sumurmėjo Emili. – „Aš tau dovanoju keturis pasaulio kraštus, nes nežinau, kur tu mirsi."

Markas negalėjo susilaikyti droviai nenusišypsojęs. Aišku, Lili jau žinojo viską apie tuaregų kryžius, kaip ir apie visa kita. Jie kelias akimirkas patylėjo. Emili ištiesė ranką prie savo kavos puodelio. Markas instinktyviai padarė tą patį. Jo pirštai slystelėjo tikėdamiesi susitikti su Emili pirštais. Staiga Marko ranka sustingo ant staliuko lyg prikalta. Lili ant bevardžio piršto mūvėjo žiedą! Auksinį žiedą, labai gražaus darbo, su šviesaus safyro akute; senovinę brangenybę, nuostabią, kainuojančią, be abejonės, didelius pinigus. Anksčiau Markas niekada nebuvo jo matęs. Jo žvilgsnį kelias ilgas sekundes aptemdė pavydo rūkas, į kurį jis panirdavo kiekvieną sykį, kai kokia nors jam nesuprantama smulkmena jį nutolindavo nuo Lili. Galiausiai jis įstengė suburblenti:

– Šitas... šitas žiedas... Jis... jis tavo?

– Ne... Aš šį rytą jį pavogiau Vandomo aikštėje!

Markas neatitoko. Jo akių vokai virpčiojo. Nors jo padovanotas sidabrinis tuaregų kryžius jam kainavo savaitgalį ir tris naktis telefonininko triūso Prancūzijos telekome, – toks buvo jo studentiškas „darbas", – palyginti su šiuo žiedu, jis atrodė kaip paprasta blogos kokybės prekė. Beje, Lili afrikietišką papuošalą jau buvo įdėjusi į drobe trauktą dėžutę. O šis rinktinis daiktas...

Jis prisivertė gurkštelėti kavos ir sulemeno:

– Šitas... tavo žiedas. Tai... Tai dovana? Gimtadieniui?

Emili iš lėto nuleido akis.

– Tam tikra prasme... Tai truputį sudėtinga... Jis nuostabus, ar ne?

Ji nutilo ieškodama žodžių.

– Aš tau paaiškinsiu, nesijaudink, ne apie tai. Ne apie šį žiedą, šiaip ar taip...

Emili padėjo delną Markui ant rankos.

„Nesijaudink, ne apie tai. Ne apie šį žiedą, šiaip ar taip..."

Šie žodžiai dūzgė Marko galvoje. Ką ji norėjo pasakyti? Šį rytą Lili veidas baisus, tarsi naktį būtų nemiegojusi, nors ir bandė jam

nusišypsoti, kaip visada atskiesdama kavą trupučiu vandens. Staiga, lyg priėmus svarbų sprendimą, Emili žvilgsnis nušvito, ji sriubtelėjo kelis lašelius kavos ir taip pat pasilenkė prie savo paskaitų krepšio. Iš jo ištraukė sąsiuvinį žalsvu viršeliu ir jį pastūmė Markui.

– Na, Markai, dabar mano eilė. Čia tau!

Marką vėl persmelkė gūdus nerimas.

– Kas tai?

– Gran Diuko užrašai, – atsakė Emili, neduodama Markui laiko atsikvėpti. – Jis man juos atnešė užvakar, kitą dieną po mano gimtadienio. Veikiausiai įmetė į pašto dėžutę arba ką nors pasiuntė įmesti, ir aš juos radau rytą.

Markas atsargiai pirštų galais palietė sąsiuvinį. Jo akies vokas vėl suvirpėjo.

Tas sąsiuvinis. Gran Diuko užrašai... Dabar jis suprato. Emili dvi praėjusias dienas ir naktis skaitė šį sąsiuvinį... To pamišusio privataus detektyvo aštuoniolikos metų tyrimo duomenis. Tai juk visas gyvenimas. Emili gyvenimas. Beveik diena iš dienos.

Prakeikta gimtadienio dovana!

Markas stengėsi išskaityti Emili žvilgsnį. Ką ji rado šiame sąsiuvinyje? Kokią tiesą? Naują tapatybę? Ramybę galų gale? Ar nieko? Vien klausimai be atsako...

Emili neišsidavė. Buvo labai stipri šiame žaidime. Ji pamažu tradiciškai pylė vandenį į savo kavą ir ją gėrė mažais gurkšniais.

– Matai, Markai, jis pagaliau man patikėjo šiuos užrašus. Kaip visada ir žadėjo. Teisybę, man perėjus į suaugusiųjų pasaulį.

Emili nusikvatojo ne tiek spontaniškai, kiek nervingai. Markas dvejojo, ar imti sąsiuvinį.

– Ir... – sulemeno jis. – Ar kas nors pasakyta šiuose užrašuose? Kas nors svarbaus? Tu... tu dabar žinai?

Emili vėl atitolo, nukreipė žvilgsnį į langą, į universiteto kiemelį, per kurį išsibarstę plūdo studentai.

– O ką reikia žinoti?

Markas pajuto, kad jį apima neviltis. Žodžiai vėl išplaukė jo mintyse, bet jis jų nepasakė: „Reikia žinoti, už ką tam prakeiktam

detektyvui buvo mokama visus šiuos metus! Reikia žinoti, kas tu esi, Lili. Kas tu esi!“

Emili išsiblaškiusi kaire ranka žaidė su savo žiedo įsodu. Nuovargis, sumišęs su šaltumu, regis, darė ją abejingą augančiam Marko nervingumui.

– Tavo eilė, Markai. Tavo eilė perskaityti šį sąsiuvinį.

Marko galvoje viskas susijaukė. Jis nebeturėjo jėgų galvoti apie šį keistą žiedą, kurį mūvėjo Emili. Kas jai jį padovanojo? Kada? Kodėl? Prisitraukdamas sąsiuvinį išgirdo save sakant:

– Gerai, mano laumžirgi... Perskaitysiu tuos prakeiktus užrašus...

Patylėjęs pridūrė:

– O tau ar viskas gerai?

– Taip... Nesijaudink. Gerai.

Emili įmerkė lūpas į kavą siurbčiodama gėrimą, tarsi prisiversdama jį gerti.

Ne! Nebuvo gerai.

Emili kažką slėpė. Kažką, ką buvo Gran Diukas atskleidęs, užsirašęs savo sąsiuvinyje.

Jos tapatybę?

– Gran Diukas paliko kokį žodelį? Su užrašais, noriu pasakyti.

– Ne, nieko, bet visi žodžiai yra sąsiuvinyje...

– Ir tada?

– Perskaitysi. Geriau, kad tu pats perskaitytum.

– O kur dabar yra Gran Diukas?

Emili žvilgsnis apsiblausė, tarsi ji žinotų baisią žinią ir nenorėtų jos atskleisti. Ji pabrėžtinai pasižiūrėjo į savo rankinį laikroduką. Markas krūptelėjo.

– Tu jau turi eiti?

– Taip... Šį rytą man nėra paskaitos. O tau yra! Dešimtą valandą! Europos konstitucinė teisė. Seminaras su jaunu ir patraukliu Grandenu! Turiu tave palikti, Markai.

Markas nesitvardydamas susiraukė.

– Kur eini?

Emili įvarvino paskutinį vandens lašelį į kavą, iš lėto viską išgėrė ir vėl pavargusiu žvilgsniu pasižiūrėjo į Marką. Pasilenkė prie savo krepšelio ir tuojau atsitiesė.

– Aš... Aš tau turiu dar ir kitą dovaną.

Ji jam padavė mažą dovanų paketėlį, truputį didesnį už degtukų dėžutę.

Markas sustingo.

Jį persmelkė baisi nuojauta. Visas Emili elgesys atrodė apsimestinis. Jos smagi išvaizda, pastangos, kad judesiai atrodytų natūralūs.

– Bet nereikia dovanos iškart išvynioti, – išpyškino Emili. – Tik tada, kai būsiu išėjusi. Po valandos! Pažadi? Galiu tavimi pasitikėti? Kaip žaidžiant slėpynes, man reikia laiko dingti, o tu užsimerki ir skaičiuoji, sakykim, iki tūkstančio...

Emili, regis, panaudojo visą savo likusią energiją bandydama įgyvendinti patarimą, kaip žaisti lengvabūdišką meilę. Markas nebuvo kvailas.

– Pažadi? – neatlyžo ji.

Markas pasiduodamas linktelėjo galvą. Jų žvilgsniai ilgam susidūrė. Emili pirmoji sumirksėjo.

– Ne, tu neištesėsi pažado. Tu, Markai, užsispyręs, pažįstu tave, kai tik nusigręšiu, pulsi prie dovanos...

Markas to nepaneigė. Emili grakščiai kilstelėjo ranką.

Vis tas prakeiktas žiedas.

– Mariama!

Baro savininkė, tarsi būtų stebėjusi jų elgesį ir judesius, bemat sureagavo ir po akimirkos jau buvo prie Marko ir Emili staliuko.

– Mariama, aš tau pavedu vieną užduotį. Palieku tau šį paketėlį. Po valandos turi jį atiduoti Markui, ne anksčiau! Net jei tavęs maldautų, siūlytų pinigų ar šantažuotų... Ir, kol nepamiršau, tu jį man nusiųsi, taip pat po valandos, į paskaitą B318 auditorijoje, būtinai!

Paketėlis atsidūrė Mariamos rankoje.

– Aš pasitikiu tavimi, Mariama.

Ji neturėjo pasirinkimo. Emili pašoko, dėžutę su tuaregų kryželiu įsidėjo į savo krepšį ir padovanojo Markui tyrą bučinį. Prisilietusi skruosto krašteliu, lūpų krašteliu. Dviprasmišką, tarsi tyčiodamasi iš Mariamos...

Durys užsidarė.

Mariama suspaudė paketėlį delne. Žinoma, ji paklausys Emili, bet šio žaidimo ji nemėgo. Mariama buvo patyrusi, kaip skiriasi poros, moterys tokiomis valandėlėmis parodo stulbinamą ryžtą ir vaizduotę.

Emili buvo iš tokių moterų.

Visa ši mizanscena dvelkė melu. Emili bėgo, kiek įkerta kojos, ir ši dovana buvo uždelsto veikimo bomba. Markas nieku gyvu neturėjo šitaip jos išleisti. Tas šaunus vaikinas buvo per daug naivus, per daug patiklus... Mariama vis dar negalėjo nuspręsti, ar mergina, kuri nuo jo pabėgo, buvo jo sesuo, žmona, meilužė ar draugė, ji negalėjo apibrėžti, koks ryšys juos sieja, tačiau buvo tikra, kad Emili galvoje teturėjo vieną tikslą.

Nutraukti šį ryšį.

4

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 2 min.

Markas žiūrėjo į Mariamą, stovinčią už prekystalio. Baro šeimininkė tarp dviejų užsakymų padėjo Emili patikėtą jai paketėlį į savo kasą, mesdama į Marką tiesų, be jokių dviprasmybių žvilgsnį. Nebuvo ko tikėtis iš jos anksčiau, nei nurodė Emili. Moterų solidarumas. Iš nevilties jis nudūrė akis į žalsvą Gran Diuko sąsiuvinį. Emili žinojo, ką daro. Laukti čia vieną valandą, valandą prieš pirmą paskaitą, nuobodų seminarą apie Europos konstitucinę teisę, kuriam gyvai vadovavo jaunas dėstytojas, garsėjantis tuo, kad beveik pusė seminaro dalyvių turėjo atsakinėti į jo mobiliojo telefono skambučius. Emili paspendė jam spąstus. Užspeitė. Tą valandą reikia kažkaip praleisti.

Lenino kavinė jau buvo sausakimša. Aukštas vaikinas paklausė Marko, ar galėtų paimti kėdę priešais jį, Markas išsiblaškęs linktelėjo. Raudonas ir baltas „Martini“ sieninis laikrodis rodė 9 valandas ir 3 minutes. Markas neturėjo pasirinkimo, bet vis dėlto dvejojo prieš atsiversdamas sąsiuvinį. Jo ranka švelniai nuslydo lakuotu kartoniniu viršeliu. Jis luktelėjo, vėl pakėlė akis. Juodos „Martini“ laikrodžio rodyklės atrodė priklijuotos.

Markas atsiduso.

Jis neišgėrė savo kavos, neketino gerti nė dabar, iš tikrųjų kavos niekada nemėgo. Senas dėstytojas, palinkęs virš „Le Parisien", stovėjo prie prekystalio su puse porcijos kavos ir skersom žvilgčiojo į Marko vietą. Jo teisybė, šią akimirką Markas turėjo tik vieną norą: šokti, bėgti, leistis paskui Emili, mesti šiuos užrašus į šiukšlinę.

Jis pažvelgė pro langą, lyg ieškodamas vis tirštesnėje minioje pažįstamo Emili silueto, lyg tikėdamasis, kad tie žmonės sustos, pasitrauks į šonus, padarys taką jai ir jam. Jo akys apsiblausė. Širdies ritmas padažnėjo, pajuto, tarsi kas spaustų kaklą. Jis puikiai atpažindavo pirmuosius tachikardijos požymius, pasunkėjusį kvėpavimą... Išmintingai nusuko žvilgsnį nuo universiteto kiemo.

Staiga kvėpuoti pasidarė lengviau.

Pirštai vėl apčiuopė žalsvą sąsiuvinį.

Emili kaip visada laimės. Jis irgi turėjo susitikti su jos praeitimi.

Markas giliai įkvėpė ir atsivertė sąsiuvinį. Gran Diukas rašė glaustai, labai tvarkingai, kiek nervingai. Puikiai išskaitoma rašysena.

Markas pasilenkė. Pasinėrė į mėlynas raidžių, žodžių, eilučių bangas, kaip sulaikius kvapą pasineriama į abejonių vandenyną.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Viskas prasidėjo nuo katastrofos. Manau, kad niekas ar beveik niekas prieš 1980 metų gruodžio 23 dieną nebuvo girdėjęs kalbant apie Baisųjį kalną. Baisusis kalnas yra viena iš mažųjų Juros viršukalnių prie Šveicarijos ir Prancūzijos sienos, viršukalnė, iškilusi vidury Du upės vingio; lengvai įkopiamas kalnas, toli nuo visko, nuo Monbeljaro iš prancūzų pusės, nuo Porantriuji iš Šveicarijos pusės. Viršukalnė nelabai aukšta, tiksliai 804 metrai, bet vis dėlto

ne visada pasiekiama, ypač žiemą, kai viską nukloja sniegas. Baisusis kalnas gerai žinomas keliems istorikams, nes Revoliucijos metais čia buvo prancūzų ir šveicarų administracinė apygarda. Paskui visi ją užmiršo, išskyrus gal šimtą to užkampio gyventojų, o Baisusis kalnas dažniau vadinamas Baiskalniu... Suprantama, kai naktį iš gruodžio 22 dienos į 23-iąją į jo pietvakarinį šlaitą Prancūzijos pusėje atsimušė oro laineris 5403 Stambulas–Paryžius, žurnalistai jį mieliau vadino ne Baiskalniu, o Baisiuoju kalnu. Reikia įlįsti į jų kailį, „Baisiojo kalno tragedija“ stambioms antraštėms vis dėlto labiau tinka nei „Baiskalnio tragedija“!

Žmonės galbūt dar tai prisimena. Gal ir ne. Nelaimingi įvykiai seka vienas paskui kitą ir yra panašūs vienas į kitą. Prieš kelis mėnesius boingas 747 sudužo prie Tenerifės, Kanarų salose. Žuvo šimtas keturiasdešimt šeši žmonės. Praėjus metams, kai lėktuvas nutūpė ant pilvo Baisiajame kalne, 1981-ųjų gruodžio 1 dieną lėktuvas DC 9 Liubliana–Ajačas nukrito San Pjetro kalne: šimtas aštuoniasdešimt žuvusiųjų... Vienintelis aviacijos istorijoje nelaimingas įvykis Korsikoje. Visi jau užmiršo lėktuvo katastrofą prie San Pjetro. Išskyrus korsikiečius. Šiandien visi prisimena Sent Odilės kalno katastrofą, kol ją pakeis kita.

Tuo laiku, 1981 metais, buvo kalbama apie juodąją seriją!

Paistalai! Čia statistika! Patikėkit manim, aš valandų valandas nardžiau lėktuvų katastrofų tinklalapiuose, *1001crash.com*, kad jums paminėčiau vieną. Pasižiūrėkit, pamatysit, jie pasiekia pritrenkiamo tikslumo: žuvusiųjų skaičius ir aibės smulkmenų apie kelias akimirkas prieš galutinį nyrį... Tai gali pasirodyti neįtikėtina, bet jie per keturiasdešimt metų surašė daugiau nei pusantro tūkstančio lėktuvo katastrofų ir daugiau nei dvidešimt penkis tūkstančius aukų... Jei suskaičiuosite, tai per vienus metus bus beveik keturiasdešimt tokių nelaimių, pasaulyje per savaitę apie vieną, ir ne tik Kinijoje ar Sibiro gilumoje...

Taigi jūs manote, kad 1980 metų nelaimę, Baisiojo kalno tragediją, visi jau užmiršo! Žuvo šimtas šešiasdešimt aštuoni žmonės... Dulkės... Žvaigždžių dulkės...

Aš taip pat, šios Baisiojo kalno katastrofos metu man tai nerūpėjo. Tą rytą vos įsiminiau informaciją. Sekiau Handajaus pusėje, byla buvo apie išeikvojimus, susijusius su kazino, baskų terorizmo fone... Gana jaudinamas dalykėlis. Tuo laiku aš turėjau gana karštų projektų, tokia buvo mano specialybė. Savarankiškai dirbau privačiu detektyvu mažiau nei penkerius metus, prieš tai apie dvidešimt metų buvau atseit samdomasis karys visose keturiose pasaulio pusėse. Artėjau prie penkiasdešimties. Privalėjau ko nors imtis su pažeistu klubu ir susuktu kaip Hermio lazda stuburu; pradėjęs seklio darbą per savaitę priaugdavau kilogramą, o jį geriausiu atveju numesdavau per mėnesį... Trumpai tariant, man labai tiko dirbti privačiu detektyvu – net jei užduotys būdavo skystokos.

Naujieną apie lėktuvo sudužimą turėjau išgirsti rytą per radiją kaip ir visi, laukdamas pasaloje automobilių stovėjimo aikštelėje prie Handajaus kazino, bet neatkreipiau į tai dėmesio – nežinojau, kad po kelių mėnesių šis nelaimingas įvykis taps vienintele mano gyvenimo prasme. Kokia ironija! Jei būčiau žinojęs...

Oro laineris 5403 Stambulas–Paryžius rėžėsi į Baisųjį kalną gruodžio 23-iąją vidury nakties, trisdešimt septynios minutės po vidurnakčio, jei labai tiksliai. Niekas niekada iš tikrųjų nesužinojo, kas tą vakarą įvyko. Žiema iki tol buvo gana švelni, bet nuo ryto pradėjo be perstojo snigti. Tą naktį įsisiautėjo dar smarkesnė audra. Baisusis kalnas yra truputį panašus į laiptelį tarp šveicarų ir prancūzų Juros. Pilotas turėjo tiesiog nekliudyti to laiptelio. Taip buvo kalbama tuo metu, paprasta viską suversti vargšui pilotui, sudegusiam, kaip ir kiti, savo kabinoje. O juodoji dėžė? – paklausite. Iš jos nieko nesužinota, tik tai, kad lėktuvas per žemai skrido ir pilotas galiausiai prarado kontrolę... Aukų asociacija ir piloto šeima stengėsi sužinoti daugiau, bet nesėkmingai. Taigi kaltas buvo pilotas, sniegas, audra, kalnas, likimas, garsusis juodųjų serijų Merfio dėsnis, sėkmės stygius... Aišku, buvo teismas. Aukų šeimos norėjo suprasti. Bet niekas tuo nesirūpino. Nes ne teismas sukėlė nepaprastą publikos susidomėjimą.

Piloto kabina sudužo dvyliktą valandą trisdešimt septynios minutės... Tai apskaičiavo ekspertai, nes nebuvo nė vieno liudytojo, išskyrus keleivius, bet iš jų daiktų nieko nerasta, net sudužusio laikrodžio, kuris būtų rodęs katastrofos laiką. Ekologai kaunasi dėl kiekvienos eglaitės, prieš Kalėdas nukirstos Juros kalnuose. Oro laineris per kelias sekundes išvertė daugiau medžių, nei jų buvo per šimtą metų nukirsta Kūčioms. Tie, kurie nebuvo išrauti, sudegė nepaisant sniego. Lėktuvas girioje padarė kelių šimtų metrų ilgio plentą, kol išsekęs sustojo. Po kelių sekundžių sprogo ir visą naktį liepsnojo.

Pirmieji gelbėtojai įkaitusią lėktuvo dalį, kur buvo pilotas ir keleiviai, rado daugiau nei po valandos. Apie nelaimę buvo pranešta labai pavėluotai. Aplinkui penkių kilometrų spinduliu niekas negyveno. Slėnio gyventojus ant kojų sukėlė gaisras. Paskui pagalba susivėlino dėl sniego, sraigtasparniai liko ant žemės, degančią proskyną pirmi pėsčiomis pasiekė gaisrininkai, sunkiai judėdami į priekį karšta tranšėja. Audra paryčiais nurimo, ir Baisusis kalnas kelioms valandoms tapo pasaulio centru. Manau, vyko teismo procesas ar bent jau tyrimas, buvo bandoma išsiaiškinti, kodėl pagalba atvyko taip vėlai, bet tuo irgi nedaug kas domėjosi. Juoba tai nebuvo procesas, kuris sulauktų publikos dėmesio.

Šiaip ar taip, tikriausiai galvojo gelbėtojai, kam čia skubėti, aišku, kad niekas neliko gyvas. Tai jie pamatė prisiartinę prie degančio suknežinto metalo. Bet gaisrininkai yra sąžiningi žmonės net pusę dviejų nakties, net Juros kalnų viduryje, net siaučiant sniego audrai. Tąsyk jie vis dėlto ieškojo, patys nežinodami, ko, gal todėl, kad jų žygis nebūtų veltui, kad nebūtų čia atėję vien kelias minutes pasišildyti prie didžiulės ugnies, kuri šiame kalno šlaite buvo viską surijusi ir nuslopusi sniege, kad pelenais ir garais paverstų šimto šešiasdešimt aštuonių paklaikusių iš siaubo keleivių kūnus.

Jie ieškojo, nors jų akis graužė dūmai ir širdgėla. Rado jaunas gaisrininkas Tjeri Mušo iš Sošo brigados. Šie patikslinimai jus tikriausiai nustebins, kai praėjo tiek metų, bet, patikėkit manim, visa tai tiesa. Paskui aš daug valandų kalbėjau su juo akis į akį

norėdamas iki begalybės pratęsti tas kelias išgyventas panikos sekundes, vis grįždamas prie kiekvienos smulkmenos, iki absurdo. Tą naktį jis ne viską suprato. Iš pradžių pamanė, kad rado lavonėlį, kūdikio palaikus. Vis dėlto tai buvo vienintelis oro lainerio keleivio kūnas, nesudegęs kaip visa kita. Atrodė beveik naujagimis, šiaip ar taip, mažiau nei trijų mėnesių. Lėktuvui trenkiantis į šlaitą, jis buvo išmestas pro kairiąsias duris, iš dalies suknežintas smūgio. Visa tai atkūrė ir tiksliai įrodė ekspertai per tyrimą, mėgindami rasti lėktuve vietą, kurioje gulėjo kūdikis ir sėdėjo jo tėvai. Nusiraminkit, aš prie to grįšiu vėliau. Būkit kantrūs...

Mušo, jaunas gaisrininkas, buvo įsitikinęs, kad rado kūnelį be gyvybės ženklų: kūdikis daugiau nei valandą gulėjo po sniegu... Tačiau kai pasilenkė, sumetė, kad jo veidas, rankutės, piršteliai buvo vos pamėlę. Kūdikis gulėjo per kokius trisdešimt metrų nuo laužo. Jį gaubė globėjiška liepsnojančio lėktuvo šiluma. Jaunasis gaisrininkas išsyk, kaip buvo mokytas, be galo atsargiai padarė dirbtinį kvėpavimą burna į burną, paskui širdies masažą. Niekada nebūtų pagalvojęs, kad jam teks gelbėti naujagimį, ir dar tokiomis sąlygomis...

Kūdikis dar silpnai kvėpavo. Kitkuo po kelių minučių pasirūpino greitoji pagalba. Vėliau gydytojai patvirtino, kad gaisras proskynoje, degančio lėktuvo skleidžiama šiluma išgelbėjo kūdikį, mergytę žydromis akimis, itin vaiskiomis dėl tokio jauno amžiaus, tikriausiai prancūzaitę, kaip galėjai spręsti iš šviesios odos. Ji buvo išmesta pakankamai toli, kad nesudegtų gyva, bet kad vis dėlto nakties šaltyje galėtų šildytis saugia liepsnų šiluma. Šiurpi ironija: keleivių, jos tėvų žūtis išgelbėjo mergytei gyvybę. Taip sako gydytojai, aiškindami šį stebuklą.

Nes tai tikrai buvo stebuklas!

Dauguma šalies laikraščių specialioje laidoje parašė apie katastrofą vėlią naktį, dar nesulaukę gelbėtojų išvadų. Tik vienas dienraštis „L'Est républicain“ surizikavo palaukti daugiau žinių, vėliau įjungti spausdinimo mašinas, paprašė budėti visus darbuotojus, ėmėsi išskirtinės parengties priemonių. Čia, be abejonės,

vyriausiojo redaktoriaus uoslė. „L'Est républicain" kiekviename Juros kampelyje išstatė armiją žurnalistų, jie ilgai stoviniavo už automobilių su švyturėliais, prie ligoninių... Žinia apie stebuklą pasiekė apie antrą valandą nakties. „L'Est républicain" galėjo 1980 metų gruodžio 23 dienos numeryje išspausdinti antraštę „Baisiojo kalno stebuklas". Posakis prigijo. Žurnalistai žengė dar toliau ir šalia proskynoje sudegusio lėktuvo fotografijos įdėjo spalvotą nuotrauką, kurioje gaisrininkas prie Belforo ir Monbeljaro ligoninės laiko glėbyje naujagimę su kiek dirbtinai pamėlintomis akimis ir veideliu. Trumpas komentaras buvo aiškus: „Oro laineris 5403 Stambulas–Paryžius tragiškai rėžėsi į Baisiojo kalno šlaitą prie Prancūzijos ir Šveicarijos sienos naktį iš 1980 metų gruodžio 22 dienos į 23-iąją. Iš šimto šešiasdešimt devynių keleivių ir įgulos narių šimtas šešiasdešimt aštuoni žuvo iškart arba sudegė užspeisti liepsnų. Stebuklingai išsigelbėjo tik trijų mėnesių kūdikis, per įvykį išsviestas lauk, dar neužsidegus piloto kabinai."

Prancūzija pabudo sulig šios tragedijos aidais. Našlaitė sniieguose pravirkdė visas šeimas. Rytą dienraščio „L'Est républicain" karšta naujiena buvo pakartota per visas radijo ir televizijos spaudos apžvalgas. Gal dabar prisimenate? Ši karštų ašarų puta paskandino žiemišką tautinį gedulą...

Liko viena smulkmena. Dienraštis įdėjo per stebuklą išsigelbėjusios mergytės nuotrauką, bet nepaminėjo jos pavardės. Antrą valandą nakties tai buvo sudėtinga: reikėjo susisiekti su *Air France* bendrove Stambule. Taip tikriausiai pagalvojo vyriausiasis redaktorius. Galų gale stebuklingosios mergytės pavardė nebuvo tokia svarbi. Žinoma, paskelbus mėlynakės našlaitės vardą po nuotrauka pirmajame laikraščio puslapyje, emocinis poveikis būtų buvęs didesnis, bet „stebuklingai išsigelbėjusi po Baisiojo kalno tragedijos" irgi buvo gerai... Išsaugota dalelė paslapties, iki bus nustatyta kūdikio tapatybė, iki kito ryto, kaip buvo skelbiama.

Iki vėliau...

Pamatysim...

Tos pavardės, to vardo... aš ieškau aštuoniolika metų!

5

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 10 min.

Marką išblaškė isteriškas juokas, pasigirdęs už dešimties metrų nuo jo, kur aplink apskritą staliuką susispaudę sėdėjo penki studentai. Vaikinai rodė vienas kitam nuotraukas, be abejonės, iš paskutinio studentų vakarėlio, tokias nuotraukas, kurias tikriausiai slaptai saugos visą gyvenimą pusiau didžiuodamiesi, pusiau gėdydamiesi. Markas juos šiek tiek pažinojo, jie visi priklausė vienai iš pagrindinių draugijų, kurios vadovavo gyvenimui už universiteto ribų. Kooperatyvas, egzaminų metraščiai ir paskaitų fotokopijos finansuoti vakarėliams ir kitoms pramogoms.

Markas pakėlė akis.

9 valanda 11 minučių, jei tikėtų sieniniu „Martini" laikrodžiu.

Mariama net nedirstelėjo į jį ir toliau kalbėjo prie prekystalio su mergina, apsirengusia juodai nuo galvos iki kojų, iki priderintų siaurikių, kyšančių iš po tamsaus ir minkšto studenčių pamėgto Mortisijos Adams sijono.

Markas atsiduso ir vėl įniko skaityti. Pasidavęs likimui.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Štai... Kaip tik šią valandą užmenama Baisiojo kalno mįslė. Kokios prisiminimų nuotrupos jums galbūt dabar grįžta? Tačiau, rodės, viskas vyksta normaliai... Jaunojo gaisrininko rastu kūdi-

kiu našlaičiu apsiėmė rūpintis Belforo ir Monbeljaro medicinos centro Pediatrijos tarnyba, prižiūrima daugybės gydytojų.

Aš atkūriau tolesnių įvykių seką su metronomo tikslumu, bet jus apsaugosiu nuo ilgų liudytojų įrašų. Užteks išvados, mano nuomone, gana pamokomos.

Leonsas de Karvilis dvigubą naujieną – apie lėktuvo sudužimą ir stebuklingą kūdikio išsigelbėjimą – sužinojo šeštą valandą ryto per skubų radijo pranešimą. Leonsas de Karvilis visada kėlėsi švintant. Nors buvo prieš minutę pasikrovęs telefoną, visos dienos limitą išnaudojo per vieną pokalbį ir tuojau privačiu lėktuvu išskrido į Monbeljarą. Leonsas de Karvilis, kuriam tuo metu buvo penkiasdešimt penkeri, priklausė šimto iškiliausių Prancūzijos pramonės vedlių ratui. Pagal išsilavinimą inžinierius, jis susikrovė turtus tiesdamas naftotiekius visuose žemynuose. Karvilio įmonės užsakovai buvo didžiausios tarptautinės naftos ir dujų bendrovės. Karvilio sėkmę lėmė iš tikrųjų ne technologijos naujovės, o tai, kad jis gebėjo naftos ir dujų vamzdynus nutiesti pavojingiausiuose ir sudėtingiausiuose planetos kampeliuose, po vandeniu, po kalnais, seisminėse zonose... Įmonė iš tiesų ėmė kilti šešiasdešimtaisiais, kai išrado revoliucinę technologiją, kaip įtvirtinti naftotiekį amžinojo įšalo žemėje, kur dirvožemis įšalęs beveik ištisus metus... Ir kai pradėjo ją eksportuoti pačiame šaltojo karo viduryje ir į Sibirą, ir į Aliaską...

Leonsas de Karvilis baltame Belforo ir Monbeljaro medicinos centro labirinte išlaikė tą orumo kaukę, kuri padarė įspūdį visiems užsiėmusiems ir žurnalistų persekiojamiems darbuotojams.

– Eikite paskui mus, – pakvietė jį skubanti slaugytoja.

– Kur ji?

– Lopšelyje. Nusiraminkit. Jaučiasi gerai...

– Kas ją gydo?

Slaugytoja kiek nustebusi padvejojo.

– Daktaras... Moranžas. Šiąnakt jis budi... – neaiškiai suburbleno ji.

Leonsas de Karvilis įsmeigė į ją įdėmų žvilgsnį. Jam nereikėjo pasakyti nė vieno žodžio, kad slaugytoja patikslintų:

– Jums pasisekė, pone de Karvili. Tai vienas iš labiausiai pripažintų specialistų. Jis dar čia. Galėsite apie viską jo paklausti...

Leonsas de Karvilis kiek išsišiepė, jo grimasa galėjo reikšti ir pasitenkinimą, ir budrumą. Jis toliau žengė ryžtingu žingsniu nė kiek nedvejodamas. Buvo stengiamasi jam padaryti taką per pilnus koridorius.

Praėjusią naktį per Baisiojo kalno tragediją pramonininkas buvo netekęs vienintelio sūnaus ir marčios. Tai jis, apdairus pramonės vadovas, prieš dvejus metus paskatino sūnų paimti Karvilio įmonės turkų filialo valdymą į savo rankas. Tai buvo Polišinelio paslaptis, jaunasis Aleksandras de Karvilis buvo užprogramuotas tapti tarptautinės įmonės vadovu pasitraukus tėvui. Valdžios perėmimas turėjo vykti pamažu. Aleksandras de Karvilis labai sėkmingai sėmėsi praktinių žinių Turkijoje, rasdamas progų pademonstruoti ne tik savo puikų išsilavinimą Politechnikos institute, bet sykiu ir politinių mokslų diplomą. Nelygu valdžios pokyčiai, jis turėjo bendrauti tai su militaristine, tai su demokratine Turkija... Galutinis tikslas buvo svarbiausias visai de Karvilio įmonei dalykas – lemiama sutartis ateinantiems dešimtmečiams: Aleksandras de Karvilis buvo save su šeima ištrėmęs į Turkiją, kad tiesiogiai susitartų dėl naftotiekio Baku–Tbilisis–Džeichanas, antro pasaulyje pagal ilgį, apie du tūkstančius kilometrų nuo Kaspijos iki Viduržemio jūros. Daugiau nei tūkstantis kilometrų turėjo eiti per Turkiją iki nedidelio Džeichano uosto pietrytinėje turkiškojoje Viduržemio jūros pakrantėje, beveik prie Sirijos sienos, kur Aleksandro de Karvilio šeima buvo įsikūrusi vasaros buveinę. Derybos vyko ilgai: jau dveji metai reikalai trypčiojo vietoje. Aleksandras de Karvilis didžiąją metų dalį gyveno Turkijoje su žmona Veronika ir dukra Malvina, kuriai tuo laiku buvo šešeri – iš jų dveji praleisti Turkijoje. Nuo tada, kai pastojo, Veronika nebegrįžo į Prancūziją: dėl silpnos sveikatos nėštumas buvo sudėtingas,

kelionės jai buvo nerekomenduotinos, skrydžiai lėktuvu tiesiog uždrausti... Tačiau gimdymas Bakirkėjuje, didžiausiuose privačiuose Stambulo gimdymo namuose, puikiai pavyko, ir mažoji Malvina galėjo suspausti glėbyje sesytę Lizą Rozą... Leonsas de Karvilis ir jo žmona Matilda, likę Prancūzijoje, gavo gražų pranešimą ir ne itin ryškią vaikaitės nuotrauką. Niekas neskubino. Šeimos susitikimas buvo numatytas per 1980-ųjų Kalėdas. Malvina de Karvil, kaip ir kiekvienais metais, išskrido į Prancūziją prasidėjus Kalėdų atostogoms, savaite anksčiau už tėvus. Kiti šeimos nariai – Aleksandras, Veronika ir mažoji Liza Roza – turėjo atskristi keliomis dienomis vėliau vakariniu skrydžiu Stambulas–Paryžius gruodžio 23 dieną... Šventė jau buvo numatyta pas Karvilius, didelėje Kuvrė šeimos rezidencijoje, ant Marnos krantų. Šešiametė Malvina, žavinga apvalutė tamsiaplaukė, išdykusi ir neįveikiama, kaip generolas komandavo armijai tarnų tiek Turkijoje, tiek Prancūzijoje. Mažosios sesytės garbei ji liepė baltais ir rausvais bumbulais išpuošti visą kelią nuo vestibiulio iki Lizos Rozos kambario, įskaitant didžiuosius laukinės vyšnios laiptus.

Malvina de Karvil...

Leiskite man atsitraukti nuo Leonso de Karvilio, žingsniuojančio ilgais Monbeljaro ligoninės koridoriais, ir keliomis eilutėmis jums pristatyti Malviną. Tai svarbu. Paskui jūs suprasite.

Taigi Malvina de Karvil.

Ji, manau, niekada manęs nemėgo... Tai mažiausia, ką galiu pasakyti. Įdomu, kad tas jausmas abipusis. Veltui save įtikinėju, kad ji nekalta dėl savo beprotystės, kad jei ne ta tragedija, ji, be abejonės, būtų tapusi puiki ir geidžiama moteris, stambiosios buržuazijos atstovė, gimusi geroje šeimoje, o paskui gerai ištekėjusi... Tai netrukdė šiai mergiūkštei, vis labiau apsėstai įkyrių minčių, metų metais nuolat man kelti velnišką baimę... Priešingai nei jos senelė, ji manimi niekad nepasitikėjo; tikriausiai jautė, kad žiūriu į ją kaip į savotišką pabaisą. Taip, į pabaisą! Štai kuo laikui bėgant tapo ši žavi šešiametė. Bjauria, pagiežinga ir nevaldoma būtybe... Bet tiek to. Dabar ne metas apie tai kalbėti... Jei

man nepasisektų ir šis užrašų sąsiuvinis pakliūtų į tos furijos rankas, kas žino, kokia galėtų būti jos reakcija skaitant šias eilutes!

Geriau grįžkime prie to, dėl ko ji išprotėjo. Prie stebuklo. Tiksliau, prie apgaulingo stebuklo.

Belforo ir Monbeljaro medicinos centre Leonsas de Karvilis išsaugojo tą savotišką nuotolį, kurio niekas iš aplinkinių nelaikė šaltumu, veikiau drovumu. Išliko stojiškas net tada, kai jam pirmą kartą parodė vaikaitę, gulinčią už stiklo, per kurį nesigirdėjo jos verksmo.

– Tai ji, – tarė slaugytoja. – Pirmas lopšys, tiesiai prieš jus.

– Ačiū.

Jo tonas buvo santūrus, ramus. Slaugytoja atsitolino per tris žingsnius. Ji žinojo, kad Liza Roza buvo viskas, kas liko Leonsui de Karviliui...

Šią akimirką sėkmingo pramonės vadovo tikėjimas tikrai turėjo susvyruoti. Bent jau vos vos... Aišku, Leonsas nebuvo toks karštas katalikas kaip jo žmona Matilda. Jis buvo tikintis tik todėl, kad atsivertė, iš draugiškumo, kad jo racionalus mokslingumas per daug nesujauktų žmonos šeimos ir įtakingos bažnytinės Kuvrė bendruomenės. Bet tokiomis akimirkomis, ko gero, net pačiam racionaliausiam žmogui sunku negalvoti apie Anapus. Nebūti draskomam pykčio žiauriam Dievui, kuris iš jūsų atima vienintelį sūnų, ir padėkos, atleidimo šykščiam Dievui, kuris dėl sąžinės graužaties, o galbūt kaip kompensaciją sutinka išgelbėti jūsų vaikaitę. Kaip tik ją...

Liza Roza tyliai verkė savo stikliniame narve.

– Tai stebuklas, – jam už nugaros tarė Moranžas, gydytojas baltu chalatu ir kunigo šypsena.

Jis šypsojosi lygiai taip pat, kai po daugelio metų jį sutikau ir jis man viską papasakojo.

– Ji stebuklingai gerai jaučiasi. Jokių komplikacijų. Laikome ją tiesiog todėl, kad stebime dėl saugumo, bet ji jau puikiai atsigavusi. Užtikrinu jus, tai stebuklas...

„Ačiū Tau, ten aukštai“, – turėjo vis dėlto pagalvoti Leonsas de Karvilis.

Tą akimirką viena slaugytoja atėjo pašaukti slaugos tarnybos vadovo. Jis kviečiamas prie telefono. Taip, skubu. Skubu ir labai keista. Gydytojas Moranžas paliko Leonsą de Karvilį prie stiklinio narvo, kuriame dūko jo vaikaitė.

„Vienas jis pagaliau galės pravirkti“, – tarė sau gydytojas, kaip visi mėgstantis tragedijas, kurios gerai baigiasi ar bent jau kurių pabaiga geresnė nei pradžia. Vis dar susijaudinęs jis griebė slaugytojos atkištą ragelį.

Balsas telefone, regis, atskrido iš kito pasaulio krašto, orus, tačiau kiek skubrus.

– Laba diena, daktare, aš esu to kūdikio iš lėktuvo senelis. Jūs žinot, nelaimė Juros kalnuose šią naktį. Mane nukreipė pas jus iš telefono komutatoriaus... Kaip ji jaučiasi?

– Gerai... Labai gerai, nusiraminkit, viskas einasi vis geriau. Net manau, kad ji po kelių dienų galės iš čia išvykti. Beje, jos senelis iš tėvo pusės jau atvyko. Jei norite, perduosiu jam ragelį...

Stojo tyla. Nuo šios valandėlės gydytojas pajuto, kad čia kažkas ne taip.

– Daktare... Aš apgailestauju, bet jūs tikriausiai klystate... *Aš esu* šio kūdikio senelis iš tėvo pusės. O mano vaikaitė neturi senelio iš motinos pusės, mano marti našlaitė...

Gydytojo Moranžo pirštai suvirpo nuo nervinio dilgsėjimo. Įkaitusiose jo smegenyse visu greičiu praskriejo įsivaizduojami paaiškinimai. Koks nors įkyruolis? Žurnalisto, gaudančio žinias, gudrybė? Jam reikėjo daugiau patikslinimų.

– Jūs kalbate apie skrydžio Stambulas–Paryžius katastrofą šiąnakt? Apie stebuklingai išsigelbėjusią mergytę? Mažąją Lizą Rozą?

– Ne, daktare...

Gydytojas išgirdo, kaip pašnekovas su palengvėjimu giliai atsiduso.

– Ne, daktare, – kalbėjo jis toliau jau ramiu balsu, – čia kažkoks nesusipratimas. Išgyvenęs kūdikis vardu ne Liza Roza... Jo vardas Emili.

Gydytojo kakta išrasojo, jam taip niekada nenutikdavo, net operacinėje.

– Pone, aš labai apgailestauju, bet tai negalimas dalykas. Vaiko senelis yra čia, ligoninėje, kaip tik šią akimirką. Tai ponas de Karvilis. Jis žiūri į mergytę ir tvirtina, kad jos vardas Liza Roza...

Viename ir kitame linijos gale stojo nejauki tyla.

– Ar jūs... Ar jūs gyvenate toli nuo Monbeljaro? – Gydytojas pamėgino padėti.

– Gyvenu Djepe... Aukštutinėje Normandijoje.

– A... ė... O aš manau, kad geriausia, pone...

Gydytojas negrabiai tempė laiką.

– Pone Vitrali. Aš Pjeras Vitralis...

– Ką gi, pone Vitrali, manau, kad paprasčiausia bus paskambinti į Monbeljaro policijos komisariatą. Man regis, šiuo metu jie tikrina keleivių tapatybę. Daugiau jums nieko pasakyti negaliu... Jie jums, be abejonės, viską paaiškins. Atsakys į visus jūsų klausimus...

Staiga gydytojas supyko ant savęs, kad elgiasi kaip valdininkas, siunčiantis vargšą nelaimės ištiktą žmogų prie kito langelio. Puikiai jautė, kad kitame laido gale, Djepe, esantis vyriškis padėjęs telefono ragelį sugniuš, tarsi antrą kartą praradęs savo vaikaitę. Gydytojas greitai nusiramino. Galiausiai jis čia niekuo dėtas. Ši istorija juokinga. Tikriausiai tas žmogus apsiriko.

Jie baigė kalbėti.

Gydytojas svarstė, ar turėtų apie šį keistą skambutį papasakoti Leonsui de Karviliui.

Pjeras Vitralis lėtai padėjo telefono ragelį. Jo žmona Nikolė, stovinti šalia, sunerimo.

– Na, ar Emili viskas gerai? Ką jie pasakė?

Vyras pažvelgė į ją su begaliniu švelnumu, jis tai puikiai mokėjo. Prakalbo tyliai, tarsi tai būtų jo kaltė:

– Jie sako, kad likęs gyvas kūdikis yra Liza Roza, o ne Emili...

Nikolė ir Pjeras Vitraliai ilgą laiką vienas kitam nepasakė nė žodžio. Gyvenimas nelepino nei vieno, nei antro. Sujungus dvi nesėkmes kartais gaunamas teigiamas rezultatas, kaip sudėjus du minuso ženklus. Dviese jie atlaikė pinigų stygių, likimo smūgius, ligas, kasdienybę. Niekada nesiskundė. Visada taip yra: jei garsiai nerėksi, nieko nepasieksi. Kadangi Vitraliai niekada nereiškė nepasitenkinimo tokiu gyvenimu, jis nesivaržydamas jiems suvertė savo nelaimių perviršį. Pjeras ir Nikolė susigadino sveikatą – Pjeras nugarą, Nikolė plaučius – daugiau nei dvidešimt metų pardavinėdami ant grotelių keptas bulvytes, dešreles ir kitus produktus specialiai pritaikytame raudoname ir oranžiniame H klasės furgone „Citroen“ Djepo pajūrio prospekte ir visuose šiauriniuose paplūdimiuose per kokius nors įvykius, festivalius, o juk orai... retai buvo maloningi. Jie ištaikė laiko pasigimdyti du vaikus, kad gyvenimui parodytų špygą; vieną, sūnų Nikola, jis iš jų atėmė lietingą vakarą, motoroleriu važiuojant per Pajūrio Krielį.

Nesėkmė jiems buvo įsigėrusi į odą, tačiau lygiai prieš du mėnesius jie pirmą kartą kai ką laimėjo: dviejų savaičių atostogas Bodrum Gumbete.

Bodrum Gumbete? Kur yra tasai Bodrum Gumbetas?

Turkijoje, tai pusiasalis, įsikišęs į Viduržemio jūrą, pakrantėse nusėtas keturių žvaigždučių viešbučiais-klubais, su perregimame vandenyje mirkstančiomis gultų kojomis. Visos išlaidos apmokėtos. Tikri rūmai! Jie laimėjo atsitiktinai, konkurse, Sankryžos galerijoje į stiklinį bokalą įmetę paprastą biuletenį per penkiolikos dienų prekybą. Buvo ištrauktas jų sūnaus Paskalio lapelis. Iškilo tik vienas nepatogumas: reikėjo važiuoti baigiantis 1980 metams. Jiems iš tikrųjų netiko ne tik tai... Paskalis ir Stefani, jo žmona, lygiai prieš du mėnesius buvo tapę žavios mergytės Emili tėvais. Dėl jų vyriausio sūnaus, dvejų metukų Marko, problemų nekilo, jis tą laiką galėjo likti pas senelius. Bet su mažąja Emili buvo sudėtingiau, Stefani ją dar žindė ir apskritai neturėjo jokio noro

vykti be dukters... Bilietai vardiniai, apsikeisti negalėjai... Reikėjo atsisakyti kelionės arba važiuoti su mažyle.

Jie išvyko. Niekada nebuvo skridę lėktuvu. Stefani – jauna moteris, svajotoja šypsančiomis akimis – įsivaizdavo pasaulį kaip didelį dideliausią obuolį. Vaisių, kurį ji savo mažame rojuje manė esant saugų.

Jie pagalvojo, kad nedera nusigręžti nuo sėkmės, kuri pagaliau jiems nusišypsojo. O reikėjo nepasitikėti, niekada nereikia pasitikėti šypsenomis. Paskalis, Stefani ir Emili turėjo nutūpti Ruasi gruodžio 23-iąją, paskui dieną praleisti Paryžiuje, pasigrožėti kalėdinėmis parduotuvių vitrinomis. Dar viena Stefani fantazija. Stefani buvo našlaitė, ja žavėjosi ir ją garbino visa Vitralių šeima. Stefani jiems atsilygindavo tuo pačiu. Jai visai nereikėjo važiuoti į Turkiją, kad pasijustų laiminga. Jos stebuklinė pasaka buvo Markas ir Emili, du jos pupuliukai, jų tėtis ir juos lepinantys seneliai.

Pjeras ir Nikolė Vitraliai apie nelaimę sužinojo kartu, septintą valandą klausydamiesi *France Inter* radijo pranešimų.

Kaip kiekvieną rytą.

Susėdę vienas priešais kitą abipus mažo užgriozdintos virtuvės staliuko. Du keraminiai puodeliai, vienas pripiltas kavos Pjerui, kitas arbatos Nikolei, ilgai stovėjo ten atšalę, vos pradėti gerti, apstulbę, sustingę tą sekundę, kuri šiame mažame žvejų name Pošolio gatvėje Polė kvartale, buvusiame žvejų kvartale, tarsi saloje vidury Djepo uosto, gyvenimą pavertė tuščiu.

– Kodėl Liza Roza? – staiga suriko Nikolė Vitral.

Visi gatvės namai turėjo bendrą sieną. Akligatvį sudarė koks dešimt suporintų fasadų. Čia visi viską girdėjo. Nikolės šūksmas perėjo per visas sienas.

– Kodėl to kūdikio vardas turėtų būti Liza Roza? A? Kas jiems tai pasakė? Gal kūdikis? Jis pasakė gaisrininkams savo vardą?! Lėktuve trijų mėnesių kūdikis, mergytė mėlynomis akimis... Tai mūsų Emili! Ji gyva. Kas gali pasakyti priešingai? Kaip jie gali

sakyti priešingai? Jie kažką slapta ruošia, nes ji vienintelė gyva, jie nori ją iš mūsų pagrobti, nes ji vienintelė išgyveno...

Nikolės akyse tvenkėsi ašaros. Kaimynai išėjo į gatvę, nepaisydami šalčio. Ji puolė vyrui į glėbį.

– Ne, mano Pjerai. Pažadėk man... Ne, mano Pjerai, jie neatims iš mūsų vaikaitės, ji ne todėl ištrūko iš lėktuvo, kad iš mūsų ją pagrobtų. Pažadėk man.

Mažame kambarėlyje greta svetainės ėmė rėkti dvimetis Markas Vitralis, staiga pažadintas močiutės šauksmų. Tačiau jis nieko negalėjo suprasti ir iš to nelaimingo ryto netgi neišsaugos jokio prisiminimo.

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 24 min.

Markas pakėlė akis nuo Gran Diuko užrašų. Susijaudinęs iki ašarų.

Ne, savaime suprantama, jis neišsaugojo jokio prisiminimo iš to nelaimingo ryto. Kol nepradėjo skaityti šio pasakojimo...

Šitaip sužinoti kiekvieną savo vaikystės dramos smulkmeną buvo keista, nerealu.

Nuo kavinės šurmulio jam svaigo galva. Penki vaikinai iš studentų draugijos, vis tokie pat linksmi, išėjo užtrenkdami stiklines duris. Markas ranka persibraukė veidą slapčiomis nusišluostydamas ašaras, susitvenkusias akių kampučiuose. Lėtai kvėpavo ramindamasis. Galų gale jis jau žinojo beveik viską apie šią istoriją. Savo istoriją.

Beveik viską...

Sieninis „Martini“ laikrodis rodė 9 valandas 25 minutes.

O jis perskaitė tik pradžią.

6

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 17 min.

Malvina de Karvil stuktelėjo į stiklą mauzerio L100 vamzdžiu. Laumžirgiai beveik nesureagavo. Tik pats didžiausias su milžiniškais sparnais ir raudonais atšvaitais ant stambaus kūno pamėgino keltis, bet įstengęs pakilti tik kelis centimetrus vėl krito į vivariumo dugną, įsipainiojęs į dešimtis kitų jau negyvų vabzdžių kūnų. Malvina de Karvil nė akimirką nepajuto noro įleisti į vivariumą deguonies ar pakelti stiklinį dangtį, kad likę gyvi išsigelbėtų. Jai mieliau buvo stebėti šių gyvūnėlių agoniją. Galų gale dėl šių žudynių ji niekuo dėta.

Ji vėl sudavė revolverio vamzdžiu per stiklą, šį kartą smarkiau. Ją pakerėjo beviltiškos vabzdžių pastangos kaskart, sudrebėjus vivariumo sienelei, mojuoti sunkiais sparnais ore trūkstant deguonies.

Malvina išlaukė kelias ilgas minutes. Tie laumžirgiai visi galėjo nugaišti! Jai nusispjaut. Ji čia ne dėl to. Ji čia dėl Lizos Rozos. Savo laumžirgio. Vieno ir vienintelio... Ji žengė kelis žingsnius į kambario gilumą. Svetainės veidrodis ją išgąsdino atspindėjęs jos atvaizdą. Negalėjo praeiti neapžiūrėjusi savęs. Ją nupurtė pasibjaurėjimo drebulys. Bjaurus atrodė tas baltas segtukas, dalijantis jos ilgus tiesius plaukus į dvi dalis; bjaurus atrodė žydras vilnonis megztinis nėrinių apykakle; bjauriai atrodė ir plokščia krūtinė, liesos rankos, keturiasdešimties kilogramų kūnas.

Gatvėje praeiviai ją palaikydavo penkiolikmete mergaite... Bent jau iš nugaros. Iš priekio – ji pamatydavo jų akyse nuostabą suvokus, kad prieš juos suaugusi mergina; suaugusi dvidešimt ketverių metų mergina, vilkinti šeštojo dešimtmečio drabužiais.

Jai buvo vis tiek.

Jai buvo nusišvilpt į tuos, kurie jau aštuoniolika metų kartojo tą patį: dešimtys psichologų, kuriuos ji išsunkė vieną po kito, vaikų psichiatrų, mitybos specialistų, nežinia kokių patarėjų... Kaip ir į savo močiutę. Ji atmintinai mokėjo seną jos giesmelę. Atsisakanti augti... Atsisakanti pilnėti. Atsisakanti senti. Atsisakanti gedėti. Atsisakanti užmiršti Lizą Rozą.

Liza Roza.

Gedėti, ją užmiršti...

Kitaip sakant, ją nužudyti...

Ji apsigręžė ir nužingsniavo prie židinio. Turėjo peržengti lavoną. Nė už ką gyvenime nebūtų paleidusi mauzerio, kurį laikė dešinėje rankoje. Niekada nežinai. Net jei tas niekšas Gran Diukas toli gražu neatsikels. Kulka pataikė į širdį. Galva trenkėsi į židinį.

Kaire ranka sugriebė žarsteklį ir negrabiai pasirausė ugniakure.

Nieko!

Tas mėšlius Krediulis Gran Diukas nieko nepaliko!

Malvina, vis labiau nervindamasi, maišė pelenus, geležinis žarsteklis vis atsitrenkdavo į Gran Diuko veidą ir pakeldavo juodų suodžių debesį. Turėjo likti koks pėdsakas, nesudegusi popieriaus skiautė, kokia nors nuoroda...

Norėjo įsitikinti, ar tikrai nieko neras. Žarstė tik pajuodusius mažyčius konfeti. Ant parketo gulėjo archyvo dėžutės. Ant šonų raudonu žymekliu buvo užrašyta: *1980*, *1981*, *1982–1983*, *1984–1985*, *1986–1989*, *1990–1995*, *1996*...

Visos tuščios, beviltiškai tuščios.

Malviną draskė jai pažįstamas nuožmus nesuvaldomas pyktis. Šitaip tas niekšas Krediulis Gran Diukas pasityčiojo iš jų! Ar

už tai jos seneliai jį išlaikė aštuoniolika metų, apmokėdavo visus tyrimus, keliones, išlaidas metai po metų?

Už krūvą pelenų!

Malvina numetė žarsteklį ant vaškuotų grindų, medyje įsispaudė juodas įdagas. Tas niekšas jų pinigais mokėjo už šį namą, ponišką namą pačiame Putpelių kalvos centre... Jų pinigais! O galiausiai dėl ko? Kad prieš užsičiaupdamas sudegintų visus įrodymus. Galutinai!

Ji sugniaužė kumštyje mauzerį.

Malvina de Karvil Gran Diuką užjautė ne daugiau nei nugaišusius laumžirgius vivariume.

Gal net mažiau.

Tas niekšas gavo ko nusipelnęs, baigė gyvenimą nužudytas savo namuose, nosimi, akimis, burna įsikniaubęs į dar šiltas savo melų žarijas. Jis prisiėmė riziką, norėjo žaisti dvigubą žaidimą. Pralaimėjo. Ji neapraudos jo likimo. Vienintelis dalykas, kurio ji gailėjosi, buvo tai, kad nuo šiol jis nebegalės kalbėti... Bet ji taip nepaliks, juo labiau dabar. Neapleis savo mažosios sesutės. Ji čia dėl jos, kaip visada. Savo Lizos Rozos, savo laumžirgio. Ji turi toliau ieškoti. Turi rasti.

Pavyzdžiui, užrašų knygą, juk Krediulis Gran Diukas visus tuos metus į ją rašė diena po dienos. Į sąsiuvinį žalsvu viršeliu, ji tai žinojo. Kur jis galėjo tuos užrašus nukišti? Kam galėjo juos patikėti?

Malvina nuėjo į virtuvę. Apmetė ją žvilgsniu. Viskas atrodė švaru ir tvarkinga. Ant vinies kabojo mėlynas skuduras. Šiaip ar taip, ji jau buvo tuščiai išnaršiusi kiekvieną užkampį. Visur buvo tvarkinga, tiek virtuvėje, tiek kituose kambariuose. Gran Diukas buvo pedantiškas.

Mėšlas!

Tas namas buvo aklavietė. Jai reikėjo pamąstyti.

Malvina vėl ėmė galvoti apie vakarykštį Gran Diuko telefono skambutį močiutei. Jis teigė kažką radęs. Pagaliau! Po šitiek metų, tą patį vakarą, kai Liza Roza sulaukė pilnametystės. Net

geriau. Kelios minutės po vidurnakčio. Jis kalbėjo apie seną laikraštį „L'Est républicain", apie tai, kaip po aštuoniolikos metų jam atsivėrė akys tiesiog tą laikraštį atverčiant!

Tik pamanyk!

Tas niekšas pūtė miglą į akis!

Močiutė galėjo dar sykį leistis apgaunama, jeigu jai buvo malonu dar tikėti to detektyvo paistalais. Tačiau ne ji... „L'Est républicain". Kaip tik po aštuoniolikos metų? Lygiai vidurnaktį. Tarsi atsitiktinai...

Tai buvo apgailėtina.

Jis tiesiog stengėsi laimėti laiko. Jo sutartis baigėsi sulig Lizos Rozos aštuonioliktuoju gimtadieniu, pinigai turėjo nustoti sruvę, jis norėjo dar truputį pasukinėti čiaupą prisigalvodamas bet ko. Religinga močiutė buvo pasirengusi viską išklausyti, ji labai pasitikėjo tuo Gran Diuku, visus tuos metus jis ją turėjo savo rankose. Malvina žvelgė į varinę plokštelę ant rašomojo stalo. *Krediulis Gran Diukas, privatus detektyvas.*

Koks vardelis – toks ir paršelis!

Jis manėsi laikąs savo rankose ir senelį, ir močiutę.

Tik ne ją!

Ji buvo laisva. Šviesaus proto. Gebėjo permanyti jo dvigubą žaidimą. Gran Diukas pirmenybę visada teikė Vitraliams. Buvo iš jų stovyklos! Į ją visada žiūrėjo šnairai tarsi į mugės kvailelę. Nepasitikėjo.

Nepakankamai!

Malvina paskutinį kartą apžvelgė rašomąjį stalą, su gailesčiu paliko svetainę ir įžengė į nedidelį prieškambarį. Jos veriamas žvilgsnis tyrinėjo skėčius, sustatytus didelėje vazoje, ilgus apsiaustus, kabančius ant vagių. Čia irgi viskas buvo tvarkinga.

Ji neatsispyrė pagundai sustoti prie nuotraukų, magnetukais pritvirtintų rėme virš prieškambario lango. Gran Diuko bendrininko Nazimo Ozano ir jo storos turkiškos karvės vestuvinė nuotrauka, kita – Nikolės Vitral, aišku, su gundančiais papais, besiveržiančiais iš keptų bulvyčių pardavėjos bjaurios suknelės.

Gran Diukas nebeturės galimybės kiekvieną rytą spoksoti į tos Vitral krūtis, kai prieš išeidamas iš namų vilksis apsiaustą ir ims savo skėtuką.

Malvina išsiblaškiusi apžiūrinėjo kitas prieškambario nuotraukas. Kalno vaizdai, be abejonės, Juros. Baisusis kalnas. Monbeljaras.

Ji prisiminė. Atpažino tą kūdikį, savo seserį tenykštėje ligoninėje. Tuo laiku jai pačiai buvo šešeri. Ji buvo vienintelė gyva liudytoja.

Liza Roza buvo gyva. Iš jos atėmė mažąją sesutę.

Jie galėjo sakyti, ką norėjo. Atsisakymas gedėti ir visa kita.

Niekada niekada ji jos nepaliks.

Malvina pasistengė atsitokėti iš sąstingio, reikėjo išsijudinti. Grįžo į svetainę, vėl peržengė Gran Diuko lavoną, paskutinį kartą pažvelgė į židinį, vivariumą, rašomąjį stalą... Ji vogčia įsigavo į namą išdaužusi miegamojo langą tarp aukštų piliarožių. Visur buvo palikusi savo pirštų atspaudų; kaimynų iškviesta galiausiai atvažiuos policija. Jai derėjo būti atsargiai. Ne dėl savęs, jai į viską nusispjaut. Bet dėl Lizos Rozos. Turėjo likti laisva, tad šiame name reikėjo visur panaikinti savo buvimo pėdsakus. Jei pasiseks, ras dar kokią nepastebėtą smulkmeną. Kodėl gi ne tą prakeiktą žalsvą užrašų sąsiuvinį? Ar jis iš tikrųjų Lizos Rozos sukaktuvių dieną laikraštyje kažką pamatė, atskleidė tiesą?

Kokią tiesą?

Ar dūmė akis?

Ar ji galėjo šitaip rizikuoti?

Jai reikėjo rasti tą sąsiuvinį...

Šiaip ar taip, jis jį atidavė Vitraliams... Prieš kulkai perveriant širdį. Tai būtų į jį labai panašu. Kaip gimtadienio dovaną. Jeigu taip, sąsiuvinis to iškrypėlio Marko Vitralio rankose. Jis gal net jį skaito.

7

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 28 min.

Markas Vitralis pažvelgė į sieninį „Martini“ laikrodį.

Priešais jį prie gretimo staliuko sėdėjo žavi studentė tamsiais trumpais berniukiškai kirptais plaukais ir žiūrėjo į jį vandenyno spalvos akimis, į kurias kiekvienas vyras be dvejonių būtų pasinėręs.

Markas abejingai nusuko žvilgsnį į šalį.

Tikriausiai tai dar labiau pakurstė gražiosios studentės susidomėjimą blondinu, kuris paskendęs savo mintyse, savo sielvarte žvilgančiomis nuo ašarų akimis pažvelgė į ją, tarsi ji būtų nematoma. Tikriausiai buvo mažai vyrų, abejingų jos grožiui. Bet ją neišvengiamai traukė tik netinkami vyrai, nepasiekiami vaiduokliai.

Markas gromuliavo Gran Diuko užrašus apie savo tėvus, Paskalį ir Stefani, kuriuos prisiminė tik iš senų fotografijų. Mostelėjo Mariamai. Padavėja pamanė, kad jis nori prieš laiką, keliomis minutėmis anksčiau, atgauti dovaną, ir nepritariamai pažvelgė į sieninį laikrodį.

– Mariama, gal atneštum man ragelį? Šįryt nieko nevalgiau... Nesu įpratęs, kad Lili man taip anksti skirtų pasimatymą!

Nusiraminusi Mariama plačiai nusišypsojo.

Po kelių sekundžių lėkštelėje atnešė Vienos ragelį. Šurmulys kavinėje pasidarė kurtinamas. Studentė jūrų gelmės akimis vis dar tebespoksojo į Marką, beviltiškai kaulydama jo žvilgsnio.

Tuščias vargas.

Markas atsilaužė pusę ragelio ir vienu mirksniu prarijo.

9 valandos 33 minutės.

Jis vėl pasinėrė į Gran Diuko užrašus.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Manau, sutiksite su manimi dėl Vitralių, dėl Karvilių, gyvenimas vis dėlto yra tikrai kekšiškas... Iš pradžių jiems pranešama, kad lėktuvas sudužo, kad išsigelbėjusių nėra, – gyvenimas vienu sykiu iš jų atima dvi kartas, kuriomis jie grindė savo ateitį. Sūnus ir dukraites... Paskui po valandos jie išgirsta džiugią žinią apie stebuklą: mažiausioji, gležniausioji būtybė išvengė žūties. Ir jie dėl to net laimingi, dėkoja Dangui, užmiršę apie tokių brangių artimųjų netektį... Bet gyvenimas ištraukia durklą vien tam, kad antrą kartą smeigtų giliau. O jeigu ši stebuklingai išsigelbėjusi būtybė, jūsų įsčių vaisiaus vaisius, yra ne jūsų?

Monbeljaro policijos komisariate šią 1980 metų gruodžio 23 dieną darbas užvirė nuo pat aušros, šio reikalo ėmėsi pats komisaras Vateljė, patyręs ir veiklus policininkas ruda barzda, nešukuota, bet deranti prie odinės striukės. Keleivių sąrašą turkų oro linijos atsiuntė faksu septintą valandą ryto. Keistas faktas, tikriausiai pralinksminęs lėktuvo įgulą Stambulo Atatiurko oro uoste: lėktuve buvo du kūdikiai, dvi jaunos prancūzaitės, gimusios beveik tą pačią dieną.

Liza Roza de Karvil, gimusi 1980 m. rugsėjo 27 d.

Emili Vitral, gimusi 1980 m. rugsėjo 30 d.

Juokingas sutapimas, tikriausiai pagalvojot. Aš paskui patikrinau – kūdikiai lėktuve toli gražu ne išskirtinis dalykas. Atvirkščiai, jie skraido gana dažnai, ypač ilgais nuotoliais, per atostogas. Vykstant ekonominei globalizacijai, šeimoms reikia susiburti prie eglutės, gimtadienio pyrago, vestuvių, laidotuvių ar kokio

kito įvykio proga... Mes to nepastebime, bet aš dabar žinau – lėktuvai knibžda kūdikių!

Vateljė man atskleidė, kad iš pradžių jo vyrams net patiko... Du kūdikiai... Kaip sužinoti, kuris liko gyvas? Policininkai tikriausiai manė, kad tyrimas bus trumpas. Kūdikį nesunku prakalbinti. Jo akys, oda, kraujas, skrandžio turinys, drabužiai, asmeniniai daiktai, giminės... Tiek duomenų, be abejonės, pakanka...

Jeigu tik nebūtų reikėję veikti greitai. Policininkus vijosi aibė žurnalistų, – žiniasklaidai tai buvo netikėtas laimikis... Pamanykit, viena našlaitė dviem šeimoms! Be to, sprendėsi mergaitės ateitis, jos nebuvo galima mėnesius laikyti Belforo ir Monbeljaro ligoninės vaikų skyriuje, reikėjo skubiai atlikti tyrimą, ją išlaisvinti, pasirinkti, kuriai šeimai grąžinti. Leonsas de Karvilis nuo gruodžio 23 dienos 14 valandos užsiundė Monbeljarą Paryžiaus advokatų gauja: visi nupirkti aukso kaina, įpareigoti Vateljė tyrėjams sekioti iš paskos ir tikrinti kiekvieną smulkmeną...

Teisiškai byla buvo sudėtinga. Tačiau Teisingumo ministerija nusprendė per kelias valandas: tyrimą pavedė Monbeljaro policijos komisariatui, bet galutinį nuosprendį turėjo paskelbti vaikų bylų teisėjas, išklausęs visas puses ir liudytojus. Suprantama, uždarame posėdyje. Sprendimas turėjo būti priimtas vėliausiai 1981 metų balandžio mėnesį, kad nebūtų pakenkta emociniam vaiko saugumui, o iki to laiko mergytė turėjo likti Belforo ir Monbeljaro medicinos centro vaikų skyriuje. Tyrimui prižiūrėti Teisingumo ministerija neatsitiktinai paskyrė teisėją Žaną Luji Ledrianą, vieną iš geriausių Paryžiaus aukščiausiosios instancijos teisme, parašiusį gal dešimt knygų apie vaikus, gimusius anonimiškai, jų tapatybės paieškas, įsivaikinimą ir panašiai. Neapibrėžiamo žanro.

Kitą dieną, gruodžio 24-ąją, baigiantis popietei teisėjui Ledrianui šiaip ne taip pavyko suburti improvizuotą darbo grupę. Nelabai entuziastingą, nes dalį Kūčių reikėjo praleisti prie šios bylos: Vateljė, Monbeljaro policijos komisaras, Moranžas, gydy-

tojas, budėjęs tą naktį prie stebuklingai išsigelbėjusios mergytės, ir Sen Simonas, Prancūzijos ambasados Turkijoje policininkas, kuris su jais bendravo telefonu.

Vėliau jie visi man pasakojo apie tą siurrealistinį susirinkimą Paryžiuje Siufreno prospekte, dideliame kabinete su įspūdingu vaizdu į apšviestą Eifelio bokštą baltame žiemos danguje... Atrodė, Kalėdas jie sutiks be girliandų ir dovanų. Jų vaikai laukė tėčių prie eglutės, o jie kruopščiai ir profesionaliai svarstė trijų mėnesių mergiūkštės ateitį.

Teisėjas Ledrianas buvo susirūpinęs, jis šiek tiek pažinojo Karvilius. Teko su jais vieną ar porą kartų susidurti paryžietiškame vakarėlyje, kur keli šimtai žmonių grumdosi didelėse osmaniškųjų* namų svetainėse. Įsivaizduoju save jo vietoje. Mažas balselis jo galvoje tikriausiai jam šnabždėjo: „Kad tik ta mergiūkštė tikrai būtų Karvilio vaikaitė, kitaip man šakės..."

Vienas šansas iš dviejų... Skaičius ar veidas.

Bet iš pirmo žvilgsnio neatrodė, kad moneta kris norima puse.

Kai po daugelio metų sutikau teisėją Ledrianą, jo laikysena buvo tokia pat kaip šios bylos metu: pedantiškas, tikslus, apsirengęs be priekaištų, rausvai violetinis šalikas kiek šviesesnis nei purpurinis kaklaraištis, kostiumas kaip nulietas, – jis galėjo įkvėpti pasitikėjimo traumuotiems vaikams ir gauti jų parodymus. Teisėjas visus susirinkimus nufilmavo. Jis man patikėjo juostas, neketino nieko slėpti nuo Karvilių. Tai man leidžia būti tiksliam: jūs turėsite teisę į vaizdą ir garsą. Apie nuosprendį, atvirkščiai, papasakosiu ne aš, o teisėjas, jo eilė tarti žodį.

– Pamėginsiu kalbėti kuo trumpiau, – prabilo Ledrianas. – Visi skubame, ar ne? Pradėsiu nuo informacijos, susijusios su Liza Roza de Karvil. Mažylė gimė Stambule šiek tiek mažiau nei

* Prancūzų politikos veikėjas Osmanas (Georges Eugène Haussmann, 1809–1891), tapęs Senos prefektu (1853), subūrė specialistus, kurie pertvarkė ir išgražino Paryžių.

prieš tris mėnesius. Ją pažinojo tik jos tėvai, bet Aleksandras ir Veronika de Karviliai viską, kas priklausė Lizai Rozai, pasiėmė su savim į oro lainerį Stambulas–Paryžius. Jos žaislus, drabužius, fotografijas, vaistus, sveikatos kortelę. Viskas dingo užsidegus lėktuvui. Sen Simonai, ar Turkijoje aptikote kitų liudijimų?

Per telefono garsiakalbį, stovintį ant stalo, iš ambasados Turkijoje suspragsėjo policininko sniaukrojantis balsas:

– Iš tikrųjų ne... Be tarnų turkų, žiūrėjusių į Lizą Rozą pro šydą nuo uodų, vienintelė mažylę mačiusi liudytoja yra jos vyresnė sesuo šešiametė Malvina... Taigi...

Ledrianas jau juto, kad byla ima strigti. Tokiais atvejais, kai įvykiai sprūsdavo jam iš rankų, jis atsistodavo ir timptelėdavo vieną šaliko galą, kad abu išilgai švarko karantys galai būtų tiksliai vienodo ilgio. Manija, kaip ir kitos. Žinoma, čia kalta audinių trintis: teisėjui nė nepasukus kaklo, tas netikęs rausvai violetinis šalikas slydo tai į dešinę, tai į kairę. Komisaras Vateljė stebėjo šį teisėjo judesį su vos slepiama šypsena barzdoje. Jis įsiterpė į pokalbį:

– Aš ilgai kalbėjau su mažylės seneliais Karviliais. Ypač su Leonsu de Karviliu. Jie savo vaikaitę pažįsta tik iš neaiškių telefoninių apibūdinimų. Turi ir jos, naujagimės, nuotrauką, atsiųstą per kurjerį su pranešimu apie gimimą...

– Kas toje nuotraukoje matyti?

Komisaras Vateljė vyptelėjo:

– Beveik nieko. Motina duoda dukrytei krūtį. Liza Roza atsukusi nugarą... Galima įžiūrėti kaklą, ausį, nieko daugiau...

Teisėjas Ledrianas nervingai timptelėjo šaliką į dešinę... Iš tiesų, Karviliams tai nieko gero nežadėjo.

Jeigu man leisite truputį užbėgti už akių, pasakysiu, kad per kelias kitas savaites Leonsas de Karvilis sukvietė labai rimtų ekspertų, kurie patvirtino, kad stebuklingai išsigelbėjusios mergytės ausis tokia pati kaip ir ką tik gimusios Lizos Rozos nuotraukoje. Vėliau aš labai atidžiai apžiūrėjau nuotraukas ir tyrimų medžiagą:

išties reikėjo būti ne itin sąžiningam, kad apsispręstum vienos ar kitos pusės naudai. Teisėjo Ledriano ten nebuvo, jis toliau tyrinėjo stebuklingai išsigelbėjusios mergytės genealogiją.

– O Lizos Rozos seneliai iš motinos pusės? – paklausė jis.

Monbeljaro komisaras Vateljė liūdnai žvelgė į Eifelio bokštą, kuris žibėjo kaip didžiulė Kalėdų eglė, paskui pažvelgęs į savo užrašus atsakė:

– Veronika, Lizos Rozos motina, yra ketvirtas vaikas kvebekiečių Bernjė šeimoje, jų iš viso septynetas, jau yra ir vienuolika vaikaičių. Veronika jau buvo gerokai nutolusi nuo savo šeimos, kai Toronte per molekulinės chemijos seminarą sutiko Aleksandrą. Bernjė šeima, regis, palaiko Karvilius. Nedrąsiai.

– *OK.* Pamėginsime ieškoti iš tos pusės, – tarė Ledrianas. – Pereikime prie Emili Vitral. Rodos, ji paliko daugiau pėdsakų...

– Taip, – atsiduso Vateljė, – nors jos sveikatos kortelė, lagaminas, buteliukai su žinduku, seilinukai taip pat išnyko dūmuose kartu su lėktuvu. Būsiu tikslus. Nuo gimimo iki dviejų mėnesių seneliai savo dukraitę matė tris kartus: du kartus Djepo klinikoje po savaitės jai gimus, o trečią kartą skrydžio dieną, kai Paskalis su Stefani atvažiavo palikti jiems prižiūrėti Marką. Bet mažylė tada kietai miegojo.

Komisaras pasisuko į gydytoją Moranžą, šis pirmą sykį prakalbo:

– Aš budėjau, kai jie pamatė mergytę Belforo ir Monbeljaro ligoninėje. Vitraliai tučtuojau atpažino savo dukraitę...

– Suprantama, – tarė Ledrianas. – Suprantama. Juk jie netvirtins priešingai...

Teisėjas pavargęs atsipūtė, jo pirštai čiupinėjo šaliką, paskui timptelėjo jį į kairę. Komisaras Vateljė pakėlė balsą:

– Betgi nesuguldysi į eilę keturių sunumeruotų kūdikių ir neliepsi seneliams atpažinti tikrąjį priešais stiklą be amalgamos!

– Galbūt jūs turėjote taip padaryti, – neatlyžo Ledrianas nesijuokdamas. – Būtume sutaupę laiko...

Komisaras, gūžtelėjęs pečiais, kalbėjo toliau:

– Viską užviršuoja tai, kad seneliai Vitraliai neturi jokios nuotraukos. Pasak jų, Stefani sudarė nedidelį savo dukters albumėlį, dvylika nuotraukų, ir su juo niekada nesiskyrė. Galima daryti prielaidą, kad jis taip pat dingo liepsnose.

– O negatyvai? – paklausė teisėjas.

– Djepo žandarmerija iškratė mergytės tėvų butą nuo lubų iki kiliminės grindų dangos, ieškodama tų prakeiktų negatyvų. Kol kas nesėkmingai. Be abejonės, Stefani juos taip pat išsivežė su savimi, galbūt fotoaparato kišenėlėje...

Galbūt...

Vėliau tų prakeiktų negatyvų ir aš ieškojau. Jūs galvojat, kūdikio nuotrauka! Neverta palaikyti įtampos, bent jau šiame darbo bare. Galiu jums pasakyti, kad jie niekada nebuvo rasti! Be prielaidos, kad jie dingo lėktuve arba kad tai grynas ir paprastas Vitralių prasimanymas, aš visada maniau, jog čia galėjo įsikišti Leonsas de Karvilis, ateiti į Paskalio ir Stefani butą, kol dar mentai to nesumąstė, ir sunaikinti visus kompromituojančius daiktus. Jis tą būtų galėjęs padaryti. Čia jums idėja apie galimybių mastą.

Teisėjas Ledrianas jautė, kaip jam drėksta pakaušis, kaip – tarsi gyvatė ant peties – nenumaldomai slysta šalikas. Ši byla pakvipo teisiniu galvosūkiu.

– Gerai, – tarė jis. – Beveik apsisukom. O kiti Emili Vitral šeimos nariai... Irgi aklavietė?

– Kaip čia pasakius, – atsiliepė komisaras Vateljė. – Jos motina Stefani buvo našlaitė, apie tėvus nieko nežinoma, ji užaugo Otejo vaikų namuose Ruane. Įsižiūrėjo Paskalį Vitralį kavinės terasoje, kai jai dar nebuvo šešiolikos. Apibendrindamas galiu pasakyti, kad mažoji Emili, jeigu tai ji išsigelbėjo, turi tik savo senelius Pjerą ir Nikolę Vitralius ir vyresnį brolį Marką.

Teisėjo Ledriano žvilgsnis nuklydo toli pro lango kiaurymę, virš šviesų, sudarančių Eifelio bokšto žvaigždyną, ieškodamas krypties, kokios nors Piemenėlių žvaigždės, paskui kurią galėtų aklai sekti šią Kalėdų naktį.

*

Galėčiau ilgai šitaip rašyti toliau, valandų valandas atpasakodamas pokalbius, argumentus ir atsakymus į juos. Be nufilmuotų susirinkimų, tyrimo medžiagą sudaro trys tūkstančiai puslapių, teisėjo Ledriano surinktų per kitas savaites. Aš juos taip pat kruopščiai patikrinau, čia net nekalbu apie savo asmeninį archyvą. Nebijokite, grįšiu prie jo vėliau, bent jau prie smulkmenų, kurios man atrodė svarbios. Bet, manau, pradedate suvokti, kaip tyrėjams buvo sunku, kokia dilema jiems iškilo. Nelengva įsivaizduoti, ar ne?

Kokia puse nukris moneta? Aš šito taip ir neatspėjau iki galo.

Palieku jums visas šias nuorodas kaip paveldą. Dabar jūsų eilė žaisti...

Bet aš numanau, ką ketinat...

O kaip tada mokslas? Drabužiai? Kraujas? Akys? Visa kita?

Aš apsisprendžiau.

Jūs nenusivilsit.

8

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 35 min.

Markas prarijo kitą ragelio pusę nepažvelgdamas nei į sieninį laikrodį nejudančiomis rodyklėmis, nei į priešais sėdinčią gražiąją mėlynakę studentę, nei į Mariamą, kuri žaidė jo nervais. Aplinkui šurmuliavo kavinės lankytojai. Žmonių knibždėjo ir universiteto aikštė, jis matė pro langą. Ir nors Gran Diuko pasakojimas nė karto nesukėlė abejonių, jam reikėjo dar skaityti, sukaupti visą šią informaciją, kuri buvo jam nežinoma.

Todėl, kad Lili to norėjo...

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Teisėjas Ledrianas po poros savaičių, 1980 metų sausio 11 dieną, sušaukė naują susirinkimą. Tie patys tyrėjai, ta pati vieta, tas pats kabinetas Siufreno prospekte, bet šį kartą buvo rytas. Eifelio bokštas virpėjo rūke, vos įžiūrimas jo atvaizdas atsispindėjo dėl dulksnos pamažu didėjančiose balose. Turistų eilės driekėsi po skėčių taku. Nebuvo numatyta jokios saugios vietos, net stiklinio stogo laukiantiems prie labiausiai pasaulyje lankomo paminklo.

Perpildyta taurė. Tarp daugybės kitų.

*

Teisėjas Ledrianas vis labiau niuko. Hierarchiniais ryšiais jam buvo leista suprasti apie prielankumą, kurį itin įtakingi asmenys jautė Karviliams.

Teisėjas nebuvo kvailas, suprato žinią... Tačiau su turimais duomenimis jis darė viską, ką galėjo. Negi jis imsis gaminti netikrus įrodymus!

Gydytojas Moranžas baigė savo pranešimą apie kraujo grupę. Perleido per rankas visų medicinos tyrimų kopijas.

– Taigi apibendrindamas pasakysiu, – tarė gydytojas, – kad stebuklingai išsigelbėjusi mergytė turi labiausiai paplitusią kraujo grupę A+, tokią pat kaip daugiau nei keturiasdešimt procentų Prancūzijos gyventojų. Djepo ir Stambulo klinikų archyvai mums pranešė, kad Emili Vitral ir Liza Roza de Karvil, abejonių čia negali būti, abi turėjo... labiausiai paplitusią kraujo grupę, kaip jūs supratot, A+.

Neišvengiamai, pagalvojo teisėjas Ledrianas.

– Ar nėra būdo išgauti daugiau duomenų iš šių medicinos tyrimų? – supyko jis.

Moranžas moksliškai paaiškino:

– Reikia suprasti, kraujo mėginiai leidžia tik paneigti tėvystę ar brolystę, o ne patvirtinti. Galėtume tik teigti, kad esama giminystės ryšio, jei rezus faktorius būtų mažai paplitęs arba retos genetinės ligos atveju... Bet čia visiškai ne tas atvejis. Mokslas mums nieko nepasakys apie šio vaiko šeimą.

Dėl mokslo – spėju, ką jūs galvojat, manotės esą pasikaustę: genetika, DNR, tėvystės testas, ir jokio rūpesčio? Bet įsivaizduokite kontekstą, tai 1980-ieji! Tais laikais DNR buvo mokslinė fantastika. Pirmoji pasaulyje teismo byla, išaiškinta remiantis DNR, vyko 1987 metais... Suvokiat? Užtikrinu jus, mes prie to klausimo dėl DNR testo, aišku, grįšime; tas klausimas vieną dieną turės būtinai iškilti... Bet tada stebuklingai išsigelbėjusi mergaitė bus gerokai paaugusi ir visi duomenys labai pasikeitę. Mokslas visko nepaaiškina, toli gražu, pamatysit...

*

O anuomet, 1980-aisiais, Siufreno prospekto ekspertai sukosi, kaip mokėjo. Gydytojas Moranžas pažėrė ant stalo visas nuotraukas.

– Modeliuota Medono laboratorijoje. Mažylės veidas dirbtinai pasendintas informatikų, kad pamatytume, į ką kūdikis bus panašus po penkerių, dešimties, dvidešimties metų...

Teisėjas metė akį į nuotraukas ir neslėpdamas irzulio tarė:

– Manot, aš priimsiu sprendimą remdamasis tokiomis klejonėmis!

Šiuo atveju jis neklydo. Bent jau iš dalies. Pasendinta išsigelbėjusi mergytė objektyviai daugiau panėšėjo į Vitral negu į Karvil, bet tai nebuvo akivaizdu, Karvilio advokatai turėtų malonumo viską paversdami juokais. Beje, po aštuoniolikos metų, tiesiogiai matydamas, kaip metai iš metų auga per stebuklą išsigelbėjusi mergaitė, galiu jums patvirtinti, kad dirbtinio pasendinimo technikos atkūrė tikriausią veido modelį!

– Lieka akių spalva, – neatlyžo gydytojas. – Vienintelė išskirtinė šios stebuklingai išsigelbėjusios mergytės žymė... Tokio amžiaus jos stulbinamai žydros. Spalva dar gali keistis, tamsėti, bet vis dėlto čia susiduriame su genetikos savitumu...

Estafetę perėmė komisaras Vateljė.

– Mažosios Emili Vitral akys buvo šviesios, jau šiek tiek į mėlynumą, tai patvirtino visi, kurie buvo šalia: seneliai, keli draugai, gimdymo namų slaugytojos. Šviesios akys kaip abiejų jos tėvų, senelių, kaip praktiškai visos Vitralių giminės. O Karvilių, priešingai, tėvų ir senelių akys rudos, tamsios ir kaštoninės. Aiškiai ta pati spalva ir Bernjė giminėje, aš patikrinau.

Atrodė, kad teisėjui Ledrianui neatlaikys nervai. Karviliams tai nieko gero, visiškai nieko gero. Tasai policininkas jį erzino. Lauke dulksna perėjo į liūtį, stojiški lankytojai tebelaukė Eifelio bokšto papėdėje, pasislėpę po skėčių kapiteliu – šiuolaikiška romėnų vėžlio taktikos versija. Teisėjas atsistojo nuspausti jungi-

klio, kad kambaryje pasidarytų šviesiau. Jo šalikas nuslydo į dešinę. Jis jo nepasitaisė.

– Ką gi, – tarė nusiraminęs. – Tik dar viena prielaida, bet ne įrodymas. Visi žino, kad rudaakių ar juodaakių tėvų vaikas gali turėti bet kokios spalvos akis...

– Taip, tikrai, – nusileido gydytojas Moranžas, – tiesiog tai labiau tikimybės klausimas...

Tikimybė... Jeigu visai sąžiningai, ji iš tikrųjų nekrypo Karvilių naudai. Prisimenu, kad po kelių savaičių žurnale „Science et vie"* buvo pateiktas „mergytės, stebuklingai išsigelbėjusios Baisiajame kalne", pavyzdys aiškinant, kaip genetika nepajėgi iš giminės protėvių sistemingai perduoti fizinių asmens charakteristikų. Aš visada įtariau, kad tą straipsnį, kuris pasirodė pernelyg geru laiku, tiesiogiai ar netiesiogiai užsakė Leonsas de Karvilis...

Tada teisėjas per garsiakalbį paklausė turkų tyrėjo Sen Simono:

– O stebuklingai išsigelbėjusios mergytės drabužėliai, po šimts? Ar taip sunku padaryti rimtas išvadas iš drabužėlių, kuriais ji vilkėjo lėktuvo sudužimo dieną?

Sen Simonas ramiai atkirto:

– Ponai, aš jums priminsiu, kokiais drabužėliais buvo apvilktas kūdikis: medvilniniai apatinukai, balta suknytė su oranžinėmis gėlėmis ir nebalintos vilnos žakardinis megztukas. Galime tikrai patvirtinti, kad drabužėliai buvo pirkti Stambulė, Didžiajame *bazare*, didžiausiame pasaulyje dengtame turguje...

Teisėjas Ledrianas nepraleido progos:

– Vitraliai tik porą savaičių atostogavo Turkijoje, o Stambule praleido tik dvi dienas. Jei paisysime logikos, mažoji Emili Vitral turėjo vilkėti nusivežtais prancūziškais drabužėliais. Mažai tikėtina, kad jos tėvai sumanė ją aprengti kelios valandos prieš parskrendant į Prancūziją Stambule pirktais drabužėliais! Jei kū-

* „Mokslas ir gyvenimas" (*pranc.*).

dikis vilkėjo turkiškais apatinukais, suknele ir megztuku, man atrodo aišku, kad kalbame apie Lizą Rozą de Karvil. Mažylė gimė Stambule...

Sen Simonas ryžosi tuoj pat atšauti:

– Deja, pone teisėjau, drįstu pasakyti, kad turkiški drabužėliai, kuriais buvo aprengta naujagimė, labai pigūs... Aš patikrinau, jie neturi nieko bendro su kitais Lizos Rozos drabužiais, sudėtais jų vilos Džeichane spintose. Aš jums atsiųsiu tikslų aprašymą. Roza Liza buvo rengiama tik firminiais drabužėliais, pirktais vakariniame Stambulo kvartale, Galatasarajuje... Ne Didžiajame turguje!

Prieš jam leidžiantis nagrinėti socialinius Stambulo kvartalų skirtumus, Ledrianas šaltai pertraukė Sen Simoną:

– *OK*, aš tai peržiūrėsiu. Vateljė, ar galite mums padėti tašką dėl balistinių tyrimų?

Vateljė pasikasė barzdą ir nepatikliai pažvelgė į teisėją. Paskui prabilo:

– Ekspertai mėgino atkurti, kaip ir kada tiksliai kūdikis buvo išmestas iš lėktuvo. Žinome, kurioje vietoje sėdėjo kiekvienas keleivis. Karviliai buvo įsitaisę dešimtoje eilėje prie lango, šiek tiek toliau nuo kabinos; Vitraliai sėdėjo oro lainerio centre, maždaug ties sparnais. Taigi abu kūdikiai buvo vienodame nuotolyje nuo durų, kurios pasidavė lėktuvui trenkiantis į šlaitą ir pro kurias sprogstant buvo išsviestas kūdikis. Dėl šio paskutinio punkto visų nuomonės sutampa. Aš jums rodžiau dokumentus. Ekspertai galėjo tiksliai atkurti smūgį, durų sulinkimą, todėl jie sutaria: iš tokių spąstų galėjo ištrūkti vien gyva būtybė, sverianti mažiau nei dešimt kilogramų...

– *OK*, *OK*, komisare, – nutraukė jį teisėjas, tą dieną demonstruodamas geltoną garstyčių spalvos šaliką, nelabai derantį su butelio žalumo švarku. – Betgi vėliau atsirado Letalandjė teorija... Jeigu aš neapsirinku, fizikos profesorius Seržas Letalandjė įrodė, kad didesnė tikimybė, jog krepšys išskrido dėl šoninio judesio, kitaip sakant, mažiau tikėtina, kad tai buvo Emili Vitral, kuri gulėjo centre... Ką jūs manote, komisare?

– Jei visiškai atvirai, Letalandjė apskaičiavimai tokie sudėtingi, kad joks Prancūzijos mentas, net iš mokslinės laboratorijos, nedrįstų jam prieštarauti. Bet vis dėlto turiu patikslinti – Seržas Letalandjė yra iš tos pačios Politechnikos instituto laidos kaip ir Leonsas de Karvilis, jis buvo Aleksandro de Karvilio diplominio darbo vadovas Paryžiaus kalnakasybos ir technologijų institute...

Teisėjas pažvelgė į komisarą Vateljė, lyg jis būtų pasakęs kokią ereziją. Pamojavo rankomis ir taip nervingai trūktelėjo garstyčių spalvos šaliką, jog sunku buvo tikėtis, kad sulygins abu audinio galus.

– Jeigu turiu nepaisyti net ekspertų, kurie vadovauja Politechnikos instituto laboratorijai...

Vateljė šypsodamasis atsakė:

– O, aš nieko nekaltinu. Tam neturiu jokios kompetencijos. Galiu tik pasakyti, kad Letalandjė teorija labai prajuokino jo bendradarbius iš Politechnikos instituto, su kuriais buvau susitikęs...

Teisėjas atsiduso. Eifelio bokštas buvo visai išnykęs rūke, ir šimtai lankytojų, be abejonės, tuščiai laukė valandų valandas merkiant lietui.

Galėčiau jus paskandinti techninių detalių puslapiuose. Ar kankinti susirinkimų valandų įrašais. Nevarginsiu jūsų, bent jau šiuo tarpu.

Bėgo savaitės, o byla strigo teisinėje ir mokslinėje painiavoje, kuri tolyn labyn nieko daugiau nedomino, išskyrus su tuo susijusias šeimas.

Policininkai neatlyžo.

O žurnalistai nuobodžiavo.

Publika, įsijautusi į bylą iškart po „stebuklo", greitai atšalo, nes nebuvo tikrumo... Ekspertų ginčai visiems įkyrėjo. Mįslė atrodė neįmenama. Kai tik susidomėjimas atslūgo, policininkai pamėgino dirbti kuo santūriau. Karvilio advokatai taip pat panaudojo visą įtaką, kad tyrimas nebūtų itin viešinamas. Jei ši byla būtų

buvusi tik aukštų pareigūnų rankose, be jokios abejonės, ji būtų pakrypusi jų naudai. Teisėjas Ledrianas buvo protingas žmogus.

„L'Est républicain", visa tai pradėjęs, buvo paskutinis laikraštis, skelbiantis kasdienę kroniką apie „mergaitės, stebuklingai išsigelbėjusios Baisiajame kalne", bylos pasiekimus; ji trumpėjo su kiekviena diena. Žurnalistė, kuriai buvo pavesta informuoti skaitytojus apie tyrimą, Liusilė Moro, jau ne vieną dešimtmetį sekanti nešvariausias Vakarų Prancūzijos bylas, o jų netrūkdavo, greitai susidūrė su dilema: kaip vadinti stebuklingai išsigelbėjusią mergytę? Neįmanoma, liekant neutraliai, jai duoti Emili ar Lizos Rozos vardą... Tokie apibūdinimai kaip „stebuklingai išsigelbėjusi Baisiajame kalne", „sniego našlaitė", „kūdikis, išsigelbėjęs iš gaisro", baisiai apsunkindavo jos stilių, o ji norėjo, jog jis būtų paprastas ir aiškus, kad patrauktų jos įprastus skaitytojus. Įkvėpimo ji sulaukė 1981 metų sausio pabaigoje. Tuo laiku, jūs tikriausiai prisimenat, per radiją sklido Šarleli Kutiur daina, labai tinkanti tomis aplinkybėmis: „Kaip lėktuvas be sparno"...

Liusilė Moro, kuriai nusibodo lėta procedūra ir teisėjo Ledriano šaltumas, sausio 29 dieną per visą pirmą laikraščio „L'Est républicain" puslapį įdėjo „stebuklingai išsigelbėjusios" nuotrauką: mergytė guli stikliniame ligoninės vaikų skyriaus narve, daugiau kaip mėnesį kantriai laukdama aplink tvyrant visuotiniam abejingumui, ir po apačia riebiu šriftu įrašė tris dainos eilutes:

O laumžirgėli,
Trapūs sparneliai – tavo,
Sulūžę sparnai – lėktuvo mano...

Prityrusi žurnalistė pataikė į taikinį. Niekas nebegalėjo klausytis populiarios Šarleli Kutiur dainos negalvodamas apie stebuklingai išsigelbėjusią mažylę trapiais sparneliais ir sudužusį lėktuvą. Prancūzijoje sniego našlaitė virto „laumžirgiu". Vardas prigijo. Net artimieji jį priėmė. Net aš.

Koks kvailys!

Laumžirgis!

Iš to uolumo aš net susidomėjau tais bjauriais vabzdžiais; ėmiau leisti dideles sumas juos kolekcionuodamas... Kai dabar apie tai pagalvoju... Visas tas cirkas dėl suktos žurnalistės, kuri mokėjo pasikinkyti minios jausmus...

Policininkai buvo ne tokie romantiški. Kalbėdami apie kūdikį, kai nenorėdavo aiškiai minėti vienos iš dviejų šeimų, jie vartodavo sugalvotą neutralų akronimą, vieno vardo pradžią sujungę su kito pabaiga. Liza Roza ir Emili tapo Lili...

Lili...

Pirmasis šį vardą ištarė komisaras Vateljė pokalbyje su žurnalistais.

Nenuginčysi, neblogai sugalvota. Taip, galiausiai ir policininkai galėjo pasirodyti esą romantikai. Kaip ir Laumžirgis, Lili vardas prigijo. Šiek tiek meilus ir maloninis.

Nei Liza Roza, nei Emili.

Lili...

Chimera, keista būtybė, susidedanti iš dviejų kūnų.

Pabaisa.

Dėl pabaisos – laikas jums papasakoti, kokį vaidmenį suvaidino Malvina de Karvil... Žinau, Malvinai de Karvil nebūtų patikęs šis perėjimas iš vieno į kita. Jūs man atleisite už ją. Supraskite, tai šalutiniai tragedijos padariniai. Jei norit.

Leonsas de Karvilis buvo valingas, drąsus žmogus, įpratęs gauti, ko nori. Tačiau joks įrodymas, joks dokumentas atvirai neliudijo jo naudai. Tada jis padarė dvi klaidas. Dvi labai dideles klaidas. Norėdamas paspartinti bylą.

Pirmoji klaida susijusi su jo paties vaikaite Malvina. Ji tebuvo šešerių, gyvybinga, auginama kaip karalienė privilegijuotoje aplinkoje. Suprantama, jai būtų buvę sunku susitaikyti su tėvų ir galbūt mažosios sesers žūtimi per nelaimingą atsitikimą. Bet apsupta armijos psichologų, savo šeimos, ji būtų atsigavusi, atitokusi.

Kaip visi.

Tačiau ji buvo vienintelė mačiusi sesę liudytoja... Vienintelė dar gyva būtybė, buvusi šalia Lizos Rozos Turkijoje per du pirmuosius jos gyvenimo mėnesius. Galbūt tuos du vienintelius...

Ar šešerių metų vaikas geba atpažinti kūdikį? Iš tikrųjų atpažinti? Atskirti jį nuo kito?

Verta kelti tokį klausimą...

Senelių Vitralių tvirtinimams atremti Karviliai turėjo vienintelį kozirį – Malviną, nes tik ji viena galėjo nustatyti Lizos Rozos tapatybę. Leonsas de Karvilis privalėjo ją apsaugoti, neleisti liudyti, išvyti lauk policininkus, – turėjo tam priemonių, – nieko jos neklausinėti, duoti jai ramybę, išvežti atostogauti į kaimą, išsiųsti ją toli nuo šios kankynės, į pensioną turtingųjų vaikams su paslaugiomis medicinos seselėmis, kitais linksmais vaikais, su dideliu parku, pilnu įvairiausių gyvūnėlių... Užuot taip pasielgęs, jis išstūmė Malviną į viešumą, liepė dešimt, šimtą kartų liudyti daugybei teisėjų, advokatų, policininkų, ekspertų... Savaitėmis ji vaikščiojo iš kabinetų į auditorijas, iš laukiamųjų į priėmimo sales, nuolat apsupta niaurių kostiumuotų vyrų su kaklaryšiais ir apsauginių, kad vis dėlto ją apsaugotų nuo žurnalistų.

Malvina visiems jai pristatomiems suaugusiesiems kartojo tą patį:

– Taip, šis kūdikis yra mano mažoji sesutė.

– Aš ją atpažįstu, tai tikrai Liza Roza.

Seneliui net nebereikėjo jos versti. Ji pati tuo buvo tikra, nebeturėjo abejonių, ji negalėjo klysti.

Rodomi jai drabužėliai buvo sesers, ji atpažino jos veidą, išgirdusi – jos verksmą. Buvo pasirengusi prisiekti teisėjui Biblija, savo lėle. Šešiametė galėjo duoti atkirtį net seneliams Vitraliams!

Paskui aš mačiau, kaip Malvina auga, na, auga – per gražus žodis... Sakykim, sensta, tampa paaugle, suaugusia moterimi. Mačiau, kaip pamažu ją užvaldo beprotybė, nesuvaldoma beprotybė.

Ji man kelia baimę, tai tiesa; manau, kad tikroji jos vieta psichiatrijos ligoninėje, kur ji būtų nuolat stebima; tačiau esu priverstas pripažinti vieną dalyką: ji nekalta, kad jai taip nutiko. Jos

senelis Leonsas de Karvilis, tik jis vienas yra atsakingas. Jis žinojo, ką daro. Jis apgalvotai savo dukraitę padarė instrumentu. Sąmoningai paaukojo jos psichikos sveikatą nepaisydamas gydytojų patarimų ir savo žmonos maldavimų.

Blogiausia, kad tai nieko jam nedavė, visiškai nieko!

Nes Leonsas de Karvilis padarė kitą klaidą, galbūt dar didesnę nei pirmoji.

9

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 43 min.

Lili nekrustelėjo visą pusvalandį. Sėdėjo ant marmurinės Invalidų aikštės tvorelės. Akmens vėsa kilo kojomis aukštyn, bet tai Lili taip pat netrukdė. Oras buvo sausas. Priešais ją baltame, beveik vienspalviame danguje vos ryškėjo Invalidų kupolas.

Tiesiai prieš jos akis, nepaisydami šaltoko oro, treniravosi gal dešimt riedutininkų. Nuo jų net darėsi šalčiau.

Invalidų aikštė, nors ir žinoma nuolatiniams jos lankytojams, nėra populiariausia vieta Paryžiuje. Turistai labiau būriuojasi Trokadero, Karaliaus Rūmų, Rotušės, Bastilijos aikštėse... O čia žiūrovų mažiau... Ir ne kasdien tarp jų pamatysi tokią gražią merginą kaip Lili. Mergina ir graži, ir ilgai pasiliko jais pasigrožėti. Nepaisydama oro ir šalto marmuro po užpakaliu.

Ko ji ieškojo? Vienkartinės pažinties?

Kankinami abejonių, riedutininkai stengėsi, kaip galėjo. Invalidų aikštė jų ypač mėgstama dėl greičio, slalomo, šuolių. Ant dviejų linijų jie pristatė oranžinių plastikinių kūgelių ir pradėjo šimto metrų dvejetų varžybas. Kaip viduramžių turnyrų šiuolaikinėje versijoje, kur greičiausias, paskutinis nenugriuvęs laimės gražuolės širdį kaip trofėjų.

Lili patiko riedutininkų greitis, šūksmai, juokas. Šurmulys jai padėjo išlaikyti ramybę. Tai nebuvo lengva. Visi stumdėsi. Ji vėl ėmė galvoti apie Gran Diuko užrašus. Ar gerai padarė patikėda-

ma juos Markui? Ar jis perskaitys? Taip, žinoma... Bet ar supras? Marko santykiai su Krediuliu Gran Diuku buvo sudėtingi, ne kaip su tėvą pakeitusiu žmogumi, toli gražu, bet vis dėlto visus tuos metus jis buvo vienas iš retų vyriškių jo gyvenime. Markas taip pat turėjo savo įsitikinimus, savo instinktą, kaip jis sakydavo. Savo požiūrį. Ar buvo pasirengęs sužinoti tiesą?.. Kitokią tiesą?

Ji ilgai mąstė apie šiuos klausimus. Išeities nebuvo.

Vienas riedutininkas, vyresnis už kitus, gal kokių keturiasdešimties metų, jau kone žilstantis, nenuleido nuo jos akių. Jis nuosekliai laimėjo visas rungtynes, šauniausiai aplenkęs kitus varžovus. Nusimetęs odinį švarką nepraleisdavo progos parodyti raumeningą savo liemenį, aptemptą sportiniais marškinėliais. Veriamas jo juodų akių žvilgsnis paklaidžiodavo po aikštę kaip plėšrus paukštis, o paskui įsmigdavo į žydras Lili akis. Jis viskuo panėšėjo į grobuonį paukštį, pradedant elegantišku šokiu apie plastikinius kūgelius ir baigiant aštriu liesu veidu.

Lili jo net nepastebėjo, neišskyrė iš kitų riedutininkų. Dabar ji galvojo apie dovaną Markui, tą makabrišką mizansceną.

Ar ji buvo naudinga?

Jos akių kampučiuose ėmė tvenktis ašaros. Ji neturėjo pasirinkimo, reikėjo žūtbūt atitolinti Marką, kelioms valandoms, kelioms dienoms, palikti jį nuošaly nuo viso šito, apsaugoti. Paskui, kai viskas bus baigta, gal ji turės drąsos jam prisipažinti. Jis taip ją brangino. Ją... Iš tikrųjų ką?

Ji nusišypsojo.

Jo Lili, jo laumžirgis... Dieve mano, ji būtų viską atidavusi, kad tik turėtų normalų, paprastą vardą. Vieną vardą!

Riedutininkas sidabruotais smilkiniais vos užkliudė Lili. Ji krūptelėjo staiga atitokdama. Neįstengė sulaikyti šypsenos. Žmogus kaip plėšrus paukštis, nepaisydamas vėsaus oro, – tikriausiai buvo mažiau nei dešimt laipsnių, – nusivilko sportinius marškinėlius. Šoko prieš ją kraipydamas ilgas, džinsais aptemptas kojas. Nuogą liemenį.

Tobulas kūnas. Nuskustais plaukais. Raumeningas.

Dabar jis be jokio santūrumo apžiūrinėjo Lili, tarsi sverdamas pranašumus ir trūkumus. Rodės, galutinai virto paukščiu. Jo tobulai valdomas piršlybų paradas buvo nedviprasmiškas. Kiek kartų jis tai darė? Kiek jaunų merginų pakliuvo į jo nagus?

Visos?

Lili kelias akimirkas išlaikė jo žvilgsnį, taip pat atidžiai apžiūrėjo viliotojo anatomiją. Beveik abejingai. Buvo pripratusi, jos gražus it lianos kūnas nepalikdavo vyrų abejingų. Tačiau stebėjosi, kad galima į ją žiūrėti, galima geisti. Jautėsi permatoma...

Ji vėl pasinėrė į savo mintis. Neturėjo skųstis likimu. Šiuo tarpu svarbiausia buvo ne jos vardas ar pavardė. Reikėjo greitai veikti, vienai.

Buvo apsisprendusi. Dabar, kai sužinojo tiesą, baisią tiesą, nebeturėjo pasirinkimo, privalėjo įsipareigoti.

Tai buvo taip neseniai. Vakar. Jos gyvenimas vakar vakare apsivertė aukštyn kojom. Viskas vyko pernelyg greitai, bet taip buvo, kol ji nepadarė nepataisomo dalyko. Paskui tapo aplinkybių auka, nebeturėjo pasirinkimo: tęsti ar būti sutraiškytai...

Plėšrūnas nesitraukė. Brėžė plačius ratus apatinėmis galūnėmis lyg skriestuvu, nė per centimetrą nepajudindamas galvos, kuri galutinai buvo nukreipta į Lili.

Lili akys įsmigo į tuštumą. Ji vėl galvojo apie Marką. Užspeistą tame bare.

Ji paspendė jam spąstus. Dar penkiolika minutėlių. Paskui, aišku, jis bandys jai prisiskambinti. Ji pagriebė savo rankinuką, išjungė mobilųjį telefoną. Turėjo likti nematoma, nepasiekiama, bent vieną akimirką. Markas priešinsis jos planui. Stengsis ją apsaugoti, matys tik riziką, pavojus.

Lili gerai jį pažinojo, jis tai pavadintų žmogžudyste.

Žmogžudyste...

*

Kaip kregždžių pulkas po šūvio riedutininkų dešimtukas staiga pasuko Invalidų rūmų link, paklusdamas vadovo pasidabruotais smilkiniais įsakymams, – tasai pavargo arba įsižeidė, kad jo pasirodymas nesulaukė sėkmės. Oranžiniai plastikiniai kūgeliai, striukės, sportiniai marškinėliai – viskas dingo su vėjo gūsiu, asfaltas liko pilkas ir tuščias.

Žmogžudystė...

Lili nervingai šyptelėjo.

Galiausiai taip, tai galima pavadinti ir šitaip. Žmogžudyste.

Būtinas kruvinas nusikaltimas.

Nužudyti.

Nužudyti pabaisą, kad būtų galima dar gyventi.

Bent jau išlikti gyvai.

10

1998 metų spalio 2 diena, 9 val. 45 min.

Markas pakėlė akis.

Sieniniame „Martini“ laikrodyje 9 valandos 45 minutės.

Po perkūnais, jis neina. Jį apėmė keistas jausmas. Ta Lili dovana, kurią Mariama padėjo į kasos stalčių, ta degtukų dėžutė... buvo spąstai. Dingstis. Jaukas. Ši nesibaigianti laukimo valanda teturėjo vieną tikslą: leisti Lili išvykti, pabėgti, pasislėpti.

Kodėl?

Jam tai nepatiko. Tarsi kiekviena minutė būtų jį vis labiau tolinusi nuo Lili. Vis dėlto jis nuleido akis į sąsiuvinį. Nuspėjo pasakojimo tęsinį, antrąją Leonso de Karvilio klaidą. Jis ir čia vėl buvo tiesioginis liudytojas, kaip jam pasakojo, liudytojas verksnys; jei Gran Diuko versija sutaps su Pošolio gatvės legenda, jis vertins, ką perskaitys. Jau taip ir buvo.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Leonsas de Karvilis manė, kad pinigai gali viską sutvarkyti.

Byla trypčiojo vietoje, nors Teisingumo ministerija, sutarusi su teisėju Ledrianu, pareikalavo, kad viskas būtų padaryta, iki stebuklingai išsigelbėjusiai mergytei sukaks šeši mėnesiai.

Šeši mėnesiai.

Leonsui de Karviliui tai buvo per toli.

Tačiau visi advokatai jam tvirtino, kad reikia tempti laiką; abejonės galų gale išsispręs jų naudai, jie užmes gerus tinklus, visi pamažu pereis į jų pusę, net žiniasklaida, net policininkai, net Vateljė. Be įrodymų byla virs ekspertų ginču. Galutinis teisėjo Ledriano nuosprendis buvo užtikrintas. Vitraliai neturėjo jokio svorio, jokios patirties, jokios paramos... Bet Leonsas de Karvilis vis dėlto buvo ne toks taikus, ne toks garbingas, ne toks abejingas, kaip rodėsi. Jis ryžosi sutvarkyti reikalą vienas, sykį visiems laikams, taip, kaip valdė savo įmonę.

Kaip viršininkas. Intuityviai.

1981 metų vasario 17 dieną, apie pietus, jis tiesiog pakėlė savo telefono ragelį, – vis dėlto suvokė, kad šios užduoties nereikia patikėti sekretorei, – ir sutarė susitikti su Vitraliais kitą rytą... Beje, tikriau, ne su Vitraliais, o su Pjeru Vitraliu. Dar viena didelė jo klaida. Vėliau Nikolė man viską papasakojo, su menkiausiomis smulkmenomis. Džiūgaudama.

Kitą rytą nustebę Pošolio gatvės kaimynai pamatė, kaip prie Vitralių užtvaros sustojo beveik už namo fasadą ilgesnis automobilis „Mercedes“. Kaip filmuose įėjo globėjiškos išvaizdos Karvilis su juodu lagaminėliu rankoje.

Karikatūra.

– Pone Vitrali, ar galėtume su jumis pasikalbėti akis į akį?

Pjeras Vitralis dvejojo. Jo žmona – ne. Klausimas iš tiesų buvo susijęs su ja. Ji nepasidrovėjo jam atsakyti:

– Ne, pone de Karvili, negalima.

Nikolė Vitral laikė glėbyje mažąjį Marką. Ji jo nepaleido, spaudė prie krūtinės dar stipriau.

– Matot, pone de Karvili, net jeigu išeičiau į virtuvę, viską girdėčiau. Pas mus ankšta. Net jei išeičiau pas kaimynus, ir ten viską girdėčiau. Čia viskas girdisi. Taip jau yra. Sienos plonos. Negalime turėti paslapčių. Beje, galbūt dėl to mes ir nenorime jų turėti.

Markas jos glėbyje verkšleno. Ji prisitraukė kėdę, kad galėtų jį pasisodinti ant kelių, drauge parodyti, kad ji iš čia neišeis.

Regis, Leonsui de Karviliui ta tirada nepadarė įspūdžio.

– Kaip norit, – toliau kalbėjo jis su loterijos prizų dalytojo šypsena. – Aš kalbėsiu trumpai. Tai, ką noriu jums pasiūlyti, telpa į kelis žodžius.

Jis žingtelėjo į kambarį, prabėgom nužvelgdamas kampe įjungtą mažą televizorių, rodantį kažkokį amerikietišką serialą. Svetainė buvo mažytė, daugiausia dvylikos kvadratinių metrų, apstatyta oranžinės *formikos* baldais kaip septintame dešimtmetyje. Karvilis stovėjo per kokius du metrus nuo Vitralių.

– Pone Vitrali, būkime atviri vienas kitam. Niekas niekada nesužinos, kas išgyveno po šios lėktuvo katastrofos. Katra gyva? Liza Roza ar Emili? Niekada neturėsime jokio tikro įrodymo, jūs visada būsite įsitikinęs, kad tai Emili, o aš – kad išsigelbėjo Liza Roza. Kad ir kas nutiktų, mes liksime prie savo įsitikinimų. Tai žmogiška.

Iki čia Vitraliai sutiko.

– Net teisėjas, – toliau kalbėjo Karvilis, – net komisija nieko nesužinos. Jie priversti priimti sprendimą, bet niekada nesužinosime, ar jis teisingas. Tai bus kaip metant monetą: ar herbas, ar skaičius. Pone Vitrali, ar jūs iš tikrųjų manote, kad vaiko ateitis sprendžiama metant monetą?

Vitraliai nesakė nei „taip", nei „ne", laukė tęsinio. Iš televizoriaus sklido kvailas juokas. Nikolė atsistojo, išjungė garsą ir grįžusi vėl atsisėdo.

– Kalbėsiu su jumis atvirai, pone Vitrali, ir su ponia Vitral taip pat, aš pasiklausinėjau apie jus. Be abejonės, ir jūs apie mane.

Nikolei Vitral vis labiau nepatiko patenkinta jo šypsena.

– Jūs garbingai išauginote savo vaikus. Visi taip sako. O tai ne visada jums buvo lengva. Sužinojau apie jūsų vyriausio sūnaus Nikola žūtį per nelaimingą įvykį važiuojant motoroleriu prieš ketvertą metų, sužinojau ir apie jūsų nugarą, Pjerai, ir jūsų plaučius, Nikole. Abejoju, ar su tokiu verslu kaip jūsų... Galų gale, noriu pasakyti, kad jūs jau seniai turėjote susirasti ką nors kita. Dėl savęs. Dėl jūsų vaikaičio.

Jie suprato. Nikolė per stipriai suspaudė Marką, jis pravirko.

– Ko jūs siekiate, pone de Karvili? – staiga paklausė Pjeras Vitralis.

– Esu tikras, kad jūs mane jau supratote. Mes ne priešai. Atvirkščiai. Netgi visai priešingai, mūsų Laumžirgėlio naudai mes turime suvienyti jėgas.

Nikolė Vitral staiga atsistojo. Karvilis šito net nepastebėjo, buvo įsigilinęs į savo minčių seką. Blogiau, laikėsi įsikibęs į savo įsitikinimus. Jis toliau dėstė:

– Kalbėkime atvirai. Tikiu, kad svajojote savo vaikams, savo vaikaičiams suteikti tikrą išsimokslinimą... Tikras atostogas. Visa, ko jie nori. Visa, ko nusipelno. Tikrą sėkmę gyvenime. Tikra sėkmė turi savo kainą. Viskas turi savo kainą.

Karvilis įsivarė kalbėti. Nebeįstengė susivokti. Vitraliai sutrikę tylėjo.

– Pjerai, Nikole... Nežinau, ar mūsų Laumžirgėlis yra mano dukraitė, ar jūsų, bet apsiimu jai duoti viską, ko ji gali panorėti, patenkinti menkiausią jos įgeidį. Prisiekiu, apsiimu padaryti ją laimingiausia pasaulyje mergina. Maža to, aš labai gerbiu jūsų šeimą, jau jums sakiau, apsiimu taip pat jums padėti finansiškai, padėti jums užauginti Marką, kitą jūsų vaikaitį. Suprantu, kad šitą tragediją jums daug sunkiau pakelti nei man, nes būsite priversti dar metų metus dirbti, kad galėtumėt išmaitinti dar vieną burną...

Nikolė de Vitral priėjo prie savo vyro. Jos įsiūtis didėjo. Leonsas de Karvilis nutilo, pagaliau trumpai paabejojęs tarė:

– Pjerai, Nikole, sutikite atsisakyti savo teisių į vaiką, į Lili. Pripažinkite, kad ji vadinasi Liza Roza, Liza Roza de Karvil. O aš iškilmingai pasižadu globoti jus, Marką... Galėsite matytis su Lili kada panorėję, niekas nepasikeis, būsite tarsi jos seneliai...

Karvilio žvilgsnis pasidarė maldaujamas, beveik žmoniškas.

– Maldauju, sutikite. Pagalvokite apie ateitį. Apie Lili ateitį.

Nikolė Vitral jau ketino įsiterpti, bet pirmas, nepaprastai ramiai, prabilo Pjeras Vitralis:

– Pone de Karvili, man būtų mieliau jums neatsakyti. Emili neparduodama, čia neparduodamas nei Markas, nei niekas kitas.

Ne viską galima nupirkti, pone de Karvili. Ar sūnaus žūtis per nelaimingą atsitikimą neišmokė jūsų tai suprasti?

Nustebęs Leonsas de Karvilis staiga pakėlė balsą. Jo taisyklė buvo niekada nesiginti. Senelės rankose ėmė rėkti Markas. Tikriausiai girdėjo visa Pošolio gatvė.

– Ne, pone Vitrali! Neskaitykite man daugiau moralų: gal manot, kad aš nesižeminu ateidamas pas jus su šiuo pasiūlymu? Aš jums ką tik pasiūliau vienintelę laimingą išeitį, o jūs net nesugebėjot jos įvertinti. Išdidumas, labai gražu...

– Išeikit!

Karvilis nė nekrustelėjo.

– Išeikit tučtuojau! Ir neužmirškit savo lagaminėlio. Kiek jame? Kiek įkainojote Emili? Šimtu tūkstančių frankų? Gražiu automobiliu... Trimis šimtais tūkstančių, vila su vaizdu į Šiaurės jūrą mūsų senatvės dienoms?

– Penkiais šimtais tūkstančių frankų, pone Vitrali. Daugiau po teisėjo sprendimo, jei pageidausit.

– Dinkit iš čia!

– Jūs darote klaidą... Galite tuoj viską prarasti. Viską prarasti dėl savo išdidumo. Žinot kaip ir aš, nėra jokios vilties, kad bus priimtas jums palankus sprendimas. Aš išlaikau dešimtis advokatų, kurie ekspertams sako „tu“, policininkus, kuriems pavestas šis tyrimas. Asmeniškai pažįstu pusę Paryžiaus aukščiausiojo teismo teisėjų. Tas pasaulis – ne jūsiškis. Žaidimas apgaulingas, pone Vitrali, ir jūs tai puikiai žinote. Visada žinojote. Stebuklingai iš lėktuvo išsigelbėjusi mergytė vadinsis Liza Roza, net jei atsirastų nepaneigiamų faktų, kad yra priešingai. Gyva išliko Liza Roza, apie tai jau rašyta, taip jau yra. Aš čia atvykau ne kaip priešas, pone Vitrali, ir nebuvau verčiamas taip padaryti. Atvykau vien tam, kad visiems sugrąžinčiau laimę, nes aš tai galiu.

Nikolės glėbyje ėmė rėkti Markas.

– Dinkit iš čia.

Karvilis pasiėmė lagaminėlį, žengė prie durų.

– Ačiū, pone Vitrali. Bent jau nuraminau savo sąžinę... Ir man tai nekainavo nė santimo!

Jis išėjo.

Nikolė Vitral stipriai suspaudė mažąjį Marką. Verkė įsikniaubusi jam į plaukus. Verkė, nes žinojo, kad Karvilis nemeluoja. Visa, ką jis pasakė, buvo teisybė, Vitraliai pažinojo šią lemtį, itin dažnai su ja susidurdavo. Išdidūs. Bet Nikolė suvokė, kad jie neturi jokios galimybės laimėti. Pjeras Vitralis apžvelgė svetainę. Ilgai žiūrėjo į nebylų televizorių. Jis galvojo, kad šią akimirką nugaros jam nebeskauda, nes jis kenčia dėl kito dalyko, ir kad skausmai nesusideda į krūvą, o prislopina vienas kitą. Tai didelė laimė.

Pjeras Vitralis paskutinį kartą pažvelgė į mažą televizoriaus ekraną. Pagaliau jo žvilgsnyje sužibo pasipriešinimo ugnelė. Jis sumurmėjo kone sau vienam:

– Ne, jūs nelaimėsite, pone de Karvili.

Jei galėčiau jums papasakoti apie savo tyrimą abejingai, po daugelio metų, pasakyčiau, kad tą rytą Karvilis padarė baisią klaidą: pažadino Vitralių pyktį. Jeigu ne ta klaida, jis, be abejonės, būtų kuo tyliausiai sulaukęs palankaus nuosprendžio. Tvyrant visuotiniam abejingumui, Vitraliai ėmė rėkti apie skandalą.

Prašmatnusis automobilis dar nebuvo išvažiavęs iš Polė salos, kai Pjeras Vitralis iš prigrūstos knygų lentynos ištraukė laikraštį.

– Ką darysim? – paklausė jo žmona.

– Kausimės... Sutriuškinsim jį...

– Kaip? Girdėjai, jo teisybė...

– Ne... Ne, Nikole. Emili dar turi galimybę. Jis užmiršo vieną smulkmeną. Visa jo kalba būtų buvusi teisinga anksčiau, prieš atsirandant Laumžirgiui, prieš Paskaliui ir Stefani išskrendant į dangų. Bet nebe dabar. Mes taip pat, jei nori, esame svarbūs, Nikole! Mumis domisi. Apie mus rašoma laikraščiuose, kalbama per radiją...

Jis pasisuko į kambario kampą.

– Ir per televiziją apie mus kalbėjo. Karvilis tikriausiai nežiū-

ri televizijos, jis nežino. Šiandien laikraščiai, televizija tokie pat svarbūs kaip pinigai.

– Ką... ką tu ketini daryti?

Pjeras Vitralis pabraukė laikraštyje telefono numerį.

– Pradėsiu nuo „L'Est républicain". Jie geriausiai išmano bylą. Nikole, prisimeni žurnalistę, rašančią kroniką?

– O kaipgi! Praėjusią savaitę penkias eilutes parašė!

– Taip. Dar viena priežastis. Gali man surasti jos pavardę?

Nikolė Vitral pasodino Marką ant kėdės priešais televizorių. Ištraukė iš pastalės portfelį, kuriame rūpestingai saugojo visus laikraščių straipsnius apie Baisiojo kalno katastrofą. Užtruko tik kelias sekundes.

– Liusilė Moro!

– Puiku... Neturime ko prarasti. Pamatysim...

Pjeras Vitralis griebė telefoną ir surinko numerį.

– Čia laikraštis „L'Est républicain"?.. Laba diena, aš Pjeras Vitralis, kūdikio, stebuklingai išsigelbėjusio po Baisiojo kalno katastrofos, senelis... Taip, Laumžirgio... Norėčiau pakalbėti su viena jūsų žurnaliste, Liusile Moro, turiu jai kai ką pasakyti dėl bylos, svarbių dalykų...

Pjeras Vitralis tuojau pajuto sujudimą kitame laido gale. Mažiau nei po minutės kiek uždusęs balsas, kaip moteriai keistai žemas, jam net nugara nuėjo pagaugais, tarė:

– Pjeras Vitralis? Čia Liusilė Moro. Sakot, turite naujienų. Tai rimta?

– Iš mano namų išeina Leonsas de Karvilis. Jis man pasiūlė penkis šimtus tūkstančių frankų, kad nutraukčiau bylą.

Trys sekundės tylos Pjerui Vitraliui pasirodė begalinės. Gargždus rūkalės žurnalistės balsas vėl nutraukė tylą priversdamas jį krūptelėti:

– Turite liudytojų?

– Visą kvartalą...

– Po šimts... Niekur neikite, niekam kitam apie tai nekalbėkite, tuoj susigaudysim, ką nors pas jus atsiųsim!

11

1998 metų spalio 2 diena, 10 val.

Sieninis „Martini“ laikrodis rodė 10 valandą. Lygiai!

Markas derino skaitymo ritmą su slenkančiomis minutėmis: žvilgt į sąsiuvinį, žvilgt į ciferblatą.

Užvertė žalsvąjį sąsiuvinį, įgrūdo į kuprinės vidurinį skyrių. Patenkintas priėjo prie kavinės prekystalio. Mariama plovė stiklines atsukusi jam nugarą. Markas padėjo pirštą ant stalo viršaus, lyg spausdamas skambutį.

– Dziiinnn, – šaižiu balsu tarė jis. – Jau metas!

Mariama atsigręžė, neskubėdama nusišluostė rankas į skudurą, gražiai sulanksčiusi padėjo jį į vietą.

– Metas! – primygtinai pakartojo Markas.

– Gerai...

Mariama žvilgtelėjo į sieninį laikrodį.

– Ką gi, tu laiko nešvaistai... Tikriausiai nesi iš tų, kurie miega Kalėdų naktį...

– Ne, tikrai ne... Nagi paskubėk, Mariama... Juk girdėjai, ką sakė Lili. Aš bėgu...

Mariamos akys sužibo.

– Bėgi pas kitas, ne pas mane... Gerai, štai tavo dovana!

Ji atidarė stalčių, išėmė paketėlį ir padavė Markui. Jis godžiai jį griebė ir jau buvo besukąs prie durų.

– Neišpakuosi?

– Ne... Įsivaizduok, jei tai intymus dalykėlis... *Sex-toy*... Kelnaitės...

– Aš nejuokauju, Markai.

– Tada kodėl nori, kad išpakuočiau tau matant?

– Todėl, kad aš nujaučiu, mano gudruoli, kas ten yra. Kad tave sugriebčiau, kai griūsi!

Markas nustebęs pasižiūrėjo į Mariamą.

– Žinai, kas ten yra?

– Taip... Tikrai taip. Visada būna tas pat. Kai...

Už Marko nugaros trypčiojo aiškiai skubantis klientas, nekantriai apžiūrinėdamas „Marlboro“ cigarečių eilę.

– Kai?

– ...kai jauna mergina išeina valanda anksčiau, kvaileli. Valanda anksčiau už vaikiną, palikusi jį vieną sėdėti ant kėdės mano bare!

Markui tai buvo smūgis. Jis tuoj prisiminė safyro žiedą ant Lili piršto. Tuaregų kryželį, kurio ji neužsisegė ant kaklo. Jam pavyko abejingai gūžtelėti pečiais.

– Iki rytojaus, Mariama. Ta pati valanda, tas pats staliukas. Prie lango. Dvi vietas, gerai?

Čiupo paketėlį viena ranka stengdamasis, kad ji nedrebėtų, ir išėjo.

Duodama tris cigarečių pakelius klientui, Mariama žiūrėjo į nueinantį Marką. Šį kartą per daug pasakė. Ji nebuvo tikra dėl jos... Markas ir Emili – įdomi, keista pora, nepanaši į jokią kitą, bet va kuo ji buvo tvirtai įsitikinusi: šiomis valandomis Markas nulems savo likimą, vienu niekniekiu, geru ar blogu pasirinkimu...

Markas irgi išnyko Paryžiaus VIII universiteto aikštėje, tarsi jo pilkas apsiaustas būtų išsilydęs asfalte. Nenutrūkstamas praeivių srautas akimirką išblaškė Mariamą.

Markas, aišku, bėgo priblokštas jos nuomonės. Tačiau viena smulkmena, vienas smėlio grūdelis galėjo viską apversti aukštyn kojom, galėjo sujaukti slapčiausius įsitikinimus, visą jo gyvenimą.

Laumžirgio sparnelių plazdėjimas.

*

Markas greitai tolo nuo Lenino kavinės kildamas Stalingrado prospektu, šiek tiek ant nuomonės, Delono stadiono link. Ankstyvų skubančių tarnautojų retėjo. Tokiu metu gatvėse daugiausia sutinki pagyvenusių žmonių ir motinų, kurios eina apsuptos vaikų, ant vežimėlių pakabinusios plastikinius maišelius. Jis nužingsniavo prospektu dar kokius penkiasdešimt metrų, kad liktų kone vienas. Drebančiomis rankomis perplėšė sidabrinį dovanų popierių ir susigrūdo jį į džinsų kišenę. Rado mažą kartoninę dėžutę. Kartonas pasidavė maigomas jo nervingų pirštų.

Daiktas iškrito jam į delną.

Markas susvirduliavo.

Kelias akimirkas juto, kad nebelaiko kojos. Jis žingtelėjo atatupstas du metrus lyg žaislinis klounas išnarintomis galūnėmis. Nugara atsišliejo į šaltą metalinį žibintą. Lėtai įkvėpė, kad atgautų kvapą ir pusiausvyrą.

Nepanikuoti, palaukti, atgauti savitvardą.

Dalis gatvės buvo tuščia, bet tereikėjo sušukti, žmonės jį būtų išgirdę, atbėgę. Ne, jis turi paklausyti proto balso.

Nepaisant pastangų, kvėpavimas darėsi tankesnis, veržė gerklę... Visada tie patys simptomai, nuo dvejų metukų, jo agorafobija.

Kvėpuoti lėtai, atgauti ramybę.

Agorafobija, priešingai nei dažnai manoma, nėra didelių erdvių ar minios baimė... Tai tiesiog baimė, kad tau niekas negalės padėti... Tam tikra prasme baimės baimė... Tokia panika apima atsidūrus vietose, kur jautiesi izoliuotas: dykumoje, miške, kalnuose, vandenyne... Bet lygiai taip pat minioje, auditorijoje, stadione; tiek sausakimšoje gatvėje, kur net juoda nuo žmonių, tiek tuščioje...

Markas jau buvo su tuo apsipratęs, mokėjo ištverti, kai priepuolis nebūdavo smarkus. Dabar toks pavojus kildavo retai. Jis galėjo klausytis paskaitų pilnose auditorijose, važiuoti metro, eiti į koncertus...

Jis sunkiai alsavo.

Pamažu kvėpavimas vėl įgavo normalų ritmą. Markas tebestovėjo atsišliejęs į žibintą, nors plieninis vamzdis skaudžiai mygo nugarą.

Nuleido akis į delną.

Rankoje buvo mažytis žaisliukas.

Lėktuvas.

Sumažintas modelis. Tiksli metalinė oro lainerio A300 kopija. Gana sunkus, pieno baltumo, tik lėktuvo uodega mėlyna, balta ir raudona. Mažas „Majorette" žaisliukas, tokių šimtais rastume berniukų kambarių lentynose. Marko ranka drebėjo gniauždama šaltą lėktuvėlio korpusą.

Ką tai reiškė?

Juokai?

Niauri dovana skaitančiam Gran Diuko užrašus?

Juokinga...

Markas turėjo pamąstyti. Daugiau nieko, tik šis žaisliukas?

Jis pasirausė džinsų kišenėje, išlygino pakuotę. Supyko ant savęs: tarp skubiai perplėšto popieriaus skiaučių rado mažą balto popieriaus lapelį su ranka rašytu tekstu. Markas tuoj atpažino Lili rašyseną. Dar stipriau nugara atsirėmė į žibinto stulpą ir perskaitė:

Markai!

Turiu išvykti. Nepyk ant manęs, visada sau tai žadėjau. Išvažiuoti, kai sukaks aštuoniolika metų. Išvažiuoti toli, kitur... Į Indiją, Afriką, Andus... arba į Turkiją, kodėl gi ne? Nesijaudink, nieko nebijok, lėktuvas man ne naujiena, ar ne? Aš stipri.

Išgyvensiu. Dar sykį.

Jei būčiau tau papasakojusi, tu nebūtum sutikęs. Bet kai pagalvosi, sutiksi, pritarsi man. Negalime taip gyventi toliau, abejodami. Todėl, Markai, turiu atsitolinti. Nuo tavęs. Turiu padėti tašką. Taip pat nukirsti nudžiūvusias šakas...

Markai, nesistenk manęs surasti ar man prisiskambinti. Nedaryk nieko. Man reikia nutolti, man reikia laiko.

Aš taip manau.

Kada nors mes, vienas ir kitas, sužinosime, kas esame, kas esame vienas kitam.

Pasirūpink savimi.

Emili

Markas pajuto, kad jo kvėpavimas vėl darosi tankesnis. Prisivertė stumti šalin galvoje knibždančias mintis.

Reikia kažką daryti, veikti.

Jis žingtelėjo į priekį, atsisegė kuprinę, įsidėjo į ją lėktuvėlį, laišką ir popierių. Kelias akimirkas gaudė kvapą, paskui čiupo mobilųjį telefoną. Dirbdamas Prancūzijos telekome turėjo galimybę Lili ir sau gauti paskutinės laidos madingiausius telefonų modelius su automatiniu numerių įrašu.

Negalvodamas leidosi per vardų sąrašą, sustojo ties Lili, paspaudė žalią mygtuką. Ekranas nušvito, ilgi signalai, rodės, niekada nesibaigs.

Dažnai pasitaikydavo, kad Markui skambinant Lili nekeldavo ragelio. Atsakiklis įsijungė tiksliai po septinto signalo. Jis juos skaičiavo mintyse. Jau po ketvirtojo nebeturėjo vilčių.

„Laba diena. Čia Emili. Palikit man žinutę, aš jums paskambinsiu, kai tik galėsiu. Iki. Bučiuoju."

Markas nurijo seilę. Lili balsas išspaudė jam ašaras.

– Lili, čia Markas. Maldauju, paskambink man. Apkabinu tave. Tu man brangi. Labiau nei visi kiti. Paskambink man. Grįžk.

Markas išjungė telefoną. Lėtai nužingsniavo Stalingrado prospekto šaligatviu mąstydamas apie Lili žodžius.

„Išvažiuoti toli..."

„Padėti tašką..."

„Nukirsti nudžiūvusias šakas..."

Ką ji norėjo pasakyti?

Markas nebuvo kvailas, sukakę aštuoniolika metų tebuvo dingstis, visa ši istorija susijusi su Gran Diuko užrašais, kuriuos Lili skaitė visą naktį. Ką ji ten rado? Ką atspėjo?

„Kada nors mes, vienas ir kitas, sužinosime, kas esame, kas esame vienas kitam..."

Ne! Markui buvo svetimos Lili abejonės. Niekas pasaulyje nebūtų galėjęs pakeisti jo paties įsitikinimo.

Markas pasiekė Generolo Leklerko aikštę. Autobusai tankiomis eilėmis važiavo priešpriešiais abiem Gabrielio Peri gatvės ir Pulkininko Fabjeno prospekto pusėmis.

Ką jis turėjo daryti? Kaip rasti Lili? Eiti tuo pačiu keliu kaip ji? Perskaityti Gran Diuko užrašus iki paskutinio puslapio ir atspėti tai, ką atspėjo Lili?

Markas supyko. Sustojo kaip įbestas priešais autobusus, važiuojančius pirmyn ir atgal per aikštę. Jam atrodė neįmanoma sėsti ir imti skaityti tą šimtinę puslapių viliantis surasti pėdsaką. Jis vėl čiupo savo mobilųjį, ėmė tikrinti pavardes ir sustojo prie B.

Bulo.

Markas truputį atsitraukė nuo gatvės, kad nebūtų girdėti kurtinamo eismo triukšmo.

– Alio? Ženifė?.. Puiku, čia Markas. Atleisk, aš labai skubu. Man reikia informacijos, asmeniškai, vieno žmogaus telefono ir adreso Paryžiuje... Rašaisi jo pavardę?.. Gran Diukas. Krediulis Gran Diukas... Taip, žinau, tai neįprastas vardas. Tokio antro nėra...

Ženifė, jo bendradarbė iš Prancūzijos telekomo, buvo jo vienmetė, studijavo Filologijos fakultete taikomąsias užsienio kalbas. Markas neabejojo – jam nereikėtų didelių pastangų, kad mergina jį įsimylėtų. Prispaudęs telefoną prie ausies jis pakėlė akis, keletą akimirkų žiūrėjo į baltame danguje ryškėjančius tris varpus ant Šv. Deniso bazilikos, virš namų, už kelių gatvių.

– Taip?.. Tu juos iš tikrųjų radai? Genialu!

Markas užsirašė Gran Diuko telefoną ir adresą. Skubiai mestelėjo Ženifė „ačiū" ir tuojau surinko privataus detektyvo telefono numerį. Tuštumoje aidėjo ilgi signalai, kol galiausiai vėl atsiliepė atsakiklis. Markas širdyje nusikeikė. Juo blogiau, jis turi žaisti atviromis kortomis, negaišti laiko.

– Gran Diukas? Čia Markas Vitralis. Man reikia žūtbūt pas jus ateiti arba, geriau, su jumis kur nors susitikti. Kaip galima greičiau. Tai susiję su Lili. Ir su jūsų užrašais, kuriuos rašėte jai. Aš juos turiu, ji man juos patikėjo, kaip tik dabar skaitau. Klausykit, jei gausit mano žinutę, paskambinkit man į mobilųjį telefoną. Varau pas jus, būsiu po kokių keturiasdešimt penkių minučių vėliausiai...

Markas įsikišo telefoną į kišenę. Ryžosi. Grįžo atgal, dideliais žingsniais nužirgliojo Stalingrado prospektu iki galinės tryliktosios linijos stoties. Gran Diukas gyveno Putpelių Kalvos gatvės dvidešimt pirmajame name. Markas mintyse peržvelgė metro pagrindines linijas. Jau dvejus metus vienas vaikščiodamas Paryžiaus gatvėmis išmoko susigaudyti net nebežiūrėdamas į stočių planus. Tryliktąja linija, Šatijono–Monružo kryptimi, jis pasieks centrą per Šv. Lozoriaus stotį, Eliziejaus Laukus, Invalidų aikštę, Monparnasą... Į Putpelių Kalvos gatvę, kuri yra tarp Ledainės gatvelės ir Italijos aikštės, reikėtų važiuoti šeštąja linija, Tautos aikštės kryptimi. Beje, Monparnase teks persėsti. Iš viso kokios dvidešimt stotelių, galbūt truputį daugiau.

Po kelių minučių Markas vėl atsidūrė prie Paryžiaus VIII universiteto Lenino gatvėje. Iš tolo žvilgtelėjo į Mariamos barą, paskui nusileido į metro. Koridoriuje už pirmo posūkio, kur mažiau pūtė vėjas, ant nešvarios paklodės šalia šuns, lieso geltono kailio mišrūno, miegojo žmogus. Jis net neprašė pinigų. Markas padėjo ant paklodės du frankus beveik nesulėtinęs žingsnio. Šuo pasuko galvą ir nustebęs pasižiūrėjo į jį. Jau dveji metai Markas važinėjo Paryžiaus metro ir beveik kiekvieną kartą duodavo monetą sutiktam elgetai; šį įprotį jis atsivežė iš Djepo, kur jo senelė visada šelpdavo gatvės vargetas; ji metų metus jį mokė vertybių pagrindų, aiškino apie solidarumą, kalbėjo, kaip įveikti vargšų baimę, gėdą duoti; dabar tai buvo dalis jo moralės – ar Djepe, ar Paryžiuje, ar kokiame kitame pasaulio mieste, kad ir kur jis nukeliautų. Jam tai daug kainavo! Lili iš jo juokdavosi, nepiktai. Joks paryžietis taip nedarė! Vadinasi, jis nebuvo paryžietis.

*

Krypties Sen Deni–Paryžius peronas buvo pustuštis. Laimė, pagalvojo Markas. Keturiasdešimt penkios minutės metro, dvidešimt stotelių... Jis turės laiko toliau skaityti Gran Diuko užrašus ir mėgins suprasti.

Seks Lili pėdomis.

Markui nedavė ramybės trys žodžiai.

„Nukirsti nudžiūvusias šakas..."

Ką Lili norėjo pasakyti?

Nukirsti nudžiūvusias šakas?

Metro traukinys atvažiavo į stotį. Markas įlipo į vagoną, išsitraukė žalsvąjį sąsiuvinį.

Jam į galvą šovė beprotiška, įkyri mintis. O jei tas lėktuviukas tebuvo masalas, mizanscena įspūdžiui padaryti? Lili jam ne viską pasakė. Pavyzdžiui, tas žiedas. Iš kur tas safyras, kurį mūvėjo? Buvo daug tamsių dalykų.

O jei Lili nepavyko išvažiuoti? Toli, kitur? O jei Lili liko čia, arti, ir jos tikslas buvo visai kitas?

Jį atstumti.

Jį atstumti, nes tai, ko ketino imtis, buvo rizikinga, pavojinga.

Jį atstumti, nes jis nebūtų sutikęs.

Nukirsti nudžiūvusias šakas...

O jei Lili sužinojo tiesą ir ketino tiesiog atsikeršyti?

12

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Į rajoninės spaudos žurnalistus naudinga kreiptis todėl, kad jie retai gauna svarbios informacijos anksčiau už Paryžių. Net jei įvairių įvykių nutinka po jų nosimi, jų darže, vis tiek Paryžiaus žiniasklaida įspėjama anksčiau už juos, jos žurnalistai atvyksta pirmieji ir paima interviu iš pagrindinių veikėjų vakaro laikraščiui. Taigi, kai rajoninė spauda turi informacijos, galinčios sudominti visą Prancūziją, ji jos neatsisako... Maža to, parodo didelį išradingumą, kad ji duotų vaisių, išsunkia iš jos visas sultis iki paskutinio lašo.

Praėjus ketvirčiui valandos po Pjero Vitralio skambučio, pas juos į Pošolio gatvę prisistatė „Informations dieppoises"* žurnalistas. Liusilė Moro negaišo laiko. „L'Est républicain" priklausė tai pačiai spaudos grupei kaip ir vietinis dienraštis „Informations dieppoises". Djepo žurnalistas turėjo surinkti pirmą informaciją, pirmas nuotraukas ir paskui viską išsiųsti į jų būstinę Nansi mieste. Liusilė Moro savo ypatingas naujienas pardavė vietinėms televizijoms: *FR3-Franche-Comté* ir *FR3-Haute-Normandie*. Strategija buvo kuo tiksliausiai apskaičiuota, kad kitą rytą būtų parduota kuo daugiau laikraščių: reikėjo įjautrinti viešąją nuomonę, iš vakaro pateikti kelias smulkmenas televizijai, kad kiekvienas panorėtų išskirtinį Vitralių interviu ištisai perskaityti antrame

* „Djepo žinios" (*pranc.*).

„L'Est républicain" puslapyje. Trumpus vietinių televizijų reportažus vakare perėmė nacionaliniai kanalai. *TF1* komanda atvyko net į Kuvrė susitikti su Leonsu de Karviliu, nespėjus įsikišti jo advokatams, kurie būtų jam patarę tylėti. Jis pats ryžosi įpilti alyvos į žiniasklaidos ugnį.

Ne, jis nepaneigė.

Taip, jis pasiūlė Vitraliams pinigų.

Taip, jis širdies gilumoje įsitikinęs, kad išsigelbėjusioji yra jo vaikaitė Liza Roza, jis taip padarė iš kilnumo ar iš gailesčio Vitraliams, šie du jausmai, regis, jam pynėsi kartu. Dievas, žinoma, apsaugojo jo šeimą. Kitaip nė negalėjo būti.

Kitą rytą, 1981 metų vasario 18 dieną, jis net pridūrė tiesiai į *RTL* eterį per dešimtos valandos žinias:

– Jei abejojama, jei nežinoma tikros tiesos, teisėjas turi galvoti apie vaiko interesus, tik apie vaiko interesus. Jei būtų galima, pasirinkti turėtų vaikas. Ir jei jis galėtų tai padaryti, kam kiltų abejonė, kad šis kūdikis pasirinktų mano siūlomą ateitį, o ne Vitralių?

Dirbdamas su šia byla sužinojau, kad žiniasklaidos mašina veikia kaip milžiniškas sniego gniužulas, riedantis pakalnėn, – niekas nebegali jo sustabdyti. Jeigu jūs dar šiandien prisimenate Laumžirgio bylą, tai, be abejonės, prisimenate tą laiką, tas kelias savaites prieš teismą. 1981 metų vasario ir kovo mėnesiais apie nieką kita ir nebuvo kalbama, išskyrus, aišku, prezidento rinkimų kampaniją. Prancūzija pasidalijo į dvi stovyklas. Bendrais bruožais, jei pateikčiau kaip karikatūrą, turtingieji prieš varginguosius. Taigi stovyklos nelygios. Jei Prancūziją padalysime į dvi dalis pagal turtingumą, daugiau bus vargšų nei turtingų. Taigi didžioji dalis prancūzų palaikė Vitralių šeimą, kuri vis dažniau kalbėjo per televiziją, radiją, laikraščiuose. Pamanykit, feljetonas su nežinoma pabaiga!

Karviliui teko nenorom prisiimti blogiuko vaidmenį. Prancūzijoje pradedamas rodyti serialas „Dalasas". Leonsas de Karvilis

išore nė kiek nebuvo panašus į J. R. Evingą, tačiau nesidrovėta juos lyginti. Buvo puiki proga. Ir, kaip ir „Dalase", J. R. galėjo pranokti Karvilį.

Įtampa. Jaudulys.

Gal ir jūs tuo metu buvote pasirinkę savo stovyklą?

Aš – ne. Tuo laiku Laumžirgio byla man visiškai nerūpėjo. Visas smulkmenas sužinojau vėliau, savo ilgo ir kruopštaus tyrimo metu. 1981-ųjų vasarį aš dar buvau užsiėmęs kazino reikalais; iš baskų pakrantės buvau persikėlęs į Žydrąjį Krantą ir Rivjerą Italijos pusėje. Konspiraciniai butai, visą laiką konspiraciniai butai. Nuobodus darbas, duodantis vis mažiau pajamų. Vis dėlto, prisimenu, pagavau vienos laidos nuotrupą, savotišką išankstinį televizijos realybės šou, vakare, labai vėlai, kai tuščiai laukiau viešbučio kambaryje. Kalbino Nikolę Vitral. Santykius su žiniasklaida ji pamažu buvo perėmusi į savo rankas. Mašina, kurią įjungė Pjeras Vitralis, jį patį jau seniai buvo pralenkusi. Jis vengė kamerų. Jei būtų galėjęs, galbūt viską būtų sustabdęs, palikęs teisingumui net rizikuodamas viską prarasti.

Tuo laiku Nikolei Vitral buvo kokie keturiasdešimt septyneri. Ji buvo jauna močiutė. Tikrai neatrodė graži klasikine to žodžio prasme, bet, kaip sako žiniasklaidos atstovai, buvo nenuginčijamai gera klientė, tai aš irgi sužinojau vėliau. Nuo jos sklido savotiška bendravimo energija, jos byla buvo kryžiaus žygis, o ji – šventoji, kankinė, ir tai skelbė atvirai su nepamėgdžiojamu normandišku Ko krašto akcentu... Buvo nuoširdi, paprasta, graudinanti, juokinga, o visa tai nuostabiai tiko ekranui. Jos įdubęs veidas, nugairintas jodo prisodrinto Lamanšo vėjo, itin nekaip atrodė stambiu planu. Keturiasdešimt septynerių metų ji jau buvo gana apkūnoka... Toli gražu ne modelis...

Vis dėlto tą vakarą, kai vienas sėdėjau priešais televizorių nieko nežinodamas nei apie bylą, nei Nikolės kryžiaus žygį, ta moterėlė, kurios niekada nebuvau matęs, mane sujaudino. Turiu galvoje – fiziškai.

Tikriausiai ne mane vieną. Jos mėlynos kibirkščiuojančios akys sakė, kad ji iš tų, kurios gyvenimui ir visoms nelaimėms rodo špygą, be abejonės... Ypač krito į akis jos krūtys. Nikolė Vitral visada labai natūraliai savo stambią krūtinę įsprausdavo į sukneles su iškirptėmis arba atviras palaidinukes. Aišku, tai turėjo padėti prekiaujant Djepo pajūryje. Kad dėl skonio užbertų pipiriukų, ji beveik visada dėvėjo liemenę, švarkelį ir visą laiką siaustėsi dangstydama savo apnuogintas formas. Paskui aš dažnai ją stebėjau, tai tapo jos nevaldomu refleksu: jūs su ja kalbate, jūsų žvilgsnis neišvengiamai trumpam nukrypsta į jos krūtinę, tada Nikolė Vitral, – ji nenutraukia pašnekesio nei susidrovi, regis, jūsų žvilgsnio nė nemato, – išsyk susisiaučia liemenę, o ši po kelių sekundžių vėl atsilapoja.

Keistas jaudinantis žaidimas, kuriam aš niekada neatsispirdavau.

Televizijoje tas žaidimas rodėsi dar labiau iškrypęs. Švarkelis lyg uždanga čia prasiskleisdavo, čia užsiskleisdavo sulig pristatančiojo žvilgsniu, o šis pamažu vis labiau jautėsi sumišęs. Bet kai jis pasisukdavo paklausti kito laidos svečio, televizijos žiūrovui nusišypsodavo kone dieviška laimė: pro prasiskleidusią uždangą galėdavo stebėti putnią krūtinę, kurią operatorius filmavo droviai ir labai įtaigiai, kol įsijungdavo Nikolės refleksas ir švarkelis vėl uždengdavo krūtinę.

1981 metų vasario mėnesį Nikolė Vitral, galbūt pati to nesuvokdama, savo netipišku žavesiu sutrikdė Prancūziją. Mane taip pat sutrikdė tą vakarą, nors jos nepažinojau ir su ja susitikau tik po kelių mėnesių. Ji mane trikdė visus tuos aštuoniolika metų. Tebetrikdo ir dabar, sulaukusi beveik šešiasdešimt penkerių. Tai yra mano amžiaus be kelių mėnesių.

Jūs supratote, kad Vitralių ir mažosios Emili byla greitai tapo tokia, kurią visai įmanoma ginti. Geriausi Prancūzijos advokatai, dar nepasamdyti Karvilio, djepiečių šeimai pasiūlė savo paslaugas. Veltui, savaime suprantama! Šios bylos reklama buvo didžiu-

lė, juos palaikė viešoji nuomonė... Netikėtas laimikis! Nuo šiol tiek vienoje, tiek kitoje pusėje kovojantys profesionalai buvo vienodai kompetentingi.

Pirmas darbas, kurio ėmėsi Vitralių advokatai, nauji, išmanūs, įtakingi, žiniasklaidos išgarsinti, buvo tikras partizaninis karas, kurį jie paskelbė teisėjui Ledrianui ir kuris vyko 1981 metų vasario ir kovo mėnesiais. Jie įtarė jį esant šališką ir buvo įsitikinę, kad jis galiausiai pritars Karviliams, nes Ledrianas ir Karviliai priklausė tam pačiam pasauliui. *Lions Clubs*, *Rotary*, frankmasonai, pietūs pas ambasadorių, – viskas buvo išmėginta, ir ne tik meiliai pataikaujant... Galų gale Teisingumo ministerija nusileido! Balandžio pirmą dieną teisėjas Ledrianas atsistatydino, – greitas juokingas veiksmas, – ir buvo paskirtas naujas teisėjas, iškilus asmuo Strasbūro teisme, teisėjas Veberis, mažas tiesus akiniuotas žmogelis, šiek tiek panašus į Eliotą Nesą ir Vudį Aleną. Žmogelis, apie kurio sąžiningumą niekas neužsimindavo, vėliau net Karviliai.

Balandžio ketvirtą dieną prasidėjo liudytojų apklausa. Šiaip ar taip, po mėnesio viskas paaiškės. Teisėjas turėjo rinktis. Abi pusės sutarė vengti bet kokio tarpinio sprendimo, bet kokio teismo akto, nustatančio dvigubą tapatybę ir įtvirtinančio padalytą globą: savaitė pas vieną iš šeimų, atostogos pas kitą. Atsirastų dvivardė pabaisa. Lili visam gyvenimui.

Ne, teisėjas turėjo kaip kirviu kirsti. Priimti gyvybės ir mirties nuosprendį. Nuspręsti, kas išgyveno, o kas žuvo. Liza Roza de Karvil ar Emili Vitral? Vėliau aš pats savęs to klausiau. Ar koks kitas teisėjas nors sykį turėjo tokią galią: nužudyti vieną vaiką, kad galėtų gyventi kitas? Būti gelbėtoju ir drauge budeliu. Viena šeima laimi, kita viską praranda. Šitaip buvo geriau, visi dėl to sutarė...

Kirsti.

Iš tikrųjų. Bet nuo ko?

Vėliau aš daugybę kartų skaičiau tyrimo dokumentus, šimtus puslapių, kuriuos savo rankose turėjo teisėjas Veberis; išklau-

siau dešimtis valandų trunkančių liudytojų parodymų teisme, turėjau leidimą juos gauti po daugelio metų, tarpininkaujant Karviliams...

Tuščias reikalas! Tyrimai ir atsakomieji tyrimai, kuriuos galėjai aiškinti vienaip ar kitaip. Teismo posėdžiai baigdavosi ekspertų ginčais, jie buvo pakviesti abiejų pusių, vadinasi, šališki. Nešališki ekspertai neturėjo ko pasakyti! Po teismo posėdžių, trukusių ne vieną dieną, viskas sukosi ties ta pačia starto linija: kūdikio akys žydros... Kaip Vitralių. Vitraliai įgyja pranašumo, tačiau labai mažai, Karvilių advokatai paskutinę akimirką suranda tolimą giminaitę šviesiomis akimis... Taigi!

Teisėjas Veberis tikriausiai kišenėje turėjo monetą ir slapta ją sukiojo liudytojams duodant nesibaigiančius parodymus.

Karvilio advokatai panaudojo visą energiją gramzdindami užmarštin pražūtingus savo kliento pasisakymus žiniasklaidoje, keisdami jo įvaizdį, stengdamiesi sugrąžinti viešosios nuomonės palankumą. Nors ir nelaimėjo, vis dėlto bent iš dalies jiems tai pavyko. Jie viešai pradėjo pulti tai, ką vadino „Vitralių klanu“; „klanas“ reiškė sykiu šeimą, kvartalą, rajoną...

Prieš klaną, prieš nepalankią viešąją nuomonę Leonsas de Karvilis galiausiai stovėjo vienas su savo orumu, principais, morale. Advokatai šiaip ne taip jį privertė apsivilkti minios smerkiamo kvailio, aukos kostiumą, privertė prisiimti kieto, bet garbingo žmogaus vaidmenį, žmogaus, kuris visą gyvenimą kovėsi, kad laimėtų, ir kuriam vis dėlto atimama teisė į poilsį. Teisė būti seneliu. Veikiau teisė būti „tėtuku“, Panjolio romano „Žanas de Floretas“ tėtuku, kuris visą gyvenimą daro baisiausias klaidas, bet galiausiai, kai įvykių tėkmė pasisuka prieš jį, skaitytojas, užuot sušukęs: „Taip jam ir reikia!“, susigraudina iki ašarų.

Tokio vaidmens Leonsas de Karvilis turėjo laikytis per apklausas žurnalistų akivaizdoje – parblokšto ąžuolo! Žiūrovams, klausytojams ir žurnalistams norom nenorom įsismelkė abejonė: o jei galų gale tiesą sako kaip tik Karvilis... Jeigu jie leidosi suklaidinami Vitralių skeryčiojimosi per žiniasklaidos priemones,

jų skurdo, kurį jie taip begėdiškai bruko į akis... Putlios Nikolės Vitral krūtinės...

Karvilio advokatai tikrai žinojo, ką daryti...

Taigi visa byla krypo link lygiųjų; nepaisant skubos, buvo ruošiamasi žaisti pratęsimus. Atrodė, kad smūgiai į vartus niekada nesiliaus.

Štai tada, paskutinę liudytojų parodymų dieną, į žaidimą įsitraukė jauniausias Vitralių advokatas ponas Legernas. Nuo to laiko, galiu jums tai patvirtinti, jis garsėja Paryžiuje. Turi biurą per tris aukštus Šv. Honorato gatvėje. Bet tuo metu, 1981-aisiais, jis buvo visiškai nežinomas. Iškilo iš tų advokatų, kurie nemokamai gynė Vitralius. Tad moralas toks: ginti neišgalinčius susimokėti našlę ir našlaitį taip pat gali būti labai naudinga...

Legernas skrupulingai parengė planą. Paklausė teisėjo Veberio, ar jis galėtų kalbėti paskutinis, tarsi ketintų paskutinę minutę ištraukti iš rankovės lemtingą daiktinį įrodymą...

13

1998 metų spalio 2 diena, 10 val. 47 min.
Šv. Lozoriaus stotis

Staigus šurmulys privertė Marką pasukti galvą. Vagono durys atsidarė, ir minia, jau susispaudusi perone, pasistengė susigrūsti viduje, kur iki tol atrodė beveik tuščia. Tai nebuvo ryto ar vakaro spūstis, bet stovinčių kūnų tankis viename kvadratiniame metre vis dėlto pakėlė Marką ant kojų. Atlenkiamoji kėdė klaktelėjo į geležinę sieną. Markas pasitraukė į kampą, prisispaudė prie lango stiklo. Nepaleido iš rankų sąsiuvinio. Prasižergęs tvirtai įsirėmė kojomis į grindis, kad išlaikytų pusiausvyrą. Vienas žmogus įsikibo į plieninį turėklą pratiesęs ranką tiesiai po Marko nosimi, kita ranka jis gniaužė kišeninio formato trilerį ir godžiai skaitė. Markas truputį pasisuko, kad ir pats galėtų skaityti. Vagonui purtantis smulki glausta Gran Diuko rašysena šokinėjo jam prieš akis, bet perskaityti buvo galima.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Advokatas Legernas užlipo ant pakylos. Šią 1981 metų balandžio 22 dieną salėje žmonių buvo nedaug, apie trisdešimt: abi šeimos, artimieji, advokatai, įvairūs liudytojai, policininkai. Legernas pirmiausia kreipėsi į salėje esančius policininkus:

– Ponai, – paklausė jis, – ar stebuklingai išsigelbėjusi mergytė turėjo kokį nors papuošalą, kai ją radot? Pavyzdžiui, vėrinį. Pakabuką. Galbūt grandinėlę?

Apstulbę tyrėjų žvilgsniai. Komisaras Vateljė, sėdintis pirmoje eilėje, kostelėjo į barzdą. Aišku, ne! Tarsi rastas kūdikis ant riešo būtų turėjęs grandinėlę su užrašu *Liza Roza* arba *Emili*! Ko siekia tas jaunas reiklus advokatas?

– Gerai, – toliau varė Legernas. – Ponia Vitral, ar mažoji Emili nešiojo kokį papuošalą, grandinėlę ant kaklo, apyrankę?

– Ne, – atsakė Nikolė Vitral.

– Jūs tuo tikra?

– Taip...

Nikolė Vitral užgniaužė raudą ir kalbėjo toliau:

– Taip. Mes turėjome Emili dovanoti apyrankę krikšto proga, jiems grįžus iš Turkijos. Jau buvome ją užsakę pas Leserfą Ofranvilyje, bet ji niekuomet jos nenešiojo.

Ji pabrėžė savo frazę, šį kartą nebesulaikydama ašarų. Pasilenkė, kelias akimirkas pasirausė rankinėje, išėmė iš jos pailgą raudoną dėžutę ir pakišo ją teisėjui Veberiui po nosimi. Atidarė ją ir jam į delną įdėjo mažutę sidabrinę grandinėlę.

Trapią ir nenaudingą.

Klausytojus apėmė jaudulys, neaplenkdamas nė Karvilių stovyklos.

Vaikiškomis, žaismingomis pasviromis raidėmis buvo įrėžtas užrašas *Emili*, taip pat jos gimimo data – 1980 metų rugsėjo 30 diena.

Vėliau aš sužinojau, Nikolė Vitral man prisipažino: tai buvo iš anksto paruoštas smūgis! Krikštas buvo numatytas kitą mėnesį, bet jokia grandinėlė dar nebuvo užsakyta. Tai buvo tik mizanscena, rizikinga, bet paveiki. Pasirengimas. Prieš staigiai puolant.

Tada jaunasis advokatas pasisuko į Karvilį.

– Pone de Karvili, ar Liza Roza turėjo kokį nors papuošalą, pavyzdžiui, grandinėlę ant rankos?

Karvilis su nerimu pažvelgė į savo advokatus. Teisėjas Veberis paragino:

– Pone de Karvili, prašom atsakyti advokatui Legernui.

Karvilis buvo beprabyląs, bet Legernas, greitesnis, jam nedavė laiko. Iš storo raudono aplanko pergalingai ištraukė sąskaitos kopiją, ir ne bet kokios, o auksakalio juvelyro Filipo Turnero iš Vandomo aikštės.

Teisėjas Veberis patvirtino. Sąskaitoje buvo aiškiai nurodyta, kad išduota sunki rankinė aukso grandinėlė. Patikslinta, kad vardas „Liza Roza“ ir gimimo data „1980 m. rugsėjo 27 d.“ išraižyta ranka, su rėžtuku. Sąskaita išrašyta 1980 metų spalio 2 dieną, vadinasi, praėjus mažiau nei savaitei po Lizos Rozos gimimo.

Tai nieko neįrodė, absoliučiai nieko, bet pirmą kartą per liudytojų apklausą Karviliui reikėjo gintis be atsakomųjų argumentų, kuriuos jam smulkiai parengdavo advokatai.

– Pone de Karvili, – kalbėjo toliau Legernas, – ar Liza Roza segėjo šią grandinėlę?

– Iš kur man žinoti? Aš ją nusiunčiau sūnui į Turkiją kaip tik po Lizos Rozos gimimo. Tačiau manau, kad ją, be abejonės, jai užsegdavo retai... Kokiomis nors progomis... Tai buvo brangi grandinėlė.

– Jūs manote? Ar žinote?

– Manau.

– Gerai, dėkoju.

Advokatas Legernas iš raudono aplanko ištraukė dar vieną kopiją, pašto atviruko, siųsto iš Džeichano Turkijoje.

– Pone de Karvili, jūs gavote šį atviruką iš sūnaus, iš Turkijos, praėjus kokiam mėnesiui po Lizos Rozos gimimo?

– Kur jūs jį radot?! – suriko Karvilis.

– Ar jūs gavote šitą atviruką? – nesutrikęs paklausė advokatas.

Karvilis pasidavė, jis neturėjo išeities. Ąžuolo šakos linko.

– Taip, žinoma...

– „Brangus tėti“, – pradėjo skaityti Legernas. – Praleidžiu smulkmenas, štai kas mus domina: „Ačiū už grandinėlę... Tik-

riausiai sumokėjot daug pinigų, ji nuostabi. Liza Roza jos nepaleidžia... Tai vienintelis daiktas, kuris ją čia paverčia maža prancūzaite... “

Visiems apstulbus, Legernas nutilo mėgaudamasis pergale.

Niekada nesužinojau, kas išdavė Karvilius, be abejonės, koks nors tarnautojas. Legernas už tą pašto atviruką turėjo sumokėti aukso kainą... Aukso kainą... Pagaliau viskas sąlygiška... Palyginti su keturių aukštų namu Šv. Honorato gatvėje!

– Tai nieko neįrodo! – pratrūko vienas iš Karvilio advokatų. – Tai groteskas! Grandinėlė galėjo būti nusegta prieš sėdant į lėktuvą, ji galėjo būti nuplėšta dūžtant lėktuvui...

Legernas triumfavo:

– O ar grandinėlė, ar koks nors panašus papuošalas buvo rastas prie lėktuvo tame plote, kur kiekvienas kvadratinis centimetras buvo iššukuotas?

Tyla teismo salėje. Susikišęs rankas į odinės striukės kišenes, tylėjo ir Vateljė, priblokštas, kad tyrime jį dubliuoja ambicingas jaunuolis juoda mantija.

– Ne, suprantama... Tiesa, komisare? Ar ant stebuklingai išsigelbėjusio kūdikio riešo buvo rasta nutrauktos apyrankės žymių? Mažiausias paraudimas?

Išmaniai atseikėta tylos akimirka.

– Ne, suprantama, nieko tokio gydytojai nepažymėjo... Eikime toliau. Ar ant kūdikio riešo buvo pastebėtas blyškesnis ruoželis, mažiau įdegęs, kaip būna nuolat nešiojant papuošalą?..

Laikas, rodės, sustojo.

– Ne, jokios, suprantama... Dėkoju, tai viskas.

Advokatas Legernas grįžo prie savo kėdės. Karvilio advokatai vėl suriko, kad tai tik teatro efektas, kad ta nelaiminga grandinėlė nieko nereiškia... Legernas neatsiliepė. Žinojo, kad juo labiau priešininko advokatai ginsis, juo labiau teiks reikšmės tam paprastam klausimui.

Jei ši smulkmena nereikšminga, kodėl Karvilis niekada apie ją nekalbėjo teisme?

*

Žiūrint iš šalies, ši istorija su grandinėle nebuvo nė kiek svarbesnė už visa kita. Abejonė, dar viena abejonė... Bet čia, to proceso metu, grandinėlė virto daiktiniu įrodymu prieš Karvilį. Naujas daiktas byloje, daiktas, kurio visi laukė nuo pat tyrimo pradžios. Taigi, nors lengvutis, nors vos apčiuopiamas, šis naujas daikčiukas galėjo nusverti svarstyklių lėkštę...

Teisėjas Veberis ilgai žiūrėjo į Leonsą de Karvilį. Pramonininkas melavo, žinoma, tas melas – tik nutylėjimas, bet vis dėlto melas. Jis pagautas darant nusikaltimą! Vien dėl to, nesant geresnio pasirinkimo, argi teisė neturėjo atsisukti į priešingą pusę?

Abejonė...

Ta Karvilio grandinėlė mane persekiojo ilgus metus. Kai pagalvoju, kiek įdėjau energijos jos ieškodamas, sekdamas paskui ją aplink pasaulį... Kai pagalvoju, kad aš ją jau beveik turėjau savo rankose, kad tiek mažai trūko... Bet dar sykį man atleiskite, aš vis užbėgu už akių, vis užbėgu už akių...

Apie teisėjo Veberio sprendimą sužinota po kelių valandų. Mergaitė, stebuklingai išsigelbėjusi po Baisiojo kalno nelaimingo įvykio, buvo Emili Vitral. Jos seneliai, Pjeras ir Nikolė Vitraliai, tapo teisėtais globėjais, kartu ir jos vyresnio brolio Marko globėjais.

Liza Roza de Karvil žuvo, sudegė gyva su savo tėvais oro laineryje 5403 Stambulas–Paryžius.

Karvilio advokatai norėjo apskųsti nuosprendį, panaudoti visas įmanomas priemones. Bet Leonsas de Karvilis atsisakė. Jo suknežinto ąžuolo, tėtuko vaidmuo nebetiko šiomis aplinkybėmis.

Kitais metais per kelis mėnesius jis patyrė du širdies priepuolius, nugramzdinusius jį kone į daržovės būklę ir prikausčiusius iki dienų galo prie vežimėlio. Tai atrodė tobulai logiška įvykių seka.

14

1998 metų spalio 2 diena, 10 val. 52 min.

– Paslėpk Gran Diuko lavoną!

Matildos de Karvil tonas neleido prieštarauti.

Tačiau Malvina de Karvil telefonu mėgino protestuoti:

– Bet, močiute...

– Paslėpk Gran Diuko lavoną, aš tau sakau! Nesvarbu kur, spintoje, po kokiu nors baldu. Reikia laimėti laiko. Pas jį kas nors gali ateiti. Kaimynė, namų tvarkytoja, meilužė... Anksčiau ar vėliau prisistatys policija. Kvailute, tikriausiai visur palikai savo pirštų atspaudų. Viską nuvalyk, sakau tau!

Malvina prikando lūpą. Močiutės tiesa, ji elgėsi kaip kokia idiotė. Sukosi aplinkui svetainėje tarp Krediulio Gran Diuko lavono ir vivariumo, kuriame galavosi vabzdžiai. Ji turėjo skubėti, negalėjo čia ilgai užtrukti, bet reikėjo apie tai pakalbėti su močiute.

Jis tuoj ateis.

– Močiute, yra dar vienas dalykas...

Kitame linijos gale Matilda de Karvil kurį laiką tylėjo. Viena ranka laikė ragelį, kita toliau karpė ilgą rožyno eilę. Iš dukraitės tono suprato, kad tai svarbu.

– Na, tai kas yra, Malvina?

– Gran Diukui skambino Markas Vitralis. Vos prieš penkias minutes. Paliko žinutę atsakiklyje...

Matilda de Karvil susilaikė nenutraukusi dukraitės. Tiksliu judesiu sodo žirklėmis nukirpo šaką.

– Jis sakėsi ieškąs Gran Diuko... Bus čia po pusvalandžio. Važiuoja metro. Tai susiję su Liza Roza. Ir... ir... sakė turįs Gran Diuko užrašų sąsiuvinį. Liza Roza jį perskaitė vakar. Šį rytą patikėjo tą sąsiuvinį jam...

Nukrito kita rožių kero šaka, nupjauta iki pat šaknų. Juodą Matildos de Karvil suknelę apipylė nuvytusių žiedlapių lietus.

– Tada juo labiau turi paskubėti, Malvina. Padaryk, ką sakiau, nutrink visas žymes ir eik iš namo lauk.

– O... o paskui, močiute?

Pirmąkart Matilda de Karvil sudvejojo. Žirklių nasrai, apžioję stiebą, liko praviri. Iki kol ji gali naudotis Malvina? Iki kol ji gali ją kontroliuoti? Nerizikuodama, kad ratai vėl ims buksuoti...

– Tu... tu lik netoliese, Malvina. Markas Vitralis tavęs nepažįsta. Pasislėpk gatvėje. Stebėk jį, pasek. Bet nieko daugiau nedaryk, paskambink man, kai jį pamatysi. Gerai supratai? Nieko daugiau nedaryk! O svarbiausia, paslėpk lavoną!

– Su... supratau, močiute.

Jos baigė pokalbį.

Plieniniai žabtai nukando stiebą.

Matilda de Karvil žinojo, kad Malvina nekenčia Vitralių. Taip pat suprato, kad jos dukraitė vaikštinėja gatvėje su mauzeriu L110. Užtaisytu. Puikiai veikiančiu, jai jau teko tuo įsitikinti. Ar protinga stengtis, kad ji žūtbūt išvengtų susitikimo su Marku Vitraliu Putpelių Kalvos gatvėje prie Gran Diuko namo?

Neprotinga!

Žodį „protinga“ Matilda de Karvil seniai buvo išbraukusi iš savo žodyno.

Paprasčiausia buvo atsiduoti likimui, Dievo valiai. Kaip visada.

Matilda nusišypsojo pati sau ir toliau stulbinamai mikliai karpė rožių krūmus. Jos ilgi pirštai turėjo keistą gebėjimą suimti stiebus tarp dyglių ir niekada neįsidurti, o paskui tvirtu judesiu juos prilenkti iki aštrių sodo žirklių ašmenų. Matilda de Karvil dirbo greitai, mechaniškai, nedirsčiodama į rankas, kaip siuvėja narsto adatą į ją net nežiūrėdama.

Jos elegantiška juoda suknelė apkrito žemėmis, žiedlapiais, aplipo žolės stiebeliais. Matildai de Karvil tai visai nerūpėjo. Ji apsidairė po didžiulį „Rožyno“ parką. Leonsas de Karvilis sėdėjo vežimėlyje vidury pievelės po dideliu klevu. Galva nusvirusi ant šono. Nors buvo daugiau kaip už trisdešimties metrų, Matilda galėjo girdėti, kaip jis knarkia. Suabejojo, ar kviesti Lindą, slaugytoją, kad pakištų po kaklu pagalvę ir pakeltų jam galvą, gal ir parvežtų, nes oras vėso.

Ji truktelėjo pečiais. O kam...

Jos vyras paniro į tokią būklę maždaug prieš septyniolika metų. Jam pavyko šiaip ne taip atsispirti pirmam infarktui, išsikepurnėti kelioms savaitėms, bet neištvėrė antrojo, kuris ištiko pačiame visuotinio susirinkimo įkarštyje aštuntame jų būstinės aukšte, tiesiai už Bersi. Greitosios pagalbos darbuotojams pavyko išgelbėti jam gyvybę, bet smegenys per kelias ilgas sekundes pritrūko deguonies.

Matilda de Karvil toliau apžiūrinėjo savo augalus, akimis sekdama ant kaklo kabančio kryželio šešėlį rudoje žemėje.

Dievo valia. Dar kartą.

Po Baisiojo kalno katastrofos jos vyras, kaip visada, norėjo užsiimti viskuo. Ji neprieštaravo. Leido jam. Jis turėjo valdžią, galią, ryšių...

Ji suklydo! Žuvus vieninteliam jų sūnui Aleksandrui, Leonsas prarado proto aiškumą. Darė vis daugiau klaidų! Pasiūlė pilną pinigų lagaminėlį Vitraliams, atsisakė kalbėti apie grandinėlę, kelias savaites visur tampė vargšę Malviną, kad ji liudytų kiekvienam sutiktam žmogui.

Ką jau kalbėti apie kitką, beviltiška.

Taip, Matilda šiam neįgaliajam jautė tik panieką. Po visų tų metų ji vyro nekaltino nebent už oro lainerio sudužimą.

Matildos pirštai skraidė nuo stiebo prie stiebo. Rožių spygliai, juokingai menki ginklai, nerodė jokio pasipriešinimo. Šakos krito viena ant kitos.

Ir dar... Garsusis naftotiekis Baku–Tbilisis–Džeichanas buvo jo asmeninė idėja. Išsiųsti savo vienintelį sūnų ilgiems mėnesiams į Turkiją su nėščia marčia, priversti dukraitę gimti užsienyje! Dėl kažkokios svajonės! 1998 metais šioje prakeiktoje linijoje nebuvo nutiesta nė vieno vamzdžio.

Leonsas de Karvilis visas buvo netikras.

Ji šlykštėdamasi žiūrėjo, kaip ant jos vyro glėbiais krinta klevo lapai: į plaukus, ant pečių, ant rankų, ir kaupiasi tarp kojų.

Matilda nukirpo paskutinę šaką ir atsitraukė apžvelgdama savo darbą.

Dešimtys rožių krūmų buvo apkarpyta kuo žemiausiai. Matilda prisiminė senelės patarimus: „Rožių krūmo niekada nenukirpsi per daug; reikia kirpti nesigailint, visada kuo daugiau, kovoti su noru žirkles kelti aukščiau, atvirkščiai, jas reikia nuleisti, visada kirpti paliekant vos dešimt centimetrų nuo apačios."

„Rožyno" vila buvo pastatyta 1857-aisiais. Šie metai dar matėsi įrėžti granite virš dengto prieangio. Matilda žinojo, kad rožės buvo pasodintos tais pačiais metais ir kad nuo to laiko Karviliai jas prižiūrėdavo patys. Jie samdė galybę žmonių tvarkyti, virti, kirpti, šveisti varinius dirbinius, valyti langus, prižiūrėti šią valdą... Bet Karviliai kartų kartomis patys prižiūrėjo rožyną. Matilda buvo supažindinta su sodininkyste, kai tik išmoko vaikščioti. Be rožyno, ji dar prižiūrėjo pačios įkurtą žiemos sodą tolėliau nuo vilos. Ji paskutinį kartą pasigrožėjo savo karpiniais ir nepažvelgusi į vyrą nuėjo į šiltnamį.

Vėl pagalvojo apie paskutinius Malvinos žodžius. Vadinasi, Krediulio Gran Diuko užrašai, jo testamentas, visas jo tyrimas buvo Marko Vitralio rankose...

Kokia ironija!

Ar vėl reikėjo pasinaudoti Malvina, kad atgautų tuos užrašus? Toliau jai meluoti, neatimti iš jos iliuzijų? Ji niekada Malvinai nekalbėjo apie visus įrodymus, kuriuos buvo gavusi vėliau, Gran Diuko jai pateiktus įrodymus.

Ją tai būtų nužudę!

*

Ji įėjo į šiltnamį ir ten užsibuvo, kaip ir kiekvieną rytą kvėpuodama neįtikėtinu kvapų mišiniu. Jos ramybės uostas. Jos kūrinys. Čia, šiame šiltnamyje, ji jautėsi arčiausiai Dievo, Jo kūrybos, čia ji nuoširdžiau meldėsi, daug nuoširdžiau nei bažnyčiose.

Malvina...

Jos dukraitės pamišimas!

Tai buvo taip pat jos vyro kaltė. Ji prisiminė tą mielą šešiametę mergytę, jos juoką ant laukinės vyšnios laiptų, gudrias slėpynes sode, susižavėjusias akytes sklaidant su ja herbariumus... Ką ji galėjo dabar daryti, jei ne meluoti? Uždaryti psichiatrijos ligoninėje? Vien Malvinos apsėdimas dar ją skatino keltis, rengtis, valgyti: Liza Roza buvo gyva, išsigelbėjo, nepaisant teisėjo sprendimo prieš aštuoniolika metų; ji viena, jos vyresnė sesuo, galėjo grąžinti ją į gyvenimą net po šitiek laiko.

Grąžinti ją į gyvenimą laikant rankose mauzerį L110...

Matilda de Karvil pasilenkė prie Kafro lelijų, vienos iš paskutinių augalų rūšių, žydinčių rudenį. Matildai pavykdavo kasmet jas išlaikyti šiltadaržyje iki gruodžio, tai buvo jos pasididžiavimas. Puokštė ant stalo Kalėdų išvakarėse: rausvos lelijos, Kafro lelijos, raudonos „Mažor“ ir baltos „Alba“. Matilda rūpestingai tikrindavo vandens lygį, drėgmė buvo lelijų skanumynas, jų švitesio ir ilgo žydėjimo paslaptis.

Matildos mintys vėl grįžo prie Malvinos – ginkluotos jos keršto rankos. Šiandien tikrai reikėjo, kad kas nors gintų Karvilių interesus. Galų gale kodėl ne Malvina?

Po kelių dienų, po kelių valandų viskas pasikeis. Lili perskaitė Gran Diuko sąsiuvinį, Malvina jau nebe vienintelė uždelsto veikimo bomba, palikta gatvėje. Gran Diukas jai padovanojo užnuodytą gimtadienio dovaną. Jos gyvenimo filmą. Visos šeimos paslaptys surašytos šimtinėje puslapių.

Dvi šeimos. Dvigubas vargas.

Lili taip pat yra dėl ko išprotėti. Išprotėti iš pykčio.

Matilda de Karvil kiek paėjo į priekį. Jos žiemos sodo astrai „Raudonasis rugsėjis" mėtė paskutinius žiedlapius, purpurinius spindulius, sujungtus su auksine šerdimi, tarsi neryžtinga įsimylėjėlė būtų įsisukusi į šiltadaržį, kad vieną po kitos nuskabytų didžiules saulutes.

Matildos vaizduotėje iškilo įdomus paveikslas. Beveik sapnas, lyg kokia nuojauta. Išvydo, kaip Lili įeina čia, į parką, į rožyną, ginkluota revolveriu, mauzeriu L110, padėjusi pirštą ant gaiduko. Lėtai žengia per pievelę.

Taip, Lili turėjo priežasčių ateiti ir atkeršyti, jei Gran Diukas viską atskleidė savo sąsiuvinyje. Matilda nusišypsojo. Ją kankino vienas klausimas. Ar ant piršto, spaudžiančio gaiduką, ant smiliaus, bus žiedas? Šviesus safyras... Ar deimanto inkrustacijos puoš šį kerštaujantį pirštą?

Paveikslas pamažu pranyko. Vėl atsirado oranžinis astras, plikas, tik su trimis žiedlapiais. Matilda de Karvil puse lūpų sušnibždėjo, vien sau:

– Džiaugsmingo gimtadienio, Lili.

Jeigu tuo metu būtų žinojusi, niekada nebūtų samdžiusi Krediulio Gran Diuko su ta kvaila, netinkama ataskaita.

Ji vėl žingtelėjo į priekį ir pažvelgė per petį norėdama įsitikinti, ar ji viena. Buvo viena. Pro šiltnamio stiklus į ją niekas nežiūrėjo. Ji pasilenkė prie savo slaptos sodo lysvės ir praskleidė vilkdalgius, pasimatė keli kuklūs mažų geltonų gėlyčių stiebai, keli ugniažolės kereliai. Matilda de Karvil mėgo žiūrėti į keturis geltonus aukso spalvos žiedlapius, išdėstytus kryžmai ir suglaustus į skėtį. Kadaise ji buvo vadinama žole nuo karpų, karpažole; bet Matildai patiko kitas ugniažolės veidas: žiedlapių kryžius slėpė mirtiną augalą, galbūt nuodingiausią iš visų, unikalią alkaloidų koncentraciją sultyse...

Jos miela nuodėmė.

Dievas jai atleis.

*

Ji apsisuko, išėjo iš šiltnamio. Leonsas de Karvilis tebesėdėjo negalėdamas pajudinti rankų nei kojų; vienodais laiko tarpais jį nupurtydavo drebulys, nuo kurio suvirpėdavo raudoni klevo lapai.

Negyvas stuomuo. Beformis.

Matildos de Karvil žvilgsnis aprėpė visą valdą: rožyną, vilą, parką...

Ne, galbūt dar ne viskas prarasta. Pavardė. Kilmė. Garbė.

Liza Roza.

Ji ėmė samprotauti kaip Malvina.

Liko paskutinė viltis, vakarykštis Krediulio Gran Diuko telefono skambutis, paskutinis prieš mirtį. Jis teigė atradęs naują dalyką, kuris išklibino visus ankstesnius jo įsitikinimus. Tvirtino prieš tris dienas, kitaip sakant, paskutinėmis jo sutarties minutėmis, patyręs nušvitimą skaitydamas „L'Est républicain". Be penkių dvyliktą nakties!

Ar ji bus tokia naivi ir tuo patikės? Ar ji bus tokia kvaila ir seks paskui Gran Diuką, net jei tai nevykęs akių dūmimas?

Gran Diukas nenorėjo nieko daugiau sakyti, tik patikslino, kad ketina patikrinti kelias paskutines smulkmenas. Ji vėl pagalvojo apie Malviną ir jos mauzerį. Gran Diukas elgėsi kaip tie liudytojai detektyviniuose romanuose: jie stengiasi kelti kainą it varžytynėse ir gauna kulką į širdį, nespėję pasakyti galutinės sumos.

Matilda de Karvil priėjo prie nukirptų rožių krūmų šakų. Pasilenkė ir rankomis suėmė stiebus be jokios išraiškos, neparodydama jokio skausmo.

Negalėjo savęs įveikti ir netikėti paskutiniais Krediulio Gran Diuko žodžiais.

Išeitis. Paskutinė viltis.

Kaip visada šioje istorijoje, sujudėjo likimo svarstyklės. Kai viena šeima tikisi, kita viską praranda.

15

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 1 min.

Miromenilis.

Eliziejaus Laukai–Klemenso.

Stotelės bėgo viena po kitos. Po kiekvieno stabtelėjimo vagonas vis tuštėjo. Traukinys staiga padidindavo greitį, bet vėl tuoj pat sulėtindavo kaip nepailstantis aklas bėgikas.

Invalidų stotelėje įlipo graži mergina. Akimirką Markas pamanė atpažinęs Lili iš liekno silueto ir dailiai sušukuotų šviesių plaukų. Tik vieną akimirką. Metro knibždėjo gražių blondinių, bet bėgti joms iš paskos jį būtų paskatinęs ne atsitiktinis panašumas į Lili ar neviltis tuščiai rašinėjant žinutes į jos atsakiklį, o Gran Diuko užrašai, kuriuos jis įdėmiai skaitė. Markas žūtbūt turėjo su juo susitikti.

Varena.

Markas vagone liko vienas. Blondinė jau buvo išlipusi. Markas nusistebėjo, kad iš vienuolikos keleivių vagone – septyni juodaodžiai. Keista, jei tikėsime, kad įstatymas dar šiomis dienomis draudžia afrikiečiams laisvai vaikščioti aiškiai jiems per brangiomis gatvėmis, tokiomis kaip Grenelio, Varenos, Babilono. Iš tikrųjų Markas nebuvo pripratęs prie Paryžiaus, prie jo skurdo, abejingumo, vienatvės. Jam trūko Djepo, komunistinio jo vaikystės uosto. Jis atsiduso. Neturėjo pasirinkimo. Neatidėliotini buvo kiti dalykai. Susitaikęs su likimu jis vėl atsisėdo ir ėmė skaityti.

Teisėjo Veberio sprendimas į Vitralių pašto dėžutę Pošolio gatvėje buvo įmestas oficialaus pasiuntinio 1981 metų gegužės 11 dieną. Kaip simbolis.

Visą naktį prieš tai platus Djepo pajūrio prospektas buvo tapęs didžiulės liaudies šventės improvizuota scena. Žmonės dainavo, gėrė, juokėsi, šoko basi per naktį aikštės pievelėje. Djepas, raudonasis miestas, darbininkų uostas, nukentėjęs viena po kitos užsidarant gamykloms, šventė Fransua Miterano išrinkimą respublikos prezidentu – tai buvo vienas iš gražiausių Liepos 14-osios minėjimų. Istorinis kairiųjų atėjimas į valdžią, vyriausybėje komunistai... Permainos! Iš visų lūpų skriejo tas šūkis. Seniausias Prancūzijos kurortas vienai nakčiai apsivilko savo pirmojo pokylio kostiumą. Ir tas kostiumas jam dar tiko!

Pjeras ir Nikolė Vitraliai taip pat savaip dalyvavo šventėje. Tai buvo pradžia, kurios jie laukė, dėl kurios kovojo, kurią skelbė, kurios propagandinius lapelius dalijo turgavietėse... Jų furgonas pajūrio prospekte liko atidarytas kone pernakt, linksmame siautulyje blynai, vafliai, traškučiai maišėsi su šampanu ir sidru... Čia susirinko kelios kartos. Bet Vitraliai neįstengė visiškai atsipalaiduoti. Laukė laiško iš teismo, galutinio nuosprendžio; dar baiminosi kasacinio Karvilių skundo, paskutinio netikėto intrigos posūkio. Nenorėjo džiaugtis pergale neturėdami rankose oficialaus dokumento, nespausdami glėbyje Emili, vis dar laikomos Monbeljaro ligoninės vaikų skyriuje.

Jie nedrįso tikėtis.

Bet pagaliau kas net Djepe prieš 1981 metų gegužės 10 dieną iš tikrųjų tikėjo kairiųjų pergale?

Pjeras atplėšė teisėjo laišką apie aštuntą valandą ryto. Drebėdamas. Buvo miegojęs tik porą valandų. Teisėjo Veberio laiškas išsklaidė visas abejones. Išsigelbėjusia iš Baisiojo kalno katastrofos

buvo pripažinta Emili Vitral. Jos seneliai iš tėvo pusės tapo teisėtais globėjais. Galėjo tą patį rytą važiuoti į Monbeljarą jos pasiimti.

Polė kvartale taurės, šampanas, kepimo aliejus ir kepiniai ant grotelių liko nesutvarkyti. Likučius išdalijo. Šventė tęsėsi. 1981 metų gegužės 10 ir 11 dieną.

Dvi gražiausios dienos jų gyvenime.

Jau temo. Matilda de Karvil palaukė vakaro norėdama prieiti prie Vitralių furgono. Kantriai lūkuriavo, kol nutols paskutiniai pirkėjai. Apdairiai ieškojo progos, kol Nikolė Vitral liks viena. Šią 1981 metų gegužės 13-ąją, kaip ir kiekvieną trečiadienio vakarą, jos vyras dalyvavo Polė kvartalo susirinkime. Jis rimtai ketino patekti į miesto tarybos rinkimų sąrašus. Gegužės oras buvo gražus, bet, kaip visada, labai vėjuota.

Atėjo laikas jums pristatyti Matildą de Karvil. Ji įsitraukė į žaidimą praėjus lygiai dviem dienoms po euforijos. Man nelengva nupiešti nešališką jos portretą, po kelių puslapių suprasite, kodėl. Prisiimu atsakomybę dėl jums tapomo paveikslo formos ir pagrindo. Jei pasirodysiu neobjektyvus, bent jau patikėkite mano nuoširdumu. Matilda de Karvil visą laiką, kol vyko tyrimas, pasitikėjo savo vyru; savo vyru ir Dievu. Iki šiol per visą gyvenimą ji niekada nebuvo skundusis Dievu, beje, nė savo vyru. Kilusi iš kilmingos Anžu giminės šakos, įsikūrusios prašmatniame Paryžiaus priemiestyje, gan maloni, protinga, mylinti žmones, su aukštu kuodu ir kruopele vyliaus kaip Romi Šnaider, Matilda greitai sulaukė dėmesio: ja žavėjosi, jai pavydėjo, ją mergino. Neilgai... Matilda pasitikėjo Dievu. Įsimylėjo pirmą Dangaus jai atsiųstą vyrą ir jam prisiekė amžiną ištikimybę. Tai buvo Leonsas, jaunas puikus inžinierius, ambicingas ir neturtingas. Tas inžinierius pamažu sunaikino visa, ką Matilda turėjo malonaus ir žmogiško. Jei Dievas šitaip panoro...

Matilda kaip kraitį atsinešė neįkainojamą vertybę – savo pavardę. Matilda de Karvil. Privilegijuota kilmė, aristokratiškas kraujas, padermė, paveldas... Leonsas perėmė žmonos pavardę.

Sutikite su manimi, tai neįprasta, kad vyras perimtų žmonos pavardę! Tam reikia bent jau dalelytės „de“ ir genealoginio medžio, siekiančio šventąjį Liudviką... Matilda padovanojo vyrui savo pavardę ir, neužmirškime, kelis milijonus valstybės obligacijomis, kurių reikėjo Karvilio įmonei įkurti. Visa kita padarė pramoninis Leonso talentas: pirmuosius milijonus padaugino iki kelių dešimčių, užtikrino komercinę įmonės sėkmę, užpatentavo puikių išradimų, įsteigė filialus penkiuose žemynuose. Iki tol Matilda turėjo manyti, kad ji nepaprastai gerai investavo savo pavardę...

Kai per tą nelaimingą įvykį lėktuve Dievas pasiėmė jos sūnų Aleksandrą, Matildos tikėjimas nesusvyravo. Jums tai gali atrodyti keista, bet aš per tuos metus sužinojau, kad išbandymai, kurių reikalauja religija, tikėjimą ne išmėgina, o sustiprina. Dieviškasis neteisingumas, pasirodo, labiau skatina nuolankumą, o ne maištą. Bausmė reikalauja paklusti. Ypač neteisinga bausmė, ištinkanti atsitiktinai, tarsi priminimas. Matilda de Karvil tapo vienuole ir atsilygino. Dievas žino, už kokią nuodėmę. Ji pasitikėjo Dievo teisingumu, kartu ir žmonių teisingumu, nes Dievo įžvalgumas daro įžvalgius ir mirtinguosius.

Tačiau kai teisėjas Veberis patvirtino jos dukraitės mirtį, Matilda pirmą kartą suabejojo. O ne, ne Dievu. Žmonių teisingumu. Be to, ir savo vyru.

Jos tikėjimas susvyravo.

Ji pati nepalūžo, priešingai, netgi tapo dar stipresnė negu anksčiau. Bet pasidarė kitokia. Jos tikėjimas nebebuvo tiesiog pasyvus, klusnus. Matilda de Karvil suvokė, kad ji žemėje yra tarpininkė tarp Dievo ir žmonių, kad tikėjimas yra jos jėga, jos ginklas. Kad tikėjimas jai rodo kryptį, kad ji gavo dievišką užduotį. Kad ji turi veikti.

Žinau, kur gali nuvesti tokie samprotavimai, prie kokio fanatizmo, visose pasaulio šalyse žudomasi dėl dievų, kurie nieko neprašė. Aš tai supratau ankstesniame gyvenime, prieš pradėdamas dirbti privačiu detektyvu.

Matildos de Karvil laimei, tas perėjimas vyko švelniai. Bent aš taip manau. 1981 metais ji ėmė galvoti, jog kai kurie žmonės yra gimę vykdyti Dievo užduotis, ir jeigu jai Dievas davė šitiek pinigų, tai, be abejonės, ne dėl to, kad ji prieštarautų Jo sprendimams, o kad pakeistų pasaulio tvarką.

Taigi tvirtai priėmusi naujus įsitikinimus Matilda de Karvil, ilgai svarsčiusi ir brandinusi, padarė du sprendimus. Antrasis susijęs su manimi. Pirmasis – tą gegužės vakarą susitikti su Nikole Vitral Djepo pajūrio prospekte; kai po poros metų susitikau su Nikole Vitral, ji prisiminė kiekvieną šio pokalbio žodį ir menkiausią pauzę.

Nikolė Vitral su didžiausiu nepasitikėjimu žiūrėjo į ateinančią Matildą de Karvil. Nejučia susisiautė švarkelį, kad pridengtų apnuogintas krūtis. Jiedvi buvo susidūrusios, viena kitą apžiūrėjusios nuo galvos iki kojų per liudytojų apklausas vykstant teismui. Dabar viskas buvo kitaip, Nikolė Vitral žinojo savo teises. Emili buvo jos dukraitė. Niekas, joks Karvilis šito nebegalėjo nuneigti. Dėl to, vien dėl tos priežasties ji sutiko išklausyti Matildą de Karvil.

Matilda de Karvil stovėjo prie H klasės furgono „Citroen". Nikolė Vitral – viduje, maždaug dvidešimčia centimetrų aukščiau. Matildos balsas neišdavė jokio susijaudinimo.

– Ponia Vitral, eisiu tiesiai prie tikslo. Esama gedulo, kurio ištverti neįmanoma. Teisėjo Veberio sprendimas, – jūs jį žinot, – tai mirties bausmė! Suteikdamas gyvybę vienam vaikui, jis nužudė kitą...

Nikolė Vitral suirzusi mostelėjo ranka, lyg norėdama nuleisti metalinę uždangą ir likti už jos. Matilda de Karvil vos pakėlė balsą:

– Ne, ne, prašom mane išklausyti. Šiandien, nepraėjus nė mėnesiui, dar negalime gerai susivokti. Jūs turite prižiūrėti kūdikį. Liza Roza lieka mūsų prisiminimuose. Bet po penkerių, dešimties, dvidešimties metų? Liza Roza niekada nebus gyvenusi, niekada nebus žaidusi, nebus lankiusi jokios mokyklos... Emili gyvens, ji gyvens. Katastrofą, tą baisią painiavą, visi užmirš. Ji

visada bus Emili Vitral ir, net jeigu ji nėra Emili, tokia taps. Visiems bus nė motais tas įvykis, kai ji atsirado.

Stiprus šaltas vėjas ėmė plakti oranžinę ir raudoną stogo drobę. Nikolė Vitral sutriko, pasijuto nesmagiai, bet negalėjo nutraukti Matildos de Karvil.

– Nikole... Ar leisite jus vadinti Nikole? Taip, esama gedulo, kurį pernelyg sunku ištverti. Aš niekada neturėsiu kapo, kurį galėčiau puošti gėlėmis, marmuro, kuriame galėčiau įrėžti žodžius. Nes blogiausia, Nikole, būtų, jei aš apraudočiau Lizą Rozą kaip mirusią, jei užsakyčiau už ją mišias, argi tada nebūčiau didžiausia pabaisa? Todėl, kad ją palaidočiau, o ji galbūt gyva...

– Na štai! – kietai nukirto Nikolė Vitral.

Galingas vakarų vėjas, rodės, neįstengia pajudinti nė menkiausio plaukelio tvarkingai susuktame Matildos de Karvil kuode.

– Ne, Nikole! Jūs su tuo nesusijusi. Išklausykite mane iki galo. Aš nenoriu iš jūsų atimti Emili. Jums viskas paprasta. Jeigu ji iš tiesų jūsų dukraitė, tada viskas kuo puikiausiai. Jeigu ji ne jūsų, išauginsite ją kaip globotinę... Abejonė jums nė kiek nesvarbi. Ne svarbesnė už tėvo, kuris niekada nežino, ar vaikas jo. Bet man abejonė...

– Ko jūs pagaliau norit? – kone užriko Nikolė Vitral.

Jos liemenė plaikstėsi vėjyje, madonos krūtinė išsipūtė. Nikolė Vitral buvo įgavusi pasitikėjimo nuo pat šios istorijos pradžios, susidūrusi su žiniasklaida, advokatais, policininkais. Ji toliau kalbėjo tokiu pat tonu:

– Norit, kad mažoji jus vadintų močiute? Retkarčiais jums paskambintų telefonu? Pirmaisiais mėnesio sekmadieniais norit ją pakviesti valgyti sausainių?

Matildai de Karvil nesuvirpo nė viena raukšlelė, nė viena blakstiena.

– Jums nebūtina pykti, Nikole. Tikrai nebūtina. Liza Roza mirusi. Jūs puikiai žinote, ką aš jaučiu. Šią mažutėlę, kurią branginate, jūs vadinsite Emili, bet širdies gilumoje niekada nežinosite, kas ji tokia. Nežinosime nei jūs, nei aš. Gyvenimas mus įvarė į aklavietę.

Nikolė Vitral atsiduso.

– Ką gi, sutinku. Tai ko norit?

– Tiesiog tam vaikui padėti. Jeigu ji Liza Roza, aš turėsiu ramią sąžinę. Jeigu ji Emili... Tuo jai geriau.

Nikolė Vitral kiek galėdama prisispaudė prie prekystalio ir įsmeigusi žudantį žvilgsnį į Matildą de Karvil paklausė:

– Kokia tai bus pagalba? Norit ją matyti?

– Ne... Manau, kad bus geriau, jeigu ji manęs nepažinos. Nežinau, ar norėsite visa tai papasakoti Emili. Aišku, vėliau. Nežinau, ar jūs apie tai mąstėt. Tačiau manau, kad būtų geriausia, jeigu ji to nesužinotų kuo ilgiau. Neturiu jokio noro iš toli stebėti ją išeinančią iš mokyklos. Pro priekinį automobilio stiklą žiūrėti, kaip ji auga. Tikėtis, kad bus panaši į mano sūnų. Ne, man tai nepriimtina, tai peržengtų mano skausmo ribas.

Matilda de Karvil susijuokė, tai jai buvo svetima.

– Ne, Nikole, turtingi žmonės turi geresnių priemonių palengvinti sąžinę...

– Pinigų?

– Taip, pinigų. Tvardykite savo išdidumą, Nikole, aš neatėjau kaip mano vyras pirkti mažylės. Tai ne šantažas, ne sandoris, toli gražu ne. Tik dovana jai. Mainais aš nieko nenoriu.

Nikolė Vitral buvo beatsisakanti. Jos širdyje pyktis tvenkėsi kaip jūros vėjas, košiantis furgoną. Matilda de Karvil jai nedavė laiko.

– Neatsisakykite, Nikole... Jūs turite Emili, jūs laimėjote. Aš jūsų nepapirkinėju, aš nieko nepapirkinėju. Tiesiog pamąstykite – kam atsisakyti jai dovanojamų pinigų, iš dangaus jai krintančių pinigų...

– Aš nesakiau, kad atsisakau, – susitvardžiusi atkirto Nikolė. – Nei kad priimu...

Staiga jos balsas pasidarė žemesnis.

– Tai, ką jūs man siūlot, sudėtinga...

Matildos intonacija kaip aidas pakilo į viršų:

– Banke atidarykite sąskaitą Emili vardu, tai viskas, ką jums reikia padaryti...

Nikolės Vitral lūpos sudrebėjo.

– O paskui?

– Emili į savo sąskaitą gaus šimtą tūkstančių frankų per metus. Šie pinigai turi būti leidžiami tik jai, jos išsilavinimui, laisvalaikiui, kad ji turėtų visa, kas geriausia. Suprantama, pinigus per tuos aštuoniolika metų turėsite tvarkyti jūs. Darysite, kaip norėsite. Aš duodu priemones, o jums palieku būdą. Neturite kuo skųstis...

Nikolė Vitral ilgai leido vėjui draskyti savo liemenę, glamonėti viršutinę apnuogintą krūtinės dalį, kol pagaliau ėmė drebėti. Leidosi užliūliuojama paplūdimio garsų, kur nepailstamai atplūsdavo ir nuslūgdavo bangos.

Prieš ir už.

Pagaliau tarė:

– Atidarysiu tą sąskaitą, ponia de Karvil. Dėl Emili. Jei neatidaryčiau, imčiau pati sau priekaištauti. Veikiau ji galėtų man priekaištauti. Perveskit tuos pinigus, jei norit...

– Ačiū.

– ...bet mes jų iš ten neimsim! – sušuko Nikolė Vitral. – Emili gaus tokį patį išsilavinimą kaip ir jos brolis Markas, ir mums tai pavyks. Aukosimės, kiek reikės, bet tai pasieksim. Sulaukusi aštuoniolikos, savo pilnametystės, Emili galės daryti su tais pinigais, ką panorėjusi. Jie bus jos, jei tik jų panorės, o ne mūsų. Suprantat?

Matildos de Karvil lūpų kampučiuose pasirodė lengva šypsena.

– Jūs žiauri, Nikole. Bet vis dėlto aš jums dėkoju.

Moteris vos sekundę padvejojo, paskui tarė:

– Ar galiu jūsų paprašyti dar vienos malonės?

Iškankinta Nikolė Vitral atsiduso:

– Nežinau. Tik greitai. Aš baigiu darbą.

Matilda de Karvil iš ilgo apsiausto kišenės ištraukė mėlyną brangenybių dėžutę. Ją atidarė ir padėjo ant furgono prekystalio.

Nikolė Vitral neįstengė atitraukti žvilgsnio nuo šviesaus safyro, įtaisyto žiede.

– Tai sena tradicija, – ramiu balsu tarė Matilda. – Mūsų giminės merginos aštuoniolikto gimtadienio proga gauna žiedą su savo akių spalvos brangakmeniu. Taip vyksta iš kartos į kartą. Mamos dovanotą žiedą aš mūviu jau daugiau nei trisdešimt metų. Deja, neturėsiu progos tokio padovanoti Lizai Rozai.

Pagaliau Nikolė Vitral pakėlė akis.

– Aš tikriausiai kvaila, bet išties nesuprantu...

– Aš jums palieku žiedą. Saugokite jį. Galbūt po trejų ar dešimties metų, būdama šalia Emili, atspėsite. Suprasite, ar ji tikrai jūsų dukraitė, ar ne. Gali taip nutikti, kad įsitikinsite. Jei taip įvyks ir jei savo širdyje būsite tikra, kad mergytė, kurią auginate, yra ne jūsų kraujo, manau, šią paslaptį pasilaikysite sau...

Susijaudinusi ji atsiduso ir kalbėjo toliau:

– Ir taip bus, be abejonės, geriau, bent jau mažylei. Bet jei atsitiks kitaip, jei atsiras įrodymų, jei metams bėgant įsitikinsite, kad ji ne jūsų dukraitė, tada, kai jai sukaks aštuoniolika, padovanokite šį žiedą. Niekas kitas, net ji pati, nežinos, ką tai reiškia, tik mudvi. Bet šitaip jums ir man bus grąžinta teisybė...

Nikolė Vitral ketino atsisakyti, atstumti žiedą, sušukti, kad tas sumanymas jai atrodo juokingas ir nesveikas, bet Matilda de Karvil neleido. Apsisuko nesulaukusi atsakymo. Jos ilgas tamsus apsiaustas susiliejo su nueinančios dienos brėkšma.

Mėlyna dėžutė liko čia, ant prekystalio.

16

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 8 min.

Malvina išlipusi pristūmė langą skuduru apvyniota ranka. Sulankstė jį ir įsikišo į striukės kišenę. Viską juo nušluostė. Kas galėtų pastebėti, kad trūksta vieno rankšluosčio Gran Diuko virtuvės stalčiaus krūvelėje?

Didžiuodamasi savimi pamažu nustypčiojo į sodelį, kad niekas jos nepamatytų iš gatvės. Pasislėpusi už namo kampo praleido du automobilius. Kai tik kelias atsilaisvino, peržengė akmeninę vos metro aukščio sienelę. Atsidūrė gatvėje. Niekas jos nepamatė. Niekas niekada negalėjo sužinoti, kad ji buvo įsibrovusi pas Gran Diuką. Nors visi manė atvirkščiai, ji nebuvo tokia kvaila! Atsigręžė. Ją trikdė vienintelė smulkmena. Gerai įsižiūrėjus, nuo šaligatvio matėsi apatinis dešinėje išdaužtas langas: ji išmušė stiklą, kad prakišusi ranką galėtų atidaryti langą. Gūžtelėjo pečiais. Tai nebuvo labai svarbu.

Greitai nužingsniavo Putpelių Kalvos gatve. Neturėjo čia likti. Atviroje vietoje. Vitralis galėjo pasirodyti kiekvieną minutę. Turėjo mintį jo palaukti ir tą niekšą užspeisti. Dar truputį paėjo, išsitraukė iš kišenės automobilio raktus ir automatiškai atidarė dureles. Malvina įspraudė savo keturiasdešimt kilogramų į mažą automobilį. Ši transporto priemonė leisdavo jai rasti stovėjimo vietą beveik visur Paryžiuje, kaip rado ir dabar vos už keliasdešimties metrų nuo Gran Diuko namo. Automobilis gal ir nebuvo paprastas, bet Vitralis niekaip nebūtų galėjęs jo atpažinti.

Malvina paniro kuo žemiau tarp „Rover Mini“ priekinės sėdynės ir pedalų. Nors čia buvo maža vietos, jai susilenkus žmogus, einantis šaligatviu, galėjo vis dėlto pamanyti, kad automobilyje nieko nėra. O Malvina nekeisdama padėties kaip tik matė visą gatvę ir priešais save, ir veidrodėlyje. Ideali sekimo vieta! Jei Vitralis atvažiuos per Korvizaro stotį, pakils gatve aplenkdamas jos automobilį, ji pamatys jį iš tolo. Nuostabu.

Ji pasisuko ir paėmė mauzerį L110. Padėjo, kad pasiektų, tiesiai po vairuotojo sėdyne.

Dar vienas dalykas trikdė Malviną: Putpelių Kalvos gatvėje šiuo metu buvo daug praeivių, ypač duonos parduotuvėje už penkiasdešimties metrų, kur knibždėte knibždėjo pirkėjų, jie čia įeidavo, čia išeidavo; per daug liudytojų, bet nelabai arti, mažiausiai už pusšimčio metrų, ji suspėtų. Prisiminė močiutės liepimus: „Tu jį stebėsi, jį paseksi. Nieko kito nedarysi. Kai jį pamatysi, skambink man.“ Malvina negalėjo susilaikyti nepakišusi rankos po sėdyne, ji palietė mauzerį tarsi tikrindama, ar jis dar ten. Šaltas metalas suteikė jai pasitikėjimo. Gerai pasvarsčius, ar jai, dvidešimt ketverių metų merginai, dar privalu klausyti močiutės?

Markas beveik aklai žingsniavo nesibaigiančiomis Monparnaso stoties perėjomis, tačiau mėgino nepamesti iš akių šeštosios linijos krypties.

Lili mūvėjo žiedą, šviesų safyrą, tokios spalvos kaip jos akys.

Vadinasi, Nikolė jį padovanojo jai prieš tris dienas aštuonioliktо gimtadienio proga. Močiutė laikėsi sutarties. Niekam apie tai nepasakojo. Niekada. Net pačiai Lili.

Bet padovanojo žiedą!

Markas dabar žinojo, ką tai reiškia, tai buvo baisus močiutės prisipažinimas.

Reikėjo jai paskambinti, reikėjo su ja pasikalbėti. Jis taip ir padarys. Šią akimirką skubiai reikėjo rasti Lili. Vis žingsniuodamas laisvąja ranka spaudinėjo mobiliojo telefono mygtukus – rašė trumpą žinutę:

Lili, paskambink man, po šimts. Markas.

Pasižadėjo po valandos vėl parašyti, neduoti Lili ramybės, kol neatsakys.

Kur ji galėtų būti? Vėl pagalvojo apie lėktuviuką savo kuprinėje. Ar mintis išvykti į kitą pasaulio kraštą buvo rimta? Taip... Sulaukusi aštuoniolikos Lili turėjo finansinių galimybių išvažiuoti gyventi į bet kokį planetos kampelį. Ir ten likti ilgus metus.

Leisdamasis gatve žemyn Markas sau kartojo paskutines Krediulio Gran Diuko pasakojimo eilutes. Lili banko sąskaita. Užnuodyta Matildos de Karvil dovana. Senoji žinojo, ką daro... Bėgant metams Markas galiausiai įtikėjo, kad jųdviejų skirtumą lėmė pinigai, tai paaiškino nenatūralius jo jausmus, tą gamtai priešingą potraukį, kuris negalimas tarp berniuko ir mergaitės, susietų tų pačių tėvų krauju.

Pinigai paaiškino viską. Tačiau širdies gilumoje balsas jam kuždėjo, kad pinigai čia niekuo dėti! Ne! Ne!

Balsas neklydo. Pinigai čia buvo niekuo dėti. Nuo šiol jis turėjo įrodymą, kad jo močiutė, nors niekada neišsidavė, galvojo kaip jis!

Lili mūvėjo Karvilių žiedą.

Močiutė prisipažino jį dovanodama. Lili nebuvo jo sesuo! Jie buvo laisvi.

Markas jautėsi nešamas savotiškos euforijos. Jis vikriai liuoktelėjo į traukinį, važiuojantį Tautos aikštės kryptimi. Stumtelėjo kelis keleivius norėdamas prasibrauti į vagono vidurį, kad turėtų šiek tiek vietos, mažos gyvybinės erdvės, užtenkamos sąsiuviniui atsiversti.

Penkios stotelės iki Korvizaro. Du žingsniai iki Putpelių kalvos, iki Gran Diuko namo.

Laikas perskaityti dar kelis puslapius...

Štai čia scenoje pasirodau aš. Pagaliau!

KREDIULIS GRAN DIUKAS, privatus detektyvas.

Priverčiau laukti, ar ne? Pripažįstu, atvykstu jau kiek po mūšio. Iš čia ir kyla mano problema.

Matilda de Karvil įžengė į mano kontorą Belvilyje Migdolų gatvėje kitą dieną po susitikimo su Nikole Vitral. Man susidarė įspūdis, kad ji apsirengė juodai visą savo skausmą sudėdama į drabužius. Manau, jog pokalbis su Nikole Vitral jai nepaprastai daug kainavo, nes tą sprendimą ji priėmė viena, nepasitarusi su savo vyru. Matilda de Karvil Djepo pajūrio prospekte buvo pažeminta, bet suprato, kad tik ši auka gali palenkti Nikolę Vitral. Reikėjo, jog tą akimirką Nikolė Vitral pasijustų stipresnė, kitaip nebūtų sutikusi, kad sąskaita būtų atidaryta Lili vardu.

„Daugiau niekada, daugiau niekada nepatirsiu tokio pažeminimo“, – tikriausiai vėliau galvojo Matilda de Karvil. Ji brangiai sumokėjo už savo sąžinės ramybę, daug daugiau nei šimto tūkstančių frankų čekis per metus Lili. Po to susitikimo Djepe Matilda de Karvil suledėjo. Kai įžengė į mano kontorą, atrodė it juodas poliruotas ledokšnis.

Priėjo arčiau.

– Daug girdėjau kalbant apie jus, pone Gran Diukai...

– Išties?

Ji prisistatė, ir aš neaiškiai prisiminiau šią bylą, apie kurią radijas ir televizija kalbėjo kelias savaites, o aš tuo metu karališkai laikiausi nuo jos nuošaly.

– Pone Gran Diukai, man regis, jums pakanka subtilumo, atkaklumo, kantrybės, griežtumo... Tokių savybių aš ir reikalauju. Byla, kurią jums siūlau, paprasta: vėl atversti visus nelaimingo įvykio Baisiajame kalne dokumentus, nuo pat pradžios, visas smulkmenas vieną po kitos. Jei įmanoma, rasti papildomų.

Tuo metu, nors buvau vienas iš daugelio privačių tyrėjų, ėmiau šiek tiek garsėti. Išsprendžiau keletą smulkių man patikėtų

bylų, pakrantės kazino veiklą ir kitus reikalus. Dar nebuvau patyręs pralaimėjimo – kaip boksininkas, kuris laimi tik mažas kovas, bet laimi visas ir galiausiai patiki, kad yra nenugalimas. Nežinojau, kodėl ji mane pasirinko, bet šiaip jau – kodėl gi ne mane? Nesvarbu, aš neketinau praleisti šios progos.

Matilda de Karvil žengė dar arčiau. Aš likau sėdėti, nesu labai aukštas, ji tikrai buvo kokiais penkiais centimetrais už mane aukštesnė. Vis dėlto aš atsitiesiau kėdėje ir nutaisiau orų veidą.

– Tai sudėtinga byla, ponia. Byla, kurios negalima spręsti lengvabūdiškai... Byla, kuri pareikalaus laiko...

– Atėjau čia ne derėtis, pone Gran Diukai...

Ir staiga!

Ji stovėjo priešais mane, gniuždydama savo tamsiu šešėliu. Per vėlu buvo stotis...

– Pone Gran Diukai, jūs mano siūlymą galite priimti arba atmesti... Esu tikra, kad nesunkiai rasiu kitą tyrėją, bet, manau, jūs sutiksite. Nuo šiandien jūs gausite šimtą tūkstančių per metus visus tuos aštuoniolika metų, kol Liza Roza, mano dukraitė, jeigu ji gyva, taps pilnametė. Iki 1998 metų rugsėjo pabaigos. 30-os dienos, o ne 27-osios, nes taip nusprendė teismas...

Šimtas tūkstančių metinių pajamų! Padaugintų iš aštuoniolikos! Negalėjau suskaičiuoti nulių. Mano galvoje jie virto ilgu perlų vėriniu. Per aštuoniolika metų. Tikra valdininko renta sekliui, kuris liktų „privatus“ tik nurodydamas savo pareigas.

Išskyrus... Nors mano toks kvailas vardas, Krediulis, man reikėjo faktų... Taip, aš jums patvirtinu, kad ir kaip keista, Krediulis yra mano tikras vardas.

– Ponia, ko jūs tiksliai reikalaujate iš manęs už tokią sumą? Jei po aštuoniolikos metų nebūsiu nieko radęs, ar turėsiu pinigus grąžinti?

Išankstinis klausimas? Tikriausiai nepasitikėjau. Taip, galų gale esu išties vertas savo vardo Krediulis... Juodas šešėlis palinko artyn, dar sunkiau mane prislėgdamas.

– Pone Gran Diukai... Ši byla bus grindžiama mano pasitikėjimu jumis, vien tuo. Dėl rezultato jūs neprisiimate jokių įsipareigojimų. Bet užtat aš reikalauju, kad jūs panaudotumėte visas įmanomas priemones šiai bylai išspręsti. Pageidauju, kad niekas, nė vienas pėdsakas, nė viena prielaida nebūtų palikta likimo valiai. Tam skirsite visą laiką, visus pinigus. Jei kur nors esama kokio nors išsigelbėjusios mergytės tapatybės įrodymo, noriu, kad jis būtų atskleistas. Kad man būtų visiškai aišku, noriu žinoti visą tiesą, pone Gran Diukai, kad ir kokia ji būtų, taip pat ir man nepalankią.

Mane pamažu apėmė savotiškas svaigulys.

– Ir jūs manot, kad toks tyrimas truks... aštuoniolika metų?

– Jums bus mokama aštuoniolika metų. Taigi turėsite daugybę metų tiesai atskleisti. Nereikalauju, kad atsidėtumėte vien šiai bylai. Aš jus tiesiog aprūpinu visomis galimomis priemonėmis šį tyrimą atlikti iki galo: laiku ir pinigais.

– O... o jei aš atskleisiu tiesą per penkis mėnesius?

„Naivuolis", taip, mama man turėjo išrinkti vardą ne „Patiklus", o „Naivus".

– Nesuprantate, pone Gran Diukai? Aš nepakankamai aiškiai pasakiau? Jums bus mokama aštuoniolika metų, kad ir kas atsitiktų... Kalbame apie moralinę sutartį tarp mūsų, pone Gran Diukai. Aš iš jūsų tiesiog reikalauju imtis visko, kad būtų nustatyta išsigelbėjusios iš Baisiojo kalno katastrofos mergytės tapatybė. Tai viskas, kas man svarbu.

Ji dar labiau palinko į mane, medinis kryželis, kabantis jai ant kaklo, tabalavo man virš nosies. Ji kalbėjo toliau:

– Pone Gran Diukai, aš, suprantama, pasilieku sau teisę bet kuriuo metu vienašališkai nutraukti šią sutartį, jei man susidarys įspūdis, kad jūs nedirbate šio darbo... Jei man susidarys įspūdis, kad jūs naudojatės padėtimi. Bet taip neatsitiks, tiesa? Man apie jus kalbėjo kaip apie garbingą žmogų...

Be sutarties! Įsivaizduojat? Aš susidūriau su užsidegusia sena moterimi, kuri nežino, kaip išleisti savo pinigus!

Stebuklas. Pamišėlė... Kaip toli ji pasirengusi eiti?

– Reikės važiuoti į Turkiją, – tariau aš. – Ilgam.

– Be metinių honorarų, jums bus apmokėtos visos sąskaitos...

Mesti meškerę dar toliau?

– Aš... aš nekalbu turkiškai. Ten vyksiu ne vienas...

– Jei reikia tyrimui, suprantama, jūs galite pasisamdyti bendradarbių. Jų išlaidos taip pat bus apmokėtos...

Tai bent...

Paklausiau ne be reikalo, turėjau galvoje, kad bent jau iš pradžių dirbsiu su vienu vaikinu, su kuriuo keletą mėnesių basčiausi po Centrinę Aziją, su Nazimu Ozanu, tai vienintelis iš mano pažįstamų Prancūzijoje, mokąs turkų kalbą, ir aš juo šiek tiek pasitikėjau.

Matilda de Karvil man išrašė pirmą čekį, tuo metu milžinišką sumą – šimtą tūkstančių frankų, ir išėjo iš mano kontoros taip pat niauriai, kaip ir buvo atėjusi. Aš neatkreipiau dėmesio į ledinę atmosferą, kurią kambaryje po savęs paliko ta šalta reptilija. Man susidarė įspūdis, kad net nelošdamas laimėjau Aukso puodą: pirmą kartą mano vardas ir pavardė* derėjo tarpusavyje.

Krediulis, nes aš tuo tyrimu tikėjau, tikėjau grįžtančia sėkme, tramplinu į laimę... Gran Diukas, nes tris dienas visus vaišinau švęsdamas savo sėkmę... Ir vaišindamas neišleidau nė franko iš tų šimto tūkstančių.

Sąskaitos bus apmokėtos...

Kaip tada galėjau atspėti, kad krentu į šulinį be dugno? Kad šviesa, kuri mane traukia, nuvilios į nebūtį.

Juodoji skylė.

Tramplinas virš tuštumos.

* *Grand duc* – didysis kunigaikštis, apuokas (*pranc.*).

17

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 13 min.

Žano Mari Žego gatvė stačiai kopė į kalną, Putpelių kalva buvo iškilusi penkiasdešimt metrų; maža graži gatvelė kaip pašto atviruke, atrodė, kad ja kopdamas išeisi į miestelio aikštę su savo bažnyčia, merija, baru ir petankės žaidimo aikštele platanų pavėsyje. Pačiame Paryžiaus viduryje! Markas neaiškiai žinojo, kad Putpelių kalva – vienas iš paskutinių Paryžiaus „kvartalų", sykį vakare buvo čia atėjęs išgerti kavinėje „Vyšnių metas". Bohemiškas turtingas studentas, kokių jis nemėgo, diplomato sūnus ar panašiai, jam paaiškino, kad čia statybininkai neįleidžiami norint apsaugoti požeminių klinčių kasvietę, dėl kurios neįmanoma jokia statyba viršuje. Markas tiesiog įsiminė vien tai, kad namas šiame buržuaziniame kvartale kainuoja milžiniškus pinigus.

Markas įveikė paskutinį, dvidešimtą, laiptelį ir atsidūrė kalvos viršuje. Tebesilaikydamas už turėklų, išsiėmė telefoną ir pasiuntė naują žinutę Lili.

Tą pačią. Buvo ją įsirašęs.

Lili, paskambink man, po šimts. Markas.

Sąžinei nuraminti patikrino gautas žinutes. Nieko. Atsakiklis buvo beviltiškai tuščias.

Putpelių Kalvos gatvė tysojo rami, tik į duonos parduotuvę vis įeidavo ar iš jos išeidavo pirkėjai: šioje gatvėje, matyt, prekyba vyko tik ten. Kitur buvo per anksti, restoranai atrodė dar tuštoki. Markas žengė į priekį, pakėlė akis į fasadus, paskui nužingsniavo

iki dvidešimt pirmo numerio. Išvydo mažą vienaaukštį namuką vidury nuostabaus maždaug dvidešimties kvadratinių metrų sodelio... Mažas statinys, kuris būtų juokingai atrodęs bet kokiame Prancūzijos kaime... Bet čia, Paryžiaus centre, jis tapo neįtikimu prabangos liudytoju! Privatus namas. Vienaaukštis. Apsuptas sodo! Net su šimtu tūkstančių frankų metinių pajamų, gaunamų iš Matildos de Karvil, toks namas atrodė neįkandamas Gran Diukui...

Markas toliau apžiūrinėjo namą. Šviesiai žalios langinės buvo uždarytos. Jis dėl viso pikto nuspaudė skambutį tarp geltonos aprūdijusios pašto dėžutės ir užtvaros apsilaupiusiais dažais.

Nieko.

Palaukė minutę, vėl paskambino. Veltui. Suglumęs ranka persibraukė plaukus. Gran Diuko nebuvo namie, reikėjo tai numatyti. Dar įdėmiau apžvelgė namą, sodą, ieškodamas išeities... Paėjo gatve į priekį.

Tikrovė padėjo rasti sprendimą.

Dešinėje namo pusėje langas buvo išdaužtas. Jei pasiseks, jis galėtų įkišti ranką, sugriebti rankeną, atidaryti langą ir patekti pas Gran Diuką. Markas pasuko galvą: gatvėje niekas nekreipė į jį dėmesio. Nedvejodamas peršoko baltą akmeninę tvorelę ir atsidūrė prie lango, beveik pasislėpdamas nuo smalsių žvilgsnių. Padėjo ranką ant statramsčio. Nereikėjo nieko daugiau daryti, didelei jo nuostabai, langas atsivėrė. Buvo tik pristumtas!

Markas akimirką nustebo, kad taip keistai susiklostė palankios aplinkybės, kad privatus seklys toks neatsargus. Bet tik akimirką. Kitą akimirką jis jau įsmuko į Gran Diuko namus.

Pavainikis pas Gran Diuką, pagalvojo Malvina. Automobilio veidrodėlyje ji puikiai matė, kaip Markas Vitralis priėjęs peršoko akmeninę tvorelę. Kaip žiurkė, dar pagalvojo Malvina. Ant nugaros nešėsi kuprinę! Gran Diuko sąsiuvinis viduje. Viskas klostėsi puikiai. Malvina mėgino pajudėti, atitraukti galvą nuo durelių, patogiau ištiesti kojas. Jai skaudėjo sprandą, nes reikėjo sėdėti su-

silenkus, kad galva būtų sulig vairu, bet ji to nepaisė. Galėjo čia likti valandų valandas ir visą gyvenimą nešioti įtvarą, kad tik užspeistų išeinantį Vitralį, atverstų tą prakeiktą sąsiuvinį, vieną po kito išplėštų tuos melagystėmis primargintus lapus, kaip plėšiami nagai, kad auka prakalbėtų. Nagas po nago. Nutaikyti į Vitralį ginklą ir priversti jį kalbėti. Ji improvizuos. Laikui atėjus sugalvos subtilaus sadistinio žaidimo taisykles.

Markui išsyk ėmė graužti gerklę pelenų ir dūmų kvapas, tarsi ilgai kūrenus židinį kambarys būtų likęs neišvėdintas. Markas pradėjo kosėti. Jis atsidūrė mažoje stoginėje, savotiškame sandėliuke, kur rikiavosi sukrauti konservai ir įvairūs sodo ar smulkių darbų įrankiai. Jis pastūmė duris, užkopė trimis betono laipteliais, atidarė kitas duris. Jos atsivėrė tiesiai į kambarį, kuris tikriausiai buvo Gran Diuko svetainė.

Dūmų smarvė sustiprėjo. Markas vėl pradėjo kosėti. Jo akį patraukė didelis židinys priešais. Buvo matyti, kad jame sudeginta ne vienas kilogramas popieriaus. Jis žiūrėjo į tuščias archyvų dėžutes ant parketo. Gran Diukas aiškiai tvarkė namus, ir neseniai!

Markui nespėjus įsigilinti, nuo keisto garso jo nugara perėjo šaltis. Garsas sklido už jo iš dešinės; tai buvo savotiškas duslus klapsėjimas su pasikartojančiais trumpais virptelėjimais, kaip stringančio mechaninio žaislo mechanizmo. Markas atsargiai atsigręžė. Apstulbęs išvydo didelį vivariumą, kuriame ant drėgnos žemės tysojo nejudantys laumžirgiai. Jis priėjo arčiau. Sunkiai plazdeno vienas, pats didžiausias, raudonos ir aukso spalvos kūnu. Tarsi pajutęs vėl kažką esant kambaryje, galimą pagalbą, jis silpnai judino sparnus atmušdamas juos į stiklo sieneles. Markas kelias akimirkas sustingo pakerėtas beviltiškų laumžirgio pastangų. Laumžirgis! Įkalintas. Jau beveik negyvas kaip ir kiti. Ilgiau nesvarstydamas, Markas priėjo ir abiem rankom sugriebė stiklinį vivariumo dangtį. Jis buvo gana sunkus, bet nepritvirtintas. Markas be vargo jį nukėlė ir pastatė prie artimiausios sienos. Pajutęs gaivų orą, laumžirgis arlekinas keliskart pamojavo sparnais

ir bemat išskrido. Markas akimis sekė jo skrydį, iš pradžių kiek neryžtingą, paskui vikrų ir didingą. Laumžirgis kelias akimirkas kilo į viršų, kol nutūpė ant svetainės šviestuvo.

Markui ėmė kvailai dunksėti širdis.

Jį pagavo didelis beveik vaikiškas džiaugsmas, kad išgelbėjo raudonąjį vabzdį.

Savo laumžirgį.

Niekada nebūtų pagalvojęs, kad Krediulis Gran Diukas juos kolekcionuoja. O tada kodėl, kodėl paliko juos šitaip merdėti?

Markas įdėmiau apžiūrėjo Gran Diuko rašomąjį stalą. Viskas buvo nepriekaištingai sutvarkyta: pieštukai, bloknotai, įdomus mažas buteliukas vyno, tuščias, taurė. Ši aplinka atrodė keistai – viskas kėlė mintį, kad Gran Diukas norėjo tvarkingai atsiteisti su viskuo, kas buvo susiję su jį įtraukusia byla. Archyvas sudegintas. Vabzdžiai paaukoti. Testamentas taip pat – tas žalsvas sąsiuvinis, kurį jis turėjo kuprinėje ir kurį Gran Diukas baigė rašyti tą naktį, kai Lili sukako aštuoniolika metų, ir kurį paskui jai padovanojo.

Gran Diukui gyvenimas baigėsi. Skrupulingai surikiuotas.

Kas gi tada įvyko? Kodėl Gran Diuko čia nėra?

Markas vėl pajuto šiame name tvyrant skubos, išvykos, kuri baigsis nelaime, nuotaiką: pavyzdžiui, paliktas butelis, išdaužtas stiklas, tik pristumtas langas. Taip pat kvapas. Ne židinio dūmų, bet kitas, klastingai paslėptas po anuo.

Kažkas čia nederėjo...

Staiga Marko veidas nušvito. Jis įsitaisė ant kėdės prie Gran Diuko rašomojo stalo, atsisegė kuprinę, išsitraukė žalsvąjį sąsiuvinį, pervertė lapus ir sustojo prie paskutinio puslapio, juoduojančio nuo Gran Diuko prirašytų raidžių.

Iš esmės buvo paprasta sužinoti paskutines Gran Diuko mintis: tereikėjo perskaityti paskutinius jo išpažinties žodžius... Kaip detektyvinį romaną, kuris taip gundo, kad negali atsispirti norui peršokti puslapius ir perskaityti pabaigą, nors ir jautiesi šiek tiek sukčiaujantis. Bet tas jausmas greit pamirštamas.

Markas susikaupė. Paskutiniame Gran Diuko sąsiuvinio puslapyje buvo tik apie dvidešimt eilučių. Tyrėjo rašysena, kaip visada, buvo smulki, tvarkinga.

Štai. Viskas pasakyta.

Dabar 1998 metų rugsėjo 29 diena, be dvidešimt minučių dvylikta nakties. Viskas sutvarkyta. Viskas baigta. Po kelių minučių Lili sukaks aštuoniolika metų. Tuoj įdėsiu rašiklį į puodelį, stovintį priešais mane. Įsitaisysiu už šio rašomojo stalo, išskleisiu 1980 metų gruodžio 23-iosios, tos prakeiktos dienos, laikraštį „L'Est républicain" ir ramiai paleisiu sau kulką į galvą. Mano kraujas aplies pageltusį šio laikraščio popierių. Man nepavyko...

Aš tiesiog palieku po savęs šį testamentą ir Lili, ir tam, kas panorės.

Šiame sąsiuvinyje surašiau visas nuorodas, visus pėdsakus, visas prielaidas. Aštuoniolikos metų tyrimo duomenis. Toje šimtinėje puslapių viskas paminėta. Jei juos atidžiai skaitėte, žinote tiek pat, kiek ir aš. Gal jūs būsite įžvalgesni? Gal pasuksite tokia kryptimi, kurią aš laikiau neverta dėmesio? Gal rasite raktą, jeigu išvis jo esama? Galbūt...

Kodėl gi ne?

O man – baigta.

Perdėčiau sakydamas, kad nesigailiu ir nejaučiu sąžinės priekaištų, bet padariau viską kaip galėdamas geriau.

Markas lėtai perskaitė paskutinę eilutę: *padariau viską kaip galėdamas geriau.* Jis kurį laiką stingsojo stengdamasis užgniaužti stiprų nepasitenkinimo jausmą, kylantį širdyje, paskui juodo rašalo eilutėmis perbėgo keliasdešimt žodžių aukštėliau.

Paleisiu sau kulką į galvą. Mano kraujas aplies pageltusį šio laikraščio popierių. Man nepavyko...

Markas vėl pakėlė akis.

Gran Diukas kalbėjo apie savo savižudybę. Suplanuotą.

Tada kodėl ant rašomojo stalo nėra jokios kraujo žymės? Nei laikraščio. Nei ginklo. Vadinasi, Gran Diukas maždaug prieš porą dienų tarp dvidešimt trečios valandos keturiasdešimt minučių ir vidurnakčio nusprendė nebesižudyti... Kodėl? Kodėl taip viską kruopščiai parengė, o paskutinę akimirką apsigalvojo?

Gal tiesiog Gran Diukui pritrūko drąsos? O gal vėliau nusišovė kitur? O gal savo dienoraštyje pamelavo... Apie savo auką? Apie visa kita? Arba... Pamišėlio scenarijus! Gal prieš vidurnaktį kažką atskleidė? Nušvito protas, kilo idėja, išvydo paskutinį pėdsaką...

Markas dar sykį iš lėto perskaitė paskutines dienoraščio eilutes.

Gran Diukas nepaliko jokios nuorodos. Tikra viena: jis nemirė su kulka galvoje ant savo rašomojo stalo.

Markas užvertė sąsiuvinį ir vėl užsikosėjo. Visą laiką užuodė tą nepakeliamą kvapą, tolyn labyn aitresnį. Naujas mechaninis garsas, stipresnis už ankstesnįjį, privertė jį pasukti galvą. Svetainėje skraidė nedaug, tik apie dešimt laumžirgių, kuriuos atgaivino grynesnis oras nukėlus stiklinį dangtį; jų skrydžiai buvo trumpi, dar nevikrūs, nuo vienos knygų lentynos iki kitos, nuo kėdės iki stalo, nuo užuolaidos iki karnizo. Jau nebenugaišę. Tie vabzdžiai išties atsparesni, nei galėjai pamanyti. Markas nusišypsojo, jo mintys nuskrido pas Lili, savo laumžirgį, kurį tikrai norėjo išgelbėti. Tik priešingai – jei reikėtų, uždėtų virš jos stiklinį dangtį. Markas suvokė, kad jo mintys painiojasi. Vabzdžiai skraidžiojo sukdamiesi prieš jo akis lyg nematomos musės, kurios vaidenasi apėmus svaiguliui.

Jis atsistojo. Reikėjo pajudėti.

Po šimts, iš kur tas kvapas?!

Jis žengė kelis žingsnius, pavaikščiojo. Einant link virtuvės, kvapas rodėsi stipresnis. Virtuvė buvo švari, sutvarkyta, net šiukšlių dėžės ištuštintos... Bet kvapas, be jokios abejonės, sklido iš šios aukštos siauros spintelės šalia kriauklės.

Markas pamažu atidarė dureles.

Lavonas iškart nukrito prie jo kojų, dusliai dunkstelėdamas į grindis.

Jau sustingęs. Kaip vaškinis manekenas.

Markas atšoko. Sutrikęs, pabalęs. Apimtas siaubo.

Kūnas tysojo priešais jį. Tamsi raudona dėmė ant marškinių.

Krediulis Gran Diukas.

Negyvas. Kaip ir skelbėsi savo dienoraštyje.

Nors retai pasitaiko, kad žmogus, paleidęs sau kulką į širdį, paskui spėja paslėpti ginklą, nušluostyti pralietą kraują ir užsidaryti spintelėje.

Markas atsitraukė dar per žingsnį.

Krediulis Gran Diukas nenusižudė. Jis buvo nužudytas.

18

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 27 min.

Malvina de Karvil nepakeldama galvos pirštų galais sugriebė savo telefoną, kad niekas iš gatvės negalėtų pastebėti jokio žmogiškosios būtybės ženklo automobilio „Rover Mini" viduje.

Tik vienas skambutis.

– Jis čia, – sumurmėjo Malvina. – Vitralis įėjo į Gran Diuko namą.

– Tai buvo galima numatyti. Nepalikai pėdsakų?

– Ne, ne, močiute. Nesijaudink. Nuvaliau net Gran Diuko blakstienas, plaukus ir veido odos lopinėlius, apdegusius židinyje.

Savo tiradą baigė spigiai nusikvatodama. Jos močiutė ją visada laikė kvaile.

– Močiute!

– Ką?

– Yra pavojaus, kad jis ras Gran Diuko lavoną. Aš jį paslėpiau, bet jis... jis... Jis jau labai smarkiai dvokia...

Ji pajuto, kad kitame linijos gale jos močiutė svarsto.

– Močiute!

– Taip, – pagaliau atsiliepė Matilda de Karvil. – Ką gi, jeigu jį ras... Tuo blogiau. Arba, galų gale, tuo geriau. Jis įsibrovė pro išdaužtą langą, liudytojai gatvėje tikriausiai jį matė. Jis visur paliks savo pėdsakų... Kas geriau gali atsitikti, ar ne?

Malvina suvirpėjo iš malonumo. Močiutės tiesa, kaip visada. Markas Vitralis susimokės. Puiku!

– Močiute! Jis su kuprine. Manau, kad ten yra Gran Diuko sąsiuvinis. Ar tau neatrodo, kad...

Matildos de Karvil balsas pasidarė it ledinis:

– Ne, Malvina, tu nieko nedarysi, tu jį seksi, tai viskas. Neįsikiši gatvėje pačiame dienos vidury. Ar gerai supratai mane?

– Taip, močiute, supratau. Paskambinsiu tau vėl.

Malvina pakilojo mauzerį po keleivio sėdyne. Taip, močiutės tiesa, kaip visuomet. Bet šį kartą...

Aplink Gran Diuko lavoną skraidė keli laumžirgiai. Marką supykino. Jį apėmė panika. Tačiau reikėjo valdytis. Negalėjo leisti, kad jį ištiktų agorafobijos priepuolis, tik ne dabar, ne čia...

Kviesti policiją?

Markas greitai svarstė. Jis įlipo į Gran Diuko namus pro išdaužtą langą, paliko savo pėdsakų. Tai nebuvo gera mintis. Ypač todėl, kad policininkai jo klausinės, laikys kvartalo komisariate geriausiu atveju kelias valandas. Jis negali sau to leisti! Tik ne dabar. Jo reikia Lili. Tučtuojau. Kviesti policiją nebuvo gera mintis.

Ką daryti?

Jo žvilgsnis nukrypo į lavoną. Jis nieko neišmanė apie tai, kaip mediciniškai atpažįstama mirtis, bet jam atrodė, kad žmogžudystė įvyko neseniai. Stingulys, dvokas, – visa bylojo, kad lavonas čia pūva tik kelias valandas. Markas vėl pagalvojo apie paskutinius Gran Diuko žodžius sąsiuvinyje. Pranešimą apie savižudybę. Kaip tai susiję su šiuo nusikaltimu? Ką jis galiausiai rado, kad nusipelnė būti amžinai nutildytas?

Markas žirgliojo po kambarį neritmingais žingsniais, irzliai ranka nuvijo laumžirgį, triukšmingai mojuojantį sparneliais jam po nosimi.

Niekas nesutapo. Gran Diukas buvo nužudytas prieš kelias valandas, o ne prieš tris dienas, Lili gimtadienio išvakarėse. Markas vėl apžvelgė svetainę, rašomąjį stalą, židinį, vivariumą.

Jis išgyveno siurrealistinę sceną. Laumžirgiai vienas po kito budo įgaudami pasitikėjimo. Skraidžiojo po kambarį atsimušdami į langus, juos traukė dienos šviesa, kuri smelkėsi pro langines.

Markas pamažėle ėmė vaikščioti po namą, kad atitoktų. Nematė nieko įtartino, bet metodiškos paieškos jam bent jau leido nusiraminti, pradėti normaliai kvėpuoti. Nuėjo į prieškambarį. Bemat kraujas vėl priplūdo į kraujagysles kaip upės potvynis po smarkios audros. Pirštai, kaklas, smilkiniai paraudo. Prieškambario siena buvo nukabinėta nuotraukomis. Nazimas Ozanas, Lili, Baisusis kalnas...

Jis sustingo prie vienos – savo močiutės! Gran Diukas namo prieangyje laikė Nikolės fotografiją. Nuotraukoje ji buvo daug jaunesnė nei dabar, tikriausiai vos penkiasdešimties. Pozavo paplūdimyje, Djepe. Markui daužėsi širdis iš pykčio ir sykiu iš nuostabos. Markas neprisiminė, kaip močiutė atrodė anksčiau, akyse matė ją tokią, kokia buvo dabar, šešiasdešimt penkerių, nuvytusią per ilgus aukojimosi metus. Visai neprisiminė šios šypsančios, putnios, netgi viliojančios moters.

Jis nusuko akis tikėdamasis, kad sumažės kraujospūdis. Markas duso, jam reikėjo tučtuojau išeiti. Nerimas, agorafobija... Neišvengiamas priepuolis. Šmėstelėjo neaiški mintis, kad išeinant iš Gran Diuko reikėtų apeiti namus, perbraukti skuduru visus paliestus daiktus: vivariumo dangtį, kėdę prie rašomojo stalo, velkes, langą... Neturėjo tam nei noro, nei laiko.

Reikėjo bėgti, palikti pridvokusį šio namo orą, atsidurti gatvėje.

Ko jam bijoti? Juk ne jis nužudė Gran Diuką. Seklys miręs jau kelios valandos. Tuo metu jis buvo toli nuo Putpelių kalvos.

Markas permetė kojas per langą jau traukdamas į save gryno oro gurkšnius.

Taip, jis turi svarbesnių užduočių nei tvarkytis, ir turi tai padaryti skubiai.

Pirmiausia rasti Lili.

Taip pat paskambinti močiutei į Djepą. Susivokti. Atskleisti, kodėl buvo nužudytas Gran Diukas.

Dėl šio paskutinio klausimo jis turėjo savo nuomonę. Nuomonę, kuri buvo tiesiogiai susieta su jo artimiausia kelionės kryptimi.

Jis išėjo į lauką, žingsniavo per sodą.

Nematė, kaip už nugaros pro atdarą langą į tolį skrenda laumžirgiai.

Malvina dar labiau susigūžė „Rover Mini" viduje. Išoriniame veidrodėlyje puikiai matė Marko Vitralio siluetą. Jis artėjo. Tas niekšas su kuprine ant nugaros nieko neįtaria. Malvina pakišo ranką po vairuotojo sėdyne, pagrabaliojo, čiupo mauzerį L110. Dar keli metrai, ir jis bus pasiekiamas. Ji jam įrems plieninį vamzdį į pilvą, ir jis neturės kito pasirinkimo – atiduos jai savo juokingą kuprinę su to bjaurybės seklio testamentu viduje.

Paskui matys. Gal jam peršaus vieną kiaušį. Arba abu... Dar nebuvo apsisprendusi.

Bet jau beveik...

Jis buvo daugiau nei už dešimties metrų.

Malvina pakėlė galvą gniauždama revolverį. Gatvės gale keli seniai plepėjo duonos parduotuvėje. Jai nusispjaut. Suvaikėję, be to, per toli, nieko nesupras. Ji pasuko galvą į dešinę, į šaligatvį. Niekada nežinai. Dar šiek tiek ištempė kaklą.

Kitą sekundę ji sustingo.

Trys trejų ketverių metų vaikiūkščiai juokdamiesi jai rodė liežuvius! Dideliais snargliuotais veidais jie spoksojo pro stiklą į Malviną tarsi žaidžiančią slėpynių, įsispraudusią tarp sėdynės ir vairo. *Ku kū, mes tave pamatėm...*

Išdygo maža miela kaip saldainiukas auklėtoja, sučiupo tris linksmuolius. Malvina atsitiesė, šį kartą visiškai.

Prakeikti mažiai!

Dabar šaligatviu ėjo visa darželinukų grupė, mažiausiai trisdešimt vaikų. Į valgyklą, į žaidimų aikštę priešais ar nežinia kur.

Kitą sekundę Markas Vitralis mandagiai prasilenkė su visa Šv. Onos darželio mažesniųjų grupe, išmintingai nusišypsojo

auklėtojai ir skubiai nutolo paskendęs savo mintyse, net nežvilgtelėjęs į „Rover Mini“.

Malvina supyko pati ant savęs dėl savo kvailumo.

Mažas juodas taškas šmėžavo jos automobilio veidrodėlyje čia išnykdamas, čia pasirodydamas, grodamas jos nervais. Po kelių paskutinių apsukų gražus raudonos ir aukso spalvos laumžirgis nutūpė ant mėlyno „Rover Mini“ variklio gaubto.

19

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 31 min.

Markas sustojo, laikas atsipūsti. Atsirėmė į chromuotą turėklą, dalijantį į dvi dalis stačius laiptus, kuriais galėjai nusileisti į Blanki bulvarą. Paliestas šaltas plienas atrodė it ledas.

Markas atmintinai žinojo maršrutą. Šešta metro linija. Persėsti Tautos aikštėje. Paskui RER* linija A4 Marn la Valė kryptimi. Išlipti Europos Slėnyje, priešpaskutinėje stotyje. Daugiausia po valandos pasiektų Kuvrė. Nebūtų sunku susirasti tikslų Karvilių adresą – paskambintų Ženifė, savo bendradarbei, kaip paskambino norėdamas sužinoti Gran Diuko adresą, laimė, ji kaip tik budi šiandien.

Nebūtina perspėti Karvilių, kad atvažiuoja, tikriausiai bus kam atsakyti į jo klausimus: senelis vežimėlyje, o karalienė motina savo pilyje, jie tikriausiai nedažnai palieka savo valdas... Net norėdami apsipirkti... Tam samdo tarnus. Kaip ir kitiems reikalams.

Markas nusišypsojo pats sau. Padarys jiems staigmeną! Galų gale nuo šiol jo ir Karvilių tikslas tas pats: įrodyti, kad Lili ne jo sesuo, kad Vitralių kraujas neteka jos gyslomis... Galima rasti daug sąlyčio taškų.

Sąlyčio taškų...

Markas sudrebėjo pagalvojęs apie Gran Diuko lavoną.

* RER (*Réseaux express régional*) – penkios greitųjų traukinių linijos, jungiančios Paryžiaus centrą su priemiesčiais.

Išsitraukė mobilųjį telefoną. Kaip ir buvo pasižadėjęs, turėjo paskambinti į Djepą.

Ir vėl atsakiklis!

Jau seniai močiutę ėmė vadinti vardu, Nikole. Tai buvo asmeninis jo sprendimas, galutinai nutraukiantis dvejones, kamavusias jį pirmuosius dešimt metų: vadinti ją mama ar močiute?

– Nikole! Čia Markas. Ar turi žinių iš Lili? Noriu pasakyti, naujų, nuo šio ryto devintos valandos. Paskambink man, tai skubu.

Jis kiek patylėjo, paskui pridūrė:

– Iš tikrųjų, nors aš visai neprisimenu, bet tu buvai graži prieš penkiolika metų! Bučiuoju.

Kairioji Marko ranka sugniaužė šaltą metalą – rodės, delnas prilips ir atitraukus liks prišalusių odos skutų. Kitos rankos pirštai šokinėjo ant telefono mygtukų.

Septyni signalai.

– Lili, kur tu esi? Prakeikimas! Atsakyk! Atsakyk man. Neišvažiuok. Einu iš Gran Diuko. Jis nenusižudė. Jis nu... Jis... Jis kažką rado, aš taip pat galiu rasti. Aš rasiu. Paskambink man. Markas.

Jis nusileido į metro. Šiuo metu peronai buvo pustuščiai. Markas vos spėjo žvilgtelėti kitapus bėgių į paslaptingą kraštovaizdį didžiuliame plakate, kviečiančiame aplankyti Emyratus. Už kelių sekundžių atvažiavo traukinys ir įklimpo į auksinį smėlį tiesiai prie rytietiškų rūmų po tūkstančio ir vienos nakties žvaigždėmis.

Tarp Korvizaro ir Tautos aikštės – aštuonios stotelės.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Taigi aš buvau pasamdytas aštuoniolikos metų tyrimui! Įsivaizduojat? Aštuoniolika metų ši istorija man prilipusi prie neuronų kaip kramtomoji guma prie dantų, daug sykių kramtyta ir praradusi skonį. Saugokitės ir jūs, kurie skaitote šiuos puslapius,

kad tokia kramtomoji guma nepriliptų ir prie jūsų minčių suminkyta jūsų vaizduotės, ištempta jūsų logikos. Iki begalybės.

Pirmosios tyrimo dienos, pirmieji mėnesiai nepaprastai jaudino. Nors prieš akis turėjau aštuoniolika metų, mane vijo skuba. Mažiau nei per porą savaičių prarijau visus teismo bylos dokumentus, šimtus puslapių. Per pirmus du mėnesius apklausiau kelias dešimtis liudytojų: gaisrininkus, vykusius į Baisųjį kalną, Belforo ir Monbeljaro medicinos centro medikus, gydytoją Moranžą, Karvilių artimuosius, Vitralių artimuosius, policininkus, komisarą Vateljė, advokatus, Legerną ir kitus, abu teisėjus, Ledrianą ir Veberį, ir... toliau nevardysiu.

Nebemiegojau, dirbau po penkiolika valandų per parą, nubusdavau ir keldavausi su mintim apie bylą, tarsi norėdamas kuo greičiau susitvarkyti su šia istorija, tarsi norėdamas parodyti uolumą savo šeimininkei, kad ji būtų patenkinta manimi, kad sudarytų sutartį iki gyvos galvos... Kad užsitikrinčiau klientą, kaip sakytų bakalėjininkas.

Iš tikrųjų aš taip nesvarsčiau. Ši byla mane žavėjo, buvau įsitikinęs, kad atrasiu kažką nauja, kokį nors ženklą, kurį visi praleido. Rinkau pastabas, nuotraukas, įrašų valandas... Kvailio darbas... Tuo metu dar nežinojau, kad kruopščiai kloju pamatus savo neurozei.

Kai per kelias savaites ištyrinėjau visus bylos dokumentus, susidariau pirmą nuomonę. Tuo metu maniau, kad tai geniali mintis.

Grandinėlė!

Ta prakeikta auksinė grandinėlė, kurią turėjo lėktuve mūvėti Liza Roza de Karvil, kurią jai buvo padovanojęs jos senelis. Papuošalas, apvertęs aukštyn kojom teisėjo Veberio įsitikinimą, smiltelė, nusvėrusi teisingumo svarstykles, lemtingas Vitralių ir advokato Legerno ginklas. Įsitikinau, kad tas lemtingas ginklas yra dviašmenis. Kadangi vaikas buvo be grandinėlės, viskas rodė, kad išsigelbėjusioji yra Emili Vitral... Bet jeigu kūdikis, išsviestas

iš lėktuvo, buvo Liza Roza, niekas nedraudė galvoti, kad plona grandinėlė galėjo nutrūkti nuo smūgio. Pradėjus tikrinti šią versiją, gal kur nors netoli lėktuvo grandinėlė būtų atrasta... Tada viskas pasikeistų. Tai būtų neatremiamas įrodymas, kad stebuklingai išsigelbėjusi mergytė yra Liza Roza!

Aš esu kantruolis, maniakas, užsispyrėlis. Galiu kaip apsėstas pasinerti į darbą, užtikrinu jus. Nors policininkai ne vieną valandą šukavo vietovę aplink sudegusį oro lainerį Baisiajame kalne, aš viską pradėjau iš naujo. Apsiginklavęs metalo detektoriumi 1981 metų rugpjūčio pabaigoje Baisiajame kalne praleidau septyniolika dienų šukuodamas mišką centimetras po centimetro... Tą vakarą, kai lėktuvas sudužo, siautė audra. Grandinėlė galėjo nukristi į sniegą, nugrimzti į purvą... Policininkas, po nelaimingo įvykio paskirtas apieškoti vietovę, šąlant rankoms ir šlampant kojoms nebus uolus.

Aš – taip.

Veltui!

Išvaduosiu jus nuo mano atkastų alaus skardinių, butelių, monetų, įprastų atliekų sąrašo... Staiga žmogus, kuris prižiūrėjo Baisųjį kalną kaip Aukštutinės Juros gamtos parką, įsigijo tarną – mane! Gregori Morė. Gražus prastai nusiskutęs vaikinas vilkšunio akimis, saulėje įdegusiu gruoblėtu veidu, tarsi kiekvieną savaitgalį prieš grįždamas namo būtų vargingai kopęs į Kilimandžarą... Galiausiai mudu pradėjome vienas kitam patikti...

Trys maišai įvairiausių šiukšlių, bet jokios grandinėlės!

Teisybę sakant, aš iš tikrųjų nebuvau nusivylęs. Nesitikėjau rasti, tačiau, kaip jums jau sakiau, esu užsispyręs. Tik paklusau Matildos de Karvil įsakymui „nepraleisti jokio pėdsako", man tai tiko. Eiti į priekį neskubant, žingsnis po žingsnio.

Išties aš buvau įsitikinęs kitkuo.

Jeigu grandinėlė ir buvo nukritusi kur nors šalia stebuklingai išsigelbėjusio kūdikio, ją galėjo rasti bet kas: gaisrininkas, policininkas, sanitaras, – ir tiesiog įsikišti į kišenę... O gal koks žmogelis iš pašalies buvo atėjęs pasirausti, kai lėktuvas atšalo...

Tai buvo sunkus auksinis papuošalas, tuo metu tiksliai įvertintas vienuolika tūkstančių penkiais šimtais šešiasdešimt frankų, tai įrodo sąskaita. Turnero iš Vandomo aikštės antspaudas. Toks daiktas galėjo sugundyti. Tai įprastas dalykas, grifai pasinaudoja tuo, kas lieka po nelaimingo įvykio, ypač kai niekas negalėjo nuspėti, koks vėliau pasidarys svarbus tas prakeiktas papuošalas...

Mano mintis buvo labai paprasta, net esminė: užtvindyti tą rajoną trumpais skelbimais. Atnešusiajam garsiąją grandinėlę bus dosniai atlyginta. Atlygis turėjo būti daug didesnis už radinio vertę... Sutikus Matildai de Karvil, buvau numatęs jauką vis labiau didinti. Ramiai pradėjome nuo dvidešimt tūkstančių frankų... Tokia žvejyba reikalavo kantrybės, laiko, miklumo, kad žuvis užkibtų. Tikėjau... Jei grandinėlė rasta, jeigu ji guli stalčiuje pavydžiai slepiama atsitiktinio vagišiaus, kaip Golumas slepia Frodo žiedą, vieną dieną ji vis tiek išplauks į paviršių, prasismelks kokia nors nuoroda.

Aš neklydau. Neklydau bent jau dėl šito.

Kitas didelis darbas per pirmuosius šešis mano tyrimo mėnesius – tai, ką aš paskui pavadinau turkiškomis atostogomis. Iš viso Turkijoje praleidau apie pustrečių metų. Didesnę pirmųjų mano penkerių tyrimo metų dalį.

Mane lydėjo Nazimas Ozanas, jis tuoj pat sutiko būti mano pagalbininku tiriant šį reikalą. Tuo laiku jis sunkiai dirbo statybose, dažniausiai nelegaliai. Vyrukas artėjo prie penkiasdešimties, jau nelabai išėjo vaidinti samdinį karštose planetos vietose apsuptam fanatiškų kamikadzių. O ypač dabar, kai sutiko meilę. Gyveno Paryžiuje su apkūnoka, tačiau be galo miela moterimi – Aila, turkų kilmės kaip ir jis. Tuojau suprasite, kodėl jie buvo neišskiriami... Aila veikiau buvo moteris meilužė, pavydi kaip tigrė, ir man kas kartą, kai turėdavau išsivežti Azimą į Turkiją, reikėdavo derėtis valandų valandas. O ten nuvykęs jis privalėdavo kasdien jai skambinti... Manau, Aila niekada nieko nesuprato šioje tyrimo istorijoje, maža to, ji niekada mumis netikėjo... Bet

ant manęs nepyko, pati primygtinai prašė, kad 1985 metų birželį būčiau liudytojas jų vestuvėse...

Nepaisydamas Ailos, aš dažnai vežiausi Nazimą į Turkiją, jis ten buvo mano vertėjas. Stambule aš visada apsistodavau Auksinio rago viešbutyje „Askokas", netoli Galatos tilto. O Nazimas nakvodavo Stambulo priemiestyje Ejupe pas Ailos pusbrolius. Neturėjo kito pasirinkimo! Susitikdavome bare priešais viešbutį, Dez Anžo kavinėje, Aihan Isik Sokake. Nazimas naudodamasis proga maukė rakiją taurė po taurės, o mane mėgino įpratinti rūkyti nargilę.

Turkiškos atostogos, sakiau jums.

Vienas juokas! Turiu prisipažinti, manau, aš visada buvau truputį ciniškas tam, kas susiję su menu ir aukštuomenės tradicijomis, egzotiškumu, svetimumu ir panašiai. Tai savotiškas rasizmas, jei norit, bet nevienašališkas rasizmas, iš tiesų į nieką nesitaikantis, savotiškas bendras skeptiškas požiūris į žmonių padermę, be abejonės, paveldėtas iš mano ankstesnio samdomojo kareivio amato, valytojo, įpareigoto ištuštinti pasaulio šiukšliadėžes; jei jums labiau patinka, parako sandėlių pardavėjo amato.

Nepraėjus nė savaitei, turkiškas gyvenimas pradėjo man lįsti pro akis, nosį ir ausis. Nenutrūkstamas minaretų karilionas, gatvėse nesibaigianti mugė, šyduotos moterys, prostitutės, arbata, prieskonių kvapas, taksistai, kurie vairuoja kaip nesveiki, amžini kamščiai iki pat Bosforo... Viskas! Galų gale vienintelis dalykas, kurį dar pakėliau, buvo Nazimo ūsai.

Na, tikriausiai juokiatės iš mano turginės antropologijos. Jūsų tiesa, nėra ko apie tai kalbėti. Tiesiog norėjau parodyti santykinę „Viduržemio jūros atostogų" trukmę šioje byloje. Nuo viso to pabėgdavau susitelkęs į darbą. Aš jums nemeluoju. Bent jau pirmaisiais mėnesiais mudu su Azimu dirbome kaip bepročiai! Valandų valandas klausinėjome Didžiojo turgaus prekiautojų ieškodami, kas galėjo parduoti tuos garsiuosius kūdikio drabužius, kuriais vilkėjo stebuklingai išsigelbėjusi mergaitė. Medvilniniai apatinukai, balta suknytė su oranžinėmis gėlėmis, žakardinis nedažytos

vilnos megztukas... Įsivaizduojat? Stambulo didysis turgus, didžiausia pasaulyje prekybos galerija, penkiasdešimt aštuonios gatvės, keturi tūkstančiai krautuvėlių... Beveik visi pardavėjai kalbėjo darkyta anglų ar prancūzų kalba, bandė apsieiti be vertimo, kreipdavosi ne į Nazimą, o tiesiai į mane, tarsi trispalvė vėliava būtų buvusi filigranu įspausta mano kaktoje.

– Kūdikis, mano broli? Ieškai drabužėlių savo kūdikiui? Turiu viską, ko ieškai. Tavo lobis – mergaitė ar berniukas? Sakyk savo kainą...

Keturi tūkstančiai krautuvėlių, patikėkit! Dvigubai ar trigubai daugiau pardavėjų, per penkiasdešimt metrų užuodžiančių žioplį vakarietį. Bet aš puikiai atsilaikiau. Iki galo. Praleidau ilgiau nei dešimt dienų žirgliodamas po šį prekybos labirintą auksuotomis mozaikos lubomis. Galų gale pasižymėjau devyniolika krautuvėlių, kurios prekiavo medvilniniais apatinukais, baltomis suknytėmis ir vilnoniais megztukais, šiais trimis drabužėliais kartu, lygiai tokiais pat... Bet nė vienas prekeivis neprisiminė tuos drabužėlius sykiu pardavęs vakariečių šeimai.

Veltui darbas.

Aklavietė labirinto gale.

Beliko daugiau sužinoti apie Lizą Rozą ir jos tėvus, Aleksandrą ir Veroniką de Karvilius. Oficialus tyrimas nustatant Lizos Rozos tapatybę rėmėsi tik dviem dalykais: nuotrauka iš nugaros, kurią buvo gavę seneliai Karviliai, ir Malvinos liudijimu. Taigi mums reikėjo viską pradėti iš naujo Turkijoje, jūros pakrantėje, jų Džeichano rezidencijoje. Buvau nusiteikęs optimistiškai. Per tris savo gyvenimo mėnesius mažoji Liza Roza turėjo tikrai sutikti žmonių!

Greitai nusivyliau.

Aleksandras ir Veronika de Karviliai aiškiai nebuvo bendraujantys žmonės, nepriklausė egzotiškų viešų maudynių gerbėjams ir nepalaikė broliškų santykių su vietos gyventojais. Greičiau mėgo sėdėti užsidarę savo baltoje viloje su vaizdu į Viduržemio jūrą. Jie net turėjo nedidelį privatų paplūdimį!

Galų gale šiuo vienuolynu daugiausia rūpinosi Veronika. Aleksandras beveik visą savaitę dirbdavo Stambule. Žinoma, retkarčiais jie priimdavo svečius: draugus, bendradarbius, prancūzus... Bet iki Lizos Rozos! Gimus kūdikiui, Veronika apribojo tuos pasaulietinius šokių vakarėlius. Tikrindamas įvairių šaltinių duomenis radau septynis asmenis, dvi draugų poras ir tris Karvilio įmonės klientus, pakviestus į Džeichano vilą jau gimus Lizai Rozai. Visais tais kartais Liza Roza miegojo, pakviestieji prisiminė tik mažą gyvą gniužulą, vos kyšantį iš apklotų, kilsuojantį vienodais laiko tarpais. Tik vienas klientas iš Nyderlandų matė pabudusią Lizą Rozą... Kelias sekundes. Veronika išėjo pamaitinti jos krūtimi, ji neketino žindyti olando pramonininko akivaizdoje, o tas toliau siurbčiojo rakiją vidiniame kiemelyje pasirašinėdamas sutartis su Aleksandru. Subtilus „Shell" turkų filialo prekybos direktorius, kurį galiausiai radau, mane patikino, kad neįstengtų atpažinti Lizos Rozos veido – kaip ir jos motinos krūtų...

Bakirkėjuje, Stambulo gimdymo namuose, kur gulėjo Veronika de Karvil, kiekvieną savaitę gimdavo daugiau nei trisdešimt kūdikių... Tai buvo šiuolaikiškiausia ir prašmatniausia privati klinika, ten mane pasitiko tiesiog pataikaudami. Vaikų gydytojas, vienintelis, kuris rūpinosi Liza Roza ir ją apžiūrėjo gal tris kartus, leido suprasti, kad jis apžiūri daugiau nei dvidešimt naujagimių per dieną... Jis man pakišo registracijos knygą, kurioje buvo surašyti Lizos Rozos duomenys. Svoris: trys kilogramai du šimtai penkiasdešimt gramų, ūgis: keturiasdešimt devyni centimetrai.

Ar vaikas verkė? Taip.

Ar buvo atsimerkęs? Taip.

Kita? Nieko.

Ypatingos žymės? Nėra.

Vėl akligatvis!

Veronika de Karvil savo viloje tikriausiai karališkai nuobodžiavo! Todėl turėjo tik keletą tarnų. Man pavyko surasti pagy-

venusį sodininką, per daug trumparegį, kad man padėtų, kuris buvo susidūręs su Liza Roza vėlyvą popietę po palmėmis ir... po tankiu tinkleliu nuo uodų! Teišpešiau neaiškų apibūdinimą, dar mažiau tikėtiną nei Malvinos kliedesiai.

Neketinu jums čia smulkiai surašyti turginių, miglotų, nenaudingų liudijimų, kuriuos surinkau per tuos mėnesius. „Nepraleisti jokio pėdsako", – sakė Matilda de Karvil. Pakerėtas aš paklusau. Galų gale reikėjo vieno liudijimo, vienintelio, kad laimėčiau.

Stambulo Atatiurko oro uoste viena palydovė prisiminė, kad, prieš išskrendant lėktuvui į Paryžių tą gruodžio dvidešimt antrą dieną, ji tris kartus pakuteno kūdikiui pasmakrę.

– Vienam kūdikiui, ne dviem?

– Ne, vienam.

Bent jau taip jai atrodė, ji nebuvo tikra. Nei dėl dienos, nei dėl skrydžio. O dėl kūdikio – taip, ji prisiminė...

Ta netikusi skrydžių palydovė mano sujauktoje galvoje pasėjo kitą abejonę.

Lėktuve buvo tik vienas kūdikis?

Pagaliau kas galėjo tiksliai žinoti, kiek keleivių iš tikrųjų tą vakarą įsėdo į oro lainerį? Jų sąrašas puikiausiai žinomas, bet jeigu kuris nors paskutinę akimirką į lėktuvą neįlipo? Pavyzdžiui, kūdikis. Liza Roza, kodėl gi ne? Pavėlavo, kažkas sukliudė paskutinę minutę, jos motina neapgalvotai pasielgė, ją pagrobė, iš anksto parengė tokį planą, – nesvarbu, kokia išmonė, kuri man leistų manyti, kad Liza Roza neskrido oro laineriu 5403, o yra dar gyva kur nors Turkijoje... Arba kitoje vietoje!

Visiškai kvaila prielaida!

Bet ją reikėjo kruopščiai ištirti... Ar ne keista, kad turėjome tiek mažai apčiuopiamų duomenų apie Lizą Rozą, tą trijų mėnesių kūdikį? Tiek mažai liudytojų, jokio draugo, kuris būtų ją mylavęs, jokios auklės, kuri būtų ją nešiojusi glėbyje, jokios nuotraukos. Nieko, beveik nieko. Tarsi kūdikio niekada nė nebūtų buvę, tikriau, tarsi norėta jį slėpti...

Mano mintys vis sukosi apie tuos dalykus, ir aš dariausi visiškas paranoikas. Jei Liza Roza neskrido lėktuvu, galbūt ji buvo mirusi anksčiau! Nelaimingas atsitikimas namuose? Įgimta neišgydoma liga? Žmogžudystė? Aleksandras ir Veronika de Karviliai nusinešė paslaptį su savimi.

Žinojo galbūt viena Malvina. Ir dėl to pamišo.

Kai Dez Anžo kavinėje visas šias spėliones išdėsčiau Nazimui, jis ėmė kvatotis susiėmęs šonus. Nazimas mirkė savo ūsus rakijoje.

– Žmogžudystė? Tu daraisi visiškas pusprotis, Krediuli!

Tarp dviejų nargilės iškvėpimų jis man sugrąžino tvirtą pagrindą po kojomis, jį įtikinti galėjo tik materialūs, konkretūs įrodymai. Apčiuopiami.

– Galų gale, Krediuli, ji nebuvo uždaryta slėptuvėje tris mėnesius, ta tavo mergiūkštė, ją išveždavo į gatvę, gal atsiras kas nors, koks praeivis, turistas, kuris ją atsitiktinai pamatė, nufotografavo, nufilmavo... Niekada nežinai.

– Ką tu nori tiksliai pasakyti?

– Nežinau. Turi pinigų. Įdėk į Turkijos laikraščius, kone visus, trumpų žinučių su stebuklingai išsigelbėjusios mergytės nuotrauka, kuri buvo išspausdinta „L'Est républicain".

Nazimo tiesa! Geniali mintis... Pateikėme turkų žiniasklaidai aiškių skelbimų, ko ieškome ir ką siūlome mainais, tikrą Aukso puodą turkiškomis liromis.

1982 metų kovo 27 dieną, visada prisiminsiu šią datą, ankstų rytą „Askoko" viešbučio registratūroje manęs laukė laiškas. Jį buvo atnešęs kažkoks žmogus. Laiškas buvo lakoniškas, pasirašė Unalis Serkanas. Telefono numeris... Bet svarbiausia – nuotraukos kopija.

Perėjau Aihan Isik Sokaką kaip beprotis laviruodamas automobilių sraute. Nazimas manęs jau laukė Dez Anžo kavinėje.

– Kas atsitiko, Krediuli?

Įkišau nuotrauką jam į storas apžėlusias rankas. Jo akys išsiplėtė. Jis spoksojo į nuotrauką kaip ir aš prieš kelias minutes.

*

Scena paplūdimyje.

Pirmame plane – tamsiaplaukė mergina, įdegusi, šypsanti, tobulai sudėta, pozavo apsivilkusi nelabai seksualiu bikiniu. Turkų modelis. Užpakaliniame plane galėjai atpažinti Džeichano kalvas ir žalumos įrėmintos Karvilių vilos sienas.

Tarp šių dviejų planų, paplūdimyje, keli metrai už merginos, šalia moters, kurios buvo matyti vien kojos, po uždangalu gulėjo kūdikis. Kelių savaičių kūdikis. Nazimas buvo apstulbęs. Vos neišmetė nuotraukos iš rankų.

Be jokios abejonės, tai buvo Lili, laumžirgis, stebuklingai išsigelbėjusi iš Baisiojo kalno katastrofos mergytė. Tos pačios akys, tas pats veidas...

Paskalis ir Stefani Vitraliai, atostogaudami Turkijoje, nesilankė Džeichane, net nebuvo nuvažiavę arčiau nei per du šimtus kilometrų. Negalėjo būti jokios abejonės, tai buvo įrodymas, pagaliau. Mes laimėjome!

Išsigelbėjęs kūdikis, rastas Baisiojo kalno sniege, buvo Liza Roza de Karvil.

Aš dėl to tikriausiai verkiau iš džiaugsmo. Tankūs Nazimo ūsai man raminamai šypsojosi, jis suprato, jis taip pat suprato. Laimingas kaip berniūkštis.

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 44 min.

Vienas signalas, vienintelis. Beveik negirdimas požemio šurmulyje.

Ne skambutis į jo mobilųjį telefoną, o tik nuoroda, kad kažkas jam paliko žinutę. Praleistas skambutis.

Traukiant telefoną iš kišenės, Marko pirštai drebėjo.

20

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 42 min.

Aila Ozan mechanine pjaustykle pjaustė keptą avieną, mėsa plonais griežinėliais krito ant skardos. Moteris galvojo apie kitką. Bet tai netrukdė dirbti, atvirkščiai, ji net spėriau sukdavosi, kai ruošdama kebabus pasinerdavo į savo mintis ir negaišdavo laiko kalbėdama ar juokaudama su klientais.

Kaip kasdien prieš dvyliktą, laukiančiųjų eilė darėsi ilgesnė. Jos maža parduotuvėlė Raspajo bulvare turėjo nuolatinių pirkėjų.

Aila buvo sunerimusi, bet to neparodė. Labai sunerimusi. Jau dvi dienos, kai iš Nazimo negavo jokių naujienų. Taip jis niekada nedarydavo! Iš po pjaustyklės toliau biro mėsa. Aila įsivaizdavo, kaip skutamąją mašinėlę vedžioja Nazimo pakaušiu, kaklu, smilkiniais. Ji mėgo žaisti kirpėją su savo milžinu. Ailos ranka truputį virpėjo; kai skusdavo Nazimą, nevirpėdavo niekada.

Aila nebuvo iš bailiųjų. Kai po valstybės perversmo 1982 metų rugsėjo 12 dieną su tėvu bėgo iš Turkijos į Paryžių, visko matė. Tuo metu jos tėvas buvo vienas iš vadų, atsakingų už *Demokratik Sol* partiją*, jie vos paspruko nuo kariškių... Per kelias dienas sulaikyta trisdešimt tūkstančių žmonių! Beveik visa jos šeima atsidūrė už grotų.

* Turkijos kairiųjų demokratų partija.

Ji atvažiavo į Paryžių be daiktų, be draugų, be nieko... Jai buvo trisdešimt aštuoneri, ji vos kalbėjo prancūziškai, neturėjo jokio diplomo.

Bet išgyveno! Jeigu iš tikrųjų nori, visada išgyveni.

Raspajo bulvare ji atidarė vieną pirmųjų kebabinių Paryžiuje. Tuo laiku nė vienas prancūzas nenorėjo valgyti keptos mėsos šitaip atvirai, visų akivaizdoje, musių ir miesto teršalų apsupty. Ji aptarnavo turkus, graikus, libaniečius, jugoslavus... Taip ir sutiko Nazimą.

Jis ateidavo kasdien per pietus. Ji negalėjo nepastebėti jo ūsų! Jis beveik metus, – Aila tiksliai suskaičiavo tris šimtus šešis vidurdienius, – delsė, kol ją pakvietė pusryčių... į turkų restoraną, bet labai prabangų, Alezijos gatvėje. Paskui jie niekada nebuvo išsiskyrę, beveik niekada.

Susituokę visam gyvenimui.

Aila nejučia sudrebėjo.

Niekada nebuvo išsiskyrę, beveik niekada.

Tik tos prakeiktos kelionės į Turkiją su Gran Diuku, aiškinantis per lėktuvo katastrofą žuvusios turtuolių mergiūkštės sumautą istoriją. Tas privatus milijardierių tyrimas. Ji čiupo tris kebabus, suvyniotus į karštą foliją, ir sušuko:

– Vienuoliktas numeris! Dvyliktas numeris! Tryliktas numeris!

Klientai pakėlė ranką kaip mokykloje, kaip socialinės šalpos skyriuje. Kiekvienas savo taloną. Aila neturėjo keturių rankų, negalėjo greičiau dirbti. Ji subėrė maišelį šaldytų bulvių į verdantį aliejų.

Vis dėlto ji išties tikėjo, kad tos istorijos eina į pabaigą. Iš savo restorano, jeigu jį galima vadinti restoranu, po truputį, diena iš dienos atidėdavo pinigų. Galų gale susidarė graži sumelė.

Ji jau ne tokio amžiaus, kad nešiotų mėsos maišelius, degintųsi rankas kepdama. Svajojo grįžti į Turkiją su Nazimu, susirasti šeimą, giminaičius. Jau beveik turėjo lėšų, viską ne sykį buvo apsvarsčiusi, pajūryje netoli Antakijos susiradusi remontuotiną namelį, verslą. Ten visada geras oras. Prieš jos ir Nazimo akis dar ilgi gyvenimo metai! Gražiausi.

Ką jis galėtų veikti, tas asilas? Į kokį turgaus planą vėl leidosi įtraukiamas Gran Diuko?

Trys naujos folijos. Ji jas suvyniojo kaip sidabrines dovanas.

Keturioliktas numeris. Penkioliktas numeris. Šešioliktas numeris...

„Paskutinis kartas, – tvirtino jai Nazimas, – paskutiniausias!“ Kai prieš porą dienų Krediulis jam paskambino, jis vėl užsidegė. Akys sužibo kaip berniūkščio. Ailai labai patikdavo, kai Nazimo akys pasidarydavo kaip vaiko. Jis ją apkabino, pakėlė kaip plunksnelę. Tik vienas Nazimas galėjo taip padaryti.

– Būsime turtingi, Aila. Sutvarkysime paskutinį reikalą ir būsime turtingi!

Turtingi? Ailai į tai nusispjaut. Jie jau buvo turtingi. Jau turėjo pinigų namui Antakijoje.

– Paskutinis reikalas? Tu man pažadi?

Ailai drebėjo rankos. Pjaustyklė kryptelėjo ir sudraskė mėsą į skutus, padarė nevalgomą košę...

Kuo daugiau ji apie tai mąstė, tuo labiau viskas kėlė baimę. Ta tyla. Tai, kad staiga nebegauna žinių. Net ir išvykęs į Turkiją Nazimas jai kasdien paskambindavo telefonu. Ir Krediulis taip pat neatsako. Jo namuose nieko nėra. Jau dvi dienas ji bando prisiskambinti. Kuo toliau Aila galvojo, tuo sunkiau jai buvo tverti bėgančias minutes. Suvokė tai kaip blogą nuojautą. Jeigu ne šie paskutiniai klientai, būtų bėgusi kaip pamišėlė į Putpelių Kalvos gatvę pas Gran Diuką. Ji taip ir padarys uždariusi kebabinę.

Septynioliktas numeris. Aštuonioliktas numeris...

Žinojo, kad jos Nazimas – ne angelas. Jis jai net buvo prisipažinęs baisių dalykų – po daugybės metų, kai jį glamonėdavo, leisdavo ūsais trintis į visus savo kūno linkius, kai ji kretėdavo iš juoko, nes jo valiūkiški šeriai kutendavo jai krūtis, šlaunis, tarpukojį... Paskui, pasimėgavęs, išklodavo jai viską. Negalėdavo susilaikyti. Nieko nuo jos nebuvo nuslėpęs. Ji žinojo pavardes, vietas, žinojo, kur Nazimas slepia įkalčius. Ji buvo jo gyvybės draudimas! Milijardierių tyrimas... Derėjo būti atsargiam, kai pinigai

krinta kaip iš dangaus, o dar ilgą laiką, kadangi neišvengiamai ateina diena, kai iš mūsų pareikalaujama apyskaitos.

Dėl to ji ir norėjo išvykti į Antakiją. Kad Nazimas paliktų visas tas istorijas čia, Paryžiuje.

Dvidešimt devintas numeris.

Ji atsiduso. Ne, Nazimas – ne vaikutis iš choro. Be jos jis nemoka gerai pasirinkti. Atskirti, kas gera ir kas bloga.

21

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 45 min.

Įvažiuodamas į Italijos aikštės stotį metro traukinys sulėtino greitį ir perskrodė tamsą tūkstančiais dirbtinių kibirkštėlių. Markas išsitraukė mobilųjį telefoną su vos valdomu įkarščiu, prispaudė jį prie ausies.

„Markai, tu nepataisomas, aš tavęs prašiau man neskambinti, nesistengti su manim susisiekti, nesistengti mane surasti. Aš tau sakiau, kad užvakar priėmiau svarbų sprendimą. Man buvo labai sunku, dvejojau, bet apsisprendžiau dėl vieno dalyko. Tu nesuprastum, ką aš ketinu daryti. Veikiau, nesutiktum. Žinau tavo jausmus, Markai, tavo gerus jausmus. Nepalaikyk tai už bloga, atvirkščiai, čia komplimentas, kai kalbu apie „tavo gerus jausmus". Tavo moralės supratimą taip pat. Tavo atsidavimą. Žinau, kad būtum pasirengęs su viskuo sutikti, viską atleisti, jeigu paprašyčiau. Savo laiške kalbėdama apie kelionę, Markai, aš tau nemelavau. Didžioji išvyka rytoj, didžioji kelionė, iš kurios negrįšiu. Dabar niekas tam negali sutrukdyti. Taip jau yra. Pasirūpink savimi. Emili."

Markas glebo klausydamasis žinutės. Vos nešvystelėjo telefono į vagono gilumą. Ryšys požemyje trūkinėjo. Įsijungdavo kas antra stotelė.

Ir vėl.

Lili jam paskambino...

Nėra ryšio! Tik to trūko! Ji pataikė į jo atsakiklį!

Telefonas slidinėjo drėgnose rankose kaip šlapias muilo gabalas. Markas virpėjo. Ką norėjo pasakyti Lili?

„Didžioji išvyka rytoj..."

„Didžioji kelionė, iš kurios negrįšiu..."

„Dabar niekas tam negali sutrukdyti..."

O jei gali?

Tokia prielaida Markui buvo skaudi.

Ir neaiški, ir siaubinga.

Ne Lili!

Bet kuo toliau jis galvojo, vis daugiau atspėdamas tarp eilučių, tuo labiau jam aiškėjo.

Didžioji kelionė, iš kurios negrįš...

Dabar jis buvo niauriai tikras.

Mažytis žaislinis lėktuvas. Sprendimas priimtas tą dieną, kai jai sukako aštuoniolika metų.

Viskas sutapo.

Lili nusprendė baigti visa, kas buvo susiję su jos abejonėmis, įkyriomis mintimis, praeitimi.

Lili nusprendė nusižudyti.

Rytoj.

Lili įmetė į šiukšliadėžę prie ežero kebabą, suvyniotą į foliją. Beveik jo nepalietė. Nebuvo alkana.

Paėjėjo artindamasi prie vandens. Jai atrodė, kad Monsuri parkas, neva pats didžiausias Paryžiuje, yra ir pats niūriausias. Bent jau spalio mėnesį... Tas šaltas vanduo, blausus ir nešvarus, tie nuogi medžiai kaip skeletų armija, tas vaizdas į Rejo prospektą ir pilkus įvairaus aukščio jo pastatus lyg blogai apglaistytą betono sieną...

Čia gyvenančios antys seniai dingo, o nejudantys akmeniniai įsimylėjėliai drebėjo iš šalčio ant marmurinių pjedestalų, regis, trokšdami tik vieno: apsirengti ir taip pat nueiti.

Lili toliau žingsniavo ežero alėja. Keista, galvojo ji, kaip vietovė gali pasikeisti nuo mūsų nuotaikos. Tarsi instinktyviai atspėtų,

ką nešiojamės širdyje, ir mus lydėtų. Tarsi medžiai suprastų, kad jai bloga, taptų diskretiški, susigūžtų ir iš solidarumo, iš gailesčio jai mestų žemėn savo lapus. Tarsi saulė taip pat pasislėptų susidrovėjusi, susigėdusi, kad apšvietė parką, kuriame verkdama klaidžioja mergaitė.

Lili vėl išjungė telefoną. Prieš kelias minutes ji pasidavė, paskambino Markui, paliko jam daug žinučių, jis tikriausiai labai sunerimęs. Ji turėjo taip padaryti. Galų gale jai palengvėjo, nes pataikė į jo atsakiklį. Išvengė jo klausimų. Tarsi šiuolaikiškiausia iš technologijų, kurios bangos sujungia tūkstančius belaidžių telefonų, taip pat instinktyviai būtų suvokusi, kad ji iš tikrųjų nenori bendrauti.

Lili pasuko į Taikinio alėją ir atsisėdo ant suoliuko. Nuo vaikų juoko žaidimų aikštelėje jai nejučia susvaigo galva.

Du kokių dvejų metų vaikučiai žaidė, o jų motina sėdėjo įbedusi akis į nespalvotą kišeninio formato knygą, retkarčiais vis pažvelgdama į juos.

Dvynės. Mergytės buvo apvilktos vienodomis šiurkščiomis kelnėmis, raudonomis priekyje užsagstomomis striukėmis, avėjo vienodus „Kickers" batukus.

Neįmanoma jų atskirti!

Tačiau kiekvieną kartą, kai motina pakeldavo akis, duodavo tikslų nurodymą.

„Žiuljeta, lik ant sūpuoklių" arba: „Anaisa, nestumk sesers ant sukynės", „Žiuljeta, sėskis ant šliuožyklės taip, kad nušliuožtum gera kryptimi..."

Mergytės vaikščiojo šen bei ten, nuo vieno žaidimo pereidavo prie kito, susikibdavo rankomis, išsiskirdavo lyg žaisdamos. Katra buvo Žiuljeta, katra Anaisa? Lili sekė akimis jų baletą, kaip gatvėje sekamos žaidėjo, išdarinėjančio triukus su kortomis, rankos. Kas kartą jai nepavykdavo – po kelių akimirkų jau neįstengdavo atspėti, kuri yra kuri. O motina trumpam pakeldavo galvą ir niekada neapsirikdavo: „Anaisa, tavo batų raištelis!", „Žiuljeta, eikš, nušluostysiu tau nosį..."

Pavergta Lili juto, kaip ima jaudintis negalėdama paaiškinti, kodėl. Tiesiog žiūrėdama į tas panašias, visai vienodas mergytes... O vis dėlto kiekviena iš jų žinojo, kas esanti, Anaisa nebuvo Žiuljeta, o Žiuljeta nebuvo Anaisa... Ne todėl, kad jautėsi skirtingos. Ne. Tiesiog todėl, kad jų mama jas skyrė vieną nuo kitos, tarė jų vardus niekada nesuklysdama. Kiekvienos vardą.

Lili ilgai žiūrėjo į jas. Pagaliau motina užvertė knygą, atsistojo, pašaukė:

– Žiuljeta, lįsk iš voveraičių narvo, Anaisa, nusileisk virvinėmis kopėčiomis. Grįžtame, tėtis mūsų laukia pietų.

Motina švelniai padėjo ranką ant apvalaus savo pilvo. Buvo kelis mėnesius nėščia.

Dvyniai?

Dar viena mergytė?

Lili užsimerkė. Ji matė kūdikį, kelių mėnesių kūdikį, rėkiantį, vieną ant pasaulio viršūnės. Jo riksmas silpo didžiulėje girioje, slopinamas dideliais kąsniais krintančio sniego.

Lili, negalėdama susitvardyti, kvailai pravirko.

22

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 48 min.

Diugomjė.

Domenilis.

Vis dar nėra ryšio!

Lili žinutė Marką pasiekė ir paliko sunerimusį. Bejėgį.

Kito pasirinkimo nebuvo, tik aklai skverbtis į Paryžiaus vidurius, beveik kur akys veda, arba vėl skaityti Gran Diukò dienoraštį.

Iki Tautos aikštės Markas dar turėjo kelias minutes.

Bel Eras.

Metro traukinys sulėtino greitį, sustojo, sudrebėjo ir vėl nušvilpė į priekį. Nė vieno keleivio. Vis dar jokio ryšio!

Skaityti, vėl skaityti.

Suprasti ir atrasti Lili.

Laiku.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Leonsas de Karvilis tapo pirmojo širdies priepuolio auka, kai aš buvau Turkijoje, 1982 metų kovo 23-iąją, vos kelios dienos prieš Unaliui Serkanui paliekant mano viešbutyje nuotrauką su Džeichano paplūdimyje nufotografuota Liza Roza de Karvil.

Taigi tarp šių dviejų įvykių nėra jokio ryšio.

Teisybę sakant, Leonso de Karvilio širdies smūgis manęs nė kiek nesujaudino. Aš su juo dažnai susitikinėjau tyrimo reikalais. Manau, jis mane vertino tiek, kiek būtų vertinęs brangų žmonos nusipirktą niekutį. Jeigu atvirai, man atrodo, jis negalėjo tverti, kad žmona mane nusamdė savo iniciatyva, su juo nepasitarusi. Aš buvau gyvas įrodymas, kad jo buldozerio strategija nepavyko. Jis bendradarbiavo su manim nenoriai, šypsodamas, mano prašomą informaciją perduodamas per darbais užsivertusias sekretores. Suprantate, kodėl nepravirkau, kai jis griuvo it negyvas „Rožyno" pievelėje? Galiausiai čekius man išrašinėjo jo žmona, o ne jis!

Sutinku, kam jums mano cinizmas. Jus domina Džeichano paplūdimio nuotrauka? Norite, kad įminčiau mįslę? Gerai gerai, palaukite...

Unalis Serkanas buvo tikras ungurys. Daug kartų jam skambinau telefonu, pažadėjau didžiulius pinigus, du šimtus penkiasdešimt tūkstančių turkiškų lirų už Džeichano paplūdimio nuotraukos originalą, negatyvą. Reikalas truko jau visą savaitę. Puikiai jaučiau, kad Serkanas nori laimėti daugiau ir žiūri, iki kokios sumos gali kilti kaina.

Balandžio septintą dieną, ankstų rytą, jis pagaliau man paskyrė pasimatymą Kenedžio prospekte, Topkapio papėdėje, priešais Bosforo sąsiaurį. Tai buvo mažas žvairas staigių judesių žmogelis: viena jo akis žvelgė į Europą, kita į Aziją. Nazimas mane lydėjo kaip vertėjas. Serkanas norėjo avanso, penkiasdešimties tūkstančių lirų, be jokio dokumento, o jei ne, parduosiąs nuotrauką kam nors kitam.

Kam nors kitam? Kam? Vitraliams? Jis mus laikė kvailiais.

Suprantama, aš nepasidaviau. Be negatyvo – nė vienos turkiškos liros. Jis irgi nenusileido. Ten, prie Atatiurko statulos, vos nepradėjome muštis. Nazimas turėjo mus išskirti.

Grįžtant į viešbutį mane apėmė keistas jausmas. Visai ne toks, koks būna padarius didelę klaidą, atvirkščiai. Lyg būčiau laimingai išsisukęs. Paskambinau į Prancūziją, kad man kuo greičiau

atsiųstų visus laikraščius, visus žurnalus, kuriuose buvo straipsnių apie Baisųjį kalną. Po trijų dienų, balandžio dešimtąją, viską gavau. Mažiau nei po valandos turėjau atsakymą. Bjaurią mėlyną vazą nuo naktinio stalelio trenkiau į raudoną kilimą, kabantį ant mano kambario sienos.

Unalis Serkanas toli neieškojo. 1981 metų sausio 8 dienos laikraštyje „Paris Match" buvo įdėta daug Lili nuotraukų: lopšyje, Belforo ir Monbeljaro ligoninės vaikų skyriuje. Vienoje iš jų Lili gulėjo ta pačia poza kaip Turkijos paplūdimio nuotraukoje, neva darytoje vienu mėnesiu anksčiau. Truputį palinkusi į šoną, šypsanti, sulenkusi dešinę kojytę, kairę ranką pasikišusi po galva; visiškai tokia pat poza, net pirštai išskėsti taip pat, akytė irgi žvelgianti skersom.

Unalio Serkano nuotrauka buvo suklastota, grubiai suklastota! Darbas buvo nesunkus, jis tiesiog lopšio paklodę pakeitė tokios pat spalvos ir tokio pat audimo paplūdimio rankšluosčiu. Visa kita – tikriausiai eilinė kurios nors jo bičiulės fotografija.

Norėjau nudraskyti visus kambario kilimus, tuos turkiškus kilimus, kuriuos mums mėgina parduoti kas kartą, kai tik įkeliame koją į šio prakeikto Stambulo gatvę. Parduoti kilimus ar keptos mėsos, ar įvairiausių daiktų, visus savo namus, išdėliotus atskiromis dalimis ant šaligatvio, parduoti net savo vaikus, savo moteris, save pačius, ranką, koją, organą, širdį... Sumauta prekybininkų tauta!

Dvi valandas vaikščiojau ratu kambaryje. Pamažu nusiraminau; galų gale net nebepykau ant Unalio Serkano... Tai buvo gera kova, jis puikiai vedžiojo už nosies, apgavystė galėjo ir pavykti. Nesunku suprasti, du šimtai penkiasdešimt tūkstančių lirų už paprastą fotomontažą. To Unalio Serkano daugiau nemačiau. Turėjau kitų skubių darbų.

Paskesnes savaites praleidau Turkijoje kurdamas kitas prielaidas. Dez Anžo kavinėje visos jos, tiek vienos, tiek kitos, Nazimui atrodė miglotos. Jis neklydo. Be abejonės, koją kišo nargilė.

Galiausiai aš nejučia pamėgau tirtantį Stambulo ritmą. Nargilė, rakija ir neišvengiamas *kaifas*, pauzė tarp dviejų kvailų klausimų su arbata ant sidabrinio padėklo dailaus darbo stiklinaitėse, deginančiose pirštus.

– Nazimai, o jeigu Liza Roza nebuvo Aleksandro de Karvilio duktė?

– Ir kas gi tada pasikeistų, Krediuli? – atsiduso Nazimas, pūsdamas savo arbatą.

– Viskas! Įsivaizduok, kad dėl vienos ar kitos priežasties Aleksandras de Karvilis nėra Lizos Rozos tėvas... Kad Veronika turėjo meilužį... Meilužį žydromis akimis... Tai apverstų genetines tikimybes, rainelių spalvos, visų tų panašumų, kurių ieškome... Taip nemanai?

– Meilužį, Krediuli?

Nazimas įrėmė į mane linksmą ir vylingą rudų akių žvilgsnį, nuo kurio jo brangutė Aila būtų ištirpusi.

Manoma, kad neištikimybės bylos privatiems sekliams yra nemalonus, bet pelningas darbas, amato bjaurastis... Nesąmonės! Jeigu kalbėsime nuoširdžiai, tai įsibrauti į seksualinį klientų gyvenimą yra viena iš geriausių šio amato pusių...

Nepajutau jokio irzulio sužinojęs, kad Aleksandras de Karvilis nebuvo dorybės įsikūnijimas. Tai eufemizmas. Mažai tuo abejojau... Kai turi valdžią, pinigų, esi jaunas, gyveni mieste, kur haremai klestėjo kelis tūkstančius metų, o žmona su vaikais už penkių šimtų kilometrų nuo tavo darbovietės... Laikui bėgant man pavyko atskleisti pustuzinį gražiojo Aleksandro nesantuokinių nuotykių. Keistas dalykas, moterys linkusios gana lengvai prisipažinti apie savo nuotykius, kai meilužio nebėra gyvo... Juolab tada, kai meilužio žmona irgi mirusi...

Jausmai keisti.

Aleksandras de Karvilis elgėsi kaip įprasta: kirkino sekretorę įmonės būstinėje Jenikapio kvartale ant savo stiklinio rašomojo stalo; mačiau ir stiklinį stalą, ir sekretorę. Abu elegantiški ir šalti.

Per tuos tris mėnesius jis pajuto jaunystės antplūdį su uždegančia, ką tik sulaukusia pilnametystės Stambulo gyventoja, kuri vaikštinėjo po Galatos kvartalą nuoga bamba ir sijonėliu iki šlaunų, piktai nužiūrima moterų juodais šydais. Mergina jį vedžiojo iš vieno kabareto į kitą. Aš ją suradau. Ištekėjusi. Augina du vaikus. Dar nedėvi šydo, bet trumpų sijonėlių nebenešioja. Pereinu prie hamamo, pilvo šokių, nuotykių su pusiau profesionalėmis meilės teikėjomis, beje, dažnai lydimomis klientų. Mano tyrimo duomenimis, ištikimiausia meilužė buvo Polina Kolber, prancūzė, netekėjusi dirbanti mergina, „Total" pardavimų vadybininkė, jos pačios žodžiais, ji paskutinė mylėjosi su Aleksandru de Karviliu 1982 metų gruodžio 22-ąją, tą pačią dieną, kai šeima išskrido oro laineriu 5403... Matyt, *a posteriori*, ją itin jaudino tai, kad kelis kartus, kaip pati patikslino, patenkino vyrą, kuris mažiau nei po dvidešimt keturių valandų sudegė lėktuve. Nė kiek nesidrovėdama man prisipažino, kad Aleksandras buvo puikus meilužis ir kad jie net užsiėmė oraliniu seksu Topkapio seralyje rūmų sargybinių panosėje. Mergina turėjo niekuo neišsiskiriantį veidą, uždėtą ant gana gundančio kūno. Aš supratau, kad, jei būčiau truputį paspaudęs, ji savo medžioklės sąrašą būtų papildžiusi privačiu sekliu. Tą akimirką nepasijutau esąs medžiojamas fazanas.

Todėl pirmas klausimas: ar Veronika de Karvil žinojo apie savo vyro išdaigas?

Sunku galvoti priešingai! Tada kyla antras, pagrindinis, klausimas: ar ji jam atsimokėjo tuo pačiu? Neaptikau jokio įrodymo. Iš visko, regis, galėjai spręsti, kad Veronika buvo šiek tiek prislėgta, gyveno viena su dukterimis Malvina, paskui Liza Roza... Kaip sakiau, svečių ji kviesdavosi mažai... Mėginau jos aplinkoje rasti kandidatų į meilužius ir galimą Lizos Rozos tėvą. Buvo sodininko sūnus, gražus kaip Apolonas vaikinas, kuris nuogu liemeniu rausdavo žemę po Veronikos žaliuzėmis, malonus, toks, kad galėtų pakerėti prislėgtą vakarietę, sutrikusią romano „Ledi Čaterli meilužis" skaitytoją, bet vaikinas man nieko neprisipažino, be to, jo abi akys buvo juodų juodžiausios ir manęs netenkino genetiniu požiūriu...

Susitelkiau į mėlynų akių paieškas Karvilių vilos pajūryje. Tokių reta. Radau tris poras, iš kurių pusiau tikėtinos buvo gražaus vokiečio su kaspinu perrištais plaukais, jis nuomojo dviračius apylinkėje. Nufotografavau vaikiną, metams bėgant stebėjau, ar atsiras panašumų su Lili. Septynių panašumų žaidime kol kas nieko akivaizdaus. Tuo geriau! Neketinau aiškinti Matildai de Karvil, kuri visus tuos metus man mokėjo didelius pinigus, kad Liza Roza tikrai išsigelbėjo sudužus lėktuvui, bet... ji yra ne jų vaikaitė, ne viena iš Karvilių, o vokiškų dviračių nuomotojo dukra!

Tuo metu Prancūzijoje grandinėlės kaina skelbimuose jau pakilo iki keturiasdešimt penkių tūkstančių frankų, bet dar nekibo jokia žuvis, net koks įkyruolis kaip tas turkas. Reikia pripažinti, kad suklastoti stambią aukso grandinėlę su Turnero įspaudu nėra lengva...

Serijoje „Nepraleisti jokio pėdsako" aš tarp dviejų iškvėpimų ir trijų deginančių gurkšnių toliau bandžiau Nazimo kantrybę:

– Nazimai, o jei oro lainerio 5403 sudužimas nebuvo atsitiktinis dalykas?

Buvo dvylikta valanda, Dez Anžo kavinė pilna kaklaryšiuotų turkų, siurbčiojančių rakiją per maldos valandą. Nazimas krūptelėjo ir vos neapvertė padėklo, kurį nešė padavėjas.

– Ko tu čia ieškai, Krediuli?

– Ką gi... Kai pagalvoji, niekada nebuvo aiškiai atskleistos visos nelaimingo įvykio Baisiajame kalne priežastys. Pūga, piloto nekompetencija – tam galima viską suversti, ar nemanai? Kodėl neįsivaizdavus, kad buvo kitaip?

– Tikėtina... Patikslink...

– Pavyzdžiui, pasikėsinimas. Teroristų pasikėsinimas!

Nazimo ūsai suvirpėjo.

– Prieš ką? Karvilius?

– Kodėl gi ne? Pasikėsinimas į jų šeimą, Aleksandrą, vienintelį paveldėtoją... Mano samprotavimai nevisiškai kvaili. Aleksan-

dras dirbo su itin rizikingu projektu, Baku–Tbilisis–Džeichanas naftotiekiu, einančiu per patį Kurdistano vidurį. Aleksandras derėjosi tiesiai su turkų valdžia, o KKP* vykdė vis dažnesnius išpuolius visoje teritorijoje...

Nazimas nusikvatojo.

– Kurdai! Nieko sau! Jūs, vakariečiai, visur matote teroristus... Kurdai! Valstiečių gauja, kuri...

– Nazimai, aš rimtai. Kurdistano darbininkų partija neįvertino, kas jiems iš to, jei žiūrės, kaip juodasis auksas teka po jų nosim, bet kurdų teritorija jo negaus. Vadinasi, juoba neįvertino prielaidos, kad į Kurdistaną įvažiuos Karvilio buldozeriai, saugomi turkų kariuomenės tankų...

– Sutinku, Krediuli, bet dėl to susprogdinti oro lainerį su Karvilio sūnumi... Beje, o ką tas pasikėsinimas į Karvilius galiausiai pakeistų?

– Kodėl čia negali būti sukta šnipinėjimo istorija? Liza Roza pagrobiama prieš išskrendant lėktuvui arba vietoj Karvilių įlipa antrininkai, nes Karviliams pranešama apie pasikėsinimo planą...

Nazimas vėl nusijuokė, smagiai trinktelėjo man į nugarą ir užsakė dar dvi taures. Praleidome naktį žiūrėdami, kaip pro Aukso ragą plaukia laivai, ir varinėdami nesibaigiančias kalbas apie bylą. Kai vėl apie tai mąstau, suprantu, kad tai nebuvo pačios gražiausios šio tyrimo valandos. Pirmieji mėnesiai. Turkijoje. Gražiausi mano prisiminimai. Paskui nuo 1982 metų vasaros mano kelionės į Turkiją tapo retos.

1982 metų lapkričio 7 dieną vis dėlto aš jau trečia savaitė gyvenau Turkijoje. Naujieną po trijų dienų sužinojau iš Nazimo. Matildai de Karvil neužteko takto mane įspėti. Pjeras ir Nikolė Vitraliai tapo nelaimingo įvykio aukomis Le Trepore naktį iš šeštadienio į sekmadienį, prieš pat aušrą. Pjeras niekada nebepabudo. Nikolė kybojo tarp gyvybės ir mirties.

* Kurdų komunistų partija.

Esant Stambule buvo sunku patikėti nelaimingo įvykio automobilyje versija.

Profesijos sugadintas mąstymas ar asmeninis įsitikinimas? „Askoko“ viešbučio kambaryje staiga mane apėmė baimė, baisi, žiauri baimė. Pirmą kartą suvokiau, kad toliau dirbti su šia byla Karviliams visus tuos metus – vadinasi, juos išbraukti iš savo gyvenimo... Sykiu išbraukti ir vėlesnius metus, kurie man dar liktų.

Tačiau aš dirbau toliau.

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 52 min.

Tautos aikštė.

Markas pakėlė akis. Jam nugarą nubėrė prakaito lašai.

Čia reikėjo persėsti, kad patektum į RER.

Markas atsidūrė perone su sąsiuviniu rankoje, uždusęs, paklaikęs. Atsisėdo ant suolo priešais, užvertė sąsiuvinį ir atsisegė kuprinę. Jis buvo pritrenktas.

1982 metų lapkričio 7 diena...

Ši data buvo įsirėžusi jo atmintyje. Per daugybę metų ją šitiek kartų matė savo senelio antkapyje, nes neturėdavo kuo užsiimti, kai močiutė verkdavo. Į kapines ji eidavo kasdien. Kai nebūdavo pamokų, Markas eidavo kartu, stumdamas vežimėlį su miegančia Lili. Kelias tolimas, reikėdavo ilgai kopti į kalną, Nikolė nesiliaudavo kosėjusi.

1982 metų lapkričio 7 diena...

Markas paėjėjo metro koridoriumi ieškodamas A linijos tarp susikryžiuojančių krypčių šioje didelėje stotyje. Palengvėle atsigavo, ėmė mąstyti. Galvoje praskriejo RER planas. Venseno, Nuazi le Grano, Biusi Sen Žoržo kryptis...

Sulėtino žingsnį, reikėjo neskubėti, nesileisti įtraukiamam į įvykių verpetą, į Gran Diuko užrašus ir jo atskleistas naujienas, seklio mirtį, Lili dingimą. Nelaimingą atsitikimą senelių furgone.

Skersvėjis ilguose metro koridoriuose šaldė jo šlapią nugarą.

Jis nebuvo kvailas, neturėjo šitaip pulti liūtui į nasrus. Šiaip ar taip, reikėjo imtis atsargumo priemonių. Jo galvoje vėl praskriejo metro planas. Markas šyptelėjo. Taip, būtų protingiau pasukti į priešingą pusę Defanso kryptimi. Viena stotele toliau. Praras tik kelias minutes, bet jų užteks padėti į saugią vietą tai, ką sužinojo.

Mažiau nei po poros minučių Markas atsidūrė Liono stoties grūstyje. Leidosi nešamas keleivių srauto nesibaigiančiais koridoriais. Pro šalį slinko dideli plakatai, liaupsiną tuoj pasirodysiančius filmus: „Arklių užkalbėtojas“, „Gelbstint eilinį Rajaną“...

Naujausios knygos, koncertai.

Markas nė galvos nepasuko.

Tamsus plakatas skelbė: „Šarleli Kutiur koncertuoja Bataklane!“

Jo mintys nuskrido prie Lili.

O laumžirgėli!
Trapūs sparneliai – tavo,
Sulūžę sparnai – lėktuvo mano...

Markas išsitraukė telefoną. Pagaliau pagavo ryšį. Surinko Lili numerį.

Septyni signalai. Kaip visada.

Atsakiklis.

– Lili, palauk, palauk manęs. Nedaryk kvailysčių! Paskambink man. Aš seku tavo pėdomis. Netrukus surasiu.

Ką surasi?

Nedvejoti, eiti į priekį.

Markas priėjo prie didžiųjų linijų. Oranžiniai greitieji traukiniai buvo išsirikiavę prie išvykimo linijos, lyg pasirengę penkių šimtų kilometrų sprintui į pietus. Saugojimo kameros buvo dešiniau, už spaudos kiosko. Markas atidarė sunkias plienines duris ir įkišo kuprinę į pilkos dėžės vidų. Nevažiuos į „Rožyną“ pas Karvilius su Gran Diuko užrašais rankose. Gran Diukas juos

patikėjo Lili, o ne seneliams Karviliams, vadinasi, tam buvo priežasčių. Tuoj susitiks su Karviliais, ginčysis, derėsis. Paskui galbūt jiems pasakys...

Reikėjo įvesti kodą. Penkių skaitmenų. Markas negalvodamas surinko *82 11 7.*

Saugojimo kamera užsitrenkė sausai klaptelėdama. Markas atsiduso. Kioske buvo pardavinėjami sumuštiniai ir gėrimai, pastovėjęs porą minučių eilėje jis nusipirko sumuštinį su sviestu ir kumpiu bei butelį vandens.

Jis gerai padarė nusprendęs laikinai išsiskirti su tuo sąsiuviniu, nors ir degė noru perskaityti tęsinį. Gran Diuko versiją. Apie 1982 metų lapkričio 7 dienos įvykius.

Tuo metu Markui buvo ketveri metukai, liko tik miglotų prisiminimų. O Gran Diuko sąsiuvinio žodžiai buvo vis dėlto aiškūs.

Esant Stambule buvo sunku patikėti nelaimingo įvykio versija. Profesijos sugadintas mąstymas ar...

Markas norėjo žinoti!

Juo blogiau.

Staiga jis apsisuko, grįžo prie saugojimo kameros, surinko kodą.

82 11 7.

Markas nervingai pasirausė kuprinėje, išėmė sąsiuvinį. Vertė lapus. Šokinėjo per eilutes.

Vadinasi, juos išbraukti iš savo gyvenimo... Sykiu išbraukti ir vėlesnius metus, kurie man dar liktų. Tačiau aš dirbau toliau.

Tai buvo čia.

Markas pirštais sugriebė kelis lapus ir staigiu judesiu išplėšė iš sąsiuvinio. Penkis lapus nuo to puslapio, kur buvo nustojęs skaityti. Tos nakties senelių nelaimė Le Trepore, papasakota Gran Diuko.

Markas keturlinkai sulenkė lapus, įsikišo juos į užpakalinę džinsų kišenę, užtrenkė saugojimo kameros dureles, paskui vėl nusileido į Liono stoties koridorių labirintus.

23

1998 metų spalio 2 diena, 11 val. 55 min.

Nikolė Vitral lėtai žingsniavo Baro gatve. Priėjusi sankryžą ties Sevinjė mokykla, sustojo ir ėmė kosėti. Bjaurus drėgnas kosulys. Iki Žanvalio kapinių jai dar reikėjo įveikti visą Montinji gatvę. Daugiau nei kilometrą. Nesvarbu, laiko ji turėjo. Kai išėjo į pensiją, jai beveik jokio kito darbo ir nebeliko, tik kasdien keliauti prie vyro kapo, grįžtant pas Gisleną nusipirkti duonos, kas antrą dieną mėsos ir parsigauti į Polė. Jos kojos nebebuvo tokios tvirtos kaip kadaise.

Nikolė drąsiai ėmė kopti Montinji gatvės pradžia – pačia stačiausia atkarpa. Už posūkio į baseiną ją aplenkė, o paskui užvažiavęs ant šaligatvio sustojo merijos sunkvežimis.

Pro dureles pasirodė linksmas Sebastjeno, municipalinio patarėjo, veidas.

– Važiuojame į gimnaziją, ponia Vitral. Pakeliui nuvežtume jus iki kapinių...

Sebastjenas merijoje priklausė neįtakingų jaunų žmonių būreliui, kadrams, kaip dabar sakoma, bet vis dėlto buvo komunistas ir tuo didžiavosi. Nikolė Vitral matė jį augantį. Mielas vaikinas, aktyvistas, mulo galva, bet ta galva buvo gerai įstatyta ant pečių. Priešingai nei tos kalbos per televiziją, su tokiais vaikinais kaip šis partija ateityje dar sulauks gražių dienų. Jie liks Djepo merijoje per artimiausius municipalinius rinkimus. Tikras dalykas!

Nikolė Vitral nesiprašydino, sėdo į sunkvežimio kabiną. Sebastjeną lydėjo Titi, municipalinis tarnautojas, Nikolė ir jį matė augantį. Jis neatvedė šilto vandens į Djepo paplūdimį, nors tai būtų buvę labai naudinga, bet neturėjo sau lygių prižiūrėdamas gėlynus ir prisidėjo prie miesto barų klestėjimo. O Djepui maža prekyba svarbi.

– Jūs visada žvitri, kai tik jus matau, ponia Vitral!

– Ne per labiausiai... Reikėtų paleisti autobusą į kapines, Sebastjenai, visoms senoms našlėms, tokioms kaip aš...

Patarėjas nusišypsojo.

– Taaip... Gera mintis. Įtrauksim į programą! O Markui vis dar sekasi Paryžiuje?

– Taip, taip. Vis dar...

Nikolė nejučia nugrimzdo į savo mintis, vėl prisiminė paskutinius Marko žodžius atsakiklyje šį rytą, prieš jai išeinant. Ką atsakyti? Ką kalbėti? Aišku, ji žinojo, kur yra Emili, aišku, atspėjo, kokį nepataisomą dalyką ji nori padaryti. Per visus šiuos metus ji tiek meldėsi, kad taip neatsitiktų. Veltui. Likimo kiaulystė.

Atsitokėjo nuo šaižaus Titi balso. Jis jau keikė *kalvà**.

– Tas Markas... Vis dar vaidina šunytį prieš savo Emili? Dabar net nebegrįžta į Djepą sekmadieniais žaisti regbio su savo komanda... Žinokit, Nikole, nors jis jūsų vaikaitis, tai nedidelis praradimas, jo rankos tarsi kvadratinės. O kvadratinėm rankom nelengva laikyti ovalų kamuolį, ar ne?..

Titi skaniai nusijuokė.

– Užsičiaupk, Titi, – nukirto Sebastjenas.

– Nieko tokio, – nusišypsojo Nikolė.

Ji atsigręžė. Sunkvežimio gale į kartonines dėžes buvo sukrauta šimtai mažų lapelių.

– Vis savo poste, Sebastjenai?

* *Kalva* – sporto rūšis, paplitusi Ispanijoje. Anksčiau tai buvo piemenų žaidimas: akmenėliu, įdėtu į buliaus ragą, reikėjo pataikyti į taikinį.

– Vis dar! Širakas veltui išardė dešinę Asamblėjoje*, pokyčių tebelaukiame, taigi... Net kai turime draugų vyriausybėje!

– Ką vežate?

– Agitacinių lapelių, kad išgelbėtume prekybos uostą... Nori panaikinti linijas į Vakarų Afriką, paskutines, kurių neatnaujino Havras ar Antverpenas. Bananai, ananasai... Suprantate, kas tai. Jei prarandama rinka, uostui šakės, nepiešiu jums to vaizdo... Ateinantį šeštadienį surengsime manifestaciją Ruane prie prefektūros.

Titi kumštelėjo alkūne Nikolei į šoną.

– Ką gi, nors prarasime bananus ir ananasus, išlaikysime žvejybą, teisybė?

Sebastjenas atsiduso. Nikolė supratingai pažvelgė į jį.

– Duok man tų agitacinių lapelių, jei nori... Atvežk į Polė kokią dėžę. Dėl šeštadienio manifestacijos nieko nepažadu, bet per savaitę juos išplatinsiu nešiodama nuo durų prie durų. Mėgstu tai, be to, Djepe dar liko žmonių, kurie mane pažįsta. Net manęs klauso...

Titi vos nepašoko ant sėdynės.

– Teisybė, Nikole! Anuomet man labai patikdavo į jus žiūrėti per televiziją. Man tada buvo penkiolika. Būdavo smagu, kai jūs visą laiką stengdavotės slėpti papus, o juos vis tiek galėdavai matyti!

Susinervinęs Sebastjenas staigiai pasuko vairą.

– Koks tu kvailas, Titi...

– O kodėl? – nustebęs paklausė Titi. – Čia nieko blogo. Nikolė juk nepamanys, kad tokių metų aš ją merginu... Čia tik toks komplimentas. Kad jai būtų malonu.

Nikolė švelniai padėjo delną ant Titi rankos.

– Tu neklysti, Titi. Man tai malonu.

* Artėjant 1986 metų parlamento rinkimams, J. Chiraco „Susivienijimas palaikyti Respubliką“ susijungė su „Sąjunga už Prancūzijos demokratiją“, ir jie iškovojo vietų daugumą Nacionalinėje Asamblėjoje.

Trumpą valandėlę stojo tyla, ir Nikolė vėl nejučiom pagalvojo apie Emili. Nikolė būtų taip norėjusi būti su ja, šalia jos. Ne dėl to, kad pakeistų jos nuomonę, ne, tiesiog būti ten. Nikolė žinojo, kad paskui ji jau nebegalėtų atsikratyti kaltės jausmo. Mirties skonis persekiotų Emili amžinai. Prisiminimai. Sąžinės priekaištai.

Sunkvežimis sustojo.

– Atvažiavome, – pasakė Sebastjenas. – Kapinės. Ar galiu atvežti dėžę proklamacijų šį vakarą?

– Taip, jei nori.

– Tai mums labai pagelbės. Tikrai. Jūs... jūs turėtumėt įsirašyti į mūsų sąrašą...

– Pjeras. Pjeras turėjo tai padaryti. Buvo numatyta. 1983-iaisiais.

Sebastjenas sutrikęs tylėjo.

– Prisimenu, – tarė jis. – Baisus praradimas... Po šimts. Kokia kiaulystė! Iš tikrųjų...

Jis padvejojo:

– O... furgoną „Citroen“ jūs tebeturit?

Nikolė, susitaikiusi su likimu, nusišypsojo:

– Taip. Reikėjo toliau triūsti. Be to, augo Emili ir Markas.

– Geriausios keptos bulvytės Albatros pakrantėje! – sušuko Titi. – Patikėkit manim, Nikole, ateidavau prie furgono ne tik paspoksoti į jūsų krūtis!

Sebastjenas negalėjo susilaikyti nenusikvatojęs. Nikolė taip pat nusišypsojo su nostalgija. Jos mėlynos akys dar žibėjo.

– Furgonas visada sode. Niekas nebeprašo jo perstatyti kitur, kad galėtų žaisti kieme. Ramiausiai lauke rūdija...

Nikolė atidarė dureles.

– Ką gi, palieku jus dirbti!

Titi padėjo jai išlipti. Kelias akimirkas jie lydėjo ją akimis tuščioje automobilių stovėjimo aikštelėje.

Nikolė stumtelėjo geležinius vartelius, vėl pasinėrusi į savo mintis.

Markas ketino paskambinti. Netrukus. Galbūt atvažiuos į Djepą. Ką ji jam pasakytų? Duotų galimybę neįmanomai jų istorijai? Emili ir Markas...

Ji turėjo apsispręsti. Kalbėti ar tylėti. Suvokė, kad reikia nedelsti, priimti sprendimą iki vakaro.

Įėjusi uždarė kapinių vartelius.

Paklaus Pjerą patarimo. Pjeras visada pasirinkdavo teisingus sprendimus.

24

1998 metų spalio 2 diena, 12 val. 32 min.

Kai Markas išėjo iš RER Europos Slėnio stotelėje, Arianos aikštėje, jį pasveikino gležnas saulės spindulėlis. Markas pirmąkart įkėlė koją į naująjį miestą, atidarytą prieš kelis mėnesius. Jį apstulbino plati apskrita aikštė. Tikėjosi rasti naują šiuolaikinį miestą, *high-tech*, Serži arba Evri stiliaus... Jis atsidūrė vidury osmaniškos aikštės, kuri buvo visiškai tokia pat kaip pirmuosiuose Paryžiaus rajonuose, tik jai buvo ne šimtas metų, o mažiau nei šimtas dienų! Nauja senos kopija. Beje, nebloga kopija.

Priešais jį virš namų stogų ir išsikišusių laštakų kilo kranai. *Arlington Business Park*, – skelbė užrašas ant reklamos skydo. Nebaigti stikliniai verslo kvartalo bokštai jau keliomis dešimtimis metrų lenkė ankstesnę sendaikčių aikštę. Markas pasuko galvą: tolumoje, už aplinkkelio, įžiūrėjo disneilendo viršūnes, Miegančiosios gražuolės pilies varpinę, raudonus kasyklų akmenis, *Space Mountain* kupolą...

Siurrealistinis vaizdas!

Šito, be abejonės, ir norėjo urbanistai, pagalvojo Markas.

Prisiminė vieno pokalbio Polė, Nikolės namuose, nuotrupas. Buvo vakaras, keli mėnesiai po televizijos reportažo apie Disnėjaus konsorciumo tvarkomą naują miestą. Reportažas buvo parengtas prekybos centro atidarymo proga. Nikolė barėsi virtuvėje:

– Jau niekaip nesuprantu, kaip galima vesti vaikus į disneilendą ir krauti turtus tai kapitalistinei žiurkei Mikiui! Bet, maža to, dabar jiems duodama žemės, kad jie statytųsi miestus pas mus!

Lili rinko indus nuo stalo. Kaip visada, ji apie tai žinojo daugiau už juos.

– Čia dar viena utopija, močiute. Ar žinai, kad Voltas Disnėjus pats svajojo Floridoje sukurti idealų miestą *Celebration* – be automobilių, be žmonių atskirties, po kupolu, kad būtų galima valdyti klimatą? Bet jis mirė anksčiau, ir jo paveldėtojai iškreipė projektą... Europos Slėnis yra antrasis pasaulyje Disnėjaus pastatytas miestas. Vienintelis Europoje, naujausias Prancūzijoje, su dvidešimt tūkstančių gyventojų...

– Kalbi apie utopiją! – atsikirto Nikolė. – Namai po tris milijonus! Golfas. Privačios mokyklos...

Lili nieko neatsakė. Markas neabejojo, kad ji mielai būtų pateikusi argumentų apie miesto koncepciją, urbanizmą, žaliąsias erdves, architektūros iššūkius, lankstų judėjimo valdymą bendruomenėje. Bet Lili tylėjo kaip visada. Tik nusišypsojo ir paėmė šluostę norėdama padėti Nikolei. Vakare apie tai trumpai šnektelėjo su Marku, ir daugiau nieko. Visi žinojo, kad Karviliai gyvena Kuvrė, viename iš tų gražių kaimelių šalia Marnos slėnio, kurių senas prancūziškas palikimas buvo subtiliai integruotas į amerikietišką Europos Slėnio projektą, ir tai dar labiau išpūtė nekilnojamojo turto kainas. Tradicija ir naujovės.

Markas vis ėjo. Kvartalas buvo skirtas pėstiesiems, šiuo požiūriu nieko negalėjai prikišti. Kuvrė buvo vos už dviejų kilometrų. Jis pasiekė Toskanos aikštę. Nusišypsojo išvydęs skulptūromis papuoštą fontaną, terasas ir tokios pačios spalvos kavines kaip Sienoje. Nors niekada nebuvo nuvykęs į Italiją, bet kaip tik taip įsivaizdavo idealią Florencijos arba Romos aikštę, netgi viduržiemį. Mažai trūko, kad būtų dairęsis Gražuolės ir Elgetos, prie staliuko skanaujančių spagečius. Toliau ėjo sparčiais žings-

niais. Miestas buvo skirtas pėstiesiems, bet jų pasitaikydavo retai. Markas žingsniavo per golfo kvartalą. Čia buvo madingi anglų kotedžai. *Bow-windows*, medis žalias arba raudonas, kalinėta geležis. Markas pasijuto perėjęs visą pašto atvirukų Europą, nors sukorė mažiau nei du kilometrus.

Turtingų žmonių, bet maži klasikinių formų namukai rodė, kad jis artėja prie Kuvrė. Matė įprastas iškabas: merija, mokykla, švenčių salė, biblioteka, Luji Brailio gimtasis namas-muziejus. Ženifė jam buvo davusi Karvilių adresą – Šiltųjų Saulių kelias, akligatvis gyvenvietės pakraštyje, Kuvrė miško vidury. Kuvrė buvo pastatytas Marnos upės vingyje, apsuptas saugomų girių. Kanalas iš Mo į Šaliferą buvo savotiška gyvenvietės riba, brėžianti tiesią liniją ir trumpinanti Marnos tėkmei kelią. Jis teikė dar daugiau vaizdingumo šiam idiliškam rojaus kampeliui už kelių kilometrų nuo sostinės. Ant akmeninės sienelės, kyšančios virš kanalo, sėdėjo trys žvejai. „Lešo užtvanka", – perskaitė Markas rudoje lentelėje. Jis nebeatsilaikė. Vieta jam pasirodė ideali sustoti, atsisėsti ir išsitraukti iš džinsų kišenės tuos penkis lapus, išplėštus iš Gran Diuko sąsiuvinio.

Nedrįso jų skaityti triukšmingame RER, kur nepažįstami žmonės būtų žiūrėję jam per petį.

Tai buvo ne šios istorijos dalis. Tai buvo jo istorija.

Delsė pradėti. Patikrino telefoną. Jokios žinutės iš senelės. Jokios žinutės iš Lili.

Nebeturėjo pasiteisinimų. Išlankstė penkis lapus.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Tą sekmadienį, 1982 metų lapkričio 7 dieną, praleidau Antalijoje, prie Viduržemio jūros, Turkijos Rivjeroje, kur saulėtų dienų per metus būna trys šimtai; svečiavausi pas aukštą Turkijos vidaus reikalų ministerijos pareigūną jo antrojoje reziden-

cijoje; tas savaites, kai bėginėjau jam iš paskos, norėjau dar sykį patikrinti, ar gruodžio 22 dieną Stambulo Atatiurko oro uoste niekas nieko nematė. Niekada nežinai: gal stebėjimo kameros ką nors užfiksavo, gal kas nors atsitiko; oro uostas tuo metu buvo pilnas kariškių, vienas iš jų galėjo ką nors pastebėti, todėl stengiausi perduoti į kareivines trumpą klausimyną, suprantama, visi į mane žiūrėjo kaip į pamišėlį. Tas aukštas nuo karo pavargęs pareigūnas galų gale mane pakvietė savaitgalį, kai pas jį turėjo susirinkti visa turkų nacionalinio saugumo grietinėlė. Šį kartą Nazimo nebuvo, Aila primygtinai pareikalavo, kad jis grįžtų, kiek prisimenu, ji susirgo... Man tai nepatiko, priešingai, aš visą savaitgalį vargau stengdamasis be vertėjo paaiškinti, ko noriu, o kiti nerūpestingai leido laiką saulėje su žmonomis... Jie nebuvo įsitikinę, kad mano prašymai svarbesni. Beje, aš taip pat. Kuo toliau, tuo vis mažiau tikėjau.

Apie nelaimingą įvykį Le Trepore sužinojau po trijų dienų „Askoko“ viešbutyje. Man pranešė Nazimas. Paskui aš daug kalbėjau apie tai su Nikole. Ji man paaiškino visas smulkmenas. Tą 1982 metų lapkričio savaitgalį, kaip ir kasmet, trys susibroliavę Normandijos ir Pikardijos miestai Le Treporas, Ė ir Mer le Benas surengė jūros šventę, savotišką Diunkerko karnavalą, tik daug santūresnį, normandišką. Keptų bulvyčių ir moliuskų į valias, eitynės gatve, plaukiojimas laivu... Pamišę, nežinia iš kur išlindę žmonės... Pjeras ir Nikolė Vitraliai kasmet dalyvaudavo Le Treporo šventėje, bandydavo nukakti ir į kitus Lamanšo uostų, Diunkerko ar Havro, pasirodymus. Praėjus vasarai jiems tie šventiniai savaitgaliai padėdavo sudurti galą su galu. Palikdavo Marką ir Emili kaimynams ir vienai nakčiai išvažiuodavo su H klasės furgonu „Citroen“, nudažytu oranžine ir raudona spalvomis. Jį pastatydavo tinkamoje vietoje, kuo arčiau jūros, atidarydavo prekystalį, reikalui esant užtraukdavo brezentą nuo vėjo ir mažiau nei po valandos imdavo pardavinėti keptas bulvytes, bly-

nus, vaflius ir kitus užkandžius... Paprastai dirbdavo iki vėlyvos nakties... Nepaisant klimato, Šiaurės šventės dažnai baigdavosi auštant. Kad sutaupytų laiko ir pinigų, Pjeras ir Nikolė uždarydavo furgoną, tarp dujinės viryklės ir šaldytuvo pasitiesdavo čiužinį, – kaip tik tenai buvo vietos, – kelias valandas numigdavo, o sekmadienį vėl pradėdavo darbą. Tai buvo spartietiškas užmojis, bet per vieną savaitgalį jie uždirbdavo daugiau nei per dešimt paprastų dienų.

1982 metų lapkričio 7 dieną Pjeras ir Nikolė Vitraliai uždarė furgoną apie trečią valandą ryto. Ir jau nebeatidarė. Apie pavojų pranešė žmogus, vedžiojantis šunį ant Le Treporo molo. Nors taškėsi bangos, buvo galima užuosti dujų kvapą, sklindantį iš furgono. Na, veikiau sieros kvapą, jo dedama į butaną, nes tos bjaurybės gamtinės dujos neturi nei kvapo, nei spalvos. Gaisrininkai kirviu atplėšė užpakalines furgono duris ir rado du kūnus be gyvybės ženklų. Butanas ėmė sklisti mažiausiai prieš penkias valandas uždaroje devynių kvadratinių metrų erdvėje. Pjeras Vitralis nebekvėpavo. Gaisrininkai net nebandė jo gaivinti – mokėjo atpažinti mirties požymius. Nikolė Vitral dar buvo gyva. Ją skubiai nugabeno į Abvilį. Gydytojai tik po penkiolikos valandų pranešė, kad ji išgelbėta, bet plaučiai liko pakenkti iki gyvenimo pabaigos.

Tyrimas neužtruko. Vienas keturių orkaičių dujų vamzdis buvo pradurtas. Nelaimė buvo kvaila ir nuspėjama. Draudikai pateisino savo „gailestingųjų samariečių“ reputaciją: miegoti furgone įsispraudus tarp butano balionėlių ir dar šiltų orkaičių, pasak jų, buvo tikra kvailystė; įranga sena, nors ir turėjo sanitarijos tarnybų leidimą, ekspertai iškniso ir kitų ydų... Trumpai sakant, draudikai lengvai rado pasiteisinimų, kad nereikėtų nieko mokėti Nikolei Vitral.

Jai liko tik furgonas... Reikėjo pakeisti plastikinį vamzdį ir galines duris... Ir užauginti du vaikus.

Galbūt tai mane ir suartino su Vitraliais. Gailestis. Taip, galima šitaip pasakyti. Gailestis. Čia nėra jokios gėdos.

Gailestis. Taip pat įtarimas.

Kai Nazimas man paskambino papasakoti, kas atsitiko Le Trepore, mano pirmoji reakcija buvo netikėti nelaimingo atsitikimo prielaida. Sutinku, likimas kaip vaikiūkščiai per pertrauką kieme – puola silpnuosius. Bet juk yra ribos! Vėlesnėmis savaitėmis susitikau su Karvilių advokatais, kai kurie, ne patys išdidžiausi, šį tą atskleidė. Leonsas de Karvilis prieš antrąjį širdies smūgį savo advokatams pateikė visai techninį klausimą: „O jei sutuoktiniai Vitraliai dingtų – kas atsitiktų? Ar mažoji Lili liktų Vitral ir būtų atiduota į kokią nors šeimą, ar tokiu atveju būtų galima ko nors imtis? Ar esama vilčių, kad mažoji būtų patikėta Karviliams?“

Klausimas buvo ir liguistas, ir keblus. Advokatai atvirai neišsakė vieningos nuomonės, bet bendra mintis buvo tokia: jei Vitraliai dingtų ir jei mažajai Lili būtų mažiau nei dveji metai, galimas naujas teismo nuosprendis. „Paprasta juridinė prielaida, – patikslino jie, – bet būtų galima sužaisti abejone dėl tapatybės ir tuo, kas vaikui naudingiausia... Geriau grąžinti vaiką Karviliams, nei ieškoti kitos šeimos, kuri priimtų mažą našlaitę!“

Aš jums tai perduodu netvarkingai. Darykit su tuo, ką norit.

Jei Matilda de Karvil buvo tokia beprotė, kad pasamdė privatų seklį aštuoniolikai metų, tai jos vyrui, ne tokiam kantriam, tikrai galėjo kilti mintis nusamdyti žudiką. Pradurti dujų vamzdį pradarame furgone nebūtų buvę sunku kokiam žmogeliui be skrupulų. Niekada netikėjau, kad Matilda de Karvil apie tai žinojo, juoba kad galėtų slaptai šito imtis. Jau vien religija nebūtų jai to leidusi. Leonsas de Karvilis, atvirkščiai, galėjo tai padaryti. Po dvidešimt trijų dienų jį pakirto antras širdies smūgis. Čia galima įžvelgti priežasties ir pasekmės ryšį. Nikolė Vitral liko gyva. Galbūt jo sąžinę slegia Pjero Vitralio mirtis. Mirtis dėl nieko. Liza Roza galutinai žuvo...

Štai dabar jūs žinote tiek, kiek ir aš. Leonsas de Karvilis, tapęs daržove, visada saugos savo paslaptį.

Ar ši prielaida jam nepakenks?

Prakeiktas klausimas!

1998 metų spalio 2 diena, 12 val. 40 min.

Markas žiūrėjo, kaip blausi rudens saulė vėl leidosi apsupama gerai sutelkto debesų pulko.

Prielaida...

Nelaimingo įvykio metu jam buvo tik ketveri, Markas beveik nieko neprisiminė, tik begalinį suaugusiųjų liūdesį aplinkui; o jis teturėjo tik vieną tikslą, tik vieną refleksą – saugoti Lili, stipriai spausti jai ranką, jos neapleisti, jos nepalikti.

Močiutė jam niekada smulkiai apie tai nepasakojo. Jis suprato. Apie tokius dalykus antrąkart nepasakojama. Gran Diuko apžvalga buvo daug aiškesnė nei tos informacijos nuotrupos, kurias jis galėjo surankioti bėgant metams.

Markas stebėjo sėdinčius priešais jį žvejus, jie buvo jaunyvi, nejudrūs, veik užmigę. Dėl ko jie valandų valandas laukia žuvies, nors ji niekad nekimba? Galbūt šiame rojaus kampelyje jie tiesiog laukia pasaulio pabaigos.

Prielaida...

Rojaus kampelis, kuriame gyvena velnias?

Markas stengėsi išjudinti giliausius savo prisiminimus. Jis tiksliai negalėjo suvokti, kodėl Gran Diuko pasakojimas sukėlė pavojaus nuojautą. Trikdanti smulkmena, neįtikėtina.

Kažkas čia nesiklijavo!

Markas pamėgino dar labiau susikaupti, bet tolyn labyn suprato, kad ši smulkmena įrašyta mechaninėje atmintyje, kažkas, ką jis išmoko atmintinai, ką jis žinojo, bet tai išplauks tik tada, kai jis sučiups siūlo galą, ras atspirties tašką, žodį.

Jis vėl pasirausė atmintyje, bet nesėkmingai. Buvo įsitikinęs, kad ta smulkmena gražiai padėta jo kambaryje, tarp jo daiktų Pošolio gatvėje Polė kvartale, Djepe. Kad ieškodamas ją suras.

Ar tai skubu? Ką tai turi bendra su visa kita? Didžiąja Lili kelione be atgalinio bilieto.

Iki Djepo tik dvi valandos kelio traukiniu... Jam taip pat reikia pasikalbėti su Nikole.

Tai palauks.

Drebančia ranka pervertė išplėštą lapą ir ėmė skaityti paskutinį puslapį.

25

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Praėjus mėnesiui po tragedijos Le Trepore, Nikolė Vitral jau aptarnavo naujus klientus savo riedančioje keptų bulvyčių parduotuvėje. Ji neturėjo pasirinkimo. Daugeliui atrodė keista, net liguista, kad ji toliau dirba šitame karste ant ratų, valcuotos skardos ir dujų spąstuose, kur žuvo jos vyras, amžinai užmigęs ant šių grindų, kurias ji toliau visą dieną trypia.

Nikolė šypsodama atsakydavo:

– Juk toliau gyvename namuose, kur užgeso mūsų artimieji. Miegame tose pačiose lovose, valgome iš tų pačių lėkščių, iš kurių jie valgė, geriame iš tų pačių taurių, iš kurių jie gėrė... Daiktai niekuo dėti. Furgonas toks pat kaip kiti daiktai.

Po daugelio metų aš supratau, kad širdies gilumoje Nikolė mėgo šį darbą, mėgo aptarnauti klientus H klasės automobilyje „Citroen" Djepo pajūrio prospekte, kaip ji darė metų metais su Pjeru, nors kepinamo aliejaus dūmai ir kvapų maišalienė uždaroje erdvėje jai vis labiau žalojo plaučius, kėlė nesibaigiantį kosulį. Pjeras užmigo šiame furgone, iš tikrųjų jis iš jo niekur neišėjo, ir Nikolė, likusi viena, jautėsi ne tokia vieniša savo parduotuvėlėje ant ratų nei kur kitur. Galbūt išskyrus Žanvalio kapines.

Maždaug tuo laiku, apie 1983 metų vidurį, aš ir suartėjau su Nikole, su jos vaikaičiais. Pirmąkart su ja susitikau balandį, ryte. Markas buvo mokykloje, o Lili miegojo.

Nikolė man užstojo duris. Aš nedrąsiai pradėjau:

– Krediulis Gran Diukas. Privatus detektyvas. Aš... aš atlieku tyrimą dėl...

– Žinau, kas jūs esat, pone Gran Diukai, ne vienas mėnuo čia šniukštinėjate... Žinot, naujienos greitai sklinda...

– Hm... Ką gi... Bent jau sutaupysime laiką... Matilda de Karvil mane pasamdė, kad pradėčiau visą tyrimą, visą lėktuvo sudužimo Baisiajame kalne bylą nuo nulio...

– Tikiuosi, kad ji jums už tai gerai moka...

– Nėra ko skųstis, gana padoriai...

– Kiek?

Nikolės Vitral vokai virpėjo. Ji žaidė katę ir pelę su manim. Kam meluoti?

– Šimtą tūkstančių frankų. Per metus.

– Galėjote gauti daugiau, daug daugiau...

Nikolė Vitral vilkėjo gana ploną pilkai melsvą megztinį su labai gilia iškirpte. V formos apykaklė leidosi į krūtis. Buvau baisiai sutrikęs. Ji kalbėjo toliau nė nekrustelėdama:

– Ko tikitės iš manęs?

– Galimybės prieiti prie Lili, ją stebėti, su ja kalbėti. Žiūrėti, kaip ji auga... Nieko daugiau...

Jutau, kad derybos bus ilgos. Nežinojau, kur dėti akis: žiūrėti į krūtų spindesį ar žemiau. Nikolė Vitral truktelėjo megztinį aukštyn.

– Matot, aš neturiu ko slėpti. Priešingai, nei tikriausiai manot, man taip pat rūpi sužinoti tiesą... Ar ką nors radot?

Dvejojau. Ar atgaunu pranašumą? Neilgam, megztinis vėl nusmuko.

– Sekiau daugeliu pėdsakų, dauguma atvedė į akligatvį, bet atskleidžiau ir kelias jaudinančias smulkmenas...

Rodėsi, Nikolė Vitral abejoja. Apmetė akimis Pošolio gatvę.

– Ar Matilda de Karvil jus privertė pasirašyti kokį popierių, kad saugosite paslaptis? Kad rezultatai būtų pranešti išimtinai tik jai?

– Nieko panašaus. Ji man moka tik už tai, kad rasčiau įrodymą.

– Įrodymą? Nieko daugiau? Aš neturiu lėšų mokėti, bet... Matilda de Karvil moka būti dosni už du.

Ji nusišypsojo ir vėl timptelėjo aukštyn megztinį.

– Sauso niekas neklauso? Užeikite, išgersime kavos, jūs man visa tai papasakosite, kol Lili pabus.

Nikolė Vitral man parodė pasitikėjimą. Supraskit, kodėl!

Suvokiau, kad žaidžiu pavojingą žaidimą: jei kada nors ką nors atskleisčiau, mano padėtis tarp abiejų našlių, arba beveik našlių, nebūtų lengva, net jeigu įstengčiau likti nešališkas... O to nešališkumo buvo vis mažiau! Tarp Vitralių šeimos paprastumo ir Karvilių paniekos skirtumas akivaizdus. Leonsui de Karviliui vietoj raumenų buvo vanduo, Malvinai vietoj smegenų garai, o Matildai vietoj širdies – ledas. Aš buvau jų samdinys, atsidavęs šuo, tačiau prielankumą neginčijamai jaučiau Vitraliams.

Markas ir Lili buvo žavūs vaikučiai. Įpratau lankytis pas juos dažnai, bent jau per kiekvieną Lili gimtadienį. Kartais nuvažiuodavau į Djepą su Nazimu. Jo vešlūs ūsai juos baugino, o aš ypač žavėjausi Nikole, jos energija, humoru, užsispyrimu pačiai auginti Marką ir Lili. Ji gerai laikėsi, neėmė nė santimo iš Lili santaupų banko sąskaitoje, į kurią Matilda de Karvil buvo pervedusi didelę pinigų sumą.

Nikolė buvo ryžtinga ir ištikima. Neįtikima moteriškaitė. Taip bėgo mėnesiai, metai.

Aš taip pat buvau ištikimas savo kelionėms. Laikas apie tai pakalbėti. Tai svarbu. Jūs dar nenumanot, kaip. Kiekvienais metais apie gruodžio 22 dieną grįždavau į Baisųjį kalną. Nakvodavau netoliese, Klerbjefe, Du upės pakrantėje, ir leisdavau laiką kalno viršuje, pačioje lėktuvo sudužimo vietoje. Kasmet ten praleisdavau mažiausiai keletą valandų, vaikščiodavau, galvodavau, vėl skaitydavau, ką buvau užsirašęs.

Tarsi ta vieta būtų galiausiai turėjusi man atskleisti savo paslaptį...

Ten važiuodavau visada vienas, be Nazimo.

Pažinojau kiekvieną keliuką, kiekvieną akmenį, kiekvieną eglę. Jaučiau, kad reikia prisijaukinti šį laukinio kalno šlaitą, reikia rasti laiko jį išklausyti atsiejus nuo traumos. Kaip ir Vitralius.

Be abejonės, nepatikėsit manimi. Bet tai įvyko! Kalnas man parodė pasitikėjimą. Po trejų metų. Po trijų kelionių 1986 metų gruodį. Kalnas man atskleidė savo paslaptį, kuri, žvelgiant iš tolėliau, yra labiausiai jaudinanti per visus aštuoniolika tyrimo metų.

Tą 1986 metų gruodžio 22 dieną, pavakary, mane kalno viršūnėje užklupo staigi ir smarki audra. Norėdamas nusileisti žemyn, būčiau turėjęs mažiausiai dvi valandas žingsniuoti pliaupiant lietui ir švysčiojant žaibams. Ėmiau ieškoti, gal atsitiktinai rasiu kokią nors vietą prisiglausti. Medžiai, atsodinti nelaimės vietoje, negalėjo manęs apsaugoti.

Kokį kilometrą ar du ėjau aklai. Kol kaktomuša susidūriau su netikėčiausia užuoglauda. Buvau permirkęs. Iš pradžių pamaniau, kad tai sapnas, savotiška haliucinacija. Toliau šlepsėjau pirmyn per purvą, o vaizdas prieš mane darėsi vis aiškesnis, tikresnis.

Nebepaisiau lietaus, kuris pylė kaip iš kibiro. Širdis daužėsi it pašėlusi. Paklaikęs prisiartinau prie...

Markas iš apmaudo nusikeikė.

Išplėštas lapas baigėsi šia eilute.

Paklaikęs prisiartinau prie...

Susinervinęs jis paspyrė žvyrą sau po kojom. Žvejai nustebę pakėlė galvas ir smerkiamai sužiuro. Sakinio tęsinys buvo kitame sąsiuvinio lape, valanda kelio greituoju traukiniu, Liono stoties saugojimo kameroje, kurios kodą žinojo jis vienas.

Markas susigrūdo lapus į kišenę pykdamas pats ant savęs, pykdamas ant įmantraus Gran Diuko stiliaus: ar detektyvas negalėjo surašyti visko paprastai, o ne klastingai mėgautis pasakodamas apie savo tyrimą ir tam pasakojimui suteikdamas detektyvinio romano formą?..

Jis perėjo per kanalą tilteliu. Kuvrė gatvės buvo tykios. Šis žavingas kaimas *Disney City* šešėlyje atrodė šiek tiek dirbtinis, lyg irgi pastatytas iš papjė mašė. Dekoracija. Šiltųjų Saulių kelias buvo pirma gatvė po dešinei einant į kaimą. Iš tikrųjų net ne gatvė, o tamsus kelias, neriantis į mišką. Markas nepasitikėdamas žingsniavo į priekį. Kas iš esmės buvo Karviliai? Likimo aukos kaip jis? Tikroji Lili šeima, kaip jis tikėjosi? Bet ir jo senelio nužudymo užsakovai?

Priešai? Sąjungininkai? Viena ir kita sykiu?

Markas stengėsi kvėpuoti lėtai.

Jam nedera dvejoti. Kiekvieną akimirką jį galėjo užklupti agorafobijos priepuolis, nesvarbu kur, gal ir čia, šioje tyloje, šioje žalumoje...

Akligatvyje stovėjo keli prabangūs automobiliai. „Mercedes“, „Saab“, „Audi“. Dideli, su daug cilindrų, išskyrus mažiausią modelį. „Rover Mini“. Mėlynos spalvos. Markas sustingo, tarsi staiga pajutęs pavojų.

Tą automobilį jis neseniai buvo matęs!

Kur?

Nesunku prisiminti, nes beveik visą dieną praleido po žeme, metro. Iškišęs nosį laukan buvo vienintelį kartą – čia, Kuvrė, ir...

Pas Gran Diuką!

Jo petį palietė kažkieno ranka.

Metalinis vamzdis dūrė į strėnas. Šaunamasis ginklas, be jokios abejonės.

Šaižus balsas dar labiau sustiprino tos akimirkos siaubą:

– Ko nors ieškai, niekše?

26

1998 metų spalio 2 diena, 12 val. 50 min.

Keista, Markas nepajuto jokio priepuolio požymio. Nei dusulio, nei traukulių. Tiesiog pulsas pasidarė dažnesnis.

Nepanikuoti.

Atsigręžti.

Šiltųjų Saulių kelias buvo beviltiškai tuščias. Ant šviesiai pilko žvyro judėjo aukšti medžių šešėliai. Markas iš lėto apsisuko ir pabrėžtinai iškėlė rankas rodydamas, kad tikrai neketina priešintis.

– Nevaidink gudručio, Vitrali.

Markas prisimerkė. Priešais jį stovėjo mergiūkštė – kokio pusantro metro ūgio, sverianti daugiausia keturiasdešimt kilogramų, apsirengusi taip, lyg būtų iš mergaičių pensionato... Tik mergiūkštės veidas atrodė kaip trisdešimtmetės.

Malvina de Karvil!

Markas niekad nematė nei jos, nei jos nuotraukos, bet čia galėjo būti tik ji. Buvo nusitaikiusi į jį, godžiai nusitvėrusi revolverį, su keistu įniršiu akyse. Marko smegenys stengėsi visu greičiu rikiuoti šios dienos įvykius. Vadinasi, mėlynas „Rover Mini", už poros metrų stovintis Šiltųjų Saulių kelyje, o prieš valandą stovėjęs Putpelių Kalvos gatvėje, yra Malvinos de Karvil automobilis. Prieš kelias valandas ši mergina buvo pas Gran Diuką... Su revolveriu.

Ji nušovė Krediulį Gran Diuką. Dabar jo eilė.

Malvina žiūrėjo į jį, tyrinėjo nuo galvos iki kojų.

– Ko čia atsliūkinai, Vitrali?

Malvinos tonas skambėjo juokingai, kaip spigus nepavojingo gauruoto šuniuko amsėjimas, aidintis už namo tvoros. Markas neturėjo tuo pasikliauti, jis tai suprato. Ši mergina galėjo padaryti bet ką, kvatodama net paleisti kulką į tarpuakį. Tačiau, nepaisydamas sveiko proto, Markas neįstengė rimtai žiūrėti į šią senamadišką moterytę. Keista, jis vis dar nejautė nė menkiausio agorafobijos požymio: nei išgąsčio, nei panikos.

– Nejudėk, Vitrali. Nejudėk, sakau!

Markas žingtelėjo pusmetrį į priekį nenuleisdamas rankų, nusišypsojo.

– Liaukis į mane taip spoksojęs! – sušuko atsitraukdama Malvina. – Nedarai man įspūdžio, kad ir kaip pūstumeisi. Aš viską žinau apie tave. Net žinau, kad guli su savo seseria... Ar nevimdo bučiuojant seserį?

Markas ir vėl negalėjo sulaikyti šypsenos. Šie įžeidimai Malvinos lūposе skambėjo dirbtinai, kaip gatvės vaikėzų keiksmai Djepo centre, tie žodžiai nutekėdavo nuo jo it nuo žąsies vanduo, nes buvo per riebūs aštuonmečiams ir nepaslėpdavo sunkiai įveikto drovumo.

– Jei laikyčiausi tavo požiūrio, gulėčiau veikiau su tavąja...

Malviną apstulbino jo atkirtis. Jos protas, rodės, veikia kaip kompiuteris, kuriam trūksta gyvos atminties. Pagaliau ji rado atsaką:

– Tavo tiesa, tu bučiuoji mano seserį, nes ji per graži, per graži, kad būtų kokia purvina Vitral. Bet dabar, kai Lizai Rozai sukako aštuoniolika, jai nebeilgai reikės tokio utėliaus kaip tu...

Malvinos įžeidinėjimai ir toliau skrido pro šalį nepaliesdami Marko. Per daug karikatūriški, be abejo. Netikroviški. Jis neturėjo noro net gintis, sakyti, kad ne, nesibučiuoja su Lili. Markas ėmė žingsniuoti alėja nebesirūpindamas Malvina, neleisdamas parodyti jokios dvejonės. Mergina tvirčiau nutaikė į jį mauzerį.

– Nejudėk, sakau tau!

Markas neatsigręždamas ėjo toliau.

– Apgailestauju, aš čia atvykau ne dėl tavęs. Turiu pamatyti tavo močiutę. Atleisk man. Čia tas namas, „Rožynas“?

– Dar žingsnis, ir aš tave nukepsiu. Supratai?

Markas, tarsi neišgirdęs, neatsigręžė. Ar jo pasirinkimas geras? Ar jis gali pasitikėti savo instinktu, tuo, kad nejaučia jokių priepuolio požymių? Ar jo, kaip ir Gran Diuko, nenušaus ta beprotė? Kulka į širdį. Strėnas pradėjo berti prakaito lašai. Jis stabtelėjo prie plačių „Rožyno“ vartų.

– Ką čia veiki? Sakiau, kad tave nukepsiu!

Malvina it susijaudinusi mergiūkštė nubidzeno skveru ir sustojo priešais Marką nenuleisdama nuo jo mauzerio. Dar sykį atidžiai apžiūrėjo vaikiną nuo galvos iki kojų.

– Tu ko nors ieškai? – paklausė Markas, stengdamasis suteikti savo balsui pašaipos.

– Atvažiavai čia be kuprinės? Ką, nieko neslepi? Kad ir po striuke?

– Nori, kad čia prieš tave išsirengčiau? Taip?

– Laikyk rankas iškėlęs, tau sakau!

– Nori pati mane išrengti? Apieškoti mane savo mažomis rankutėmis?

Malvina dvejojo. Markas svarstė, ar nenuėjo per toli. Atrodė, kad merginai nebeišlaikys nervai, jos pirštas buvo sustingęs ant mauzerio gaiduko; smilių puošė sidabrinis žiedas su nuostabiu perregimu kaštono spalvos akmeniu, tokios spalvos kaip jos akys, be to, švytintis. Malvina toliau tyrinėjo jo kūną. Be jokios abejonės, ieškojo Gran Diuko sąsiuvinio, gerai, kad jam kilo mintis imtis atsargumo priemonių.

Jis prisivertė įvaryti vinį:

– Apgailestauju, Malvina, man labiau patinka tavo sesuo.

Nelaukdamas Malvinos reakcijos žengė į priekį ir drebančiu pirštu paspaudė telefonspynę. Nebegalėjo stebėti, ką už jo nugaros veikia ta pamišėlė.

– Niekše, aš tave tuoj...

Malviną nutraukė iš telefonspynės pasigirdęs moters balsas:

– Kas ten?

– Markas Vitralis. Atvažiavau pasikalbėti su Matilda de Karvil.

– Įeikit.

Vartai atsidarė. Malvina dvejojo, dabar jai ginklas lyg ir trukdė. Ji nusitaikė juo į Marką.

– Supratai? Na, ko lauki? Eik, tau pasakyta!

Markas iš Gran Diuko užrašų žinojo, kad įžengs į prabangią valdą, vieną iš pačių prašmatniausių šiame turtuolių kvartale, bet vis dėlto jį apstulbino didžiulis medžių prisodintas parkas, augalų rūšių įvairovė, net rudenį žydintys gėlynai, nepriekaištingai apkarpyti rožių krūmai. Kokį plotą galėjo užimti ši valda? Dešimt tūkstančių kvadratinių metrų? Penkiolika tūkstančių? Jis žengė rausvu smulkiu žvyru nubarstyta alėja, vis dar lydimas pusantro metro ūgio asmens sargybinio.

– Išsižiojai iš nuostabos, ar ne, Vitrali, pamatęs šį žemės sklypą! „Rožynas“! Didžiausias parkas Kuvrė. Iš trečio aukšto atsiveria visas Marnos vingio vaizdas. Ar suvoki, Vitrali, kad jūs visa tai atėmėt iš Lizos Rozos?

Markas užgniaužė norą trenkti šiai bjaurybei antausį. Aklai svaidydama savo užnuodytas strėles, ji galiausiai kelias pataikė į taikinį. Markas nejučia palygino „Rožyno“ parką su savo sodeliu Pošolio gatvėje. Penki metrai ilgio ir trys pločio. Pastačius furgoną, sodelio išvis nelikdavo. Parko tolumoje, prie šiltnamio, nustraksėjo voveraitė, baimingai dėbčiodama į lankytojus.

– Dabar, kai supratai, tikiuosi, kad tave bent jau graužia sąžinė!

Graužia sąžinė?

Marko ausyse tebeskambėjo Lili juokas. Linksmi šūksniai, kai tik Nikolė išvairuodavo furgoną uždarbiauti į Djepo pajūrio prospektą, o vaikai bėgdavo į sodelį žaisti klasių arba teniso. Matuojant jų vaikiškomis akimis, tas sodelis buvo erdvesnis už bet kokį „Rožyną“.

Trys laipteliai. Malvina, nenuleisdama ginklo, žengė pirma ir atidarė sunkias medines duris.

Markas nusekė jai iš paskos.

Gal jis beprotis, kad eina čia savo noru? Jis veikė vienas. Niekas nežino apie jo vizitą. Malvina jam parodė platų koridorių, juodu vėl užkopė trimis laipteliais. Ant koridoriaus sienų buvo iškabinti laukų peizažai; ant kalinėtos geležies vagių kabėjo kailiniai apsiaustai. Ovalus veidrodis gale dar labiau ilgino koridorių.

Mauzerio vamzdis bakstelėjo į pirmąsias duris po dešinei, sunkias raudonais reljefiniais raštais puoštas duris. Juodu įėjo.

Markas išvydo didelę svetainę. Kanapos, spintos ir dauguma kitų baldų buvo apdangstyti baltomis paklodėmis, aišku, skirtomis juos apsaugoti nuo dulkių, kai nelaukiama svečių. Prieš Marko akis per visą sieną driekėsi knygų lentynos. Priešingame svetainės kampe stovėjo baltas lakuotas rojalis. „Petrof", viena iš pačių prašmatniausių markių, Markas išmanė kainas.

Matilda de Karvil stovėjo priešais. Tiesi, aukšta, sustingusi, vienintelis jos papuošalas buvo kryželis ant kaklo, suknelės apačioje buvo matyti kelios nederančios purvo dėmės. Šalia snaudė Leonsas de Karvilis. Abejingas. Pledas ant kelių, keli pageltę lapai tarp rankų. Juodoji našlė ir paralitikas – scena, verta blogo siaubo filmo.

Matilda de Karvil nesujudėjo. Tik keistai jam nusišypsojo.

– Markai Vitrali, koks netikėtas vizitas... Jei būčiau maniusi, kad jūs čia vieną dieną ateisite...

– Aš ir pats toli gražu apie tai negalvojau...

Šypsena pasidarė dar truputį platesnė. Malvina atsitolino, nuėjusi atsistojo prie rojalio.

– Padėk savo ginklą, Malvina.

– Bet, močiute...

Matildos de Karvil žvilgsnis rodė, kad nepakęs jokių „bet". Malvina demonstratyviai padėjo ginklą ant rojalio. Ji aiškiai laukė vieno: vėl jį pasičiupti ir pasinaudoti.

O Markas negalėjo atitraukti akių nuo rojalio. Rojalis būtinai turėjo stovėti pas Karvilius. Net jei nebūtų čia atsilankęs, būtų atspėjęs. Tai buvo pasaulio tvarkos dalis. Nė vienas Vitralių šeimos narys neturėjo melomano sielos. Nei tėvai, nei seneliai gyvenime

nebuvo priėję prie muzikos instrumento. Polė kvartale net plokštelių pasitaikydavo retai. O Lili kaip pakerėta nuo pirmųjų mėnesių, praleistų Pošolio gatvėje, buvo pavergta garsų, įvairių garsų; darželyje ją žavėjo muzikiniai žaislai; nuo ketverių metų ją užrašė į muzikos mokyklą – tai buvo savaime suprantama ir beveik nieko nekainavo; jos muzikos mokytojas nesiliovė Lili žarstyti pagyrų, Markas didžiuodamasis tai prisiminė.

– Puikus, ar ne? – tarė Matilda de Karvil. – Autentiškas. Užsakytas mano senelio 1934 metais. Jūs mane stebinate, Markai. Domitės instrumentu?

Markas, paskendęs savo mintyse, neatsakė. Kai Lili sukako aštuoneri, muzikos mokytojai pradėjo primygtinai raginti. Lili buvo viena iš geriausių mokinių, labiausiai užsidegusi. Jai patiko groti visais instrumentais, bet ypač skambinti pianinu. Ji turėjo daugiau groti, ne tik tas kelias valandas per pamokas, kasdien namuose reikėjo skambinti gamas. Argumentą, kad trūksta vietos, Djepo mokytojai greitai atrėmė – gaminama puikių pianinų, beveik plokščių, kurie telpa bute. Liko kainos klausimas. Paprasčiausias padorus pianinas, net pirmas pasitaikęs, kainavo tiek, kiek Nikolė uždirbdavo per kelis mėnesius. Nebuvo ko nė galvoti. Lili neprotestavo, kai Nikolė jai paaiškino, kad tai daugiau, nei jie išgali...

Markas krūptelėjo išgirdęs keistą girgždesį. Už jo nugaros Malvina braukė mauzeriu per rojalio „Petrof“ medį.

– Prašom padėti tą ginklą, Malvina! – ramiu balsu paliepė Matilda de Karvil. – Aš taip pat, Markai, skambinau... Bent jau kai buvau jauna. Beje, gana nekaip. Mano sūnus Aleksandras buvo daug gabesnis nei aš... Bet, manau, jūs atėjote čia kalbėti ne apie klasikinę muziką...

Nė vienas Matildos de Karvil žodis nebuvo ištartas šiaip sau, Markas tai suprato.

– Jūsų tiesa... – pradėjo jis. – Eisiu tiesiai prie reikalo. Atėjau su jumis pakalbėti apie Krediulio Gran Diuko tyrimą. Neketinu nieko nuo jūsų slėpti, jis man patikėjo savo sąsiuvinį, visus už-

rašus per aštuoniolika metų. Tiesa, jis juos patikėjo... – Markas sudvejojo, bet tuoj pat ėmė kalbėti toliau: – Jis juos patikėjo Lili, o ji šį rytą primygtinai paprašė, kad perskaityčiau ir aš.

– Bet jūs atėjote tuščiomis rankomis! – nutraukė Matilda de Karvil. – Jūs atsargus, Markai. Nepasitikite. Be reikalo. Dėl sąsiuvinio – aš niekada nereikalavau, kad Krediulis Gran Diukas man rodytų ypatingą, išskirtinį dėmesį. Galų gale puiku, kad Lili žino. Geriau abejonės nei klaidingi įsitikinimai. Aš pati manau gana tiksliai žinanti to sąsiuvinio turinį. Gran Diukas buvo sąžiningas tarnautojas.

Markas stebėjo iškreiptą Malvinos veidą, atsispindintį lakuotame rojalio paviršiuje. Paskui su dirbtine nuostaba tarė:

– Buvo?

Matilda, neslėpdama pašaipos, atsakė:

– Taip, buvo. Gran Diukas man tarnavo aštuoniolika metų. Bet jau trys dienos yra laisvas...

Markas supyko. Žvelgdama iš aukšto, Matilda de Karvil ketina juo manipuliuoti! Aišku, ji žino apie Gran Diuko mirtį. Juk nužudė jos dukraitė. Gal net jos liepimu... Marko rankos nejučia suvirpo. Ką jis čia veikia? Stovi tarp šios paniurėlės raganos ir tos beprotės, kuri tik ir laukia įsakymo jį nužudyti. Ką jau kalbėti apie nejudrų senį vežimėlyje. Košmariškas reginys. Ar jis galėjo tikėtis nesusimauti, kai viskas jau išblėsę per šitiek metų?

Markas žengė kelis žingsnius į priekį, tarsi norėdamas atgauti pasitikėjimą savimi. Malvinos pirštai sugniaužė mauzerį. Jis neturėjo pasirinkimo, neturėjo ko prarasti, reikėjo pulti be atodairos.

– Gerai. Baikime visą šį cirką. Žaisiu atviromis kortomis! Jau aštuoniolika metų mūsų šeimos laikėsi įsitvėrusios savo įsitikinimų. Karviliai teigia, kad išgyveno Liza Roza, Vitraliai tikina, kad Emili. Taip pasakė ir teisėjas.

Markas sunkiai alsavo ieškodamas tinkamų žodžių.

– Ponia de Karvil, visus šiuos metus aš augau kartu su Lili ir įsitikinau pats.

Markas vėl sudvejojo, paskui kalbėjo toliau:

– Ponia de Karvil, Lili nėra mano sesuo! Ar girdite, ką sakau? Mudviejų nesieja joks kraujo ryšys... Tą nelaimingą naktį išgyveno Liza Roza.

Pasigirdo duslus krebždesys, mauzeris lėtai slydo rojalio paviršiumi. Malvinos akys spindėjo iš nuostabos, susižavėjimo, tarsi staiga Markas būtų tapęs sąjungininku. Šnipas, kuris pakėlė kaukę ir atskleidė savo tapatybę.

Vienas iš jų!

Tačiau Matilda de Karvil nė nekrustelėjo, ji ilgai tylėjo, paskui tarė:

– Malvina, važiuokite su seneliu pasivaikščioti į parką.

– Bet, močiute...

Merginai į akis pašoko ašaros.

– Daryk, ką sakau, Malvina. Paimk Leonsą ir pavežiok po parką.

– Bet...

Šį kartą Malvina nebesulaikė ašarų. Išėjo stumdama vežimėlį, kuriame tebemiegojo nejudrus jos senelis.

27

1998 metų spalio 2 diena, 12 val. 55 min.

Lili pavojingai suposi. Ši baro kėdutė laibomis kojomis atrodė specialiai sumanyta tam, kad susverdėtų, kai ant jos sėdintis žmogus norėdavo išgerti taurelę viršaus.

Ilgai netruks, pagalvojo Lili.

Ta siūbuojanti kėdutė – vertas užpatentuoti triukas.

Ji pakėlė taurelę džino prie lūpų. Džinas jos nebedegino. Ji nieko nebejuto, vien kėdutės supimąsi.

Šiame „Baramundi“ bare Lapo gatvėje ji buvo vienintelė moteris. Tai toks baras, į kurį moteris neina viena net dieną, o jei ateina, tai su tam tikru tikslu. Baro lankytojai veltui dėjosi nesidomį ja, – toliau gėrė alų, tuštino baltojo aligoto vyno taures, triukšmingai gramdė žaidimų „Prancūzė“ langelius, stebeilijo per televiziją kartojamas sporto žinias... – ji jautė įkyrius jų žvilgsnius ant savo nuogų šlaunų, sukryžiuotų kojų, jų akys kilo jos nugara iki pakaušio...

Užmiršti...

Lili vienu mauku ištuštino džino taurelę ir pasisuko į padavėją, ramų žmogelį su žilų garbanotų plaukų kuokštu viršugalvyje.

– Ko dar turite man pasiūlyti?

Jau ragavo rusiškos degtinės ir tekilos. Šią akimirką jai atrodė mielesnė rusiška degtinė. Tai buvo jos pirmosios pamokos, nes iki aštuoniolikos metų nebuvo gurkštelėjusi nė lašo alkoholio. Prieš tris dienas tik taurę šampano. Norėjo pasivyti prarastą laiką.

– Manau, viskas susitvarkys, panele. Jau nemažai išgėrėte, ar ne?

Ko tas plikis su juokinga sruoga iš jos nori, negi nesupranta, kad ji jau trys dienos pilnametė? Lili ketino jam pakišti po nosimi tapatybės kortelę, bet tas kvailys padavėjas atsuko nugarą net į ją nepažvelgęs.

Vyras pilku kostiumu ir atsileidusiu kaklaraiščiu sėdėjo už poros žingsnių palinkęs prie taurės, kurios dugne matėsi rudas skystis. Jis vienintelis nebuvo jos išrengęs žvilgsniu. Lili palinko prie jo laikydamasi už baro stalo, kad nenukristų nuo šleivos kėdutės.

– O ką jūs geriat?

Kaklaraištis kilstelėjo.

– Klasiką. Škotišką...

– Aš irgi šito noriu! Padavėjau, aš noriu šito!

Padavėjas, vis toks pat ramus, suraukė dešinį antakį.

– Jūs tuo tikra, panele?

– Tegu, Žanai Šarli, – tarė kaklaraištis, – tebus mano sąskaita.

Žanas Šarlis vėl suraukė antakį, šį kartą kairįjį. Žmogus tikriausiai kaip reikiant treniravosi.

– Tada paskutinę. Nenoriu nemalonumų...

Su kur kas geriau įvaldyta pusiausvyra škotiško viskio gėrėjas, nenulipdamas nuo savo laktos, prisiglaudė prie Lili. Toli gražu ne norėdamas ją paguosti; priešingai, tas bangų nešamas žmogelis tikriausiai laikėsi vien šnekėdamas su tais, kurie patyrė laivo sudužimą, pasakojo istorijas apie audras, išsigelbėjimą, butelius jūroje...

– O jūs? Kaip jūs čia atsidūrėt? Panele...

– Laumžirge. Panele Laumžirge!

Atrodė, kad vyriškis tik dabar pradeda suvokti, kad jo užkalbintos merginos kūnas kaip ilgakojės manekenės ir kad visas baras stebi jų išsidirbinėjimus kaip teatre.

– Gražu... taip... Laumžirgė. O aš Rišaras... Koležo dėstytojas Bualdjė, iš dvidešimto, taigi jūs nuspėjate, kad...

Lili pastūmė jį ranka siekdama škotiško viskio taurelės. Suvilgė lūpas ir išsiviepė. Iš tikrųjų, niekas neprilygo rusiškai degtinei! Rišaras suprato, kad jai nusispjaut į jo akademinius rūpesčius, ir pakeitė temą:

– Tokia graži mergina kaip jūs... Neatrodot profesionalė. Kaip šitaip galima? Kodėl jūs čia? Juk esat tokia graži.

Lili palenkė kėdutę Rišaro link, bet ji per stebuklą atsilaikė.

– Eikš čia, tu.

Staiga Lili čiupo jį už kaklaraiščio, prilenkė jo galvą ir prikišusi lūpas jam prie ausies tarė:

– Pasakysiu tau, kaklaraišti. Iš tiesų aš nesu graži. Tik taip persirengiau.

Rišaras nutaisė nustebusį veidą.

– Ką?

– Mano kojos... Mano krūtys... Mano lūpos... Mano oda... Visa, į ką jie spokso, nori paliesti gatvėje, visur... Na, tai netikra, lateksas, kostiumas, kurį apsivelka narai.

– Tu... tu?

– Aš tau nemeluoju. Visi mano, kad aš graži, bet iš tikrųjų viduje aš pabaisa!

– Tu...

– Nesupranti, ar ką? Aš tau aiškinu, kad esu lyg driežas... Turiu kelias odas. Matai, kaip *V* serijos pabaisos per televiziją, tie, kurie panašūs į žmogiškąsias būtybes, bet šlykštūs po savo oda. Ypač jų vadė, mergina, lipni reptilija nepaprasto grožio kūnu. Aš kaip ji, kaip driežai, kurie ryja gyvas peles. Baigta. Pagauni, ką noriu pasakyti?

– Ėėė, nelabai. Žinai, tie televizijos serialai, aš esu dėstytojas...

Staigus kaklaraiščio trūktelėjimas jį nutildė.

– Aš tau pasakysiu kitą dalyką, kaklaraišti, dar blogesnį. Aš nesu viena, esame dviese kombinezono viduje. Dviese viename kūne, tiki tuo, a?

– Na, ė... Aš pasakyčiau, kad...

– Ša... Nieko nesakyk, taip bus geriau... Man reikės ten eiti.

Po kelių minučių... Žinai, kur? Turiu padaryti bjaurų dalyką. Iš tikrųjų to nenoriu. Bjauriuosi. Tačiau privalau padaryti...

Rišaras įsitvėrė Lili į petį, pasirinkimo nebuvo: įsikibti arba suptis. Nusvarino ranką per krūtį ir kišdamas burną prie jos lūpų suburbleno:

– Kodėl? Niekas niekada nieko neprivalo. Jei aš tau padėčiau... nusitraukti persirengėlės kostiumą, kad judvi pamatyčiau. Tave ir tavo draugę...

Rišaras įsidrąsino. Tebelaikomas už kaklaraiščio, neturėjo didelės erdvės manevrams, bet jo dešinė ranka nuslydo po juodu sijonu. Lili nė nekrustelėjo.

– Per vėlu, sakau tau... Tu niekuo negali man padėti, niekas nebegali. Matai, aš tuoj eisiu kai ką nužudyti, kai ką, kas čia niekuo dėtas, kas nieko neprašė... Todėl, kad taip jau yra...

– Gerai, gerai... Bet dar turime laiko. Kelias minutes. Reikia, kad tu prieš tai man parodytum savo antrąją odą... Jeigu nori, kad tavim tikėčiau...

Dešinė jo ranka pakilo aukščiau ant Lili šlaunies, o kairiąją jis užmetė jai ant krūtinės. Padavėjas tuojau sureagavo, abu antakiai pakilo kaip stogeliai. Jis piktai tėkštelėjo taurę.

– Tykiau, Rišarai. Tykiau su mergiūkšte. Atitrauk letenas, tau dar negana tokių nemalonumų, ką?

Rišaras dvejojo. Kaklaraištis įsitempė verždamas kaklą.

– Sakyk, ar mane girdi? Aš tau sakau, kad tuojau nužudysiu nekaltą!

Lili dar pasilenkė. Šį kartą kėdė neatlaikė. Lili staiga griuvo. Krisdama paleido kaklaraištį, bet nuo to smaugimo Rišarui apie kaklą raudonavo ne ką siauresnė žymė.

Kaip stebuklingai išsigelbėjęs nekerštingas pakaruoklis, jis atsistojo padėti Lili.

– Neliesk manęs! – suriko ji. – Atitrauk savo purvinas letenas! Čiuožk iš čia!

28

1998 metų spalio 2 diena, 13 val. 11 min.

Matilda de Karvil atsargiai patraukė dvigubą užuolaidą ir pro langą ėmė stebėti, ar dukraitė vykdo jos paliepimus. Markas pažvelgė ta pačia kryptimi, jo žvilgsnis akimirką stabtelėjo ties raukšlėta ranka, paskui pro smulkias krintančio balto tiulio akis aprėpė erdvų žalią su ochros atspalviais parką. „Rožyno" aplinka atrodė išpuoselėta kaip prastame žanriniame filme: buržuazinė puošyba, senamadiški neryškūs potėpiai ir pasteliniai tonai. Tolumoje sušmėžavo Malvina, nervingai stumianti vežimėlį su seneliu per rausvo žvyro alėją. Ligonio galva pamažu sviro, kaklas persisuko: plačiai atvertos nejudrios akys žvelgė į blyškų dangų, galbūt į medžių viršūnes, į krintančius rusvai geltonus didžiulio klevo lapus. Malvina nė sykio nepasilenkė prie senelio, kad kilstelėtų jo galvą.

Matilda kelias sekundes palaukė. Malvina ir Leonsas de Karvilis tolo palei rožių krūmus šiltnamio ir Marnos apžvalgos bokšto kryptimi. Ji iš lėto užtraukė užuolaidą. Kambarys vėl paskendo švelnioje prieblandoje, kurioje baltavo nejudrūs paklodėmis uždangstytų baldų siluetai ir, žinoma, „Petrof" lakas. Matilda de Karvil atsisuko į Marką.

– Markai... Galima jus vadinti Marku? Manau, mano amžius tai leidžia. Kadangi atvykote, norėčiau jums užduoti vieną klausimą. Paprastą klausimą. Kai matėtės su Lili šiomis paskutinėmis dienomis, kai ji sulaukė pilnametystės, ar ji nešiojo papuošalą? Ar mūvėjo žiedą?

Markas priėjo prie rojalio. Pirštais perbėgo klaviatūra nespausdamas klavišų.

Kam meluoti?

– Taip, mūvėjo... Žiedą. Šviesų safyrą...

Matilda de Karvil nė nešyptelėjo. Neparodė jokio pergalės ženklo. Jokio džiūgavimo. Markui buvo keista. Ji reagavo kaip policininkas, kuris nedrįsta patikėti perėjūno prisipažinimu.

Marko ranka nuslydo rojaliu. Mauzeris gulėjo ant balto medžio už aštuoniasdešimties centimetrų nuo jo pirštų. Markas ketino vėl pasižiūrėti pro langą į Malviną, bet užtraukta užuolaida praleido tik blyškios šviesos pluoštą.

– Ji pamišusi, – staiga suskambo ramus Matildos de Karvil balsas. – Mano dukraitė beveik išprotėjusi. Tikiuosi, supratote?

Markas nieko neatsakė. Matilda kalbėjo toliau:

– O jūs, Markai, ką apie tai galvojat?

Markas tylėjo, laukė.

– Apie pamišimą, Markai. Aš jums kalbu apie pamišimą... Ką apie tai manot?

Marko pirštai šoko ant dramblio kaulo klavišų, kad ne taip kristų į akis jų drebulys.

– Aš jums kalbu, Markai, – nuskambėjo atkaklus ledinis Matildos de Karvil balsas. – Kalbu apie jus. Visai kaip ir Malvinos, jūsų mažos vaikiškos smegenys turėjo susidurti su abejone. Kas atsitiko jūsų mažajai sesutei? Ar ji gyva? Ar mirusi? Galų gale jums geriau baigėsi negu Malvinai?

Markas pakėlė galvą netardamas nė žodžio.

– Kokia kančia, ar ne, Markai? Visus tuos metus. Nežinoti, ką jaučiate mergaitei, kurią mylite labiau už viską pasaulyje. Ar tai tyra brolio meilė? Ar deginanti kūniška meilė? Kaip augti su tokia abejone?

Tonas pasikeitė. Balsas suskambo stipriau, tapo grasinamas. Matilda de Karvil priėjo prie rojalio.

– Kad gyventume, kad išgyventume, turime susitvarkyti su savo jausmais, ar ne, Markai? Visus tuos vaikystės metus mažasis

Markas ieško mažosios Emili, žavios sesutės, meilės... Paskui mažasis Markas užauga... Kodėl nepasinaudoti abejone, puiki proga, tiesa? Palaidoti mažąją Emili ir įsimylėti Lizą Rozą, gražią ir turtingą Karvilių paveldėtoją?

Matildos de Karvil pirštai artėjo prie revolverio, balsas tapo dar stipresnis:

– Aš kentėjau, Markai. Dieve mano, kiek aš iškentėjau. Daugybę metų kentėjau už nežinia kokią klaidą, taip ir nesupratau už kokią, bet vis dėlto aš už ją atsiteisiau. Mano kerštas kartaus skonio, patikėkit manim, Markai.

Markas sukosėjo. Jokiam kitam garsui nepavyko ištrūkti iš jo gerklės. Matilda stovėjo vos už poros žingsnių. Apie kokį kerštą ji kalba?

Staiga Matilda atsigręžė. Moteris pasuko prie knygų lentynų kitame kambario kampe. Jos šešėlis lyg pilkas šydas trumpam uždengė rojalį „Petrof". Nedvejodama ji paėmė storą knygą, kurios pavadinimo Markas negalėjo įskaityti, atvertė ją ir ištraukė levandos mėlynumo voką. Matilda de Karvil vėl žengė į kambario vidurį.

– Gran Diukas suartėjo su jumis, Markai, net tapo Vitralių šeimos draugu. Bet nebūkit naivus, jis dirbo man, kiekvieną savaitę pateikdavo man ataskaitą... Bent jau pirmaisiais metais. Po penkerių tyrimo metų beveik nebeliko jokio pėdsako, kurį reikėtų patikrinti. Po aštuonerių metų – visiškai jokio.

Markui prieš akis šmėkštelėjo Gran Diuko lavono vaizdas. Matilda mėlyną voką padėjo ant rojalio, šalia revolverio.

– Visiškai jokio, išskyrus vieną. Paskutinį, vienintelį. Tada buvo 1988 metai...

Matilda vėl atsigręžė. Nejaugi ta moteris niekada nesiliaus vaikščiojusi?

– Markai, mes turime laiko, galiu jums pasiūlyti ko nors išgerti?

Nustebęs Markas dvejojo. Visa, ką jis išgyveno, ką pamatė nuo to laiko, kai atvažiavo į „Rožyną", atrodė paruošta, apskaičiuota, tarsi jo atvykimo būtų laukta: tas niaurus, blogai apšvies-

tas kambarys; baltas pianinas, ant jo padėtas mauzeris; Malvinos ir Leonso de Karvilio dingimas sode ar kur kitur, nes užuolaida slėpė visa, kas dėjosi lauke.

– Ta...aip, – prieš savo valią sumurmleno Markas. – Kodėl gi ne?

– Žolelių arbatos? Turiu nuostabių aromatingų mišinių, kuriuos ruošiu pati.

Markas linktelėjo galvą. Matilda de Karvil išėjo, palikusi Marką vieną šalia mėlyno voko ir mauzerio. Aišku, ji tai padarė tyčia. Švelni kankynė. Matildos kerštas. Markas stengėsi kvėpuoti lėtai, laukdamas pirmųjų agorafobijos priepuolio ženklų. Keista, bet susitikęs su ta ginkluota pabaisiuke Malvina jis nejuto jokio pavojaus, o senosios Karvil elgesys jam kėlė priešingų jausmų. Ėmė justi pažįstamą dilgčiojimą kraujui tekant į kojas, rankas, delnus.

Matilda grįžo nešina padėklu su dviem puodeliais, kiekviename buvo žolelių nuoviro. Ji įpylė karšto vandens, padavė Markui lėkštutę.

– Gerkite, Markai...

Markas dvejojo. Matilda atvirai šyptelėjo.

– Neketinu jūsų nunuodyti!

Jis suvilgė lūpas. Vanduo buvo pernelyg karštas.

– Markai, – tarė Matilda de Karvil, – nekankinsiu jūsų ilgiau.

Markas gurkštelėjo arbatos. Skonis jam patiko. Vadinasi, ta sena ragana pati augina žolytes savo erdviame uždarame sode.

– Šio dešimtmečio pradžioje, – toliau kalbėjo Matilda de Karvil, – jūs tai puikiai žinote kaip ir aš, tapo įmanoma sužinoti tiesą... Paprastas DNR testas! Tai tikras dalykas. Anglų laboratorijos, daug pinigų, truputis seilių ar kraujo, – ir jūs per kelias dienas sužinosite rezultatą. Aš dar keletą metų palaukiau prieš pasiryždama. Katalikų religija ne visada gerai sutaria su genetika, – suprantat, Markai. Ilgai dvejojau. Apsisprendžiau prieš trejus metus, kai Lili sukako penkiolika. Tam tikru požiūriu tai buvo paskutinė Gran Diuko užduotis. Jis apsiėmė viską padaryti.

Turėjo ryšių su prancūzų kriminalistais. Aš daviau pinigų. Toks žygis buvo neteisėtas. Jis parūpino Lili kraujo mėginį per jos gimtadienį. Aš jam daviau savo, savo vyro ir Malvinos. Sužinoti buvo taip paprasta.

Markas pajuto, kad žemė slysta jam iš po kojų. Jis vėl gurkštelėjo žolelių arbatos. Ryjant skonis darėsi vis kartesnis. Aišku, jis prisiminė tą dieną, kai Lili suėjo penkiolika. Kaip ir kiekvienais metais, buvo pakviestas Krediulis Gran Diukas, jis padovanojo nedidelę stiklinę vazelę. Vaza buvo itin laiba, gal įskilusi, ji sudužo, kai tik Lili paėmė ją į rankas. Įsipjovė smilių. Gran Diukas susikrimto. Surinko šukes atsiprašinėdamas...

Ar Gran Diukas artimiausiuose puslapiuose prisipažins, kad žaidė dvigubą žaidimą? Markas patikrins. Jam degė gerklė.

Šią akimirką jis troško tik vieno: čiupti tą mėlyną voką, atplėšti ir perskaityti.

Matilda jam vėl keistai nusišypsojo.

– Markai, rezultatai čia, šiame voke. Aš juos žinau jau treji metai. Aš viena. Jūs man padarėt paslaugą čia ateidamas, Markai. Galite paimti šį voką.

Markas nusidegino gomurį sriūbtelėdamas paskutinį gurkšnį. Drebančiomis rankomis griebė levandų mėlynumo voką. Matildos de Karvil veidą iškreipė pergalinga grimasa.

– Bet jūs, Markai, to voko neatplėšite! Nuvešite jį Nikolei Vitral. Tai jos ir mano reikalas, jau daugelį metų. Jei kas nors ir turi sužinoti tiesą, tai Nikolė.

Kambarį sukaustė ilga tyla kaip ryto šerkšnas, nuo kurio suledėja padžiautos paklodės. Markas iš lėto mėlynąjį voką įsikišo į kišenę.

– Iš ko sprendžiate, kad vos iš čia išėjęs neatplėšiu voko?

– Jūs protingas berniukas, ar ne? Klusnus. Neišduosit savo močiutės. Aš jai skiriu šį laišką...

– Tai jūsų taisyklės... Kas mane privers jų laikytis?

– Žinoma, Markai, kad jų laikysitės. Nes esate įsitikinęs, kad jau žinote atsakymą, kuris yra šiame voke.

Markas duso. Jam degė gerklė ir skrandis. Matilda de Karvil primygtinai kalbėjo:

– Ko jūs bijote, Markai? Argi ne to norėjote? Liza Roza išgyveno, Emili žuvo. Tik Nikolei, žinoma, bus truputį skaudu, bet ją paguos vaikaičio laimė, ar ne?

Markas jautė, kad jam prasideda agorafobijos priepuolis, jis neįstengė valdyti savo kvėpavimo, tarsi verdanti arbata jam būtų graužusi skrandį. Matilda de Karvil prisivertusi kraupiai nusikvatojo.

– Ko jūs iš tikrųjų tikitės, Markai? Vesti Lili? Kad ji, tapusi pilnametė, prisiimtų Lizos Rozos de Karvil pavardę? Būti mano vaikaitis? Vestuvių baltais apdarais Dievo Motinos katedroje? Mano vyrui būtų labai sunku nuvesti dukraitę iki altoriaus, bet tą dalyką kaip nors sutvarkytume. O paskui? Sekmadieniais atvažiuotumėte su Liza Roza išgerti kavos, pažaisti šachmatais parke su vaizdu į Marną, o aš tuo metu kalbėčiau su jūsų močiute apie vaflius ir keptas bulvytes? Kaip gaila, Markai. Kokia painiava...

Markas bandė suimti savo puodelį, bet jis iškrito iš rankų ir sudužo ant kilimo, aptaškydamas rojalio kojas.

– Atiduokite tą voką močiutei, Markai. Jeigu ji panorės, duos jums perskaityti DNR rezultatus. Dar jai pasakykite, kad aš dėl nieko nesigailiu, ypač dėl pinigų, kuriuos pervedžiau. Aš susitaikiau su savim.

Markui aptemo akys. Kraujas tekėjo arterijomis kaip deganti nafta vamzdžiais. Kojos, kaip gaisro nuniokoti bokštai, nebeįstengė išlaikyti kūno. Rankos susigniaužė ant „Petrof“ klaviatūros. Jos paskutinę akimirką pristabdė krintantį kūną baisiai sužviegus nesuderintoms gaidoms.

29

1998 metų spalio 2 diena, 13 val. 15 min.

Aila Ozan stovėjo Putpelių Kalvos gatvėje priešais dvidešimt pirmą namą. Pasistiebusi mėgino kuo toliau įžiūrėti, kas dedasi sode. Niekas nejudėjo. Šviesiai žalios langinės buvo beviltiškai užvertos! Aila kelis kartus ilgai skambino. Nė gyvos dvasios!

Galiausiai ji apsisuko, nužingsniavo gatve ieškodama kokios nors nuorodos. Ji dažnai ateidavo pas Krediulį Gran Diuką, ruošdavo valgyti, kol Krediulis ir Nazimas dirbdavo prie bylos, ginčydavosi iki vėlios nakties. Ji jų truputį pasiklausydavo, paskui visada galų gale užmigdavo ant kanapos gaubiama židinio šilumos, skaičiuodama laumžirgius vivariume. Liūliuojama abiejų vyriškių – savo gyvenimo vyro ir geriausio jo draugo – balsų. Kur jie galėjo būti? Nieko nėra pas Krediulį, ir jau dvi dienos jokio gyvybės ženklo iš Nazimo. Kažkas stringa.

Aila praėjo pro barą „Vyšnių metas". Suabejojo, ar užsukti paklausti, Krediulis čia kartais išgerdavo kavos. Ji stabtelėjo suvokdama, kad jos žygis ne visai įprastas. Išeidama iš kebabinės Raspajo bulvare, Aila pasiėmė didelį virtuvės peilį, patį aštriausią, įsuko jį į plastikinį maišelį ir paslėpė išilgai kojos po plačiomis kelnėmis. Jis buvo per ilgas, netilpo į kuprinę. Atsitiktinis ginklas tuo atveju, jei... Negalėjo atsikratyti baisios pavojaus nuojautos.

Aila apžvelgė Putpelių Kalvos gatvę. Žmonių buvo mažai. Motinos ir vaikučiai. Kepyklos klientai.

Staiga ji sustingo.

Po ilgu žieminiu paltu sudunksėjo širdis.

Palei šaligatvį už penkiasdešimties metrų nuo jos stovėjo juodas Krediulio BMW X3. Tačiau nebuvo jokio mėlyno Nazimo automobilio „Xantia“ pėdsako. Nazimas buvo išvažiavęs pas Krediulį; jeigu juodu kartu išėjo iš namo Putpelių Kalvos gatvėje, dėl kokios sumautos priežasties mieliau pasirinko purviną aplamdytą „Xantia“, o ne BMW? Ypač tas senas maniakas Krediulis.

Aila plačiais žingsniais apėjo apylinkes. Samsono gatvė, Buatono perėja, Žano Mari Žego gatvė, Alfano gatvė. Žengė iš lėto, šiaip ne taip vilkdama sustingusią koją, nes į ją rėmėsi peilio ašmenys. Galvojo, kad plastikinis maišelis kiekvieną akimirką gali plyšti, kad plienas tada įsmigtų į koją, o ji nugriūtų čia, gatvėje, kaip kokia kvailė...

– Ar ko nors ieškote?

Ją apžiūrinėjo žmogus su šunim, iš tų kaimynų, kurie nelabai mėgsta, kai kvartale trainiojasi svetimi. Ypač turkė, sukanti ratus apie čia stovinčius automobilius.

– Aš... aš esu Krediulio Gran Diuko draugė. Jis gyvena Putpelių Kalvos gatvėje dvidešimt pirmame name. Tai mažas namukas priešais „Vyšnių metą“. Jo ten nėra, bet automobilis stovi netoli jo namo. Juodas BMW. Ar... ar jūs nematėt kito automobilio? Mėlyno „Xantia“...

Žmogus pasižiūrėjo į ją, lyg priklausytų Vidaus reikalų ministerijos imigracijos tarnybai, išduodančiai leidimus gyventi kvartale. Pasitarė su šunim.

– Sulamdytas priekis? Prie veidrodėlio prikabinta įvairių gėlių puokštelė? Ant priekinio stiklo priklijuota turkų vėliava? Tas, ar ne?

Vyras, patenkintas savimi, tylėjo, o Aila, atgavusi viltį, nusišypsojo pačia gražiausia savo šypsena, nors vyriškis atrodė labiau pasitikintis savo šunies instinktu nei turkės žavesiu. Šviesiai rudas mišrūnas meiliai glaustėsi prie Ailos kojų.

– Paskutinėmis dienomis „Xantia" stovėjo kvartale, – galiausiai tarė, – bet nuo vakar jos čia nebėra... Aišku, kad jūs jos neberasite. Nereikėjo vėluoti.

Peilis prie šlaunies ėmė Ailai kelti skausmą, o to kvailo šuns snukis, kuris trynėsi į jos koją, galėjo būti perpjautas pusiau kaip mėsa kebabams. Ji pasilenkė norėdama atstumti mišrūną ir atsistoti patogiau. Vyras pažvelgė į ją su dar didesniu įtarimu. Tai buvo bjaurus niekšelis, bet jis galėjo būti jai naudingas. Aila nusišypsojo fašistui ir paglostė šunį. Jokio pavydo.

– O... jūs, atrodo, puikiai pažįstate šį kvartalą... Ar šiomis dienomis, paskutinėmis valandomis nematėte nieko naujo? Pavyzdžiui, kokio nors nepažįstamo žmogaus? Kito, ne šio kvartalo, automobilio?

Žmogus spoksojo į ją nustebintas jos drąsos. Jis instinktyviai truktelėjo pavadėlį. Aila kalbėjo toliau. Neturėjo ko prarasti.

– Na, svetimo...

Jis dar padvejojo, bet neįstengė atsispirti malonumui būti naudingam:

– Suprantu, ką norite pasakyti...

Jis pasižiūrėjo į savo šunį, tarsi norėdamas pasidalyti su juo savo džiaugsmu.

– „Rover Mini", mėlynas, gana naujas. Savininkė bastėsi po kvartalą beveik visą rytą, mergina su senės galva ant mergaitės kūno. Keista. Žvaira, padirbto žetono žvilgsniu... Jos ieškote?

Ailos Ozan veidas staiga išblyško. Žinoma, ji iškart suprato, apie ką kalba tasai žmogus. Nazimas jai dažnai apibūdindavo Malviną de Karvil, neįprastą jos fizinę išvaizdą, jos aikštingumą, automobilį, tą „Rover Mini", dovanotą turtuolės močiutės... Nazimas taip pat dažnai pasakodavo, kad po lėktuvo katastrofos ta mergaitė tapo visiškai trenkta.

Pamišusi ir pavojinga.

Ailą pagavo baimė.

– Ką gi... Taip. A... ačiū...

Ką ji galėjo daryti? Kulniuoti į policiją? Paskelbti paiešką? Jos imtų klausinėti. Turėtų atskleisti visa, ką žino apie bylą, apie Karvilius, apie Nazimą... Jis dingo tik prieš dvi dienas. Kalbėti – vadinasi, jį įduoti policijai. Nazimas jai niekada to neatleistų...

Žmogus su šunimi tolo, skersomis vis pažvelgdamas į ją. Ne, ji turi išsisukti pati. Apie Karvilius žinojo pakankamai. Neužmiršo nė vieno iš slaptų Nazimo pasipasakojimų, kai patyręs malonumą atvirsdavo ant pagalvės. Fašistas ir jo rudas šuo dingo už Samsono gatvės kampo. Ailą krėtė keistas drebulys, nerimas, sumišęs su jauduliu. Prisiminė Nazimo kūną, storo milžino ūsų glamonę ant savo kūno. Taip norėjo susigūžti jo glėbyje. Šokti priešais jį, judinti savo mažą apvalų pilvuką jam po nosimi, kad jis užsidegtų, ją gosliai apkabintų.

Aila pasilenkė, prispaudė šaltą peilį sau prie kojos. Neturėjo jokio pėdsako. Malvina de Karvil! Aila buvo viena, tačiau nebuvo kvaila. Karviliai gyveno rytiniame priemiestyje, prie Marn la Valė. Puikiai rastų. Dvidešimt metų dalijosi lova su privačiu sekliu. Jai pavyktų išsipinklioti.

30

1998 metų spalio 2 diena, 13 val. 17 min.

Markas ėjo tamsiu koridoriumi. Matilda de Karvil jam tik atidarė duris, bet nelydėjo, paliko jį vieną su savo abejonėmis. Agorafobijos priepuolis pamažu praėjo, kvėpavimo ritmas darėsi normalus. Nyko ir deginantis žolelių arbatos poveikis, visas kūnas atrodė vis geriau vėdinamas. Dideliame ovaliniame veidrodyje koridoriaus gale Markas išvydo savo paklaikusį veidą. Nestabtelėjo.

Reikėjo nusileisti trimis laipteliais. Pastumti sunkias ąžuolines duris. Kuo greičiau bėgti.

Marko kojos jį vos nešė. Mintys pynėsi. Ar jis turi atplėšti mėlynąjį voką ir perskaityti DNR testo rezultatus? Ar ilgas valandas kantriai laukti, kol nukaks į Djepą? Matilda de Karvil galbūt norėjo jį užspeisti...

Vienas laiptelis, du laipteliai, trys laipteliai.

Į veidą siūbtelėjo gaivus oras, Markas traukė į save ilgus išganingus oro gurkšnius mėgindamas surikiuoti mintis. Priešais jį „Rožyno“ parke nejudėjo joks šešėlis. Ši valda jam priminė niaurią senelių prieglaudos arba pamišėlių ligoninės parko aplinką.

Markas pasuko vartų link. Kairėje, už parudusio klevo, pamatė Leonsą de Karvilį. Neįgalusis miegojo vienas, nusvirusia ant peties galva, Malvinos paliktas pievelės viduryje.

Markui po kojomis gurgždėjo rausvas žvyras.

Jis pabandė sutvarkyti savo mintis. Turėjo išspręsti tris skubius reikalus, vienaip ar kitaip susijusius su nusikaltimu. Pir-

miausia prieš kelias valandas įvykdyta žmogžudystė. Viskas krypo į tai, kad Gran Diuką nužudė Malvina de Karvil. Paskui kita žmogžudystė, nes jo senelis, uždusęs sunkvežimyje Le Trepore, iš tikrųjų prieš penkiolika metų buvo nužudytas. Markas Gran Diuko pasakojime turėjo prisiminti vieną neatitinkančią smulkmeną, ta smulkmena buvo padėta kažkur jo vaikystės kambaryje Djepe. Pagaliau Lili. Kelionė be atgalinio bilieto, apie kurią ji kalbėjo. Pabėgimas? Kerštas? Suplanuota žmogžudystė?

Ar šios trys dramos surištos tarpusavyje? Taip, be jokios abejonės. Išspręsi vieną – vadinasi, išspręsi ir kitas dvi.

Žvyras vėl sugurgždėjo. Markui už nugaros.

– Kur eini, Vitrali?

Malvina!

Markas atsigręžė.

– Išvykstu. Tavo senelė man papasakojo viską, ką norėjau sužinoti...

– Na jau! Nieko tu nesužinojai. Nepaisant kilnios išvaizdos, močiutė šneka vėjus.

Markas atsiduso.

– Tiesą žinau tik aš, – toliau kalbėjo Malvina. – Aš buvau ten, Turkijoje. Visi žuvo lėktuve ant Baisiojo kalno. O aš ne. Išskridau anksčiau. Eik paskui mane, Vitrali!

Markas nepatikliai pasižiūrėjo į Malviną.

– Eik paskui mane, sakau tau! Žiūrėk, nebeturiu ginklo. Tau ką tik sakė, kad išgyveno Liza Roza, o Emili Vitral sudegė lėktuve prieš aštuoniolika metų? Tada sek paskui mane!

Markas nė nekrustelėjo.

– Na, Vitrali, eikš su manimi. Tave tai sudomins, sakau tau!

Pagaliau, kodėl gi ne.

Susijaudinusi it mergiūkštė, Malvina grįžo alėja, vėl atidarė ąžuolines duris, perėjo koridorių, paskui užkopė laukinės vyšnios laiptais. Susidomėjęs Markas sekė įkandin. Užlipusi į antrą aukštą, Malvina atsigręžė, pridėjo pirštą prie lūpų ir pašnabždom tarė:

– Po dešinei mano kambarys. Neturėk iliuzijų, aš tau jo nerodysiu. Po kairei, priešingoje pusėje, Lizos Rozos kambarys. Eik paskui mane...

Markas žengė pirmyn. Šį kartą vėl, būdamas su Malvina, nejautė jokio pavojaus, jokio priepuolio artėjimo ženklo.

Malvina pastūmė duris.

Apstulbęs Markas išvydo žavų mažos mergytės kambarį. Nieko netrūko. Maža gili rausva lovytė, nukrauta pliušiniais žaislais; užuolaidos su didelėmis žirafomis, kurių kaklai siekė lubas, o kojos grindis; oranžinis frotinis rankšluostis, padėtas ant ąžuolinio vystymo stalo; spinta, puošta pastelinių spalvų gėlėmis; etažerėje muzikinės dėžutės, naktinė lempa, kiti pliušinukai, mėlynas dramblys, tigras, pilkas ir baltas kiškučiai; ant žemės didžiulis kilimas, apkrautas žaislais, barškučiais, skuduriniais klounais, tarp jų ir mažas drambliukas...

Markui kilo tik vienas skubus, nevaldomas noras: išeiti iš šito pamišėlių namo, bet kojos jo nebeklausė, tarytum Malvinos balsas būtų jas apraizgęs lyg koks nematomas angelo siūlas.

– Močiutė išpuošė šį kambarį prieš aštuoniolika metų iš Turkijos parskrendančiai Lizai Rozai. Vėliau jis buvo saugomas tam atvejui, jei Liza Roza grįžtų. Supranti? Ji galėjo atvykti bet kada!

Malvina vikriai įbėgo į kambarį peržengdama žaislus. Atidarė spintą. Lentynos buvo prikrautos drabužių, įvairių dydžių suknelių, skrybėlaičių, žavių mažų batukų. Ant žemės nukrito rausva kailiu pamušta kepurėlė.

Malvina atsigręžė į Marką, valiūkiškai toliau kalbėjo pašnabždomis, užsidegusi kaip mergytė, kuri pasakoja apie savo lėlės namelį suaugusiam žmogui:

– Dabar čia aš viską prižiūriu ir tvarkau. Esu tikra, jei leisčiau, močiutė viską sumestų į šiukšliadėžę. Suvoki, viską sumesti į šiukšliadėžę? Gali suprasti. Puikiai žinau, kad Liza Roza dabar jau didelė, bet vis dėlto kai grįš, pamatys savo kambarį, savo žaislus, drabužius, tai jai padarys įspūdį, ar ne?

Markas kiek atsitraukė, tačiau iš kambario neišėjo. Jį užplūdo prieštaringi jausmai.

– Sakyk, Vitrali, matai? Eikš! Ar Liza Roza tau brangi, taip ar ne?

Markas nejučia žengė žingsnį į priekį.

– Žiūrėk. Yra net jos dovanų!

Markas pajuto, kad jam darosi vis labiau negera, jei dar galima jaustis blogiau. Jis įkėlė koją į blogą pasaką, kalbasi su didelės vaikų aikštelės žaislų skyriaus serijine žudike.

– Matai, Vitrali, čia visos gimtadienių dovanos nuo tada, kai Lizai Rozai sukako metukai. Taip pat ir kalėdinės dovanos.

Malvina parodė Markui įvairiausių dydžių dovanų paketus, išmėtytus kambaryje, vietomis sukrautus vienas ant kito.

– Galėčiau visus tau juos išvardyti atmintinai. Didžiausias paketas ten, lovoje, – pirmoji dovana jai Kalėdų proga. Ėjome jos pirkti su močiute prieš pat Kalėdas, lėktuvo sudužimo išvakarėse, į Lafajeto galerijas, tuo laiku man buvo šešeri, dar prisimenu automatus vitrinose...

Ji priėjo prie Marko ir sumurmleno jam į ausį:

– Atspėsi, kas ten yra?

Markas papurtė galvą apimtas susijaudinimo ir sykiu siaubo.

– Pliušinis meškinas, didžiulis pliušinis meškinas, didesnis už ją pačią, rudas ir oranžinis.Vardu Banžo. Aš jį pavadinau tuo vardu. Banžo. Nuo to laiko jis yra jos draugas, matai, jis jos laukia. Nesijudink, aš tau jį pristatysiu...

Markas brūkštelėjo ranka sau per akis. Ta kvailutė Malvina su savo svaičiojimais galiausiai jį pravirkdys. Malvina atsargiai atidarė didelę kartoninę dėžę ir iš jos ištraukė dideliausią pliušinį meškiną svajingu žvilgsniu. Švelnumo jūra. Malvina padėjo Banžo ant lovos, atrėmė tarp dviejų rausvų pagalvių.

– Sveikas, Banžo! – linksmai tarė ji. – Pasakysiu tau vieną paslaptį: tu greitai būsi nebe vienas, artinasi didžioji diena. Nepatikėsi manim. Grįš Liza Roza!

Miegančiosios gražuolės kambarys, pagalvojo Markas. Saugomi pliušinukai, užsigulėję drabužiai laukiant grįžtančio mirusio vaiko. Nebūties muziejus.

– Kituose paketuose, visų tau neišpakuosiu, – kalbėjo Malvina, – aišku, yra lėlės, storos knygos, žinau, kad ji labai mėgsta skaityti. Dešimtojo gimtadienio dovana va ten, kartoninėje dėžėje, yra smuikas. Nežinau, ar tai buvo gera mintis, bet pianiną jau turėjome. Paskui – tai buvo sunkiausia išrinkti – mažiausi paketukai. Ten tryliktajam gimtadieniui yra papuošalų. Ir laikrodis. Plokštelės, bet jos dabar tikriausiai nebe tokios madingos, ar ne? Britni Spirs, Rikis Martinas, Lariuso, visa tai... Matai, koks žanras. Ten tas storas paketas jos šešioliktajam gimtadieniui, nedidelis muzikinis centras su *Hi-Fi.* Ir paskutinė dovana, jos aštuonioliktajam gimtadieniui, – vokas... Neatspėsi, kas?

Markas papurtė galvą, neįstengdamas pratarti nė žodžio.

– Kelionė! Paketukas iš agentūros Rivoli gatvėje, viskas įskaičiuota. Manai, gera mintis? Manai, kad Liza Roza išdrįs vėl skristi lėktuvu?

Marko galvoje siautė audra: pasmaugti tą beprotę čia pat, uždusinti pliušinukais, kad ji nutiltų, liautųsi!

Malvina beveik pakibo Markui ant kaklo.

– Prisipažinsiu tau... Mano mėgstamiausia dovana tebėra pirmoji, pliušinis meškinas Banžo. Jis labai gražus, ar ne? Pasakysiu tau, iš pradžių aš taip mylėjau Banžo, kad truputį pavydėjau, norėjau pasilikti jį sau, bet močiutė nesutiko. Įsidėmėk, ji neklydo. Esu tikra, kad Liza Roza juo susižavės taip pat... Kaip manai?

Markas žiūrėjo į Malviną nežinodamas, kaip elgtis. Vaikiška lovytė su šviesiai rausvais uždangalais forma ir spalva panėšėjo į granito antkapį! Ant vaiko kapo. Tas kambarys buvo laidojimo rūsys, dovanos, kauptos metų metais, – aukos kankiniui. Dievas pasigailėjo tokio sielvarto ir galiausiai atgaivino mirusį vaiką!

– Ei, tu nieko nesakai, Vitrali. Esi baisiai apstulbęs! Tau dabar turėtų būti nemalonu, ar ne, kai suvokei viską, ko neteko Liza

Roza. Įsivaizduoju, kokį mėšlą ji tikriausiai gaudavo Kalėdų proga tavo namuose!

Nors trenk jai antausį. Kad nors sykį fiziškai pajustų skausmą. Trenkti ir pabėgti.

Markas susivaldė.

– Na, Vitrali, eikš, aš tau kai ką parodysiu. Paskutinį triuką...

Markas ruošėsi blogiausiam. Malvina priėjo prie spintos, atidarė stalčių ir išėmė rausvu audiniu aptrauktą knygą, papuoštą gėlėmis ir bumbulais.

– Lizos Rozos gimimo knyga, – sušnabždėjo Malvina. – Ką gi, tu gali ją pažiūrėti, bet atsargiai.

Markas nenorom paėmė gimimo knygą, atskleidė, ėmė versti lapus. Jam drebėjo rankos.

Dar viena kvailystė.

MANO VARDAS: *Liza Roza*
KITI MANO VARDAI: *Veronika, Matilda, Malvina*
MANO TĖTIS: *Aleksandras*
MANO MAMA: *Veronika*
AŠ GIMIAU: *1980 metų rugsėjo 27 dieną Stambule, Turkijoje*

Toliau surašyti duomenys, vienas už kitą kraupesni...

MANO NAMAS: „Rožyno“ vilos nuotrauka.
MANO KAMBARYS: kambario, kuriame stovėjo Markas, piešinys, vaikiškas piešinys, be abejonės, piešė Malvina, kai buvo maža.
MĖGSTAMIAUSIO MANO PLIUŠINUKO VARDAS: *Banžo*
GERIAUSIA MANO DRAUGĖ: *sesuo Malvina*

Markas apstulbęs vertė lapus. Matė iliuzinio gyvenimo pamėklę, neįvykusią būtį.

MANO RANKA: nuspalvintas rankos atspaudas, kieno?

MĖGSTAMIAUSIA MANO SPALVA: *mėlyna*
KĄ AŠ LABIAUSIAI MĖGSTU: *klausytis muzikos*

Lapai skraidė po Marko pirštais.

PIRMASIS MANO GIMTADIENIS: Lili nuotrauka buvo iškirpta iš iliustruoto žurnalo, „Paris Match“ ar kokio nors kito, ir negrabiai įklijuota tarp Karvilių šeimos, pusryčiaujančios prie stalo, ant kurio buvo padėtas gimtadienio tortas su žvakutėmis, taip pat iškirptas iš laikraščio.
PIRMOSIOS MANO ATOSTOGOS: ta pati Lili nuotrauka buvo įklijuota tarp žydinčių gencijonų laukuose, kalno fone. Šalia pievoje džiaugsmingai pozavo Malvina. Jai buvo aštuoneri, gėlių stiebai siekė jai liemenį.

Markas sustojo nebegalėdamas žiūrėti toliau, nuo pakaušio per galvą ėjo virpuliai. Malvina tikriausiai tai pamatė. Ištraukė jam iš rankų knygą.

– Ką gi, matei? Padėsiu ją į vietą!

Matilda de Karvil pro svetainės langą matė dideliais žingsniais alėja tolstantį Marką.

Galima sakyti, jis bėgo.

Ta nenaudėlė Malvina negalėjo atsispirti neparodžiusi jam kambario, žaislų ir viso kito. Užmiršo pievoje savo senelį kaip vaikišką vežimėlį, kaip paprastą žaislą, kurį vaikai palieka numestą sode rudenį, o pavasarį randa surūdijusį ir supelėjusį.

– Taip jam ir reikia! – sušnypštė Matilda de Karvil pati sau.

Pamatė Marką prie „Rožyno“ vartų. Nusišypsojo. Jis tuoj puls pas savo senelę į Djepą, skubėdamas kuo greičiau atplėšti voką ir bijodamas nepaklusti. Nenusivils perskaitęs DNR testo rezultatus, vargšelis Markas.

Atidaręs vartus Markas išnyko jai iš akių – jį paslėpė Kuvrė miško medžių lapija ir kaimynų valdos.

*

Matilda žingsniavo po kambarį tyli, susimąsčiusi. Ji ne viską pasakė Markui Vitraliui. Nekalbėjo apie Gran Diuko skambutį, paskutinį jo atradimą Lili gimtadienio vakarą, telefono skambutį, kuris viską pakeitė. Gran Diukas manė radęs tiesą. Kitą tiesą... Tiesiog pasilenkęs prie aštuoniolikos metų senumo laikraščio!

Matildos de Karvil pirštas palietė baltą rojalio klavišą.

Ar Gran Diukas dūmė akis?

Ji netrukus turėtų gauti atsakymą. Direkcijos sekretorei Karvilio bendrovės būstinėje pavedė padaryti 1980 metų gruodžio 23 dienos „L'Est républicain" kopiją. Vakare, be abejonės, kopijos sulauks, jei sekretorė bent kiek pramankštinta. Paprašė, kad įteiktų tiesiai jai per pasiuntinį. Pasakė aiškiai, mergina neperklausė. Tereikia kelias valandas palaukti. Tada ji žinos, ar Gran Diukas jai nemelavo, ar iš tikrųjų viskas baigta.

Matilda de Karvil atsisėdo ant kėdutės prie rojalio, ištiesė plaštakas. Nebuvo skambinusi daug metų. Rojalis stovėjo nebylus, nenaudingas, neįgalus kaip ir visa kita šiuose namuose.

Taip, po kelių valandų viskas bus baigta.

Tylą perskrodė trys šaižios gaidos. *Do. Fa. Sol.*

Viskas bus baigta, deja, ne Malvinai.

Kad ir kas bus tame laikraštyje, kad ir ką bus atradęs Gran Diukas, nesvarbu, ką perskaitys Markas Vitralis tame sąsiuvinyje ar mėlynajame voke, Liza Roza ir toliau gyvens savo sesers Malvinos liguistoje vaizduotėje. Gyvens, kaip gyvena lėlė mažos mergytės akyse. Tik ši mergytė lėlės vežimėlyje slepia mauzerį L110 ir gali nušauti visus savo kelyje, kurie pasakys, kad vežimėlyje ji vežiojasi negyvą žaislą, šaltą plastikinį lavonėlį.

31

1998 metų spalio 2 diena, 13 val. 29 min.

Markas sparčiais žingsniais ėjo Šiltųjų Saulių keliu. Mąstė, kad kelias tikriausiai buvo taip pavadintas, kai dar neaugo Kuvrė miško medžiai. Šiuo metu žalumoje skendintį privačios valdos akligatvį tiksliau apibūdintų pavadinimas „Šalti šešėliai". Markui palengvėjo, kai jis atsidūrė Kuvrė miestelyje, pamatė pilką bažnyčios varpinę, trikampį skydą „Mokykla – važiuok lėčiau", rudas nuorodas „Fransiso ir Odetės Teseirų moksleivių grupė" ar „Davido Dujė gimnazija", o ypač – drovų šviesos spindulį, kuris atkakliai skverbėsi pro vatinį dangų.

Ėmė žingsniuoti lėčiau, išsitraukė mobilųjį telefoną, įjungė atsakiklį. Vėl jokios žinutės. Nei nuo Lili, nei nuo Nikolės.

Nesustodamas paskambino Lili. Nusikeikė klausydamasis sumautų septynių signalų!

– Lili. Čia Markas. Reikia pasikalbėti, kuo greičiau. Paskambink man. Einu iš Karvilių. Taip. Tu gerai išgirdai. Iš Karvilių. Tai svarbu, Lili. Nieko nespręsk nepasikalbėjusi su manimi. Tu man tokia brangi. Markas.

Išjungė telefoną murmėdamas sau po nosimi beveik sučiauptomis lūpomis:

– Tegu ji paskambina, maldauju, tegu ji paskambina...

Markas toliau greitai žingsniavo į priekį, pasiekė Lešo užtvanką. Žvejai tebesėdėjo ten pat. Kanalo vanduo tekėjo taip pat tingiai. Markas mobiliajame telefone ėmė ieškoti numerių.

Nikolė.

Po pusantro signalo atsiliepė pažįstamas gergždžiantis balsas:

– Alio?

Markas su palengvėjimu atsikvėpė.

– Nikole, čia Markas, gavai mano žinutę?

– Taip, taip... Ką tik grįžau iš Žanvalio kapinių. Ketinau tau paskambinti. Į tavo klausimus, mano dički, neturiu ko atsakyti. Be abejo, susitikai su Emili po manęs, Paryžiuje. Matai, aš...

– Nikole, aš esu Kuvrė... Einu iš Karvilių.

Tyla. Orfėjas, grįžtantis iš pragaro. Be Euridikės.

Markui reikėjo kalbėti toliau. Nuleista galva.

– Nikole... Matilda de Karvil įdavė tau voką. Kriminalistų tyrimus... Jie atlikti 1995 metais. DNR testas. Gran Diukas pavogė Lili kraujo.

Drebantis Nikolės balsas suskambo ragelyje maldaujamai:

– Markai, tu jais netikėk. Ne...

Markas nutraukė:

– Laišką turi atplėšti pati, Nikole. Taip ji man sakė.

Jų pokalbyje vėl stojo ilga tyla. Markas girdėjo tik kimų Nikolės alsavimą.

– Markai, tu turi voką su savim?

– Taip.

– Apibūdink man jį...

Markas, nesuprasdamas, ko nori senelė, pakluso:

– Ką gi, tai standartinio dydžio vokas. Šviesiai mėlynas. Šiek tiek levandų spalvos. Kaip ligoninių, laboratorijų laiškai...

– Tu jį atplėšei?

– Ne, užtikrinu tave, Nikole. Aš...

– Neatplėšk, Markai, nieku gyvu! Matildos de Karvil tiesa, bent jau šiuo atveju. Neatplėšk. Turi parvažiuoti į Djepą. Eiti pas Karvilius buvo didžiausia kvailystė. Dabar turi kuo greičiau parvykti į Polė.

Nikolė sukosėjo. Atrodė, jai sunku kalbėti. Vėl sukosėjo, šį sykį norėdama praskaidrinti balsą.

– Markai, niekas nebūna taip paprasta, kaip mes kartais manome. Netikėk niekuo, ką tau galbūt sakė Karviliai. Jie toli gražu žino ne viską. Grįžk greičiau. Tikiuosi, kad nebus per vėlu.

Markas pasijuto, tarsi jį staiga kažkas būtų panardinęs į ledinį vandenį, niaurus kanalo vanduo užėmė kvapą ir jis, kažkieno traukiamas, neišvengiamai grimzta į dugną.

– Kas bus per vėlu, Nikole? Kam bus per vėlu?

– Negaišk laiko, Markai. Aš tavęs laukiu.

– Nikole...

Ji buvo padėjusi ragelį.

Už betono stulpo, toliau nuo Liono stoties minios, Markas informacijos knygoje, kurią visada nešiojosi portfelyje, žiūrinėjo traukinių tvarkaraščius.

Paryžius–Ruanas: 16 val. 11 min.–17 val. 29 min.
Ruanas–Djepas: 17 val. 38 min.–18 val. 24 min.

Turėjo daugiau nei valandą nuvažiuoti į Šv. Lozoriaus stotį ir įsėsti į traukinį. O kol nuvažiuos į Djepą, turės laiko į valias ir baigs skaityti Gran Diuko sąsiuvinį. Nešamas keleivių srauto į metro, Markas bandė prisiminti paskutinius žodžius, skaitytus išplėštuose lapuose. Seklys, kaip ir kiekvienais metais, buvo užlipęs ant Baisiojo kalno. Jį užklupo audra. Jis ieškojo užuovėjos... O paskui...

Perone pasirodė metro traukinys. Prieš Marką įlipo jauna muzikantė ir jam linksmai nusišypsojo. Ant nugaros nešėsi gitarą; viršutinė įmautės dalis kyšojo jai virš galvos lyg juodas gedinčios bigudenės* šukuosenos ritinys. Markas nutaisė abejingą persisotinusio miestiečio išraišką, būdingą urviniams didmiesčių požeminių koridorių žmonėms. Įsitaisė vagono gale, atsirėmė į

* Pon l'Abė gyventojos (*bret.* bigudenės) nešiojo aukštas šukuosenas.

langą ir sutelkė dėmesį į Gran Diuko pasakojimą – iš pradžių į paskutines išplėštų lapų eilutes, paskui į jų tęsinį sąsiuvinyje.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Pliaupiantis lietus man neberūpėjo. Širdis pašėlusiai daužėsi krūtinėje. Paklaikęs žingsniavau į lūšną tiesiai priešais save. Tai buvo beveik apleista piemenų lūšnelė, bet jos apgriuvęs stogas vis dėlto mane turėtų apsaugoti nuo audros. Tačiau mano žvilgsnį traukė ne lūšnelė, o maža akmenų krūsnis šalia jos. Akmenys sukrauti stačiakampiu: trisdešimt ir penkiasdešimt centimetrų. Priekyje įbestas medinis kryželis. Jo papėdėje moliniame vazone – augalas, geltonas žieminis jazminas, net nenuvytęs.

Įsivaizduojat, kaip buvau sumišęs. Buvau prie kapo, mažučio kapo!

Svarsčiau. Be abejo, čia piemuo palaidojo savo šunį. Arba avį, o gal ožką ar dar kokį gyvulį. Ką gi daugiau?

Lietus nesiliovė, pasislėpiau lūšnoje, bet lašai sunkėsi pro kiaurą stogą, turėjau prisispausti prie medinės sienos. Neįstengiau susilaikyti negalvojęs, kad kapas šalia audros purtomos lūšnos, žinoma, buvo nedidelio gyvulio dydžio, bet... taip pat... kūdikio.

Laukiau, kol baigsis audra, ir apžiūrinėjau lūšną. Joje baldų nebuvo, bet ilgas rąstas prireikus galėjo atstoti lovą. Šalia buvo padėta pilka skylėta antklodė, susukta į gniužulą. Tamsių pelenų pėdsakai žemėje išduobtoje savotiškoje įduboje rodė, kad čia prieš keletą dienų, galbūt prieš keletą savaičių kūrenosi ugnis. Ant žemės buvo primėtyta atmatų, alaus skardinių, senų ir nesenų nuorūkų, ir tai buvo dar vienas įrodymas, kad lūšna kažkam tarnavo kaip *squat** arba gal kartais vietos paaugliai čia ateidavo praleisti vakaro. Dvokas – žemės kvapas, sumišęs su šlapimo smarve, buvo toks stiprus, kad vos galėjai tverti.

* Skvotas, neteisėtai užimta gyvenamoji patalpa (*angl.*).

Audra nutolo tik po geros valandos. Jau buvo tamsu, bet aš, daug metų kopdamas į šį kalną, pasidariau įžvalgus. Turėjau pasiėmęs žibintą. Išėjau iš lūšnos ir įbridęs į purvą nukreipiau žibinto šviesą į kapą. Dar lašnojo. Nepatikliai žengiau pirmyn: ar tai buvo paskutiniai praėjusios liūties lašai, ar pirmieji naujos? Šviesos pluoštas skrodė tamsą. Kryžius buvo surištas iš dviejų paprastų šakų. Virvutė ar pynutė neatrodė sena. Daugiausia vienų dvejų metų.

Nukreipiau šviesą į augalą. Nesu didelis žinovas, bet mažai tikėtina, kad žieminis jazminas – gyvybingas augalas, ypač kai tokia temperatūra. Vadinasi, kažkas padėjo vazoną nelabai seniai, ne anksčiau kaip prieš keletą mėnesių.

Tą vakarą man buvo sunku eiti toliau, nes jau buvo visai sutemę. Nuo medžių kapsėjo šalti lašai. Temperatūra greitai krito. Nulipti nuo kalno man reikėjo dviejų valandų, gal ir daugiau, silpnai šviečiant žibintui. Tačiau aš likau ten... Jūs pradėsit mane pažinti! Šen bei ten pajudinau akmenis norėdamas pamatyti, ką galėtų slėpti tas kauburėlis. Matyt, nieko, tik žemę. Arba tada reikėjo grįžti su kastuvu ir pakasti, juk nerausiu rankomis...

Jūs nujaučiate, ar ne, kad aš vis dėlto neatsisakiau savo tikslo? Viena ranka kits po kito kilnojau akmenis, antra ranka vargingai pasišviesdamas. Po dešimties minučių pakeičiau rankas. Atrodė, kad esu kapinių vagis, savotiškas gyvas numirėlis, norintis savo sektai parūpinti lavoną, – jeigu įmanoma, audringą vakarą. Šunį, ožką, naujagimį... Nesvarbu.

Nieko neradau, tik akmenų ir drėgną žemę. Aklai sukroviau akmenis atgal.

Tą vakarą, kai pasiekiau savo BMW, jau buvo po vidurnakčio, dar sugaišau ilgiau nei valandą, kol atvažiavau iki Monikos Ženevė namų Du pakrantėje dvidešimties kilometrų per valandą greičiu; audra įsisiautėjo smarkiau, krito lipni šlapdriba. Buvau permirkęs, sužvarbęs, purvinas. Kruvinais pirštais. Po to vakaro dešimt dienų gydžiausi peršalimą... Viskas dėl kelių akmenų. Šuns kapas! Šuns, kurio net nepavyko iškasti. Per šią tyrimo isto-

riją aš išprotėjau. Prieš užmigdamas, kad nusiraminčiau, susiverčiau tris taures motušės Ženevė desertinio baltojo vyno.

Kitą rytą grįžau pasimatyti su gamtos parko samdomu vandenų ir miškų inžinieriumi Gregori Morė medkirčio pečiais, gražiu lyg iš Rošeze sukamo Holivudo filmo. Jis daug metų sukiojosi po Baisųjį kalną ir jo apylinkes su savo visureigiu, tad turėjo gerai žinoti tą lūšną ir kapą.

Morė atrodė nustebintas mano klausimo, o kartu nusivylęs, nes neturėjo mane tenkinančio atsakymo. Taip, lūšną jis žinojo, ji retkarčiais tapdavo valkatų ar paauglių, kuriuos jis vaikė kaip galėjo, užuoglauda. Dėl kapo, niekada į tai nebuvo atkreipęs dėmesio, tačiau, be abejonės, tas kapas – šuns. Juros kalnuose dažnai šunys buvo laidojami po akmenimis. Sudedamos akmenų krūsnys. Palei takus įbedami stulpeliai.

Dvejojau, ar lipti į Baisųjį kalną su kastuvu, kad iškasčiau kapą. Tą dieną oras buvo dar bjauresnis nei vakar, temperatūra keliais laipsniais žemesnė ir lietus vis maišėsi su sniegu. Kopti dvi ar tris valandas, ir kam? Praėjusią naktį aš jau nagais rausiau to kapo žemę.

Koks ryšys galėjo būti tarp tos lūšnos, akmenų krūsnies ir mano tyrimo?

Suprantama, jokio.

Galų gale aš Endevilė, artimiausioje skylėje, išgėriau kavos ir pusvalandį palaukiau, kol prasigiedrys. Tuščia gaišatis. Įdienojus ėmė drėbti sniegas visa gūbrio linija. Pasukau tiesiai į Paryžių.

Įsivaizduojat, atkasti šunį!

Aš dar nežinojau, bet tą dieną, 1986 metų gruodžio 23-iąją, padariau klaidą. Galbūt vienintelę per aštuoniolika tyrimo metų, bet, Dieve mano, kokią klaidą! Galėčiau rasti daugybę pasiteisinimų. Sniegas, šaltis, nuovargis, nesėkmė, Nazimo sarkazmas, bet kas iš to. Aš, Krediulis Gran Diukas, skrupulingas, užsispyręs, tą rytą atsisakiau savo sumanymo, man pritrūko drąsos, ne iki galo

nusekiau pėdsaku. Vienintelį kartą, užtikrinu jus. Ir tai buvo vienintelis pėdsakas, kurio nederėjo praleisti...

Bet aš vėl užbėgau už akių. Atleiskit man. Taigi dabar 1986 metai, grandinėlės kaina pakilo iki šešiasdešimties tūkstančių frankų. Akiratyje ir vėl nė vieno kliento... Aš atkakliai tęsiau tyrimą, mėginau nustumti į šalį pirmuosius nuovargio ženklus metodiškai planuodamas savo tyrinėjimus... Ilgam nuvykau į Kvebeką, norėjau Šikutimi susitikti su Lizos Rozos seneliais iš motinos pusės – Bernjė. Be reikalo...

Suartėti su Vitraliais buvo mano metodiško plano dalis. Beje, ne pati nemaloniausia. Lili sukako beveik šešeri, Markui aštuoneri metai. 1986 metų birželio 21 dieną aš praleidau su jais... Buvo baisiai karšta. Vyko viena iš pirmųjų muzikos švenčių, Lili su Djepo orkestru paskambino pianinu porą dalykų ant specialiai tai progai įrengtos pakylos pajūryje priešais baseiną. Lili, džiugiai nusiteikusi, su dailia žalia suknele, garbanotais šviesiais plaukais, buvo jauniausia ansamblyje, kiti gerokai vyresni. Paskui mes užkrimtome Nikolės kepsninėje. Tą vakarą buvo susirinkusi didžiulė minia. Nikolė Vitral man pasirodė labiau spinduliuojanti nei visada, tokia išdidi, kad jos vaikaitė užlipo į estradą. Ir tokia graži, beveik laiminga skambant Šopeno sonatai. Nenuleidau nuo jos akių, ji to nepastebėjo, nes buvo įsmeigusi žvilgsnį į sceną, kurioje triumfavo Lili. Dėmėtas chalatas nė sykio neįstengė paslėpti krūtinės linkio po plona palaidinuke.

Šiek tiek vėliau įsitaisėme ant žolės, Lili čiaumojo blyną atsisėdusi man ant kelių. Paklausė, kuo aš vardu.

– Krediulis!

– Krediulis dėdulis!

Ji mane šitaip praminė vieną vakarą. Krediulis dėdulis. Ar ji dar tai prisimena? Privatus seklys, buvęs samdomasis kareivis, mergaitei tapau dėduliu.

O Markas norėjo grįžti namo į Polė, į Pošolio akligatvį. Tučtuojau! Buvo Pasaulio taurės ketvirtfinalis. Prancūzija–Brazilija. Markui nereikėjo daug prašyti, aš taip pat nenorėjau praleisti

rungtynių, širdies gilumoje džiaugiausi, kad jas žiūrėsiu su Marku. Nikolė leido berniuką parvežti į Polė, o ji su Lili liko paplūdimyje.

Neįtikėtinas vakaras...

Mudu su Marku puolėme vienas kitam į glėbį, Platini išlyginus rezultatą kaip tik prieš pertrauką, kai Stopyra subtiliai įveikė brazilų vartininką; mažasis Markas man stipriai suspaudė šlaunį, kai paskutinį ketvirtį Žoelis Ba atgalia ranka atmušė Sokrato vienuolikos metrų baudinį – šedevras; abu surikome drauge, kai tas niekšas teisėjas nesušvilpė suklydus Belonei lygioje vietoje per pratęsimą... O kai Luji Fernandesas paskutinį kartą taikliai smūgiavo į vartus, išėjome kartu į Pošolio akligatvį ir įsitraukėme į šventę sykiu su kaimynais, kaip niekada nebuvau patyręs gyvenime.

1986 metai.

Krediulis dėdulis.

Pusė Prancūzijos prieš teutonus!

Tai nedidelis dalykas palyginti su tyrimu, pripažįstu...

Bet ar dar buvo likę didelių dalykų?

1986 metais aš jau tuo ne kaži kiek tikėjau...

32

1998 metų spalio 2 diena, 13 val. 41 min.

Iš savo stebėjimo posto Aila Ozan matė visą „Rožyno“ valdą. Ji buvo įsitaisiusi Kuvrė miške. Paėjusi Šiltųjų Saulių keliu, atsargiai pasuko tarp medžių kylančiu takeliu. Čia, pasislėpusi už kamieno, galėjo puikiausiai stebėti, kas ateina pas Karvilius ar iš jų išeina.

Kol kas šioje valdoje buvo ramu, nejudėjo net senasis Karvilis po medžiu pievelės vidury, tarsi kokia šiuolaikinė skulptūra viešajame parke. Tetrūko gebenės, lipančios aukštyn jo kojomis, ir kerpių ant vežimėlio ratų.

Aila apžiūrinėjo apylinkes, gatves, kelius. Mėlyno „Xantia“ nė žymės! O Malvinos de Karvil „Rover Mini“ pamatė be vargo: jis stovėjo beveik prie pat „Rožyno“. Tas automobilis prieš kelias valandas buvo Putpelių Kalvos gatvėje.

Vadinasi, nei Krediulio, nei Nazimo čia nėra. Ji svarstė, kaip pasielgti. Laukti čia, nepaisant nieko? Tuo atveju, kai... Paskambinti prie Karvilių durų, įeiti? Susitikti su šita Malvina de Karvil, ją vienaip ar kitaip pakalbinti, paklausti, ką veikė prie Gran Diuko namų? Ir paklausti, ar susidūrė su Nazimu?

Aila visą laiką juto didžiojo virtuvės peilio ašmenų šaltį prie savo kojos. O taip, būtų visai smagu pasikalbėti akis į akį su šita Malvina. Nukritusių lapų kilimas tykiai šiugždėjo po jos padais. Paklausė proto balso. Užmegzti ryšį su Karviliais būtų paskutiniausias dalykas!

Eiti į policiją – šiaip ar taip, ji svarstė apie tai – buvo geras sprendimas. Kuo paprasčiausiai pasakyti, kad jos vyras, Nazimas Ozanas, jau dvi dienos neduoda apie save žinių. Paskelbti paiešką, policininkai tai gali padaryti. Galbūt dar ne vėlu. Pagaliau policininkai galbūt nė neklausinės. O jeigu klausinės ir ji jaus, kad tai gali padėti rasti Nazimą, papasakos jiems viską, ką žino.

Galiausiai jos liudijimas padėtų Nazimui. Kaltas ne tik jis vienas, ji tai pasakytų policininkams. Jie suprastų. Nazimas taip pat suprastų. Dabar svarbiausia buvo jį surasti.

Aila vėl pasižiūrėjo į „Rožyną". Būtų norėjusi, kad mergina, toji Malvina, išeitų. Tada ją užspeistų, įremtų peilį į gerklę, paaiškintų, kad, jei nekalbės, supjaustys ją griežinėliais kaip mėsą kebabams. Mergina ką nors išlementų. Ji beprotė, bet ne savižudė.

Bet Aila nematė jokio merginos pėdsako, tik jos automobilį...

Ji dvejojo. Laukė jau valandą.

Tuo blogiau. Reikia važiuoti atgal, ji turi pasikalbėti su policininkais.

Aila atsistojo.

Ausyse nuaidėjo šūvis.

Aila instinktyviai niro į lapus. Jai pasirodė, kad nugriuvo ant storo kilimo. Ji kvėpavo. Nebuvo pašauta. Sprendė, kad buvo šauta mažiau nei už penkiasdešimt metrų nuo jos.

Ar taikytasi į ją, ar ji tiesiog supanikavo? Medžiotojai? Jų turėjo būti daug šiame miške, šiame prašmatniame priemiestyje, galbūt net surengta medžioklė su skalikais.

Ką daryti?

Šaukti. Rėkti: „Ei, čia aš..."

Įspėti medžiotojus?

Galbūt įspėti žudiką...

O gal šliaužti, mėginti pasiekti kelią keli šimtai metrų žemiau. Ten, prie namų, ji būtų saugi.

Aila nieko nedarė, laukė klausydamasi menkiausio krebždesio miške. Kylantis adrenalinas jai priminė dieną, kai valandų va-

landas susiraičiusi po netikromis sunkvežimio grindimis su tėvu bėgo iš generolų valdomos Turkijos. Dar nebuvo užmiršusi, kaip pasienyje ant perdangos aidėjo žingsniai, o keliais centimetrais žemiau tėvas ranka laikė užspaudęs jai burną.

Visi jos pojūčiai paaštrėjo.

Dabar miške nesigirdėjo nė garso. Tik vėjas šiurino medžius, jų lapus.

Laukė ilgas minutes, kurios jai atrodė kaip valandos.

Nieko. Miške ramu. Tyku.

Ji atsargiai atsikėlė, akylai stebėdama medžių šešėlius, vėjyje judančius lapus.

Nė gyvos dvasios.

Ji vėl buvo viena šiame miške. Be abejonės, girdėjo paklydėlę kulką. Aidas po medžiais tikriausiai sustiprino garsą, šauta buvo toli nuo jos, kitame miško gale. Aišku, ji labai nervinosi, reikėjo žūtbūt eiti į policijos komisariatą, ir kuo greičiau.

Vis dėlto nepasitikėdama iš lėto žengė žingsnį. Atsirėmė ranka į artimiausią medį.

Kulka buvo įstrigusi į kamieną.

Tikrai taikyta į ją...

Aila išgirdo šūvį vos dešimtąją sekundės dalį anksčiau, nei pajuto smūgį į petį. Ji griuvo. Smarkiai atsitrenkus į žemę, raktikaulis skilo antrą kartą. Aila ėmė pratisai klykti iš skausmo. Pasirito ant pilvo negalėdama atsigręžti. Viršutinė kūno dalis, sustingusi ir paralyžiuota sopulio, atsisakė jos klausyti. Veltui Aila mėgino stotis remdamasi sveikąja ranka. Tarsi kelių mėnesių vaikas, nukritęs ant pilvo.

Kojos judėjo, pėdos ieškojo atramos, kad galėtų užsikabinti, atsispirti. Apčiuopė tik pageltusių lapų sluoksnį, jie skraidžiojo nuo beviltiškų jos judesių. Tarsi būtų ketinusi plaukti plunksnų baseine.

Skausmas prikalė ją prie žemės. Vis dėlto ji turėjo iš čia išeiti.

Išgirdo artėjant žingsnius. Kraupus mindomų lapų šiugždesys girdėjosi vis aiškiau.

Paskui viskas nutilo.

*

Jis buvo čia. Tai buvo galas.

Aila nebesikankino. Tik jautė, kaip nukritusių lapų guolis glosto jai veidą, kaklą, rankas. Norėjo mirti su šiuo pojūčiu, šia glamone. Jos apnuogintą kūną kuteno nebe lapai, o Nazimo ūsai. Vešlūs ūsai, švelnūs, malonūs, begėdiški. Jos mintys nuskrido prie namo Antakijoje, namo, kurį jie Turkijoje turėjo nusipirkti su Nazimu, jų namo, jų šalyje, toje šalyje, iš kurios taip seniai pabėgo tėvo glėbyje...

Tylą sudrumstė sausas užtaisomo revolverio klaktelėjimas. Aila sukaupė paskutines jėgas, kad atsigręžtų, jį pamatytų.

Pažintų savo žudiką.

Atsirėmė sveikąja ranka.

Šis paskutinis jos noras neišsipildė.

Po akimirkos kulka jai perskrodė pakaušį.

33

1998 metų spalio 2 diena, 14 val. 40 min.

Santarvės aikštė. Reikia persėsti.

Markas nesvarstydamas įsidėjo sąsiuvinį į kuprinę. Šypsanti mergina su gitara irgi išlipo. Koridoriumi jie ėjo vienas šalia kito, beveik liesdamiesi, susidrovėję, kaip būna lifte atsidūrus su nepažįstamu žmogumi.

Susigūžusi ant šaltų koridoriaus grindų kažkokia moteris, rodės, meldėsi nežinia kokiam pragaro dievui. Nei vaiko, nei gyvūnėlio, nei muzikos, nei kartono atraižos, nei užrašo, nei paaiškinimo, tik nematomas, tarp kelių paslėptas veidas ir balta lėkštė. Tuščia. Minia nusigręždavo nuo elgetos, ją apeidavo, peržengdavo. Negalvodamas, netgi nelėtindamas žingsnio Markas išsiėmė iš kišenės monetą ir įmetė į lėkštutę. Mergina su gitara nustebusi pasižiūrėjo į jį žvilgsniu, kuris reiškė, kad Markas jos akyse iš jauno skubančio kvailio nepatenkinta mina staiga tapo daug įdomesniu vaikinu, nei atrodo, tačiau, deja, nieko nematančiu...

Už kelių metrų koridorius skyrėsi į dvi dalis. Markas, vis dar paskendęs mintyse, pasuko į dešinę prie dvyliktos linijos, Koplyčios vartų kryptimi. Mergina su gitara patraukė į kairę, prie septintos linijos, Lakurnevo kryptimi, ji truputį sulėtino žingsnį norėdama pasižiūrėti, kaip tolsta tas gražus melancholiškas šviesiaplaukis.

*

Šv. Magdalietės bažnyčia.

Artėjo labiausiai lankoma Paryžiuje stotis. Dar nebuvo piko valanda, bet jau nedaug iki jos trūko. Minia peronuose ir vagonuose staiga pasidarė gausesnė. Tokiomis sąlygomis neįmanoma skaityti.

Šv. Lozoriaus stotis.

Vagonas ištuštėjo neįtikėtinu greičiu. Markas visada su nuostaba stebėdavo keleivių lenktynes Šv. Lozoriaus stoties požemiais: žmonės bėgdavo stumdydami lėtesnius, nepaisydami prikimštų eskalatorių šokinėdavo per dvi pakopas, kai tik jų atsilaisvindavo, o ilgu tiesiu tuneliu lėkdavo dar greičiau... Ar jie imdavo lenktyniauti su laiku todėl, kad ypatingai skubėdavo, ar šitaip bėgdavo kasdien, ryte ir vakare, tiesiog iš įpročio, kaip kiti žaidžia po platanais?

Markas skaitė – kartais pasitaiko tokių istorijų – apie vieną iš garsiausių pasaulio smuikininkų, jo rusiškos pavardės neįsidėmėjo, kad jis sykį įsitaisė metro prieangyje ir griežė kelias valandas. Be reklamos, be oficialaus skelbimo, tiesiog atsisėdo ir išsitraukė savo smuiką. Nors kas vakarą jis surinkdavo pilnas sales žmonių iš viso pasaulio, nors vietos, kad gautum galimybę jo pasiklausyti, būdavo išgraibstomos už šimtus frankų, tą dieną metro niekas, na, beveik niekas, nesustojo jo pasiklausyti. Visi tie kaklaryšiuoti keleiviai eidami pro jį net nesulėtindavo žingsnio, bėgdavo prie savo traukinio, o galbūt tą patį vakarą ar savaitgalį vėl bėgdavo, kad laiku suspėtų į garsaus muzikanto koncertą, kurio nieku gyvu nenorėjo praleisti.

Markas pirmą kartą nuo šio ryto pasidovanojo sau trumpą atokvėpį. Ramiai nupėdino į keleivių salę, kur niekas nelėkė galvotrūkčiais. Didžiulėje stoties patalpoje grūdosi daugybė žmonių: jie stovėjo nejudėdami, pakėlę akis į dangų tarsi minia, laukianti, kada scenoje pasirodys pasaulinio garso roko žvaigždė. Tik keleiviai žiūrėjo ne į *spotlights**, o į spindinčius ekranus, rodančius

* Scenos prožektoriai (*angl.*).

perono numerius ar, veikiau, jų nerodančius, nes dar per anksti. Keleivių kiekvieną minutę daugėjo, jie vis labiau spaudėsi.

„Koralas“ Paryžius–Ruanas buvo iš tų traukinių, kurių perono numerio dar nepaskelbė. Markas perėjo visą salę braudamasis per suakmenėjusių keleivių mišką ir įsitaisė stoties bufeto terasoje. Užsisakė apelsinų sulčių, nerimastingas padavėjas išsyk paėmė pinigus, lyg jaunuolis ketintų pabėgti su stikline rankoje... Markas išsiėmė telefoną. Jo atokvėpis buvo trumpas, jis nusikeikė: „Po galais!“, bet jo šūksnis ištirpo stoties gaudesy.

Lili atsiliepė!

Tikriausiai skambino, kai jis buvo po žeme, galėjai pamanyti, kad Lili jį seka Paryžiuje žingsnis po žingsnio ir laukia, kol jis nusileis į požeminius koridorius, kad jam pasiųstų žinučių... Su juo nekalbėdama!

Markas spaudinėjo mygtukus. Pridėjo telefoną prie ausies, kad išklausytų žinutę. Ji buvo vos girdima, Lili labiau šnabždėjo nei kalbėjo: „Markai, čia Emili. Ko tu važiavai pas Karvilius? Pasitikėk manimi, Markai. Rytoj viskas bus baigta. Tada aš tau paaiškinsiu. Paaiškinsiu viską. Jei mane myli taip, kaip sakai, atleisi man. Emili.“

Markas, laikydamas telefoną prie ausies, akimirką sustingo.

Pasitikėti...

Atleisti...

Laukti?!

Na jau ne! Lili kažką nuo jo slepia, viskas turi išsispręsti artimiausiomis valandomis, jam sutrukdyti gali tik ta jos kelionė be atgalinio bilieto. Markas vėl ėmė spaudinėti mygtukus ir vėl išklausė Lili žinutę. Jį užkabino viena smulkmena.

„Markai, čia Lili.“ Jis prispaudė telefoną prie dešinės ausies, kitą užsikimšo pirštu. Turėjo girdėti aiškiai, bet šitoje pilnutėlėje stotyje tai buvo gana sunku.

„Atleisi man. Emili.“

Markas vėl pamaigė mygtukus ir trečią kartą išklausė žinutę. Domėjosi nebe Lili žodžiais, bet tuo, ką girdėjo fone. Garsas buvo

šiek tiek tolimas, šiek tiek duslus, bet klausydamasis trečią kartą buvo beveik tikras tuo, ką išgirdo. Vis dėlto, kad įsitikintų, išklausė žinutę dar vieną kartą: Lili balso fone jis aiškiai girdėjo kelių greitosios pagalbos automobilių sirenas.

Markas įsikišo telefoną į kišenę ir išgėrė pusę stiklinės apelsinų sulčių mėgindamas visa tai apsvarstyti. Rado tik du galimus paaiškinimus. Arba Lili buvo netoli nelaimingo įvykio vietos gatvėje ar kur nors kitur, arba ji buvo... prie ligoninės ar klinikos! Šiaip ar taip, čia buvo nuoroda, pirmoji!

Markas ištuštino stiklinę ir svarstė toliau. Ieškoti Paryžiuje, kur įvyko nelaimingas atsitikimas, buvo kvaila, tą vietą, nelaimingo įvykio vietą, sankryžą, gatvės kampą, galėjai nustatyti greitai, tačiau Lili nestovėjo vietoje, šitaip jos rasti buvo neįmanoma. Geriau apsistoti prie ligoninės prielaidos... Be abejonės, Paryžiuje tai būtų ne viena dešimtis adresų... Bet tai vienintelis kelias...

Markas pastatė stiklinę ant aliumininio stalelio. Padavėjas pripuolė jos paimti, tarytum siųsdamas Markui žinią, kad buvimo bare laikas ribotas. Markas nekreipė dėmesio, jam nedavė ramybės kitas klausimas: kodėl ligoninė? Ką ketino ten daryti Lili? Pirmoji dingtelėjo mintis, kad Lili sužeista. Ji skubiai nugabenta į operacinį skyrių, aplink ją spiečius slaugytojų su chalatais...

Didžioji kelionė. Ji mėgino nusižudyti! Nepalaukė rytojaus.

Ką daryti?

Markui pašėlusiai daužėsi širdis.

Apskambinti visas Paryžiaus klinikas, visas ligonines?

Šiaip ar taip, kodėl gi ne?

Markas jau trečią kartą per dieną paskambino Ženifė, savo bendradarbei Prancūzijos telekome. Ji skubiai jam persiuntė nesibaigiančiomis žinutėmis – iš viso aštuoniolika – jo pageidaujamų telefono numerių sąrašą: šimto penkiasdešimt aštuonių klinikų ir ligoninių Paryžiuje *intra muros*...

Tik tiek!

Daugiau nei pusvalandį Markas dirbo kaip koks telefonininkas. Klausė to paties:

– Laba diena, ponia, ar pas jus šiandien nebuvo atvežta jauna mergina pavarde Emili Vitral?.. Ne, nežinau, į kokį skyrių... Galbūt į skubiosios pagalbos?

Kiekvienas skambutis trukdavo nuo kelių sekundžių iki kelių minučių. Atsakymas būdavo visada toks pat, gal kiek įvairuodavo: „Ne, pone, tokia pavarde nieko neturime. Jūs tikras dėl jos tapatybės?" Ties dvidešimtu sąrašo numeriu Markas sustojo. Skambinti šimtas penkiasdešimt aštuoniais adresais užims be galo daug laiko. Jis suvokė, kad praras brangias valandas sekdamas labai menka nuoroda – keliomis greitųjų pagalbų sirenomis... Jos galėjo pravažiuoti susidarius spūstims bet kokioje gatvėje, kai Lili jam skambino...

Padavėjas jau tris kartus buvo atėjęs paklausti, ar vaikinas dar ko nors pageidautų. Markas vėl užsisakė apelsinų sulčių, nelabai norėdamas, vien tam, kad padavėjas būtų pakantesnis. Jų nė negurkštelėjo. Ar Krediulis Gran Diukas visus tuos metus irgi tai išgyveno? Iki apsėdimo ėjo ta kryptimi, nors iš pat pradžių žinojo, kad ji klaidinga? Audringą vakarą gelbėjosi degtuko liepsnele?

Markas žvilgtelėjo į išvykimo lentą. Paryžiaus–Ruano traukinio vis dar nebuvo. Viskas klostosi labai greitai, pagalvojo jis, per daug greitai. Tos sirenos... Tas mėlynas vokas jo kišenėje... Gal jį tiesiog atplėšti nepaisant Matildos de Karvil patarimo ir pažado Nikolei... Ir tas sąsiuvinis, Gran Diuko prisipažinimai, nemaloni įtampa, kurią jie kėlė... Ir kuri jį sukaustė.

Markas bemat išgėrė antrą apelsinų sulčių stiklinę. Padavėjas kone su palengvėjimo šypsena pripuolė nuvalyti staliuko. Tarsi tyčiodamasis iš jo, Markas išsiėmė žalsvą sąsiuvinį.

1987 metais grandinėlės kaina pasiekė septyniasdešimt penkis tūkstančius frankų. Įsivaizduojat? Tais laikais tai buvo dideli pinigai net Turnero papuošalams. Mano tyrimas darėsi aiškiai liūdnas... Jokio naujo pėdsako, aš tenkinausi dirbdamas su senais, dešimtis kartų skaičiau tas pačias bylas.

Kelis kartus nuvažiavau į Turkiją, vien dėl formalumo. „Askoko" viešbutis, Aukso ragas, kilimų pardavėjai, sutemos Bosfore, visa *Lili's Mystery Tour**; žiūrėkite kelionių vadovą. Vėl apsilankiau Kvebeke, Šikutimi, pas Bernjė – sykį, kai buvo daugiau nei penkiolika laipsnių šalčio. Tuščiai.

Grįžau ir į Djepą. Man regis, du kartus, iš kurių vieną su Nazimu. Tai puikūs prisiminimai. Todėl apie juos papasakosiu. Man šiek tiek svarbu, kad jūs suprastumėt, dėl Lili. Noriu pasakyti, suprastumėt jos psichologiją. Jos aplinką, lemtį, tai, kas įgyta, ir tai, kas įgimta, visus tuos niekus. Noriu jums pateikti duomenų, kad galėtumėte spręsti patys. Tai svarbu, jei norėsite susidaryti savo nuomonę.

Tai atsitiko 1987 metų kovą. Orai buvo baisūs. Kaip sakė Nikolė, Djepe dvi savaites nesiliovė pūtęs vėjas, kurio greitis siekė daugiau nei šešiasdešimt kilometrų per valandą, ir lijo lietus. Jūros pakrantėje nebuvo nė gyvos dvasios. Kaskart baigusi sakinį Nikolė užsikosėdavo. Nuo menkiausios pastangos ją kankino plaučių spazmai.

Nazimas buvo laimingas. Jam patikdavo važiuoti į Djepą. Labai mėgo lietų. Taip pat labai mylėjo Marką, nors berniūkštis truputį jo prisibijojo. Nazimas, kaip ir aš, neturėjo vaikų. Bet jis bent jau turėjo žmoną! Gražuolę Ailą, tokių pat apvalių formų kaip jos kebabai. Nazimas, suprantama, palaikė turkų futbolo komandą. Markas iš jo juokėsi: prieš keletą metų per 1986 metų Pasaulio taurės atkrintamąsias rungtynes turkų komanda 8–0 pralaimėjo anglams! „Vaikų futbolo rezultatas", – juokavo Markas.

* Paslaptinga Lili kelionė (*angl.*).

Nazimas norėjo Markui parodyti nesąs kerštingas ir jam nuvežė Dundaro Sizo, „Galatasarajaus" kairiojo krašto gynėjo, marškinėlius. Galatasarajus – Stambulo „gališkasis" kvartalas... Dundaro Sizo pavardė jums tikriausiai nieko nesako. Pabandykit išversti į prancūzų kalbą... Išvertėt? Didjė Sisas*... Prancūzų žaidėjas turėjo priimti turkų pilietybę, kad kitais metais galėtų atvesti „Galatasarajų" į pergalę. Didjė Sisas... Kaip galima Didjė Sisą laikyti stabu! Vyruką, kuris visą gyvenimą kartojo tą pačią apgaulę: tariamai bėgdavo į kraštą, o darydavo vidinį lankstą... Vyruką, kuris 1982 metais ypač pasižymėjo Sevilijoje, Pasaulio taurės pusfinalyje, komandai žaidžiant su vokiečiais, kai savo baudos smūgiu pasiuntė kamuolį vartininkui į rankas. Tas parsidavėlis kadaise žaidė Štutgarte... Sušaudoma už menkesnius dalykus nei šis!

Ir štai Nazimas po penkerių metų nesugalvojo nieko geresnio, kaip nuvežti Markui Dundaro Sizo marškinėlius! Gyvo ištremto išdaviko netikra pavarde marškinėlius! Geras pavyzdys jaunuomenei. Markas, jaunas ir naivus, apsivilko marškinėlius nekeldamas klausimų. Aišku, jis negalėjo žinoti apie 1982-uosius, tą naktį Sevilijoje, visos kartos traumą...

Mažajai Emili tai buvo nė motais. Šią 1987 metų kovo mėnesio dieną ji nebijojo nei lietaus, nei vėjo. Apsivilko alyvinį neperšlampamą apsiaustą su gobtuvu, kuris dengė jai veidą, kyšojo tik kelios šviesių plaukų sruogos. Apsiavė tokios pat spalvos botais ir šokinėjo per balas, į kurias sruvo vanduo iš Pošolio gatvės nutekamųjų griovelių. Bėgiojo paskui kates! Nikolė, susijaudinusi kone iki ašarų, man paaiškino, kodėl.

Mergaitei sukako septyneri, ji pusę metų lankė paruošiamąją klasę, mokėjo skaityti ir jau rijo Marselio Emė „Katinėlio Murklio pasakas". Gyvulines pasakas. Apie Delfiną ir Marinetę, kalbančius ūkio gyvulius...

* Prancūzas Didjė Sisas, gavęs turkų pilietybę, tapo Dundaru Sizu.

– „Katinėlio Murklio pasakas“! – kalbėjo man Nikolė, tikėdamasi pritarimo. – Septynerių metų! Paruošiamojoje klasėje! Krediuli, jūs suvokiat?

Jų mažame žvejų namelyje tikriausiai nebuvo nė dvidešimties knygų, o vaikams – tik ši viena knygelė. Koks ryšys su kvartalo katėmis, paklausite manęs? Tuoj atsakysiu. Emili labai patiko istorija apie katę, kuri, norėdama visiems įsipykti, kasdien prausdamasi braukydavo letena už ausies, šitaip neišvengiamai prišaukdama rytojaus lietų. Dėl blogo katės būdo ir jos prastos nuotaikos savaitėmis pliaupdavo toks lietus, kad ūkio šeimininkai nutarė katės atsikratyti... Tik paskutinę akimirką ją išgelbsti Delfina ir Marinetė. Emili padarė logišką išvadą – jeigu dvi savaitės Djepe lietus, kruša, vėjas ir skraido akmenukai, vadinasi, kaltos kvartalo katės, kurios tikriausiai irgi brauko letena už ausies. Vienintelė išeitis – įtikinti kvartalo kates praustis kitaip. Visas Polė kates. Įsivaizduokite žvejų kvartalą! Emili leido valandų valandas stengdamasi prie jų prieiti, jas prisijaukinti, švelniai joms paaiškinti, kad dėl jų jos močiutė Nikolė negali dirbti. Kad jos, tokios saulės mėgėjos, irgi negali išeiti lauk pasikaitinti ant asfalto.

Emili mėgino mane ir Nazimą išsivesti į lietų gaudyti kačių. Kad jas įbaugintų! Nes buvo tokių, kurios jos neklausė. Ypač laukinės.

– Nagi eime, Krediuli dėduli!

– Eikšen, Ūsuoti!

Savo rankele ji timpčiojo mus už drabužių. Jos neperšlampamu apsiaustu varvėjo lietaus lašai. Nazimas smagiai juokėsi, bet liko sėdėti sausoje vietoje su kava. Aš taip pat. Vienas Markas galų gale nusileido ir išėjo į lietų, kuris pylė kaip iš kibiro. Su turkiškais per dideliais Didjė Siso marškinėliais, užsivilkęs juos ant rudo apsiausto. Sušlapo, pasidarė beveik permatomas.

Toks pat permatomas kaip Dundaras Sizas, vienišas kairiajame Princų parko krašte.

*

Gal jums nusibodau su savo šlapiais prisiminimais. Suprantu. Jus domina tyrimas... Niekas kitas, tik tyrimas. Tuojau, tuojau prie jo grįžtu. Šiaip ar taip, neatsisakiau jo. Pamatysite, nenusivilsit. 1987 metų gruodžio 22 dieną, kaip kasmet, išvykau į savo piligriminę kelionę – į Baisųjį kalną. Vakare atvažiavau į Du pakrantę pasidėti daiktų. Jau turėjau senbernio įpročių. Mano šeimininkė Monika Ženevė, tvirta žavi moteris, kalbanti su žymiu Franš Kontė akcentu, – mano ausiai jis atrodė panašus į Kvebeko akcentą, – man visada palikdavo tą patį dvyliktą kambarį su vaizdu į Baisųjį kalną ir iš anksto gerą mėnesį brandindavo kankojotą*, kurį patiekdavo su Arbua vynu. Tyrimas klimpo, aš jau įsitaisiau neurozę... Turėjau teisę į šiokį tokį atlygį.

Taigi tą dieną Monika, pamačiusi mane atvažiuojant, nedavė laiko net pastatyti automobilio.

– Pone Gran Diukai, jūsų kai kas laukia!

Žiūrėjau į ją apstulbęs. Ji paaiškino:

– Jis čia jau dvi valandos. Šį mėnesį daug kartų skambino, norėjo jus pamatyti, aš jam sakiau, kad atvažiuosite kaip kiekvienais metais – gruodžio 22 dieną, popiet... Manau, kad tai susiję su jūsų tyrimu.

Monika kvaksėjo prie manęs tarsi panelė Manipeni šalia Džeimso Bondo. Nustebęs, susijaudinęs greitai žengiau į svetainę. Skaitydamas reklamos leidinukus apie tą kraštą, manęs laukė gerai atrodantis kokių penkiasdešimties metų vyras tamsiu ilgu žieminiu apsiaustu. Mane pasitikdamas jis atsistojo.

– Ogiustenas Peletjė. Jau ne vienas mėnuo, kai noriu su jumis susitikti, pone Gran Diukai. Atsitiktinai perskaičiau jūsų skelbimus laikraštyje „L'Est républicain“. Maniau, kad visi tyrimai apie Baisiajame kalne įvykusį nelaimingą atsitikimą seniai baigti... Bet, regis, jūs dar tiriate. Galbūt galėsit man padėti...

* Minkšto fermentinio sūrio ir sviesto mišinys.

Tai buvo veikiau priešingai, nei aš tikėjausi. Tikėjausi jo pagalbos, bet ką gi... Ogiustenas Peletjė man padarė patikimo žmogaus įspūdį. Ryžtingas, aiškiai suvokiantis atsakomybę kokios nors įmonės darbuotojas. Tikrai ne pasakų rezgėjas.

Įsitaisiau greta jo viešbučio vestibiulyje. Pro langą galėjai grožėtis kalnų keterų virtine, Baisusis kalnas šiais metais dar nebuvo apsnigtas.

– Padarysiu, ką galėsiu, pone Peletjė. Jūs mane nustebinot...

– Tai sena istorija, pone Gran Diukai. Papasakosiu kuo trumpiau. Ieškau savo brolio Žoržo, Žoržo Peletjė. Jis dingo prieš daugelį metų. Paskutinė žinia apie jį mane pasiekė 1980 metų gruodį. Tuo laiku jis gyveno kaip atsiskyrėlis ant Baisiojo kalno, mažoje lūšnelėje, netoli tos vietos, kur sudužo oro laineris.

34

1998 metų spalio 2 diena, 15 val. 9 min.

Markas pakėlė akis. Švytinčios skelbimų lentos raidės maišėsi kaip „Skrablio“ žodžių žaidime.

Paryžius–Kanas. 23 peronas.

Gera dalis minios, nejudriai laukusios peronų prieigose, puolė į siaurą dvidešimt trečią peroną tarsi spalvoti grūdeliai, byrantys pro smėlio laikrodžio kakliuką. Markas žinojo, kad vienu traukiniu gali važiuoti daugiau kaip tūkstantis keleivių. Tiek, kiek vidutiniškai gyvena svarbiausiame kantono miestelyje... Tad nenuostabu, kodėl peronų prieigose susitvenkė tokia minia: paskelbus, kad vėluoja du ar trys traukiniai, peronuose susiburia keli tūkstančiai keleivių...

Kaip ir traukinio Paryžius–Ruanas keleiviai, kurių peronas vis dar nenurodytas. Markas pažiūrėjo į savo telefoną: reikėjo toliau skambinti į klinikas, eiti vieninteliu keliu, kuriuo galėjo rasti Lili, kad ir koks nežymus buvo tas pėdsakas. Jo ranka dvejojo, ko siekti – telefono ar žalsvojo sąsiuvinio, bet viršų paėmė smalsumas. Jis tikrai galėjo sau skirti tas kelias minutes, kad perskaitytų dar kelis puslapius. Ar Gran Diukas iš tikrųjų rado žmogų, mačiusį, kaip Baisiajame kalne sudužo lėktuvas?

Debesys plaukė iš Šveicarijos. Tai gana retas dalykas. Po daugelio metų patirties pradėjau išmanyti vietinę Aukštutinės Juros klimatologiją.

– Žoržas – mano mažasis broliukas, – paaiškino Ogiustenas Peletjė. – Jis visada buvo gležnesnis už mane. Sudėtinga asmenybė. Mes buvome labai skirtingi. Kai jis pradėjo bėgti iš namų Bezansone, jam buvo keturiolika. Trainiojosi su kvartalo gaujomis. Policininkai jį parvesdavo tėvams. Galų gale Žoržas buvo dvejiems metams atiduotas į specializuotą įstaigą, nieko nepadarysi.

Aš delnais tapšnojau savo krėslo ranktūrius. Kur suko Ogiustenas?

– Jau artėju prie Baisiojo kalno epizodo, pone Gran Diukai, – tarė Ogiustenas, tikriausiai pamatęs, kad nekantrauju. – Nebijokite. Sulaukęs šešiolikos metų Žoržas galutinai paliko namus. Nepiešiu jums gražaus paveikslėlio. Nakvodavo gatvėje. Alkoholis. Narkotikai. Narkotikais ir prekiavo. Nieko labai blogo. Tiesiog tapo valkata. Dabar sakoma – benamis. Pagarsėjo Bezansone su keliais draugeliais. Mano tėvai jo atsižadėjo. Aš taip pat. Tada turėjau darbą, moterį, kuri nebenorėjo girdėti kalbant apie jį, galite tai įsivaizduoti, ar ne, pone Gran Diukai? Nelengva pakviesti *junky** į Kūčias...

Mano pirštai tebešoko ant ranktūrių, bet Ogiustenas į juos daugiau nežiūrėjo arba dėjosi nežiūrįs.

– Aš tvarkiausi, kaip galėjau, – toliau dėstė jis. – Palaikiau savotišką netiesioginį ryšį per socialines tarnybas, taip pat per policiją. Žoržas nenorėjo pagalbos. Kiekvieną kartą, kai ištiesdavau ranką, jis ją atstumdavo, pagaliau nesvarbu, juk suprantat, ką noriu pasakyti...

Aš supratau. Ir man į tai buvo nusispjaut. Aš jam tai parodžiau. Trumpiau, Ogiustenai.

– Suprantu, pone Gran Diukai. Kai Žoržas dingdavo, mes vi-

* Narkomanas, prekiautojas narkotikais (*angl.*).

sada gaudavome šiokių tokių žinių apie jį – su trumpesnėmis ar ilgesnėmis pertraukomis. Dingdavo metams, daugiausia dviem. 1980-aisiais aš galutinai pamečiau jo pėdsakus. Žoržui tuomet buvo keturiasdešimt dveji, bet atrodė mažiausiai penkiolika metų vyresnis. Jau aštuoneri metai neturiu apie jį jokių naujienų.

Aš nebetvėriau. Balti šveicariški debesys kabinosi už viršukalnių linijos, žaidė slėpynių su Baisiuoju kalnu.

– Pone Peletjė... Kaip tai susiję su manimi? Koks ryšys su gruodžio 23-iąja, su nelaimingu įvykiu?

– Suprantu. Suprantu. Aš baisiai nerimavau. Jūs negalite įsivaizduoti. Jokios žinios. Apklausiau kitus Bezansono benamius. Tai buvo nelengva... Na gerai, smulkmenas praleidžiu, galiausiai jie man pasakė, kad Žoržas išvyko į gamtą. Nusibodo gatvė. O svarbiausia – Bezansone buvo nemažai žmonių, kurie taikėsi jį užspeisti. Prasti *deals**, matot. Be to, vyrukai iš policijos, matot.

Mačiau...

– Jo draugeliai papasakojo, kad kai paskutinį kartą bendravo su juo, jis gyveno lūšnoje ant kalno, prie sienos su Šveicarija. Tas kalnas vadinamas Baisiuoju kalnu. Apie jį daug tuo metu buvo kalbama, nes ten sudužo lėktuvas... Tai buvo paskutinis kartas, kai girdėjau apie brolį. Nuo to laiko praėjo kokie septyneri metai. Ieškojau kelis mėnesius. Nesėkmingai. Paskui apleidau paieškas ir sykiu praradau viltį, kad kada nors jį pamatysiu. Patikėkit, mano žmonos tai nenuliūdino. Bet kai po septynerių metų perskaičiau jūsų skelbimus, mane ištiko šokas! Pasakiau sau: kodėl gi ne? Jei kažkas stengiasi išsiaiškinti, kas tą naktį nutiko ten, viršuje, galbūt netiesiogiai aptiko ir mano brolio pėdsakus...

Ogiustenas baigė savo tiradą! Mano delnai gniaužė krėslo ranktūrius, taip kapitonas gniaužia savo tristiebio laivo vairalazdę. Akys pro stiklą ieškojo tolimo horizonto, apvalių viršukalnių, jau skendinčių rūke. O jeigu 1980 metais, tą naktį į gruodžio 23-iąją, Žoržas nakvojo toje lūšnoje? O jeigu Žoržas yra

* Sandoriai (*angl.*).

tas žmogus, kurio niekada nesitikėjau rasti, kurio niekada net neieškojau per septynerius tyrimo metus?

Jeigu tas žmogus yra liudytojas!

Tiesioginis lėktuvo sudužimo liudytojas. O jeigu Žoržas pirmas pasirodė tragedijos scenoje? O jeigu Žoržas šalia stebuklingai išsigelbėjusio kūdikio rado garsiąją Lizos Rozos grandinėlę? O jeigu Žoržas iškasė tą kapą?

Man spontaniškai kilo klausimas:

– Ar Žoržas turėjo šunį?

Ogiusteno veide pasirodė apstulbusi išraiška.

„Prisimink, Ogiustenai, – vos nepasakiau. – Aš septynerius metus vargstu su šia byla!“

– Ėėė... taip. Mišrūną rudu kailiu ir trumpomis kojomis. Kodėl klausiat?

Aš jau rašiausi pastabas apvertęs reklamos leidinį, padėtą priešais mane.

– O ką jūsų brolis rūkė, turiu galvoje – kokias cigaretes?

– Manau, „Gitanes“, bet nesu tikras.

– Kokio dydžio buvo jo batai?

– Sakyčiau, keturiasdešimt trečio ar ketvirto dydžio.

– Ką jis gėrė? Kokį alų?

– Alų? Na... Nenutuokiu... Tikrai...

Ogiustenas, rodės, nebesiklausė. Jis sustabdė žaidimą.

– Bet... Pone Gran Diukai, kam šie klausimai? Jūs radot Žoržą? Negyvą? Taip? Radote jo lavoną?..

Raminkitės, Ogiustenai!

Monika Ženevė, nepriekaištinga šeimininkė, atnešė mums arbatos ir sausainių *spéculoos*, tik pagal Juros receptą ilgesnių ir storesnių. Ogiustenas prie jų nė neprisilietė. Kramsnodamas už du, aš jam papasakojau viską apie savo praėjusių metų atradimą. Lūšną, nuorūkas, kapą... Ogiustenas Peletjė atrodė nusivylęs – aš neradau jokio konkretaus jo brolio pėdsako... Raminau jį, mirkydamas biskvitus karštoje arbatoje. Negalėjau tvirtinti, kad rasiu jo brolį Žoržą, juo labiau kad rasiu jį gyvą, bet užtikri-

nau, jog ateinančiais mėnesiais tam atiduosiu visą savo energiją. Nemelavau. Stipriai prispausiu vienintelį galimą liudytoją! Atvažiuodamas čia iš Bezansono, Ogiustenas išlošė: pačiu laiku gavo privatų seklį, užtikusį jo brolio pėdsakus, o visas išlaidas turėjo apmokėti Matilda de Karvil. Ir jam nė kiek nereikėjo prisidėti. Jis paliko vizitinę kortelę. Buvo atsakingas už klientus vienoje didelėje Bezansono bendrovėje. Dar kartą jam prižadėjau padaryti viską, ką galiu.

Tą naktį miegojau vos kelias valandas. Šiek tiek dėl to, kad buvau įsijaudrinęs, bet daugiausia dėl butelio Arbua vyno, kurį išmaukiau vakare švęsdamas naujieną, o paskui dar išgėriau kelias taures desertinio baltojo vyno, kad gerai pažymėčiau tą įvykį. Mano šeimininkė turėjo puikaus.

Kitą rytą auštant iškeliavau iki pečių apsikarstęs įrankiais. Kastuvai, grėbliai, sietai... Buvau pasiryžęs suvaidinti kapų plėšiką, kad patikrinčiau, ar iš tiesų šalia lūšnos užkastas Žoržo mišrūnas rudu kailiu ir trumpomis kojomis. Taip pat nešiausi hermetiškų maišų ir mėgintuvėlių, – paskutinį kriminalistų išradimą, – kad susidėčiau ten nuorūkas, lūšnoje rastus kamščius ir nustatyčiau paskutinių gyventojų tapatybę. Kuprinė svėrė apie penkiolika kilogramų. Einant pro Aukštutinės Juros gamtos parko būstinę už Du upės vingio, man ranka pamojo inžinierius Gregori Morė. Jį pralinksmino mano apranga.

– Jei nori sukarti aštuonis tūkstančius metrų, eik ne pro čia...

Gregori... Jei neskaitysim kelių retų moksleivių grupių apsilankymo, inžinierius iš esmės turėjo visą dieną priiminėti stažuotojus. Bent jau taip atrodė. Tas niekšelis, regis, metai po metų darėsi gražesnis žilstant karčiams, o stažuotojos kasmet atvykdavo tokio pat amžiaus. Jis paliko gražią kaip angelas blondinukę, kuri nenuleido nuo jo didelių akių, ir tarė man:

– Na, Krediuli, man tavęs gaila, užvešiu visureigiu. Paskutinius kilometrus turėsi įveikti savo kojomis, bet sunkiausia bus

atlikta. Žiuli, grįšiu po dvidešimties minučių, niekur neik iš čia, jei nori sužinoti, kas man šiąnakt atsitiko ant Špitsbergo...

Parko prižiūrėtojas mane išlaipino, kai baigėsi gruntkelis, pamerkė akį ir grįžo atgal plepėti su blondine. Važiuodamas jo paklausinėjau, bet jis niekada nebuvo girdėjęs kalbant apie Žoržą Peletjė. Suprantama, visa tai vyko daugiau kaip prieš septynetą metų...

Žingsniuodamas mėginau surikiuoti metų senumo prisiminimus apie šaltą lietų, žibinto šviesą, akmenis, sukrautus ant kapo. Lūšną radau be vargo. Buvau šlapias nuo prakaito. Oras atrodė visai kitoks nei praėjusiais metais. Auksindama eglių viršūnes, viršukalnę apšvietė graži žiemos saulė, tarsi šveicarišku ritmu traukiantis savotiškai bobų vasarai. Galėjai taip ir pamanyti, jei nebūtų dygusios raktažolės, geltonieji narcizai ir gencijonai.

Mane ėmė jaudulys kaip per pirmąją slaptą išvyką. Šio tyrimo metu man tai seniai bebuvo nutikę. Pradėjau nuo lūšnos. Rodės, niekas nebuvo pajudinta. Beje, visai galėjo nusišypsoti tokia laimė, kad nuo praėjusių metų niekas kitas nebuvo užsukęs į šią užuoglaudą pasaulio pakrašty. Apsimovęs pirštines, skrupulingai rinkau nuo žemės įvairių atmatų pavyzdžius. Truputį pakrapščiau, norėdamas iškasti į purią žemę įsmigusius daiktus.

Nuorūkos, kamščiai, riebaluoti popiergaliai.

Galbūt visa tai galės padėti vėl aptikti Žoržo Peletjė pėdsakus, net jeigu jis buvo senokai palikęs šias vietas.

Išėjau iš lūšnos. Manęs laukė sunkiausias darbas. Kapas. Artinausi prie akmenų krūvelės. Medinis kryželis tebestyrojo įsmeigtas. Jo papėdėje jazminas, pasodintas vazonėlyje, buvo nuvytęs. Vadinasi, per metus niekas nebuvo atėjęs papuošti kapo gėlėmis. Kodėl? Kodėl ankstesniais metais jis buvo puošiamas, o šiais metais – ne? Buvo labai karšta, nusivilkau megztinį, bet ir be jo mane vis tiek pylė prakaitas. Gaivus ryto vėjelis vos pukšnojo, o pūtė tik didelių pušų viršūnėse. Kaip dainoje.

Pasilenkiau prie akmenų stačiakampio.

Mane išgąsdino keista smulkmena. Keistas nepraeinantis įspūdis: akmenys buvo sudėti ne taip, kaip paskutinį kartą! Kažkas juos buvo perdėjęs.

Mėginau klausyti proto balso. Kaip galėjau būti tuo tikras? Juk apžiūrinėjau tuos akmenis prieš metus, naktį, per lietų, pats spėtinai juos judinau pasišviesdamas žibintu...

Nieko nepadėjo. Tai ne tik įspūdis. Kažkas buvo atėjęs! Prieš metus mano atmintyje buvo įsirėžę ženklai, pati akmenų forma, jų apimtis, padėtis, tikslus, nors ir naktinis, vaizdas. Nesigirsiu, bet esu tuo apdovanotas, turiu beveik neklystamą regimąją atmintį.

Patikėkit mano žodžiu, viskas buvo pastumdyta!

Tuo blogiau. Negalėjau rasti atsakymo į savo klausimus nesusitepęs rankų. Pradėjau nepaprastai atsargiai kiloti akmenis. Tai užėmė gerą pusvalandį. Linksma saulė neleido tai scenai tapti per daug niūriai. Kelis kartus sustojau atsigerti.

Kai paskutinis akmuo buvo numestas į šalį, toliau atsargiai ėmiau kasti kastuvu. „Kam visa tai?" – galvojau. Tam, kad atkasčiau šuns lavoną! Ko gi kito galėjau tikėtis? Kūdikio, palaidoto Baisiojo kalno viršuje?

Taigi kasiau beveik valandą. Saulė pasislinko į vakarus, ir ant išniekinto kapo nutįso palaimingas pušų šešėlis. Mano iškasta duobė buvo gili, daugiau kaip metras. Išroviau kryžių, kasiau ir po juo. Atkakliai dirbau dar pusvalandį.

Galų gale... nieko!

Net jokio šuns, ožkos ar triušio kaulelio.

Nieko, sakau jums!

Šis akmenų mauzoliejus, kryžius, nuvytęs augalas buvo pastatyti ant tuščios žemės. Aš palūžau išsekęs, pribaigtas. Iššvaisčiau tiek energijos veltui. Mąstydamas gurkštelėjau vandens. Mano marškiniai buvo purvini. Šešėlyje šlapiam nuo prakaito man pasidarė šaltoka. Vis tebegalvodamas, kalbėdamas pats su savimi ir šnekindamas egles, ėmiau vaikščioti, kad sušilčiau. Staiga nusišypsojau iš savo kvailumo!

Ne! Žinoma, kasiau ne veltui. Blogiausia man, mano tyrimui

būtų buvę atvirkščiai – rasti palaidoto gyvulio palaikus. Ir visa ta istorija su kapu būtų baigusis niekuo. Jeigu būčiau atkasęs Žoržo mišrūno kaulus, ką būčiau paskui daręs? Nuvežęs Ogiustenui tai, kas liko iš jo brolio šuns?

Tačiau tuščias kapas! Gerai pagalvojus, tai buvo netikėta. Ta žiojinti duobė man atvėrė visas galimybes. Nusišluosčiau kaktą ir išsitraukiau Monikos suteptą sumuštinį su kontė sūriu. Iš esmės buvo galimi tik du paaiškinimai...

Pirmiausia galėjai manyti, kad tai simbolinis kapas – kaip tie kryžiai ir gėlės palei valstybinius kelius prie posūkių, toje vietoje, kur per eismo įvykį žuvo artimas žmogus. To vis dar laikomasi... Oro lainerio 5403 Stambulas–Paryžius kurios nors aukos artimieji galėjo padaryti tokį gestą. Atvykti čia. Supilti tuščią kapą, nes palaikų nėra... Bet kuri iš šimto šešiasdešimt aštuonių aukų šeimų galėjo taip pasielgti. Bet tada kodėl čia, už dviejų kilometrų, o ne pačioje tragedijos vietoje? Kodėl iškastas stačiakampis kapelis kaip tik kūdikio dydžio? Lėktuve buvo tik du kūdikiai... Kas pastatė kryžių, surinko akmenis, laistė geltonąjį jazminą visus šiuos metus? Vitralių šeimos narys? Karvilių šeimos narys? Kuris? Kada? Kodėl?

Liko kita prielaida. Palaikai tikrai gulėjo po akmenimis. Kažkas visus tuos metus ateidavo atiduoti pagarbos tai mirusiai būtybei, slapta kukliai papuošti jos kapo. Bet šiais metais atėjęs tas nežinomas asmuo pamatė, kad duobė buvo rausta. Paslaptis iškilo arba galėjo iškilti aikštėn. Laikantis tokios logikos, tas asmuo turėjo tik vieną išeitį – ištuštinti kapą! Nuimti akmenis, iškasti palaikus, vėl sukrauti akmenis...

Nes akmenys buvo perkiloti, tuo neabejojau.

Ši antroji prielaida kėlė tiek pat klausimų kaip ir pirmoji. Kodėl reikėjo atlikti tokias apeigas, laikytis tokio atsargumo? Dėl šuns lavono? Koks pamišėlis galėjo taip elgtis? Žoržas Peletjė?

Nerimta!

Vėl nusišluosčiau kaktą. Buvau giedrios nuotaikos, ramus. Iš esmės viso šito aš ir tikėjausi šiame tyrime: naujų klausimų, kokio

nors šuolio. Turėjau laiko į valias patikrinti kiekvieną savo prielaidą. Pasirausiau kuprinėje ir išsiėmiau sietą, kurį buvau pasirūpinęs atsinešti. Jis buvo iš nailono ir medžio, panašus į tokį, kokiu iki šiol naudojasi aukso ieškotojai upėse ar smėlyje. Ketinau šią žemių krūvą persijoti iki paskutinės smilties. Jeigu liko menkiausias šuns, kūdikio ar diplodoko kaulelis, aš jį rasiu.

Neperdėdamas pasakysiu, kad dirbau ilgiau nei penkias valandas. Archeologas nebūtų turėjęs tiek kantrybės, kiek aš.

Atlygio už atkaklumą sulaukiau tik pavakariop. Galų gale aš tikrai nusipelniau tų šimto tūkstančių frankų per metus. Kai triūsdamas menkiausią akmenėlį pastumdavau į šoną smiliumi, kai visą žemę paverčiau dulkėmis, mano siete pagavusi saulės suspindo mažulytė auksinė kilputė.

Papuošalo grandelė.

Ovalas – vos vienas milimetras į plotį ir du į ilgį.

Auksinis.

– Nori mano nuotraukos, niekše?

Markas pakėlė akis, dar klajodamas Baisiojo kalno viršūnėje, tarsi staiga pažadintas iš sapno. Stoties šurmulys buvo tikra priešingybė tyliam pušynui, kur jį buvo nunešęs dienoraštis.

Kaip ir didžiuma peronų prieigose laukiančių keleivių, jis atsisuko į pamišėlės šauksmą. Tai buvo paprastas stoties ginčas: isteriška mergina įžeidinėjo savo kaimyną... Keleiviai gūžtelėjo pečiais ir nustojo jais domėtis... Visi, išskyrus Marką.

Markas atpažino moters balsą... Sapnas virto košmaru. Juos skyrė kokie trisdešimt metrų – prie automatinės bilietų kasos Malvina de Karvil plūdo už jos stovintį žmogų; vyras mažiausiai trimis galvomis ją pranoko ūgiu. Jokios abejonės. Tai nebuvo atsitiktinis kivirčas, o užsispyrusios beprotės išpuolis.

Malvina jį sekė.

35

1998 metų spalio 2 diena, 15 val. 21 min.

Motociklas sustojo Šiltųjų Saulių kelyje kaip tik prie „Rožyno“. Motociklininkas guviai nulipo, nusiėmė šalmą, pataršė savo ilgus varno spalvos plaukus ir paspaudė telefonspynę.

– Kas ten?

– Paketas poniai de Karvil. Specialusis pasiuntinys. Atrodo, skubu. Atvykstu tiesiai iš būstinės.

– Dabar ji negali ateiti. Įmeskite paketą į dėžutę...

– Turiu jai atiduoti į rankas.

– Tada truputį vėliau. Ją bus galima sutrukdyti tik po kelių minučių. Galite palaukti?

Motociklininkas atsiduso:

– Ne, nelabai. O jūs kas esat?

– Linda, slaugė...

– Gerai, – trumpai paabejojęs tarė pasiuntinys. – Aš jumis pasitikiu. Perduosite voką poniai de Karvil?

– Manau, gebėsiu tai padaryti...

Motociklininkas prieš nuvažiuodamas nusijuokė:

– Sakykit, Linda... Kas čia per sumaištis pas jus? Greitoji pagalba, gaisrininkai, policininkai. Man buvo beprotiškai sunku pervažiuoti Marną. Jie apsupo serijinį žudiką, ar ką?

– Beveik! Kuvrė miške, kaip tik virš šio namo, neseniai rado moters lavoną. Kaip supratau, ji nušauta. Jie dar nežino, ar pasi-

klydo medžiotojo kulka, ar įvyko žmogžudystė. Suvokiat? Žmogžudystė. Kuvrė!

– Na, bent jau kilo šioks toks pagyvėjimas kvartale...

Linda paėmė didelį tvirto popieriaus voką. Dvejojo, ar pašaukti Matildą de Karvil. Ji dirbo šiltnamyje. Matildai de Karvil nepatikdavo, kai ją trukdydavo tvarkant gėles. Tas stiklinis pastatas buvo tapęs jos koplyčia. Sodininkystė buvo jos komunija, šventas laikas, kurio Linda neturėjo jokio noro išniekinti. Tuo blogiau. Vokas palauks, kol grįš šeimininkė. Linda jį padėjo šalia telefono, ant sekretero prie durų.

Nenorėjo ilgam palikti Leonso de Karvilio vieno. Ypač nenorėjo pavėluoti, dar turėjo jį nuprausti, apvilkti pižama, pavalgydinti, prijungti lašelinę... Jei susitvarkys, apie šeštą valandą vakaro galės būti rami. Leonsas de Karvilis bus švarus, pavalgydintas, paguldytas. Linda galės grįžti namo. Pasiimti kūdikį, truputį su juo pabūti...

Ji priėjo prie Leonso de Karvilio ir nustūmė krėslą su ratukais į vonią. Šitos valandėlės ji labiausiai nemėgo. Reikėjo paguldyti seną žmogų ant stalo. Taip, tarsi tiestum čiužinį. Tai atlikusi, Linda atsipūtė ir paspaudė keltuvo mygtuką. Kūnas horizontaliai pakilo sulig jos juosmeniu. Visa vonia buvo automatizuota, aprūpinta naujausiais įrenginiais kaip bet kokioje ligoninėje. Net geriau. Dėl to nieko neprikiši. Ji galėjo triūsti. Matilda de Karvil pasirūpindavo visomis slaugos priemonėmis.

Linda pradėjo rengti neįgalųjį.

Kai jį judindavo atseginėdama sagas, traukdama rankas iš rankovių, Linda lyg ir jusdavo, kad senolis reaguoja, tarsi įsitraukia į žaidimą, tarsi bando jai padėti. Prieš tris dienas Lindai net pasirodė, kad Leonsas de Karvilis jai nusišypsojo. Savo noru. Ji žinojo, kad tai neįmanoma. Bent jau taip sakė gydytojai. Ligonis negebėjo atpažinti veido, balso, garso, prisiminti savo veiksmų, skirti vieną dieną nuo kitos. Taigi ir padėti įkišti ranką į rankovę...

Linda nutraukė drobines kelnes nuo glebių senolio kojų. Paskui suterštas apatines kelnaites. Ant vonios kilimo nukrito keli prie audinio laikęsi klevo lapai.

„O jeigu jie klysta!“ – pagalvojo Linda.

Dabar, kai jau kokie šešeri metai slaugė Leonsą, dvi valandas rytais ir tris popiet, Linda mėgo įtikinėti save, kad jis tik į krėslą sodinamas virškinamasis traktas, vežiojamas kaip prekės vežimėlyje apsiperkant.

Linda atsuko šiltą vandenį; paskui išmuilijo pirštinę. Visada pradėdavo nuo genitalijų, paskui imdavosi apatinės kūno dalies. Jau septyni mėnesiai Linda buvo mama. Mažojo Jugo mama. Gebėjo tikrą šypseną atskirti nuo patenkinto skrandžio šypsenos; supratingą žvilgsnį nuo aptemusio.

Pirštinė kilo aukštyn kaire koja. Iš esmės Linda mylėjo Leonsą, nors šiuose niauriuose namuose visi jo nemėgo. Ir žmona, ir tikra jo vaikaitė, ta nemalonioji Malvina. Lindai buvo pripasakota tiek blogo apie Leonsą de Karvilį. Kad buvo tironiškas darbdavys, galintis staiga išmesti už durų šimtus darbininkų Venesueloje, Nigerijoje, Turkijoje. Žmogus be skrupulų. Kietas. Na ir kas? Ji tuo nesidomėjo. Jai Leonsas de Karvilis jau šešeri metai buvo tik guminis manekenas. Bejėgis senis. Vargšė gležna būtybė, neturinti nieko daugiau, tik ją vieną, kad apgintų, slaugytų, rodytų truputį dėmesio, švelnumo. Kaip jos kūdikis!

Juodu vienas kitą suprato. Senas žmogus ir slaugė. Penkios valandos per dieną. Joks gydytojas pasaulyje negalėjo pastebėti to ryšio. Juo labiau Matilda ir Malvina de Karvil. Taip, Leonsas de Karvilis dar galėjo bendrauti. Savotiškai...

Trinktelėjo durys!

Pirštinėta Lindos ranka ūmai sustojo ant šlapio senolio pilvo. Tai buvo lauko durys. Tačiau Linda buvo tikra, kad jas uždarė. Ji padėjo pirštinę, nuėjo kelis žingsnius iki vestibiulio.

Nieko. Tikriausiai skersvėjis. Taip atsitikdavo neretai, „Rožyno“ namas buvo didelis statinys – daugiau nei dešimt miegamųjų

ir dvidešimt kambarių, kuriuose bent vienas langas ar durys visada būdavo atviri. Linda grįžo į vonią. Leonsas laukė. Nuogas. Jam jos reikėjo. Kaip ir mažojo Jugo, jo nederėjo palikti vieno.

Linda padarė klaidą. Klaidžiodama mintyse tarp Jugo ir Leonso, ji neatkreipė dėmesio į vieną smulkmeną. Nepažiūrėjo į sekreterą šalia durų.

Storo popieriaus voko ten nebebuvo.

Linda vėl atsipūtė. Nuprausė Leonsą de Karvilį, kaip ir kiekvieną dieną apvilko švariomis pižamos kelnėmis ir palaidine. Sauskelnių atsisakė, nors jos naudojamos net brangiausiose klinikose. Tuo blogiau, pižamą ir paklodes jai tekdavo keisti kas rytą.

Linda kilstelėjo ligonį medicininėje lovoje jo miegamajame šalia vonios. Reikėjo iškirsti naujas duris, kad pravažiuotų krėslas su ratukais. Lova taip pat buvo pati geriausia iš siūlomų prekyboje, visa valdoma automatikos. Nieko nepasakysi. Žvelgiant iš medicinos pusės, Leonsui de Karviliui čia buvo geriau nei mirties persmelktame senelių globos namų kambaryje, nes ten seneliai sugrūdami lyg bendroje duobėje. Leonsas de Karvilis bent jau turėjo teisę mirti prabangoje. Vienišas, bet prabangoje. Matilda de Karvil jau daug metų miegojo antrame aukšte.

Linda paėmė iš lovos plunksninę pagalvę ir ją padėjo ant artimiausios kėdės. Šią didelę pagalvę ji užkiš Leonsui de Karviliui už nugaros, kad jis pasikeltų ir atsiremtų, kol jį pamaitins. Linda pasižiūrėjo į savo laikrodį. Tikriausiai patieks pietus mažiau nei už valandos.

Ji dar sykį patikrino, ar senojo vyro liemuo gerai pririštas lovoje. Ligonis žvelgė plačiai išplėstomis nejudriomis akimis, kaip visada nuprausus, tik retkarčiais sumirksėdavo vokai. Linda buvo girdėjusi kalbant apie vieną paralitiką, kuris parašė knygą diktuodamas raides, žodžius, sakinius akių mirksėjimu. Neįtikėtina! O jeigu ir jos Leonsui tas pat? O jeigu, nepaisant gydytojų kalbų, jo smegenys viduje ir toliau dirba? Medvilnės kiauto belaisvis. O jeigu Leonsas de Karvilis kažką nori jai pasakyti? Papasakoti?

Tiesiog ji nesupranta jo bendravimo būdo. Kas to senolio galvoje? Linda sužinojo, kad Leonsas de Karvilis buvo nepaprastas žmogus. Verslininkas. Vienas iš didžiausių. Pradėjęs nuo nieko, susikrovė nemažą turtą, įkūrė įmonių visame pasaulyje. Vadovavo imperijai. Buvo faraonas didžiulės piramidės priešakyje. Jai teko pareiga palaikyti mumifikuotą jo prisiminimą, kvėpinti jo kūną. Be abejonės, dėl to, dėl šitos galios jis ir buvo taip nekenčiamas. Iš pavydo. Silpnieji jam keršijo dabar, kai jis nebegalėjo apsiginti. Bet tie silpnieji jam buvo skolingi už viską. Pavyzdžiui, už šią valdą, už „Rožyną“.

Linda ant stalelio prie Leonso de Karvilio galvūgalio pastatė mažą klausomąjį aparatą, tokie naudojami norint girdėti, ar kitame kambaryje neverkia kūdikis. Kitą pastatydavo virtuvėje, kol ruošdavo valgį. Šitaip ji jautėsi rami. Truputį juokinga. Kas galėjo nutikti ligoniui, kol ji triūsė virtuvėje?

Išeidama Linda dar kartą žvilgtelėjo į senolį, šis tebesėdėjo išplėtęs akis.

Talentas, atsiradęs iš nieko. Grįžęs į pirminį tašką.

Šešėlis tyliai prasmuko už Lindos nugaros, pasislėpė tarp sienos ir laiptų. Linda būtų galėjusi jį pamatyti, jei būtų pasukusi galvą vos keturiasdešimt penkių laipsnių kampu.

Linda mėgo pati ruošti valgį Leonsui de Karviliui. Jo košę. Ji laikė savo pareiga naudoti vien šviežius produktus. Daržoves, kumpį, daugiau nei dešimt produktų, kuriuos pirkdavo Marn la Valė turguje, o paskui lupdavo, pjaustydavo, maišydavo. Leonsas de Karvilis pusę jų išspjaudavo, kitais atsikratydavo tuštindamasis, bet Linda nelaužė savo principų. Maža to, jau mėnesį vienu šūviu nušaudavo du kiškius. Košės išvirdavo daugiau, nei reikėjo Leonsui, ir pusę palikdavo sūneliui Jugo! Tą valandą, kai grįždavo namo, tai buvo idealu. Tas pats valgiaraštis senajam Leonsui

ir kūdikiui Jugo. Linda buvo sumani moteris. Matildai de Karvil nieko nesakė, bet negi ta sena ragana ją bars dėl dviejų porų, trijų bulvių ir griežinėlio kumpio!

Linda pastatė klausomąjį aparatą šalia trintuvo ir ėmė skusti dvi morkas.

Mėgo šią tylos valandėlę. Tai ją veikė raminamai.

Šešėlis šmėstelėjo palei virtuvę ir pastūmė Leonso de Karvilio miegamojo duris. Atsargiai įsėlino į kambarį. Linda nieko nematė, nieko negirdėjo.

Ligonio žvilgsnis įsmigo į artėjantį siluetą. Jo akys buvo plačiai išplėstos. Kupinos siaubo, lyg būtų supratęs įėjusiojo ketinimus. Šešėlis sudvejojo. Šis įbestas į jį žvilgsnis atrodė tarsi netikras. Kone grasinamas. Bet abejonė tetruko vieną mirksnį. Šešėlis prisiartino. Nejautė jokio gailesčio šiam nejudriam priešais tysančiam kūnui. Tik panieką ir neapykantą.

Šešėlis apsisprendęs žengė dar arčiau. Pamatė šalia lovos padėtą pagalvę. Nusišypsojo. Idealus sprendimas. Greita. Tylu. Šešėlis pasuko prie kėdės. Ligonio žvilgsnis jo nenusekė, išplėstos akys tebebuvo įsmeigtos į atviras duris. Šešėliui pasidarė truputį ramiau. Jo baimė tik iliuzija. Ligonis jo neatpažino, beje, jis nebeatpažindavo nieko. Po kojomis šiek tiek girgždėjo parketas.

Lindos peilio smaigalys pakibo ore. Slaugė Leonso miegamajame aiškiai išgirdo garsą. Girgždesį! Nesvarstydama, net nepadėjusi peilio ant virtuvės stalo, Linda išėjo į vestibiulį ir pasuko prie ligonio miegamojo. Juk vis dėlto senolis negalėjo atsikelti!

Nejučia delne tvirčiau suspaudė virtuvės peilio kotą. Ši popietė keista. Iš pradžių tas nusikaltimas miške. Visur policininkai. Paskui pasiuntinys, tas vokas. Durų trenksmas ką tik. Dabar tas girgždesys neįgaliojo kambaryje.

Linda ištiesė ranką. Peilis perrėžė erdvę priešais ją. Jos ranka drebėjo. Tas namas jai visada kėlė baimę – kaip filmuose dvarai,

kuriuose vaidenasi. *Psichozė* ir kita. Linda vengė apie tai galvoti, bet visada jautė nerimą. Ji vos laikėsi ant kojų. Visa drebėjo.

Linda dar kartą švystelėjo prieš save peiliu ir įėjo į miegamąjį. Į ją įsmigo Leonso de Karvilio žvilgsnis. Tuščias. Tuščias kaip ir visa kita kambaryje. Nė gyvos dvasios! Linda nervingai nusijuokė atsikratydama įtampos. Tas namas ir ta pagedusi šeima išvarys ją iš proto. Iki ko ji priėjo: vaikšto su virtuvės peiliu rankoje vien dėl girgždančio parketo! Jai reikia susirasti ką nors kita, kitą tarnybą, Marnos pakrantėje turtingų šeimų netrūksta. Juo blogiau senajam Karviliui. Ji tikriausiai užmirš tą keistą švelnumą, kurį jaučia jam... Dabar ji turi Jugo.

Peilis nukrito jai palei kojas. Linda pagalvojo, kad reikia susikaupti, baigti ruošti senoliui ir kūdikiui košę. Paskui dingti. Jau tvirtesniais žingsniais žengė į vestibiulį.

Šešėlis su palengvėjimu išgirdo, kaip virtuvėje suūžė trintuvas. Prieš kelias minutes jis buvo neatsargus. Nekantrus. Šį sykį slaugė virtuvėje jo neturėtų girdėti. Atsargiai pravėrė svetainės, kurioje buvo pasislėpęs, duris. Tos su baltuoju rojaliu. Rankomis griebė nuo kėdės plunksninę pagalvę. Dar du žingsniai. Šilkiniame audekle įsispaudė Leonso de Karvilio veido forma. Jokio judesio. Jokios reakcijos. Buvo taip lengva. Netgi per daug lengva. Kiek reikia laukti, kol uždus paralyžiuotasis? Negali atspėti iš kokio nors ženklo, trūkčiojančio kūno suglebimo, kai jis staiga liaujasi blaškytis. Reikia palaukti minutę? Dvi? Tris? Amžinybę.

Šešėlis neskaičiavo. Kaip elgtis? Tiesiog laukė. Kuo ilgiau.

Ūmai įvyko neįtikėtinas dalykas. Pasak gydytojų, neįmanomas. Leonso de Karvilio ranka atgijo. Staiga. Ar tai buvo paskutinė mirštančio kūno reakcija? Beviltiška gynyba? Šešėlis nesiliovė spaudęs. Kaire Leonso de Karvilio ranka tarsi perbėgo traukuliai. Nušlavė galvūgalio stalelį. Vandens grafinas ir stiklinė, nukritę nuo megztos staltiesėlės, sudužo ant parketo.

*

Linda riktelėjo.

Šįkart tai ne haliucinacija, miegamajame ji girdėjo dūžtant stiklą. Gal ji išprotėjo? Vėl apsiginklavo virtuvės peiliu ir puolė ten. Net nesvarstydama. Kaip viesulas įlėkė į miegamąjį.

Po jos kojomis – stiklo duženos.

Vanduo, truputį lipnus.

Nieko daugiau.

Nieko, tik Leonsas de Karvilis, vis dar atvertomis, beveik ovalinėmis akimis. Beprotiškomis. Burna perkreipta. Pamėlęs. Kaip pavidalas iš Munko „Šauksmo".

Nekvėpuoja. Negyvas.

Linda mokėjo atpažinti mirtį. Ją pajusti. Apie dešimt metų dirbo su senais žmonėmis.

Negyvas.

Uždusintas.

Pagalvė tebegulėjo ant lovos, prie jo kojų.

Tą akimirką Linda nepajuto jokio gailesčio žmogui, kuris be gyvybės ženklų sėdėjo priešais ją, jokio gailesčio neįgaliajam, kurį buvo pamėgusi. Tą akimirką ją apėmė vienintelis jausmas, nustelbęs visus kitus, – baimė.

Didžiulis siaubas it ledas sukaustė jai pakaušį. Jai kilo noras bėgti iš „Rožyno" ir šaukti.

Žūtbūt palikti šiuos pamišėlių rūmus.

36

1998 metų lapkričio 2 diena, 15 val. 22 min.

Šv. Lozoriaus stoties laukiamajame Malvina nusiramino taip pat greitai, kaip ir susinervino. Nuėjo bambėdama dėl eilės, laukiančios prie kasos. Milžinas, kurį buvo užsipuolusi, atsisuko ir truktelėjo pečiais, daugiau niekas nebekreipė dėmesio į tą isterišką moterytę.

Niekas, išskyrus Marką.

Taigi Malvina de Karvil jį sekė! Markas pajuto širdyje kylant nesuvaldomą pyktį. Vadinasi, ta pamišėlė nusprendė sekti jį iki Djepo. Šiuo metu jis buvo pranašesnis, laukė viešoje vietoje. Minia jį saugojo. Tuo reikėjo pasinaudoti...

Markas pašoko. Įsidėjo Krediulio Gran Diuko sąsiuvinį į kuprinę. Nelaukdamas atsakymo, įgrūdo kuprinę stoties baro padavėjui į rankas.

– Ar galėtumėt pasaugoti kelias minutes? Tuoj grįšiu. Atsargiai, čia brangus daiktas. Vi... visos metų paskaitos.

Apstulbęs padavėjas prisispaudė kuprinę prie krūtinės. Markas jau tolo. Malvina stovėjo už kelių dešimčių metrų. Atrodė, renkasi tarp įspūdingos eilės prie stoties langelių ir automatinių kasų, o galbūt svarstė, gal išvis nepirkti bilieto. Buvo nuo jo nusigręžusi. Netikėta proga.

Markas prasibrovė pro nešuliais apsikrovusius keleivius ir puolė prie jos. Jautė gyvulišką poreikį išsilieti. Čiupo Malvinai už peties, sugniaužė vilnonį megztinį ir beveik pakėlė moterį nuo

žemės. Markas buvo trisdešimčia centimetrų aukštesnis už Malviną ir svėrė du kartus daugiau negu ji. Šiurkščiai nuvilko ją kelis metrus prie gaiviųjų gėrimų ir supakuotų sumuštinių automato, tolėliau nuo minios.

Malvina atsakė kiek nustebusia šypsena.

– Nebegali apsieiti be manęs, Vitrali?

Marko gniaužtas dar šiek tiek suglamžė megztinį.

– Ką čia veiki?

– Atspėk...

Marko ranka pasislinko prie Malvinos kaklo. Laibas kakliukas. Būtų jį apgniaužęs viena ranka. Markas dar labiau prisispaudė prie Malvinos. Niekas iš aplinkinių nekreipė dėmesio į juos, tikriausiai laikė pora, apsikabinusia prieš išsiskiriant.

– Tu mane sekei? Kaip sužinojai, kad vykstu į Šv. Lozoriaus stotį?

– Per šiurkščiai, branguti... Per šiurkščiai... Kur mažasis Vitralis galėtų bėgti tekinas? Aišku, pasislėpti tarp močiutės sijonų.

– *OK*... Tu baisi klastūnė. Įspėju, jei pamatysiu tave tame pačiame traukinyje, išmesiu pro duris.

Markas dar smarkiau ją suspaudė. Suveržta megztinio apykaklė paliko raudoną drūžę ant Malvinos kaklo.

– Supratai?

Malvinai darėsi sunku kvėpuoti. Vis dėlto ji atsakė šypsena, sumišusia su grimasa. Neatleisdamas gniaužto Markas pakartojo klausimą:

– Supratai?

Malvina duso. Markas svarstė, kur riba. Kiek laiko galima veržti šį kaklą? Malvina panėšėjo į boksininko kriaušę. Šįsyk minioje jis nejautė jokio agorafobijos ženklo, priešingai, jautėsi visagalis, apakintas neapykantos. Iki kol jis gali ją spausti?

Neilgai teko galvoti. Pajuto, kaip tarp kojų spraudžiasi plieno vamzdis, įremtas į jo kelnių praskiepą. Jis instinktyviai atlaisvino glėbį.

– Lik prisispaudęs prie manęs, Vitrali, – sušnabždėjo Malvina jam į ausį. – Tegu žmonės laiko mus įsimylėjėliais, tegu nemato,

kad tau į kiaušius įrėmiau mauzerį. Bet tuojau patrauk letenas man nuo kaklo.

Marko žvilgsnis nuklydo į minią. Niekas į juos nekreipė dėmesio. Didelis brolis ir maža jo sesuo. Apsikabinę. Galiausiai, tai buvo beveik tiesa. Malvina spiegiamu balsu paklausė:

– Neturi kuprinės?

– Matai, kad neturiu. Tikriausiai nori, kad išsirengčiau nuogas... Čia, visiems matant...

Markas bandė laimėti laiko. Nevykusiai. Mintyse išbarė save dėl kvailumo. Tačiau žinojo, kad ta pamišėlė ginkluota.

– Nusimesti drapanas čia? Kodėl gi ne, Vitrali? Tu savotiškai mielas. Kvailokas, bet mielas. Be to, esi priverstas daryti tai, ko aš noriu.

Markui kaklą nubėrė prakaito lašai. Kol mauzeris jam spaudė tarpukojį, kairioji Malvinos ranka nuslydo jo koja. Ėmė kilti aukštyn. Jis sudrebėjo. Mauzerio vamzdis kelis centimetrus atsitraukė, ir Malvinos pirštai įsliuogė pro jo džinsų prarėžą. Malvina dar labiau prisiglaudė prie Marko ir stipriau prispaudė ranką.

– Jei sujudėsi, šausiu.

Markas pagalvojo apie Gran Diuko lavoną. Kulka tiesiai į širdį. Tai ne tuščias grasinimas. Ta pamišėlė tikrai galėjo nužudyti stoties vidury, daugybės liudytojų akivaizdoje. Malvina kalbėjo toliau:

– Nieko nejauti, Vitrali? Aš tau nepatinku?

Markas negalėjo atsikirsti į jos sarkazmą. Merginos pirštai sliuogė kaip glotnios roplio letenos. Malvina jam glostė organą. Negrabiai, per stipriai, nors jos ranka buvo lyg mažos mergaitės. Balsas vėl sušnypštė:

– Nieko nejauti? Tau nepavyksta? Gal tau mielesnė mano sesuo?

Markas giliai kvėpavo, kad nusiramintų. Jam kilo noras viską pastatyti ant kortos, griebti šią beprotę už pečių ir papurtyti. Gal ji nedrįstų į jį šauti. Tačiau jis nieko nedarė. Ir nieko nesakė.

– Praradai amą, Vitrali? Nebeištari nė žodžio? Nesakyk, kad mano sesuo nesukelia tau erekcijos! Nedvejok, aš nesu pavydi. Visiškai nesu, pamatysi. Puikiai žinau, kad ji graži, tokia graži,

kokia aš esu bjauri. Per abidvi gausis viduriukas. Gražuolė ir pabaisa. Bjaurusis ančiukas!

Malvinos ranka nusileido, glostė Markui kiaušinėlius. Veikiau nerangiai minkė, lyg pirmą kartą būtų lietusi vyro genitalijas.

– Tau niekaip nepavyksta susijaudinti, a? Pasakysiu tau, kodėl nesu pavydi. Neatspėji?

Malvina greitai mokėsi. Jos mergaitiški pirštai darėsi švelnesni, slidinėjo jo organu, lindo į tarpukojį. Markas jautėsi susitepęs, išprievartautas. Jis neturėjo pasirinkimo, privalėjo ją atstumti. Pritrėkšti prie stoties sienos. Malvina tarsi perskaitė jo mintis, vamzdis dūrė į kiaušinėlius. Nusmelkė skausmas.

– Nesupranti, a? Aš tau pasakysiu, kad esu pabaisa ne dėl Lizos Rozos kaltės. Visai ne. Tai tavo kaltė. Vitralių kaltė. Tai jūs pavogėt mano seserį... Ką į tai atsakysi? Gydytojų ištarmė: „Atsisakė augti." Anksčiau aš buvau graži kaip Liza Roza. Būčiau buvusi tokia graži kaip ji. Tokia pat aukšta. Na, tokia pat viliojanti. Bet aš atsisakiau augti! Vitraliai iš manęs atėmė sesutę, dėl kurios aš būčiau tapusi graži. Mudvi viena kitai būtume dariusios šukuosenas, viena kitą gražinusios, matavusios drabužius. Abi kartu. Sykiu apsipirkinėjusios. Išsirinkusios vaikinus. Bet tu iš manęs visa tai pagrobei, Vitrali! Tad kam, tavo nuomone, aš turėčiau būti graži, a? Kam?

Marką pylė stambūs prakaito lašai. Malvina kiek atleido pirštus ir sušnibždėjo į ausį:

– Bučiavaisi su mano seserimi, ar ne? Sakyk.

Ką sakyti? Beje, ar Malvina tikėjosi atsakymo? Markas drebėjo. Praeidami juos užkliudydavo abejingi keleiviai. Niekam stotyje neatrodė keista, kad jie šitaip susiglaudę.

Merginos pirštai vėl pradėjo tą nesveiką žaidimą.

– Tu gražus bernas, Vitrali. Tikriausiai turi merginų. Krūvą merginų. Kodėl tau reikia mano sesers? Tu iškrypėlis, ar ne?

Mauzerio vamzdis dar stipriau prisispaudė prie jo varpos.

– Jeigu tau nepavyks susijaudinti, aš tave nudėsiu, Vitrali. Dabar Liza Roza grįš. Grįš pas mus, į savo namus. Kliedesiams atėjo

galas. Ta prakeikta mažoji Emili žuvo lėktuve, pats ką tik sakei. Màno sesutės tu iš manęs neatimsi antrą kartą...

Tuo blogiau, geriau nebemąstyti. Markas negalėjo judėti, bet galėjo veikti, įgauti pranašumo, provokuoti Malviną. Gal jam pavyktų. Jis prisivertė prabilti tvirtu, pašaipiu balsu:

– Ieškai sesutės, tiesa?

Buvo ilgai tylėjęs. Malvina nustebo, šiek tiek atlaisvino savo glėbį.

– Patikėk manim, Malvina, tau trūksta ne sesučių. Ir ne broliukų. Tikriausiai turi jų galybę prie Bosforo. Tavo tėtis Aleksandras, ko gero, paliko kelis mažus suvenyrus Turkijoje iki išsisklaidydamas dūmuose – tikiuosi, supranti, ką noriu pasakyti. Tavo tėtis neturėjo bėdų dėl erekcijos...

Mauzerio vamzdis jo nebelietė. Malvina suglebo. Markas varė toliau:

– Tu nebuvai tokia maža, turi prisiminti tas kekšes, kurias tavo tėvas bučiavo Stambule. Savo biure. Visur. Turi prisiminti verkiančią motiną. Ji taip pat bučiavo vyrus, kurie jai pakeitė tavo tėvą, vyrus mėlynomis akimis...

Malvina susiraukė. Markas neatlyžo:

– Jeigu taip, tai Liza Roza net ne tavo sesuo!

Malvina suriko. Keleiviai Šv. Lozoriaus stotyje kone visi atsisuko. Maža roplio letenėlė šiurkščiai iš visų jėgų sugniaužė Marko genitalijas.

Markas griuvo pakirstas skausmo. Mauzeris dingo Malvinos kišenėje, ir mergina mažais žingsneliais atsitolino pranykdama minioje – lyg ungurys dumblių tankynėje.

Markas klūpėjo. Be žado. Gaudydamas kvapą. Baisiai kentėdamas.

Praeiviai puolė jam padėti.

Pagaliau.

37

1998 metų spalio 2 diena, 16 val. 13 min.

Markas perėjo jau penktą vagoną. Vis nerado vietos atsisėsti. Keikė traukinius Paryžius–Ruanas, ypač tuos, kurie važiavo penktadienio vakarais. Geležinkelių bendrovė tikriausiai pardavė dvigubai daugiau bilietų, nei buvo sėdimų vietų.

Tarpukojis tebeskaudėjo, nors skausmas pamažu rimo. Kokias dešimt minučių prasėdėjo ant grindų laukiamajame. Jį apsupo dėmesingi keleiviai.

– Ar viskas gerai? Ji jus nubaudė, ar ne?

Pusiau sunerimę, pusiau linksmi. Kaip žiūrėti į dvilinkai susirietusį vyruką, kuriam mergina, kurią laikė apglėbęs, ką tik sutraiškė kiaušinius? Nelengva pasirinkti: gailėtis ar juoktis.

Markas atsiėmė kuprinę iš baro padavėjo ir visu greičiu puolė į paskelbtą traukinio Paryžius–Ruanas peroną. Kiekvienas kojos timptelėjimas kėlė skausmą.

Septintame vagone Markas nebeieškojo. Krito ant laiptelių tarp dviejų traukinio aukštų. Nebuvo vienas toks. Ant laiptų jau sėdėjo moteris su trimis vaikais, atsakingas darbuotojas, įsigilinęs į tyrimo ataskaitą, ir užsnūdęs paauglys. Sėdėti buvo nepatogu, bet vis tiek geriau, nei stovėti. Be abejonės, taisyklės neleido įsitaisyti šitaip ant tako, bet kadangi penktadienio vakarą priemiestinis traukinys važiavo sausakimšas, žinoma, joks kontrolierius nebūtų drįsęs kibti.

Kuprinę įsispraudė tarp kojų. Vėl išsitraukė telefoną. Jokios žinutės.

Surinko Lili numerį.

Kaip visada, septyni signalai.

– Lili... Čia Markas! Maldauju, atsiliepk! Kur tu? Išklausiau paskutinę tavo žinutę. Tau kalbant girdėjau greitųjų pagalbų sirenas. Einu iš proto. Skambinu į visas Paryžiaus ligonines ir klinikas. Paskambink man. Prašau.

Markas nusikeikė. Perbėgo per visą sąrašą Ženifė žinučių su Paryžiaus ligoninių ir klinikų telefonais. Kol kas susisiekė su daugiau nei dvidešimt. Su pagrindinėmis. Reikėjo skambinėti toliau. Paskyrė sau pusvalandį, tada vėl imsis Gran Diuko dienoraščio.

Visur ta pati istorija.

– Laba diena, ponia, ar šiandien pas jus nebuvo paguldyta jauna mergina Emili Vitral?.. Ne, nežinau, į kokį skyrių... Galbūt skubiosios pagalbos...

Traukinyje aidėjo pragariškas triukšmas. Markui buvo labai sunku išgirsti, ką atsako administratorės. Šiaip ar taip, visada tą patį.

Pas juos neužregistruota jokia Emili Vitral.

Baigiantis pusvalandžiui jis buvo susisiekęs su dvidešimt dviem naujomis ligoninėmis. Mandagumą iškeitė į efektyvumą. Dabar skambino privačioms klinikoms, į specializuotus kabinetus. Į medicinos įstaigas, kuriose, kaip jis puikiai jautė, nebuvo jokios galimybės rasti Lili.

Visa tai atrodė beviltiška. Jis persekiojo chimerą, šitaip Lili neras... Ne šiandien.

Reikėjo pamąstyti, suvokti, kaip vėl tvarkingai sudėlioti visas dėlionės dalis. Iš pradžių turėjo baigti skaityti Gran Diuko sąsiuvinį. Kol nuvažiuos į Djepą, laiko į valias. Liko daugiausia trisdešimt puslapių.

Markas mobilųjį telefoną įsikišo į striukę ir iš džinsų kišenės išsitraukė lapus, išplėštus iš Gran Diuko dienoraščio. Viena pa-

skutinio lapo pusė buvo tuščia. Markas išsiėmė iš kuprinės rašiklį ir nervingai didžiosiomis raidėmis suraitė:

KUR LILI?

Paskui apačioje smulkia sugrūsta rašysena:

Ligoninėje? Išvyko ir negrįš?

Pridėjo dar tris žodžius su klaustukais:

Savižudybė?
Žmogžudystė?
Kerštas?

Nesvarstydamas pabraukė žodį „kerštas". Ir toliau parašė:

KAS NUŽUDĖ KREDIULĮ GRAN DIUKĄ?

Paskui mažosiomis:

Malvina de Karvil

Markas kelias sekundes čiulpė rašiklį ir po žodžio „Malvina" padėjo klaustuką. „Koralas" vibravo, bet Markas buvo pripratęs dirbti traukinyje arba metro. Jam pavyko įskaityti savo raštą, ir tai buvo svarbiausia.

Toliau karštligiškai parašė:

Kodėl Gran Diukas prieš tris dienas nepaleido sau kulkos į galvą?
Ką tą vakarą prieš pat vidurnaktį jis atrado?
Ką naujo atrado?
Ką, kad jį dėl to net nužudė?

NELAIMINGA MANO SENELIO MIRTIS.
KOKIO FAKTO ČIA TRŪKSTA?

Rašiklis slydo popieriumi. Marko parašytos eilutės panėšėjo į audringos jūros bangas.

Apžiūrėti savo kambarį Djepe. Neskubėti. Prisiminti.

Markas perskaitė savo tekstą. Lyg tarp kitko suskaičiavo klaustukus. Iš viso dvylika? O jis dar nebaigė. Striukės kišenėje juto mėlyno voko svorį, to, kurį jam buvo patikėjusi Matilda de Karvil. Rašiklis bėgo toliau:

DNR TESTAS. IŠEITIS?

Atplėšti voką?

Pasistūmėti sprendžiant problemą išniekinus paslaptį?

Ne. Tai niekur nenuves. Markas žinojo, kas tame voke. Lili – ne jo sesuo. Lili – Matildos de Karvil dukraitė. Tos pamišėlės Malvinos sesė. Viskas tai patvirtina. Iš anksto apmokėtas Gran Diuko tyrimas... Net žiedas, šviesus safyras, kurį mūvėjo Lili. Taip pat jo jausmai visą tą laiką...

PASIKALBĖTI SU NIKOLE

Markas padėjo paskutinį klaustuką dėl gražaus skaičiaus. Penkiolika!

Traukinys atvažiuos į Djepą aštuonioliktą valandą dvidešimt keturios minutės.

Liko laukti mažiau nei trys valandos.

Traukinys sustojo Mant la Žoli. Išlipo geras trečdalis keleivių. Atsilaisvino kelios sėdimosios vietos. Markas atsistojo ir įsitaisė

apatinėje sėdynėje šalia lango. Tarpkojis dar skaudėjo, bet ištiesus kojas buvo galima kentėti. Malvinos aplinkui nesimatė, ir tai tikrai buvo šis tas, nors niekas negalėjo jam patvirtinti, kad ta pamišėlė neįlipo į jo traukinį. Ji ištirpo Šv. Lozoriaus stoties minioje... Markas atsiduso. Išsiėmė Gran Diuko sąsiuvinį ir vėl įniko skaityti.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Mažytė aukso grandelė, skrupulingai supakuota plastikiniame maišiuke, iškeliavo į Roni su Bua, geriausią Prancūzijos kriminalistikos laboratoriją, beje, kaip ir cigarečių nuorūkos bei alaus kamšteliai iš Baisiojo kalno lūšnos. Buvau išsaugojęs šiokių tokių ryšių su policija. Ir turėjau kuo susimokėti. Čia nebuvo, tikriau sakant, beveik nebuvo nieko nusikalstamo. Lygiagretus tyrimas, nevisiškai oficialus, bet vis dėlto tyrimas.

Rezultatai atėjo po savaitės. Dviejų milimetrų grandelė, rasta lūšnos kape, iš tiesų buvo auksinė. Tai buvo vienintelis tikras dalykas. Iš tokio mažo pavyzdžio buvo neįmanoma nustatyti, ar ji nutrūko nuo kaklo grandinėlės, ar nuo apyrankės, ar nuo pakabučio... Ar net nuo šuns antkaklio! Neįmanoma sužinoti, ar ją nukalė Turneras iš Vandomo aikštės, ar koks kitas Franš Kontė provincijos miestelio auksakalys.

Auksinė grandelė... Štai kas bylą darė dar painesnę. Kodėl ta grandelė buvo palaidota šiame kape, po mažu akmenų mauzoliejumi? Iš kur ji? Kas ją palaidojo?

Visas sąrašas paslapčių!

Grandinėlės kaina mano skelbimuose buvo pasiekusi septyniasdešimt penkis tūkstančius frankų. Tokia suma net kėlė juoką... Ypač už grandinėlę, kuriai, net jei ji atsirastų, trūko vienos grandies. Šiaip ar taip, tai buvo menama suma. Aš seniai buvau praradęs viltį, kad koks nors žmogus atsišauks.

Tačiau... Aš tada to dar nežinojau, bet meškerės valas netruko įsitempti. Ir jo gale spurdėjo žuvis. Didelė žuvis. Pagaliau, „jau

greitai". Viskas sąlygiška. Žuvis užkibo tik po dvejų metų. Bet būkite kantrūs, aš prie to dar grįšiu. Netrukus. Dėl to, kad atidedu, manau, neturite skųstis: man tai buvo nesibaigiantys metai, o jums – tik keli puslapiai.

Nuorūkų ir įvairių likučių pavyzdžiai, paimti iš Baisiojo kalno lūšnos, irgi nebuvo iškalbingi. Po septynerių metų niekas nebuvo tikra. Po Žoržo Peletjė, kuris ten gyveno 1980-aisiais, lūšnoje kita kitą keitė tikriausiai ne viena skvoterių ar sekmadienio įsimylėjėlių karta...

Teko grįžti į išeities tašką, neturėjau pasirinkimo, reikėjo surasti Žoržą Peletjė. Ištisas naktis leidau įsiprašęs pas Bezansono valkatas. Bezansonas *by night**, tai kelia šypseną... Tai gali atrodyti kaip folkloro patirtis – provincijos miesto girtuokliai, saujelė vaikinų, ne daugiau, nelabai blogų, gerai žinomų policijos tarnyboms. Pakampių girtuoklėliai. Beveik simpatiški.

Netikėkite tuo! Galiu jums pasakyti, kad valkatavimas Bezansone vertas pagarbos. Įsivaizduokite, žiemą vasarą gyveni po kartoniniu stogu šalčiausiame Prancūzijos mieste! Ten metro nėra. Stotis naktį uždaroma.

Su jais praleidau tik kokias dešimt dienų 1988 metų sausio bei kovo mėnesiais ir maniau, kad pakratysiu kojas nuo šalčio. Paryčiais grįždavau suledėjęs ir tris valandas be kvapo mirkdavau karštoje vonioje. Gal pagaliau patikėsit, kad aš net po aštuonerių tyrimo metų ne veltui ėmiau atlygį iš močiutės Karvil.

Kam visa tai? Palieku jums vertinti.

Buvę Žoržo Peletjė gatvės ir nakvynės bendrai, visa Bezansono naktinės draugijos grietinėlė, man patvirtino, kad Žoržas Peletjė po 1980 metų gruodžio 23 dienos vėl pasirodė. Nulipo nuo savo kalno sveikas ir gyvas, – tik tiek ir nukentėjo per katastrofą, kuria, aišku, neapsidžiaugė. Jokios grandinėlės ant riešo. Toks pat tylus. Bezansone užsibuvo pusmetį ir vėl pradėjo krėsti

* Naktinis (*angl.*).

kvailystes. Prekiauti narkotikais. Vagiliauti. Paskui išsidangino į Paryžių, kol neprigriebė policija. Arba jo brolis Ogiustenas. Pasak gatvės draugelių, Žoržas mažiau bijojo mentų nei broliuko pamokslų.

Pridėsiu tik vieną smulkmeną, paskutinę. Žoržas Peletjė nusileido nuo kalno be šuns. Geras ženklas... Bet Ogiustenas klydo, jo šuo nebuvo mažas. Belgų aviganis. Patinas. Pasak draugelių, XXL dydžio. Nebūtų tilpęs lūšnos kapelyje. Nebent sukapotas gabalais, bet kam savo šunį kapoti gabalais? Kodėl neiškasė didesnės duobės? Dar viena paslaptis apie tą prakeiktą kapą, kad ją kur galas!

Nujaučiate, kad aš nepasidaviau. Man neliko nieko daugiau, kaip rasti Žoržo pėdsaką Didžiojo Paryžiaus pamišėlių ir benamių džiunglėse. Čia turėjo prisidėti ir Nazimas. Vėl trys mėnesiai tyrimo be pertraukos. Trumpi skelbimai. Spaudimas policijai, socialinėms miesto tarnyboms, prieglobsčio centrams. Paieška gatvėse naktį, kišeninio žibintuvėlio šviesą nukreipus į Žoržo nuotrauką, kurioje jis šypsosi prie Kalėdų eglutės pas Ogiusteną. Naujausia nuotrauka, kokią broliukas galėjo rasti...

Specialisto darbas. Smulkmeniškas. Žingsnis po žingsnio. Visuomenės padugnės, privatus amatas, kurį aš galiausiai pamėgau. Matilda de Karvil neklydo. Norint rasti sprendimą, reikėjo laiko ir pinigų. Vieno ir kito. Smulkmenų jums nepasakosiu. Su Nazimu eidami Žoržo Peletjė pėdsakais, susidūrėme su tokiu Pedru Ramosu. Tą Pedrą aš sutikau 1989 metų birželį Sosto mugėje* prie tagados. Taip, jūs gerai perskaitėte, prie tagados!

– Žoržas man dirbo du sezonus, – paaiškino Pedras, akies kampeliu stebėdamas savo įrenginį.

Isteriški paaugliai ir paauglės mokėjo penkis frankus už vietą, kad per pustrečios minutės atsimuštų užpakalius ant besisukan-

* 957 m. Paryžiaus Šv. Antano abatija gavo teisę Didžiąją savaitę pardavinėti duoną, keptą su prieskoniais, Sosto aikštėje (dab. Tautos aikštė). Iš čia ir kilo Paryžiaus mugės pavadinimas.

čios plokštumos. Tagada – skverų įrenginio, kai supasi dviese, vienas viename lentos gale, kitas kitame, kolektyvinė versija.

– Aš neprašiau jo gyvenimo aprašymo, – paaiškino Pedras, supratingai šypsodamasis. – Numaniau, kad nori duoti į kojas. Jis nebuvo tinginys. Kai nebūdavo apsinešęs, ateidavo dirbti. Kita man nebuvo svarbu.

– Kada paskutinį kartą jį matėt? – paklausiau.

Pedras ilgai nemąstė. Tik ranka mostelėjo rausvai apsirengusiai mergaitei, renkančiai pinigus, kad greičiau suktųsi. Jo veidas keitėsi nuo neono spalvų.

– Aštuoniasdešimt trečiųjų rudenį. Tiksliau – lapkričio vidury. Po Šv. Romano mugės, paskutinės sezono mugės Ruano krantinėse. Mes viską išardėme, palikome žiemoti, ir *basta*. Iki kito sezono. Peletjė žinojo, kur mane rasti. Kitą sezoną jis nebepasirodė. Aš dėl jo neverkiau. Ir neieškojau. Mums, sezoniniams, taip dažnai nutinka. Dirbo du sezonus – gražu. Nebegrįžo nei kitais metais, nei vėliau.

Akligatvis...

Aš dar truputį paklausinėjau Pedrą Ramosą. Nieko kito iš jo išpešti negalėjau. Pėdsakai nutrūko Ruano krantinėse. Kai pagalvoji, ne taip toli nuo Djepo, ne taip toli nuo Vitralių...

Koks ryšys? Be abejonės, jokio.

Paskesniais mėnesiais aš pakeičiau strategiją. Rengiau muges. Siūliau tagadą ir kitokias kvailystes!

Nazimas tai labai mėgo, labiau nei padugnes... Kartais savaitgaliais atvykdavo su savo mažąja Aila. Į mugės atidarymą... Motušė Karvil apmokėdavo didžiąją aštuoniukę, traukinius vaiduoklius ir meilės obuolius. Tai iš mūsų atėmė begalę laiko, kol atsirado kai kas nauja. Metų metus...

Retkarčiais, kad prasiblaškyčiau, važiuodavau į Djepą.

38

1998 metų spalio 2 diena, 16 val. 19 min.

– Aš tau sakau, kad tai vestuvės!

Žiudita rankutėmis kabinosi į vaikų darželio kiemo vielinę tvorą.

– Visai ne, kvaiša! Tai ne vestuvės! Matai, kad jie visi apsitaisę juodai. Čia kažkas mirė...

Eisena lėtai tolo gatve. Žiudita nelabai tikėjo tuo, ką pasakojo jos draugė Sara. Sara visada pripasakoja nebūtų istorijų norėdama sudominti. Kai žmonės žingsniuoja gatve gražiai apsirengę, išsirikiavę eilėmis kaip vaikai į valgyklą, kai išeina iš bažnyčios, kai skambina varpai... Tai vestuvės, ji gerai žino. Buvo jose dalyvavusi ne sykį. Mažiausiai du kartus, gal ir daugiau, kai buvo per maža, kad prisimintų.

– Netikiu tavimi, Sara!

Sara nervingai supurtė tvorą.

– Čia kažkas mirė, aš tau sakau! Jie eina tą žmogų įdėti į duobę. Panašiai padarė ir su mano močiute...

– Netikiu tavim!

– Gerai. O kur tada tavo nuotaka?

– Mes ją pražiopsojom, ji jau praėjo, ir viskas!

– Nejaugi? Pirmiausia – šiandien penktadienis! Tą dieną, kai einame į darželį, niekas nesituokia. Bet kai kas nors miršta, būna kitaip, čia dienos nepasirinksi.

Žiudita turėjo pripažinti, kad jos draugė sako teisybę. Dar ji pabrėžė:

– Be to, vestuvėse žmonės nėra tokie seni. O čia matai – jie visi seniai.

– Ne, ne visi!

– Visi...

– Ne! Žiūrėk. Ten. Ponia! Ponia!

Lili ūmai atsikvošėjo.

Nustebusi pamatė dvi žavias penkiametes mergytes – šiltai aprengtas, su ryškių spalvų vilnoniais paltukais ir perujietiškomis kepuraitėmis, kurios slėpė plaukus.

– Ponia, ponia, ar čia vestuvės, ar kas nors mirė?

Lili nejučia nusišypsojo. Džiugūs vaikų darželio šūksmai ir tyli nežinomo žmogaus laidotuvių eisena jai atrodė jaudinamas kontrastas. Lili pritūpė, kad būtų viename aukštyje su mergytėmis.

– Tai laidotuvės, – švelniai pasakė ji.

– Na matai! – pergalingai sušuko Sara.

Žiudita išsiviepė. Prie tvoros prisiplojo dar trys mergytės. Lili ant šaligatvio tapo grupės atrakcionu kaip ponis už spygliuotos tvoros.

– Kas buvo mirusioji? – toliau klausinėjo Sara.

– Aš jos nepažinojau, – atsakė Lili. – Tik einu pro šalį. Nesu giminaitė. Grįžtu va iš to balto pastato priešais. Beje, turiu vėl ten eiti.

– Jeigu jos nepažinojai, tai kodėl esi tokia liūdna? – nepaleido jos Žiudita.

Lili neįstengė nuslėpti nuostabos. Ji dar labiau prisislinko prie mergytės. Raudonus jos skruostukus buvo nubėrusios strazdanos.

– Kodėl sakai, kad esu liūdna?

– Na, todėl, kad tavo akys paraudusios. Reikia būti labai liūdnai, kad mieliau eitum paskui nepažįstamą numirėlę, o ne į parduotuves, na, nežinau, gal į parką pažaisti, pažiūrėti filmą...

Dabar į Lili stebeilijo penkiolika porų akių, kurias vos galėjai įžiūrėti tarp kepuraičių, gobtuvų ir šalikų.

– Tu atspėjai, – sumurmėjo Lili pasilenkdama prie Žiuditos ausies. – Bet nereikia niekam to sakyti. Kuo tu vardu?

– Žiudita. Žiudita Potjė. Esu vaikų darželio didžiųjų grupėje. O tu kuo vardu?

– Nežinau...

Žiudita sučiaupė lūpas, lyg būtų paklaususi ko nors netinkamo. Akimirką tylėjo susimąsčiusi. Be abejonės, pirmą kartą sutiko žmogų, kuris neturėjo vardo. Ji pamėgino nusišypsoti nepažįstamajai, tarsi bandydama sutaikyti dvi susiginčijusias drauges.

– Tai todėl ir esi liūdna?

39

1998 metų lapkričio 2 diena, 16 val. 39 min.

„Koralas“ sustojo Vernone. Markas stebėjo, kaip dingsta ką tik išlipę keleiviai. Peronuose niekas nepasitinka, niekas jausmingai nesiglėbesčiuoja, niekas džiaugsmingai nešūkteli – tik kelios dešimtys dirbančiųjų, skubančių grįžti į namus. Traukiniui vėl pajudėjus, peronas jau buvo tuščias. Automobiliai, palikti mažoje stovėjimo aikštelėje kitapus geležinkelio bėgių, kimšosi išvažiuodami.

Saulė dar ne visai buvo užlindusi už Senos šlaitų. Kad šviesa netrukdytų skaityti Gran Diuko sąsiuvinio, padėto ant pilko staliuko, Markas timptelėjo į save užuolaidą. Seklio tyrimas artėjo prie dešimties metų jubiliejaus. Dabar Marko prisiminimai neapsiribojo vien miglotais įspūdžiais, tolimu aidu, bet atkūrė tikslią įvykių versiją. Asmeninę versiją, kurią galėjo lyginti su Gran Diuko.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

1991-aisiais Emili Vitral mokslo metus ruošėsi pradėti koleže. Iki šiol nedaug kalbėjau apie Emili. Tačiau jums svarbu suprasti, kaip visus tuos metus Emili augo, kiek Nikolė Vitral nusileido, kiek Matilda de Karvil laimėjo. Savaip.

Taigi Emili tuoj turėjo sukakti vienuolika...

*

Manau, kad Emili mane visada labai mylėjo. Tai buvo abipusis jausmas. Čia tikriausiai kalta mano šiek tiek paniurusi vienišiaus prigimtis. Vaikai mėgsta klausytis mažakalbių suaugusiųjų. Ko gero, jie tokie pat drovūs.

Jai aš buvau Krediulis dėdulis.

Manau, kad ir Markas manimi žavėjosi. Ne vien dėl mano neišsemiamų žinių apie futbolą. Manau, greičiausiai todėl, kad privatus seklys berniukui daro įspūdį. Kaip žmogus, nužengęs tiesiai iš televizijos. Kaip koks Makgiveris, Maikas Hameris... Magnumas* be dobermanų, su BMW vietoj „Ferrari"... Aš truputį perdėdavau. Mėgau tai. Nikolė Vitral juokdavosi iš mano sugalvotų istorijų. O akies kampeliu stebėjau, kaip auga Emili...

Slapta tikėjausi įžvelgti panašumą. Tikėjausi, kad vieną rytą svarstyklės galiausiai nulinks į vieną ar kitą pusę. Vitralių arba Karvilių. Kad ji nusišypsos Marko šypsena, kad jai pasireikš nevalingi senelio Karvilio raumenų traukuliai. Ką aš žinau? Kas nors tikra, nesvarbu kas.

Nieko. Ji toliau linko į Vitralių pusę. Ypač akys. Bet nieko daugiau...

O dėl kitko – viskas darėsi sudėtinga. Nikolė Vitral kaip įmanydama stengėsi nuslėpti, bent jau iš pradžių, tačiau tai buvo pernelyg akivaizdu. Atrodė, kad Emili į Pošolio gatvę nukrito iš skraidančiosios lėkštės, o ne iš oro lainerio. Emili labai mėgo eiti į mokyklą. Visose klasėse, nuo parengiamosios iki baigiamosios, buvo pirmūnė, o Markas, dirbdamas sąžiningai, išmintingai, be ypatingo polinkio, tik garbingai išsipinkliodavo, ne daugiau. Emili mėgo muziką. Emili mėgo meną. Emili mėgo knygas. Emili rijo viską. Vitralių namuose buvo šiek tiek plokštelių, knygų, paveikslų, – tarsi dėl to, kad jų turėjo būti, o ne dėl to, kad jų kam

* Amerikiečių serialų veikėjai (Makgiveris – slaptasis agentas, kiti du – privatūs sekliai).

nors reikėtų. Kaip garaže laikomas dviratis ar petankės rutuliai. Tam atvejui, jeigu...

Emili augo kitokia, tai krito į akis. Žavėdavosi pati ir keldavo kitų susižavėjimą, ji buvo to verta, bet mergaitė duso. Ji apgrobdavo knygų autobusą, kuris antradienio vakarais atvažiuodavo į Djepo stoties automobilių stovėjimo aikštelę. Vargindavo klausimais sutrikusią močiutę. Nuo „Katinėlio Murklio pasakų" parengiamojoje klasėje, paskui kuo toliau, tuo daugiau. Roaldas Dalis. Igoris Stravinskis. Radjardas Kiplingas, Sergejus Prokofjevas. Tokios sudėtingos pavardės, kokių Nikolė niekada nebuvo girdėjusi.

Šeimoje pasitaiko tokių išimčių. Taip galvojau, norėdamas save įtikinti. Gėlės, augančios tarp dygliakrūmių. Valstybinės mokyklos auklėtiniai. Amerikietiškos svajonės prancūziška versija, jauni talentai, savarankiškai kopiantys aukštosios mokyklos pakopomis, kad įgytų diplomą – be turėklų, be apsauginio tinklo. Talentai, kurie semiasi jėgos, pykčio iš kuklių savo šaknų. Tas savotiškas namų kalėjimas juos visam laikui padaro kitokius nei „to ar ano sūnus", nei pirmųjų Paryžiaus rajonų kilmingieji, nei Henriko IV licėjaus klonai, tas namų kalėjimas suteikia jiems syvų stiebtis aukščiau. Tai tų namų vėliava. Jie – saviškių vėliavnešiai. Saviškių, kurie ima dar labiau didžiuotis. Jų mažyliui pasisekė. Ar dėl to vargšai gimdo tiek daug vaikų? Kad būtų daugiau galimybių ištraukti laimingą loterijos bilietą?

Ką gi, čia baigiu savo kupletą už du frankus apie socialinį determinizmą. Tiesiog norėjau jums paaiškinti, kaip Emili žydėjo Polė kvartale. Mažylė, kuri eis toli... Saugoma savų. Žinoma, ir Nikolės. Bet įsivaizduokit, kokia skaudi abejonė atmiešdavo jos susižavėjimą.

Ar Nikolė turėjo teisę žavėtis savo vaikaite? Savo? Po septynerių, dešimties metų tragedijos šešėlis dar nebuvo dingęs. Taip, jeigu mažylė buvo Emili Vitral, jos vaikaitė, jos kūnas ir kraujas, tada taip, kokia sėkmė, kokia garbė, koks stebuklas toks vaikas

su aiškiai nubrėžtu likimu! Bet jeigu mažylė buvo Liza Roza de Karvil... Per klaidą atiduota auginti kitiems, toli nuo savo namų, pasiklydusi kitame pasaulyje... Supančiota.

Nešališkai šnekant, žiūrėdamas, kaip Emili auga Djepo žvejų kvartale, neįstengiau atsikratyti minties, kad ji panaši į E. T.* ateivį, nukritusį Jungtinėse Amerikos Valstijose, į Tarzaną, užmirštą džiunglėse, į Guliverį liliputų šalyje.

– Tai normalu, – kartais man sakydavo Nikolė. – Vaikas auga pas močiutę. Be tėvų. Būtinai pasireiškia atotrūkis.

Jos tiesa. Iš dalies.

Baigdama pradinę mokyklą, kai jai sukako vienuolika metų, Emili pareikalavo. Pagaliau – ne, ji nieko nereikalavo. Emili pareiškė norinti pamatyti toliau nei savo dviračio vairas. Nusigauti kitapus uolų. Atrasti kitų vietų. Ir kitų pramogų. Ypač muziką. Toliau skambinti pianinu. Ne vien todėl, kad ji gabi ar skatina mokytojai. Ne. Tiesiog todėl, kad ji to nori. Ir tai net daugiau negu noras. Poreikis.

Sumanymas buvo paprastas. Emili nebegalėjo tobulėti neturėdama pianino namuose. Kad kasdien galėtų skambinti po kelias valandas. Ji mokėjo savaip įtikinti. Išmatavo svetainę. Pianinas tilpo, truputį į kampą pastūmus televizorių, o kanapą į šoną. Jis tilpo nedarkydamas kambario vaizdo, ant jo viršaus galėjai padėti net vazą ir krištolinę peleninę iš Brelio slėnio.

Liko kaina.

Pradinė kaina – trisdešimt tūkstančių frankų. Na, gal netyčia pavyks gauti už dvidešimt tūkstančių.

Nikolė Vitral tarusi:

– Pianinas! Mano vargše mažyte, man ir taip sunku tave rengti. Visus birželio ir liepos sekmadienius turiu dirbti, kad savaitei

* *Extra-Terrestrial* (dažniausiai trumpinamas E. T.) – 1982 m. amerikiečių sukurtas mokslinės fantastikos filmas.

galėtume išvykti į Sen Kė, ir dar nežinau, kaip sumokėsiu už pirkinius, kurių tau reikės koleže. O dar tavo muzikos pamokos. Kai tau suėjo dešimt metų, už jas reikia mokėti. Taigi, mano vargše mažyte, pianinas...

Emili neprotestavo. Ji suprato. Vienuolikos metų ji jau buvo gerokai subrendusi, beveik nepadoriai. Bent jau atrodė suprantanti. Užsidarė savo kambaryje. Savo kambaryje, kuris sykiu buvo ir Marko. Per sieną Nikolė išgirdo fleitos melodiją. Tai buvo vienintelis jos instrumentas. Plastikinė Marko fleita, reikalinga koleže. Nikolė atpažino tuo metu populiarią dainą – Goldmano „Leidenstadt".

Širdis plyšo pusiau.

Markas, grįžęs iš stadiono, rado senelę sudribusią ant kanapos ir verkiančią. Markui buvo trylika. Jis nežinojo, kaip pasielgti. Išgirdo Emili grojant fleita. Buvo gražu. Drauge ir liūdna.

Nikolė pasisodino Marką ant kanapos, apkabino ir stipriai suspaudė glėbyje.

– Nepavydėk Emili. Supranti? Niekada.

„Žinoma", – pagalvojo Markas. Kaip galėtų būti kitaip?

– Tau ir toliau reikės gyventi su ja kaip anksčiau, Emili visada liks tavo mažoji sesutė...

Aišku. Ką ji norėjo tuo pasakyti?

– Net jeigu aš elgsiuos su judviem skirtingai. Tu jau didelis berniukas, Markai. Gali suprasti.

Skirtingai. Kaip skirtingai?

Nikolė iš lėto atsistojo. Markas irgi. Senelė vėl ėmė šypsotis. Bent jau dirbtinai. Davė ženklą Markui paimti kanapą iš kitos pusės.

– Padėk man ją pastumti, Markai. Nesu tikra, ar čia galėsime pastatyti pianiną!

Naujas brangus pianinas „Hartmann-Milonga", nupirktas didžiausioje specializuotoje Ruano parduotuvėje, buvo pirmas pirkinys iš sąskaitos, atidarytos banke Emili vardu.

Emili neklydo, pianinas įtilpo tarp kanapos ir televizoriaus. Gerai įspraudus.

Paskui viskas ir prasidėjo. Pirmiausia stažuotės Paryžiuje. Po keletą dienų. Paskui viešnagės. Pusiau stažuotės, pusiau koncertai, pusiau turnė užsienyje. Londonas. Amsterdamas. Praha... Paskui plokštelių pirkimas. Taip pat knygų. Kodėl neleisti Emili pirkti knygų? Paskui drabužiai. Kodėl neleisti Emili madingai rengtis? Tai žmogiška. Emili turėjo teisę į visa, kas geriausia. Ji to nusipelnė. Nikolė jautė nebeturinti teisės žiūrėti pro pirštus į menkiausią smulkmeną dėl jos ateities, nebeturinti teisės pražiopsoti nė vieno siūlymo. Tuo atveju, jeigu...

Dabar supratote Matildos de Karvil strategiją. Iš pat pradžių ji suvokė, ką daranti. Sąskaita, atidaryta banke Emili vardu, buvo skrynioje padėtas gyvatės kiaušinis, kuris prasikalė, ir gyvačiukas metų metus pamažu augo po Vitralių namų pamatais, kad pagaliau iššliaužtų, pasiruošęs juos pasmaugti.

Tarp Marko ir Emili vėrėsi praraja. Suprantat – materialinė praraja. Prie viso kito grįšiu vėliau... Nuo šiol Emili galėjo prašyti, ko panorėjusi: nuo menkiausių užgaidų iki brangiausiai kainuojančių norų. Jai niekas nebuvo per brangu. Markas turėjo tenkintis tuo, kas likdavo. Kaimyno drabužiais, senelio dviračiu. Vyresnių draugų regbio bateliais.

Iš pradžių Emili primygtinai norėjo mokėti ir už Marko pirkinius. Galiausiai jai buvo paaiškinta, kad tai jos pinigai! Nikolė Vitral nenusileido. Jai tai buvo garbės klausimas, moralinis įsipareigojimas Matildai de Karvil.

Raudona linija, kurios nevalia peržengti.

Nė vieno Karvilių santimo jos vaikaičiui.

Tai gali pasirodyti keista, spręskit patys. Bet ar jūs tikrai elgtumėtės kitaip nei Nikolė Vitral? Taip, jums dar sykį kartoju, Matilda de Karvil žinojo, ką daro, kai aną 1981 metų gegužės vakarą atėjo Nikolei de Vitral pasiūlyti šią miegančią gyvatę.

Užstatas – šviesaus safyro žiedas.

*

Priešingai nei tikėtasi, ši istorija turi moralą. Kiek galėjau matyti, gyvatės darbas žlugo. Markas nebuvo pavydus. Niekada toks netapo. Netgi ne todėl, kad pakluso močiutei. Natūraliai. Tiesiog džiaugėsi Emili laime. Prie to dar grįšiu... Smulkiai papasakosiu, prižadu.

Kitas stebuklas, galbūt dar įdomesnis, yra tai, kad tas skanumynų, saldžių dovanų ir auksinio gyvenimo fontanas nepavertė Emili rausvu lipniu saldainiu... Savotiška Neli Olson, su pasibjaurėjimu žvelgiančia į paprastą Ingolsų gyvenimą*. Ji liko tokia pat gyva ir miela, širdyje nejautė paniekos prigrūstai svetainei, viens prie kito prilipdytiems Pošolio gatvės namams, pilkai jūrai nei kietiems akmenukams po basomis kojomis.

Emili augo. Turėjo mėlynas Vitralių akis ir rafinuotą Karvilių skonį. Vitralių meilumą ir... Karvilių pinigus.

Pamėginkite atpažinti.

Markas pakėlė galvą. Susijaudinęs iki ašarų.

Traukinys visu greičiu lėkė per Pozų tvenkinius. Smėlio pakrautos baržos plaukė Sena priešinga kryptimi. Markui vėl viskas iškilo prieš akis. Fleita. Kanapa. Pianinas. Prie jo Emili, skambinanti Šopeną, Berliozą, Debiusi. Jis čia nieko neišmanė, bet tai jam atrodė jaudinama. Emili palaidais plaukais sėdėjo tiesia nugara, jos rankos, pirštai be paliovos judėjo. Jai išvykus pianinas liko nebylus. Apdulkėjęs. Vis dar stovėjo svetainėje, Djepe. Markas prisiminė Lili drabužius. Kaip juos užmiršti? Jos sukneles, sijonus. Bėgant metams vis gražesnius. Pirktus dėl jo, vien dėl jo.

Kaip jis būtų galėjęs pavydėti?

Niekas to nesuprato. Nei Gran Diukas, nei Nikolė, nei joks kitas suaugęs žmogus. Juolab Matilda de Karvil.

* Kalbama apie amerikiečių televizijos serialo „Namelis prerijose“ veikėjus.

Traukinys sustojo Val de Rejyje, stotyje laukuose, naujasis miestas jos taip niekada ir nepasiekė. Markas dvejojo. Iki Ruano buvo likę vos ketvirtis valandos. Išsitraukė mobilųjį telefoną – galėjo paskambinti dar į kelias klinikas. Kad būtų ramiau... Surinko tris numerius. Nepavyko. Tose įstaigose Emili Vitral pavarde niekas nebuvo paguldytas. Ką gi. Markas nebedėjo daugiau vilčių. Labiausiai jam knietėjo baigti skaityti Gran Diuko sąsiuvinį.

Apie seklio aprašytą savo paauglystę.

Atrodė, lyg jo asmeninį dienoraštį būtų rašęs svetimas žmogus.

40

1998 metų spalio 2 diena, 16 val. 48 min.

Nikolė Vitral lėtai pėdino į turgelį pačiame Djepo žvejybos uosto gale. Prisiartino prie stalo su išdėliotomis žuvimis.

– Žilberai, ko šiandien turi? Nelabai brangiai.

Žuvų prekiautojas nedvejodamas atsakė:

– Plekšnių. Tiesiai iš naktinio laivo. Įdėti tau vieną?

– Dvi!

Žilbero akis iš profilio suapvalėjo kaip vienos iš jo negyvų žuvų.

– Dvi? Kažkas pietaus kartu? Emili? Markas? Ar koks įsimylėjėlis?

Kvailys!

– Markas, paikšiau! – patikslino Nikolė.

– *OK*, tada įdedu tau gražios žuvies. Kaip Markui sekasi?

Nikolė atsakė išsisukinėdama. Pažėrė banalybių. Paskendusi mintyse susimokėjo.

– Ačiū, Žilberai. Šią savaitę užnešiu tau merijos agitacinių lapelių dėl uosto. Viskas ten parašyta.

Žuvų pardavėjas atsiduso.

– Vėl tos kvailystės. Jie merijoje turėtų rūpintis prekiautojais, o ne uosto darbininkais. Patikėk manim, mes pirmieji pakratysime kojas, net anksčiau už žvejus...

Nikolė jau tolo. Žilberas Letonderas buvo geriausias Djepo žuvų pardavėjas, bet kaip tikras kvailys palaikė laivų savininkus bei Djepo prekybos ir pramonės rūmus. Trumpai tariant, žmo-

gus, balsuojantis už dešiniuosius... Nikolė sutiko, kad ji į viską žvelgia paprasčiau, bet Djepą ji matė šitokį. Dvi priešiškos stovyklos. Nors ir turėjo furgoną pajūrio prospekte, bet niekada nesidėjo prie prekybininkų.

Išdavikė!

Dviguba išdavikė. Valgė žuvį iš priešiškos stovyklos.

Nikolė žingsniavo jūros link. Mėgo sausą orą. Negūsingą vėją. Ir šurmulį pievoje. Čia jau kilo keliasdešimt mažų baltų palapinių, jos rikiavosi į eilę vienodos lyg dvyniai, o virš jų plevено spalvingos viso pasaulio valstybių vėliavos. Kas dveji metai Djepas gyvendavo Tarptautinio aitvarų festivalio ritmu. Dangus jau buvo pilnas margų rombų, didžiulių nejudrių ratų, trikampių, brėžiančių glaustas kreives. Dar aukščiau plazdėjo kinų drakonas, inkų kaukė, didžiulis mėlynas katinas, tuščiaviduris ratas, kuriame visu greičiu sukosi vėjarodis. Daugybė tariamų spalvotų žvaigždynų.

Nikolė Vitral žingsniavo apimta lengvabūdiškos, šiek tiek nostalgiškos nuotaikos. Galvoje sukosi prisiminimai apie ankstesnius festivalius. Djepas buvo pirmasis kurortas, kuris septyniasdešimtųjų metų gale ėmė rengti aitvarų festivalį. Paskui šį renginį pasigavo visi didieji Šiaurės Europos vėjuoti smėlio paplūdimiai.

Nikolė su Pjeru dalyvavo dviejuose pirmuosiuose festivaliuose, 1980 metais ir 1982-aisiais. Du kartus po dešimt dienų prisiminimų. Šventinių. Ir pelningų. Jų kilnojamoji kepsninė pajūryje buvo to laikotarpio traukos vieta. Pirmojo festivalio metu jų marčiai Stefani nėštumas ėjo į pabaigą. Vis dėlto savaitgalį ji padėjo jiems. Kaip galėdama. Pjeras ir Paskalis, dėmesingi tėvas ir vyras, pasistengė ją įtikinti, kad liktų sėdėti ant kėdės, paaiškino, kad šis savaitgalis būtų ypač netinkamas metas gimdyti! Galiausiai Emili gimė po kelių dienų, rugsėjo trisdešimtą, lyg būtų pasirūpinusi išlaukti...

Tada įvyko oro lainerio tragedija... Paskui teismas. Pjeras Vitralis antrą festivalį matė 1982 metais, prieš užmigdamas Le

Trepore lapkričio 7 dieną amžinu miegu, iš kurio niekada nebepabudo. Festivalis diktavo Nikolei savo ritmą lyg kraupus simbolis: gyvenimas ir mirtis laikėsi tik ant siūlo vėjo valioje. Tačiau Nikolė prekiavo iš furgono pajūryje per visas tas šventės dienas, nors Pjeras jai nebepadėjo. Ji neturėjo pasirinkimo, festivalis liko didžiausias jos pajamų šaltinis sykį per dvejus metus.

Markas ir Emili buvo per maži, kad tai prisimintų. Jiems festivalis buvo tik didžiulis savaičių savaitėmis lauktas karnavalas. Markui su virvelėmis rankose neblogai pavykdavo nustebinti seserį. Kaimynas jam buvo padovanojęs milžiniško vabzdžio formos aitvarą, – raudonos ir auksinės spalvų, ilga kaspinais puošta uodega ir permatomais stiklinio popieriaus sparnais. Suprantama, savo aitvarą Markas pavadino „Laumžirgiu“, nes kartais dar taip būdavo šaukiama Emili. Kvailiai. Pavyzdžiui, Djepo prekybininkai.

Emili lakstė nežiūrėdama į dangų. Bėgo nuo stendo prie stendo aplankydama visas pasaulio šalis. Peru. Kiniją. Etiopijos plokščiakalnius. Mongoliją. Pusiaują. Jemeną. Kvebeką. Aitvaras kaip siūlas, nutiestas tarp visų planetos vaikų: šiek tiek vėjo, ir nieko daugiau nereikia.

Menas prisijaukinti dangų, vien tik tam, kad pasidžiaugtum.

Kilti vis aukščiau. Be keleivių, be keliautojų.

Be nelaimingų įvykių.

Po 1980-ųjų Nikolė niekada nebežiūrėjo į dangų taip, kaip anksčiau. Mažoji Emili sukardavo ne vieną kilometrą. Japonija. Malis. Kolumbija. Grįždavo žibančiomis akimis, bėgdama lyg H klasės furgonas „Citroen“. Visos pasaulio gentys skirdavo viena kitai pasimatymus jos pievoje.

„Matei, močiute? Matei, močiute?“

Nikolė susijaudinusi paliko pajūrį. Šiais metais Emili pirmą kartą gyvenime nematys Djepo aitvarų.

Nikolė užsuko į kepyklą. Bijojo išgyventi tokią pat sceną, kaip su žuvų pardavėju. Ji neklydo.

– Batoną, Nikole?

– Batoną. Ir vieną „Salambo".

– Tikrai? „Salambo"? Markas grįžo?

„Salambo". Mėgstamiausias Marko pyragaitis. Bent jau tada, kai jam buvo dešimt metų. Nikolė suvokė esanti juokinga, norėdama savo dičkį pamaloninti vaikystėje mėgtais skanumynais. Bet galiausiai jai tai teikė malonumą, o Markas buvo mandagus berniukas.

Nikolė pasižiūrėjo į rankinį laikroduką. Jos vaikaitis atvyks už poros valandų. Lėtais žingsniais ji perėjo Iškylų uostą ir pasuko link pakeliamojo tilto, jungiančio Polė kvartalą su miestu. Sala Djepo vidury.

Nejučia prisiminė telefono pokalbį su Marku. Mėlynas Matildos de Karvil vokas. DNR testas, patikėtas jos vaikaičiui. Draudimas atplėšti močiutei skirtą voką.

Bjaurybė!

Nikolė turėjo sustoti. Tiltas pakilo leisdamas praplaukti nedideliam keleiviniam laivui, kuris plaukė pirmas su Nigerijos vėliava. Liko dar keli. Bananai? Ananasai? Egzotiniai augalai?

Ko ji tikėjosi, ta Karvil? Kad ji aiškiaregė? Kad ji viena pagalvojo apie DNR? Kad Krediulis Gran Diukas jos išlaikomas? Kad ji kaip niekur nieko paims Emili kraujo, o jos močiutė nė piršto nepajudins?

Prie tilto išsirikiavo automobilių virtinė. Jūros kvapas, sumišęs su automobilių išmetamosiomis dujomis, Nikolei sukėlė smarkų kosulį. Toji Karvil ne viską suprato! Gran Diukas nebuvo toks niekšas. Kad nekiltų pavydo, jis užsakė du DNR testus. Du mėlynus vokus. Kiekvienai močiutei po vieną.

Nikolė pasuko galvą. Virš pajūrio namų skriejo didžiulis aitvaras, kinų drakonas. Ji nusišypsojo. Antrame savo komodos stalčiuje buvo padėjusi ir užrakinusi Gran Diuko patikėtą mėlyną voką. Tas testas – jos pačios kraujo palyginimas su Emili krauju – patvirtins Matildos de Karvil gautą rezultatą, kurį jai parveš klusnusis Markas.

Pakeliamasis tiltas pagaliau nusileido. Automobiliai nekantravo. Nikolė vėl ėmė kosėti.

Nikolė atplėšė voką 1995 metais. Ji taip pat turėjo atsakymą, jau bus treji metai, kai jį žinojo.

Reikėjo apie tai pasikalbėti su Marku. Aišku, reikėjo. Šį vakarą. Ji dar galėjo išgelbėti gyvybę. Paskui būtų per vėlu. Žinoma, ji tai turėjo padaryti anksčiau. Lengva pasakyt.

Šitoks atsakymas.

Išsivadavimas?

Galbūt...

Jei sutiksi viską prarasti.

41

1998 metų spalio 2 diena, 17 val. 11 min.

Traukinys riedėjo palei Dviejų įsimylėjėlių krantą, nesustodamas kirto Dvaro prie Senos geležinkelio tiltą, pravažiavo Pon de Laršo stotį. Markas net nejuto, koks šaltas lango stiklas, prie kurio buvo priglaudęs kaktą. Tik virš galvos užsidegė lempelę.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Pirmieji paskutinio dešimtmečio metai buvo tarsi apmirę. Naujos viešnagės Turkijoje, Kanadoje; Auksinis ragas ir Šikutimi, aš jums saugau nostalgiškus atvirukus. Nepamiršau savo kasmetinių kelionių į Baisųjį kalną. Nazimas liko sekti lūšnos ištisas dienas. Tuščiai!

Visiškai nieko naujo. Tada ėmiau jaustis prislėgtas. Jeigu reikėtų nustatyti datą, pasakyčiau šitą: tarp 1990-ųjų ir 1992-ųjų. Iliuzijų pabaiga.

Sekdamas Žoržą Peletjė taip pat atsidūriau akligatvyje. Benamis išgaravo. Įsuktas nežinia kokios karuselės, tagados ar traukinio vaiduoklio. Grandinėlės kaina nebekilo. Sustojo ties septyniasdešimt penkiais tūkstančiais frankų.

Kam siekti daugiau? Aš gyvenau auksinį ar beveik auksinį atsitraukimo metą.

Jau nebedirbau su byla kokias tris savaites, kai man staiga paskambino Zoranas Radjičius. Skelbimai „Grandinėlė – 75 000 frankų“ kiekvieną savaitę ir toliau pasirodydavo gal dešimtyje laikraščių, nes pinigai buvo pervedami avansu.

– Krediulis Gran Diukas?

– Taip...

– Zoranas Radjičius. Perskaičiau jūsų skelbimą dėl premijos už pamestą auksinę grandinėlę. Manau, kad turiu jums informacijos.

Įsivaizduojate mano reakciją? Buvau nepatiklus, nudegęs nuo to klastininko turko prieš daugelį metų, kitame gyvenime.

– Jūs žinote, kur yra grandinėlė?

– Taip... Tikiuosi...

Nepaisant visko, buvau susijaudinęs. *Krediulis*. Mes nepataisomi!

Po dviejų valandų mudu susitikome „Espadono“ bare Gė Liusako gatvėje. Abu užsisakėme alaus. Zoranas Radjičius neabejotinai panėšėjo į smulkų kvartalo sukčių, pakampių apgaviką, tokį nedvejodamas pasiųstum šunims šėko pjauti. Klausiau savęs, kaip jis gali sutvarkyti kad ir menkiausią reikalą su šitokiu kiaunės veidu, bėginėjančiu žvilgsniu, šitaip sušukuotais aukštyn ir priplotais prie pakaušio plaukais.

Ar galimas daiktas, kad tas žmogus man pateiks įrodymą, vienintelį naudingą įrodymą? Grandinėlę, rastą ant Baisiojo kalno prieš dvylika metų... Visa kita galėjo keliauti į šiukšliadėžę: akių spalva, pomėgis skambinti pianinu, kapas šalia lūšnos... Man ganėtų laikyti tarp pirštų tą prakeiktą papuošalą, ir aš viską sustatyčiau į vietas – stebuklingai iš lėktuvo išmestas kūdikis vadintųsi Liza Roza de Karvil.

– Na? – tariau aš, stengdamasis pasakyti kuo mažiau.

– Vakar perskaičiau jūsų skelbimą. Nedažnai skaitau laikraščius. Pajutau *tilt*...*

* Staigų postūmį (*angl.*).

Zoranas žaidė savo žiedu su įspaudu. Su raidėmis ZR. Sidabriniu. Kas šiais laikais mūvi tokius žiedus?

– Ir...

Reikia leisti jam pačiam kalbėti.

– Tai seni laikai. Jau beveik dešimt metų. Sakyčiau, 1983-ieji ar 1984-ieji. Man ją parodė pasigailėjimo vertas žmogelis. Neslėpsiu to nuo jūsų. Tuo metu aš truputį padėjau mėšle besivoliojantiems žmonėms.

Susidūriau su geruoju samariečiu...

– Na, neslėpsiu ir to: kartais jiems pasiūlydavau narkotikų. Na, kaip čia pasakius... Pardavinėdavau. Tas žmogelis iš tiesų skurdo. Šiek tiek jį pažinojau. Jau kurį laiką trainiojosi kvartale. Nebeturėjo šlamančiųjų, nieko. Norėjo dozės už papuošalą. Grandinėlę. Auksinę, kaip jis sakė. Nieko sau, ar ne?

Samarietis lyg niekur nieko žaidė savo žiedu. Lyg nesuvokdamas, kad žaidžia mano nervais. Arba jis buvo tikras sukčius, profesionalas, tikrino mano kantrybę. Jo koziris gal ir buvo tokia apgaviko išvaizda, nelabai gudraus, nuspėjamo iš pirmo žvilgsnio, kad pašnekovas patikėtų esąs sumanesnis už jį ir galiausiai prarastų budrumą.

Nepatekti į spąstus, jeigu jie paspęsti. Leisti vėl kalbėti jam pačiam.

– Manau, kad jus domina to žmogelio pavardė, ar ne?

O čia jam paprieštarauti:

– To žmogelio vardą aš žinau. Bet ieškau įrodymų. Tikriau, grandinėlės. Septyniasdešimt penki tūkstančiai frankų už grandinėlę. Dėl kitko – derėsimės.

Žiedas dingo dešinėje samariečio rankoje. Jis stipriai sugniaužė kumštį.

– *OK*. Noriu lošti. Ko gero, kalbame apie tą patį vaiką. Kiek už pavardę?

Gerai. Žiedas pasirodė kairėje *jugo* rankoje. Kaip jis taip padaro, tasai niekšas?

– Dešimt tūkstančių frankų, – tariau aš. – Už pavardę. Jeigu ji bus naudinga...

– Netinka. Kaip aš žinosiu, kad tu manęs nemaustai? Pasakysiu pavardę, o tu atšausi, kad tikėjaisi ne tokios, ir dingsi. Aš liksiu *išdurtas*.

Ne toks jau kvailas tas *jugas*.

– *OK*, – tariau aš. – Rašiklį turi?

– Taip...

– Užrašysiu pavardę ant alaus padėkliuko. Tu irgi. Jei pavardė ta pati, laimėjai dešimt tūkstančių frankų. Ir tada varom toliau...

Samarietis vaikėziškai nusišypsojo. Žiedas atsidūrė dešinėje rankoje.

– Tinka. Tokius žaidimus mėgstu.

Abu pasilenkėme prie savo kartoninių padėkliukų, kairiąja ranka pridengę stengėmės kaip tik įmanoma nuslėpti, ką rašome. Du vaikėzai, žaidžiantys bakalauro egzaminą.

Laimikis vis dėlto dešimt tūkstančių frankų.

Padėkliukus pakėlėme kartu.

Žoržas Peletjė.

Ant abiejų.

Mane suvirpino drebulys nuo pakaušio iki strėnų. Kalba sukosi apie tą patį žmogų! Išties Žoržas Peletjė siūlė grandinėlę šiam sukčiui. Viskas sutapo.

„Atsargiai, Krediuli! – šnibžtelėjo man vidinis balsas. – Nesikarščiuok. Per penkerius metus išmaišei Paryžiaus padugnių dangų ir purvą ieškodamas Peletjė. Gandai gatvėse sklinda greitai. Pats nesmalsiausias sostinės valkata turėjo žinoti žmogaus, kurio ieškai, pavardę. Susieti tai su skelbimėliu, žadančiu septyniasdešimt penkis tūkstančius frankų, nesunku ir pirmam pasipainiojusiam samariečiui..."

– *OK*, – tariau aš. – Laimėjai dešimt tūkstančių frankų. Užtikrinu, viskas teisėta. Išrašysiu tau čekį... Palieku net savo padėkliuką prisiminimui. Su Žoržo pavarde...

Samarietis truputį susiraukė. Čekis? Be abejonės, nebuvo įpratęs prie tokių atsiskaitymų.

– Matei grandinėlę?

– Taip... Kiek už informaciją?

– Dešimt tūkstančių, jei bus vertinga, – tariau. – Turi daugiau žinių?

– Reikia pagalvoti. Ką nori sužinot?

Žmogėnas, žaidžiantis su savo žiedu (dabar jis atsidūrė kairėje rankoje), galbūt turėjo šiokį tokį vietos burtininko talentą, užtat aš rankoje laikiau paskutinę kortą. Metai ir mane išmokė gudrumo.

– Jeigu iš tiesų matei tikrąją grandinėlę, puikiai nutuoki, ką noriu sužinot!

Jugas pažvelgė į mane kvailai šypsodamas. Neįmanoma atspėti, ar jis dumia akis, ar ne; ar jis šaiposi iš manęs, mane apgaudinėja, ar yra vienintelis, paskutinis mano tyrimo liudytojas.

– Sakai, dar dešimt tūkstančių? Už įrodymą? Galiu tavim pasitikėti?

– Aš laikausi taisyklių. Jei turi informacijos, privalai tai patvirtinti...

Samariečio rankos sujudo. Praleido kirtį. Žiedas nukrito ant stalo. Jis susinervino. Arba tas stambus sukčius norėjo, kad tuo patikėčiau... Paėmiau savo alaus padėkliuką, rašiklį. Užrašiau.

Lyza Roza. 1980 rugsėjo 27.

Lygiai taip kaip skelbime.

Pastūmiau kartoninį padėkliuką jam.

– Ar tai buvo įspausta ant grandinėlės, patvirtini?

Jugas pasitrynė rankas. Žiedas grįžo į pirmykštę vietą, ant piršto.

– Gimimo data, atleisk, man nieko nesako. Prabėgo šitiek laiko, ir net tuo metu vargu ar atkreipiau į tai dėmesį. O vardas tas pats...

„Sumautas tipas! – pagalvojau aš. – Dar vienas, ieškantis, kaip pasipelnyti..."

– ...išskyrus, – toliau kalbėjo *jugas* tuo pačiu tonu, – išskyrus tai, kad, jei gerai prisimenu, rašyba buvo kitokia. Liza buvo užrašyta su „i", o ne su „y".

Mano nugara pašiurpo nuo naujos elektros iškrovos. Radjičius nepakliuvo į skelbimo spąstus! Vardas buvo parašytas klaidingai norint įvaryti į kampą galimą grandinėlės padirbinėtoją.

„Valdykis, po perkūnais!" – pasakiau sau mintyse.

– *OK*. Puiku. Laimėjai dar dešimt tūkstančių frankų. O grandinėlę galų gale paėmei iš Peletjė už paslaugas?

Krediulis, žinau... Būtų per daug gražu.

– Jeigu tuo metu būčiau žinojęs, kad jos vertė septyniasdešimt penki gabalai... Aišku. Bet ne, Peletjė turėjo apsieiti be nieko su tuo savo kvailu karuliu, kurį laikė man pakišęs po nosimi. Nei mainų. Nei narkotikų. Grynaisiais, viskas.

Jis pašaipiai pažvelgė į mane.

– Arba čekis, pasitaikius progai...

Mėšlas!

– Tada Peletjė nuėjo su savo papuošalu?

– Taip...

– Paskui dar buvai jį sutikęs?

– Niekada. Mano nuomone, jis buvo tokios sveikatos, kad senatvės neturėjo sulaukti...

Mėšlų mėšlas!

Išrašiau čekį. Be sąžinės graužaties. Matildai de Karvil tie dvidešimt tūkstančių nieko nereiškė. Nors abejonė liko. Mano spąstus – „i", virtusią „y" – bent kiek apdairesniam sukčiui nebuvo sunku pastebėti, nes Lizos Rozos de Karvil ir Emili Vitral vardai tuo metu mirgėjo daugybėje laikraščių. Su kruopele sveiko proto ir pasitikėjimo samarietis Zoranas galėjo labai lengvai laimėti dvidešimt tūkstančių frankų.

Jo vikrios rankos čiupo čekį, jis atidžiai ėmė jį tyrinėti. Pagaliau patenkintas atsistojo. Atkišo man ranką, tą su žiedu.

– Ačiū. Ką gi. Paskutinė smulkmena. Lauktuvių dovana.

Mano kūnas pašiurpo it vištos oda.

– Kokia smulkmena?

– Dabar prisimenu. Aš nepaėmiau Peletjė siūlomo daikto dar ir todėl, kad grandinėlė buvo sutraukyta. Noriu pasakyti, kad jai trūko vienos ar dviejų grandelių.

Aplink mane ėmė suktis baro kėdės ir staliukai. Dieve mano! Niekas. Niekas, be manęs ir Nazimo, negalėjo šito žinoti.

42

1998 metų spalio 2 diena, 17 val. 29 min.

Šį kartą traukinys Paryžius–Ruanas atvyko laiku. Sustojo prie perono tiksliai septynioliktą valandą trisdešimt minučių. Ruanas–Djepas turėjo išvykti po aštuonių minučių. Apskaičiuota buvo kuo tiksliausiai, bet kai „Koralas“ vėluodavo, visi kiti provincijos traukiniai išmintingai laukdavo, kol iš sostinės atvyks jų didysis brolis. Nuo to laiko, kai išvažiavo mokytis į Paryžių, Markas ne vieną dešimtį kartų čia buvo persėdęs. Aštuonių minučių nė nereikėjo. Su gailesčiu užvertęs Gran Diuko sąsiuvinį, Markas skubiai pasuko į krautuvėlę, prekiaujančią sumuštiniais. Prieš jį laukė tik vienas žmogus. Markas nusipirko obuolinio pyrago ir butelį „San Pellegrino“. Nikolė šį vakarą jam, be abejonės, suruoš puotą, kaip ji viena mokėjo, bet iki to laiko Markas jau bus suvirškinęs kumpį ir sviestą, suvalgytus RER.

Greitasis vietinis traukinys į Djepą buvo beveik tuščias. Po grūsties traukinyje Paryžius–Ruanas skirtumas atrodė stulbinamas. Markas įsitaisė prie lango, kaip buvo pratęs. Vagone, be jo, sėdėjo tik du keleiviai. Paauglys su grotuvu bei ausinėmis ir stambus vyras, kuris miegojo užėmęs dvi sėdynes, tačiau ir į jas vos tilpo.

Markas nulenkė pilką staliuką priešais save, pasidėjo ant jo maišelį, paskui iš kuprinės ištraukė Gran Diuko dienoraštį. Jam liko skaityti daugiausia dvidešimt puslapių. Paskui jis galbūt pa-

darys išvadas. Vėl pagalvojo apie Lili žinutes, bet prieš akis dar buvo vakaras ir naktis, kad viską išspręstų.

Perone nervingai sušvilpė stoties viršininkas.

Markas instinktyviai pasuko galvą. Sustingo priglaudęs kaktą prie stiklo, lyg per galvą trenktas.

Tai buvo ji.

Gležnas siluetas metė piktą žvilgsnį į stoties viršininką, iškošė pro dantis kelis įžeidimus ir įšoko į jau beveik važiuojantį traukinį.

Malvina de Karvil.

Markas ilgai stebėjo sustumiamas dvivėres duris į savo kupė. Bergždžiai. Malvina tikriausiai kur nors pasislėpė, bet Markas neturėjo jokio noro jos ieškoti. Neketino leistis užspeičiamas kaip vaikėzas antrą kartą. Jam buvo likę perskaityti tik dvidešimt puslapių.

Paskui užsiims ta pamišėle.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Palikau Zoraną Radjičių „Espadone" beveik įsitikinęs: tas smulkus gatvės sukčius man sakė tiesą! Kuo ilgiau apie tai galvojau, tuo labiau viskas siejosi. Žoržas Peletjė, apsigyvenęs toje lūšnoje, 1980 metais gruodžio 23 dieną tapo tiesioginiu Baisiojo kalno tragedijos liudytoju. Jis pirmasis priėjo prie sudužusio lėktuvo. Akis į akį susidūrė su stebuklingai išsigelbėjusiu kūdikiu. Iki atvykstant gelbėjimo tarnyboms, tas nuskurėlis grobikas pačiupo auksinę grandinėlę.

Sekat paskui mane? Vadinasi, stebuklingai išsigelbėjęs kūdikis, išsviestas iš lėktuvo, buvo Liza Roza de Karvil... Dabar tai buvo beveik tikra. Beje, visa problema buvo tas „beveik"... Kadangi, nors ir kaip atrodytų, Zoranas Radjičius galėjo visa tai išgalvoti, nes buvo patyręs apgavikas. Turėjo daug metų tam reikalui

blizginti... Vėl grįžtame į išeities tašką: viskas buvo tik spėlionės, tvirtos, pagrįstos, tačiau tik spėlionės. Jokio galutinio tikrumo...

Spėlionės... Įtarimai... Akivaizdūs dalykai... Pluoštas sutapimų... Vadinkite tai, kaip norite. Galiausiai aš jums viską papasakojau, apie bylą jūs žinote tiek pat, kiek aš. Susigaudykit patys!

Kad būčiau sąžiningas, prisipažinsiu – liko tik vienas dalykas, apie kurį jums dar nekalbėjau. Beje, ne tiek dalykas, kiek jausmas. Jausmą itin sudėtinga paaiškinti, daug sudėtingiau nei aprašyti tyrinėjimus ant Baisiojo kalno arba atpasakoti pokalbį su liudytoju. Kad viską jums atskleisčiau, pasakysiu, kad netgi ėmiau manyti, jog visi šie surinkti įrodymai: grandinėlė, kapas, drabužėliai iš Didžiojo turgaus, – verti ne daugiau kaip sendaikčiai, išmesti į šiukšlių dėžę. Tas pat ir dėl akių spalvos ar gabumų muzikai.

Tiesa buvo kitur, tiesa rėmėsi jausmu. Tiksliau, santykiais.

Markas ir Emili.

Manau, laikas prabilti apie keistus jų santykius. Vargšai vaikai čia nieko negalėjo pakeisti. Gyvenimas nusprendė už juos.

Kad ir kokia geranoriška, Nikolė buvo per toli. Per toli nuo jų, – noriu pasakyti, per daug nutolusi nuo Marko ir Emili. Darbas, dienos, naktys ir savaitgaliai. Kasdienybė. Amžiaus skirtumas. Nėra mamos, kuri auklėtų Marką ir Emili. Nėra tėčio. Nebėra ir senelio. Suprantama, kad Emili ir Markas tapo artimi. Dvi šviesiaplaukės galvos. Du angelo veidai, tinkami reklamai. O vis dėlto jie buvo tokie skirtingi...

Na, pradedu. Žinau, kad Lili ir Markas skaitys šias eilutes. Pamėginsiu laikytis garbingai. Šiaip ar taip, nebesužinosiu jų vertinimų.

Markas... Žydros akys, tarsi klydinėjančios tolimuose horizontuose, tarsi nukreiptos į auksinį Djepo piratų amžių. Akys – sirenų gaudyklės. Tačiau Markas netikras svajoklis. Jis tiesiog myli savo namus, savo kvartalą, savo draugus, savo močiutę... O ypač Emili.

Markas tiesiog myli tai, ką pažįsta, tokia meile, kuri laikui bėgant auga kartu su dideliu kilnumu... Tarno kilnumu. Santūrusis Markas. Drovusis Markas. Tylusis Markas, tarsi.

Tačiau Paryžiaus *midinečių** dievaitis, jeigu Djepo licėjaus mokines galima prilyginti Paryžiaus darbininkėms. Abejingas dievaitis. Nuo tos dienos, kai su juo susipažinau, kai pradėjau jį stebėti kaip kruopštus tyrėjas, pamačiau, kad Markas turi tik vieną siekį – atsiduoti Emili, būti jai ir brolis, ir tėvas, ir senelis. Tas, kurio jai trūksta. Jos priedanga. Jos žaibolaidis. Jos skėtis.

Jos rojus.

Mažoji Emili jam atsilygindavo tuo pačiu. Ji užkrėsdavo gyvastingumu kiekvieną sutiktąjį. Išskirtinio grožio. Tai yra išsiskirianti iš aplinkos: užsidarančių gamyklų, plytų ir silicio sienų, nutekamųjų griovių. Graži kaip visa kita – saulėlydžiai Djepo paplūdimyje, ruduo Arko miške. Vaivorykštė virš uolų.

Kaip paklydusi peteliškė. Kaip laumžirgis, jei taip norite...

Emili praplėsdavo Vitralių namuko gyvenamąją erdvę kelissyk, gal dešimt kartų, tiesiog ją pripildydama muzikos, Šopeno ar Sati melodijų, priversdama ją kilti aukštyn virš uolų kaip laimės balioną, paskui susprogdindama jį juoko pliūpsniu.

Kai nusimindavo, savo liūdesį išsklaidydavo muzika.

Pasiklydęs vabzdys.

Tiktai kitokia. Ne išdidi. Vieniša. Be to – ne visada. Emili nesivaržydama rėkaudavo Moriso Tumyro stadiono tribūnose po kiekvieno šiurkštaus Marko puolimo. Nedvejodama apsiaudavo sportbačius, kad nubėgtų savo dešimt kilometrų, dar šešis raižytu slėniu ir penkis šimtus metrų įkalne. Djepas–Purvilis–Varanžvilis–Piuji.

Didelė miesto saulė. Kai buvo mergiūkštė, aš taip pat nuo jos sutirpdavau.

Krediulis dėdulis.

* Midinetė – paryžietė darbininkė.

Trijų mėnesių ji vos neprarado gyvybės, todėl nešvaistė gyvenimo nė trupinėlio. Be to, ji irgi didžiavosi savo Marku. Savo angelu sargu. Savo šviesiaplaukiu angelu...

Markas ir Emili labai anksti sužinojo, kad juodu ne brolis ir sesuo. Bent jau ne tikri giminės. Ne tokie kaip kiti. Nikolės Vitral pavydžiai saugoma paslaptis išaiškėjo per pertrauką darželyje. Tėvai kalba, vaikai kartoja. Iškreipia.

Polio Lanževeno mokykloje vaikai sugalvojo tokį žaidimą: bėgdavo apie Emili nuleidę galvas, plačiai išskėtę rankas ir mėgdžiodavo variklio ūžesį; sukdamiesi apie save vaizduodavo lėktuvą, patekusį į suktuką ir iškrypstantį iš kelio už kelių centimetrų nuo jos. Tai buvo mėgstamiausias Polio Lanževeno mokyklos kiemo žaidimas, vaikai baigdavo jį išsitiesdami ant asfalto prie aikštelės, atseit pakirsti mirties.

Markas nepavargdamas sukdavosi apie Emili žaisdamas naikintuvo pilotą. Būdamas keliais centimetrais aukštesnis, kaip koks King Kongas ant kupolo, stumdydavo kvailus lėktuvus, kuriuos tik pasiekdavo. Net bausdavo. Bet viskas vėl prasidėdavo iš naujo.

Markas ir Emili iš tikrųjų niekada nebuvo brolis ir sesuo. Augo persmelkti abejonės.

„O, įsimylėjėliai!“ – per pertraukas kieme iš jų šaipydavosi švelnesni nei lėktuvus žaidžią vaikai.

Taip, jie mylėjo vienas kitą. Tai krito į akis. Bet kokia gi meile?

Manau, kad Markas ėmė kelti šį klausimą sulaukęs kokių dešimties metų. Nuo pat gimimo, nuo to nelaimingo įvykio juodu su Emili miegojo viename kambaryje. Jis apačioje, Emili viršuje, dviaukštėje lovoje. Nikolė jiems kaip galėdama padėjo. Tad vėliau Markas mažąjį kambarėlį, kuriuo dalijosi su seseria, pasiliko sau vienam, o Emili šiaip taip įsitaisė močiutės kambaryje.

Nikolė tvarkėsi savomis priemonėmis. Ir sėkmingai, beveik visada.

„Kokia meile?“ – klausiau aš.

Prisipažįstu, mėginau eiti toliau. Šnipinėjau juos kaip niekingiausias paparacas. Nazimui į rankas įdaviau teleobjektyvą. Tuo atveju, jeigu...

Veltui. Jausmai neatsispaudžia juostose.

Jie vieni žino atsakymą. Ir dar...

Bet ne...

Net mokslas man nepadėjo.

Tai atsitiko truputį vėliau.

Lili buvo penkiolikos...

DNR testas... Tas prakeiktas DNR testas.

Šito neišvengiau. Neabejojau, kad Matilda de Karvil jo galų gale pareikalaus, galų gale mes į šalį savo bioetiką ir panorės prakalbinti genus. Nepaisydama Dievo, nepaisydama savo tikėjimo. Ji norėjo žinoti. Tai žmogiška. Stebuklas, kad ji taip ilgai tam atsispyrė.

Aš nesijaučiau išdidus. Labai bijojau. Įsivaizduokite save mano vietoje – penkiolika tyrimo metų nereiškė nieko palyginti su trimis kraujo lašais mėgintuvėlyje.

Kaip gaila! Kiauliškas mokslas!

Gran Diuko žodžiai šokinėjo Markui prieš akis.

„Kokia meile? Jie vieni žino atsakymą. Ir dar..."

Pro jo akis slinko banguotas Ko krašto gamtovaizdis. Ir aukštos įtampos linijos nuo atominės jėgainės, kurios kryptimi iki Djepo važiavo traukinys.

„Kokia meile?"

Ką tas senas seklys, šnipinėdamas su savo varganu teleobjektyvu, galėjo suprasti? Kas galėjo suprasti?

„O, įsimylėjėliai..."

Vaikų šauksmai tebeaidėjo Marko ausyse. Kaip ir variklio ūžesys, blogai mėgdžiojamas tų snarglių.

„O, įsimylėjėliai...“

Lili, kur tu?

Markas nebenorėjo skambinti į naują kliniką. Dar vieną. Tuščias darbas.

„O, įsimylėjėliai...“

Kas dar žinojo, be jų? Kas žinojo jų paslaptį?

Niekas. To nei Gran Diukas, nei kas nors kitas neužrašė jokiame sąsiuvinyje.

Nepraėjo nė du mėnesiai.

Rugpjūčio 16-oji.

Lili dar nebuvo sukakę aštuoniolika metų.

Markas užsimerkė.

Nuo to laiko dar nebuvo praėję du mėnesiai.

43

1998 metų rugpjūčio 16 diena, lygiai 18 val.

Beprotybė, pagalvojo Markas. Bėgioti pačiame rugpjūčio viduryje. Popietė ėjo į pabaigą, bet dar tvyrojo beveik trisdešimties laipsnių karštis. Išskirtinis Normandijos karščių laikotarpis!

Lili atkakliai laikėsi savo. Pritūpusi ant slenksčio į Pošolio gatvę varstėsi sportbačius, tarsi jai būtų niežėję sparnai. Markas atsiduso. Nenorom nusviedė į šalį drobinukus virveliniais padais ir nuėjo ieškoti sportinių batelių. Suskambo linksmas Lili balsas:

– Į kelią, tinginy!

Šviesius plaukus žydra gumele ji buvo susirišusi į arklio uodegą. Markui labai patikdavo, kai Lili plaukus susišukuodavo aukštyn. Veidas atrodydavo didesnis, kakta aukštesnė. Tai suteikdavo jai beveik princesės grakštumo. Lili baigė ruoštis. Šokinėjo prie durų. Nekantri.

– Paskubėk!

– Gerai...

Kai Lili gavo aštuoniolika iš sporto per bakalauro egzaminus kroso rungtyje, ji pamėgo bėgimą. Bėgiojo visą pavasarį, – kas savaitę dar penkios valandos treniruočių pilvo raumenims, – su Marku kaip treneriu.

Tas nervinosi, negalėjo rasti kairiojo sportbačio.

– Jeigu tu nenori eiti...

– Noriu... noriu.

Lili paėmė butelį mineralinio vandens ir atvertusi galvą ėmė

gerti iš kakliuko. Maža vandens srovelė nutekėjo lūpomis, smakru, kaklu. Markas nusuko žvilgsnį. Susijaudinęs. Vėl.

– Už kibirų. Noriu pasakyti, ten tavo sportbatis.

– Ačiū.

Markas negrabiai pradėjo varstytis batą. Lili buvo apsivilkusi Serdžo Takinio sportinį kombinezoną. Baltos ir alyvinės spalvų. Panašų į olimpinės triatlono nugalėtojos kombinezoną. Milžiniški pinigai už kelias elastinio audinio skiautes. Apgulę šortai kaip antroji oda. Viršus per daug priplojęs Lili krūtis, bet užtat aiškiai išryškinęs jos plokščią pilvą, juosmenį, vos įrudusios odos struktūrą.

– Gerai! Einam?

Markas nejučia sujudėjo.

Bloga nuojauta? Sunki šios rugpjūčio šešioliktos dienos kaitra? Tykus oras be vėjo? Lili tonas? Linksmas? Per daug linksmas?

Pirmieji žingsniai visada sunkiausi. Jie kirto Polė kvartalą, pakeliamąjį tiltą, pasuko palei betoninį molą pajūryje, paskui įkalne sausu keliu ėmė kilti iki Pilies muziejaus.

Lili visada bėgo priekyje. Markas derino savo žingsnius su jos žingsniais. Jie prabėgo pro golfo aikštelę, futuristinės architektūros licėjų uolų papėdėje. Lili vylingai pamojavo licėjui ranka, lyg sakydama iki pasimatymo.

Dabar jie gerą kilometrą bėgo lygia vietove iki Purvilio. Žingsnį galėjai daryti platesnį. Staiga pasukus už posūkio atsivėrė panorama. Nedidelis nuostabus saulės nutviekstas virš uolų kybantis Purvilio slėnis. Leidžiantis žemyn Lili ėmė bėgti dar greičiau. Žmonės ant molo, turistai terasose, paplūdimyje atsisukdavo jai prabėgant. Ypač vyrai, pavergti šios šviesiaplaukės lieknos merginos aptemptu kombinezonu trumpo pasirodymo. Užhipnotizuoti ritmiško jos ilgų nuogų kojų mostų tarsi nepaliaujamo sieninio laikrodžio varinės švytuoklės švytavimo. Markas prisiėmė jos apsauginio vaidmenį. Žvalgėsi lyg seklys trijų šimtų šešiasdešimties laipsnių kampu. Dar truputis, ir būtų bėgdamas padėjęs ranką Lili ant peties.

Buvo pripratęs prie geidulingų vyrų žvilgsnių į Lili, bet vis tiek pavyduliavo. Penki šimtai metrų Purvilio pajūriu buvo grei-

tai įveikti, jie jau ėmė kilti į Varanžvilį, pačiu stačiausiu keliu, geriausiai apsaugotu nuo vakarų vėjo... Šlaitas, kur slėpėsi gražiausios vilos, sykiu ir dėl reginio, ir dėl klimato... Koks šimtas metrų kalvota vietove!

Lili jau ilso. Markas bėgo iš paskos nejusdamas nuovargio. Tolumoje jis pamatė laukinį Si slėnį. Ypač stengėsi ilgam neįremti žvilgsnio prieš save. Tiesiai prieš save.

Lili šlaunys judėjo jo akių aukštyje, siūbuojančios, šokuojančios, gyvos.

Mergina jį jaudino. Ar pati tai suprato? Paskutinis posūkis, ir įkalnė pagaliau bus įveikta. Markas pagreitino žingsnį, atsidūrė Lili aukštyje. Juodu ėmė bėgti vienas šalia kito. Lili pasuko galvą į Marką. Šypsanti. Linksma.

Tokia graži.

Marką apėmė jaudulys. Ne pirmą kartą. O ne! Bet stipresnis, smarkesnis nei kada nors anksčiau. Kelias buvo apylygis kokius keturis ar penkis kilometrus iki Varanžvilio jūrininkų kapinių, jų tikslo. Varanžvilis – miškingiausia Albatro pakrantės komuna, šešėlis buvo malonus. Jie aplenkė Ango dvarą, Mutjė gėlių parką vis bėgdami šalia, nepaisydami automobilių, kuriems buvo sunku juos apvažiuoti.

Kai liko du šimtai metrų, Lili dėjosi pradedanti spurtą. Markas jai leido atsiplėšti penkis metrus. Neturėjo leisti... Nuoga Lili nugara tekėjo prakaitas. Lašai kapsėjo iki pat juosmens. Oda ir perlai. Kaip džiaugsminga versmė, Markui kelianti tik vieną norą – panardinti joje lūpas.

Jam reikėjo nusiraminti. Ypač nusiraminti.

Markas paspartino žingsnį, juokdamasis aplenkė Lili ir sulėtino tik prieš galą, kad atbėgtų lygia greta su ja. Lili išsekusi griuvo ant pievelės. Markas vėl nusuko akis nuo tysančio saulei atviro kūno.

Jis nuėjo, pastūmė jūrininkų kapinių vartus. Po kelių sekundžių Lili jį pavijo. Jie nebuvo vieni, toli gražu. Po mažas kapinaites vaikštinėjo geros dvi dešimtys turistų, ieškojo Žoržo Brako kapo, jo vitražo bažnyčioje, pozavo prašmatnios panoramos fone. Djepas.

Krielis. Le Treporas. Visa pakrantė iki negyvos uolos O, Pikardijoje.

Kiek įsimylėjėlių porų svajojo susituokti čia? Šioje žavioje smiltainio bažnyčioje, kabančioje žalumoje tarp dangaus ir žemės.

Markas pats... Apie ką jis svajojo?

Nuvijo kvailas mintis.

– Grįžtame?

Jis sužinojo, kad uola čia sėda labiau nei kur kitur. Apačioje viskas buvo suirę. Kreidą paplovė vanduo. Trapu. Vieną dieną viskas nugarmės į jūrą. Bažnyčia. Kapai. Kryžiaus keliai iš smiltainio. Viskas. Į vandenį. Paskui, po dviejų dienų, juos nušluos potvynis.

Lili gurkštelėjo iš čiaupo prie kapinių vartų ir jau bėgo tolyn.

Markas klusniai nusekė iš paskos.

Priešais važiavo nenutrūkstamas turistų automobilių srautas. Siauras kelio pakraštys vingiavo virš apsodinto rūpestingai prižiūrimo šlaito, todėl bėgti greta šį kartą buvo neįmanoma. Markas turėjo sekti Lili pėdomis, turėjo ryžtis vėl stebėti priešais švytruojančią šlapią nuo prakaito nugarą, riestą užpakalį, aksominį sprandą su šviesiais pūkeliais.

Vis dėlto jam nederėjo to daryti.

Kodėl?

Kodėl? – rėkė balsas jo galvoje.

Nebežiūrėti į nieką. Nukreipti dėmesį vien į savo širdies ritmą, į savo žingsnius. Būti vien bejausmiu robotu.

Jie vėl leidosi į Purvilį. Gražiosios epochos dvarai mirgėjo rungtyniaudami baroko fantazija. Ūmai Lili pasuko į kairę Ptitaji tarpeklio link. Kybančio virš uolų slapto slėnio gale buvo mažas paplūdimys, žinomas tik nuolatiniams lankytojams... Be abejonės, tą rugpjūčio 16 dieną jų vis dėlto buvo daug. Markas vėl pakilo į Lili aukštį.

– Kur bėgame?

Lili žvilgsnis spinduliavo.

– Užgaida! Kas mane myli, seka paskui mane!

Ji vėl pasuko. Į dešinę. Į patį mišką. Kelio nebeliko, tik reta

gluosnių giraitė. Už dviejų šimtų metrų juodu išniro iš miško. Aplenkė balą, telkšančią jiems po dešinei. Tikriausiai pateko į ūkį. Lili toliau bėgo lauku nesislapstydama. Dideliais žingsniais.

Jie gana stačiu šlaitu ėmė leistis prie jūros. Lili nesustojo. Virš jų pievoje ganėsi karvės ir žiūrėjo į juos. Lyg nustebusios, lyg išsigandusios.

Jokio ūkininko nesimatė. Lili bėgo palei elektrinę užtvarą. Matyt, žinojo. Markas pasistengė susikaupti, jo mintyse pralėkė pakrantės tako GR 21, kuriuo taip dažnai žirgliojo, topografinės nuorodos. Jie pasuko į šiaurę nuo Ptitaji tarpeklio. Taigi, kiek prisiminė, jie turėjo kirsti „Sudegusios pušies" ūkį, paskui Mordalio ūkį. Dabar Markas nebeabejojo, kur jie bėga: į Mordalio prieplauką, apie kurią žinojo tik iš žemėlapių. Tai buvo viena iš tų turistams nepasiekiamų įlankėlių, pasislėpusių nuo kitų prieigų prie jūros. Privatus paplūdimys, skirtas tik šių vietų savininkui valstiečiui, kuris, be abejonės, čia niekada nė kojos nebuvo įmerkęs.

Kybantis slėnis ties paskutiniais dvidešimt metrų iki jūros buvo įgriuvęs. Molis, išėjęs į žemės paviršių, ochriniais liežuviais tekėjo į jūrą. Jie turėjo įveikti dešimties metrų skylę, kurią nesunkiai perlipo. Dėl jos paplūdimys buvo visiškai nematomas iš laukų.

Lili paslydo ant molio. Jos ilgos kojos ir Serdžo Takinio oda išsitepė raudonu purvu. Ji stovėjo ant pakrantės akmenukų. Išdidi. Pergalinga.

Markas be vargo sekė paskui ją. Jūra pradėjo po truputį slūgti, atlaisvindama gerus tris metrus smėlio už akmenukų.

Lili ištraukė žydrąją gumytę iš plaukų, ir jie pasileido auksiniu kriokliu. Markas suvirpėjo.

– Beprotiškas poelgis! – tarė Lili žaviai patempusi lūpą, tarsi atsiprašydama. – Neriam kartelį?

Markas neatsakė. Nustebęs. Sunerimęs. Jo vis neapleido bloga nuojauta.

– Pirmyn, – toliau kalbėjo Lili. – Aš permirkusi prakaitu! Sykį, kai toks gražus oras. Tai gražiausia vasaros diena!

Lili sakė tiesą. Bent jau iš meteorologinės pusės.

Jūra rami. Karšta. Smėlis. Tyla.

Vieni du.

Kaip atsispirti?

Šiaip ar taip, Lili nelaukė Marko atsakymo. Sportbačiai nuskrido ant pajūrio akmenėlių. Mergina nėrė į vandenį. Triatloninink ės kostiumas buvo pritaikytas tiek bėgti, tiek plaukti. Markas vilkėjo plačiais Tulūzos stadiono spalvų sportiniais marškinėliais ir ilgokomis drobinėmis kelnaitėmis. Marškinėliai nukrito ant akmenų šalia sportbačių. Kelnaitės sušlaps. Tuo blogiau.

Jie plaukiojo apie valandą. Protingai.

Markas pradėjo peikėtis. Lili kūnas susiliejo su pilku Lamanšo vandeniu. Jie plaukė čia brasu, čia krauliu vienas šalia kito, laimingi, sutardami.

Lili kaip visada neklydo. Pasidavė maloniai užgaidai.

Ką jis įsivaizdavo?

Spąstus?

Iškreiptas jo protas kūrė visokius paveikslus...

Jo mintis užpylė vandens pliūpsnis. Kvatodama Lili dar kartą aptėškė jį vandeniu.

Jis atsakė tuo pačiu. Lili neva ėmė protestuoti, leido Markui nuplaukti, paskui grakščiu klubų judesiu užplaukė jam ant nugaros ir panardino jo galvą į vandenį. Markas neatsilaikė, nors Lili nelabai spaudė.

Jis atgavo kvėpavimą iškosėjęs sūrų vandenį. Lili kvatodama buvo aplenkusi jį dviem metrais.

– Neee...

Markas iš pradžių sugriebė Lili už pėdos. Ji neįtikinamai užprotestavo:

– Taip nežaidžiama!

Jis ją truktelėjo artyn. Markas dažnai šitaip žaisdavo su Lili muiliname mažutės vonios vandenyje, kai juodu buvo vaikai. Tvirta vaikino ranka sugriebė Lili per liemenį. Ji buvo lengva

kaip plunksnelė. Lateksu aptemptos Lili šlaunys prisispaudė prie Marko stuomens.

– Tu sukčiauji...

Lili tebesijuokė.

Pakėlęs ranką Markas ją griebė už alkūnės, už peties. Švelniai, nesukeldamas skausmo ją stumtelėjo kelis centimetrus. Pasinaudojo savo svoriu ir iškilo, o Lili tuo tarpu nugrimzdo į vandenį. Lili krūtinė prisispaudė prie Marko pilvo ir dar labiau paniro. Pečiai, paskui merginos veidas užmerktomis akimis, kad nepatektų druskingo vandens, pračiuožė palei jo stuomenį.

Papildomas metras po vandeniu.

Lili veidas prisiglaudė prie Marko kelnaičių audinio. Burna netyčia palietė vaikino organą.

Markas pajuto erekciją.

Didžiulę.

Kaip kitaip galėjo būti?

Tolumoje, aliejinėje jūroje, iš Djepo uosto Niuheiveno kryptimi išplaukė savaeigis transporto priemonių keltas. Jam pavymui judėjo keli balti trikampiai, greičiausiai žuvėdros arba maži burlaiviai, iš tokio nuotolio buvo sunku įžiūrėti.

Lili ir Markas nesikalbėjo. Pamažu yrėsi paplūdimio link. Smėlis buvo pradžiūvęs. Lili išsitiesė ant pilvo.

– Truputį pasidžiovinsiu, kol susiruošime grįžti, gerai?

Tai buvo vieninteliai žodžiai, ji juos ištarė sutrikusiu balsu. Nauju balsu, tarsi po mutacijos. Suaugusios moters balsu. Markas sėdėjo susigūžęs, rankomis apsikabinęs sulenktus kelius, akis įsmeigęs į horizontą.

Kiek laiko tai truko? Kelias minutes? Valandas?

Keltas, pasukęs Anglijos link, seniai dingo iš akiračio, o žuvėdros ar burlaiviai grįžo į uostą. Jūra atrodė tuščia kaip dykuma.

Lili staiga atsistojo. Tylėjo. Markas matė tik jos šešėlį ant smėlio. Sukryžiavusi rankas ji vienu judesiu nusitraukė viršuti-

nę kombinezono dalį. Atsargiai patiesė ant smėlio, lyg norėdama išdžiovinti. Kai pasilenkė, Markui nereikėjo net pasukti galvos, kad pamatytų, kaip ant smėlio išryškėjo abiejų jos krūtų apribai. Mažų ir stangrių. Kaip geišos šešėlių teatre.

Tarsi šito buvo per maža...

Lili rankos slinko žemyn. Šešėlis bangavo lyg jai šokant. Iš pradžių audinys slydo pamažu, milimetras po milimetro. Pasimatė antroji oda. Mergina keitė odą. Audinys nukrito ant smėlio.

Tarsi negyvas kailis. Glebnus. Nereikalingas.

Markas stebėjo juodą nejudantį šešėlį, išmargintą tūkstančiais šviesių taškelių. Šešėlis liko toks pat kaip ir anksčiau. Tas pats liemuo, tos pačios kojos, tos pačios šlaunys. Siluetas buvo toks pat tiek su antrąja oda, tiek be jos.

O vis dėlto.

Lili vėl atsigulė. Ir šį kartą ant pilvo.

Markas laukė valandas, minutes.

Niekas neatėjo jam į pagalbą, nei burė horizonte, nei pasiklydęs turistas, nei piktas ūkininkas.

Lili pajuto karštą Marko ranką ant strėnų. Nuo prikibusio smėlio rankos oda atrodė šiurkšti. Lili suvirpėjo ir atsisuko.

Kam kitam ji galėjo padovanoti savo aštuoniolika metų?

Markas atsimerkė. Buvo išpiltas prakaito. Pro stiklą jam į veidą bloškėsi nepabaigiama virtinė aukštosios įtampos elektros stulpų.

Nejučia atsitraukė nuo lango.

Ar jis buvo pabaisa?

Markas striukės kišenėje juto mėlyno laboratorijos voko dvidešimties gramų svorį. DNR testas.

Ar jie buvo pabaisos?

Atplėšti. Sužinoti. Turėti įrodymą...

Atsidarė vagono durys, ir įėjo Malvina de Karvil.

44

1998 metų spalio 2 diena, 17 val. 49 min.

Karštas vanduo kaip lietus sruvo ant nuogo Lili kūno. Ji užsimerkė po srove mėgindama atgauti šiek kiek giedrumo. Bent jau ramybės. Ranka aklai suspaudė minkštą antiseptinio muilo kriaušę. Kone isteriškai trynėsi kūną: krūtinę, pilvą, gaktą. Baltas, pieniškas kremas lašėjo ant kojų. Lili ilgai plovėsi muilą. Stengėsi būti kuo švaresnė. Bent jau iš išorės. Išlaikyti išorinį padorumą.

Galiausiai išėjo susisupusi į didelį baltą rankšluostį. Ant frotinio audinio nuo plaukų lašėjo vanduo. Lili atgalia ranka nušluostė aprasojusį veidrodį. Neaiškus atvaizdas ją išgąsdino, tarsi jos veidą būtų pakeitęs nepažįstamos moters veidas. Veidrodžio pamėklę vėl užklojo šlapgariai. Lili smarkiai, per daug smarkiai, iki kraujų ėmė valytis dantis.

Ką tik gatvėje, ties Šuazi prospekto sankryža, buvo išsivėmusi. Ant šaligatvio su trenksmu išpylė vidurių turinį: rusišką degtinę, škotišką viskį, tekilą... Prie nutekamojo griovio krašto ją keturpėsčią užtiko jaunas policininkas. Padavė jai savo popierinę nosinę. Ji nusišluostė vis dar dvilinka susirietusi, o į jos vėmalus moteris stūmė vežimėlį su kūdikiu. Policininkas būtų galėjęs ją išsivežti. Būtų taip ir padaręs, jeigu ji nebūtų žvelgusi į jį drėgnomis stirnaitės akimis.

– Tai pirmas kartas, pone agente.

Išsisuko. Nuo teisingumo.

Išsivėmė dar sykį. Prieš pusvalandį kambaryje, prie lovos kojūgalio. Nebeturėjo ko išvemti, vien savo žarnas. Tai jai sukėlė šunišką skausmą.

Lili išėjo iš vonios kambario.

Palatoje kitoje lovoje gulinti mergina aiškiai laukė jos grįžtančios.

– Jos čia buvo atėjusios viską išvalyti, kol tu prauseisi po dušu...

Mergina raudonais ežiuku kirptais plaukais ir jau pageltusiais dantimis dar neturėjo šešiolikos metų.

– Tau pasisekė dėl šito, – toliau kalbėjo mergina, – o aš viską laikau savyje. Kartais man atrodo, kad pūnu iš vidaus. Kažin ką atiduočiau, kad galėčiau išsivemti.

Lili neturėjo noro kalbėtis. Geltonieji Dantys to nepaisė. Ieškojo laisvos ausies, daugiau nieko.

– Aš čia jau antrą kartą, – varė toliau. – Esu recidyvistė! Tada jie nutaiso nepatenkintą miną! Vakar tris valandas skaitė moralus. Tie šikniai čia mane marinuos.

Lili atsitolino ir atsistojo prie lango. Geltonieji Dantys galiausiai užsigavo:

– Nesipūsk. Matysi, tu taip pat turėsi bėdos.

Lili žiūrėjo, kaip stovėjimo aikštelėje manevruoja greitosios pagalbos automobiliai. Prieš įeidama čia, ji apie valandą suko ratus gatvėje. Net nusekė paskui sutiktą laidotuvių eiseną. Lili aiškiai matė Šventojo Ipolito bažnyčios varpinę, bet nedidelio vaikų darželio kiemą šalimais užstojo Osmano pastatai. Pro automobilių gausmą bulvare nesigirdėjo vaikų šūkavimų. Nebent jie būtų grįžę į grupę arba namo. Lili tiksliai nežinojo, kelinta valanda. Jos galvoje buvo viena košė, visą kūną skaudėjo. Ką ji čia veikia? Kaip atsilaikys visas tas valandas?

– Pirmą kartą aš buvau tokia kaip tu...

„Užsičiaupk!“ – mintyse suriko Lili.

Telefoną Lili buvo palikusi vonios kambaryje, maišelyje ant kabyklos. Išjungtą. Tačiau turėjo tik vieną norą. Norą, kuriam

negalėjo atsispirti: paskambinti Markui! Tegu jis atvažiuoja. Tepaima į glėbį, tesaugo kaip visada, kaip mokyklos kieme, tenuveja niekšus.

Tiesiog tegu jis būna čia.

Reikėjo tik nukabinti telefoną. Markas atvažiuotų laiku. Kad ir kur būtų.

Geltonieji Dantys nepaleido savo kaulo:

– Žinai, tavęs nekankins sąžinės priekaištai. Spjauk į tai, ką gali pagalvoti tie kvailiai. Jie mėgins tau sukelti kaltės jausmą. Nepaisyk jų!

– Ačiū, – nejučia pasakė Lili.

Daugiau atseikėti jai negalėjo. Žvelgė į didelį kedrą priešais save ieškodama kokio paukščio, kokio gyvybės ženklo. Veltui.

Ne, Markas neatvažiuos. Ji jam neskambins. Nei Markas, nei kas kitas neras jos pėdsakų. Mažiausia, ko ji galėjo čia reikalauti, buvo anonimiškumas. Ne, ji tikriausiai neskambins. Kad ir kaip stipriai norėjo, kad ir kaip raižė pilvą ir vis dar kilo tulžis, reikėjo palikti Marką nuošaly.

Bent jau iki rytojaus.

Lili atsigręžė į kaimynę. Ta mergina galėjo būti naudinga nors dėl vieno dalyko. Lili nutaisė kažką panašaus į šypseną.

– Gal galėtum man duoti cigaretę...

Atsakymo Lili nebeišgirdo. Atsidarė durys. Į kambarį įkišo galvą slaugytoja, iš pažiūros lyg kalėjimo prižiūrėtoja.

– Panelė Emili Vitral?

– Taip.

– Laikas. Jus tuoj priims psichiatras.

45

1998 metų spalio 2 diena, 17 val. 57 min.

Malvina de Karvil įdėmiai pasižiūrėjo į Marką su nepakartojama gerų tėvų mažos iškrypusios mergaitės šypsena, grafienės de Segiur sugalvotos serijinės žudikės šypsena. Atsisėdo ant pirmosios vagono sėdynės priešingoj pusėj, nei sėdėjo Markas.

Priešais jį.

Pro langus bėgo monotoniškas Ko krašto gamtovaizdis.

Markas nė nekrustelėjo. Malvinos mauzeris tikriausiai buvo lengvai pasiekiamas. Protingiausia buvo laukti. Šią akimirką Markas pirmiausia norėjo baigti skaityti Gran Diuko sąsiuvinį. Jam buvo likę penki puslapiai.

Jis suvaldė drebulį. Vėl prieš akis iškilo jaudinamas Lili paveikslas Morvalio paplūdimyje. Paskui ligoninių sąrašas. Jis neturi blaškytis. Reikia perskaityti šiuos paskutinius puslapius, viena akimi stebint Malviną... Ir pasinaudojus pasitaikiusia proga nuginkluoti tą pamišėlę.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Numanau, ką jūs norite pasakyti. Suskaičiavote likusius puslapius! Pradedate panikuoti. Reikalaujate sprendimo. Tačiau aš jus buvau įspėjęs, kad nereikia laukti *happy end*, baigiamojo teat-

rinio efekto, Erkiulio Puaro piršto, pačioje paskutinėje eilutėje rodančio į tikrąjį nusikaltėlį...

Žinau, mano gatvės psichologija jūsų nebedomina. Jums jos gana. Tėtušio Gran Diuko metodams, nesibaigiančioms sielos būsenoms ir nesuvokiamoms nuorodoms – galas; jūs mandagiai klausėtės mano pasakojimo, bet dabar jums iš esmės rūpi tik vienas dalykas – DNR testas! Mokslas iš didžiosios raidės. Genetikos stebuklas. Nusiraminkit, tuoj prieisiu iki to garsiojo DNR testo. Nepanikuokit. Tai bus Lili gimtadienio dovana: trys lašeliai kraujo penkiolikos metų sukakčiai.

Atleiskite, bet prieš tai reikia sutvarkyti kelias paskutines smulkmenas... Mudu su Nazimu toliau atkakliai sekėme to Žoržo Peletjė pėdomis, vaikėmės benamį narkomaną, galbūt vaikštinėjantį su septyniasdešimties tūkstančių vertės grandinėle kišenėje...

Galiausiai netikėtai jį surado Nazimas. Jau keli mėnesiai bandėme sudaryti visų – atsitiktinai ar ne – rastų mirusių valkatų ir kitų gatvės padugnių sąrašą. Tą dieną, – tai buvo 1993 metų liepos mėnesio rūke skendintis rytas, – Nazimas vienam Havro Sniegų kvartalo gyventojui keistame tarp uosto sandėlių įsispraudusiame priemiestyje parodė nuotrauką. Žmogelis neaiškiai prisiminė. Tada buvo peržiūrėti archyvai, policijos komisariate esanti byla.

1991 metų sausio 23 dieną naftos baseine buvo rastas paskendęs nepažįstamasis. Temperatūra jau savaitę laikėsi žemiau nulio, žmogus lediniame vandenyje galėjo likti gyvas ne ilgiau kaip penkias minutes, net jeigu jo kraujyje buvo daugiau nei dvi promilės alkoholio. Prie jo nerasta jokio tapatybę įrodančio ženklo, bet policininkai nufotografavo lavoną. Be abejonės, tai tikrai buvo Žoržas Peletjė, gulintis ant savo skylėtos paklodės. Nei rankose, nei kišenėse nieko. Nei testamento, nei šuns pavadėlio, nei... grandinėlės.

Akligatvio gale – siena.

Aš pats daviau žinią jo broliui Ogiustenui, tas, rodės, pajuto beveik palengvėjimą. Jo asmeninės paieškos ėjo į galą. Jis galėjo užversti lapą. O aš – ne.

Tas Žoržas Peletjė išskrido į dausas kartu su savo paslaptimi. Ką jis tą vakarą veikė ant Baisiojo kalno? Ką matė?

Malvina užsimerkė!

Banguotas Ko kraštas, regis, ją užliūliavo.

„Mergiotė nepratusi prie ilgų kelionių", – pagalvojo Markas.

Jis čia skaitė Gran Diuko dienoraštį, čia žvilgčiojo į Malviną de Karvil kupė gale. Malvina sunkiai kovojo su miegu; trumpam užsnūsdavo, paskui staiga pabusdavo budriu žvilgsniu ieškodama Marko. Šį kartą Malvina buvo užsimerkusi daugiau nei pusę minutės.

Markas ryžosi. Tyliai atsistojo ir atsargiai nusėlino. Merginą nuo jo skyrė mažiau kaip dvidešimt metrų. Kad tik Malvina neatsimerktų, tik ne dabar...

Markas jau įveikė gerus dešimt metrų. Malvinos galva dar buvo nulenkta prie mėlyno ir geltono sėdynės atlošo, ji šypsojo kone angeliška pavargusios nuo linksmybių mergytės šypsena. Markas sėlino toliau. Pasijuto kaip berniukas, Djepo vaikų ir paauglių centre po atviru dangumi vaidinantis „Tylos karalių": turėjo saugodamasis aklo drakono nagų – kažkurio berniūkščio užrištomis akimis – išvaduoti pririštą prie kėdės princesę. Suprantama, Lili.

Dar penki metrai. Traukinys šiek tiek pasuko į dešinę. Malvinos galva truputį pasisupo, paskui liovėsi. Markas virto statula, sulaikė net kvapą.

Malvina atsimerkė. Jos akys įsmigo tiesiai į jį. Du tamsūs rutuliukai, paleisti iš svaidyklės.

Mergina nespėjo nė krustelėti, nes po sekundės ją užgriuvo aštuoniasdešimt Marko kilogramų. Jis puolė nesvarstydamas, pasitikėdamas savo, kaip krašto puolėjo, instinktu. Dešine ranka užėmė Malvinai burną, o kairiąja sugriebė abi jos rankas. Malvina galėjo tik sukioti paklaikusias akis ir įnirtingai judinti kojas.

Du kiti vagono keleiviai, paauglys su ausinėmis ir miegantis vyras, nė nedirstelėjo.

Markas, tvirtai laikydamas Malviną, pastūmė ją prie lango. Sena žalia močiutės rankinė iš dirbtinės krokodilo odos buvo padėta šalia jos. Marko galvoje sukosi vienas paprastas planas: atimti ginklą. Paskui bus galima pasiginčyti...

Tebelaikydamas dešinę ranką jai prie burnos, dar smarkiau kūnu užgulė Malviną, kad ji negalėtų pajudėti, o kairiąja ranka panaršė rankinėje.

Užtruko tik kelias sekundes. Ištraukė iš rankinės mauzerį L110. Malvina metė į jį triuškinamą žvilgsnį. Markas nutaikė į jaunąją moterį revolverį, paskui pamažu atitraukė ranką jai nuo burnos.

– Užsigeidei aplankyti Djepą?

Malvina išsiviepė.

– Taip. Esu pamišusi dėl aitvarų. Regis, Djepas šį savaitgalį bus jų meka...

– Į viską turi atsakymą, ar ne?

– Tai priklauso nuo klausimo. Ką darysi, jei aš imsiu rėkti?

– Nušausiu...

– Negi šitaip padarytum? Negi pasikėsintum į savo brangiąją svainę?

– Tuoj sužinosi... Aš Vitralis. Piktas žmogus...

Malvina atsiduso. Aiškiai nenorėjo atkreipti kieno nors dėmesio.

– Ar žinai, kad tai paskutinis traukinys šį vakarą, Malvina? Ketini nakvoti Djepe?

– Tuoj sužinosi... Aš esu Karvil, neužmiršk. Turiu monetų...

– Turi ar neturi, įspėju tave, – jei mano močiutė Nikolė su tavim susidurs, būsi sukapota į gabalus ir godžiai suryta žuvėdrų...

– Kada baigsis tavo humoras už du frankus?

Markas išsitiesė ir tapo keliais centimetrais aukštesnis. Jį erzino šios merginos pasitikėjimas savimi. Turėjo nuplėšti tą puikybę nuo jos lūpų. Turėjo ją sutraiškyti, kad ji kalbėtų! Kaip sunkaus būdo išdykėlę, kuriai duodamas atkirtis, prieš kurią naudojami

jos pačios ginklai ir kuri galiausiai palūžta. Laisvąją ranką Markas uždėjo Malvinai ant šlaunies. Mergina loštelėjo atgal ir galva trenkėsi į lango stiklą.

– Norėjai, kad tave priimtume nakvynės, ar ne? Manei galėsianti miegoti mano kambaryje, tiesa?

Jo ranka kilo aukštyn. Niekingas kerštas. Markui į tai buvo nusispjaut.

– Apgailestauju, mano gražuole, bet šį vakarą sergu kiaušiais, jei supranti, ką noriu pasakyti...

– Jei nesiliausi, aš imsiu šaukti...

Markas padėjo ranką ant alyvinio Malvinos megztinio po pat krūtine.

– Žinai, tu būtum visai nebjauri, jei tinkamai rengtumeis.

– Atitrauk letenas...

Malvinos balsas atrodė įskilęs kaip betoninė siena, kurioje atsirado plyšys. Markas nesiliovė:

– Noriu pasakyti, seksualesnė. Kone gerai sudėta. Gražios mažos krūtys...

Markas padėjo ranką ant vieno iš mažų guzelių, pūpsančių viršutinėje megztinio dalyje. Pajuto smarkiai plastančią Malvinos širdį.

– Be to, į valias turi kuo už tai susimokėti. Ar ne?

Širdis ėmė plakti dar smarkiau. Malvinos pirštai įsikibo į dešinę Marko ranką: dešimt nepavojingų bigių, negalinčių suleisti nagų. Nukramtytų iki kraujo.

Markas pasilenkė. Pūtavo jai į kaklą. Juto, kaip per tas ilgas sekundes mergina stingsta, jos pirštai trūksmingai susispaudžia, o liesas kūnas virsta negyvo medžio kamienu. Paskui ūmai Malvina pasiduoda, tarytum staiga subyrėjus skeletui.

Markas atstūmė jos ranką ir sušnibždėjo į ausį:

– Daugiau niekada neliesk manęs, Malvina! Supratai? Daugiau niekada.

Netikėtai atsidarė vagono durys. Bilietų kontrolė. Įėjo jaunyva kontrolierė. Nesustodama praėjo pro šalį. Tiesiog dirstelėjo į

susipynusius Marko ir Malvinos kūnus. Lūpose atsirado šypsena, ir moteris dingo kitame vagone.

Markas vėl atlaisvino savo glėbį, nusitaikė mauzeriu į belaisvę.

– Liaukimės žaidę. Ką čia veiki?

– Eik po paraliais...

Markas nusišypsojo.

– Tu mane juokini, Malvina. Turėtum liūdinti, ir aš noriu tau atskaityti moralą kaip mažajai sesutei.

– Aš vyresnė už tave, kvaily!

– Žinau. Keista, ar ne? Visi apie tave sako, kad tu pavojinga pamišėlė. Bet aš niekaip negaliu tuo patikėti.

– Kas tie visi? Gran Diukas?

– Taip, ir jis...

– Jeigu tiki, ką jis pasakoja...

Malvina ėmė gaivelėtis. Markui nederėjo pasiduoti keistam pasitikėjimui, kurį ji žadino. Jis vėl nutaikė į ją mauzerį.

– Na, dabar jis tikrai nebegalės nieko blogo apie tave pasakyti. Kulka pataikė tiesiai į širdį... Tu jį nukepei todėl, kad jis tavęs nekentė?

Antrą kartą per mažiau nei minutę Malvinos kūnas, regis, susileido. Ji atmerkė rudas akis, tie du rutuliukai atrodė kone jaudinamai.

– Ką tu čia kalbi, Vitrali? Aš... aš nenužudžiau Gran Diuko...

Jos balsas suskambo lyg ir įtikinamiau:

– Žinok, aš jį tikrai mėgau. Bet kai atvažiavau pas jį, darbas jau buvo padarytas...

– Nelaikyk manęs kvailiu! Gran Diuko namuose ant manęs užvirto jo lavonas. Tavo „Mini“ stovėjo prie jo namo.

Malvinos vyzdžiai išsiplėtė. Tamsios akys sujudo kaip dvi išsigandusios musės taurėje.

– Kai atvažiavau, jis jau buvo miręs. Prisiekiu! Buvau pas Gran Diuką dviem valandom anksčiau nei tu. Daugiausia dviem. Jis jau buvo atšalęs. Kaip ir anglys židinyje, į kurį buvo įkišta jo galva.

Markas prikando lūpą.

Ji sako tiesą.

Kai Markas jį rado, Gran Diukas buvo miręs prieš keletą valandų. Malvina atrodė nuoširdi, jos versija buvo tikėtina. Negi jis bus toks paikas ir patikės šia pamišėle, kad ir kaip viskas atrodytų? Tada kas nužudė Krediulį Gran Diuką? Jam prieš akis iškilo Lili paveikslas.

– Kodėl turėčiau tavim patikėti?

– Man nusispjaut, tiki tu manim ar ne...

– *OK*. Tada ką veikei Gran Diuko namuose?

– Aš laumžirgių fanė. Norėjau pasigrožėti kolekcija. Tu taip pat, ar ne?

Markas nejučiom nusišypsojo. Vis dėlto mauzerio neatitraukė. Malvina vinį įvarė giliau:

– Vitrali, galų gale, ko gero, Gran Diuką tu pats nukepei. Policininkai ras ne mano, o tavo pirštų atspaudų.

Bjaurybė! Ne tokia jau ir pamišusi! Suglumęs Markas nelabai aiškiai suburbleno:

– Tu... tu žinai, kas įvyko? Kaip rašoma sąsiuvinyje, jis turėjo nusižudyti. Kulka į galvą pasilenkus virš seno laikraščio...

– Ne...

Malvina trumpai padvejojo. Pro langą pralėkė trys elektros stulpai. Paskui pabrėžtinai tarė:

– Reikia manyti, kad tas kvailys nemokėjo nusitaikyti.

Ji melavo! Bent jau dabar melavo! Ar Gran Diukas susisiekė su Karviliais prieš jį nužudant? Ar atskleidė ką nors kita, ko nebuvo parašęs savo sąsiuvinyje?

– Gran Diukas kažką surado! – Markas kone šaukė. – Jis būtinai turėjo tai pasakyti tavo močiutei. Ką jis jums papasakojo?

– Verčiau mirtis!

Tai buvo beveik prisipažinimas... Malvina sukryžiavo rankas ir pasuko galvą į langą tarsi rodydama, kad daugiau nieko nesakys. Stiklas buvo dešimt centimetrų nuleistas, ir lengvas vėjelis kedeno retus Malvinos plaukus, išsprūdusius iš po blizgančios beretės. Marko akys nukrypo į merginos rankinę.

– *OK*, – tarė jis. – Jei tu nenori nieko man sakyti... Aš apsitarnausiu pats.

Markas laisvąją ranką įkišo į rankinę.

– Neliesk, Vitrali!

Malvina atsitiesė kaip spyruoklė. Furija trūktelėjo žandikaulį į priekį link riešo, laikančio mauzerį, ir prasižiojusi, atkišusi dantis siekė perkąsti vaikinui venas. Markas, ištiesęs laisvą ranką, įrėmė merginai į krūtinę delną ir nubloškė ją ant sėdynės.

– Niekšas, – sušnypštė Malvina, iš visų jėgų įsikibusi Markui į ranką.

Jos mažos kojos spardė Markui kelius. Jis ketino sykį taip vožti merginai, kad daugiau nebereikėtų, bet atsisakė tos minties. Tiktai ištiesta ranka tebelaikė ją toliau nuo savęs. Malvina kibo Markui į striukę, stengdamasi iš visų likusių jėgų įgnybti, suplėšyti į skiautes, sudraskyti, ką tik galėjo.

Bet įveikti Marką jėgų buvo per maža. Kova buvo nelygi. Jos pirštai paleido auką. Pastumta į suolo gilumą, ji galva vėl atsitrenkė į langą.

Markas gaudė kvapą. Malvina po ilgais sutaršytais plaukais slėpė džiugią šypseną. Jiems grumiantis, mėlynasis vokas iškrito Markui iš kišenės ir nuslydo po sėdyne, o jis nepamatė. Jai tereikėjo palaukti, kol liks viena, ir jį pakelti. Gal ten nieko nebuvo: kvitas, telefono sąskaita... Arba galbūt kas nors kita...

Markas atidarė krokodilo odos rankinę.

Vokas palauks, pagalvojo Malvina, gal tas kalės vaikas vis dėlto neišdrįs...

– Nedaryk šito, Vitrali!

Malvina, praradusi jėgas, niršo.

– Jaudiniesi? Ką ten viduje slepi, niekšele?

Marko ranka aklai rausėsi po rankinę. Raktai, telefonas, lūpdažis, piniginė, taip pat krokodilo odos, sidabrinis rašiklis, maža užrašų knygutė...

Malvinai nevaldomai ėmė drebėti rankos.

Markas atspėjo! Pamačiusi užrašų knygutę ji susinervino kaip pasiutusi. Iš tikro tai nebuvo knygutė, veikiau paprastas bloknotas plėšomais lapais, gal septynių centimetrų pločio ir dešimties ilgio. Markas jau suprato, kodėl Malvina taip išsigando: tai buvo asmeninis dienoraštis ar kas nors panašaus.

– Jei atskleisi, Vitrali... Mirsi.

– Tada pasakyk ką nors. Ką žinai apie Gran Diuką?

– Mirsi! Prisiekiu...

– Tuo blogiau tau.

Markas viena ranka sklaidė bloknotą. Lapai atrodė vienodai. Malvina puslapius kairėje buvo iliustravusi piešiniais, nuotraukomis, koliažais, o dešinėje paprastai primarginusi tik tris eilutes smulkia vaikiška rašysena. Tris trumpas eilutes rūpestingai išvedžiojusi kaip trumpus eilėraščius.

Jis, be abejonės, buvo pirmas žmogus, atskleidęs šiuos užrašus ir, maža to, ketinantis juos perskaityti. Stengėsi mauzerio vamzdį laikyti nutaikytą į Malviną. Atrodė, kad toji moteris tyko menkiausios klaidos, kad galėtų šokti jam ant kaklo. Jis atsitiktinai stabtelėjo. Kairiajame puslapyje buvo priklijuotas Nukryžiuotojo atvaizdas. Bet virš nuogo Kristaus kūno vietoj erškėčiais vainikuotos galvos buvo prilipdyta jauno vyro ugningomis akimis nuotrauka, be abejonės, kokios nors Markui nežinomos televizijos žvaigždės. Jis tyliu balsu perskaitė dešinįjį puslapį:

Rožiniu brėžti tavo kūno linijas
Liesti tavo kūną, nusikryžiuoti
Ir tau atsiduoti

– Slapuke, – sušvogždė Markas. – Štai apie ką tu galvoji per Mišias, žiūrėdama į Jėzulį...

Malvina sustugo:

– Tu per kvailas, kad suprastum! Tai haiku. Japonų eilėraščiai. Tai tau nepasiekiama!

– O tavo močiutė? Ji taip pat per kvaila? Galėčiau jai nusiųsti žinutę.

Malvina suraukė antakius kaip nusikaltimo vietoje užklupta mergytė. Markas neatlyžo:

– Na? Kalbi, arba aš skaitau toliau. Ką žinai apie Gran Diuką?

– Aš tave niekinu...

Marko pirštai išplėšė užrašų knygutės lapelį, susuko į gumuliuką ir išmetė pro atdarą traukinio langą.

– Tavo teisybė. Būsiu nuoširdus. Šitas puslapis nieko vertas. Bandom kitą? Nagi, pažaiskim. Aš tavęs klausiu, o jeigu neatsakai, perskaitau vieną puslapį. Jei man nepatiks, suglamžau, jeigu patiks, pasiunčiu močiutei Karvil.

Markas ėmė leisti tarp pirštų lapus garsiai juokdamasis. Per daug garsiai. Mėgino atrodyti pasitikįs savimi, nors jautėsi vis blogiau tame intymumo vagies kailyje. Malvina suolo gilumoje susigūžė lyg bejėgis žvirblis. Kiekvienas Marko išplėštas lapas buvo lyg išpešta iš sparno plunksna.

Markas sklaidė lapus. Stabtelėjo ties lėktuvo, oro lainerio, nuotrauka, rūpestingai iškirpta, paskui įklijuota židinio angoje.

Geležinis paukštis
Angelas pragaruos
Aš – namuos

– Čia gražu, – pareiškė savo nuomonę Markas. Jo gerkle kilo gumulas, kliudė nuryti seiles. Stengėsi šito neparodyti. – Išskyrus paskutinę eilutę „Aš – namuos“. Bent jau turėjai padėti klaustuką, mano mažoji Malvina. Na, skriskit!

Du lapai dingo pro traukinio langą. Malvina drebėjo. Markas varė toliau:

– Na, vis dar nieko neturi man pasakyti, Malvina? Ką veikei pas Gran Diuką?

– Eik tu šunims šėko pjaut!

– Kaip nori...

Lapai vėl gulė vienas ant kito. Markas sustabdė jų šlamesį pamatęs mergytės kambario nuotrauką, tikriausiai kruopščiai iškirptą iš kokio nors baldų katalogo. Dešinėje atvarto pusėje Malvina buvo priklijavusi Banžo – didžiulio rudo ir geltono pliušinio meškino – fotografiją. Kambario viduryje ant lovos buvo priklijuota kita nuotrauka – aišku, Lili. Ji sėdėjo parietusi po savimi kojas, atrodė kokių aštuonerių devynerių metų. Dar viena Gran Diuko pavogta fotografija...

Markas prisivertė skaityti bejausmiu balsu. Jam degino gerklę:

Žaislai pamiršti
Tu mane palikai
Ar tikrai?

– Niekingasis Vitrali, – sušnypštė Malvina. – O aš tau dar parodžiau Lizos Rozos kambarį...

– Laukiu...

Malvina atkišo Markui iškalbingą vidurinį pirštą.

Suglamžė. Išmetė.

Markas ėmė įdėmiau žiūrinėti lapus. Turėjo dar labiau įskaudinti, giliau. Pirštai sustojo ties vienu lapu, beveik paskutiniu. Dešinės pusės atvartas buvo iliustruotas Lili ir jo nuotrauka. Lengvai nustatė jos datą: 1998 metų liepos 10 diena, vadinasi, mažiau nei prieš tris mėnesius. Lili ką tik buvo sužinojusi bakalauro egzaminų rezultatus. Geri įvertinimai! Markas ir ji apsikabinę Djepo pajūryje.

Markas pats sau nusišypsojo. Taigi Krediulis Gran Diukas arba Nazimas Ozanas suvaidino paparacus. Tai buvo garbinga! Galų gale juk jie visada dirbo pagal sutartį, Karviliai jiems mokėjo. Beje, Gran Diukas savo dienoraštyje to nė neslėpė. O Malvina Fėjos Pirštai mėgo praskaidrinti sau gyvenimą iškarpomis. Bloknote įklijuotoje nuotraukoje Marką buvo apkabinusi ne Lili, virš tobulo Lili kūno kėpsojo Malvinos veidas. Nevykęs

montažas. Sunykusi galva, tarsi živarų* apdorota, buvo uždėta ant deivės kūno.

Markas tyliu balsu perskaitė:

Stebėti meilužius tavo, dejuoti
Vienai valdyti mylimuosius tavo
Saldu be galo

Malvina užsimerkė. Ji buvo tik maža pelytė, patekusi į spąstus, ir neturėjo urvelio pasislėpti. Markas vos atsispyrė norui atiduoti jai tą užrašų knygutę, atsistoti, palikti ją čia ir nueiti. Malvina yra auka, sutriuškinta tos nelaimingo įvykio ant Baisiojo kalno grūsties. Neprisitaikiusi, beviltiška.

Kaip ir jis.

Vaikas, kuris rytą atsikėlęs veidrodyje susidūrė su pabaisa. Vaikas, skendintis uždraustų jausmų bjauriame purve. Tačiau Markas išgirdo savo tariamus žodžius, žudančius labiau nei mauzerio, kurį tebelaikė nutaikytą, kulkos.

– Šitą aš pasiliksiu, Malvina. Arba geriau – nusiųsiu tavo močiutei.

Malvina, nukreipusi klydinėjantį žvilgsnį į Ko krašto kukurūzų laukų platybę, grąžė rankas, tarsi norėdama išsisukti kokį pirštą. Markas dar giliau įsmeigė kuolą. Jo gerklė išsauso lyg išdžiūvusi dykuma.

– Arba geriau aš jį parodysiu Lili. Manau, tai ją labai pralinksmins!

Marko pirštai pradėjo plėšti lapą. Malvina atsimerkė ir neįprastai lėtai prakalbo:

– Krediulis Gran Diukas paskambino mano močiutei. Užvakar. Tuo metu jis dar buvo gyvas. Pasakė jai, kad kažką rado. Atrodo, visos bylos sprendimą. Taigi be penkių minučių dvyliktą nakties, paskutinę dieną! Kaip tik tą akimirką, kai ketino paleisti

* Karingų indėnų tauta, nukirsdavusi priešams galvas.

kulką sau į galvą virš 1980 metų gruodžio 23 dienos laikraščio „L'Est républicain"! Jam dar reikėjo vienos ar dviejų dienų surinkti įrodymams, bet tvirtino esąs tikras dėl savo netikėto atradimo, atskleidęs paslaptį. Jam taip pat dar reikėjo šimto penkiasdešimties tūkstančių frankų...

Markas atsargiai užskleidė Malvinos užrašų knygutę.

– Iš kur tu žinai?

– Girdėjau per kitą telefoną. Moku elgtis taip, kad mane pamirštų. Tam esu net labai gabi...

– Ar tavo močiutė patikėjo?

– Neturiu supratimo. Nors ir dvejodama, sutiko vis dėlto sumokėti. Galiausiai jai nusispjaut į pinigus... Gran Diukas ją mulkino aštuoniolika metų. Viena diena daugiau ar mažiau...

– O tu?

– Ką aš?

– Patikėjai Gran Diuku?

Malvinos veide atsirado nepatiklumo išraiška.

– Tau tai atrodo tikėtina? Rasti sprendimą, tarsi burtininkui mostelėjus lazdele, prieš pat vidurnaktį, – tau atrodo normalu?

Markas nieko neatsakė. Už lango kukurūzų laukus keitė Si slėnio obelų sodai. Malvina atsisuko į Marką ir tyliai prakalbo:

– Nuvažiavau pas Gran Diuką susitikti su juo. Pasakyti, kad liautųsi mums įkyrėti. Kad viskas baigta, kad Lizai Rozai jau aštuoniolika, kad ji tokio amžiaus, kai gali pati apsispręsti. Ir tu, ir aš skaitėme visą tyrimą, todėl žinau smulkmenas. Grandinėlė, pianinas, žiedas... Tai neginčytina! Tu pats ką tik sakei „Rožyne": gyva liko Liza Roza. Emili sudegė lėktuve prieš aštuoniolika metų; gali tai pasakyti savo močiutei. Taip ir manai, ar ne? Ir ji taip mano, ar ne?

Taip, Markas taip manė. Čia Malvinos teisybė nuo a iki z.

– Jei ne tu nužudei Gran Diuką, tai gal žinai, kas?

– Nežinau. Nieko nepadarysi.

– Tavo močiutė? Kad nereikėtų mokėti?

Malvina nusišaipė.

– Šimto penkiasdešimt tūkstančių frankų? Sugalvok ką nors kita...

Markas atlaikė smūgį ir vėl paklausė:

– Ar Gran Diukas pasakė tavo močiutei, kaip jis ketina surinkti paskutinius įrodymus?

– Taip. Jis papasakojo, kad šniukštinėjo Juroje. Gyveno ant upės Du kranto prie Baisiojo kalno. Ten močiutė turėjo jam nusiųsti tuos pinigus.

Juroje? Jo garsioji kelionė? Spalio mėnesį? Kokia ta sumauta priežastis?

– Ką jis ten ketino veikti? – paklausė Markas. – Ieškoti tavo močiutei pažadėtų įrodymų?

– Jis iš mūsų tyčiojosi! Štai ir viskas.

Markas nieko neatsakė. Atsistojo, atsargiai įsikišo mauzerį į striukės kišenę, tada grąžino Malvinai bloknotą.

– Ką gi, neminėk piktuoju!

– Nešdinkis po paraliais!

46

1998 metų spalio 2 diena, 18 val. 10 min.

Tyliai praėjo pro paauglį, kuris sėdėjo užsidėjęs ausines, ir miegantį vyrą, nusimetusį po sėdyne abu „Doc Martens“ batus. Traukinys Ruanas–Djepas važiavo per Longvilį prie Si, ir paskutinės obelys vėl pranyko geltoname kukurūzų bei rapsų vandenyne. Djepe jie turėjo būti mažiau nei po ketvirčio valandos.

Markas atsisėdo ir godžiai išgėrė daugiau kaip pusę „San Pellegrino“ butelio. Pasitikrino, ar mauzeris tebėra kišenėje, paskui metė žvilgsnį į kupė gilumą. Leisgyvė Malvina nebuvo nė sujudėjusi. Markas karštligiškai išsitraukė Gran Diuko sąsiuvinį. Buvo nusprendęs baigti skaityti neatsitraukdamas. Liko mažiau nei penki puslapiai. Viskas vyko labai greitai. Jei nenorėjo išprotėti, turėjo vieną po kito įveikti šios pragariškos spiralės laiptus kaip galima ramiau, nors ir nežinojo, kur link jį nukreips šie paslapčių pastoliai. Kai užvers šį sąsiuvinį, bus pats laikas pamąstyti apie Malvinos pasakojimą, apie tą paskutinį intrigos posūkį, kurį Gran Diukas ištraukė iš savo skrybėlės prieš tai, kai buvo pasmerktas amžinai tylai.

Krediulio Gran Diuko dienoraštis

Matilda de Karvil man labai paprastai pateikė savo prašymą 1995 metams: palyginti mažosios Lili Vitral kraujo DNR su

Karvilių palikuonių krauju. Aš turėjau ryšių su kriminalistais, ji taip pat žinojo, kad tapau artimas Vitraliams. Įsivaizduokite save mano vietoje. Kaip atsisakyti? Nelengva, suprantat: vakare kaip šeimos draugą tave priima Vitraliai, o rytą tu eini apie juos pasakoti Karviliams. Sėdi ant dviejų kėdžių, jei jums tai labiau patinka. Bet ir šį kartą tai praleiskim, jums nusispjaut į mano, depresyvaus seklio, sielos būsenas; ir tikrai jūsų teisybė!

Jei žiūrėsim grynai techniškai, aš neketinau nusitaikyti su gimtadienio tortu ir iš Emili Vitral ar jos močiutės pareikalauti kraujo mėginio. Mano strategija buvo iš anksto apgalvota, štai jums ją atskleidžiu: Lili kaip gimtadienio dovaną įteikiau įskilusią vazą vienai gėlei pamerkti, ir vaza tarp jos pirštų netruko sudužti. Tai pranoko mano viltis. Vaza sprogo, kai Lili ją laikė tarp nykščio ir smiliaus. Sumišęs rinkau kruvinas stiklo šukes: kelias įsidėjau į plastikinį maišelį savo kišenėje, kitas išmečiau į šiukšliadėžę.

Vaikų žaidimas. Niekas nei matė, nei girdėjo.

Po kelių dienų iš laboratorijos gavau rezultatus. Jei pasakyčiau, kad mane kamavo sąžinės priekaištai, jūs iš to tikrai pasijuoktumėt. Rašau apie tai norėdamas paaiškinti, kodėl savo pažįstamo iš laboratorijos paprašiau antro egzemplioriaus. Vienas tyrimas. Du vokai. Vienas Matildai de Karvil, kitas Nikolei Vitral. Įteikiau jiedviem po mėlyną voką savomis rankomis.

Lygybė.

Taigi jos jau treji metai žino teisybę. Mokslas tarė savo žodį!

Štai! Galėčiau prie to ir likti, pasakyti jums, kad abiem šeimoms įdaviau vokus, ir *basta*. Čiau, močiutės. Susivokit pačios!

Bet aš ne angelas. Ne, aišku, kad ne, aš neatsispyriau pagundai. Taip, perskaičiau atsakymą. Pagalvokit, penkiolika tyrimo metų ir jokio tikrumo. Puoliau žiūrėti rezultatų, kaip kalinys po penkiolikos nelaisvės metų puola prie kekšės...

Metafora teisinga. Rezultatas kekšiškas.

Sakyti, kad tas rezultatas mane nustebino, būtų, moksliškai tariant, eufemizmas. Aš kritau ant užpakalio, tikra tiesa, kadangi

sėdėjau ant dviejų kėdžių. Tarsi kažkas ten aukštai, Dievas ar Baisiojo kalno dvasia, ir toliau iš mūsų juoktųsi.

Manau, tas testų rezultatas mane galutinai sugniuždė, nepermaldaujamai pastūmėjo ristis į dugną, į prarają. Absurdiškas, juokingas rezultatas, verčiantis tų daugybės metų tyrimą mesti į laužą, o paskui ir pačiam ten šokti, nes neradau burtininkės, pasislėpusios už visos šios bylos.

Vis dėlto nuo 1995 metų likau sąžiningas kaip senas ištikimas policijos šuo. Vargais negalais tęsiau tyrimą. Iš lėto. Nazimas jau kuris laikas buvo atsisakęs šio darbo. Jis gana neblogai vertėsi juodojoje rinkoje ir kartais padėdavo Ailai kebabinėje Raspajo bulvare.

1997 metų gruodį išsirengiau savo paskutinėn kelionėn į Baisųjį kalną. Čia jums įteikiu paskutinę dėlionės dalį. Bene labiausiai jaudinamą... Spręskit patys...

Taigi pirmyn. Paskutinė mano kelionė į Jurą. Ketinau iki soties pasimėgauti paskutiniais malonumais: kankojotu, subtiliu kontė ir Monikos Ženevė Arbua vynu. Pavaikščioti mindžiojant paskutinius žolės stiebelius, stvertis už paskutinių šakelių prieš galutinai panyrant. Mano piligriminė kelionė, mano Lurdas. Viskas panašu. Tas pats laukiamas stebuklas, kuris neįvyksta.

Paskutinė idėja man kilo naktį, viešbutyje. Tuoj suprasite, kodėl. Be abejonės, man reikėjo šešiasdešimt dviejų gramų geltonojo vyno, kad imtų dirbti vaizduotė. Matilda de Karvil nesuklydo man duodama aštuoniolika metų tyrimui. Reikia manyti, aš lėtai atsikratau įtampos, ir ji tai atspėjo. Rytą užlipau į Baisųjį kalną su kastuvu ir dideliu šiukšlių maišu. Lyg prakeiktas kasiau šalia lūšnos toje kapo vietoje. Visą valandą. Dešimt kilogramų žemių! Nerūšiuodamas nieko. Ėmiau viską, ką iškasdavo kastuvas. Nusinešiau visa tai ant kupros kaip koks katorginінkas. Du kilometrus. Kai pasiekiau kelią, mane su maišu savo visureigiu parvežė gražusis vyrukas iš gamtos parko. Kitą rytą sugadinau

BMW vaizdą, ant jo viršaus uždėjęs dešimt kilogramų žemės, ir nuvariau iki Roni su Bua, kad tai pristatyčiau bičiuliui iš kriminalistikos laboratorijos.

Nėra reikalo jums sakyti, kokia buvo jo mina. Dešimt kilogramų atliekų tirti mikroskopu! O ko ieškoti? Paskutinė niršaus pamišėlio užgaida?

Žeromas, bičiulis, apie kurį kalbėjau, turėjo išlaikyti ką tik gimusį trečią vaikiuką ir namą Bonduflyje, išmokėtiną per dvidešimt metų: jis ilgai nedvejojo pamatęs voką su pinigais, padvigubinsiančiais jo, kriminalistikos pareigūno, mokslų daktaro, trijų mėnesių atlyginimą, nes jo uždarbis sudarė vos ketvirtadalį gydytojo algos. Tas darbas jam galėjo užimti begalę valandų, bet man tai nerūpėjo.

Nepraėjus nė savaitei jis man paskambino.

– Krediulis?

– Taip!

– Pažaidžiau sodininką, kaip tu norėjai. Tau reikia pH, humuso, žemės rūgštingumo ar kokio kito juoko? Ką ketini auginti? Įsiveisti daržą senatvėje?

– Trumpiau, Žeromai.

– *OK*. Tai žemė, Krediuli... Nieko daugiau, tik žemė.

Jis kiek sudvejojo tardamas „nieko“. Aš tebeturėjau vilties. „Krediulis“, tai yra patiklusis, iki galo.

– Nieko daugiau?

– Nieko... Bet ten iš tikrųjų patenki į mikropasaulį. Nieko, kas būtų tikra...

– Klok...

– Na, jei taip nori... Tose žemėse yra kaulų likučių. Nieko rimto. Dalelyčių. Dulkių. Keli gramai. Kuo toliau į mišką, tuo daugiau medžių. Žemėje visada taip – kompostas, viršuje visokiausių negyvų liekanų sankaupa...

Aš dar jį paspaudžiau. Žeromas Laršė buvo geriausias savo srities specialistas. Galva kaip reta. Turėjo geriausią įrangą Prancūzijoje.

– Kieno ten kaulai, Žeromai?

– Keli gramai kaulų, sakau tau, Krediuli. Iš to moksliškai nieko negali pasakyti...

– *OK*. Moksliškai. Bet tu ką pasakytum?

Žeromas Laršė dvejojo.

– Nori žinoti, ką sako mano intuicija? Tada *OK*, bet įspėju – ataskaitoje to nebus. Mano intuicija šnabžda, kad tai veikiau žmogaus, o ne gyvūno kaulai.

Kad jį kur galas!

Žmogaus kaulai!

Turėjau dar paspausti Žeromą. Jaučiau, kad dar liko sulčių. Jis žinojo apie mano tyrimą, prie kurio triūsiau daugelį metų.

– Gali nustatyti datą, Žeromai?

– Neįmanoma... Negaliu, bet praėjo mažiausiai dešimt metų. Matai, tau tai nepadės pasistūmėti...

– Nustatyti mirusio žmogaus amžių, štai ką noriu pasakyti, Žeromai. Ne palaidojimo datą.

Žeromas ilgai tylėjo. Jutau, kad tęsinys man nepatiks.

– Krediuli... Čia tikrai labai subjektyvu. Visiška improvizacija...

– Praleisk įžangą, Žeromai...

– *OK*, *OK*. Mano manymu, tai veikiau jauno žmogaus kaulų nuotrupos...

Mano nugara ritosi šalto prakaito lašai.

– Kiek jauno?

– Na...

– Vaikėzo?

– Karščiuojiesi, Krediuli.

Mano galva buvo suspausta tarsi gniaužtuvų, ir kiekvienas naujas žodis, rodės, ją užverždavo nauju sriegiu.

– Ką tu nori pasakyti, Žeromai? Kūdikio? Tos sumautos kaulų nuotrupos yra kūdikio?

– Aš čia tik spėju. Sakiau tau. Patikimumas nulinis. Bet iš tikro aš sakyčiau... kaulų nuotrupos yra kūdikio.

Kad jį kur!

*

Ką jūs būtumėt darę manim dėti? Sužinoti tai po aštuoniolikos metų tyrimo! Atvirai, ką jūs būtumėt darę? Kas liko, jei ne paleisti sau kulką į galvą?

Paskutiniai aštuoni mėnesiai nesiskaito; nei dešimt paskutinių dienų, praleistų rašant šiuos užrašus. Štai. Viskas pasakyta. Dabar 1998 metų rugsėjo 29 diena, be dvidešimt minučių dvylikta nakties. Viskas sutvarkyta. Viskas baigta. Po kelių minučių Lili sukaks aštuoniolika. Tuoj įdėsiu rašiklį į puodelį, stovintį priešais. Įsitaisysiu už šio rašomojo stalo, išskleisiu 1980 metų gruodžio 23-iosios, tos prakeiktos dienos, laikraštį „L'Est républicain" ir ramiai paleisiu sau kulką į galvą. Mano kraujas aplies pageltusį laikraščio popierių. Man nepavyko...

Aš tiesiog palieku po savęs šį testamentą ir Lili, ir tiems, kas panorės.

Šiame sąsiuvinyje surašiau visas nuorodas, visus pėdsakus, visas prielaidas. Aštuoniolikos metų tyrimo duomenis. Toje šimtinėje puslapių viskas paminėta. Jei atidžiai juos skaitėte, žinote tiek pat, kiek ir aš. Gal jūs būsite įžvalgesni? Gal pasuksite tokia kryptimi, kurią aš laikiau neverta dėmesio? Gal rasite raktą, jeigu išvis jo esama? Galbūt...

Kodėl gi ne?

O man – baigta.

Perdėčiau sakydamas, kad nesigailiu ir nejaučiu sąžinės priekaištų, bet padariau viską kaip galėdamas geriau.

Paskutiniai žodžiai. Kitas puslapis buvo tuščias.

Markas be galo lėtai užvertė Gran Diuko sąsiuvinį. Vienu mauku ištuštino „San Pellegrino" butelį. Traukinys po penkių minučių turėjo įvažiuoti į Djepo stotį. Tarsi suveikus kerams, žmogus su kojinėmis pabudo, o paauglys nusiėmė ausines.

Markui susidarė įspūdis, kad jo mintys sukasi tuščiai kaip nukritęs dviračio ratas. Jam reikėjo laiko pamąstyti. Pirmiausia pakalbėti su močiute Nikole. Juk ji buvo gavusi DNR testą ir prieš trejus metus sužinojusi, kad Lili nėra jos dukraitė. Iš esmės buvo aišku, ji tai net pripažino dovanodama Lili žydro safyro žiedą.

Tikra buvo tik viena: gyva liko ne Emili, bet Liza Roza. O dėl viso kito...

Kas išrausė kapą Baisiajame kalne? Ten buvo užkasta grandinėlė? Ar šuo? Kūdikis? Koks kūdikis? Jo išdžiūvusiose smegenyse klausimai keitė kits kitą, Gran Diukas nė vieno nebuvo išsprendęs. Kas jį nužudė? Kokią tiesą tuo norėjo paslėpti? Kas nužudė jo senelį?

Kur buvo Lil...

Vagono tylą perskrodė klyksmas.

Beprotės riksmas.

Malvina!

Markas puolė pirmas – vyras, varstantis savo „Doc Martens“ batus, nespėjo sureaguoti. Malvina sėdėjo susirietusi ant sėdynės, jos liesą kūną purtė traukuliai. Atgniaužta ranka buvo nusvirusi lyg savižudės, kuri persipjovė venas.

Malvinos akys maldaujamai žvelgė į Marką, tarsi ji būtų beviltiškai ieškojusi pagalbos, o atgniaužta ranka panėšėjo į alpinisto, kuris kelios sekundės prieš nugarmėdamas žemyn tikisi, kad draugas padės.

Marko žvilgsnis nukrypo žemyn. Keli centimetrai po mėšlungiškai sutrauktais Malvinos pirštais gulėjo atplėštas mėlynas vokas, o baltas popieriaus lapas buvo numestas ant sėdynės.

Markas suprato. Vokas tikriausiai iškrito jam iš kišenės grumiantis su mergina. Malvina neatsispyrė, perskaitė DNR testo rezultatus, ji nieko nežinojo, jos močiutė jai nieko nebuvo sakiusi. Tačiau kodėl jai užėjo tas beprotybės priepuolis?

Markas nervingai pagriebė laišką, atspausdintą ant Roni su Bua nacionalinės kriminalistikos laboratorijos blanko. Tyrimas buvo išdėstytas šešiomis smulkiomis eilutėmis.

GIMINYSTĖS RYŠIŲ NUSTATYMAS

Tarp Emili VITRAL (*1-as mėginys, 95-233 d.*)
ir Matildos de KARVIL (2-as *mėginys, 95-234 d.*)

Tarp Emili VITRAL (*1-as mėginys, 95-233 d.*)
ir Leonso de KARVILIO (*3-ias mėginys, 95-235 d.*)

Tarp Emili VITRAL (*1-as mėginys, 95-233 d.*)
ir Malvinos de KARVIL (*4-as mėginys, 95-236 d.*)

O eilute žemiau... giljotinos peilis:

Neigiami rezultatai.
Jokio galimo giminystės ryšio.
Patikimumo procentas: 99,9687.

Lapas iškrito Markui iš rankų.

Lili su Karviliais neturėjo jokio kraujo ryšio.

Liza Roza žuvo. Išgyveno Emili, Markas ir ji turėjo tuos pačius genus, tuos pačius tėvus, jų gyslomis tekėjo tas pats kraujas. Kad ir kuo jis tikėjo, kad ir ką jam sakė širdis, geismas, kurį jautė seseriai, buvo vien nesveikas ir prakeiktas kraujomaišos skatulys.

47

1998 metų spalio 2 diena, 18 val. 28 min.

Markas lėtai žingsniavo palei Djepo iškylų uostą. Nuo stoties iki Polė kvartalo nebuvo nė kilometro. Danguje, kaip tik jam virš galvos, vaipėsi šlykštus kinų drakono snukis, tarsi ta būtybė būtų pradrėskusi debesis, kad galėtų asmeniškai pasityčioti iš jo ir dar truputį prisidėti prie aplinkos beprotybės.

Markas paspartino žingsnį. Galvoje sukosi tik viena mintis – pasikalbėti su močiute. Neįstengė atitraukti minčių nuo DNR testo rezultatų. Lili ir jis turi tą pačią genetiką! Tačiau jo įsitikinimai, visi jo slapčiausi jausmai tam priešinosi. Ką reiškė tas popiergalis, tas pseudomokslinis tyrimas, palyginti su jo giliausiais jausmais?

Ne!

Lili nebuvo jo sesuo!

Terasos priešais kuklias Djepo uosto jachtas, išmintingai atgręžusias nugaras jūrai, buvo pilnos žmonių. Aitvarų festivalį lydėjo valgomųjų moliuskų ir keptų bulvyčių puota, nenusileidžianti flamandiškų miestų* sendaikčių mugėms. Artėdamas prie pakeliamojo tilto, Polė salelę jungiančio su miestu, Markas dar labiau sulėtino žingsnius. Malviną, susigūžusią ant sėdynės, buvo palikęs traukinyje. Jis tiesiog paėmė tyrimų laboratorijos raštą ir įsikišo į kišenę. Susirietusi kaip vaisius gimdoje Malvina neprotestavo.

* Turima galvoje Šiaurės Prancūzijos miestai.

Prie restoranų ilgėjo triukšmingos eilės. Į nieką nekreipdamas dėmesio, Markas stengėsi užgniaužti buką pyktį, kylantį širdyje.

Ne!

Lili – ne jo sesuo!

Gran Diukas tikriausiai suklydo, sumaišė, laboratorijai pateikė ne tuos mėginius. Arba pamelavo. Arba Matilda de Karvil stengėsi manipuliuoti pakišusi perskaityti klastotę, didžiulę klastotę! Arba galbūt niekas nemelavo, Liza Roza galėjo ir neturėti jokio kraujo ryšio su Karviliais. Ji galėjo būti įvaikinta. Jos tėvas galbūt nebuvo Aleksandras de Karvilis. Visos gimimo Turkijoje aplinkybės skendėjo migloje. Pats Gran Diukas savo sąsiuvinyje nuo pat pirmųjų tyrimo mėnesių buvo paskleidęs abejonę. Dviračių nuomotojas mėlynomis akimis...

Jis perėjo tiltą, dešinėje palikęs Polė barą su tabako parduotuve, ir įsuko į Pošolio gatvę. Vis rečiau grįždavo į Djepą, vos kartą per mėnesį, ypač nuo to laiko, kai Lili pradėjo mokytis su juo Paryžiuje. Štai ir jų namas plytų ir titnago fasadu, panašiu į penkiolika kitų namų šioje gatvėje. Kiemą buvo visiškai užėmęs H klasės furgonas „Citroen", tarsi sodas aplinkui būtų pasodintas tiksliai pagal automobilio matmenis. Ant priekinio ir užpakalinio automobilio sparnų plito rūdys, durelės įlenktos, kėbulas subraižytas. Kiek laiko furgonas nebevažinėjo, kiek laiko stovėjo kieme? Nuo tada, kai niekas nebereikalavo vietos žaisti šiame mažame sodelyje.

Markas paskambino. Nikolė tuojau atidarė. Jį užliejo dosni močiutės kūno šiluma. Ji ilgai spaudė jį glėbyje. Kokią nors kitą dieną jį būtų sutrikdęs toks ilgas apsikabinimas. Šiandien – ne. Abudu tai suvokė. Pagaliau Nikolė jį paleido.

– Viskas gerai, Markai?

– Gerai...

Markas net nepasistengė nutaisyti balso. Apžvelgė mažą svetainę. Kaskart sugrįžus, ji atrodydavo vis mažesnė. Sykiu ir niūresnė. Tarp kanapos ir televizoriaus tebestovėjo apdulkėjęs

pianinas „Hartmann-Milonga". Ant klaviatūros šūsnis popierių: sąskaitos, katalogai, laikraščiai, agitaciniai lapeliai. Visam tam šlamštui kitur trūko vietos, tai kodėl ne ant pianino, kurio niekam nebereikėjo?

Stalas jau buvo padengtas: dvi lėkštės, dvi nebalinto lino servetėlės ir butelis naminio sidro. Markas atsisėdo. Nikolė vaikštinėjo pirmyn atgal tarp virtuvės ir svetainės, įveikdama trumpą penkių metrų nuotolį. Atnešė dvi porcijas žuvies, paruoštos pagal Djepo receptą, grietinės ir padažo moliuskams bei krevetėms. Nikolė, gera virėja, mokėjo palaikyti ir pokalbį: klausinėti ir atsakinėti. Marko mokslai, Djepo uosto ateitis, agitacinių lapelių platinimas, ją kankinantys plaučiai, prakiuręs namo lietvamzdis („Markai, ar negalėtum užmesti akies?.."). Kalbėjo entuziastingai, įsitikinusi už du, kaip ir kiekviena močiutė, kai retas bendravimo su artimaisiais akimirkas skiria ilgos tylėjimo savaitės. Markas atsakinėjo vienskiemeniais žodžiais. Jo žvilgsnis klaidžiojo po kambarį ir vis grįždavo į tą pačią vietą – virš pianino. Popierių šūsnyje Markas matė mėlyną voką, tokį pat, kokį „Rožyne" jam buvo davusi Matilda de Karvil, o Malvina atplėšė. Užnuodyta Gran Diuko dovana. Vadinasi, Nikolė ištraukė šį voką, kurį tikriausiai trejetą metų slėpė kur nors slapčiausiuose savo suvenyrų stalčiuose...

Kas pirmasis išdrįs apie jį prabilti?

Nikolė kalbėjo apie kažkokį kaimyną, paguldytą į ligoninę jau laukiant paskutiniosios. Markas grįžo prie savo minčių. Taigi močiutė jau treji metai žinojo tiesą. Turėjo įrodymą. Emili liko gyva, visus tuos metus ji tikrai augino savo dukraitę. Nikolė laimėjo visais požiūriais. Žiedą su žydru safyru, be abejonės, dovanojo Lili gailėdamasi Matildos de Karvil – panašiai kaip duodavo monetą elgetoms gatvėje...

Karvilių nuosmukis iki elgetų, šelpiamų jo močiutės, kėlė prieštaringų jausmų. Jam prieš akis vis iškildavo leisgyvės Malvinos paveikslas priemiestiniame greitajame traukinyje Djepo stoty.

Nikolė atnešė sūrio. Kaip visada, pati nevalgė deserto, bet į Marko lėkštę išdidžiai įdėjo vieną „Salambo". Bjaurią žalią gilę su šokoladu. Eidamas dvyliktuosius Markas pradėjo jos nebemėgti, bet niekada nedrįso to pasakyti močiutei. Tai buvo pats pigiausias konditerijos gaminys. Nikolė vėl grįžo prie istorijos su agitaciniais lapeliais, merija, prekybos uostu. Markas nebesekė jos kalbos. Jo žvilgsnis nuslydo prie tėvų, Paskalio ir Stefani, nuotraukos, kuri įrėminta kabėjo virš židinio. Jie pozavo su vestuviniais apdarais prie Dievo Motinos Gerosios Patarėjos koplyčios po ryžių grūdų lietumi. Markas visada matė ją kabančią toje pačioje vietoje, ant tos pačios vinies. Niauri laimė.

Nikolė atnešė puode pašildytos kavos, pripylė du puodukus, sau be cukraus. Tai ji žengė pirmą žingsnį. Mažą žingsnelį.

– Žinai paskutines naujienas apie Emili?

– Ne... Na, ne visai.

Markas padvejojo:

– Aš... aš manau, kad ji ligoninėje. Klinikoje ar kur nors panašiai...

Nikolė nuleido akis.

– Nesijaudink, Markai. Neišgyvenk. Ji jau pilnametė. Žino, ką daro...

Ji atsistojo nurinkti puodukų.

„Žino, ką daro..." Nikolės žodžiai daužėsi sudirgusioje Marko galvoje. Ar tai buvo tiesiog raminami močiutės žodžiai, ar jie slėpė kitką?

Markas pakilo padėti Nikolei, siuvančiai pirmyn atgal tarp svetainės ir virtuvės. Antrąsyk einantį jį sustabdė nuotrauka mediniais rėmeliais ant etažerės tarp medinio avalė žaidimo* ir švyturio formos barometro, nors ji visada ten stovėjo. Joje buvo nufotografuoti Pjeras ir Nikolė Vitraliai. Žygiavo šalia viens kito pro Djepo suprefektūrą už didelio plakato *SOUS LES GALETS,*

* Afrikietiškas žaidimas akmenėliais, reikalaujantis proto miklumo.

*LA GRÈVE**. Jų amžių nustatyti nebuvo sunku, nuotrauka datuota 1968 metų gegužę. Nikolė ir Pjeras dar neturėjo trisdešimties. Nikolė laikė vyriausią sūnų Nikola už rankos, o Paskalis sėdėjo Pjerui ant pečių. Jam buvo kokie penkeri ar šešeri metukai, delne spaudė mažą raudoną vėliavėlę. Markas žiūrėjo į savo senelį, tėvą ir dėdę, esančius kartu vienoje nuotraukoje. Visi iškeliavo iš šio pasaulio nepalikę jam nė menkiausio prisiminimo. Markas pasistengė nutaisyti natūralų balsą:

– Einu į savo kambarį, Nikole. Turiu užmesti akį į paskaitų užrašus. Trumpai. Tuoj grįšiu.

Jam atsakė indų, dedamų ant fajanso, skimbčiojimas.

Markas įžengė į savo kambarį. Tobulai sutvarkytas. Nikolė toliau varginosi tvarkydama kambarį, kuriame Markas nakvodavo rečiau nei kartą per mėnesį.

Markui pasirodė, kad jis pateko į savo vaikystės kambarį; kaltas tasai sumautas Gran Diuko sąsiuvinis, išjudinęs visą praeitį. Ant rašomojo stalo tebegulėjo fleita plastikiniu antgaliu. Jo fleita, kurią paskolindavo Lili pagroti Goldmaną, Kabrelį ar Balavuaną. Prie sienos tebestovėjo dviaukštė lova. Jau aštuoneri metai, kai ant viršutinio gulto niekas nebemiegojo, nes Lili buvo persikrausčiusi į močiutės kambarį. Markas prisiminė bemieges jų naktis. Lili mėgo išgalvoti nesibaigiančių istorijų. Markas, tysodamas savo lovoje, klausydavosi virš jo gulinčios Lili balso; kartais, kai Lili būdavo baisu, mergaitės ranka nusvirdavo žemyn. Markas atsisėsdavo lovoje ir laikydavo jos ranką, kol ji suglebdavo, kol Lili užmigdavo. Sykiais, priešingai, Lili skaitydavo iki vėlumos. Markui šviesa trukdydavo užmigti, bet jis nieko nesakydavo. Juk neprašoma saulės nebešviesti.

Šio ankšto kambariuko Lili nė už ką nebūtų iškeitusi į erdvų kambarį, kuris jos laukė pas Karvilius, – nei už toną dovanų, nei

* Šūkis, atkartojantis 1968 metų gegužės mėnesio streikininkų šūkį „Sous les pavés, la plage!“ (*les galets* – pajūrio akmenys; *les pavés* – grindinio akmenys; *la grève* istorinė reikšmė – paplūdimys, dabartinė – streikas; *la plage* – paplūdimys). Pažodžiui: „Po akmenimis smėlis.“ Barikadoms statyti buvo naudojami grindinio akmenys, kuriuos išlupus likdavo smėlis.

už meškiną Banžo ar spalvotus paketus. Markas buvo tuo tikras. Šiaip ar taip, laumžirgiams, kaip ir drugeliams, kol jie maži, reikia kokono. Bent jau iki tol, kol tampa nimfomis...

Markas pasipurtė, tarsi nostalgija it plėvelė būtų apgaubusi jo pečius. Priėjo prie spintos ir pastūmė drabužius. Jų buvo likę mažai. Visus išaugtus Nikolė atidavė labdarai, išskyrus geltonus ir mėlynus regbio marškinėlius: pradinukų, jaunučių, jaunių... Ir futbolo marškinėlius, vienintelius spintoje, raudonus ir geltonus, su užrašu *Dundar Siz* ant nugaros. Dvylikamečio.

Markas pasilenkė. Paskaitų užrašus saugojo kartoninėse dėžėse ant žemės. Tai, ko ieškojo, gulėjo krūvos viršuje – Europos teisės pernykščių paskaitų užrašai. Svarbiausia buvo atmintinai išmokti datas: kada kuri valstybė įstojo į Europos Sąjungą, kada pasirašytos sutartys, priimtos direktyvos, kada vyko rinkimai... Tai buvo teisės mokslai, nuobodžios pratybos, stengiantis įsiminti. Markas lengvai rado ieškomą skyrių, paskui puslapį. Nors ir ne pirmūnas, užtat buvo tvarkingas. Perskaitė: „1998 m. vasario 12 d. paskaita. Europos Sąjungos pakraščiai.“ Per šitą paskaitą, kurioje buvo aptariamas Turkijos atvejis, jis buvo truputį dėmesingesnis. Markas perskaitė savo užrašus: kariškių Turkija, valstybės perversmas, demokratijos grįžimas...

Praleido kelias minutes tikrindamas faktus. Rankomis tekėjo prakaitas. Pagaliau užvertė skyrių, rankos buvo drėgnos, pašiurpusios lyg vištos oda. Dabar suprato, kas šlubavo Gran Diuko pasakojime.

Viskas siejosi į vieną grandinę.

Markas atsisėdo ant lovos ir mėgino viską kuo greičiau apgalvoti.

Ne, jo senelis mirė ne per nelaimingą atsitikimą. Jis tikrai buvo nužudytas! Markas turėjo įrodymą. Formalų. Bet jeigu šis faktas, šis vienintelis faktas nepasiteisins, tada visas tyrimas bus beprasmis...

– Markai!

Nikolės balsas jį pasiekė per plonas kambario sienas.

– Markai! Viskas gerai?

Klausimą baigė kosulys. Sunkus kosulys, dar duslesnis per kartono sienas. Markas nusprendė dabar apie tai negalvoti. Atsistojo, įsidėjo paskaitos užrašus į kuprinę ir sutvarkė aplankus. Ilgai stovėjo atsirėmęs į dviaukštę lovą. Karščio bangos trukdė normaliai kvėpuoti.

Nikolė vėl pašaukė drebančiu balsu:

– Markai!

– Ateinu, Nikole, ateinu.

Jo kambario durys atsidarydavo tiesiai į svetainę. Indai buvo sutvarkyti, ant valgomojo stalo patiesta nerta staltiesėlė. Nikolė sėdėjo. Verkė. Ant stalo priešais ją gulėjo mėlynas vokas.

DNR testas.

Antrasis egzempliorius, prieš trejetą metų gautas iš Gran Diuko.

48

1998 metų spalio 2 diena, 23 val. 19 min.

Markas atstūmė kėdę ir atsisėdo tiesiai priešais močiutę. Pamažu išsitraukė iš kišenės atplėštą voką, kurį buvo įdavusi Matilda de Karvil. Padėjo jį prieš save.

Du mėlyni vokai. Kiekvienam savas.

– Žinojau, kad Matilda de Karvil turi vieną egzempliorių, – tarė Nikolė tyliu balsu. – Suprantama. Bet, manau, ji nežinojo, kad Gran Diukas man parūpino kopiją.

– Tavo tiesa, – patvirtino Markas. – Šito ji nežinojo.

Nikolė nusišluostė akis balta nosine.

– Ką ji tau tiksliai pasakė?

Markas neturėjo pasirinkimo. Tam ir atvažiavo – išsiaiškinti. Jis kalbėjo ilgai, pasakojo, kaip apsilankė pas Karvilius, apibendrino Krediulio Gran Diuko užrašus, paskutinius puslapius, DNR testą, seklio sąžinės priekaištus... Nutylėjo tik vieną epizodą – Gran Diuko žmogžudystę. Nepaaiškinama drova kliudė jam tai pasakyti močiutei. Tiesiai šviesiai. Jis turėjo prieš tai pagalvoti, iš naujo apmąstyti viską, ką Gran Diukas buvo surašęs. Viską pradėti nuo nulio. Viską patikrinti.

Nikolė prisidėjo nosinę prie lūpų, pakosčiojo.

– Markai, Krediulis Gran Diukas savo dienoraštyje nemelavo. Bet ir visos tiesos nepasakė. Istorija truputį kitokia. Krediulis labai mėgsta pagražinti...

Pavartotas esamasis laikas Marką sutrikdė.

– Aš ten buvau, – patikslino jis. – Per penkioliktą Lili gimtadienį. Prisimenu. Viską mačiau. Dovaną, sudužusią vazą, kraujuojantį Lili pirštą, Gran Diuką, renkantį šukes ir atsiprašinėjantį...

– Aišku. Tavo tiesa. Tęsinio jis nepapasakojo.

Markas išblyško.

– Tęsinio?

Prisimeni, Markai, tu paskui išėjai su Emili. Atšvęsti jos gimtadienio. Pas Manoną. Grįžote po vidurnakčio...

Markas laikė ranką ant atplėšto voko. Nervingai jį stumdė ant stalo. Nikolė vėl ėmė kosčioti norėdama atgauti balsą. Tuščiai. Ji kalbėjo toliau:

– Aš likau viena su Krediuliu. Jis gėrė kalvadosą ant kanapos, o aš ploviau indus. Verkiau prie kriauklės.

– Tu... tu verkei?

– Markai. Aš ne kvaila. Krediulis dirbo Karviliams. Neabejojau, kad vieną dieną ji pareikalaus to DNR testo. Tai buvo jos teisė. Ja dėta, ir aš būčiau panašiai dariusi... Bet ne šitaip. Toks niekingas sumanymas. Spąstai, supakuoti kaip dovana. Krediulis buvo vienintelis draugas, pakviestas į Lili gimtadienį...

Markas jautėsi sutrikęs. Niekada anksčiau močiutė jam taip neatsiverdavo.

– Kada atspėjai?

– Kai pamačiau tekant Emili kraują... Ir Krediulį, renkantį vazos šukes... Krediulį ir jo dideles klumpes. Būtų geriau, jei būtų atėjęs su švirkštu ir timpa kraujagyslėms užveržti. Žaidęs savo žaidimą atvirai. Tai viskas, ko jo prašiau. Nuo pat pradžių buvom taip sutarę: aš jam atidarau savo namų duris, o už tai gaunu tą pačią informaciją.

– Taip jis ir darė, ar ne? Davė tau tyrimo kopiją...

Nikolės akys vėl pasruvo ašaromis.

– Nevisiškai, Markai. Nevisiškai. Šiaip jis viską padarė gerai, išskyrus vieną dalyką. Aš verkiau prie kriauklės. Paskui staiga apsisprendžiau. Buvau ką tik nuskalavusi peilį, sukandau dantis ir įsipjoviau į mažąjį rankos pirštą. Įsipjoviau vos vos, tik tiek, kad

ištrykštų kraujas. Apsukau pirštą skuduru ir nunešiau Krediuliui mažą likerio taurelę su keliais mano kraujo lašais. Jis tuojau suprato. Nebuvo kvailas.

– Kaip reagavo?

Nikolė pirmą kartą nusišypsojo.

– Pasijuto truputį nesmagiai, kaip užkluptas vaikas. Tačiau Krediulis nepiktas. Atsiprašė, pripažino, kad elgėsi kaip kvailys. Mane beveik sujaudino. Užtikrino, kad padarys tyrimą dėl giminystės ryšio: Lili ir Karvilių kraujo tyrimą Matildai, Lili ir Vitralių – man. O paskui...

Nikolė vėl ėmė kosėti, atrodė, kosulys strigdo gerklėje jos žodžius. Markas dar labiau sumišo.

– Nikole... Ką nori man pasakyti?

Balta nosinė sukiojosi tarp Nikolės pirštų.

– Tau tikrai svarbu sužinoti? Galiausiai, tai nėra nusikaltimas. Ir abejoju, ar Krediulis apie tai rašo savo sąsiuvinyje.

Ne, iš tikrųjų, Markui nebuvo svarbu tai sužinoti. Nikolė leido srūti ašaroms, nė nešluostė jų.

– Tą vakarą mes mylėjomės. Mylėjomės, kol judu šventėte. Kaip du seniai. Tai buvo pirmas kartas. Pirmas kartas po tavo senelio mirties. Vienintelis kartas. Gran Diukas nenuleido nuo manęs akių jau daugelį metų. Jis buvo malonus. Beveik vienintelis vyras, kuris lankėsi mūsų namuose. Jis...

– Nikole...

Markas atsistojo, švelniai, kiek negrabiai uždėjo rankas močiutei ant pečių, paskui pirštu užspaudė jai lūpas. Jam prieš akis vis iškildavo Gran Diuko lavono vaizdas.

– Tau nebūtina man viso to pasakoti...

– Ne, Markai. Būtina.

Nikolė nusišluostė ašaras, atsistojo ir paslėpė nosinę suknelėje.

– Ką gi, Markai. Tavo teisybė. Neįkyrėsiu tau daugiau senės istorijomis.

Ji žengė kelis žingsnius, pataisė ant stalo staltiesėlę, paskui įdėmiai pasižiūrėjo į mėlyną voką, padėtą priešais Marką.

– Atplėšei voką?

– Tai... tai ilga istorija. Sakykim, nelaimingas įvykis, bet taip, atplėšiau. Perskaičiau.

– Tada supranti, Markai, kodėl aš verkiu. Ne dėl Krediulio. Ne tik dėl jo. Verkiu dėl Emili.

Sėdėdamas vienas ant kanapos, Markas jautėsi kvailai. Jis irgi atsistojo. Jį užplūdo baisi nuojauta. Drebėjo kojos. Nebesusigaudė. „Verkiu dėl Emili." Nikolės žodžių aidas vėl suskambo jo galvoje. Kodėl verkia dėl Emili? Tas DNR testas juk buvo oficialus jos gimimo liudijimas...

Jis atsargiai paėmė atplėštą voką, gautą iš Matildos de Karvil, ir įspraudė Nikolei į ranką. Paskui nuo stalo paėmė kitą, Gran Diuko atneštą jo močiutei.

Išėmė raštą.

Perskaitė.

Tamsi svetainė ėmė suktis aplinkui; pianinas, rėmeliai, staltiesėlės, kanapa, televizorius buvo įtraukti į tą patį miglotą sūkurį.

Lapas iškrito iš rankų.

DNR testas neturėjo jokios prasmės.

49

1998 metų spalio 2 diena, 23 val. 37 min.

Akmenukai jai spaudė užpakalį, o Malvina šito nemėgo. Buvo kieta ir šalta. Paplūdimį apšvietė vien puspilnis silpnutis mėnulis. Malvina nerado kitos vietos praleisti naktį. Traukinys Ruanas–Djepas jau seniai stovėjo stotyje, tik staiga vėl pasirodė jaunyva kontrolierė. Ji buvo gana maloni Malvinai, mandagiai paprašė išeiti. Bet aiškiai tapo nebe tokia maloni išvadinta „bjauria kekše". Atėjo dar du kontrolieriai ir padėjo jai jėga išvesti Malviną iš stoties.

Malvina atsidūrė gatvėje. Tikriausiai dėl to prakeikto aitvarų festivalio mieste nebebuvo likę nė vieno laisvo kambario.

Malvina visą vakarą klaidžiojo mieste. Net nevalgiusi. Nejautė alkio. Jai tai nerūpėjo. Ilgai valkiojosi gatvėmis, paskui sugrįžo į paplūdimį. Tikėjosi, kad visa tai: kvailiojimai, aitvarų šokiai, muzika, vėliavos, balionai, įgrisusios dainelės, vafliai, prastos kokybės gaminiai, pardavinėjami Djepo pajūrio prospekte Vitralių sekėjų, galiausiai dings.

Dabar, po vidurnakčio, viskas buvo baigta. Danguje kabėjo tik kelios geometrinės švytinčios figūros, sujungtos su žeme ilgomis įtemptomis virvelėmis, kurios buvo užrištos ant įsmeigtų į žolę kuolų. Malvinai ir tai nerūpėjo, jos širdies nejaudino šilkinio popieriaus skiautės, sklandančios virš galvos. Jei ir turėjo kokį norą, tai tik nukirpti visas tas virveles, kad aitvarai sukristų į jūrą kaip negyvos saulės.

Nukirpti virveles. Išjungti telefoną. Prakeikti močiutę, kuri užsakė tą DNR testą, kuri visus tuos metus ją apgaudinėjo. Užverti duris.

Malvina atsigulė. Ji čia miegos. Ant pajūrio akmenukų. Galų gale jai nusispjaut ant tų šaltų akmenų po užpakaliu.

– Nagi pasakyk, gražuole, ar tokiu laiku neturėtum jau būti grįžusi pas tėtuką ir mamytę?

Malvina liko šešėlyje, tiesiog pasuko galvą balso link. Už kokių dešimties metrų paplūdimyje stovėjo trys vyrukai. Kiekvienas iš jų rankoje laikė po mineralinio vandens butelį su oranžiniu skysčiu. Dviguba apgaulė. Ten tikriausiai buvo ne vanduo ir ne apelsinų sultys.

– Gražuole, čia gali sutikti blogų žmonių, kai lieki šitaip visiškai viena...

Kalbėjo pats didžiausias. Į dešinės akies voką buvo įsivėręs sidabrinį žiedą. Mažiausias, plikagalvis, šiek tiek atsilikęs nuo kitų, svyrinėjo ant pajūrio akmenėlių. Jo blizgantys kaubojiški batai, ilgi ir siauri, nieko negelbėjo. Trečiasis, kurio matmenys Malvinai priminė meškiną Banžo, kuo gražiausiai sėdėjo ant žemės.

Vyras su sidabriniu žiedu žingtelėjo arčiau. Tris metrus. Kiti pasekė juo. Malvina pakėlė galvą.

– Po šimts, tai senė, – tarė Kaubojiški Batai. – O iš tolo manėme turį reikalą su mergele...

– Gal vis dėlto ji tokia ir yra, – pridūrė Sidabrinis Žiedas.

Rudasis Meškinas ir Kaubojiški Batai nusikvatojo. Malvina susigūžė, ėmė karštligiškai raustis savo rankinėje. Nusikeikė iš pykčio! Prisiminė, kad traukinyje Vitralis atėmė iš jos mauzerį.

Sidabrinis Žiedas prisiartino dar per metrą.

– Ieškai nuotykio, gražuole. Turiu uoslę tokioms mergoms kaip tu. Matai? Tai tavo sėkmės diena. Trys vyrai vien tik tau...

– Užsičiaupk, kvaily!

Vyrukai per metrą atsitraukė, išskyrus Kaubojiškus Batus, – tas paslydo ant akmenų. Auksinis Žiedas vėl žingtelėjo į priekį.

– Ė, vaikinai. Užsirovėme ant tikros kekšelės...

Rudasis Meškinas taip pat mokėjo kalbėti. Buvo gaujos mandaguolis.

– Mes tau nieko blogo nepadarysime. Norime tik truputį pasilinksminti...

– Taip, – įsiterpė Auksinis Žiedas. – Man patinka tavo išvaizda, gražuole. Penkiasdešimt metų, ar ne? Malonu. Visada svajojau, kad man pačiulptų močiutė.

Prisiartino dar per metrą ir kalbėjo toliau:

– Tik ji turi daugiau dantų negu mano močiutė.

Rudasis Meškinas ir Kaubojiški Batai vėl nusikvatojo. Gera publika. Jie irgi žengė artyn neatsilikdami. Malvina mėgino atsitraukti šliaužдama, suriko:

– Dar žengsit į priekį, ir aš jus patiesiu!

Trijulė linksmai žiūrėjo, kaip gležnas Malvinos kūnelis suglebo ant akmenų.

– Taigi kandžiotųsi mažulė. Na, nevaidink įniršusios, juk to ir prašai...

Sidabrinis Žiedas žengė dar žingsnį į priekį. Nereikėjo.

Išgirdo tik švilpesį, galbūt silpnoje šviesoje pamatė dar ir šešėlį. Staiga jo akis užsimerkė. Sidabrinis žiedas pakibo, per stebuklą išsilaikęs ant perplėšto voko skutelio, panirusio į kruviną košę. Po sekundės antras akmuo jam suknežino nosies kremzlę.

– Kek...

Trečias akmuo vos neįlėkė į plačiai atvertą jo burną, įlauždamas dešinį žandikaulį.

Geras akmenukas gali ir užmušti, – jei pataikysi išsirinkti ir tinkamai suspausi delne, jei sviesi iš labai arti, trijų ar keturių metrų. Bent jau suluošinsi iki gyvenimo pabaigos, jei sviesi nelabai taikliai. Malvina galbūt šito nesuvokė, bet trys vaikinai susiprotėjo. Kai kuriomis aplinkybėmis net patys bukiausi greitai susigaudo. Išgyvenimo klausimas.

Jie skubiai nešė kudašių.

Juos nulydėjo akmenų kruša. Kaubojiški Batai vėl paslydo ir nusikeikė. Gavo smūgį į raktikaulį. Rudasis Meškinas nebuvo vikresnis. Akmenys jam pataikė į nugarą, į pakaušį. Malvina dabar juos svaidė aklomis, su dviguba nuo įsiūčio jėga.

– Mes tave surasim, kekše! – riktelėjo Sidabrinis Žiedas, kai akmenukai jų nebepasiekė. – Dar pasimatysim!

– Tikrai? – sušnypštė Malvina. – Pasakysiu mentams, o šie nesunkiai atpažins norėjusį mane išprievartauti žmogėną. Vienakis, tokių gatvėse ne šimtai...

Šešėliai šlubuodami nutolo.

Po valandos paplūdimyje pakilo vėjas. Malvina sušalo. Ji atsistojo, papurtė skausmingas galūnes. Pamažu nusliūkino iki stoties per mirusį miestą. Žinoma, ji buvo uždaryta. Malvina galiausiai užmigo ant suolo priešais.

50

1998 metų spalio 2 diena, 23 val. 51 min.

Vitralių svetainė tapo tyli. Amžinai.

Markas drebančia ranka nuo grindų pakėlė nukritusį popieriaus lapą. Jis buvo visiškai toks pat kaip tas, kurį perskaitė traukinyje: net tas pats Roni su Bua nacionalinės kriminalistikos laboratorijos blankas. Ta pati spauda. Toks pat glaustas tyrimo rezultatų išdėstymas: trys eilutės.

GIMINYSTĖS RYŠIŲ NUSTATYMAS

Tarp Emili VITRAL (*1-as mėginys, 95-233 d.*)
ir Nikolės VITRAL (*2-as mėginys, 95-237 d.*)

Rezultatai neigiami.
Jokio galimo giminystės ryšio.
Patikimumo procentas: 99,94513.

Markas metė lapą ant stalo, kaip metamas degantis popierius. Nikolė pasielgė taip pat, paskui griuvo ant kanapos.

Abu giminystės testai buvo neigiami!

Markas beveik negirdimai sumurmleno:

– Ką... ką tai reiškia?

Nikolė išsitraukė nosinę, nusišluostė ašarą akies kamputyje ir keistai nusišypsojo.

– Sumautas juokdarys tasai Krediulis Gran Diukas. Nemanai?

– Tu... tu nežinojai?

– Ne, Markai. Užtikrinu. Niekas nežinojo. Aišku, išskyrus Krediulį. Aš prieš trejus metus perskaičiau šį atsakymą, trejus metus buvau įsitikinusi, kad Emili – ne mano dukraitė, kad Emili žuvo per nelaimingą įvykį oro laineryje, kad aš išauginau Lizą Rozą de Karvil... Pripratau prie tos minties. Net su ja susitaikiau padovanodama safyrą, kai Lili sukako aštuoniolika. Galiausiai beveik ėmiau tuo džiaugtis.

Nikolė nutilo. Mašinaliai, grąžindama į pirmykštę padėtį, trūktelėjo vilnonį šaliką, kuriuo buvo apsigaubusi pečius ant užsagstytos iki kaklo palaidinukės. Pažvelgė į Marką su neapsakomu švelnumu.

– Ėmiau tuo džiaugtis. Dėl jos ateities. Ypač dėl judviejų. Tai buvo daug paprasčiau. Tas rezultatas buvo toks akivaizdus...

Markas nieko neatsakė. Staiga atsistojo, vėl paėmė abu lapus, padėjo vieną šalia kito, palygino. Niekas nekėlė abejonių, kad tai gali būti netikri dokumentai. Markas sutramdė didžiulį norą juos suplėšyti, paversti skiaučių krūva. Kone šaukdamas pasakė:

– Gran Diukas apsiriko, Nikole! Galėjo suklysti dėl mėginių, juos sumaišyti, sukeisti... Laboratorija taip pat galėjo padaryti klaidą. Turi būti koks nors paaiškinimas!

– Krediulis galbūt mums davė atsakymus, kokių tikėjomės, – švelniai tarė Nikolė.

Markas krūptelėjo.

– Kaip?

– Jis vienas žino, kokius kraujo mėginius padavė tirti... Jis taip pasielgė pagal savo užgaidą, pagal savo teisybę, kurią norėjo atskleisti. Per penkiolika tyrimo metų jis nieko nerado, tai galbūt pats parašė istorijos pabaigą...

Nikolė, kiek pagalvojusi, kalbėjo toliau:

– Du neigiami testai iš esmės nėra kvaila. Tai netgi itin paveikus dalykas. Šitaip jis įtikino Matildą de Karvil, kad jos dukraitė mirusi. Galutinai. Ji mums amžinai davė ramybę. Manau, Gran

Diukas ją ne itin mėgo. O aš nurijau savo skausmą. Emili nebuvo mano dukraitė, nebuvo tavo sesuo. Prieš trejus metus dėl to neigiamo testo aš verkiau ištisas naktis, bet jis sykiu ištirpdė baisų gniužulą, varginusį mano skrandį, pjovusį mane perpus, deginusį man plaučius kiekvieną kartą, kai judu su Emili pasižiūrėdavote vienas į kitą. Kiekvieną minutę, kiekvieną sekundę...

Markas priėjęs atsisėdo ant kanapos, prisiglaudė prie Nikolės, padėjo galvą jai ant peties. Ranka apglėbė platų močiutės liemenį. Jo pirštai žaidė su jos vilnoniu šaliku. Nikolė atsisuko į savo vaikaitį.

– Tu supranti, Markai. Žinoma, supranti. Tai reiškė, kad judu nesurišti kraujo ryšiu, kad nesate brolis ir sesuo. Judu laisvi, vargšas mano Markai. Krediulis judu savaip mylėjo, stebėjo, jis tikrai galėjo sugalvoti tokį planą...

Ji pažvelgė į mėlynus vokus ant stalo.

– Jei abu rezultatai negulėtų vienas šalia kito ant to paties stalo, jo sumanymas galėjo būti įgyvendintas...

Markas atsistojo ir ėmė nervingai vaikštinėti po kambarį. Nepaisant Nikolės argumentų, jis neįstengė patikėti šia versija, šia Gran Diuko sumanyta apgaule! Savo sąsiuvinyje seklys atrodė taip pat apstulbintas DNR rezultatų. Nors galėjo ir čia meluoti. Kaip ir visur kitur...

– Išeinu, Nikole, truputį pasivaikščiosiu.

Nikolė neatsiliepė. Atsargiai šluostėsi akis nosinės kampučiu. Markas padėjo ranką ant lauko durų velkės.

Nikolė prakalbo dar labiau drebančiu balsu, jei tik jis galėjo drebėti labiau:

– Tu manęs nepaklausei, kur yra Emili.

Markas sustingo.

– O tu žinai?

– Tiksliai ne. Tikslios vietos, kur ji yra, nė nenumanau. Bet žinau, supratau, apie kokią didelę kelionę ji šneka, kokį nusikaltimą ketina padaryti. Dieve mano, kaip tai vadinti nusikaltimu?

Markas jautė, kad jo širdis tuoj sprogs. Per mažiau nei dešimt minučių jo gyvenimas trečią kartą verčiasi aukštyn kojom. Visi agorafobijos ženklai buvo nušluoti taip lengvai, kaip dingsta žagsulys staiga užklupus baimei.

Nikolė dvejojo.

– Tokius dalykus močiutė atspėja.

Marko ranka apgniaužė durų rankeną. Jis kone suriko:

– Ką atspėja, Nikole?

Atsakydama Nikolė kalbėjo kuo švelniau. Iš subtilumo? Iš gėdos?

– Emili nėščia, Markai. Nėščia nuo tavęs.

Marko ranka nuslydo šlapia velke. Nikolė kalbėjo tuo pačiu tonu, švelniu ir saldžiu:

– Ji ketina pasidaryti abortą. Tam ir atsigulė į ligoninę.

Markas stovėjo atsirėmęs į šiukšlių konteinerį Pošolio gatvėje. Mėnulis silpnai švietė į mažų vienodų namukų eilę. Akligatvio gale du katinai pašiaušę gaurus tylomis žiūrėjo vienas į kitą. Jis klausė savęs, ar tai tos pačios katės, kurias Lili norėjo prisijaukinti, kai buvo septynerių. Ko gero, taip. Tos pačios katės, tik dešimčia metų vyresnės.

Markas jautėsi keistai ramus, daug ramesnis nei prieš kelias minutes, kelias valandas. Prioritetų tvarka ūmai susijaukė, tarsi protas būtų atsisakęs nereikalingų minčių. Didysis tvarkymasis pasitelkus tuštumą. Dviejų prieštaringų DNR testų paslaptis palauks, jo senelio žudikas taip pat. Marką buvo apsėdusi tik viena mintis. Lili, vieniša Paryžiaus klinikos palatoje, nėščia, nešiojanti kūdikį.

Jų kūdikį.

Markas žengė prie vienintelio akligatvyje degančio žibinto. Katinai sustingo tarsi statulos, nejudėjo nė plaukas. Jis penkis kartus mėgino prisiskambinti Lili. Nesėkmingai. Susisiekti su dešimtimis Paryžiaus klinikų nebebuvo prasmės, jos, suprantama, turėjo saugoti pacienčių anonimiškumą, jeigu jos to prašė.

Lili, aišku, paprašė.

Markas dar sykį susitaikė su likimu, kad teks kalbėti į atsakiklį prisišliejus prie žibinto kaip girtuokliui, kuris mėnesienoje kalbasi pats su savimi.

– Lili, Nikolė man viską pasakė. Aš nieko nemačiau, nieko nesupratau. Atleisk man, buvau aklas. Kur tu? Aš turiu būti ten, šalia tavęs. Neketinu tau skaityti moralų, neketinu įkalbinėti, kad išsaugotum kūdikį. Visai ne. Nemeluosiu tau, mano tyrimas nepasistūmėjo. Visiška juoduma. Rūkas. Tirštesnis negu kada nors anksčiau. Galiu pasitikėti tik savo įrodymais. Tu juos žinai. Suprantu, kad jų negana. Lauk manęs, Lili, būk gera. Pasakyk, kad atvažiuočiau. Atvažiuosiu. Pasakyk, maldauju. Tu man tokia brangi. Markas.

Garso žinutė nuskriejo į giedrą naktį.

Katinai prislinko vienas arčiau kito. Veriamai kniaukė iš įpročio skelbdami, kad kova bus žūtbūtinė. Tačiau tai tebuvo žaidimas, kurį jie pradėdavo kiekvieną vakarą jau dešimt metų.

Markas atsisėdo ant žemės, ant to siauro šaligatvio, kurio kiekviena trinkelė jam buvo pažįstama. Vieną dieną čia buvo nugriuvusi Lili, kaip tik toje vietoje, kur jis sėdėjo. Nieko baisaus. Griuvo nuo triratuko, nedidelis įbrėžimas, truputis kraujo; tą kraują ilgai plovė Normandijos lietus.

Markas užsimerkė.

Vaikas. Jų vaikas.

Jį apėmė aklas pyktis. Ne Lili. Veikiau tokioms aplinkybėms. Negalėjo pakęsti jausmo, kad yra nenaudingas.

Akligatvyje antrame aukšte atsivėrė langas. Kaimynas iškišo galvą tarp langinių ir suirzęs šūktelėjo. Markas jo nepažinojo, be abejonės, naujas kvartalo gyventojas. Pašauktas šeimininko, vienas iš katinų nubėgo. Kitas apmaudingai palaukė kelias sekundes, paskui atrisnojo prie Marko.

Markas ištiesė ranką, ir katinas ėmė glaustytis. Jo pilkas nešvarus kailis dar buvo pašiauštas. Senas patinas tikriausiai dažnai murkdavo glostomas Lili.

Aišku, Markas suprato, kas pastūmėjo Lili darytis abortą. Jis pasilenkė prie telefono ir peržiūrėjo ankstesnes žinutes. Kalba sukosi ne apie amžių, materialinį saugumą, būsimą gyvenimą, ateities karjerą. Lili nenorėjo nešioti kraujomaišos vaisiaus.

Markas suleido pirštus į pilkus katino gaurus. Kol neturės galutinio savo tapatybės įrodymo, Lili niekada nerizikuos gimdyti pabaisos. Suprantama.

Pakėlė akis į dangų. O jeigu jis rastų tą galutinį įrodymą? Dar galėtų viską sustabdyti. Jam užtektų rasti raktą. Katinas užšoko Markui ant kelių. Markas pasisuko į jį.

– Na, mano storuli? Kam reikalingas tėvas prieš gimstant, ar ne? Nemanai, jog būtų puiku pažiūrėti savo dukrai į veidą, į akis, kai bus didelė, kai bus tokio amžiaus, kad suprastų, sakykim, penkiolikos metų? Arba aštuoniolikos. Paimti jos ranką ir pasakyti ką nors tokio, pavyzdžiui: „Matai, mano gražute, nedaug trūko. Jei nebūčiau atskleidęs tiesos, jei man nebūtų pavykę rasti to sumauto įrodymo *in extremis*, tavęs čia nebūtų. Aš galbūt tavęs nenešiojau savo pilve, ne, bet išgelbėjau tave, mano dičke. Taip, aš tave išgelbėjau. Todėl, kad taip mylėjau tavo motiną ir taip norėjau vaiko su ja. Meilės vaiko...“

Katinas ūmai spruko šalin.

– Tavo tiesa, – tarė Markas. – Aš kalbu kvailystes!

Lili rūkė balkone. Neturėjo to daryti. Jai buvo nusispjaut. Vieną cigaretę, tik vieną. Pagaliau tris cigaretes, tik tas tris. Raudonplaukė mergina geltonais dantimis, kuri miegojo šalia, nebuvo šykšti. Paliko jai pakelį: „Naudokis.“

Lili klausėsi Marko žinutės. Pirštų galiukais rašė atsakymą. Markas neturi jokios galimybės ją rasti. Taip geriau. Jai reikėjo eiti iki galo. Vienai.

Išsaugoti šį vaiką būtų beprotybė. Be tapatybės negyvenama, Lili tai suvokė geriau nei kas kitas. Negalėjo nė įsivaizduoti, kad pati tą vargą amžinai užkrautų kitai nekaltai būtybei, kitam kū-

dikiui, savo vaikui. Negalėjo pakelti minties, kad pati taptų šio prakeikimo įrankiu.

Lili kairiajame delne spaudė Marko dovanotą tuaregų kryželį. Jos dešinės rankos pirštai drebėjo. Jais laikė cigaretę ir kartu maigė telefono mygtukus. Dūmai sklaidėsi – melsvoki mažo ekraniuko šviesoje. Lili, padalijusi ilgą žinutę, išsiuntė ją per keturis kartus.

Markai! Greitai viskas bus baigta. Nesijaudink. Tai paprasta operacija. Trunka vos kelias minutes.

Visą rytojaus dieną vaikščiosiu pas gydytojus. Jie sako, kad reikia papildomų tyrimų dėl anestezijos. Gal tai tik psichologų gudrybė, kad duotų man daugiau laiko pamąstyti. Žinok, kad gudrus.

Į operacinę galiausiai eisiu tik poryt. Būk ramus dėl manęs. Aš priėmiau gerą sprendimą. Pavyks.

Pasirūpink savimi. Lili.

Lili atsakymą Markas perskaitė savo kambaryje, gulėdamas vaikystės lovoje. Pamėgino jai prisiskambinti. Nesėkmingai.

Perleido akimis žinutes. Nuo pradžios iki galo. Dėmesį patraukė vienas sakinys: „Į operacinę galiausiai eisiu tik poryt." Tiksliau, vienas žodis. Poryt.

Jis turėjo dar vieną dieną rasti tiesai! Markas apie nieką kitą daugiau negalvojo, tik apie tai. Laimėjo dieną. Tai buvo tarsi lemties ženklas. Dar ne viskas prarasta.

Įsistebeilijo į viršutinę lovą. Valandos bėgo kaip vaikystėje, kai Lili skaitydavo iki vėlumos, kai per daug triukšmaudavo kaimynas arba kai jį patį vieną užklupdavo nemiga. Markas budėjo. Kalėsi idėja lyg piktžolė itin švaraus sodo alėjoje. Ryškėjo įsitikinimas, kad šioje byloje viskas buvo susieta: jo senelio nužudymas, Gran Diuko nužudymas, gal ir kiti nužudymai, apie kuriuos jis nežinojo... Ir Lili tapatybė!

Sprendimą Krediulis Gran Diukas buvo radęs. Seklys jį rado prieš pat nužudymą. Ketino važiuoti į Jurą, kopti į Baisųjį kalną.

Iš esmės tai buvo logiška. Ten viskas prasidėjo, ten turėjo ir baigtis. Sprendimas laukė ant Baisiojo kalno... Arba niekur.

Ketvirta valanda ryto. Markas staiga atsikėlė, apsivilko megztinį. Galų gale kuo jis rizikuoja? Jis neturėjo kito pėdsako, kuriuo būtų galėjęs sekti, tik dar sykį perskaityti Krediulio Gran Diuko sąsiuvinį. Ne! Tai nėra geras sprendimas. Šiaip ar taip, ne jam. Jis atsargiai ėmė sėlinti prietemoje ir pasuko į močiutės kambarį.

– Markai! – pasigirdo mieguistas Nikolės balsas.

– Nikole! Ar furgonas dar važiuoja?

– Mūsų furgonas?

Nustebusi Nikolė pasitrynė akis. Žvilgtelėjo į žadintuvą, stovintį ant stalelio prie lovos galvūgalio, bet daugiau nieko neklausė.

– Hm, taip. Manyčiau. Per metus nuvažiuoju tik keletą kilometrų. Kai paskutinį kartą jį vairavau, jis...

– O rakteliai kaip visada antrame svetainės stalčiuje? Dokumentai taip pat?

– Taip, bet...

Markas pakštelėjo močiutei į skruostą.

– Ačiū. Nesijaudink...

Nikolė norėjo pasakyti: „Būk atsargus!“, bet jos žodžius nustelbė kosulys. Ji prisidengė burną nosine. Nikolė žinojo, kad jau nebeužmigs. Nei šią naktį, nei kitas.

51

1998 metų spalio 3 diena, 4 val. 12 min.

Furgonas iš karto pajudėjo į priekį. Markas trumpais nuotoliais jį buvo vairavęs daug kartų. Jau dveji metai jis išvairuodavo jį susiruošus į Djepą arba pastatydavo sode. Nikolė buvo nurodžiusi ženklus, kaip važiuoti atbulom ir kada pasukti: laiškų dėžutę ir priešais gyvenančio kaimyno kairiąją langinę. Atidžiai laikantis patarimų viskas pavykdavo.

Vitralių H klasės „Citroen" buvo vienas iš paskutinių, pagamintų Prancūzijoje. Pjeras Vitralis jį buvo nusipirkęs 1979 metais, o mitinio furgoniuko gamybą gamykla sustabdė 1981-aisiais. Pjeras buvo išsirinkęs pailgintą modelį, maždaug tokį patį, kokį turėdavo mėsininkai ir dešrininkai šeštajame dešimtmetyje. Oranžinis, raudona priplota nosimi furgonas apvaliomis žibintų akimis ir atsikišusiomis veidrodėlių ausimis, pritvirtintomis ant geležinių strypelių, panėšėjo į didelį šunį. Banguota skarda pasišiaušęs šuo. Storas ciuciukas, kaip jį vadindavo Lili. Storas tingus ciuciukas, miegantis lauke ir užėmęs visą sodelį.

Pjeras jį įrengė pats, padedamas pusbrolio, garažo darbininko iš Nevilio. Tas pusbrolis ir toliau retkarčiais pasirūpindavo furgonu. Automobilis, kad ir senas, atrodė neblogai. Du šimtai aštuoniasdešimt trys tūkstančiai kilometrų. „Nedvesiantis gyvulys", – sakydavo pusbrolis. Markui nieko kito neliko, kaip juo patikėti, nors kėbulas buvo sulamdytas, išgraužtas rūdžių, lango valytuvas pritvirtintas izoliacine juostele, o variklio gaubtas nebeužsidarė...

Markas pasižiūrėjo į rankinį laikrodį. Ketvirta ryto su trupučiu. Djepas miegojo. Pervažiavo miestą vaiduoklį, šiąnakt saugomą šilkinių kaukių, kurias danguje judino nepastovios krypties vėjas. Furgonas važiavo triukšmingai, bet vis dėlto važiavo. Markas nenorėjo per anksti džiaugtis, jam dar reikėjo įveikti daugiau nei šešis šimtus kilometrų. Buvo pasižiūrėjęs į žemėlapį. Pasirinko važiuoti ne per Paryžių, o šiauriau. Turėjo viską susirašęs ant lapelio: Nešatelis an Brė, Bovė, Kompjenė, Suasonas, Reimsas, Šampanės Šalonas, Sen Dizjė, Langras, Vezulis, Monbeljaras, Baisusis kalnas. Buvo apskaičiavęs, kad kelionė truks apie dešimt valandų. Jei viskas seksis.

Markas važiavo palei uostą. Liko pakilti Šanzi bulvaru, ir jis išvažiuos iš Djepo. Gatvės buvo tuščios. Bulvaro gale Markas pasiekė stotį. Mašinaliai pasuko galvą. Ant suolo miegojo mergina...

Furgonas staiga sustojo. Bent jau veikė stabdžiai!

Garso signalas irgi.

Malvina de Karvil ūmai pabudo. Po sekundės apgniaužė vieną iš akmenukų, kurių buvo pasirūpinusi prisirinkti palikdama paplūdimį. Gal ir pamišusi, bet atsargi. Ji atsistojo. Pagaliau atpažino Marką prie raudono ir oranžinio furgono vairo. Jis atidarė langą.

– Gal vis dėlto neapmėtysi akmenimis automobilio?

– Tau tik reikia grąžinti man ginklą!

– Jis mano kišenėje, deja. Šiltoj vietoj. Lipk!

Malvina nepatikliai išplėtė akis.

– Važiuoji prekiauti, ar ką?

– Lipk, sakau. Susiruošiau pakeliauti. Tokiai pakvaišėlei kaip tu ši kelionė turėtų būti įdomi.

Malvina priėjo nepaleisdama akmens iš rankos. Skeptiškai apžiūrėjo rūdis, tarpą tarp variklio ir gaubto.

– Nesakyk, kad tikiesi nusigauti iki Baisiojo kalno su šiuo karstu ant ratų!

Markas nurijo įžeidimą stengdamasis negalvoti, ar jis buvo pasakytas tyčia, ar ne.

– Esu tikras, kad nesi kojos įkėlusi į Jurą. Ir kad labai norėtum ten nuvažiuoti.

Malvina paleido iš rankų akmenuką.

– Pataikei kaip pirštu į akį!

Markas atidarė keleivio dureles. Malvinai buvo sunkoka užkelti koją ant aukšto geltono skardinio laiptelio. Ji subambėjo:

– Tuo sukežusiu furgonu nepasieksim nė Paryžiaus.

– Tavo nuomonė man nerūpi. Ir mes važiuosim ne per Paryžių. Kirsim šiauriau...

Markas padavė Malvinai miestų, pro kuriuos ketino važiuoti, sąrašą.

– Oho! – tarė moteris. – Atkampios skurdžios vietos... Manai, furgonas nesubyrės? Vis dėlto iš mudviejų tu didesnis kretinas!

Markas neatsikirto. Juodu tylomis važiavo pirmu numeriu pažymėtu krašto keliu. Jis ilgais vingiais raitėsi per Brė slėnio gilumą. Po dešimties minučių Markas pirmas nutraukė tylą:

– Atleisk už vakarykštį vakarą, nepakvietėme pietų... Kitą kartą, gerai?

– Nesijaudink. Gebu rasti išeitį. Maloniai bendravau su vietos vaikinais...

Tyla vėl truko dešimt minučių. Jie artėjo prie Nešatelio an Brė.

– Ką ten veiksim? – staiga paklausė Malvina.

– Važiuojam pakeliauti, sakiau tau...

– Ir kas gi tave šitaip domina? Maniau, kad reikalas baigtas. Tas juokingas DNR testas, kurio pareikalavo mano močiutė. Laumžirgis – tavo sesutė, tai užrašyta juodu ant balto. Taip nerimauji todėl, kad ją bučiuoji?

Markas įvažiuodamas į gyvenvietę staiga pristabdė. Malvina kniūbtelėjo sėdynėje. Saugos diržas kabėjo aukštai ir įsirėžė jai į kaklą.

– Jei tu kaskart taip stabdysi, kai aš pajuokausiu, mes nenuvažiuosim...

Pajuokausiu...

Tik pamanykit, jis turės dešimt valandų kęsti tą mergą... Atšovė, kaip mokėjo:

– Atleisk dėl diržo, pamiršau kėdutę pas auklę...

– Aaa, – suvapėjo Malvina. – Jei tavo humoras bus aukštesnio lygio, jaučiu, kelyje nenuobodžiausim.

Markas neturėjo jokio noro įsitraukti į žaidimą. Leido ilgam įsigalėti tylai, paskui vis dėlto paklausė:

– Ar tu tiki tuo juokingu DNR testu?

– Dar ko, tikėti tuo popiergaliu!

– Tada gerai, mes vienos nuomonės.

Malvina, vis tampydama saugos diržą, neatlyžo:

– Tai klastotė! Visada žinojau, kad Gran Diukas jūsų pusėje. Dėl sąžinės priekaištų. Ir dėl tavo močiutės papų...

Šįkart Markas neprimynė stabdžio, bet rimtai pagalvojo, ar nereikėtų jos palikti čia, kelkraštyje. Būtų taip ir padaręs, jeigu jam nebūtų jos reikėję. Jis turi likti kantrus, Malvina jam bus naudinga, ji jau išsidavė, pati to nesuvokdama. Ką tik užsiminė apie Gran Diuko sąžinės priekaištus. Tai buvo tik pradžia...

Iki Bovė jie kone valandą tylėjo. Valstybinis kelias bėgo tuščias, monotoniškas. Malvina pasilenkė į priekį. Senas dulkinas kietas saugos diržas jai įsirėžė į ausį.

– Lažinuos, tavo radijas neveikia?

– Radijas veikia blogai. Iš tikrųjų. Bet magnetola turėtų veikti. Dar galėtume rasti ir kasečių, kurių klausėmės vaikystėje...

Malvina nusikvatojo.

– Oho! Kasetės. Jų dar esama?

– Pažiūrėk dėtuvėje priešais save. Rasi kokią dešimtį.

Malvina atidarė dėtuvę.

– O į ką panaši kasetė?

Ji pasisuko į Marką kone su klasta akyse.

– Nestabdyk staigiai dėl šito! Aš kalbu kvailystes!

Kelias minutes ji apžiūrinėjo kasetes, paskui vieną, neparodžiusi Markui, įdėjo į magnetolą. Banguotos skardos kabiną už-

tvindė šaižūs gitaros ir policijos sirenos garsai. „Seržo K. baladė“. Naktinis vienišo gyvenimo vaizdelis.

Markas atpažino albumą iš pirmo akordo. „Roko poemos“.

„Rytoj, rytoj. Rytoj kaip vakar“, – dainavo Šarleli Kutiur nosiniu balsu.

– Buvau tikras, kad įdėsi šitą, – tarė Markas.

– Numanau. Nenorėjau tavęs nuvilti...

Markas nusišypsojo. Jie įvažiavo į Bovė. Net penktą ryto pervažiuoti jį buvo nelengva. Riedėjo pirmyn stabčiodamas tarp trispalvių šviesoforų, kuriuos tikriausiai reguliavo koks nors sadistas, kad vairuotojas, laikydamasis greičio apribojimo, visada turėtų sustoti, kai jam privažiavus užsidegdavo raudona šviesa.

– Tavo tiesa, – tarė Markas tarp dviejų šviesoforų. – Sutinku. „Roko poemos“ – geriausias kada nors įrašytas prancūzų roko albumas...

– Nieko apie tai nežinau. Atpažįstu tik dainą. Atspėjai, kokią... Bet kaip tu neturi kompaktinių plokštelių? Reikia įsirašyti visą „A. veidą“...

– Ko tu paprastai klausaisi?

– Nesiklausau nieko.

Šarleli Kutiur balsas užpildė stojusią tylą. Pagaliau jie išvažiavo iš Bovė. „A. veidas“ baigėsi. Malvina tylomis paleido kitą kasetės pusę ir padidino garsą. Per smarkiai. Skarda suvirpėjo nuo pirmų pianino akordų.

Kaip lėktuvas be sparnų...
Visą naktį dainavau,
Netikėjo ji manim
Visą naktį be sapnų...

Markui per nugarą perbėgo šiurpulys. Užsimerkusi Malvina pravėrė lūpas ir kartojo žodžius; veikiau žiopčiojo, iš iškreiptos jos burnos neištrūko joks garsas.

Nors nuskristi negaliu,
Tikslo neatsisakau.
Gal ir laimės neturiu,
Bet dainuosiu vien tik tau.

Markas nejučia ėmė važiuoti lėčiau. Tos dainos buvo klausęsis tūkstantį kartų. Klausydavosi, kai būdavo vienas. Kai pasislėpdavo, kai abejodavo. Visada be Lili. Lili negalėjo jos pakęsti. Išgirdusi imdavo rėkti. Būdama aštuonerių, pas savo draugę Manoną trenkė tranzistorių į virtuvės grindis vien todėl, kad ta daina skambėjo per radiją.

Vėjo balso paklausyk,
Beldžias, veržias pro duris.
Viskas pasikeis, mergyt,
Ateitis tau prieš akis...

Malvina atrodė susijaudinusi iki ašarų. Širdį veriantis gitaros solo graudino dar labiau. Markas buvo įbedęs akis į horizontą.

O laumžirgėli,
Trapūs sparneliai - tavo,
Sulūžę sparnai - lėktuvo mano...

Šarleli Kutiur balsas pamažu nutolo. Malvina sušniurkščiojo. Markas nieko nepasakė. Juodu važiavo toliau. Valstybinis kelias kirto liūdnus kaimus, kurie, nesulaukdami aplinkkelio, buvo iškabinę skelbimus, kiek žmonių žuvo kelyje ir kiek per dieną pravažiuoja sunkvežimių. Po dvidešimties minučių jie privažiavo Kompjenę. Judėjimas darėsi intensyvesnis.

Išvažiuojant iš Kompjenės, Markas pasisuko į Malviną.

– Jei artimiausioje gyvenvietėje pamatysime atidarytą kepyklėlę, galėsime sustoti ko nors užkąsti.

Malvina atsigręžė į furgono galą.

– A? Maniau, paliksi mane prie vairo, o pats nueisi į galą visko paruošti. Blynų. Vaflių... Kaip senelis ir močiutė.

Markas nieko neatsakė. Tai nebevargino, jis buvo priėmęs sprendimą. Buvo metas... Šiaip ar taip, galų gale kalbą apie tai pradėjo Malvina. Jie važiavo per Katnua, mažą gyvenvietę, kurios centras, bažnyčia, mokykla, merija buvo išmintingai pastatyti atokiau nuo kelio. Markas pastatė furgoną tuščioje dulkėtoje automobilių stovėjimo aikštelėje. Asfaltuotos aikštės gilumoje namai buvo tamsūs, visos parduotuvės uždarytos, kaip ir restoranas, išdidžiai siūlantis dienos pietus vairuotojams už keturiasdešimt devynis frankus. Markas patikrino, ar mauzeris vis dar jo kišenėje, ištraukė automobilio raktelius ir išlipo lauk. Apie stovėjimo aikštelę augo keli beržai pajuodusiais lapais nuo nenutrūkstama srove riedančių sunkvežimių dujų. Markas žengė keletą žingsnių, nusilengvino už kamieno ir grįžo prie furgono.

Malvina nebuvo pajudėjusi. Markas priėjo prie keleivio durelių. Atidarė. Ištraukė iš užpakalinės džinsų kišenės penkis išplėštus lapus ir atkišo Malvinai.

– Imk, paskaityk.

Nustebusi Malvina išpūtė akis. Markas paaiškino:

– Tai Gran Diuko sąsiuvinio, jo garsiųjų užrašų, lapai. Jo tyrimas. Perskaityk. Tai pamokomas fragmentas. Paskui dar kai ką tau parodysiu.

52

1998 metų spalio 3 diena, 6 val. 13 min.

Matilda de Karvil užbrėžė degtuką, prikišo prie dujų. Mėlynas liepsnelių ratas ėmė laižyti vandens puodą. Ji atsigręžė, paskutinį kartą pasižiūrėjo į 1980 metų gruodžio 23 dienos „L'Est républicain“ numerį, tada nuplėšė pirmą lapą. Susuko į popierinę tūtelę ir prikišo prie liepsnos. Popierius virto fakelu. Matilda de Karvil jį laikė virš kriauklės ir paleido tik tada, kai nuo ugnies pajuodo jos nagai.

Tas laikraščio vedamasis niekam nebebuvo reikalingas. Vakar popiet rado voką vestibiulyje prie laukujų durų. Viduje buvo sulenktas laikraštis, kaip ir buvo prašiusi tos sekretorės. Vis dėlto apsukruolė. Ji perskaitė. Neprireikė nė minutės, kad suprastų. Kaip nesuprasi?

Gran Diukas nedūmė akių. Nė kiek neklydo. Tiesa buvo aiški, šiuo atveju reikia tai pripažinti, bet su viena sąlyga, vienintele. Reikėjo išskleisti šį laikraštį po aštuoniolikos metų.

Kokia ironija!

Taigi iš pat pradžių jie nuėjo klaidingu keliu.

Blogiau. Jos vyras elgėsi kaip niekingiausias nusikaltėlis. Nužudė. Be reikalo. Ji ne geresnė. Užmerkė akis. Dėl Lizos Rozos. Puikiausiai žinodama pritarė tam. Kirto nekaltiems. Aukoms kaip ir jie. Vieną gražią dieną tiesa išaiškės. Jai neužtektų drąsos susidurti su žmonių teismu. O dėl Dievo teismo...

*

Matilda de Karvil nedvejodama suvilgė pirštą vandenyje. Jis buvo šiltas, ne daugiau. Linda gulėjo viršuje, draugų kambaryje. Miegojo. Nualpo vestibiulyje, kai rado Leonso lavoną. Nenužengė nė dešimties žingsnių – griuvo ant parketo. Matilda jai davė tabletę raminamųjų, paskui migdomųjų, paguldė į lovą, įspėjo jos vyrą, kad žmona nakvos „Rožyne", – kartais taip atsitikdavo, kai Leonsui pasidarydavo blogai. Tas nieko neklausė, ji gerai mokėjo, pakankamai, kad slaugė dirbtų papildomas valandas.

Matilda atidarė spintelę, išėmė stiklinį buteliuką, susuktą į laikraštinį popierių. Linda netrukus pabus. Pirmiausia, ką ji darys, – aišku, bėgs į policiją. Matilda jai netrukdys. Ką ji galėjo padaryti? Neketino žudyti tos vargšės merginos. Vis dėlto vakar popiet ji turėjo palaukti kelias valandas, pakantrauti, kol Linda išeis namo. Tada būtų likusi viena su Leonsu kaip visais vakarais. Viskas būtų buvę daug paprasčiau... Išskyrus viena. Tai pranoko jos jėgas! Laukti kelias valandas gavus šį laikraštį ir viską supratus. Tūkstantį kartų per šiuos metus ji pagalvodavo, kad pati atitaisys skriaudą. *Atitaisyti skriaudą...* Tikrai didūs žodžiai. Visa, kuo galėjo guostis, – kad sutrumpino neįgaliojo kančias. Dievas ją jau nuteisė.

Dabar jai irgi reikėjo padėti ant svarstyklių savo sąžinės priekaištus.

Tada policija, skandalas...

Nesvarbu. Jos jau nebebus čia, su tuo ji nesusidurs.

Matildos de Karvil pirštas vėl sujudino vandenį ant dujinės viryklės. Beveik verdantis! Su palengvėjimu atsiduso. Netrukus viskas bus baigta. Išjungė dujas, supylė burbuliuojantį vandenį į didelį ochros spalvos molinį puodelį be ąsos, padėjo jį ant mažo sidabrinio padėklo su buteliuku, šaukšteliu ir išėjo iš virtuvės.

Matilda lėtai užlipo laukinės vyšnios laiptais, atidarė pirmąsias duris po dešinei į Lizos Rozos kambarį. Žvelgė į erdvų kambarį, užgriozdintą žaisliukais, dovanų paketais. Nesvarbu jų vertė, jie

buvo dovanojami kasmet kiekvieną vasarą, per kiekvieną gimtadienį, per kiekvienas Kalėdas kaip vilties ženklas. Liza Roza nebuvo užmiršta. Kiekviena trapi žvakė vaizdavo mažą galimybę, kad ji dar gyva. Kibirkštėlę vilties. Vakar popiet ji buvo galutinai užpūsta.

Leonsas nužudė be reikalo.

Matilda pastatė sidabrinį padėklą ant stalelio lovos galvūgalyje. Norėdama nusigauti iki lovos, perkėlė į kitą vietą mezginiais apkraštuotą žydrą dengtą karietą, atsargiai peržengė mažytį kinišką indų servizą. Švelniai pastūmė mergytės lovoje gulintį storą meškiną, Malvina jį vadino Banžo. Išsitiesė ant lovos, kurioje visus tuos metus būtų turėjusi miegoti Liza Roza; kurioje ji niekada nebemiegos. Atkimšo stiklinį buteliuką ir visą gelsvą jo turinį supylė į verdantį vandenį ochriniame puodelyje.

– Mano mėgstamiausios, – sumurmėjo Matilda. – Mano paslaptis. Mano ugniažolės, pavydžiai saugomos šiltnamyje išskirtinėms progoms. Išskirtinė proga. Paskutinė.

Matilda sidabriniu šaukšteliu pamaišė skystį puodelyje. Ugniažolių sultys ištirpo karštame vandenyje. Matilda žinojo, kad tai mirtinas gėrimas.

Ji buvo patyrusi, kad nužudyti ugniažolėmis neįmanoma. Net savo vyro. Šio augalo skonis, rodos, buvo nepakeliamas. Todėl nelaimių atsitikdavo labai retai, kiek buvo skaičiusi, tik viena mirtis sykį Vokietijoje. Taigi ugniažolė, karpų žolė, detektyvinių romanų autorių buvo palikta be dėmesio.

Matilda atsargiai padėjo šaukštelį ant sidabrinio padėklo. Pakėlė rankas ir nusisegė nuo kaklo kryželį.

Ugniažolėmis nebuvo patariama net nusinuodyti... Tikriau, jos buvo tinkamos tik itin valingiems. Matilda nusišypsojo. Ji ne iš tų, kurie baigia gyvenimą prarydami dėžutę raminamųjų arba susileisdami į veną ko nors neskausmingo... Švelni savižudybė! Blogiausias oksimoronas! Koks baisus veidmainiškas būdas stoti prieš Paskutinį teismą!

Matilda de Karvil suvilgė lūpas ugniažolių gėrimu. Susiraukė, bet ir toliau lenkė skystį. Išgėrė iki dugno.

Buvo šlykštu.

Ji neketino skųstis.

Kitais laikais norėdama išpirkti kaltę būtų liepusi save mirtinai užplakti, mediniu kuolu perverti širdį, sudeginti gyvą.

Matilda išsitiesė Lizos Rozos lovoje. Mirusiosios lovoje.

Suspaudė kryželį rankoje.

Neturėjo ilgai trukti.

53

1998 spalio 3 diena, 6 val. 22 min.

Kol Malvina, sėdėdama furgono keleivio sėdynėje, skaitė išplėštus lapus, Markas žirgliojo po automobilių stovėjimo aikštelę. Kuprinėje turėjo sausainių ir pakelį apelsinų sulčių. Godžiai suvalgė sausainius ir išgėrė pusę vaisių sulčių. Į aikštelę atvažiavo pusvilkikis ir sustojo šiek tiek toliau nei per penkiasdešimt metrų nuo jų. Išlipo vyras su termosu rankoje. Be abejo, kavos. Markas svarstė, ar jo paklausti apie tai.

Iš furgono iššoko Malvina su lapais rankoje.

– Gali būti patenkintas, perskaičiau! Tai šito tu norėjai? Sunervinti mane dėl savo senelio mirties? Aišku, jam nepasisekė... O be šito, ko tu dar sieki? Tuo laiku man buvo aštuoneri, bet tau atrodo, kad aš daugmaž viską apie tai žinojau. Kas tau darosi? Jei norėjai mane įspėti, kad šitas raudonas ir oranžinis furgonas – laidotuvių automobilis, nereikėjo vargti! Neketinu jame nakvoti šią naktį...

Markas neatsikirto. Galbūt apsiprato su niūriu Malvinos humoru. Iš esmės tai buvo vienintelis jos bendravimo būdas; be abejonės, net savotiška terapija. Gal gydymas elektrošoku ir jam buvo veiksmingas, priešingai nei visi tie tylos, nutylėjimų ir draudimų metai. Markas vėl įlipo į furgoną, pasirausė kuprinėje ir išėmė iš ten segtuvą su Europos konstitucinės teisės paskaitomis.

– Na, dabar šitą perskaityk...

– Ką šitą? Viską?!

– O ne, ne viską. Tik vasario 12 dienos paskaitą apie Turkiją.

Malvina atsiduso.

– Prieš tai duok man apelsinų sulčių ir pavalgyti.

Markas jai atidavė pusryčių likučius, Malvina godžiai viską surijo. Jei ir buvo anoreksikė, puikiai tai slėpė.

– Gerai, kas čia per kvailystė?

Ji paėmė segtuvą, atsivertė Marko norimą puslapį ir išsiviepė.

– Apgailestauju, neįskaitau tavo karakulių. Tu fakultete tikriausiai didžiausias kvailys, ypač šalia Lili... Esu tikra, kad ji pranoksta viltis...

Markas ištvėrė smūgį. Jos humorą. Humorą su terapinėmis savybėmis!

– O tu? Koks tavo diplomas?

– Pasaulinis privačių dėstytojų rekordas. Turėjau trisdešimt septynis per penkiolika metų... Paskutinis išsilaikė dvi dienas...

– Bepigu tada tau tyčiotis iš manęs...

Malvina pradėjo juoktis. Numetė žemėn sausainių popierių ir tuščią sulčių pakelį.

– Taip, bet tai todėl, kad aš per daug savotiška dėstytojams. Neįtelpu į jų stalčiukus, supranti?

Ji vėl pakėlė akis.

– Po velnių! Nieko nesuprantu tavo užrašuose...

– Skaityk vien datas. Įskaitai datas, ar ne? Tam esi ne per daug savotiška?

– Bruki man per prievartą...

– Skaityk!

– Neįkyrėk...

Vis dėlto ji perskaitė:

– „1923 m. spalio 29 d. Atatiurko Turkija tampa respublika; 1961 m. rugsėjo 17 d. už Konstitucijos pažeidimą mirties bausme nubaudžiamas ministras pirmininkas Adnanas Menderesas..." Na, ir kas tau iš to?

– Skaityk toliau!

– Po velnių... „1980 m. rugsėjo 12 d. valstybės perversmas, į valdžią grįžta kariškiai; 1982 m. lapkričio 7 d. vyksta nacionalinis referendumas dėl demokratijos atkūrimo..."

– *OK*, – nutraukė Markas. – Dabar vėl paimk Gran Diuko dienoraščio lapus. Perskaityk visas pirmąsias eilutes.

– Tu iš tiesų įkyrus!

Malvina numetė lapus žemėn.

– Na, judam? Jei nori su savo tanku nuvažiuoti į Jurą prieš Visus Šventuosius...

Markas ramiai pasilenkė, surinko lapus ir pradėjo skaityti:

– „Tą sekmadienį, 1982 metų lapkričio 7 dieną, praleidau Antalijoje, prie Viduržemio jūros, Turkijos Rivjeroje, kur saulėtų dienų per metus būna trys šimtai; svečiavausi pas aukštą Turkijos vidaus reikalų ministerijos pareigūną jo antrojoje rezidencijoje..." Truputį praleidžiu. „Tas aukštas nuo karo pavargęs pareigūnas galų gale mane pakvietė savaitgalį, kai pas jį turėjo susirinkti visa turkų nacionalinio saugumo grietinėlė. Šį kartą Nazimo nebuvo, Aila primygtinai pareikalavo, kad jis grįžtų, kiek prisimenu, ji susirgo... Man tai nepatiko, priešingai, aš visą savaitgalį vargau stengdamasis be vertėjo paaiškinti, ko noriu, o kiti nerūpestingai leido laiką saulėje su žmonomis... Jie nebuvo įsitikinę, kad mano prašymai svarbesni. Beje, aš taip pat. Kuo toliau, tuo vis mažiau tikėjau..."

Malvina ėmė nervingai maigyti tarp pirštų savo kaštoninį žiedą ir nukreipė žvilgsnį į sunkvežimį, pastatytą aikštelės gale.

– O dabar? – sušuko ji gana garsiai, kad girdėtų tolimųjų reisų vairuotojas. – Prišvartuojam čia tavo suknistą furgoną ir kepam vaflius storašikniams?

Vairuotojas su termosu išgirdo, pasižiūrėjo į Malviną kaip į įdomų gyvūnėlį, paskui trūktelėjo pečiais ir nusigręžė, susinervinęs ne labiau, nei būtų išvydęs prie blauzdų lojantį gauruotą šunėką. Markas įdėmiai stebėjo Malviną. Ir šį sykį merginos pyktis atrodė dirbtinis. Varganas apgaulingas manevras...

– Aš tau sudėliosiu taškus ant „i“, Malvina. Problema – tik mažas užrašų klausimėlis... Savo sąsiuvinyje Krediulis Gran Diukas pasakoja, kad buvo pakviestas į svečius su Turkijos vidaus reikalų ministerijos pareigūnais, kad 1982 metų lapkričio 7 dieną, sekmadienį, jie šventė su žmonomis ir vaikais pajūryje...

– Ačiū. Moku skaityti.

– Bet, – toliau kalbėjo Markas, – 1982 metų lapkričio 7-oji kaip tik yra Turkijos referendumo diena. Grįžta demokratija! Kariškių valdymo pabaiga. Istorinė diena. Nemanai, kad tą savaitgalį aukšti turkų valdininkai turėjo veikti kažką kita?

Malvina gūžtelėjo pečiais.

– Gran Diukas supainiojo datą. Tik tiek. Žinai, po penkiolikos metų...

– Na jau ne! – sušuko Markas.

Vairuotojas su termosu, atsirėmęs į sunkvežimio sparną, stebėjo juos, tarsi Markas ir Malvina būtų komedijos herojai.

– Nori garsintuvo?

Vyras nė nesusiraukė. Buvo atbukęs... Markas varė toliau:

– Pasakysiu tau teisybę, Malvina. 1982 metų lapkričio 7 dieną Gran Diukas nebuvo Turkijoje! Šiaip ar taip, ne Antalijos viloje. Kodėl tada jis melavo? Kodėl pasinaudojo tokiu netinkamu alibi? Todėl, kad jis tikrai buvo kitoje vietoje. Gerai, kitoje vietoje, bet kurgi? Kur jis tą savaitgalį, 1982 metų lapkričio 7 dieną, galėjo slėptis? Kokioje vietoje, kur jo neturėjo būti? Kodėl reikėjo patikslinti, kad Nazimas buvo Prancūzijoje, o jis – Turkijoje? Ar ne tam, kad įtarimų šešėlį mestų ant savo bendro?

– Čia tu kliedi, – įsiterpė Malvina. – Iš tikro esi didesnis kretinas negu aš.

Markas sugriebė Malviną už megztinio. Ji nesigynė. Nebeturėjo kišenėje ginklo. Net akmenuko.

– O jeigu mielasis Gran Diukas, kantrusis seklys, smulkmeniškas, garbingas dėdulis Krediulis, Vitralių draugas, mano močiutės dūsautojas, neturintis iliuzijų viso šio tyrimo pasakotojas, ištikimas, tyras, vargšas Krediulis Gran Diukas... O jeigu tasai žmogus

tebuvo samdomas niekšas! Šiukšlė, kurios tavo senelis paprašė pašalinti mano senelius, kad atgautų Lili? Šiukšlė, pasakiusi „taip“...

Markas nervingai tampė alyvinį Malvinos megztinį. Ji vis dar tylėjo. Stovėjimo aikštelėje vairuotojas su termosu jau buvo įlipęs į savo sunkvežimį. Juos pasiekė jo radijo spragesys.

Markas kalbėjo toliau tramdydamas ašaras:

– Nėra ko tikėtis, kad jis, Gran Diukas, patikslins šį faktą savo sąsiuvinyje... Net jeigu visa kita galbūt yra teisybė, net jeigu jo prisirišimas prie globojamos šeimos, prie mano močiutės galbūt yra tikras... Klasikinis atvejis: budelis prisiriša prie aukos, kurios jam nepavyko pribaigti... Sąžinės priekaištai, virtę vaizdiniu. Patetiška, taip! Tik pamanyk, mes tą žmogų tiek metų kviesdavomės į savo namus... Mano senelio žudiką. Kai pagalvoji, kad mano močiutė net turėjo...

Markas staiga paleido Malviną, žengė kelis žingsnius per aikštelę, mašinaliai nuo žemės pakėlė sausainių ir apelsinų sulčių pakelius. Nunešė juos į artimiausią šiukšliadėžę už dešimties metrų.

– Tu man gali pasakoti, ką nori! – suriko jis. – Žinau, kad taip atsitiko. Tai Gran Diukas! Kai šitai supranti, visas jo pasakojimo veidmainiškumas tampa akivaizdus... Samdinys. Nors ir kietas, vis dėlto atsiskleidė...

Markas sumetė pakuotes į šiukšliadėžę.

– Tai mano senelis, – suskambo Malvinos balsas. – Jis vienas. Po pirmojo širdies smūgio. Jis netikėjo ilgu mano močiutės tyrimu. Buvo greitas žmogus. Jis taip pat užmezgė ryšius su Gran Diuku, šiek tiek vėliau nei močiutė. Jis jam sumokėjo labai brangiai, daugmaž tiek, kiek kainavo namas Putpelių kalvoje, – sakau, kad susigaudytum. Tai turėjo būti nelaimingas įvykis... Pasak advokatų, jei seneliai Vitraliai būtų mirę, Veberis, vaikų teisėjas, būtų turėjęs rūpesčių, užtat mums būtų atsivėrusios visos galimybės atgauti mažylę... Gran Diukas nebuvo angelas, mano senelis apie jį susižinojo. Tą savaitgalį, 1982 metų lapkritį, jis nuvažiavo į Turkiją ir grįžo į Prancūziją. Niekas niekada apie tai nesužinojo. Visa kita jam nebuvo labai sunku.

– Iš kur tu žinai?

– Man buvo aštuoneri. Tuo metu ne viską supratau, bet jau visus šnipinėjau. Niekinga maža pelytė visur rausė urvelius pasislėpti. Močiutė irgi tai sužinojo vėliau, po Pjero Vitralio mirties. Nepasakosiu, kokia sumaištis turėjo kilti tos mielos vargšės sąžinėje. Nusikaltimas! Kaip apie jį pasakyti, meldžiantis Tėvui, Sūnui ir Šventajai Dvasiai? Išsyk po viso to senelį ištiko antrasis širdies priepuolis. Jo planas nepavyko. Mano močiutė tai suprato kaip Dievo teisingumą ir užčiaupė burną!

– O tu, Malvina, ką apie tai manai?

Malvina akimirką dvejojo. Nervingai baksnojo batelių padu į aliumininį laiptelį, paskui atsakė:

– Manau, kad mano senelis neklydo! O tau kaip atrodo? Viskas būtų pavykę, jei seneliai Vitraliai būtų dingę. Tik pokšt... Liza Roza, mano mažoji sesytė, kurią jūs iš manęs pagrobėte, būtų grįžusi į savo kambarį. O tave, tave būtų atidavę į našlaityną. Būtų buvę gerai! Štai ką aš apie tai maniau.

– O dabar? Ką šiandien apie tai manai?

Malvina šį kartą nedvejojo:

– Manau panašiai!

Jie vėl leidosi į kelią. Malvina pakeitė kasetę. Pasirinko atsitiktinai, pagal žydrą įmautės spalvą, „Dire Straits" *Brothers in Arms*. Marko Knopflerio balsas skambėjo pakaitomis su elėktriniais jo gitaros kliedesiais. Malvina prakalbo pirmoji:

– Tai nenuneigia, kad Gran Diukas buvo niekingas kvailys. Jis niekada negalėjo manęs pakęsti, nesuprantu, kodėl. Gal todėl, kad nutuokė, jog aš viską žinau.

Markas klausėsi išsiblaškęs. Jautė lipnų išdavystės skonį. Kiek Gran Diukas iškreipė tikrovę savo dienoraštyje?

– Prieš keturias dienas jis norėjo pašokdinti mano močiutę, – toliau kalbėjo Malvina. – Su ta juokinga paskutinės minutės netikėta istorija. Šimtas penkiasdešimt tūkstančių frankų. Ir trigubai

daugiau, kai pristatys įrodymus. Nežinau, kas jį nudaigojo, bet apvalė žemę nuo prakeikto tarakono!

Marko pirštai žaidė ant vairo saksofono iš *Your Latest Trick* ritmu. Jis vėl pagalvojo apie paskutinius Malvinos žodžius.

„Nežinau, kas jį nudaigojo..."

Jam prieš akis iškilo vaizdas, kaip jis aptiko Gran Diuko lavoną. Kulka širdyje. Galva židinyje lyg pagal kažkokias siaubingas apeigas. Lavono veidas nubertas pūslių ir apneštas pelenais.

– Jau nekalbu apie DNR testą, – toliau kalbėjo Malvina. – Abu žinome, kad gyva Liza Roza. Vadinasi, šis testas puikiai rodo, kad Gran Diukas supuvęs iki kaulų smegenų.

Į sujauktą Marko protą įsiskverbė baisi abejonė; mažytė smarkaus vėjo įpūsta kibirkštėlė sklido jo smegenyse kaip ugnis savanoje.

– Maža to, – padarė išvadą Malvina, – Gran Diukas buvo visiškas nulis. Nupirktas už milijoną neįstengė sudoroti dviejų miegančių senukų...

Marko rankos smarkiai sugniaužė vairą, aptrauktą nusidėvėjusia oda. Marko Knopflerio gitara išleido paskutinį akordą.

Tik dėl juoko. Gydomaisiais tikslais.

54

1998 metų spalio 3 diena, 11 val. 33 min.

Juodu važiavo jau penkias valandas. H klasės oranžinis ir raudonas „Citroen" laikėsi ištvermingai. Kai kuriuos autostrados ruožus įveikdavo sunkokai, pasiekdamas maksimalų šimto ar šimto dešimties kilometrų per valandą greitį. Kasečių atsarga buvo pasibaigusi – aštuntojo dešimtmečio kelių nepralenkiamųjų rinkinys: Danielio Balavuano „Gelbėti meilę", grupės „Supertramp" *Famous Last Words*, Reno „Išprotėjęs dėl tavęs", Žano Žako Goldmano „Tai tikra".

Jie sustojo Vitri le Fransua, mieste, išdygusiame iš niekur vidury Šampanės kukurūzų laukų, net be varpinės – įspėjamojo ženklo. Papusryčiavo šalikelės restorane prie Marnos upės. Juodu buvo vieninteliai klientai. Markas, pasinėręs į savo mintis, tenkinosi kiaušiniene su salotomis. Malvina pasinaudojo visais dienos valgiaraščio siūlymais: lėkšte dešros, jautienos nugarinės kepsniu su svogūnais ir krembriulė.

– Jūsų mažoji dama turi gerą apetitą, – tarė šeimininkas, merkdamas Markui akį. – Kyla klausimas, kur jai visa tai telpa!

Vėl leidosi į kelią.

Sen Dizjė. Šomonas.

Gyvenvietės Paryžiaus baseino pakraštyje bėgo viena po kitos. Javų lygumas ribojo kuestos*, staigūs statūs nuolydžiai tarsi

* Kalvagūbriai nesimetriškais šlaitais.

laiptų pakopos, kurių papėdėje plytėjo miškingos upių daubos, o paskui vėl driekėsi javų laukai. Furgonas, leisdamasis kuestų šlaitais, taip įsibėgėdavo, jog, rodės, pats niekada nebeįstengs sustoti, kol nepristabdys nauja įkalnė. Reno trečią kartą dainavo tą pačią dainą. Jau apie porą valandų jie nebuvo pratarę nė žodžio. Tylą nutraukė Malvina:

– Manai, Liza Roza norės tokios sesers kaip aš?

Markas važiavo per kaimą, pavadintą Fel Bijo. Jis tylėjo.

– Tu juk ją pažįsti, – nesiliovė Malvina. – Manai, gebės suprasti? Priimti tokią vyresnę seserį? Niekingą. Vulgarią. Piktą.

Markas neatsiliepė. Jam buvo mielesnis gydomasis Malvinos humoras.

– Aš galiu pasikeisti, – neatlyžo ji. – Pasakysi jai, kad galiu pasikeisti?

– Tu tikrai esi įsitikinusi, kad Lili yra tavo mažoji sesutė?

– Žinoma. Mes juk abu už tai, ar ne?

Juodu vėl nutilo. Dviem valandoms. Markas pavydėjo Malvinai jos tikrumo, jos ryžto. Rodės, ji gyvena pūslėje, kurios niekas negali susprogdinti. Pervažiavus Vezulį, Markas gavo žinutę iš Lili. Kišenėje ėmė virpėti telefonas. Išsitraukė jį vairuodamas viena ranka.

Markai, rytoj dešimtą valandą einu į operacinę. Viskas OK. Nesijaudink. Paskui tau paskambinsiu. Viskas bus gerai. Bučiuoju. Emili.

„Rytoj dešimtą valandą...“ Mažiau nei po paros.

Goldmanas rėkė: „Paskraidink mane!“ Markas nejučia paspaudė greičio pedalą. Prieš juos plytėjo nedidelė dirbtinė lyguma. Vis dėlto H klasės „Citroen“ nepradėjo važiuoti greičiau. Juo daugiau kilometrų liko užpakalyje, juo labiau darėsi apčiuopiama, įtikėtina, pasirengusi virsti akivaizdžia realybe beprotiška prielaida, kad Marko protas pakriko.

*

Po trijų valandų jie važiavo per Monbeljarą. Lengvai. Grafystės gyvenvietės ašys atrodė per plačios menkam judėjimui: erdvūs bulvarai, platūs prospektai, keliai. Miestas atrodė pritaikytas „Peugeot" gamyklos dydžiui jos klestėjimo metu, kai ten dirbo daugiau nei keturiasdešimt tūkstančių darbuotojų. Didžiausia Europos gamykla... Šiandien jų buvo likę mažiau nei trečdalis.

Markas padėjo Malvinai į skreitą Prancūzijos kelių žemėlapį: jis turėjo juos atvesti į Klerbjefo vietovę Baisiojo kalno papėdėje, kur Du upė kerta Šveicarijos sieną; paskui ten reikėjo rasti Monikos Ženevė namą, pasak Gran Diuko užrašų, gražiausią to krašto šveicarišką vilą.

– Ką ten veiksime? – subambėjo Malvina. – Tikiesi atgauti pinigus, kuriuos močiutė nusiuntė Gran Diukui?

Markas gūžtelėjo pečiais. Slapčiomis pasitikrino, ar mauzeris guli kišenėje. Ar jam teks pasinaudoti jos ginklu? Ar jis tikrai neklydo? Ar jais visais nebuvo manipuliuojama iš pat pradžių?

Malvina nebeklausinėjo ir susitelkė į žemėlapį. Ji puikiai tvarkėsi. Po Monbeljaro įveikęs dešimt kilometrų, pervažiavęs Pon de Ruadą, šaunusis raudonas ir oranžinis furgonas susidūrė su pirmosiomis Juros priekalnėmis: iš pradžių riedėjo siauru kanjono keliu palei Du upę iki Sent Ipolito, paskui kilo į statų šlaitą vietos keliuku. Furgonas ilso, pūkštė, girgždėjo, bet jam vis dėlto pavyko persiropšti į kitą kalno pusę. Vaizdas į didįjį Du vingį, trisdešimties kilometrų kilpą Šveicarijos pusėn, iš kurios upė prieš tai buvo išmintingai grįžusi į savo gimtąją Prancūziją, atrodė stulbinamo grožio. Furgonas linksmai leidosi Du link per pušyną, papuoštą lapuočių medžių nukritusiu auksu.

Monikos Ženevė namo negalėjai nepastebėti. Palei Du iki Šveicarijos sienos, esančios priešais, ėjo tik vienas kelias. Šviesus šveicariškos vilos medis atsispindėjo ramiame upės vandenyje. Markas sulaikė kvapą. Sunerimęs vėl kišenėje pačiupinėjo mauzerį. Pastatė furgoną automobilių stovėjimo aikštelėje priešais

namą. Iškaba „Prancūzijos nakvynės namai“ patvirtino, kad jie neapsiriko.

Automobilių stovėjimo aikštelė buvo tuščia. Šiame pasienio kaimelyje pasaulio pakrašty laikas atrodė sustojęs. Markas sunkiai kvėpavo. O jeigu jo paieškos baigsis čia, kelio gale?

– Na, einam? – paklausė Malvina.

– Palauk...

Markas išsitraukė mauzerį L110 ir įsitikino, kad jis tikrai užtaisytas.

– Ką čia darai su mano ginklu? Ketini nusitaikyti į motušę Ženevė?

Markas žiūrėjo į Malviną. Ilgai. Paskui tarė:

– Prisimeni Gran Diuko lavoną?

– Taip.

– Ką prisimeni?

– Kaip ką?

– Tu prisimeni lavoną, rastą Gran Diuko namuose. Jis vilkėjo Gran Diuko drabužiais, avėjo jo batais, segėjo jo laikrodį...

Malvina staiga išblyško. Markas varė toliau:

– Lavoną, kurio galva buvo įkišta į židinį. Veidas apdegęs, nuėjęs pūslėmis. Taigi nebeatpažįstamas.

Malvina narstė pirštus.

– Ką nori pasakyti?

– Eik paskui mane!

Juodu išlipo iš furgono. Monika Ženevė jau stovėjo tarpduryje, įrėmintame didelių stovų su snapučiais.

– Laba diena! – sušuko Markas. – Ar mes tikrai Ženevė nakvynės namuose?

Pokalbio pradžia nebuvo itin ryžtinga, sodybos pavadinimas didelėmis raidėmis puikavosi įrėžtas ant lakuoto medžio stovo.

– Mes... mes Krediulio Gran Diuko draugai.

Monikos veidas nušvito.

– Ponas Gran Diukas! Žinoma, aš jį pažįstu. Jau daugiau kaip dešimt metų jis čia apsistoja gruodžio mėnesį.

– Manau, kad jis... jis turėjo šiais metais atvažiuoti anksčiau.

Viešbučio savininkė nutaisė apgailestaujamą išraišką.

– Tikrai, bet jums nepasisekė. Jis kaip tik šį rytą išvažiavo.

Markas pajuto, kad žemė slysta jam iš po kojų. Malvina šalia jo liovėsi kvėpuoti. Monika Ženevė kalbėjo tuo pačiu tonu nė nepastebėjusi, kaip sumišo lankytojai:

– Vakar ir užvakar jis čia nakvojo kaip paprastai dvyliktame kambaryje. Užvakar pasiliko čia didžiąją ryto dalį, prieš išvykdamas laukė pašto pasiuntinio. Ir iš tikrųjų gavo storą voką. Bet šįryt išvažiavo labai anksti, apie šeštą valandą.

Markui pavyko išlementi kelis žodžius:

– Gal... gal žinote, ar jis sugrįš?

– O, nustebčiau. Kai atvažiuoja, jis čia paprastai nakvoja vieną naktį arba dvi. Tai jo piligriminė kelionė, kaip jis sako. Jūsų draugas gana įdomus ponas. Malonus, mandagus, nieko neprikiši. Ir jo apetitas atsakantis. Bet, kita vertus, ta jo Baisiojo kalno istorija, katastrofa, lėktuvas, – visa tai praėjus vis dėlto aštuoniolikai metų. Tarsi negalima būtų užmiršti visų tų nelaimių. Tiesa?

Markas kelias sekundes patylėjo, galiausiai sumurmleno:

– Jis... jis kai ką pasakė. Ar žinote, kur jis išvyko?

Monika nuskynė kelis nudžiūvusius snapučių stiebelius.

– O, supraskit, ponas Gran Diukas ne iš tų žmonių, kurie atsiveria. Netgi ištuštinęs litrą desertinio baltojo vyno. Ir aš ne iš tų, kurie klausinėja. Taigi ne, iš tiesų nežinau. Tikriausiai išvažiavo į Paryžių. Paprastai jis taip daro, ar ne?

Markas dėl akių dar truputį paklausinėjo. Bet daugiau nieko neišpešė iš viešbučio šeimininkės. Juodu vėl sulipo į furgoną.

Atsisėdusi šalia Marko, Malvina išliejo pyktį:

– Aš tau sakiau, kad tas niekšas iš pat pradžių stengėsi mus apkvailinti!

Markas neatitarė. Jautėsi visiškai bejėgis. Krediulis Gran Diukas. Gyvas. Dingęs... Paskutinis tyrimo siūlas slydo jam iš pirštų... Malvina neatlyžo:

– Jei atspėjai, kad Gran Diukas suvaidino savo mirtį ir vietoj savęs nudėjo ir pakišo kitą žmogų, tai ko mes čia atsibeldėme?

– Užsičiaupk...

Malvina suplojo rankomis.

– Tu genijus, Vitrali. Dešimt valandų kelio. Šeši šimtai kilometrų. Kad lyg kvailiai atsidurtume čia... Nesusiprotėjai paskambint?

– Užčiaupk kakarinę.

– Galėjai man bent jau apmokėti kambarį pas Moniką. Atrodo, ten puiku.

– Užčiaupk kakarinę, sakau tau.

– Bent jau pavalgyti. Išgerti baltojo vyno, labai noriu...

– Tu per daug kvaila, turėčiau tave tuojau čia nukneckinti, išmesti į Du ir pabėgti į Šveicariją...

Malvina nustebusi įdėmiai pasižiūrėjo į Marką.

– Kad Gran Diukas – šiukšlė, iš tikrųjų jokia sensacija. Tai kokia čia bėda? Kodėl ūmai pasidarei toks nervingas? Tau kažkas dega? Rytoj turėjai susituokti su mano mažąja sese? Tau užsakytas išpuoštas kambarys?

– Nespėliok, tu negali suprasti. Neturi jokių diplomų.

Markas nervingai pasuko furgono raktelį.

– Kur važiuojam? Grįžtam? Niekur neapsilankom?

– Užsičiaupk! Pažadėjau tau sumautą piligriminę kelionę. Vadinasi, eisim kryžiaus keliu iki galo.

55

1998 metų spalio 3 diena, 12 val. 1 min.

Krediulis Gran Diukas pro žiūroną sekė laiškininko kelią. Lengvojo geltonai dažyto krovininio automobilio negalėjai pamesti iš akių, jį aiškiai matei kiekviename posūkyje tarp vienspalvių žalių eglynų. Iš lėto, neskubėdamas jis ropštėsi aukštyn. Sustodavo ties kiekvienu šveicarišku nameliu prie pašto dėžutės, o namukai rikiavosi palei siaurą kelią, visi atsigręžę į pietus ant saulėtojo kalno šlaito. Čia turėjo atvažiuoti ne anksčiau kaip už dešimties minučių.

„Xantia“ stovėjo keliais kilometrais aukštėliau už gerų trisdešimties vingių, dar neprivažiavus Sent Ipolito. Seklys savo automobilyje dar kelias akimirkas stebėjo laiškininko veiksmus.

Dešimt minučių...

Ar tai bus pagaliau tikrasis? Jis buvo aštuntas laiškininkas, kurį Gran Diukas nesėkmingai medžiojo. Sėkmė galėjo nusisukti. Beje, čia buvo ne sėkmės, o, kaip visada, teisingo metodo ir ištvermės klausimas. Jau trys dienos jis ėjo tos Melani Belvuar pėdsakais. Mergina nebeturėjo jokių ryšių su šeima. Jos vardo nebuvo jokiame informacijos žinyne nei internete. Jis nerado nė vieno formalaus jos buvimo pėdsako. Gal buvo ištekėjusi, bet šio krašto vedybų registre nebuvo jokios Melani Belvuar. Jis apvažiavo keturiasdešimt penkias Monbeljaro krašto komunas. Tada pagalvojo apie laiškininkus. Jeigu Melani Belvuar buvo rau-

donajame sąraše*, jeigu buvo pakeitusi pavardę, gal vis dėlto ir toliau gaudavo laiškus senąja pavarde. Laiškus iš vaikystės draugės, spaudą, užsakytą ankstesniais laikais... Laiškininkas galėjo tai žinoti, ypač kaimo, kalnų vietovių laiškininkas turėjo žinoti kiekvieną adresą...

Tačiau pirmieji septyni laiškininkai vis dėlto nepažinojo jokios Melani Belvuar.

Ką gi. Jis turėjo kabintis, veikti toliau. Panašiai buvo nuo pat šio tyrimo pradžios. Bet Gran Diukui ryžto netrūko. Niekada dar nebuvo šitaip priartėjęs prie saulės.

Ko vertas gyvenimas? Maždaug šią valandą prieš keturias dienas jis ketino paleisti sau kulką į galvą.

Gran Diukas vėl nutaikė žiūronus. Automobilis buvo įveikęs dešimt vingių.

Krediulis Gran Diukas suspaudė kišenėje revolverio „Mateba“, *6 Unica* modelio, rankeną. Pusiau automatinio. Jo ginklas tapo kone kolekciniu, kai ši amerikiečių bendrovė bankrutavo. Jis turėjo atsisiųsdinti kulkų net iš Kanados, aukso kaina, keturiasdešimt Kanados dolerių už dėžutę su šešiais vienetais. Jam buvo nesvarbu. Turėjo lėšų kaip niekada. Vakar rytą Monikos Ženevė viešbutyje pasiėmė šimtą penkiasdešimt tūkstančių frankų, kuriuos papildomai buvo atsiuntusi Matilda de Karvil.

Tik avansą.

Ko dar norėti?

Galbūt sąžinės, ramios sąžinės?

Jis vėl pagalvojo apie savo sąsiuvinį; Lili ir Markas tikriausiai jį buvo perskaitę. Mažai tikėtina, kad jie paskui nuėjo į jo namus, kad rado lavoną. Tačiau net ir tuo atveju jis buvo ėmęsis atsargumo priemonių. Jų akyse liko auka, o ne žudikas. O dėl kitko... Ar pakankamai buvo apsukrus? Ar jie neatspės tiesos? Kad jis 1982 metų lapkritį juokingai sugadino dujų vamzdį ir tai baigėsi mirtimi?

* Raudonasis sąrašas – slapti telefonų numeriai, nenurodyti kataloge.

Bėgant metams Gran Diukui pavyko save įtikinti, kad jis tebuvo Karvilių įrankis, paprastas įnagis jų rankose; kad visai nenorėjo nužudyti Vitralių. Jei būtų atsisakęs Leonso de Karvilio siūlomo sandorio, tai būtų įvykdęs kitas policijos agentas, galbūt žiauriau, ir tas kitas nebūtų apsaugojęs Nikolės. Paskui jis išsipirko. Prisirišo prie Vitralių, prie Nikolės, prie jos vaikaičių. Išmoko juos pažinti. Net mylėti. Taip, mylėti. Ypač Nikolę. Vėliau jis jų niekada nebeišdavė. Mėgino tirti toliau labai nešališkai. Viską jiems surašyti tame sąsiuvinyje kuo sąžiningiau.

Žinoma, išskyrus Le Treporo nakties įvykius.

Jis nebuvo angelas, niekada to nesiekė. Bet buvo tikslus, kruopštus, net su DNR testais, tais prakeiktais DNR testais, kurie jį taip išvedė iš proto, kad jis prieš keturias dienas atsidūrė ties savižudybės riba.

Visa tai praeityje. Patyręs nesėkmę privatus seklys, sąžinės priekaištų kamuojamas vienišius. Jis išvyniojo siūlų kamuolį. Jam liko surasti paskutinį liudytoją.

Paskutinę liudytoją – Melani Belvuar.

Posūkyje pasirodė geltonas automobilis. Sustojo kaip tik šalia. Laiškininkas išlipo. Jaunuolis ilgais į kaseles supintais plaukais, kurie buvo suveržti raudona skarele. Sportiškos išvaizdos. Iš tokių, kurie gebėtų pasidovanoti sau kelionę kalnų dviračiu po pasivaikščiojimo takus...

Krediulis Gran Diukas išdygo priešais.

– Atleiskite. Norėčiau jūsų paklausti. Gal galėtumėt pasakyti, kur gyvena Melani Belvuar?

Laiškininkas nepatikliai pasižiūrėjo į jį.

– Apgailestauju, laikomės taisyklės neteikti tokio pobūdžio informacijos...

Klasikinis atsakymas. Tačiau Krediulis Gran Diukas džiūgavo, nors šito neparodė. Laiškininkas, išgirdęs Melani Belvuar pavardę, sureagavo. Jis ją pažinojo. Pagaliau gera žinia. Telieka

priversti jį atsiverti! Laiškininkas įmetė tris laiškus į dėžutę ir jau buvo besukąs prie savo automobilio.

– Palūkėk, vaikine. Aš čia nejuokauju. Policija!

Krediulis Gran Diukas atkišo privataus seklio pažymėjimą, patvirtintą ir antspauduotą Prancūzijos Respublikos vėliava, kuris aštuonis kartus iš dešimties sutvarkydavo reikalus.

– Na, ir ką? – atšovė pašnekovas net nežvilgtelėjęs į pažymėjimą. – Aš dirbu. Esu tarnyboje. Pateikite oficialų prašymą mano viršininkui. Popiergaliai – jam...

Susidūrė su nuoboda. Nereikia su juo šiurkščiai elgtis, dar ne dabar. Reikia jį paveikti jausmais.

Gran Diukas nutaisė susirūpinusio komisaro išraišką.

– Tai skubu. Gyvenimo ir mirties klausimas. Negaliu daugiau pasakyti, bet kiekviena prabėgusi minutė mums ne į naudą...

Laiškininkas ilgai žiūrėjo į Gran Diuką.

– Negaliu nieko pasakyti. Apgailestauju, tai slapta. Vienas skambutis į centrinę, ir sužinosit...

– Ne. Melani Belvuar nėra sąrašuose. Šiaip ar taip, ne šia pavarde...

– Vadinasi, nenori, kad ją trukdytų...

Iš tikrųjų susidūrė su kvailiu. Tokia jau jo sėkmė.

– Tai jūsų pareiga, jaunuoli. Padėti policijai.

Vaikinas švilptelėjo purtydamas savo kaseles.

– *Sorry*, biče. Aš nelabai pratęs garbingus žmones įdavinėti mentams. Matai, mūsų laikais taip nebedaroma... Na, atia.

Jis apsigręžė.

– *OK*, – tarė Gran Diukas. – Kiek?

Laiškininkas atsiduso.

– Kas kiek?

– Kiek už adresą? Penki tūkstančiai frankų? Dešimt tūkstančių?

– Tai tokie mentų metodai? – Jis nusikvatojo. – Netikiu tuo...

„*OK*, stabdom žaidimą“, – pagalvojo Gran Diukas.

Šitaip iš šio jauno kvailio jis nieko neištrauks. Laiškininkas jau buvo įlipęs į automobilį, kai jam į smilkinį įsirėmė ilgas „Matebos“ vamzdis.

– Mentų metodai štai tokie, kaip matai! – tarė Gran Diukas.

Laiškininkas sudrebėjo, tarsi visas jo įžūlumas valdžios akivaizdoje būtų akimirksniu išgaravęs. Jis nejučia padėjo ant vairo ištiestas rankas.

– Atsargiai. Atsargiai.

– Taigi Melani Belvuar.

– Nepažįstu. Nieko apie ją nežinau.

Gran Diukas tvirčiau įrėmė ginklą. Pirštą sulenkė ant gaiduko. Prakaitas, bėgantis nuo laiškininko smilkinio, sruvo į revolverio vamzdį.

– Aš tau sakiau. Tai gyvybės ar mirties klausimas. Dabar ir tau. Prisipažinsiu, aš ne iš policijos. Aš serijinis žudikas. *The Postmen Killer**. Pagauni? Nepakenčiu geltonos spalvos. Žudau visus, kurie su manim nesiskaito... Na, Melani Belvuar!

– Prisiekiu, kad...

– Gerai, iš pradžių paleisiu tau kulką į kelį. Nebegalėsi kopti į kalnus, kur ganosi bandos... Slidinėti lygia vietove... Sudie kalnų dviračiui, *via ferrata,* sudie panoms...

Gran Diukas nuleido vamzdį, aiškiai taikydamas į koją.

– *OK*, *OK!* – suriko laiškininkas. – Liaukitės kvailioję̨s. Ji prisiėmė vyro ar vaikino, su kuriuo gyvena, pavardę. Liujizan. Melani Liujizan. Gyvena gretimame slėnyje, D34 važiuojant iš Monbeljaro, Danmari gale, pervažiavus kaimą, pirmas šveicariškas namelis, vienas, atsiskyręs, jei gerai prisimenu, su žydromis langinėmis...

– Iš kur žinai?

– Kelis kartus per metus jai ir toliau ateina laiškai, adresuoti Melani Belvuar.

– Ką gi, matai, nebuvo sunku...

* Laiškininkų žudikas (*angl.*).

Šį kartą Gran Diukas džiūgavo atvirai. Jis rado paskutinę liudytoją! Buvo pirmasis ir vienintelis, kuriam tai pavyko. Net jeigu kas nors suprato ir atspėjo, atvertęs seną „L'Est républicain“ numerį, kaip galėtų prisikasti iki Melani Belvuar? Kaip galėtų ją taip greitai surasti? Ne, jis buvo ramus. Turėjo pranašumą.

– Ko... ko jūs iš jos norit, iš Melani Belvuar?

– Nesinervink, vaiki, tu per daug jautrus. Aš tik noriu su ja pakalbėti apie senus gerus laikus.

56

1998 metų spalio 3 diena, 15 val. 23 min.

Markas vairavo instinktyviai. Furgonas nesiaikštijo. Buvo ne metas! Automobilis kaip įmanydamas stengėsi įveikti vingius iki Baisiojo kalno papėdės. Markas kirto Endvilė, paskui įsuko į balto smulkaus žvyro taką, palei kurį šimtus metrų traukėsi pliauskų rietuvės. Jis negalėjo apsirikti – kryptį rodė drožinėtos medinės rodyklės, stovinčios kelkraščiuose: *Aukštutinės Juros gamtos parko namai.*

Sustojo prie Gamtos parko pastato, šveicarišką namelį-muziejų supo plati pievelė. Namo fasadą puošė didelis prancūzų ir šveicarų Juros planas su pažymėtais pasivaikščiojimo takais. Šalia automobilių stovėjimo aikštelės, kurioje jis sustojo, nedideliame grendyme buvo įrengti keli mediniai žaidimai, skersiniai su virvėmis ir toboganai, be abejonės, skirti pradedantiesiems alpinistams, kurių dar nenuvargino pasivaikščiojimai kalnų takais su tėvais.

– Dabar keturios, – tarė Markas. – Iki nakties laisvai galime pasiekti kalno viršūnę.

Malvina pažvelgė į jį su neslepiama pašaipa.

– Ką ten viršuje manai rasiąs?

– Nieko. Tau nebūtina eiti kartu, juk žinai.

– Tu iš tikrųjų labai kvailas. Kaip tau atrodo, kodėl aš atsibeldžiau čia?

Markas įėjo į pastatą. Nusipirko 1 su 25 000 mastelio vietovės žemėlapį ir topografinį vadovą. Kasoje dirbo aukšta tamsiaplaukė mergina, ilgas kasas susišukavusi kaip indėnė. Lyg norėdamas jai parodyti, kokius mygtukus spausti, kasininkei ranką glostė vyriškis. Kita ranka jis atvirai maigė parko stažuotojos sėdmenis.

Gregori, pagalvojo Markas.

Parko prižiūrėtojas haskio akimis. Miško žmogus, kolekcionuojantis gražutes stažuotojas, ką tik baigusias universitetą.

Markas išėjo laukan pas Malviną, ant stalo priešais Gamtos parko namus išskleidė žemėlapį ir greitai rado taką į Baisiojo kalno viršūnę. Sulankstė žemėlapį, paskui atidarė galines furgono duris. Išėmė kuprinę, įdėjo į ją miegmaišį, kišeninį žibintuvėlį, butelį vandens, dešrelę ir kelis pakelius sausainių.

– Buvai numatęs savo žygį? Tavo furgono galas tarytum Ali Baba urvas!

– Matai, mano močiutės namuose nelabai erdvu. Nei rūsio, nei garažo. Furgonas mums kaip sandėlis.

– Galiu paimti?

– Gali. Daug neprisikrauk. Kuprinė neturėtų būti sunkesnė už tave.

– Nesvajok, tai tu apverksi savo močiutę dar nepasiekęs viršūnės.

Markas prisiversdamas nusijuokė. Nebenorėjo protingai mąstyti, kurti kokio nors plano. Puikiai jautė, kad kelionė, į kurią ketino leistis, neturi jokios prasmės: lipti į Baisųjį kalną, grįžti į tragedijos vietas, paskui ieškoti Gran Diuko lūšnos ir kapo... Gran Diukas galėjo būti bet kur, tik, aišku, ne viršuje. Jis niro į įkyrių minčių verpetą. Auksinė grandinėlė, kūdikio kaulų dulkės, benamio, lėktuvo sudužimo liudytojo, pėdsakai... Dar akmenėliai, kuriuos Gran Diukas išbarstė kaip koks piktas trolis iš pasakos. Ką jis tikisi rasti atsidūręs viršūnėje? Stebuklą, nušvitimą...

Jis susiraukė.

Taip, iš tikrųjų to jis ir tikėjosi.

*

Juodu leidosi į kelią. Kaip ir buvo numatę, kol įkopė, užtruko geras dvi valandas. Markas lipo greitai. Malvina jį sekė nerodydama jokio nuovargio ženklo. Kopti nebuvo labai sunku: penki šimtai metrų aukštyn takeliu per mišką su dažnomis nuorodomis. Einant vėrėsi Du užtvaros, Šveicarijos, įtvirtinto Sent Jursano kaimo panorama. Pusiaukelėje sustojo atsigerti. Tvyrojo sunkoka kaitra. Markas prakaitavo, marškiniai po kuprine buvo šlapi. O Malvinai, nors nebuvo nusivilkusi megztinio, ant odos nepasirodė nė lašelio. Baisiojo kalno viršūnę pasiekė eidami nestačia įkalne per tankų pušyną.

Markas dar paspartino žingsnį. Malvina ėjo jo pėdomis, jo ritmu, net kvėpavo kaip jis. Fizinės pastangos darė juos bendrininkais. Markas užklupo save šitaip galvojantį. „Juokinga“, – po akimirkos pasitaisė jis.

Tragedijos vieta iškilo nelauktai.

Priešais dingo miškas.

Tarsi valstiečių, dirvonų plėšėjų, būrys būtų atėjęs ant kalno iškirsti abejotino žemės sklypelio. Su matininko skrupulingumu: apnuogintas ilgas ir siauras plotelis kaip diržas. Keturiasdešimties metrų pločio ir kilometro ilgio juosta. Jaunos pušelės buvo atsodintos. Jos siekė tik metrą – tarsi nykštukai misionieriai, pasiųsti apgyventi milžinų planetos. Linksmi nykštukai spalvingoje žaidimų aikštelėje – stačiakampis sklypas buvo nusėtas geltonais ir mėlynais gencijonais, gegužraibėmis ir oranžinių atspalvių arnikomis.

Markas ir Malvina nejudėdami stovėjo vienas šalia kito.

Nebuvo jokio katastrofos ženklo. Nei paminklo, nei marmurinės plokštės, nei užrašo. „Šitaip geriau“, – pagalvojo Markas. Tūkstančiai lauko gėlių. Po kokių dvidešimties metų jaunosios pušys pasieks savo miško gentainių aukštį, jų šakos susipins it rankos, ir lauko gėlės šešėlyje nebežydės, sunyks nustelbtos pušų, užleis vietą paparčiams, samanoms, geriausiu atveju keliems geltoniesiems narcizams.

Ir viskas užsimirš.

Jie nepratarė nė žodžio. Markas liko stovėti ten pat tarp miško ir stačiakampės proskynos, tarsi nedrįsdamas išniekinti šios vietos. Malvina truputį atsitolino ir nužingsniavo per žolę. Aukščiausi žolynų stiebai siekė jai šlaunis. Markas pajuto, kad jo širdies ritmas greitėja. Jam buvo sunku ryti. Jis gerai pažino šiuos pirmuosius agorafobijos požymius, nors čia jie reiškėsi daug lėčiau, galbūt dėl aukščio. Ta prakeikta baimės baimė...

Jis nieko nesakė, nejudėjo, tik smarkiau kvėpavo. Malvina galbūt išgirdo, o gal ir neišgirdo, gal nustebo ir netgi suprato, kodėl gi ne. Ji atsigręžė. Saulė privertė ją prisimerkti, galėjai pamanyti, kad ji jam šypsosi. Savotiška liūdna šypsena, slogus atokvėpis, tyki neviltis. Markas sukosėjo. Niekada nebūtų prisipažinęs Malvinai, bet ėmė kvėpuoti lengviau. Išties, nors net kankinamas būtų teigęs priešingai, pats sau turėjo pripažinti, kad tos pamišėlės buvimas šalia jį ramina, juo labiau šioje šventoje vietoje, kurios paslaptimi juodu abu dalijosi.

Jie čia prabuvo daugiau nei valandą. Blyški saulės šviesa pro debesis pasiekė medžių viršūnes.

– Eisim į lūšną? – tyliai paklausė Markas.

Malvina neatsakė. Tik nusekė iš paskos.

Markas turėjo daug kartų žiūrėti į žemėlapį. Jie kone valandą klaidžiojo miške sukdami apie progumas, kurios visos buvo panašios viena į kitą. Galėjai pamanyti, kad Gran Diukas viską išsigalvojo. Malvina nesvarstė. Ji netgi stengėsi kuo galėdama Markui padėti, kai jis mėgindavo iššifruoti topografijos vadovą. Kol jie galiausiai aptiko tą garsiąją lūšną, pradėjo temti. Gran Diukas nemelavo! Ji buvo tokia, kokią jis aprašė sąsiuvinyje: piemenų lūšna, sienos sukrautos iš akmenų, apiręs stogas. Vieną akimirką Markui dingtelėjo, kad Krediulis Gran Diukas ten viduje jų laukia. Instinktyviai įkišo ranką į kišenę, kur gulėjo mauzeris.

Be reikalo.

Lūšna buvo tuščia. Švaresnė, nei pasakojo Gran Diukas, bet

seklys buvo patikslinęs, kad jis surinko į plastikinius maišelius beveik visas atmatas ieškodamas keistojo Žoržo Peletjė.

Ar bent šis bėglys iš tikro gyveno?

Markas išėjo iš lūšnos, apsuko aplinkui. Netrūko nė vienos Gran Diuko aprašytos smulkmenos. Perkasta žemė, per kelis metrus išmėtyti akmenys, netoliese nusviesti du pagaliai, kurie galėjo sudaryti kryžių. Gran Diukas nemelavo. Šalia lūšnos tikrai buvo kapas, kurį seklys du kartus išniekino ieškodamas su sietu auksinės grandinėlės ir kūdikio palaikų.

Ar dabar tai ką nors keitė?

Markas pažvelgė į laikrodį.

Devyniolika valandų trisdešimt šešios minutės.

Iš Lili nebuvo jokios žinutės. Atsisėdo ant rąsto už kelių metrų nuo lūšnos. Ant šio pasaulio stogo leidosi saulė. Bent jau ant jo pasaulio stogo. Toli nuo visko. Drauge su pamišėle. Ne tokia jau, beje, ir pamišėle, ne tokia pavojinga, ne tokia ir bloga.

Jis sutriko. Leidosi apninkamas skausmingų prisiminimų, pasinėrė į juos. Jam patiko šis niaurus liūdesys, nebereikėjo galvoti apie Lili, miegančią klinikos palatoje, ketinančią po kelių valandų pasidaryti abortą, nes jų meilės žiedas dėl per didelio atsargumo turėjo būti pasmerktas kaip užnuodytas vaisius. Taip pat nereikėjo galvoti, kad vienintelis jį išgelbėti galįs asmuo, jo senelio žudikas, vaikšto kažkur laisvėje ir nėra jokios galimybės jo rasti čia.

Prie jo priėjo Malvina.

– Paruošta!

Ant audinio kampo buvo padėjusi butelį vandens, sausainių pakelius ir dešrą. Kaip pakliuvo.

– Sumauta puota, ar ne?

Juodu valgė tylomis. Lūšną apšvietė tik mėnulis, ji atrodė panaši į vaiduoklišką trobelę žmogėdrų girios vidury. Abu suvokė, kad leistis žemyn per vėlu, kad turės nakvoti čia viršuje. Nepersimetę nė žodžiu, su tuo susitaikė, juk dėl to ir buvo čia atėję.

Naktis ant Baisiojo kalno.

Du našlaičiai, pasiklydę kapinėse be kapų.

Kai susitvarkė, Markas ištraukė iš kuprinės žalsvąjį Krediulio Gran Diuko sąsiuvinį. Padavė jį Malvinai.

– Imk. Tikriausiai jau ilgokai jo ieškai, ar ne? Gal būsi gudresnė nei aš.

– Čia kito nenaudėlio prisiminimai?

– Kaip pasakysi...

– Vis dėlto ačiū.

Malvina paėmė sąsiuvinį, savo miegmaišį, žibintuvėlį ir nuėjo į lūšną. Markas, atvirkščiai, patraukė tolyn, tiesiog žingsniavo pasišviesdamas kitu žibintuvėliu. Ilgai klaidžiojo miške sukdamas plačius ratus apie lūšną. Kai grįžo, Malvinos lempa droviai švietė lūšnos viduje kaip žvakės šviesa žibinte.

Markas įėjo. Malvina miegojo. Buvo įlindusi į miegmaišį. Šalia jos galvos gulėjo atverstas Gran Diuko sąsiuvinis.

Markas nejučia nusišypsojo. Ši ketveriais metais už jį vyresnė moteris, iškankinta susikaupusios širdyje neapykantos, kėlė graudulį tarsi dar viena sesutė, kurią jis turėtų globoti. Jis tyliai prisiartino, paėmė sąsiuvinį ir vėl išėjo iš lūšnos. Atsisėdo ant rąstigalio, atmestinai pervertė sąsiuvinio lapus iki paskutinio. Perskaitė paskutines eilutes.

Šiame sąsiuvinyje surašiau visas nuorodas, visus pėdsakus, visas prielaidas. Aštuoniolikos metų tyrimo duomenis. Toje šimtinėje puslapių viskas paminėta. Jei juos atidžiai skaitėte, žinote tiek pat, kiek ir aš. Gal jūs būsite įžvalgesni? Gal pasuksite tokia kryptimi, kurią aš laikiau neverta dėmesio? Gal rasite raktą, jeigu išvis jo esama? Galbūt...

Kodėl gi ne?

O man – baigta.

„Padariau viską kaip galėdamas geriau.“

*

Jokia nauja nuojauta nesukirbėjo širdyje. Mėgino paskambinti Lili, bet šioje atkampioje kalno vietoje nebuvo ryšio. Markas supyko dėl savo kvailumo. Ateiti čia buvo blogiausias iš kada nors jam kilusių sumanymų. Turėjo pasitenkinti vien skaitydamas žinutes telefono atmintinėje. Vėl perskaitė paskutinę, gautą šią popietę furgone:

Markai, rytoj dešimtą valandą einu į operacinę. Viskas OK. Nesijaudink. Paskui tau paskambinsiu. Viskas bus gerai. Bučiuoju. Emili.

Rytoj dešimtą valandą.
Jautėsi toks nereikalingas.

Suūbavo pelėda, ir naktis aplinkui pasidarė dar gūdesnė. Paprastoji pelėda arba kuoduotoji. Arba apuokas*. Markas pats sau nusišypsojo. Plėšriųjų paukščių jis nepažino, bet, šiaip ar taip, nematomas naktinis paukštis buvo pasislėpęs šakose.

Markas ten nukreipė žibintuvėlį. Bet apšvietė tik medžių lapus.

– Kur tu slepiesi? – paklausė garsiai.

Jo balsas nuslopo kalne.

– Nepagaunamas, ar ne? Užsiglaudęs šešėlyje? Kiek laiko esi čia, ant kalno, kasnakt žvalgaisi, šnipinėji? Kai kadaise tavo karalystėje sudužo didelis geležinis paukštis, tu jau buvai čia, ar ne? Žoržą Peletjė, kuris nakvojo šioje lūšnoje, rausė duobę, taip pat matei, ir grandinėlę? Ir Gran Diuką, po keleto metų vaidinantį duobkasį... Nagi pasakyk man, ką tu matei?

Jam atsakė beveik džiaugsmingas ūbavimas.

– Tyčiojies iš manęs, ar ne? Iš tikrųjų manai, kad nebeturiu jokios galimybės? Neklysti, įsidėmėk... Tačiau įsivaizduok. Įsivaizduok mano Mažytę, jai dvylika metų. Mes vieni gamtoje, palapinėje. Naktis. Aš jai pasakoju apie žvaigždes. Kalbu jai kažką,

* Pranc. apuokas – *gran duc* (kaip ir seklio pavardė Gran Diukas).

pavyzdžiui: „Matai, mano gražuole, šį vakarą nieko daug nepapasakosiu. Buvau ten aukštai, ant kalno, paskendęs rūke. Vis dėlto reikėjo, kad parsirasčiau iki kitos dienos dešimtos ryto. Tavo mama miegojo kitame pasaulio gale. Mažai trūko, mano gražuole, kad tu niekada nepamatytum žvaigždžių, kad aš niekada neišgirsčiau tavo juoko, kad niekada nespausčiau tavo pirštukų. Žinai, tavo tėtis išgelbėjo tave paskutinę minutę. Tą vakarą jis buvo gudrutis..."

Žibintuvėlis vėl ėmė naršyti po šakas. Nuskrido juodas šešėlis. Apuokas ar koks nors kitas naktinis paukštis.

– Tavo teisybė, aš kalbu kvailystes...

Markas grįžo į lūšną. Buvo šalta. Įlindo į savo miegmaišį, išsitiesė šalia Malvinos. Gulėdamas aukštielninkas žiūrėjo į dangų pro stogo skyles. Tarsi pro langus į begalybę. Jam reikėjo dar pagalvoti, pačiam pasikankinti, save ištardyti, kad pasąmonė, atmintis, mąstymas ką nors atskleistų, nesvarbu ką. Pašnibždėtų sprendimą. Jis turėjo išnaudoti kiekvieną jam dar likusią minutę.

Malvina miegojo šalia neramiu miegu. Neprabusdama nuolat vartėsi, retkarčiais sušukdama. Pamažu vis artinosi prie Marko, instinktyviai ieškodama šilumos. Ar ji jau buvo miegojusi su vyru? Šalia vyro?

Tikriausiai jau buvo seniai po vidurnakčio. Praeitą naktį Markas nebuvo sumerkęs akių. Net nepajuto, kaip nugrimzdo į miegą.

Išsekęs.

Numigo tris valandas.

Pabudo staiga pažadintas Malvinos riksmo. Beprotės riksmo. Malvina virpėdama stovėjo lūšnoje. Ilgais nešukuotais plaukais panėšėjo į išgąsdintą burtininkę. Liesos kojos kyšojo iš po megztinio, kurio nebuvo nusivilkusi prieš guldama. Ji šokinėjo, lyg būtų stovėjusi ant žarijų.

– Ar... ar tau viskas gerai? – dusliu balsu paklausė Markas.

– Taip, taip. Nesijaudink dėl manęs. Aš pripratusi.

Ji vėl atsigulė. Markas sunerimęs žiūrėjo į ją.

– Viskas gerai, sakau tau!

– Tu įsitikinusi?

– Taip, miegok! Man nereikia auklės. Neįkyrėk. Miegok, tau sakau!

– Vargu ar galėsiu užmigti...

– Tada apžiok nykštį... Tikriausiai ir tu išmokai gyventi su savo košmarais... Žinokis!

Malvina atsuko nugarą Markui. Jos miegmaišis lietėsi su jo miegmaišiu. Keistas intymumas. Markas liko gulėti atmerktomis akimis.

Buvo ketvirta valanda ryto. Dabar arba niekada. Reikėjo mėginti kažką daryti, čia pat, tuojau. Paskui bus per vėlu.

Malvina jau miegojo.

Ką mėginti? Marko akys ir toliau žvelgė į naktį. Žvaigždės čia pasirodydavo, čia išnykdavo užėjus nematomiems debesims, genamiems Juros vėjo. Tarsi netikros krintančios žvaigždės, raginančios sugalvoti norus, kurie neišsipildo. Kaip naktinio lėktuvo švieselė, kuri susimaišo su žvaigždėmis. Artesnė. Greitai pranykstanti.

Ką mėginti?

Marko mintys vis jį grąžindavo prie paskutinių žalsvojo sąsiuvinio eilučių, prie tos neįvykusios savižudybės.

Ar Gran Diukas pūtė miglą į akis?

Ar jis tą vakarą tikrai kažką rado, jau parašęs savo prisiminimus, padėjęs rašiklį? Be penkių minučių dvyliktą valandą nakties? Kažkokį naują faktą, kurio neužrašė dienoraštyje? Markas pamėgino prisiminti. Ką tiksliai pasakė Malvina vakar traukinyje? Jis susikaupė. Jam iš akių ką tiktai dingo vienintelės žvaigždės, kurias galėjo atpažinti – Didieji Grįžulo Ratai ir Vega. Atmintyje iškilo Malvinos žodžiai:

„Krediulis Gran Diukas paskambino mano senelei. Užvakar. Sakė kažką radęs. Atrodo, viso šio reikalo sprendimą. Va šitaip, be penkių minučių dvyliktą nakties, paskutinę dieną! Kaip tik

tuo metu, kai ketino paleisti sau kulką į galvą virš 1980 metų gruodžio 23 dienos „L'Est républicain“ laikraščio! Jam reikėjo dar vienos ar poros dienų, kad surinktų įrodymus, bet buvo įsitikinęs, jog atskleidė paslaptį. Jam taip pat dar reikėjo šimto penkiasdešimties tūkstančių frankų...“

Markas vis gromuliavo šiuos žodžius. Jei Gran Diukas nepūtė miglos į akis, jis rado sprendimą tą akimirką, kai ketino paleisti sau kulką į galvą savo kabinete Putpelių Kalvos gatvėje, prie židinio, kuriame sudegino archyvą. Užvakar rytą Markas nuodugniai apžiūrėjo tą kabinetą – nieko nerado. Malvina taip pat... Išskyrus lavoną. Ką jis praleido? Markas pabandė įsivaizduoti Krediulio Gran Diuko savižudybės sceną. Vamzdis prie smilkinio, laikraščio popierius sugertų kraują. Kodėl Gran Diukas nutraukė savo veiksmus? Ką jis suprato? Pamatė?

Perskaitė?

Mintis atėjo savaime, ne kvailesnė nei kokia nors kita: 1980 metų gruodžio 23 dienos „L'Est républicain“ numeris! Laikraštis, be abejonės, buvo paskutinis daiktas, į kurį įsmigo Gran Diuko akys.

O jeigu sprendimas buvo atspausdintas aštuoniolikos metų senumo laikraštyje? Pagaliau, kodėl gi ne? Laukė savo laiko. Jei tai ir nebuvo kelias, tai bent jau tikslas.

Markas tyliai atsikėlė stengdamasis neprižadinti Malvinos, kuri blaškėsi per miegus ir vis šūkčiojo. Netvarkingai susimetė daiktus į kuprinę, išsitraukė iš kišenės vieną iš Gran Diuko dienoraščio išplėštą lapą ir apvertęs jį kitoje pusėje parašė:

Išėjau ragelių.
Markas

Paėjo raštelį ant žemės greta Malvinos galvos. Netoliese paliko topografinį vadovą. Sau pasiliko žemėlapį. Markas paskutinį kartą pažvelgė į mažo mergytės kūnelio apribus pilkai melsvame

miegmaišyje, kuris jai buvo per didelis. Malvinai tikriausiai pavyks pareiti ir vienai.

Saulė dar nebuvo patekėjusi, bet blyškioje šviesoje jau galėjai įžiūrėti tolimą viršukalnių liniją. Žvaigždės geso viena po kitos. Aušo paskutinė diena. Markas pagalvojo apie Lili baltoje palatoje.

Jis leidosi į kelią.

57

1998 metų spalio 4 diena, 6 val. 5 min.

Šešta ryto. Gran Diukas pasirąžė automobilyje. Buvo sustojęs vieškelyje, kur žolės kuokštai bandė išgyventi tarp vėžių, vos išvažiavęs iš Danmari, keliasdešimt metrų nuo Melani Belvuar namo. Veikiau Melani Liujizans. Pagal jos naująją tapatybę.

Vieta sekti buvo ideali. Lengvai galėjo matyti automobilius, važiuojančius iš Danmari, dar jiems nepriartėjus. Matyti, o pačiam likti nematomam. Amato abėcėlė. Gran Diukas pagalvojo, kad jau daug metų nebuvo ištaikęs progos sekti naktį. Tai jam priminė jaunystę iki pasirašant sutartį su Karvil, bemieges naktis prie kazino Nicos arba baskų pakrantėje. Nazimo „Xantia" buvo beveik tokia pat nepatogi kaip tie kledarai, kuriais jis tuo metu važinėjo.

Iš erdvios dėtuvės Krediulis Gran Diukas išsiėmė kavos termosą. Įsipylė jos į plastikinį puodelį. Išsiviepė gurkštelėjęs dar per karšto skysčio.

Laiko buvo į valias. Melani Belvuar turėjo grįžti tik devintą valandą ryto. Dirbo slaugytoja Belforo ir Monbeljaro medicinos centre. Naktį budėjo. Krediulis Gran Diukas ilgai kalbėjo su ja telefonu, kol ji pradėjo įtarinėti. Suprantama, pokalbį jis įrašė. Tai buvo trumpiausias mechaniškas darbelis palyginti su tuo, kiek jis sugaišo, kol ją pagavo į savo tinklus. Paskui gerą vakaro dalį praleido Ženevė viešbutuke įrašinėdamas jų pokalbį į savo kompiuterį, vėliau vieną egzempliorių atsispausdino.

Gran Diukas metė akį į keleivio sėdynę. Tas egzempliorius buvo padėtas čia, voke. Melani Belvuar-Liujizans reikės tik pasirašyti.

Gran Diukas dar gurkštelėjo. Kava neskaniai atsidavė plastiku.

Kiek Karviliai bus pasirengę mokėti už šį voką? Be abejonės, didelę sumą. Tikrai didelę. Bent jau tiek, kiek visas jo atlyginimas per aštuoniolika metų kartu sudėjus...

Gran Diukas nejautė jokių skrupulų. Karviliai galėjo mokėti, tam jie turėjo lėšų, neišsenkamų lėšų. O kokia buvo jo sąžinės kaina?.. Viena statinė banknotų, Danaidžių statinė?

Jis prikando lūpą. Kava karšta. Skausmas taip pat. Tarsi dilgtelėjimas į širdį. Tuos pinigus būtų galėjęs padalyti į dvi dalis... Jeigu Nazimas būtų važiavęs su juo. Galbūt ne į lygias dalis, bet vis dėlto Nazimui su Aila būtų užtekę nusipirkti namą Turkijoje. Bet Nazimas nenorėjo su juo važiuoti. Nazimas pabūgo šio žygio. „Pasitraukiu“, – pareiškė jis. Jo nuomone, Karviliai jau pakankamai sumokėjo. Reikalas buvo sutvarkytas. Baigtas. Krediulis Gran Diukas suvokė, kad jam nereikėjo pakelti balso. Nazimas buvo mielas žmogus, bet nervingas.

– Eisiu į policiją, Krediuli, – pagrasino. – Jei neduosi man ramybės, taip ir padarysiu. Nuo tada, kai mane tai kamuoja...

– Nuo tada, kai tave tai kamuoja? Kas kamuoja? Ką turi galvoje?

Krediulis Gran Diukas išsigando. Nazimas tuščiai nekalbėdavo. Gran Diukas reikalavo paaiškinimų, garantijų, paskui viskas pakrypo į bloga. Nazimas pirmasis išsitraukė ginklą. Krediulis Gran Diukas greičiau iššovė, štai ir viskas. Nužudyti Nazimą – paskutinis dalykas, kurį jis iš anksto būtų apgalvojęs; nė vienas darbas nebūtų buvęs sunkesnis. Nazimo galva pataikė į židinį. Mintis vijo mintį. Stumtelėti Nazimo galvą giliau į židinio angą, kad taptų neatpažįstamas; paskui ištraukti, nuskusti, kas liko iš ūsų, aprengti savo drabužiais, apauti savo batais, užsegti savo laikrodį, kad laimėtų laiko, jei Lili arba Markas susigalvotų pasmalsauti. Jis nebuvo numatęs žudyti nė Ailos, tačiau nuo tos akimirkos nebeturėjo pasirinkimo. Gran Diukas ją pažinojo, būtų nuėjusi tiesiai į policiją. Nazimas nedalyvavo, bet, aišku, žinojo

apie kėslus nužudyti Vitralių senelius, tas kretinas tikriausiai buvo apie tai papasakojęs žmonai intymią akimirką. Ar jis kaltas, kad Nazimas nepaliko Ailos nuošaly nuo jų reikalų? Vakar ji jam skambino. Paliko išgąstingų žinučių. Jis buvo priverstas grįžti į Paryžių. Penkias valandas praleisti kelyje. Atsargiai ją sekti, kai išėjo iš kebabinės Raspajo bulvare. Iki Putpelių kalvos, paskui iki Kuvrė. Ten pribaigti, kai pasitaikė netikėta proga. Paskui grįžti į Jurą šimto aštuoniasdešimt kilometrų per valandą greičiu autostrada A39. Kad užspeistų tą laiškininką. Baigti šį reikalą.

Gran Diukas prisivertė išgerti visą puodelį. Vėl susiraukė.

Nazimas Ozanas. Aila Ozan.

Visus tuos metus jie buvo vieninteliai draugai. Nužudyti jo paties rankomis.

Kokia patyčia!

Taip, Karviliai gali sumokėti!

Jis nieko nenorėjo, nieko nebuvo nusprendęs. Viskas susiklostė be jo valios. Truko ilgai, bet, laimė, dabar laukia gražus paguodos laimikis.

Melani Belvuar.

Netikėta viešnia.

Krediulis Gran Diukas pažiūrėjo į žaliai apšviestus retro stiliaus laikrodžio skaitmenis prietaisų skydelyje.

Šešios valandos penkiolika minučių.

Dar turėjo laiko. Buvo sumautai ankstyvas.

Ankstesnis už visus.

58

1998 metų spalio 4 diena, 6 val. 29 min.

Markas pastatė furgoną „Citroen“ stovėjimo aikštelėje Monbeljaro centre, mažiau nei už penkiasdešimties metrų nuo laikraščio „L'Est républicain“ patalpų. Kol nusileido nuo Baisiojo kalno, užtruko apie pusantros valandos, furgonas jo išmintingai laukė prie Gamtos parko namų, paskui tris ketvirčius valandos važiavo iki Monbeljaro. Pirmosios atidarytos kavinės padavėjas jam nurodė „L'Est républicain“ adresą: Žiulio Vjeto aikštė, Nr. 12.

Laikraščio redakcija buvo uždaryta! O kaip kitaip? Ko jis tikėjosi tokiu metu?

Žengė į priekį. Kabinosi į savo svajonę: atskleisti galutinę tiesą, kol Lili neįėjo į operacinę. Bebuvo likę mažiau nei keturios valandos.

Kabanti geležinė uždanga neleido pažvelgti į redakcijos vidų. Markas apsigręžė, pažiūrėjo į automobilių stovėjimo aikštelę, kurioje buvo pasistatęs furgoną. Ten stovėjo dar trys furgonai su laikraščio „L'Est républicain“ logotipu. Matyt, rytinio laikraščio pristatymas dar nebuvo pasibaigęs.

Ne viskas prarasta!

Markas skubiai nužingsniavo šaligatviu, paėjo Kiuvjė bulvaru, paskui įsuko į Moriso Deloreno akligatvį. Ten vyko darbas. Skersai gatvės stovėjo furgoniukas, trys darbininkai į jo galą krovė laikraščius, supakuotus į celofaną. Rėkavo vietinis radijas, linksmas pranešėjas skaitė horoskopą.

– Laba diena, – tarė Markas. – Redakcija uždaryta?

Prikando lūpą. Kvailesnį klausimą sunku sugalvoti. Darbininkas pažvelgė į jį ir neišsiėmęs cigaretės iš burnos atsakė:

– Tau pasisekė, sekretoriatas atsidaro už penkių minučių.

Marką apakino trumpas vilties blyksnis, bet darbininkas ėmė pliurpti toliau:

– Tik apsivilksiu suknele ir būsiu tavo.

Kiti du krovėjai prunkštelėjo iš juoko. Markas neslėpė, kad užsigavo.

– Grįžk po trijų valandų, meiluti. Matai, čia mes užsiėmę...

Markas atsistojo prieš darbininką. Tas malonus vaikinas vis dėlto jį pranoko visa galva. Markas apsimetė kukliu.

– Negaliu laukti, pone. Prašau jūsų paslaugos. Argi nėra nieko, kas galėtų mane įleisti į redakciją? Man reikia tik informacijos...

– Jis visada gali paprašyti viršininkės, – iš sandėlio gilumos atsiliepė kitas darbininkas.

Trijulė vėl nusikvatojo. Tik ne Markas.

– Na, jeigu tau tai labai svarbu, vaikine.

Darbininkas nuspaudė mažutį mygtuką telefonspynėje.

– Ponia Montegiu? Turime jums čia vieną žmogų prie sandėlio durų.

Po kelių minučių pasirodė ponia Montegiu. Viršininkė buvo mažutė elegantiška moteris vapsvos liemenį apgulančiu kostiumėliu, kurio sijonas siekė kelius, įdegusias kojas įsispyrusi į raudonus batelius; viską gadino itin griežtas veidas, aiškiai bylojantis apie nepriteklių metus įveikiant kiekvieną įmonės hierarchijos laiptelį. Ant nosies galo laikėsi siauri akinukai, vienoje rankoje ji turėjo krūvą ilgiausių sąrašų, kitoje rašiklį. Viršininkė...

– Kokiu reikalu? – paklausė ji griežtai.

Markas mėgino improvizuoti. Ką sakyti? Kokią dingstį sugalvoti, kad viršininkė Montegiu sutiktų atverti archyvus septintą valandą ryto? Išsitraukti mauzerį L110 ir į ją nusitaikyti... Juokinga...

– Na? – paragino Montegiu, žvilgtelėdama į laikroduką pro akinių viršų.

Markas išsigando.

– Ė... Klausykit... Man... man reikia pažiūrėti seną „L'Est républicain“ numerį. Netgi labai seną. Tikrai. Man reikia 1980 metų gruodžio 23 dienos numerio...

Viršininkė blankiai šyptelėjo.

– Matydama, kaip atrodot, spėju, kad tai skubu...

– Labiau nei skubu...

– Gerai... Kad ir kaip būtų skubu, manau, gali palaukti iki devintos valandos, kol atsidarys priimamasis.

Trys darbininkai, toliau kraudami laikraščių pakus, nieko nepraleido iš šio pokalbio. Montegiu jau suko savo aukštus ir laibus kulnus.

– Ne! – suriko Markas.

Viršininkė atsigręžė nutaisiusi dar labiau nuvargusią išraišką. Markas puolė aiškinti nebesvarstydamas:

– Paklausykit manęs... Mano žmona laukiasi vaiko. Mūsų vaiko. Po poros valandų ji nori pasidaryti abortą, nes abejoja dėl savo tėvų tapatybės. O aš turiu tvirtą pagrindą manyti, kad tos tapatybės įrodymas yra tame laikraštyje...

Viršininkė Montegiu išpūtė nustebusias akis. Trys krovikai sustingo kaip įbesti. Montegiu juos nužvelgė žudančiu žvilgsniu, ir jie tuoj pat vėl kibo į darbą. Paskui ji suirzusi pažvelgė į Marką.

– Norite sutrukdyti žmonai pasidaryti abortą, ar ne? Jūs iš tikro manote, kad...

– Prakeikimas! – suriko Markas. – Nepradėkite čia savo juokingos feministinės tirados! Aš tik noriu pasižiūrėti į tą laikraštį. Prašau iš jūsų tik šanso, mažučio šanso...

Jam bent jau pasisekė išvesti viršininkę iš pusiausvyros. Markas varė toliau:

– Ar nors prisimenate Baisiojo kalno lėktuvo katastrofą?

Montegiu papurtė galvą. Suprantama, pagalvojo Markas, tuo laiku ji, ko gero, buvo ne daugiau kaip dešimties. Juo blogiau, jis turėjo vėl aiškinti...

– „L'Est républicain“ tuo metu buvo vienintelis laikraštis, antraštėse skelbęs apie nelaimę, apie Laumžirgį, stebuklingą sniegų mergytę! Tai apie ją aš kalbu. Į tą numerį aš ir noriu pasižiūrėti!

Viršininkė aiškiai nieko nesuprato. Su ja buvo elgiamasi kaip su kliuviniu, o šito ji nemėgo. Vadybos mokykloje buvo išmokusi, jog niekada nereikia priimti sprendimo, kol savo rankose neturi pakankamai duomenų, kad susidarytum tikslų situacijos vaizdą.

– Marseli, – kreipėsi ji, – jūs čia dirbate jau keturiasdešimt metų, ar prisimenate istoriją apie lėktuvo katastrofą Baisiajame kalne?

Marselis tik to ir laukė. Buvo slapčia išspjovęs cigaretę gatvėje.

– Tikrai taip, ponia. Tai buvo didžiausia tragedija šiame krašte. 1980-ųjų Kalėdos. Ten aukštai žuvo apie du šimtus žmonių, visai netoliese...

– Laikraštis apie tai rašė?

– Tikrai taip. Jis vienintelis tą patį rytą pranešė apie nelaimę. Ir apie mažą mergytę, kūdikį, tik ji viena išsigelbėjo. Paskui tą informaciją pasigavo visos televizijos. Laikraštis kelis mėnesius spausdino reportažus... Smulkmenas praleidžiu, bet...

– Ar prisimenate tos išsigelbėjusios mergytės pavardę? – nutraukė viršininkė.

– Žinoma. Kaip užmirši? Emili Vitral, mažoji normandė.

Montegiu pasisuko į Marką.

– O jūs kas toks?

– Aš Markas Vitralis...

– Jos vyras?

Markas akimirką padvejojo.

– Taip... Pagaliau, ne... Tai... tai šiek tiek sudėtinga...

Ji į tai nekreipė dėmesio.

– Kelintą valandą jūsų žmona turi darytis abortą?

– Dešimtą...

– Čia?

– Ne, Paryžiuje.

– Keista. Jūs beprotis...

– Tai skubu. Aš tik noriu peržvelgti tą laikraštį. Prižadu, jei pavyks išgelbėti vaiką, jūs būsit krikštamotė!

Viršininkė nuoširdžiai nusijuokė.

– Nereikia! Tik ne šitai, aš nemėgstu vaikų.

Paskutinė abejonė išnyko.

– Gerai, eikšenkit, sekit paskui mane.

Montegiu jį nusivedė į požemį, erdvią patalpą nedažytom sienom, be langų, skirtą archyvui. Baltą šviesą čia skleidė tik ilgi neono vamzdeliai. Archyvas buvo sutvarkytas be galo paprastai. „L'Est républicain“ numeriai gulėjo sudėti į dideles medines spintas pagal metus, paskui suskirstyti po keturis mėnesius.

Markas atidarė spintą su užrašu *1980 metai, rugsėjis–gruodis*. Iškart ėmė ieškoti krūvos apačioje ir be vargo rado gruodžio 23-iosios numerį. Padėjo jį ant stalo patalpos viduryje.

Beveik visą pirmąjį puslapį užėmė didžiulė spalvota nuotrauka: sudužusio lėktuvo karkasas tarp liepsnojančių medžių. Baisus vaizdas. Sniegas, ugnis ir geležis, regis, buvo susivieniję, kad sunaikintų bet kokią žmogiškąją būtybę. Viltis buvo pavaizduota kitoje nuotraukoje, mažesnėje: gaisrininkas laikė naujagimę prie Belforo ir Monbeljaro ligoninės. Lili. Po fotografija buvo kelių eilučių paaiškinimas:

1980 metų naktį iš gruodžio 22 dienos į 23-iąją oro laineris 5403 Stambulas–Paryžius prie Prancūzijos ir Šveicarijos sienos tragiškai rėžėsi į Baisiojo kalno šlaitą. Šimtas šešiasdešimt aštuoni žmonės iš šimto šešiasdešimt devynių keleivių ir įgulos narių žuvo nuo smūgio arba sudegė liepsnose. Išsigelbėjo vienintelis trijų mėnesių kūdikis, išsviestas laukan anksčiau, nei užsidegė lėktuvo kabina.

Tai buvo viskas.

Markas ilgai žiūrėjo į nuotraukas, veidus antrame plane, lėktuvo kabiną, liepsnas, kiekvieną medį, tamsias žymes sniege. Skaitė ir skaitė tas kelias eilutes.

Nieko. Vėl nieko.

Klaidingi pėdsakai. Akligatvis. Vėl. Šį kartą galutinai.

Markas susiėmė galvą, truputį atsitiesė, apžiūrėjo baltas patalpos sienas.

Tada, tik tada jo akys pastebėjo kitą informaciją pirmame laikraščio puslapyje. Jos buvo nedaug. Sošo futbolo komandos pergalė 3:1 prieš Anžė, akinių gamyklos darbininkų mitingas prie Morė Aukštutinėje Juroje, trumpa Kalėdų senio kelionės po krašto komunas apžvalga...

Ir pačioje puslapio apačioje lyg pastaba. Tik aštuoni žodžiai. Paieškos skelbimas.

Melani Belvuar. 18 metų. Dingo prieš tris savaites.

Prie paieškos skelbimo buvo pridėta maža spalvota fotografija. Trys centimetrai su dviem.

Markas vos neapalpo. Tai buvo neįmanoma. Ne kitaip kaip klastotė. Padirbinys.

Ši aštuoniolikmetė mergina, Melani Belvuar, turėjo Lili veidą.

Tai ne panašios į ją merginos nuotrauka. Ne. Tai buvo ji. Tas pats žydrų akių žvilgsnis, ta pati skruostikaulių forma, ta pati šypsena, ta pati duobutė smakro vidury. Skyrėsi vien šukuosena, ir tai nedaug: Lili plaukai buvo vos trumpesni.

Fotografija, atspausdinta šiame sename laikraštyje, buvo tiksli dabartinės Lili nuotraukos kopija, – tos, kuri buvo įklijuota jos studento pažymėjime, oranžinėje nuolatinio bilieto kortelėje, ir kurią Markas rūpestingai saugojo savo piniginėje.

Tai buvo beprotiška!

Tame pačiame tragediją aprašiusio 1980 metų gruodžio 23 dienos laikraščio puslapyje vienoje nuotraukoje Lili buvo trijų mėnesių prie ligoninės, gaisrininko glėbyje, o kitoje – aštuo-

niolikos metų, graži, šypsanti, tokia, su kuria prieš dvi dienas, 1998 metų spalio 2-ąją, jis išsiskyrė...

Gal jam pavažiavo stogas?

Gal jis gyveno sapne, iš kurio tuoj pabus išpiltas prakaito šalia Lili?

Arba blogiau.

Šalia Malvinos Baisiojo kalno lūšnoje.

59

1998 metų spalio 4 diena, 7 val. 12 min.

Saulės spinduliai brovėsi pro lūšnos stogo skyles kaip detektyviniame filme lazerio šviesos, varpančios banko seifą. Vienas iš jų galiausiai pasiekė Malvinos veidą. Iš pradžių ji mėgavosi malonia šiluma ant skruosto, paskui kelis kartus apsisuko miegmaišyje, kol atsimerkė.

Ranka apgraibom paieškojo gretimo miegmaišio – Marko.

Apčiuopė sausą žemę.

Nieko.

Miegmaišio nebebuvo. Nebebuvo ir šilto kūno. Nieko.

Tik raštelis, popieriaus lapas.

Išėjau ragelių.
Markas

Niekšas! Be to, manėsi pašmaikštavęs.

Šalia topografinis vadovas. Žinia buvo aiški. „Sukis pati!“

Malvina pabambėjo pati ant savęs ir pašoko. Kokia kvailė! Turėjo būti budri, nepasitikėti tuo Vitraliu! Dabar jau, matot, gudrutė – liko viena Baisiojo kalno viršūnėje su telefonu, neprisijungiančiu prie jokio tinklo. Leidosi įviliojama į spąstus kaip mergiūkštė, ir dabar tebuvo viena išeitis. Leistis žemyn.

*

Malvina viską paliko lūšnoje: miegmaišį, žibintą, menkos vakarykštės vakarienės likučius, ir iškeliavo. Leisdamasi nė karto nežvilgtelėjo į ryto saulę, šviečiančią jai iš šono ir Šveicarijos kalnams dovanojančią Himalajų išvaizdą.

Po geros valandos pasimatė Gamtos parko namai. Keli vaikai jau pramogavo žaidimų aikštelėje su mediniais įrenginiais, jų tėvai už kelių metrų neskubėdami varstėsi turistų batus. Automobilių stovėjimo aikštelėje furgono „Citroen" nebebuvo. Suprantama! Tas niekšelis Vitralis ją iš tikrųjų paliko.

Malvina dirstelėjo į mobilųjį telefoną. Pagaliau ji pagavo ryšį! Galės išvažiuoti iš tos skylės. Jos dėmesį patraukė mažas geltonas vokelis ekrane: neperskaityta žinutė atsakiklyje. Kažkas šią naktį mėgino su ja susisiekti. Tikriausiai močiutė Matilda. Kas daugiau? Malvina pamaigė telefoną ir užgniaužė nuostabą. Žinutė buvo gauta iš nežinomo numerio.

Markas Vitralis? Krediulis Gran Diukas?

Malvina prisidėjo telefoną prie ausies.

„Malvina, čia Rašelė. Rašelė de Karvil, tavo močiutės sesuo..."

Rašelė? Močiutės sesuo, parfumerijos gamyklos paveldėtoja La Bolėje? Tikriausiai jau dešimt metų nebuvo su ja kalbėjusi.

„Malvina, mano vargšas vaike. Kuo greičiau man paskambink. Kuvrė, „Rožyne", atsitiko kažkas baisaus. O Dieve, brangioji. Tavo močiutė ir senelis nebeatsibudo. Juos abu, kiekvieną savo lovoje, rado nebekvėpuojančius. Juodu kartu nuėjo į Dangų, mano vargšas angele."

Malvina išjungė telefoną. Jos ranka nusviro, tarsi telefonas būtų staiga ėmęs sverti toną. Pažvelgė į tamsų mišką ir leidosi persmelkiama nepažįstamų kalnų tylos. Ilgai. Paskui delnas nuslydo į rankinę. Gana mąstyti. Reikia ne verkti, ne melstis. Reikia veikti. Suprasti. Atkeršyti. Sukaupti visą dėmesį į vieną daiktą, labai tikrą, labai gyvą, tik į jį.

Rankinėje pirštai suspaudė mauzerio L110 rankeną. Vitralis manėsi esąs gudresnis, bet šią naktį jam nederėjo miegoti: panorėjusi ji puikiai mokėjo apsimesti pamišėle, sapnuojančia košmarus. Ji tik atsiėmė savo ginklą. Šiaip ar taip, tasai veidmainis kvailys Markas Vitralis tikrai negalėtų pasinaudoti revolveriu.

O ji – galėtų.

60

1998 metų spalio 4 diena, 7 val. 19 min.

– Alio, Ženifė?

Markas dar nebuvo išėjęs iš „L'Est républicain" archyvo saugyklos. Jo bendradarbė iš Prancūzijos telekomo informacijos budėjo visą savaitgalį. Tai buvo vienintelis jo koziris, jo nederėjo sugadinti.

– Ženifė, čia vėl Markas. Man reikia tavo paslaugos, labai didelės paslaugos...

– Padarysiu viską, ko tik nori. Puikiai žinai.

– Man reikia vieno telefono ir adreso. Melani Belvuar. B-e-l-v-u-a-r...

– Kur gyvena?

– Iš pradžių ieškok Juros ir Du departamentuose. Paskui Franš Kontė. O tada visoje Prancūzijoje...

– Gerai...

Markas girdėjo duslų Ženifė pirštų bilsnojimą į klaviatūrą. Jis neįstengė atitraukti akių nuo fotografijos 1980 metų „L'Est républicain" laikraštyje. Neįsivaizduojamas panašumas. Kas galėjo būti ta Melani Belvuar? Aišku, kažkur buvo protu suvokiamas paaiškinimas...

– Apgailestauju, Markai, – pasigirdo Ženifė balsas. – *Nada* visuose tinkluose. Jokios Melani Belvuar nei Juroje, nei kur kitur Prancūzijoje.

– Gal ji raudonajame sąraše?

– Patikrinau ir ten. *Nada*.

– Mėšlas. Ar yra kitų Belvuar Prancūzijoje?

– Palauk...

Ragelyje vėl lyg kulkosvaidžiai suklapsėjo pirštai.

– Taip. Trys šimtai keturiasdešimt aštuoni...

– O Juroje?

– Tuoj... A, sumažėja. Tik dvidešimt trys, bet Melani nėra.

– Po galais! Gal pakeitė pavardę?

– Kas ta Melani?

– Reikėtų labai ilgai aiškinti. Pamišėlių istorija, bet turiu vos kelias minutes sugalvoti pabaigą. Ženifė, ar gali patikrinti prašymus nutraukti sutartį? Su Melani Belvuar pavarde?

– Kaip tu tai darai?

– Eik į archyvus. Ir prisijunk administratoriaus vardu. Ieškok prašymų nutraukti sutartį nuo to laiko, kai duomenys jau buvo suvesti į kompiuterį. Mažiausiai prieš penkiolika metų...

– Markai, draudžiama prisijungti administratoriaus vardu. Už tokį dalyką išspiriama lauk...

– Dar ko! Aš taip dariau dešimtis kartų. Prašau, Ženife, tai labai skubu...

– Įspėju, branguti, tai tau kainuos. Turėsi mane nusivesti į restoraną. Ir ne bet kokį, o su *Michelin* žvaigždute.

– *OK*, *OK*, ko tik nori, junkis.

Markas vėl išgirdo, kaip suskrebėjo kompiuterio klaviatūra.

– Ženifė, matai, aš esu susižadėjęs... Gal ne restoranas, gal tau labiau patiktų tapti kūdikėlio, kurį būsi padėjusi išgelbėti, krikštamote...

Ji nukirto:

– Ko dar užsinorėsi? Tavo kūdikis manęs nedomina! Mažiausiai dviejų žvaigždučių restoranas. To tikrai nusipelniau. Radau tą tavo merginą. Nutraukė sutartį prieš penkerius metus, 1993-iųjų sausio 23 dieną. Tuo laiku ji gyveno Belfore, Grafo de la Siuzo gatvėje, 65-ajame name. O paskui pššt, išnyko be pėdsakų.

– Ženifė, patikrink prašymus perkelti skambučius!

– Ką?

– Perkelti skambučius! Klientai dažniausiai nutraukia sutartis dėl to, kad persikrausto arba išeina gyventi pas kažką kitą, tada jie prašo, jog kelis mėnesius jų senasis numeris būtų perkeltas į naują vietą. Šitai irgi suarchyvuota ir pasiekiama per administratorių...

– Tu beprotis! Trijų žvaigždučių restoranas. Ir šampano į valias!

– *OK*, *OK*, su vengrų smuikininkais ir čipendeilais, jei nori!

– Mažai tenoriu!

Markas klausėsi. Sekundės jam atrodė begalinės.

– Tavo teisybė, – pagaliau išgirdo Ženifė balsą. – Melani Belvuar prašė perkelti skambučius Lorano Liujizano adresu. Manau, nori žinoti, kur... Danmari, Du departamentas. Vilaro kelias 456. Juk žinai, kad tai, ką darau, griežtai slapta. Ko tu nori iš tos Melani? Tai tavo buvusioji? Tai susiję su ligoninių sąrašu, kurį tau parūpinau užvakar?

Markas karštligiškai užsirašė adresą ant pirmo po ranka pakliuvusio popieriaus, tai buvo laikraščio „L'Est républicain" vedamasis.

– Tu nuostabi, Ženi. Nusivesiu į restoraną. Ir galbūt dar gausi dražė. Galiu tavęs paprašyti paskutinės paslaugos? Tu ten įsijungusi internetą?

Ženifė atsiduso.

– Taip.

– Prisijunk prie „Mappy" ir nurodyk man trumpiausią maršrutą į Vilaro kelio 456-ą namą.

– Po galais... Iš tikrųjų esu visiška kvailė... Žinai, kur gali susikišti tas savo dražė?

Raudonas ir oranžinis furgonas „Citroen" lėtai judėjo krašto keliu. Po Monbeljaro jis kilo link Šveicarijos sienos, kuri buvo už dešimties kilometrų. Marko koja mynė pedalą, bet, regis, jo automobiliui tai buvo nė motais. Kuo aukščiau, tuo labiau retėjo gyvenviečių. Kelias vienu tarpu vingiavo palei srautą, paskui kilo dar aukščiau. Namų darėsi reta, viršūnių papėdėje vien kelios išsibarsčiusios šveicariškos vilos rodė, kad šioje žemėje dar gyvena žmonių.

Danmari miestelis atsivėrė už posūkio. Melani Belvuar-Liujizan namas pagal Ženifė nuorodas stovėjo pačiame pakraštyje, kylant Šveicarijos link, žemiau viršūnių linijos. Furgonas „Citroen" įvažiavo į tuščią gyvenvietę. Buvo lygiai aštunta valanda ryto. Nė vienos atidarytos kavinės ar kepyklėlės.

Paskutinis posūkis, ir jis jau būtų išvažiavęs iš miestelio.

Markas staigiai sustojo. Įjungė atbulinį bėgį ir šiaip ne taip pastatė furgoną palei šaligatvį.

Jis neketino vėl mestis liūtui į nasrus! Krediulis Gran Diukas tikriausiai taip pat sekė tą Melani Belvuar. Nuolat lankydamasis Djepe seklys tikrai buvo matęs jų furgoną. Kas galėtų jo nepastebėti! Važiuoti juo pas tą Melani būtų buvę tas pat, kaip prisistatyti pas ją grojant trimitu.

Buvo vėsu. Markas paėjėjo geroką galą, stengdamasis eiti ne keliu, bet atšlaite. Už trečio vingio išvydo automobilį „Xantia". Jis buvo paslėptas kelkraštyje. Tiesiai virš jo pamatė vienišą namuką; be jokios abejonės, ten ir gyveno Melani Belvuar. Markas vėl užlipo ant šlaito, ant šlapios rasotos žolės. Žengė į priekį. Net automobilio veidrodėlyje negalėjo būti matomas.

Krediulis Gran Diukas ramiai, niekuo neabejodamas laukė su baltu puodeliu rankoje. Markas toliau žingsniavo slapstydamasis. Žinojo, kad prireikus visada galės pasinaudoti iš Malvinos pasiskolintu mauzeriu, bet jo planas, jeigu galima kalbėti apie planą, buvo visai kitas. Tiesioginio poveikio! Krediulis Gran Diukas artėjo prie šešiasdešimt penkerių metų, Markas turėjo tik dvidešimt, ir jo, regbio žaidėjo, fizinis pasirengimas buvo puikus. Jie išsiaiškins kaip vyras su vyru.

Krediulis Gran Diukas neturėjo laiko susivokti. Automobilio durelės staiga atsidarė. Iš nežinia kur išdygęs siluetas jį griebė už rankos, paskui už peties. Atsidūrė ant kelio, veidu į žemę. Dar neįstengęs įžiūrėti užpuoliko, gavo stiprų spyrį į šonkaulius. Susirietė iš skausmo. Antras spyris jam pataikė į stuburgalį.

Seklys suriko:

– Po...

Neužbaigtas šūksnis nuslopo begalinėje kalno tyloje. Trečias spyris į užpakalį privertė jį atsigręžti. Virš jo susirietusio kūno juodavo aukštas šešėlis.

Markas Vitralis.

Kaip jis galėjo suprasti? Jį rasti! Ir taip greitai?

– Markai, – tarė Gran Diukas. – Kai... kaip tu...

Seklys išspjovė kraują į dulkes ir pamėgino stotis. Markas užkėlė koją jam ant krūtinės.

– Nejudėk... Nejudėk, arba sutraiškysiu kaip tarakoną...

– Markai, kas...

– Užsičiaupk. Nepradėk kabinti makaronų. Dvi dienas skaitau tas tavo juokingas istorijas. Tavo gyvenimas, tavo tyrimas ir tavo, veidmainio žmogelio, sielos būsenos...

Markas stipriau primygo Gran Diukui krūtinę. Seklys susiraukė, jam buvo sunku kvėpuoti. Markas iš lėto prabilo:

– Mudu nežaisime katės ir pelės. Eisim tiesiai prie reikalo. Smūgiuosim tiesiai į vartus. Kaip futbolo rungtynėse, kurias, prisimeni, žiūrėdavau Djepe tau ant kelių. Ant savo senelio žudiko kelių, taip pat ir mano močiutės žudiko, jei tau būtų pavykę.

– Markai, juk nemanai, kad...

Markas uždėjo batą Gran Diukui ant veido prispausdamas sykiu smakrą, burną ir nosį. Seklys dusdamas susirietė iš skausmo. Kai Markas atitraukė koją, išspjovė kraujo ir purvo.

– Nebeturiu laiko klausytis tavo prasimanymų, Krediuli dėduli. Turėčiau sakyti Krediuli bėduli...

Seklys vėl nusispjovė. Atrodė, vos gali įkvėpti oro.

– Kai... kaip sužinojai? Kar... Karviliai tau pasakė? Matilda? Malvina?

– Žinai, vienas pats atspėjau... Vienas pats, kaip didelis.

– Aš... aš nenorėjau, turi manim patikėti. Aš... aš tik paklu... Aš gailėjausi. Paskui buvau nuoširdus... Mylėjau...

Šįkart spyris pataikė Gran Diukui į raktikaulį. Seklys sykį persivertė ir vėl išsitiesė aukštielninkas. Kruvina ranka palietė sau petį.

– Liaukis, Markai. Liaukis... Prašau.

– Tada užsičiaupk! Gana man tavo giesmelės apie sąžinės priekaištus, apie įsimylėjusį budelį... Aš čia ne dėl to! Lili tapatybė, štai kas man rūpi. Tiesa!

Pirmą kartą sužalotą Gran Diuko veidą nušvietė savotiška šypsena.

– Tai tu nesupratai? Bent jau ne viską... Taigi tau dar šiek tiek reikia tyrėjo paslaugų...

Markas vėl grasinamai pakėlė koją.

– Nesu tikras. Įrodyk, kad reikia.

– Kaip tu mane suradai... taip greitai?

– Aš ne toks lėtas kaip tu, štai ir viskas... Nesistenk laimėti laiko, jo per mažai, kad švaistyčiau. Kas čia per istorija su DNR? Ir Lili nuotrauka laikraštyje?

Krediulis Gran Diukas vėl pabandė nusišypsoti.

– Dėl tavo senelio... Kažkas mane pardavė ar tu iš tikrųjų pats atspėjai?

– Pats vienas! Jau sakiau. Įspėjau tave, nesistenk laimėti laiko.

Naujas spyris į šonkaulius. Seklys suriko ir apsivertė ant šono. Markas norėjo jį sutrypti. Žingtelėjo į priekį. Gran Diukas raitėsi iš skausmo, jo ranka nuslydo išilgai kojos. Markas tuojau suprato, ko jis ieško, – ginklo!

Laimė, Markas buvo greitesnis. Įkišo ranką į kuprinę, norėdamas išsitraukti mauzerį ir nusitaikyti...

Kuprinė buvo tuščia!

Mauzeris dingo.

Markui prieš akis prabėgo nakties vaizdai. Malvina stovi pabudusi, apsimetusi, kad susapnavo košmarą, o jis miegojo. Per vėlu apgailestauti...

Krediulis Gran Diukas nukreipė į jį revolverį.

– Pasirodei labai greitas, Markai. Iš tikrųjų, padarei man įspūdį. Bet pasidavei jausmams. Klasikinis atvejis. O juk turėjai rankoje visas kortas. Senas žmogus po tavo kojomis. Sprendimas tavęs laukė ant keleivio sėdynės. Tęsinys, mano garsiųjų užrašų

pabaiga. Vokas, kuris viską paaiškina ir su kuriuo aš tikiuosi uždirbti begales pinigų. Tereikėjo tau pasilenkti ir pasiimti...

Krediulis Gran Diukas svirduliuodamas atsistojo. Perkirsta lūpa gausiai kraujavo. Ilgas nebalintos drobės švarkas buvo išteptas žeme ir krauju. Sunkiai mynė dešinę koją. Markui iš gerklės neištrūko nė garsas. Jis pralaimėjo būdamas taip arti tikslo. Kvailai.

– Gerokai mane sužalojai, niekšeli. Aptalžei atsakančiai. Įsidėmėk, aš pripažįstu, kad to nusipelniau. Tavim dėtas, būčiau taip pat pasielgęs. Net blogiau.

Seklys kiek žingtelėjo, sveikąja ranka liesdamas skaudamą petį, o kita nusitaikęs į Marką.

– Tu nepalieki man pasirinkimo, Markai. Ar suvoki? Tu vienintelis žinai teisybę, kas nužudė tavo senelį, vienintelis gyvas, – suprantama, išskyrus užsakovą, bet senasis Karvilis toli gražu neprisipažins. Nužudyti tave, Markai, būtų paskutinis mano noras. Argi, tavo nuomone, galėčiau pasielgti kitaip?

Pagaliau Markui atsirišo liežuvis. Jis prakalbo tyliai, nukreipdamas žvilgsnį į automobilį.

– Su Nazimu Ozanu irgi negalėjai pasielgti kitaip? Ar ne?

Seklys sunkiai pasirėmė sužeistąja koja.

– Matai, Markai, gyvenimas mums pateikia staigmenų. Sunku plaukti prieš srovę. Dar sunkiau įveikti krioklius. Prieš savaitę ketinau paleisti sau kulką į galvą, padvėsti savo namuose. Visiškai vienas. *Game over**. Per kelias minutes. Šiandien aš laimėjau partiją, o vis dėlto prieš savo valią turėjau šaltakraujiškai nužudyti du asmenis, kurie man buvo svarbiausi: Nazimą Ozaną ir Ailą. Tris su tavimi.

Markas drebėjo. Jautė, kaip ledėja jo kūnas. Nuo seklio ir „Matebos“ vamzdžio jį skyrė trys metrai. Mėginti artintis, nuginkluoti Gran Diuką buvo tuščias reikalas. Nudėtų vos jam sujudėjus, Markas tuo buvo įsitikinęs. Kalnų keliukas bolavo beviltiškai tuščias, šiaip ar taip, jų pasislėpusių beveik neįmanoma pamatyti.

* Žaidimas baigtas (*angl.*).

– Markai, leisk man paaiškinti. Man sumokėjo didelius pinigus, kad nužudyčiau vieną porą per tariamą nelaimingą atsitikimą. Aš jau buvau ne kartą žudęs visuose pasaulio kraštuose už varganą samdomojo kareivio atlyginimą, nesulyginamą su Leonso de Karvilio pasiūlytu aukso puodu. Toks pasiūlymas neatmetamas... Ar tada galėjau nuspėti, Markai, kad prisirišiu prie moters, kuri išgyvens?

Kad jis nutiltų! Gran Diukas juk nebuvo beprotis. Negalėjo net tuo pasiteisinti. Tie žodžiai ištrūko Markui iš lūpų nejučia. O gal jis dar tikėjosi sujaudinti šį žmogų?

– Lili laukiasi. Nuo manęs. Po valandos pasidarys abortą.

Revolveris nesudrebėjo.

– Tai turėjo atsitikti, Markai. Taip sukasi pasaulis... Be reikalo atvažiavai kištis ne į savo reikalus. Tikrai be reikalo. Būtum galėjęs laimingai gyventi su Lili. Judu buvote graži pora, labai graži porelė. Lili bus nepaguodžiama. Bet tu man nepalieki pasirinkimo... Negaišim, ar ne?

Gran Diukas nutaikė ginklą stabo ištiktam Markui į širdį, o šis nepajėgė nė krustelėti. Tuoj viskas čia pasibaigs. Keista, jam sugrįžo džiugiausi Pošolio gatvės vaizdai: Pasaulio taurė 1986 metais, Fernandeso vienuolikos metrų baudinys, Didjė Siso marškinėliai, Lili pianino pamokų pažymiai...

– Viso to neturėjo būti, Markai, viso to vargo, viso skausmo. Čia niekas nekaltas. Melani Belvuar galbūt. Bet ir ji manė, kad elgiasi kuo geriausiai.

Aš turiu pasijudinti, galvojo Markas. Griūti jam po kojų...

Tarsi atspėjęs jo ketinimą, Gran Diukas atsitraukė gniauždamas revolverį.

– Mes kabinamės į gyvenimą, Markai, va čia bėda. Visa bėda čia, net kai nebėra vilties. Visas tas Karvilių ir Vitralių karas buvo nereikalingas. Kaip visi karai. Nesusipratimas. Manau, dabar tu suvokei tiesą. Jos abi žuvo, Markai, ant Baisiojo kalno tą vakarą. Emili ir Liza Roza. Abi žuvo per nelaimingą įvykį. Patikėk, aš apgailestauju, Markai.

*

Gran Diuko pirštas paspaudė gaiduką.

Šūvio garsas balto ryto tyloje nuo vienos viršūnės atsimušė į kitą. Jo aidas tikriausiai buvo girdėti Šveicarijoje.

61

1998 metų spalio 4 diena, 8 val. 14 min.

Krediulis Gran Diukas griuvo veidu į žemę. Iš jo nugaros tarsi tamsiai raudono vandens šaltinėlis sruvo kraujas.

Pasirodė Malvina, abiem ištiestom prieš save rankom spausdama mauzerį L110. Tylą sudrumstė jos laibas balselis:

– Nemanyk, kad šoviau gelbėdama tau gyvybę, Vitrali! Šoviau vien todėl, kad negaliu pakęsti, kai sako, jog Liza Roza negyva...

Ji paleido mauzerį, ir jis nukrito jai prie kojų. Visas jos kūnas drebėjo. Šį kartą tai nebebuvo akių dūmimas... Ji šovė. Nužudė.

– Tu... Kaip?..

Malvina nervingai tarė:

– Aš... Aš ne kvailesnė už tave. Taip pat pagalvojau apie laikraštį. Žmogus iš parko, Gregori Morė, nuvežė savo visureigiu iki „L'Est républicain“ būstinės. Tu man palengvinai darbą. 1980 metų gruodžio 23 dienos numeris dar nebuvo padėtas į vietą, tu pirmajame puslapyje net įrašei Melani Belvuar adresą... Šokau su adresu į taksi. Paprašiau, kad taksistas mane paleistų apačioje, vos išvažiavus iš Danmari.

Markas dvejojo. Kaip pasielgti? Padėkoti Malvinai, apkabinti? Nedaryti nieko, palikti ją šitaip? Jis žengė jos link. Malvina sustingo.

– Neliesk manęs!

Griuvo ant žemės kaip nevaldoma marionetė. Pratrūko raudoti. Markas suprato tik kelias jos padrikų žodžių nuotrupas.

– Močiutė, senelis... Vakar išskrido. Išėjo. Išėjo...

Markas apsisuko ir atidarė automobilio dureles. Gran Diukas nemelavo. Ant sėdynės buvo padėtas baltas vokas. Markas jį atplėšė. Jame buvo keturi spausdinto teksto lapai. Markas priėjo prie Malvinos. Ji tebeverkė leisgyvė, susirietusi gemalo poza. Jis atsisėdo šalia. Iš lėto garsiai perskaitė:

– Aš jums viską pasakysiu, pone Gran Diukai. Galų gale aš niekada nieko blogo nedariau, neturiu už ką savęs kaltinti. Laikas viską papasakoti, nes jūs mane radote. Vieną dieną tai reikėjo padaryti. Tarkime, kad tas laikas atėjo. Aš buvau, kaip sakoma, sunki paauglė. Nuo septyniolikos metų praradau ryšį su tėvais. Seniai nebelankiau mokyklos. Gyvenau valkataudama kaip ir daugelis kitų. Mano tėvams pavyko mane įtraukti į Nacionalinę įdarbinimo agentūrą. Blaškiausi iš vienos stažuotės į kitą, kol kelioms savaitėms pagal skelbimą įsidarbinau Aukštutinės Juros gamtos parko tarnyboje. Kai ten priimdavo, dažniausiai reikėdavo rinkti miške šiukšles. Įprastas dalykas. Man, kaip ir nedidelei grupei stažuotojų, vadovavo Gregori Morė, parko prižiūrėtojas Baisiajame kalne. Jis buvo neįtikėtinai gražus. Labai švelnus jaunoms jo skonio mergaitėms. Jis turėjo savotišką gebėjimą jas liesti, glostyti ir išlikti neįkyrus. Buvo daugiau nei dešimčia metų vyresnis už mane. Kaip ir daugelis kitų, aš jį įsimylėjau. Pirmą kartą mudu mylėjomės gamtoje, pomiškyje, prie sraunaus upeliūkščio, vidur miško, kurį jis taip puikiai pažinojo. Paskui susitikdavom daugybę kartų, visas tas stažuotės dienas ir dar keletą savaičių vėliau. Visur, neįtikimiausiose vietose. Suvokiau, kad jis turi ir kitų nuotykių, bet maniau, kad jis su manimi kitoks, tikrai įsimylėjęs. Norėjau tikėti jo pažadais. Klasikinis pavyzdys, ar ne, pone Gran Diukai? Jauna kvaiša ir dailus patauška...

– O paskui?

– Aš pastojau. Supratau tai vėlai. Po šešių savaičių. Buvau jau pradėjusi žengti į pragarą. Darbo nėra. Šeima, kurios vis

labiau vengiau. Draugai, su kuriais vis mažiau bendravau. Tas Gregori Morė – tikras savižudiškas apsėdimas. Jo kūnas. Jo teikiamas malonumas.

– Tai buvo Gregori tėvas?

– Taip, jis buvo vienintelis mano meilužis. Pasisakiau jam sykį vakare prasto viešbučio kambaryje Belforo priemiestyje, kai pasimylėjome.

– Kokia buvo jo reakcija?

– Įprasta, pone Gran Diukai. Jis mane išvijo lauk, pasakė, kad esu kekšelė, ketinanti jį įvilioti į spąstus, kad nėra jokio tėvystės įrodymo ir kad aš turiu pasidaryti abortą.

– Tačiau jūs nepasidarėt?

– Ne... Iš tikrųjų nebuvau apsisprendusi išsaugoti vaiką. Tiesiog laukiau savaites nieko nedarydama. Septinta, aštunta. Viskas įvyko labai greitai. Gregori vis dar buvo mane apsėdęs. Buvau it pamišusi. Tikėjau, kad man pavyks priversti jį pakeisti nuomonę, jį atgauti. Be to, buvau dugne. Nebeturėjau kur gyventi, tapau skvotere, pas tėvus grįždavau rečiau nei kartą per savaitę. Kai mano nėštumas pasidarė matomas, išvis pas juos nebeidavau. Tik paskambindavau.

– Gimdėte ligoninėje?

– Taip. Monbeljare, patologijos skyriuje. Kaip tik buvau sulaukusi pilnametystės. Mano būklė nebuvo itin puiki. Kūdikis nelabai didelis. Svėrė šiek tiek daugiau nei du kilogramus. Gimė 1980 metų rugpjūčio 27 dieną. Mergytė. Po savaitės išėjau iš ligoninės su neužpildytais dokumentais, išmečiau juos į šiukšliadėžę.

– Taip paprastai?

– Žinot, pone Gran Diukai, per tą savaitę ligoninėje susidūriau tikriausiai su dešimtimis įvairiausių slaugytojų ir beveik tiek pat gydytojų. Ligoninėje tikrai turi būti kokia žyma dokumentuose apie mano vaiko gimimą. Išlikęs įrodymas. Bet kas patikrins, ar tas vaikas su manimi, ar aš jį auginu? Niekas iš mano šeimos narių niekada nesužinojo apie kūdikį.

– Kaip pavadinote mergytę?

– Ji niekada neturėjo vardo. Keista, ar ne? Ligoninėje pasakiau, kad dar neišrinkau, kad laukiu tėvo. Išėjau su vaiku. Mano nuosmukis buvo svaiginamas, per kelias savaites. Nutraukiau visus ryšius, kuriuos dar palaikiau, su vaikystės draugais, su šeima. Buvo vasara. Miegojau gatvėje su vaiku, visą dieną kabančiu man ant krūtinės. Buvau išsekusi. Tie padarai, su kuriais bendravau, manęs nesmerkė. Alkoholikai, narkomanai. Man nepavyko priimti jokio sprendimo. Grįžti namo su ašaromis, pulti į glėbį tėvams? Jie abu dirbo Alstome, Belforo greitųjų traukinių linijoje. Grįžti su vaiku pas Gregori ir jį įtikinti? Mergytė turėjo neįtikėtinai žydras akis – panašias į mano, bet labiausiai į savo tėvo, puikias šviesias vilkšunio akis. Pasiduoti ir numirti ten, ant šaligatvio?..

– Kaip nusprendėte išvykti?

– Neturėjau pasirinkimo. Mergaitė Monbeljaro gatvėse su vaiku, galiausiai tai pradeda kristi į akis. Po kelių savaičių man ant kulnų pradėjo lipti socialinės tarnybos. Kas, kad buvau pilnametė, supratau, kaip tai baigtųsi. Tarnybos paimtų vaiką, o mane grąžintų namo į Belforą. Neklausdamos mano nuomonės. Turiu jums prisipažinti, pone Gran Diukai, jog aš tada dariau ne tik teisėtus dalykus. Prekiavau narkotikais. Vagiliavau. Taip pat ne sykį pardavinėjau savo kūną. Manau, suprantate, – kad išgyvenčiau, man reikėjo palikti Monbeljarą.

– Tai ten sutikote Žoržą Peletjė?

– Taip. Vargšas žmogus. Padugnė kaip ir aš, turėjo slapstytis. Policija, socialinės tarnybos, net šeima, – visi jį persekiojo kaip mane. Jis man pajuto simpatiją, nepaisant visko, aš jam atrodžiau miela. Manau, tas kvailys jau svajojo tapsiąs mano sąvadautoju. Aš jam niekada neleidau manęs liesti. Bet va, mes lyg ir turėjome bendrų interesų. Dingti kartu. Jura, Baisusis kalnas man pasirodė neabejotina išeitis. Labai arti Monbeljaro, ir niekas neateis ten mūsų ieškoti. Buvo pirmoji gruodžio savaitė, dar gana švelnus oras, mes buvom pripratę nakvoti lauke. Be to, aš ten galėjau vėl rasti Gregori. Susitikti. Jis mane atpažintų, atpažintų vaiką.

Jo akis. Negalėtų paneigti tėvystės. Žinau, kad tai gali atrodyti kvaila, pone Gran Diukai, bet aš tokia buvau. Gregori Morė buvo vienintelis mano išsigelbėjimas. Aš tuo dar tikėjau.

– Galų gale jūs jį sutikote?

– Mes įsikūrėme netoli Baisiojo kalno viršūnės rastoje lūšnoje. Šilta nebuvo, bet užsikurdavome ugnį, turėjome stogą, galiausiai buvo geriau negu gatvėje. Aš jums atsakysiu, pone Gran Diukai, tuojau. Taip, aš sutikau Gregori Morė. Sutikdavau jį kone kasdien. Baisusis kalnas nelabai aukštas, miškas nelabai didelis. Sutikau jį nešina vaiku glėbyje. Jis manęs neatpažino, pone Gran Diukai! Net nepažvelgė į mane. Per kelis mėnesius iš jaunos geidžiamos merginos virtau atmata. Išstorėjau. Krūtys suglebo ir nukaro. Akys nebežėrėjo. Buvau neatpažįstama.

– Ar su juo nė nepakalbėjote?

– Jūs nesuprantate, pone Gran Diukai. Aš buvau pažeminta. Šitaip pažeminta. Jis manęs net neatpažino. Ar pasidariau tokia negraži? Ar jis paskui turėjo kitų moterų? Supratau, pone Gran Diukai, kad jis daugiau niekada manęs nepalies. Kad jis daugiau niekada manęs nenorės. Kaip tada gali manyti, kad jis norėtų mano vaiko... Baisiojo kalno šlaituose užgeso paskutinė mano viltis. Nebeturėjau daugiau nieko. Mano vaikas buvo kaip sunkulys, pririštas prie kojų, kaip mano pačios atauga, ir mes ritomės žemyn kartu. Nemanykit, kad aš to vaiko nemylėjau, pone Gran Diukai, kad bet koks motiniškas jausmas buvo išblėsęs. O ne! Atvirkščiai. Bet aš nebeturėjau ko duoti savo vaikui. Nei tėvo, nei pieno. Netgi vardo. Suvokiat? Tada ūmai ant kalno ėmė snigti. Buvo gruodžio 22-osios rytas. Šildėmės, kaip galėjome, lūšnoje aplink ugnį visą dieną. Turėjau viskuo rūpintis. Peletjė tris ketvirčius laiko būdavo apsvaigęs nuo kokaino, jei manęs ten nebūtų buvę, būtų sušalęs vietoje. Vydavau jį lauk, kad pririnktų malkų.

– Ir atėjo naktis...

– Taip. Audra įsišėlo dvigubai smarkiau. Peletjė nulūžo. Manau, net negirdėjo trenksmo. Lūšna nuo jo suvirpėjo kaip per žemės drebėjimą, lyg būtų atėjusi pasaulio pabaiga. Iš lūšnos ma-

tėsi, kaip už kilometro dega medžiai. Dega sningant. Buvau pakerėta. Įsupau į antklodę vaiką ir išėjau. Nebuvo šalta, priešingai, nuo didžiulio laužo plieskė karštis ir dilgino odą...

– Neišsigandote?

– Ne. Nė vieną akimirką. Tai buvo keista, netikroviška scena. Sniegas ir ugnis. Be to, tas kreivas lėktuvas kalno vidury, jo plienas lydėsi man prieš akis liepsnose lyg paprasta guma. Žinojau, kad esu pirmoji katastrofos liudytoja, bet nemaniau, kad gelbėtojai taip ilgai neatvyks.

– Ir tada pamatėt jį?

– Norit pasakyti – kūdikį, pone Gran Diukai? Taip, tuo metu.

– Jis... jis buvo...

– Taip. Jis buvo jau miręs. Pabrinkęs. Žuvęs nuo smūgio. Jau kuris laikas. Joks kūdikis nebūtų galėjęs išgyventi vienas ten aukštai, pragare. Nežinau, kaip visi patikėjo ta pasaka... Kūdikis buvo negyvas, pone Gran Diukai. Ir aš tuojau pat pagalvojau, kad tai neteisinga.

– Kaip?

– Jei jums mieliau, žiauru. Visa šeima apraudos šį žuvusį kūdikį. Tai buvo mergytė, apvilkta suknute. Gedės. Sumautas gyvenimas. O aš, aš negaliu savo dukrai užtikrinti ateities. Ji gyveno, ji gyvens be nieko, be šeimos, turės tik mane, o aš taip mažai reiškiau. Jūs suprantat, ką noriu pasakyti žodžiu „žiauru"? Ar „neteisinga"?

– Suprantu...

– Taip. Tai nesunku. Sniege žuvęs kūdikis buvo beveik tokio pat amžiaus kaip mano dukra. Veikiau nemąstydama. Kaip jums paaiškinti? Pirmąkart man pasirodė, kad esu naudinga, iš tikrųjų naudinga. Drąsiai elgiuosi. Gelbėti gyvybę, – štai apie ką galvojau. Gelbėti gyvybę, gelbėti šeimą, taip pat gelbėti savo dukrelę. Truputį panašu į tai, ką turbūt jaučia gydytojai, gaisrininkai. Tas jausmas tą naktį man buvo toks netikėtas, kad aš paskui, po viso to panorau tapti slaugytoja ar kokia kita panašia darbuotoja. Gelbėti gyvybes.

– Jūs išrengėte mirusio sniege kūdikio lavonėlį?

– Kad jį išgelbėčiau, pone Gran Diukai. Kad jį išgelbėčiau. Aš jums sakiau, ar nesupratot? Savo vaiką be ateities dovanojau mylinčiai šeimai, be abejonės, turtingai, kuri niekada nesužinos apie mano auką, kuri verks iš džiaugsmo įvykus stebuklui ir niekada dėl nieko nesuabejos. Tai buvo beveik šventa...

– Bet atsitiko ne taip. Visiškai ne taip...

– Kaip galėjau nuspėti, pone Gran Diukai? Kaip galėjau atspėti, kad lėktuve yra du kūdikiai? Abu žuvo kaip ir kiti keleiviai. Kaip galėjau numatyti pasekmes? Tikėjau, kad tą vakarą elgiuosi kaip šventoji. Paskui sekiau laikraščiuose visą tą bylą. Draskėsi dvi šeimos. Teismas. Ką aš galėjau pasakyti? Ką galėjau padaryti? Tik tylėti. Viskas turėjo būti daug paprasčiau. Laukiau apie valandą, kol atvyko pagalba, glėbyje spausdama savo kūdikį, aprengtą naujais drabužėliais. Kai išgirdau iš tolo artėjančius pirmuosius gaisrininkus, jų šūkalojimus, kai pamačiau žibintus, padėjau savo vaiką į sniegą tokioje vietoje, kad būtų šildomas liepsnų, bet nesudegtų. Pabučiavau paskutinį kartą. Po kelių valandų jam bus duota nauja šeima. Pabėgau į šiltą naktį su žuvusio kūdikio nuogu lavonėliu, suvyniojusi jį į savo apklotą.

– Tai jūs jį palaidojot šalia lūšnos?

– Kaip kitaip galėjau padaryti? Turite kitų minčių? Peletjė dar miegojo apsvaigęs nuo kokaino. Rausiau žemę rankomis sniege kaip beprotė. Sušlapau. Rankos buvo kruvinos. Rausiau. Ilgai. Peletjė pasirodė man už nugaros, kai buvau bemaž baigusi. Kūdikio lavonėlis jau gulėjo duobėje. Kūriau maldas prieš užberdama jį žemėmis, nemokėjau nė vienos. Peletjė kone pamišo, manė, kad tai mano dukrytė, kad aš ją nužudžiau...

– Suprato, kai pamatė grandinėlę ant kūdikio riešo?

– Taip. Apimta beprotybės, nė vieną akimirką neatkreipiau dėmesio į tą papuošaliuką. Išraižytą grandinėlę. *Liza Roza*. O Peletjė ją pamatė iš pirmo žvilgsnio. Suprato, kad auksinė. Sandoris buvo paprastas. Aš jam atidaviau papuošalą, ir jis užsičiaupė. Nuplėšęs grandinėlę nuo vaiko riešo, išėjo. Daugiau niekada jo

nemačiau. Aš dar kiek pasilikau. Stūmiau į duobę drėgną snieguotą žemę. Apčiuopom rinkau akmenis, akmenukus, kroviau vieną ant kito. Sušalę pirštai veik nebesilankstė. Visą amžinybę iš dviejų pagalių dariau kryžių. Kitą nakties dalį miegojau lūšnoje šalia pelenų. Nors ne, manau, kad tą naktį nemiegojau. Nei paskesnes naktis.

– Vėlesniais metais grįždavot prie kapo?

– Taip... Jūs tai supratot. Gyvenimas pamažu paėmė viršų. Tėvai manęs ieškojo, dėjo į laikraščius tuos garsiuosius paieškos skelbimus. Galų gale grįžau į Belforą. Vėl ėmiau mokytis. Tapau slaugytoja, kaip jums ir sakiau. Prieš šešerius metus sutikau Loraną. Loraną Liujizaną. Jis sanitaras ligoninėje. Mano tėvai buvo pagyvenę, tėvas mirė prieš penkerius metus, mama pernai. Su Loranu mudu nesusituokę, bet aš vis dėlto labai norėjau naudotis jo pavarde. Loranas nieko nežino apie mano praeitį. Beje, nežino niekas. Loranas norėtų vaiko. Man dar ne vėlu. Tik trisdešimt šešeri. Nežinau. Suprantate, man tai sudėtinga.

– Suprantu, Melani. Neatsakėte dėl kapo.

– Tuoj, pone Gran Diukai. Taip, ten grįždavau kasmet. Kiekvienais metais rugpjūčio 27-ąją, per mano vaiko gimtadienį. Tarsi ten, ant Baisiojo kalno, būčiau palaidojusi savo pačios vaiką, pone Gran Diukai. Suprantat? Savo pačios vaiką, ne svetimą. Ne tą Lizą Rozą. Grįždavau prižiūrėti kapo, papuošti gėlėmis kryžiaus. Vienais metais, buvo prabėgusi jau visa amžinybė, 1987-aisiais, supratau, kad kažkas apieškojo akmenis, juos kitaip sukrovė. Kas? Žinojau, kad Vitralių ir Karvilių byla dar nebaigta, – beje, ji tikriausiai niekada ir nebus baigta, – kad ji negalėjo būti baigta.

– Jeigu kas nors neiškas kūdikio lavonėlio, įsupto į apklotą ir palaidoto šalia lūšnos. Pavyzdžiui, koks nors atkaklus tyrėjas.

– Na, matot. Aš išsigandau, kad atkasus tą lavonėlį nebūtų atkasta ir mano praeitis. Ištuštinau kapą. Sunaikinau paskutinį įrodymą.

– Iškasėt kapą kitur? Slaptesnėje vietoje?

– Tai ne jūsų reikalas, pone Gran Diukai. Tai tik mano reikalas. Ką darysit dabar?

– Nežinau. Galime susitikti?

– Manau, kad iš tikrųjų neturiu pasirinkimo. Aš jūsų rankose, kaip sakoma. Kuo anksčiau, tuo geriau. Loranas rytoj pradeda darbą penktą valandą ryto. Aš budžiu naktį. Ligoninės darbuotojų gyvenimas, kaip matot, nėra paprastas. Baigiu Monbeljare aštuntą. Kol grįšiu... Sakykim, devintą valandą pas mane rytoj iš ryto. Jūs po šitiek metų sugebėjot mane rasti, manau, gebėsit rasti ir kelią... Tikiuosi, būsite diskretiškas, pone Gran Diukai. Aš pakeičiau gyvenimą. Man pavyko, bet užmiršti nebuvo lengva. Tą vakarą ant Baisiojo kalno niekam nenorėjau padaryti bloga. Netgi priešingai. Negalėjau numatyti...

– Numatyti ko?

– ...

– Numatyti ko, Melani?

– ...numatyti, kad mano duktė sulaukusi aštuoniolikos bus tokia panaši į mane...

Jau buvo po devynių. Lengvas rūkas, apsupęs Juros šlaitus, pradėjo sklaidytis kildamas it šydas viršūnių link. Markas pirmas išvydo mažą baltą automobilį keliais vingiais žemiau, dar gerokai prieš Danmari, „Fiat Panda“. Jis pamažu artėjo, pravažiavo pro juos ir sustojo keliais metrais aukščiau prie namuko žydromis langinėmis. Prie užpakalinio automobilio lango Markas pamatė priklijuotą slaugytojos lipduką. Vairuotoja – jie įžiūrėjo tik šviesius plaukus – nejudėdama ilgai sėdėjo prie vairo. Pagaliau automobilio šviesos užgeso.

Atsidarė durelės, ir pasirodė keistai pažįstamas veidas su pavargusia šypsena.

62

1999 metų gegužės 20 diena,
„Gudobelių" gimdymo namai, Djepas

Tomas miegojo suspaudęs kumštukus plastikinėje permatomoje lovelėje. Jo kūnelis pamažu kilsavo. Matėsi tik mažas išpūstžandis veidukas ir šviesūs plaukai, neįtikėtinai ilgi kaip keturių dienų kūdikiui.

Markas laikė Lili už rankos. Ji buvo pavargusi. Nejučia merkėsi akys. Ji mėgavosi ramybe. Pagaliau viena su Marku ir Tomu. Gaudė tylą tarytum gaivų išretėjusį orą, kol kaip viesulas įsiveržė nauja slaugytoja.

Nikolė ką tik buvo išėjusi iš palatos. Lili mandagiai jai leido suprasti, kad nori pailsėti. Nikolė būtų dieną ir naktį budėjusi prie mažojo Tomo. Žinojo jau visas Djepas. Pirmasis Nikolės vizitas buvo pas Pjerą Žanvalio kapinėse, bet paskui ji atgavo dvidešimtmetės kojų tvirtumą ir ėjo iš vienos parduotuvės į kitą skelbdama apie gimimą. Provaikaitis! Tokia ir būtų buvusi žinia, jei nebūtų dalijusi agitacinių lapelių... Markas su nerimu laukė akimirkos, kai visas Djepas, nuo merijos iki prekybos uosto vadovo, atvyks pasveikinti su puokštėmis rankose.

Lili galva nusviro Markui ant peties – jis sėdėjo ant lovos krašto. Nebedrįso pajudėti. Pirštų galais paėmė mažą kartono kortelę, atsiųstą Melani Belvuar. Buvo prisegta prie didžiulės rožių puokštės. Triskart didesnės, nei buvo nupirkęs Markas.

Sėkmės Tomukui. Lili, nemokėjau būti tau motina. Dar sykį atsiprašau. Gal priimsi mane kaip močiutę? Pamėginsiu kaip galėdama pavyti prarastą laiką, visa, ką sugadinau savo tylėjimu. Manau, ne per vėlu, jei tik tu nori. Bent jau dėl Tomo. Kas nesvajojo turėti trisdešimt šešerių metų močiutės?

Rūpinkis Marku.

Melani

Lili iki šiol atsisakydavo susitikti su motina. Melani primygtinai neprašė. Lili tam neturėjo drąsos. Jai reikėjo laiko. Dabar čia buvo Tomas, jis bus ryšys tarp kartų. Lili ilsėjosi tik kelias minutes, bet į palatą jau įėjo slaugytoja.

„Niekada neduoda ramybės“, – pagalvojo Markas.

Bet priežastis buvo pateisinama! Slaugytoja vos įstengė panešti didelę supakuotą dovaną.

– Ką tik atvežė pasiuntinys, – patikslino slaugytoja. – Laimė, kad tokie dideli paketai atgabenami ne kasdien. Kortelė tėčiui, dėžė mamai.

Slaugytoja išėjo. Lili išvertė akis pamačiusi tokio dydžio dovaną. Metras pločio, du aukščio!

– Ką gi, išpakuok, – paragino Markas.

– Gali pamanyti, kad ta dovana nuo juokdario smurfo*, – tarė Lili. – Tu įsitikinęs, kad nesprogs?

– Viskas priklauso nuo to, kas ją siuntė...

Kol Markas plėšė mažą baltą voką, Lili ėmėsi paketo, didelėm skiautėm draskė spalvotą popierių, į kurį buvo įvyniota kartoninė dėžė.

Markas bemat atpažino smulkią, beveik neįskaitomą rašyseną.

Malvina.

Jį užliejo pilnatvės pojūtis.

– Kas? – paklausė Lili, lupdama popierių.

* Smurfai – belgų komiksų serijos veikėjai.

– Viena draugė, – tyliai atsakė Markas. – Labai brangi draugė.

– Oho.

Lili beveik baigė. Pilnomis saujomis plėšė kartoną. Iš dėžės išniro didžiulis pliušinis meškinas, rudas ir geltonas. Lili džiaugsmingai sušuko:

– O Dieve! Koks gražus!

Markas iššifravo kortelėje Malvinos keverzonę.

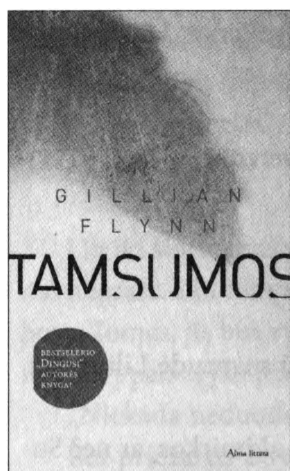
Mažajam pavainikiui.
Jam reikės jo saugotis.

Jis neįstengė sulaikyti šypsenos. Stipriai suspaudė Lili ranką, paskui pasisuko į pliušinį žaislą.

– Sveikas, storuli. Išties ilgai laukei šios akimirkos, ar ne? Susitik su mūsų Lili!

Jaunoji mama nustebusi išplėtė akis.

– Lili, tau pristatau Banžo.

GILLIAN FLYNN
TAMSUMOS

Gillian Flynn – tikras pinigas, aštri, protinga pasakotoja, prikaustanti dėmesį ir nevengianti šiurpinti. (Stephen King)

Ryškiame, įtaigiame, kupiname nuojautų detektyviniame romane „Tamsumos“, kaip ir garsiame G. Flynn bestseleryje „Dingusi“, atsiskleidžia neprilygstamas rašytojos talentas pinti detektyvinių įvykių seką su psichologiniais žmonių paveikslais. Autorė, meistriškai jungdama dvi pasakojimo linijas, veda skaitytoją dygliuotu keliu, o kuriama įtampa tokia stipri, kad sunku nuspręsti, kurį siužeto įvykį rūpi sužinoti labiau.

Libės Dei motina ir dvi vyresnės seserys buvo nužudytos savo namuose, šeimos ūkyje. Būtent dėl septynmetės Libės liudijimo penkiolikametis jos brolis Benas atsidūrė už grotų iki gyvos galvos.

Po dvidešimt ketverių metų Libei taip striuka su pinigais, kad ji sutinka susitikti su Žudymo klubo nariais – tikrų nusikaltimų gerbėjais, narstančiais garsiausias bylas. Libė patiria šoką sužinojusi, kad dauguma klubo narių netiki Beno kalte, kad, jų nuomone, tikrasis žudikas iki šiol mėgaujasi laisve. Iš pat pradžių Libę domina tik galimybė susižerti gražaus pinigėlio pardavinėjant senus šeimos daiktus kaip suvenyrus gerbėjams. Bet įsitraukus į klubo tyrimą ji ima abejoti, ką iš tikrųjų mačiusi, o ko gal ir nemačiusi aną tragedijos naktį.

ELISABETH NAUGHTON

LAUK MANĘS

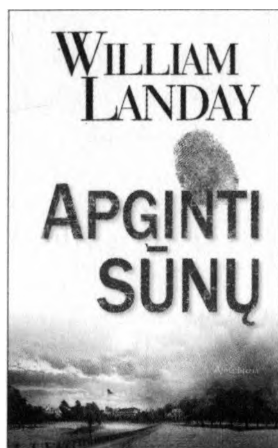
Milžinišką skaitytojų susidomėjimą pelniusi romantinė įtempto siužeto drama apie meilę, praradimą ir antrą galimybę.

Keitės gyvenimas dar kartą prasidėjo tuomet, kai ji pakilo iš gilios komos. Ji neatmena nieko – nei kraupios avarijos, nei mylimo vyro, nei vienturčio sūnelio. Moteris ryžtingai siekia kuo greičiau priprasti prie savo dabartinio gyvenimo bei vyro, už kurio buvo laimingai ištekėjusi... Tačiau ne viskas taip lengva, kaip ji tikėjosi.

Po netikėtos sutuoktinio žūties, Keitė randa savo ligos dokumentus, tačiau jie neatitinka to, kas jai buvo kasdien pasakojama. Pradėjusi abejoti viskuo, kas ją supa, moteris išvyksta ieškoti savo gyvenimo ir galbūt dukrelės, kurios nuotrauką rado tarp pluošto popierių...

WILLIAM LANDAY

APGINTI SŪNŲ

Kam ryžtumeisi, kad išgelbėtum sūnų?

Ramiame priemiestyje, parke šalia vidurinės mokyklos, randamas negyvas keturiolikmetis Benas. Bylos imasi Endis Barberis – atsidavęs šeimai žmogus ir kartu apygardos prokuroro tarnybos darbuotojas. Endžio sūnus Džeikobas yra Beno bendraklasis, tad Barberis stengiasi kuo greičiau rasti žudiką ir nuraminti įbaugintus mokinių tėvus.

Vis dėlto nusikaltimo tyrimas nejuda iš vietos, nėra nė mažiausio pėdsako, už kurio Endis galėtų užsikabinti. Nužudymo aplinkybės ima aiškėti, kai ant aukos drabužių aptinkamas piršto atspaudas. Jis Endžio sūnaus Džeikobo...

Bussi, Michel

Bu364 Svetimas kūdikis : [romanas] / Michel Bussi ; iš prancūzų kalbos vertė Birutė Gedgaudaitė. – Vilnius : Alma littera, 2014. – 432 p.

ISBN 978-609-01-1472-8

Liza Roza ar Emili? Kas ta trijų mėnesių mergaitė, vienintelė būtybė, likusi gyva sudužus lėktuvui? Ją, žiniasklaidos pramintą Laumžirgiu, saviške pripažįsta dvi šeimos – viena turtinga, kita vos sudurianti galą su galu. Po aštuoniolikos metų atkaklių tyrimų pagaliau ima aiškėti tiesa. Gimtadienio proga mergina gauna privataus seklio dienoraštį. Puslapis po puslapio atsiveria praeities įvykiai, kurie buvo kruopščiai slepiami daugelį metų.

Michel Bussi (Mišelis Biusi) – garsiausias prancūzų detektyvinių romanų autorius, pelnęs ne vieną prestižinį apdovanojimą. Originalus, dramatiškas, įtempto siužeto „Svetimas kūdikis“ buvo apdovanotas ir premijomis, ir skaitytojų simpatijomis.

UDK 821.133.1-31

Michel Bussi

SVETIMAS KŪDIKIS

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė Birutė Gedgaudaitė

Redagavo Vaiva Ališankienė
Korektorė Marijona Treigienė
Viršelio dailininkė Deimantė Rybakovienė
Maketavo Jurga Morkūnienė

Tiražas 2000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera“, Ulonų g. 2, LT-08245 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė UAB BALTO print, Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

1980-ieji. Kalėdų išvakarėse laineris Stambulas – Paryžius rėžėsi į Baisųjį kalną. Po katastrofos niekam nepavyko išgyventi, išskyrus trijų mėnesių kūdikį. Lėktuvo katastrofoje žuvus mažylės tėvams, jos globos siekia dvi šeimos – Karviliai ir Vitraliai, mat paaiškėja, kad to paties amžiaus ir panašios išvaizdos kūdikiai lėktuve buvo du...

Kas ta mėlynakė mergaitė – Liza Roza ar Emili? Dėl mažosios mėlynakės globos užverda precedento neturintis teismo procesas. DNR tyrimas tais laikais dar nebuvo atliekamas, todėl teisėsaugininkams tenka nuspręsti mergaitės likimą vadovaujantis tik skurdžiais įrodymais.

Karvilių šeimos nusamdytas privatus tyrėjas aštuoniolika metų bando įminti šią mįslę, tačiau, kai pagaliau jam pavyksta, jį randa nužudytą...

9 786090 114728
www.almalittera.lt

